

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

F. x. A.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933:27
FINANSDEPARTEMENTET

B E T Ä N K A N D E

M E D F Ö R S L A G T I L L

Ä N D R A D E B E S T Ä M M E L S E R Ä N G Å E N D E
F Ö R B Ä T T R A D D E K L A R A T I O N S K O N T R O L L
O C H T I L L F Ö R S T Ä R K T T A X E R I N G S -
O R G A N I S A T I O N

M. M.

A V G I V E T D E N 1 2 S E P T E M B E R 1 9 3 3

A V

S K A T T E K O N T R O L L S A K K U N N I G A

S T O C K H O L M

1 9 3 3

Statens offentliga utredningar 1933

Kronologisk förteckning

1. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående konkurs, m. m. Norstedt. 88 s. **Ju.**
2. Betänkande med förslag angående åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. Beckman. 245 s. **Jo.**
3. Skatteutjämningsberedningen 2. 1. De kommunala förvaltningsuppgifternas finansiering m. m. i vissa främmande länder. 2. Den nuvarande fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för de kommunala förvaltningsbestyren i Sverige. 3. De svenska kommunalförbunden. Norstedt. vj. 88 s. **Fi.**
4. Skatteutjämningsberedningen. 3. Principbetänkande med förslag till skatteutjämnande åtgärder genom överflyttning till staten eller till större kommunala utdebiteringsområden av kostnader för kommunala förvaltningsuppgifter. Norstedt. (2). 344 s. **Fi.**
5. Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. Norstedt. 19 s. **E.**
6. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 11. Av J. C. W. Thyren. Lund, Berling. 297 s. **Ju.**
7. Betänkande med förslag angående varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. Idun. 99 s. **K.**
8. Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. Idun. 148 s. **K.**
9. Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. Idun. 24 s. **K.**
10. Förslag med betänkande rörande det akademiska befordringsväsendet och prokanslersinstitutionen. Norstedt. 210 s. **E.**
11. Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna långar. Marcus. 168 s. **Ju.**
12. Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande angående produktions- och avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk. Beckman. 251 s. **Jo.**
13. Betänkande angående statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala—Gävle järnväg. Beckman. vj. 42 s. **K.**
14. Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadsstatistiken jämte vissa därmed förbundna bostadspolitiska frågor. Marcus. 111 s. **Fi.**
15. Utredning och förslag angående importmonopol på kaffe. Marcus. 50 s. **Fi.**
16. Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. Göteborg, Elander. 58 s. **K.**
17. Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. Marcus. 126 s. **Jo.**
18. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning. Marcus. 62 s. **Jo.**
19. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1933 års allmänna fastighets-taxering. Hæggström. 66 s. **Fi.**
20. Utredning rörande kostnaderna för vissa genom statens arbetslöshetskommission utförda arbeten jämförelse med kostnaderna för motsvarande annan ordning utförda arbeten m. m. Norstedt. 50 s. **S.**
21. Utredning och förslag rörande grunder och förfaringsätt för dyrtorsgrupperingsarbetet ävenson rörande i samband därmed stående frågor. Hæggström. 165 s. **Fi.**
22. Förslag till lag om sterilisering av vissa sinnessjuka sinnesslöa eller av annan rubbning av själsverksamheten lidande personer. Marcus. 97 s. **Ju.**
23. Yttrande och förslag angående revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. Beckman. 95 s. **S.**
24. Betänkande angående gottgörelse åt statsverket och de sportberättigade i händelse av inteckningsförynelsernas avskaffande m. m. Marcus. 32 s. **Ju.**
25. Betänkande angående ordnandet av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit m. m. Marcus. 323 s. **Fi.**
26. Betänkande om förbättrad utbildning i stadsplanering konst jämte vad därmed äger sammanhang. Hæggström. 62 s. **E.**
27. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående förbättrad deklarationskontroll och till förstärkt taxeringsorganisation m. m. Marcus. 287 s. **Fi.**

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelbokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **J** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre ordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933:27
FINANSDEPARTEMENTET

B E T Ä N K A N D E
MED FÖRSLAG TILL
ÄNDRADE BESTÄMMELSER ANGÅENDE
FÖRBÄTTRAD DEKLARATIONSKONTROLL
OCH TILL FÖRSTÄRKT TAXERINGS-
ORGANISATION
M. M.

AVGIVET DEN 12 SEPTEMBER 1933

AV

SKATTEKONTROLLSAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1933

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

BETÄNKANDE

ÖFVER

ÄNDRADE BESTÄMMELSEER ANGÄENDE
FÖRBÄTTNING AF DEKLARATIONSKONTROLLEN

OGH TILL FÖRSTÄRT TÄKNING-

ORGANISATION

M. M.

AF DEN 14 SEPTEMBER 1892

AF HERRN L. S. JÄGER

STOCKHOLM 1892

FRAN HERRN BOKFÖRÄGAREN

Innehållsförteckning

Skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet	Sid. 5
Författningsförslag.	
Förslag till ändringar i taxeringsförordningen	7
Motivering.	
Kap. I. Inledande översikt	30
De sakkunnigas uppdrag sid. 30. — Behov av förstärkt skattekontroll sid. 40. — Sammanfattning av de sakkunnigas förslag sid. 47.	
Kap. II. Taxeringsorganisationen	55
<i>I. Historik</i>	55
Tiden till 1719 sid. 55. — 1719—1810 sid. 56. — 1810 års lagstiftning sid. 57. — 1812 års bevillningsförordning och tiden till 1861 sid. 58. — 1861 års bevillningsförordning sid. 60. — Tiden till sekelskiftet sid. 60. — 1902 års reform sid. 62. — 1907 års reform sid. 62. — 1910 års taxeringsförordning sid. 64. — 1920 års riksdag sid. 64. — 1922 års lagstiftning sid. 64. — 1928 års lagstiftning sid. 65.	
<i>II. Den nuvarande taxeringsorganisationens huvudsakliga brister</i>	67
Allmänna synpunkter sid. 67.	
<i>III. Erinringar mot taxeringsarbetet i första instans</i>	70
Tjänstemännens användning såsom taxeringsnämndsordförande sid. 70. — Vidtagna åtgärder i syfte att avhjälpa några av bristerna sid. 72.	
<i>IV. Riktlinjer för en genomgripande omläggning av taxeringsorganisationen</i>	76
<i>V. Taxeringsorganisationen i vissa utländska stater</i>	82
<i>VI. De sakkunnigas förslag</i>	85
<i>A. Allmänna synpunkter</i>	85
Skäl mot att företaga en fullständig revision sid. 85. — Huvuddragen av de sakkunnigas förslag sid. 86.	
<i>B. Förstärkning av den lokala kontrollen</i>	89
Inledande översikt sid. 89. — Särskild taxeringskontroll i Norrköping m. fl. städer sid. 91. — De sakkunnigas förslag sid. 95.	
<i>C. Den centrala myndigheten</i>	98
Inspektionsavdelningen sid. 98. — Bokgranskningsavdelningen sid. 100.	
<i>D. Personalbehov, kostnader m. m.</i>	104
Organisationens utveckling sid. 104. — Arvoden sid. 105. — Personalbehov sid. 106. — Kostnadsberäkning sid. 110. — Rekrytering av tjänstemän sid. 111. — Utbildning sid. 112. — Kommunernas medverkan sid. 115. — Överståthållarämbetet sid. 117. — Lagändringar sid. 120.	
Kap. III. Skattskyldigs plikt att lämna medverkan till ledning för egen taxering	122
Uppgiftspliktens omfattning sid. 122. — Skyldighet att förebbringa utredning samt styrka uppgifter till ledning för egen taxering m. m. sid. 124. — Deklarationsformulärens avfattning och innehåll sid. 127. — Detaljfrågor sid. 127.	
<i>Särskild kontroll över rörelseidkare</i>	128
Gällande bestämmelser och deras tillkomst m. m. sid. 129. — Gällande bestämmelsers tillämpning sid. 133. — De sakkunniga sid. 135. — Sammanfattning av rörelseidkares uppgiftsplikt m. m. enligt de sakkunnigas förslag sid. 144.	
Kap. IV. Skyldighet att lämna medverkan till annans taxering	145
<i>I. Allmän skyldighet att meddela uppgift till ledning för annans taxering</i>	145

	Sid.
II. <i>Inkomst av tjänst m. m.</i>	153
A. Gällande bestämmelser och deras tillkomst	153
B. De sakkunniga	155
Den ovillkorliga uppgiftspliktens fördelar sid. 155. — Vilka arbetsgivare bör uppgiftsplikten avse? sid. 157. — Löneuppgifternas innehåll sid. 158. — Särskild huvudlöneuppgift sid. 162.	
III. <i>Inkomst av kapital och förmögenhet</i>	167
A. Historik	167
B. Inkomst genom utdelning å aktier m. m.	170
Gällande bestämmelser och deras tillämpning sid. 170. — Brister i kontrollsystemet sid. 171. — De sakkunnigas förslag sid. 173.	
C. Ränta å obligationer m. m.	178
Äldre förslag till kontroll sid. 178. — Utländsk lagstiftning sid. 179. — Kontrollbehovet sid. 180. — De sakkunnigas förslag sid. 181.	
D. Banktillgodohavanden och därav härflytande räntor	183
Gällande bestämmelser och tidigare förslag om utvidgad uppgiftsplikt sid. 183. — Utländsk lagstiftning sid. 186. — Statistik sid. 187. — Brister i gällande kontroll m. m. sid. 188. — Hänsyn till banksekretessen sid. 191. — De sakkunnigas förslag sid. 192.	
E. Övriga ränteinkomster samt ränteutgifter och skulder	196
Utländsk lagstiftning sid. 197. — Tidigare förslag sid. 198. — Brister i gällande system sid. 199. — De sakkunnigas förslag sid. 199.	
IV. <i>Inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet</i>	204
Realisationsvinst av fast egendom sid. 204. — Vinst genom försäljning av värdepapper sid. 205. — För närvarande utövad kontroll sid. 205. — Kontrollbehovet sid. 205. — Utländsk lagstiftning sid. 206. — 1929 års bevillningsutskott sid. 207. — De sakkunnigas förslag sid. 208. — Övriga inkomster av tillfällig förvärvsverksamhet sid. 210.	
Kap. V. Ansvarsbestämmelser	211
Specialmotivering	216

Bihang.

<i>Redogörelse för 1929 års länsprövningsnämnds granskningsarbete</i>	221
<i>Utdrag ur de granskningsberättelser, som taxeringsassistenterna i Norrköping, Linköping, Borås och Eskilstuna avlämnat till de sakkunniga</i>	242
Taxeringsassistenten i Norrköping år 1931	242
Statistisk sammanställning sid. 242.	
Taxeringsassistenten i Norrköping år 1932	245
Statistisk sammanställning sid. 245.	
Taxeringsassistenten i Norrköping år 1933	247
Statistisk sammanställning sid. 247.	
Taxeringsassistenten i Linköping år 1932	249
Statistisk sammanställning sid. 249.	
Taxeringsassistenten i Borås år 1933	249
Statistisk sammanställning sid. 249.	
Taxeringsassistenten i Eskilstuna år 1933	250
Statistisk sammanställning sid. 250.	
<i>Redogörelse för taxeringens organisation i vissa utländska stater</i>	251
Danmark	251
Storbritannien och Norra Irland	259
Tyskland	265
Amerikas Förenta Stater	282

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 14 juni 1929 meddelade bemyndigande tillkallade chefen för finansdepartementet den 18 juni 1929 assessorn hos överståthållarämbetet för uppbördsärenden J. G. Leijonmarck och professorn vid handelshögskolan i Stockholm O. Sillén att såsom sakkunniga inom finansdepartementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan, huru förbättrad kontroll må kunna åstadkommas över att skattepliktig inkomst och förmögenhet bliva beskattade, ävensom beträffande frågan om skärpt påföljd för avgivande av felaktig självdeklaration eller därmed jämförlig uppgift.

De sakkunniga hava antagit benämningen skattekontrollsakkunniga.

De sakkunniga hava under hösten 1930 företagit en studieresa till Danmark, Frankrike, Storbritannien och Tyskland för vinnande av kännedom om taxeringskontrollens organisation i dessa stater.

Sedan de sakkunnigas arbete numera slutförts, få de sakkunniga härmed vördsamt överlämna betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående förbättrad deklarationskontroll och till förstärkt taxeringsorganisation m. m.

Stockholm den 12 september 1933.

GUSTAF LEIJONMARCK.

O. SILLÉN.

THE NEW STANDARD OF THE ...

Med stöd av ... för ...
Lilla ... för ...
Överför ...
vid ...
hand ...
där ...
inkomst ...
äknat ...

1. De ...
2. De ...
3. De ...
4. De ...
5. De ...
6. De ...
7. De ...
8. De ...
9. De ...
10. De ...

Stockholm den 12 september 1937

GUSTAF LEONHARZ

LA ...

Förslag
till
ändringar i taxeringsförordningen.

2 Kap.

Om beskattningsnämnder så ock om myndigheter för taxeringskontroll.

För beskattningsnämnderna gemensamma bestämmelser samt om myndigheter för taxeringskontroll.

12 §.

1 mom. Till medlemmar — — — inom densamma.

Vid förordnande av ledamöter i länsprövningsnämnd eller i Stockholms stads prövningsnämnd bör länsstyrelsen i möjligaste mån tillse, att såväl ägare eller brukare av fastighet som rörelseidkare, vilka bedriva inom länet allmänt förekommande verksamhet, arbetare och andra inkomsttagare komma att äga säte och stämma i nämnden.

2 mom. Ej må — — — förrättat valet.

3 mom. Medlem i — — — inför rätta.

14 §.

1 mom. Beskattningsnämnd så — — — tillkalla sådan.

2 mom. Länsstyrelsen skall, under iakttagande av de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t finner nödigt meddela, träffa avtal med erforderligt antal i skogshantering sakkunniga personer att, då de därtill kallas, lämna biträde som i 1 mom. sägs. Landskamreraren meddelar de sakkunniga nödiga anvisningar för fullgörandet av deras uppdrag.

3 mom. Ordförande i beskattningsnämnd i första instans äger anlita skrivbiträde, som av ordföranden tillkallas. Vid uppläggandet och kompletterandet av de längder, som skola föras hos fastighetstaxeringsnämnd och taxeringsnämnd i stad, där magistrat finnes, skall erforderligt biträde lämnas av uppborås- eller annan tjänsteman, som ställes till förfogande i Stockholm av överståthållarämbetet och i annan stad av magistraten.

15 §.

I varje län skall i den ordning Kungl. Maj:t närmare bestämmer under landskamrerarens ledning en *taxeringsavdelning* lämna beskattningsnämnd

för årlig taxering biträde med granskning av deklARATIONER och av skattskyldigs eller annans bokföring samt med anskaffande av annan för taxering behöflig utredning.

Kungl. Maj:t förordnar efter taxeringsinspektionens hörande erforderligt antal av i 16 § 1 mom. omförmälda taxeringsinspektörer att tjänstgöra å taxeringsavdelning och äger därvid bestämma, att taxeringsinspektör skall biträda en eller flera taxeringsavdelningar. Därest kommun eller flera kommuner i förening beslutat lämna bidrag till kostnad för taxeringsinspektör, må Kungl. Maj:t förordna sådan att biträda allenast vid taxeringsarbetet inom den eller de kommuner, som beslutat lämna sådant bidrag.

16 §.

1 mom. En för hela riket gemensam myndighet (*taxeringsinspektionen*) har att, i den omfattning och den ordning Kungl. Maj:t närmare bestämmer, för ernående av en jämlik och rättvis taxering utöva rådgivande och övervakande verksamhet i fråga om årlig taxering samt att därvid särskilt lämna medverkan för åstadkommande av en ändamålsenlig och verksam skattekontroll.

Kungl. Maj:t förordnar chef för taxeringsinspektionen (*skattedirektör*) samt erforderligt antal taxeringsinspektörer såsom tjänstemän hos inspektionen. Skattedirektören är tillika allmänt ombud hos mellankommunala prövningsnämnden och biträdes i denna egenskap av nödigt antal tjänstemän hos taxeringsinspektionen.

2 mom. Där så — — — för uppbördsärenden.

26 §.

1 mom. Nedannämnda skattskyldiga — — — nämligen:

1) juridisk person, som *antingen* under beskattningsåret haft förvärvskälla av beskaffenhet, att skattskyldighet för därav härflytande inkomst åligger denna enligt kommunalskattelagen eller förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, *eller* enligt 12 § nämnda förordning är skattskyldig för förmögenhet;

2) fysisk person — — — 100 kronor.

Vid bedömandet av fysisk persons deklARATIONSSKYLDIGHET skall, om han under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, hänsyn tagas, förutom till hans egen inkomst och förmögenhet, även till boets eller till den andra makens inkomst och förmögenhet. Har skattskyldig barn, skall hänsyn tagas jämväl till barnets förmögenhet, därest han enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall taxeras därför.

Vid tillämpning — — — den avlidne.

2 mom. Efter anmaning — — — avgiva självdeklARATION.

3 mom. Lapp är ej skyldig avgiva deklARATION för inkomst av renskötsel eller i sådan rörelse nedlagd förmögenhet, och skall förty vid tillämpning

av bestämmelsen i 1 mom. första stycket under 2 b) så anses, som om dylik inkomst eller förmögenhet ej vore underkastad beskattning. Önskar lapp avgiva uppgift om inkomst eller förmögenhet, som nu sagts, må uppgift härom lämnas i självdeklaration, vilken avlämnas i vanlig ordning, eller ock särskild uppgift angående renskötsel avgivas på sätt i 36 § stadgas.

31 §.

Vid självdeklaration för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller står under offentlig kontroll, vid självdeklaration för bostadsrättsförening, så ock vid självdeklaration för annan deklarationskyldig, som under beskattningsåret enligt lag varit skyldig föra handelsböcker, skall fogas bestyrkt avskrift av balansräkningar för beskattningsåret och det närmast föregående räkenskapsåret samt av vinst- och förlusträkning för beskattningsåret, där sådan förts. Vid självdeklaration för annan bostadsförening än bostadsrättsförening skola för tid, som deklARATIONEN omfattar, fogas dels av styrelsen undertecknad uppgift om föreningens ställning vid beskattningsårets början och slut dels ock bestyrkt avskrift av vinst- och förlusträkning för samma år, om sådan förts.

För verk — — — år disponerats.

32 §.

1 mom. Det är — — — eller förmögenhet.

2 mom. Efter anmaning är envar skyldig att i den omfattning, som i anmaningen angivits, meddela för egen taxering för inkomst eller förmögenhet erforderliga upplysningar utöver dem, som föranledas av deklara-tionsformuläret, så ock att efter bästa förmåga styrka riktigheten av meddelade uppgifter, vare sig dessa lämnats i självdeklaration eller eljest. Dylika upplysningar skola avgivas skriftligen, men må, om de infodrats av taxeringsnämndens ordförande, meddelas muntligen inför ordföranden. I sistnämnda händelse skola upplysningarna skriftligen avfattas av ordföranden samt undertecknas av den, som meddelat dem.

3 mom. Skattskyldig, som enligt lag varit skyldig föra handelsböcker, eller som, utan att vara skyldig föra i lag stadgade handelsböcker, likväl fört dylika böcker i av honom bedriven rörelse, är skyldig att efter anmaning av landskamrerare, i den utsträckning denne prövar nödigt, tillhandahålla sin bokföring med därtill hörande handlingar för granskning.

Enahanda skyldighet åligger rörelseidkare, som ej fört handelsböcker, med avseende å av honom förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen jämte därtill hörande handlingar.

Vad nu — — — och handlingar.

1 mom. Arbetsgivare skall, där ej nedan annorlunda stadgas, till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet varje år utan anmaning meddela följande uppgifter (*löneuppgifter*), nämligen

a) beträffande hos arbetsgivaren anställd eller sådan person, som hos arbetsgivaren innehaft stadigvarande uppdrag eller av honom åtnjutit pension:

uppgift för envar angående hans förmåner i avlöning, arvode, pension eller annan ersättning för utfört arbete;

b) beträffande den, som under beskattningsåret åt arbetsgivaren fullgjort tillfälligt uppdrag eller eljest utfört tillfälligt arbete:

uppgift för envar angående hans förmåner i arvode eller ersättning för uppdraget eller arbetet; dock endast därest sådan ersättning under beskattningsåret utgått till samma mottagare med minst etthundra kronor samt beloppet icke utgått till rörelseidkare, som enligt lag varit skyldig att föra handelsböcker.

Annan arbetsgivare än statlig eller kommunal myndighet eller juridisk person är skyldig att lämna löneuppgift allenast beträffande sådana förmåner, som utgått från av honom utövad rörelse, så ock från av honom bedrivet jordbruk eller skogsbruk, därest han under beskattningsåret haft minst tre personer stadigvarande anställda i sitt jordbruk eller skogsbruk.

Annan i a) och b) omförmäld arbetsgivare än statlig eller kommunal myndighet är skyldig att avlämna *huvudlöneuppgift*, upprättad å blankett enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär, angivande antalet löntagare, sammanlagda beloppet av utbetalda kontanta förmåner ävensom upptagande en sammanställning, utvisande å vilka konton i arbetsgivarens bokföring förmånerna uppförts.

2 mom. Till ledning vid taxeringen skola ytterligare följande uppgifter meddelas utan anmaning, nämligen

a) av försäkringsanstalt:

uppgift för envar, som under nästföregående år åtnjutit livränta eller eljest erhållit belopp på grund av pensionsförsäkring hos anstalten, angående sålunda utbetalt belopp;

b) av den, som driver trävarurörelse eller eljest yrkesmässigt avverkar skog å annans mark, beträffande dem, till vilka han under nästföregående år utgivit vederlag för upplåten avverkningsrätt till skog:

uppgift för envar angående det utbetalda beloppet;

c) av den som utbetalt royalty eller periodiskt utgående avgift för utnyttjande av patent, mönster eller dylikt:

uppgift för den, till vilken under nästföregående år royaltyn eller avgiften utbetalts, angående det utbetalda beloppet.

Har belopp, som under a) avses, ej uppgått till 200 kronor, äger uppgiftsskyldighet icke rum, då för den, som åtnjutit dylik intäkt, icke tillika skall uppgivas annan intäkt. Uppgiftsskyldighet äger ej heller

rum beträffande vederlag för avverkningsrätt, som upplåtits från allmän skog.

3 mom. Vid fullgörande av vad i 1 och 2 mom. här ovan är stadgat skall uppgiftsskyldig upprätta särskild uppgiftshandling för varje person, varom fråga är. Där så kan ske, bör uppgift fullständigt angiva personens namn, hemvist, bostadsadress och födelseår.

4 mom. Den som för arbetslag eller liknande grupp arbetare i en summa uppburit visst avlöningsbelopp såsom ackordsöverskott eller dylikt för att fördelas inom laget eller gruppen är skyldig att efter anmaning lämna uppgift om beloppets fördelning.

5 mom. Bank eller annan penningförvaltande inrättning skall efter anmaning av landskamrerare, i den omfattning som i anmaningen angivits, meddela upplysning om storleken av insättares ränteinkomst från inrättningen under viss angiven tid och beloppet av dessas inestående medel vid viss angiven tidpunkt samt om insättares fullständiga namn och senaste för inrättningen kända bostadsadress så ock, därest annan än räkningshavare äger förfoga över räkningen, uppgift om den sålunda berättigades fullständiga namn och senaste för inrättningen kända bostadsadress. Därest fullgörande av sådan uppgiftsplikt skulle för inrättningen föranleda oskäligt betungande arbete, äger densamma att i stället för att själv lämna de begärda upplysningarna bereda den som utfärdat anmaning eller av honom förordnat ombud tillgång till hos inrättningen förda anteckningar rörande insättare för inhämtande av omförmälda upplysningar.

6 mom. Utövare av rörelse, som avses i 1 eller 2 mom. här ovan, är skyldig att efter anmaning av landskamrerare tillhandahålla sina handelsböcker med därtill hörande handlingar eller, därest handelsböcker icke förts, sina anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen för att styrka riktigheten och fullständigheten av lämnade uppgifter. Skyldighet som nu sagts åligger ock rörelseidkare, vilken från rörelsen till annan utbetalt ränta å annan gäld än obligationslån, i syfte att bereda beskattningsmyndighet upplysning om av andra skattskyldiga mottagna räntebelopp.

7 mom. Envar är skyldig att efter bästa förmåga vara beskattningsnämnd för årlig taxering behjälplig i dess strävan att söka ernå en rättvis och jämlik taxering, genom att efter anmaning av landskamrerare lämna upplysningar, i den mån så är möjligt, till ledning för annans taxering för inkomst eller förmögenhet. Den som fört handelsböcker eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunna inhämtas, må fullgöra uppgiftsplikten genom att tillhandahålla landskamreraren sådan bokföring eller sådana anteckningar.

Särskilda uppgifter angående vissa lotterivinster, aktieutdelningar och obligationsräntor m. m.

35 §.

1 mom. Envar, som vid vinstdragning å här i riket utfärdade premieobligationer erhållit vinst, vilken uppgått till minst ettusen kronor och för vilken icke skall utgöras skatt enligt förordningen om särskild skatt å vissa lotterivinster, är skyldig att till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet avgiva särskild uppgift om vinsten. Sådan uppgift skall avfattas å blankett enligt formulär, som fastställles av Kungl. Maj:t, och vid vinstmedlens lyftande avlämnas till obligationernas utfärdare; och har denne att tillse, att vinst icke utlämnas, utan att uppgiftsskyldigheten behörigen fullgöres.

Äga flera del i vinst, må uppgiftsplikten fullgöras på det sätt, att den av delägarna, som ombesörjer vinstens lyftande, i den av honom till ledning för egen taxering avlämnade uppgiften lämnar upplysning jämväl om övriga delägare och deras andel i vinsten.

2 mom. Uppgift enligt 1 mom. skall för varje år utan anmaning avlämnas av obligationernas utfärdare. Därest uppgift, som av delägare i vinst avgivits till ledning för egen taxering, innehåller upplysning därom, att andra personer äga del i vinsten, åligger det ordföranden i den taxeringsnämnd, till vilken uppgiften överlämnats, att därom underätta taxeringsnämndsordförandena i de taxeringsdistrikt, uti vilka taxeringar av de övriga delägarna skola äga rum.

3 mom. Den som här i riket utbekommit vinstutdelning från svenskt aktiebolag, svenskt solidariskt bankbolag eller svensk ekonomisk förening eller från utländskt bolag eller förening eller ränta, som utbetalts mot avlämnande av kupong eller kvitto, å obligation, förlagsbevis eller annan därmed likartad förskrivning, så ock den som utan samband med överlåtelse av aktie, banklott, obligation eller annat därmed jämställt värdepapper försålt till sagda värdepapper hörande vinstutdelnings- eller räntekupong, är skyldig att till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet vid mottagande av utdelning, ränta eller betalning avgiva särskild uppgift om beloppet; och skall denna uppgift avlämnas antingen av mottagaren själv eller av den, som för mottagarens räkning lyfter beloppet.

Sådan uppgift skall avfattas å blankett enligt formulär, som fastställles av Kungl. Maj:t, och avlämnas till den, som utbetalar vinstutdelning eller ränta eller inköper eller för inkassering mottager kupong; och har denne att tillse, att vinstutdelning eller betalning icke äger rum utan att uppgiftsplikten fullgöres.

4 mom. Uppgift enligt 3 mom. skall av den som mottagit uppgiften, avlämnas:

a) där fråga är om utdelning å aktie, banklott eller andel i ekonomisk

förening eller ränta å vinstandelsbevis eller betalning för försåld kupong, för varje år utan särskild anmaning;

b) i andra fall än i a) avses efter av skattedirektören utfärdad anmaning, i den omfattning som i anmaningen föreskrivits.

5 mom. Den som annorledes än mot kupong eller kvitto utbetalt ränta å här i riket utfärdad obligation eller därmed likartad förskrivning är skyldig att efter anmaning av skattedirektören lämna uppgift om den, som under visst år i sådan ordning uppburit ränta, samt om räntebeloppets storlek.

6 mom. Efter anmaning av skattedirektören är svenskt bolag, svenskt solidariskt bankbolag eller svensk ekonomisk förening skyldig att lämna uppgift rörande dem, vilka mottagit vinstutdelning för att utbetalas utom riket, samt om de utbetalda beloppens storlek.

7 mom. Kungl. Maj:t äger, där så kan ske utan att i denna paragraf åsyftad kontroll eftersättes, förordna om jämkning av den i 1 och 3 mom. stadgade uppgiftsplikten.

Särskild uppgift angående renskötsel.

36 §.

1 mom. Särskild uppgift angående renskötsel, som avses i 26 § 3 mom., skall avfattas å blankett enligt formulär, som fastställes av Kungl. Maj:t i anslutning till de i 29 § 1 mom. meddelade föreskrifter. Sådan uppgift bör senast den 31 januari avlämnas antingen i den ordning, som i 38 § 1 mom. sägs, eller ock till ordningsmannen i den lappby, uppgiftslämnaren tillhör.

Det åligger ordningsman i lappby att granska till honom avlämnade uppgifter samt å desamma anteckna ej mindre det antal egna renar och skötesrenar, som för den skattskyldige finnes upptaget i senast upprättade renlängd, än även de övriga upplysningar och erinringar, som han finner av omständigheterna påkallade. Uppgifterna skola därefter av ordningsmannen senast den 10 februari eller, om uppgift senare avlämnas, inom en vecka efter avlämnandet översändas antingen direkt till vederbörande lappfogde eller ock till landsfiskalen i det landsfiskalsdistrikt, där taxeringen skall äga rum, med åliggande för denne att ofördröjligen vidarebefordra dem till lappfogden.

2 mom. Sedan uppgifter angående renskötsel enligt 1 mom. inkommit till lappfogden, har denne att granska och senast den 10 mars till ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd överlämna uppgifterna jämte de upplysningar och erinringar, han finner omständigheterna påkalla.

Särskilda uppgifter från bostadsförening eller bostadsaktiebolag.

37 §.

1 mom. Vid självdeklaration för bostadsförening eller bostadsaktiebolag skall för tid, som deklarationen omfattar, fogas uppgift, särskilt för varje föreningen eller bolaget tillhörig, i deklarationen avsedd fastighet, angående

a) namn för envar medlem eller delägare, som i denna sin egenskap innehar lägenhet i fastigheten, och hemvist för medlem eller delägare, som icke är mantalsskriven i fastigheten,

b) beskaffenheten av varje sådan lägenhet och lägenhetens hyresvärde enligt ortens pris,

c) beloppet av varje medlems eller delägars inbetalningar till föreningen eller bolaget och huru mycket därav utgör kapitaltillskott, samt

d) beskaffenheten av de lägenheter, som på grund av upplåtelse från föreningen eller bolaget innehavas av andra än medlemmar eller delägare i denna deras egenskap, ävensom sammanlagda beloppet av hyror eller andra avgifter för sådana lägenheter. Innehar medlem eller delägare lägenhet med bostadsrätt eller liknande besittningsrätt, skall tillika uppgivas, huru mycket av fastighetens taxeringsvärde belöper å sådan lägenhet.

I uppgift, som nu sagts, skall jämväl lämnas upplysning om värdet av varje medlems eller delägars andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet.

Uppgiften skall avfattas å blankett enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t.

2 mom. Är medlem av bostadsförening eller delägare i bostadsaktiebolag, som i denna sin egenskap innehar lägenhet i någon föreningen eller bolaget tillhörig fastighet, icke mantalsskriven i fastigheten, skall till ledning för medlemmens eller delägars taxering för inkomst eller förmögenhet i hemortskommunen eller, om han saknar hemortskommun, till ledning för hans taxering i Stockholm bestyrkt utdrag av den i 1 mom. omförmälda uppgift, i vad medlemmen eller delägaren angår, av föreningen eller bolaget utan anmaning avlämnas senast den 15 februari under taxeringsåret i den ordning, som i 39 § 1 mom. sägs.

3 mom. Det åligger bostadsförening eller bostadsaktiebolag att senast den 8 februari under taxeringsåret tillstålla varje medlem eller delägare uppgift angående de i 1 mom. omförmälda förhållandena, i vad medlemmen eller delägaren angår.

4 mom. Underlåter bostadsförening eller bostadsaktiebolag att behörigen fullgöra vad i 1 mom. sägs, skall vad i 41 § 1, 3 och 5 mom. är stadgat rörande påföljd vid underlåtenhet att avlämna handlingar, som omförmälas i 31 §, hava motsvarande tillämpning. Vid underlåtenhet att behörigen fullgöra vad i 2 mom. stadgas skola bestämmelserna i 40 § 2 och 3 mom. samt 42 § 2 mom. hava motsvarande tillämpning.

Om ansvar för underlåtenhet att behörigen fullgöra föreskrifterna i 2 eller 3 mom. stadgas i 142 §.

Tid och plats för avlämnandet av deklARATIONER och andra uppgifter.

38 §.

1 mom. Självdeklaration, som jämlikt 26 § 1 mom. skall avgivas utan anmaning, skall, försåvitt ej annat följer av vad här nedan stadgas, vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret.

Staten, landsting, kommun och annan dylik menighet må åtnjuta anstånd med självdeklarations avlämnande till den 31 mars.

Verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller står under offentlig kontroll, så ock annan, som nästföregående är enligt lag varit skyldig föra handelsböcker, må tillgodonjuta liknande anstånd, därest dess räkenskapsår gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret. Den som vill begagna dylikt anstånd med självdeklarations avlämnande, skall senast den 15 februari under taxeringsåret härom göra skriftlig anmälan hos ordföranden i taxeringsnämnden.

På ansökan av deklARATIONSSKYLDIG, som visar, att i följd av hans förvärvskällors särskilda beskaffenhet eller verksamhetens mera betydande omfattning eller annan omständighet av säregen beskaffenhet hinder möter att avlämna självdeklaration inom ovan stadgad tid, må, om den deklARATIONSSKYLDIGE är skattskyldig till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, landskamreraren i det län, där den deklARATIONSSKYLDIGE har att avgiva allmän självdeklaration, och, om den deklARATIONSSKYLDIGE icke är skattskyldig till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, landkamreraren i det län, där den deklARATION, ansökningen avser, skall avgivas, utsätta särskild tid för avlämnandet.

Vad i tredje och fjärde styckena är sagt skall hava motsvarande tillämpning å delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi.

2 mom. I 31 § andra och tredje styckena omförmälda handlingar skola avlämnas samtidigt med och fogas vid den eller de självdeklARATIONER, som den deklARATIONSSKYLDIGE avgiver. Möter hinder därför, skola handlingarna avlämnas så fort ske kan.

3 mom. Uppgifter enligt 33 § 1 eller 2 mom., 34 § eller 35 § 2 eller 4 mom. a) skola vara avlämnade senast den 15 februari under taxeringsåret; dock må vanligt handelsbolag, kommanditbolag och rederi för registreringspliktigt fartyg under enahanda villkor, som i 1 mom. tredje och fjärde styckena sägs, åtnjuta där omförmäلت anstånd med avlämnande av uppgift enligt 34 §.

4 mom. Självdeklaration efter anmaning enligt 26 § 2 mom., så ock annan uppgift eller upplysning till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet, som på grund av anmaning skall avgivas, skall avlämnas.

inom den tid, som i anmaningen förelägges; dock må den, som jämlikt 1 mom. av denna paragraf äger njuta anstånd med avlämnande av självdeklaration, tillgodonjuta enahanda anstånd med efterkommande av anmaning att avgiva sådan deklaration eller annan uppgift eller upplysning för egen taxering, även om i anmaningen förelagts kortare tid för avlämnandet.

Vad nu sagts skall hava motsvarande tillämpning i fråga om tillhandahållande av bokföring och andra handlingar enligt 32 § 3 mom. och 33 § 6 mom.

39 §.

1 mom. Självdeklaration, som avgives utan anmaning, så ock uppgift enligt 33 § 1 eller 2 mom. eller 34 § eller 35 § 2 eller 4 mom. a) skall avlämnas *antingen* direkt till ordföranden i den taxeringsnämnd, som har att verkställa taxering, för vilken deklarationen eller uppgiften är avsedd att tjäna till ledning, *eller*, om taxering skall äga rum i Stockholm, till överståthållarämbetet och eljest till länsstyrelsen i det län, magistraten eller kommunalborgmästaren i den stad eller landsfiskalen i det landsfiskalsdistrikt, där taxeringen skall äga rum.

Motsvarande gäller i fråga om avlämnande av handlingar, som omförmälas i 31 § andra och tredje styckena.

Kungl. Maj:t äger förordna, att viss specifikation till uppgift, som skall meddelas i självdeklaration, må i stället för till i första stycket angiven person eller myndighet avlämnas till landskamreraren i det län, där taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall äga rum.

I 33 § 1 mom. omförmäld huvudlöneuppgift skall, om uppgiftspliktig tillika har att avgiva allmän självdeklaration, avlämnas till samma myndighet, till vilken sådan självdeklaration skall lämnas, och i annat fall till länsstyrelsen i det län, där uppgiftspliktig har sitt hemvist.

Löneuppgifter enligt 33 § 1 mom. så ock uppgifter enligt 33 § 2 mom. eller 34 § eller 35 § 2 eller 4 mom. a) skola vid avlämnandet vara ordnade kommun- eller församlingsvis; och skall medelst särskilda omslag eller annorledes vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

2 mom. Självdeklaration eller annan uppgift eller upplysning till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet, som efter anmaning skall avgivas, avlämnas till den som infordrat densamma.

Föreskrifter rörande anmaning.

40 §.

1 mom. Har självdeklaration, som jämlikt 26 § 1 mom. skall avgivas utan anmaning, icke avlämnats inom föreskriven tid, eller befinnes avgiven sådan deklaration ofullständig, bör den deklarationssskyldige anmanas att avgiva självdeklaration eller att fullständiga den avgivna deklarationen.

Answer anmaningen fullständigande av självdeklaration, skall anmaningen innehålla underrättelse, i vilket avseende deklarationen befunnits ofullständig.

Vad nu sagts gäller ock för det fall, att den som först efter anmaning är skyldig avgiva självdeklaration underlåtit ställa sig verkställd anmaning till efterrättelse eller ock avgivit ofullständig deklaration.

2 mom. Varder uppgift enligt 33 § 1 eller 2 mom. eller 34 § eller 35 § 2 mom. eller 4 mom. a) icke avlämnad inom föreskriven tid, må den uppgiftspliktige anmanas att inkomma med densamma.

3 mom. Vid anmanings meddelande skall iakttagas, att densamma skall innehålla föreläggande för den anmanade att, därest han avgiver självdeklaration, annan uppgift eller upplysning skriftligen, avlämna densamma till den, som utfärdat anmaningen, inom viss efter omständigheterna lämpad tid, minst fem dagar efter delfåendet. Därjämte skall anmaning, som utfärdas av ordförande i taxeringsnämnd, innehålla meddelande till den anmanade att, därest han vill begagna sig av medgiven rätt att muntligen avgiva uppgift eller upplysning, för sådant ändamål inställa sig inför ordföranden å tid och ort, som i anmaningen angivas. Härutöver skall anmaning innehålla underrättelse om postadressen för den, som utfärdat anmaningen, ävensom om den påföljd, som underlåtenhet att hörsamma anmaningen medför enligt 41 eller 42 §.

Om påföljd vid underlåtenhet att avlämna deklaration eller annan uppgift.

41 §.

1 mom. Underlåter den, som jämlikt 26 § 1 mom. är skyldig att utan anmaning avgiva självdeklaration, att inom föreskriven tid avgiva sådan deklaration, eller den som jämlikt 31 § är pliktig att avlämna där omfördälda handlingar att hörsamma anmaning att avlämna sådan handling eller den som erhållit anmaning att fullständiga självdeklaration, som varit ofullständig, att efterkomma sådan anmaning, må för deklarationens eller handlingens eller uppgiftens införskaffande biträde anlitas av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är uppgiftspliktig i egenskap av offentlig tjänsteman, lämpligt vite. Tillika skall den skattskyldige, där ej nedan annorlunda stadgas, vara förlustig rätten att hos kammarrätten och Kungl. Maj:t överklaga taxering, för vilken deklarationen eller handlingen skolat ligga till grund.

2 mom. Vad i 1 mom. är sagt om förlust att hos kammarrätten och Kungl. Maj:t överklaga taxering har icke avseende å staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet.

3 mom. Kan det antagas, att den som underlåtit avgiva självdeklaration därtill haft skäligen anledning, eller förmår skattskyldig för annan underlåtenhet visa giltig ursäkt, skall här ovan stadgad påföljd icke äga rum.

4 mom. Angående ansvar för underlåtenhet att göra anmälan om begagnande av anstånd med självdeklarations avlämnande jämlikt 38 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrift i 141 § 3 mom.

5 mom. Gör någon sig skyldig till försummelse, som ovan i denna paragraf omförmäles, eller underlåter någon, som mottagit anmaning att avlämna upplysningar eller styrka riktigheten av meddelade uppgifter enligt 32 § 2 mom., att efterkomma dylik anmaning, skall anteckning därom göras i inkomstlängden.

6 mom. Underlåter någon, som mottagit anmaning att tillhandahålla bokföring och därtill hörande handlingar eller anteckningar enligt 32 § 3 mom., att efterkomma dylik anmaning, må för införskaffande av de handlingar, som med anmaningen åsyftats, anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är skyldig hörsamma sådan anmaning i egenskap av tjänsteman, lämpligt vite.

42 §.

1 mom. Om ansvar för underlåtenhet att behörigen fullgöra föreskrift i 33 § 1 eller 2 mom. eller 35 § 2 eller 4 mom. a) stadgas i 142 §.

2 mom. Hörsammas icke anmaning att avlämna uppgift enligt 33 § 1, 2, 4 eller 5 mom. eller 34 § eller 35 § 2, 4, 5 eller 6 mom. eller i 33 § 6 mom. omförmälda handlingar, må för uppgiftens eller handlingarnas införskaffande anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, lämpligt vite.

48 §.

Stadgandena i 38 § 1 och 4 mom., 39 § samt 40 § 1 och 3 mom. om tid och plats för självdeklarations avlämnande samt om anmaning att avgiva eller fullständiga självdeklaration eller att avgiva annan uppgift eller upplysning skola hava motsvarande tillämpning vid virkestaxering.

49 §.

1 mom. Varder virkesdeklaration — — — befunnits ofullständig.

2 mom. Vad i — — — dylik menighet.

Har virkesdeklaration för staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet icke avgivits eller har anmaning att fullständiga dylik deklara- tion, som varit ofullständig, icke hörsammats, skall vad i 41 § 1 och 2 mom. är sagt hava motsvarande tillämpning.

3 mom. Kan del — — — äga rum.

4 mom. Om ansvar — — — 141 § 3 mom.

5 mom. Gör någon — — — i skogsaccislängden.

50 §.

Hörsammas ej anmaning att avgiva uppgift enligt 47 §, skola stadgan- dena i 42 § 2 mom. hava motsvarande tillämpning.

52 §.

För taxering erforderlig, i denna förordning icke särskilt omförmäld uppgift skall, då ordförande i beskattningsnämnd i första instans eller landskamrerare framställer begäran därom, lämnas av statligt eller kommunalt ämbetsverk eller myndighet, allmän inrättning eller överförmyndare.

Kungl. Maj:t äger utfärda erforderliga bestämmelser, i vilken ordning och omfattning i denna paragraf omförmäld uppgiftsplikt skall fullgöras.

53 §.

1 mom. Deklarationsblanketter skola kostnadsfritt tillhandahållas i Stockholm hos överståthållarämbetet, i övriga städer hos magistraten eller kommunalborgmästaren och å landet hos ordförande i kommunalnämnd samt därjämte, då fråga är om allmän fastighetstaxering, hos ordförande i beredningsnämnd och, då fråga är om årlig taxering, hos ordförande i taxeringsnämnd. Vad nu sagts om deklarationsblanketter för årlig taxering skall gälla även i fråga om blanketter till uppgifter enligt 35 och 36 §§ samt 37 § 1 och 2 mom.; och skola blanketter till uppgifter enligt 35 § kostnadsfritt tillhandahållas jämväl hos den, som äger att utbetala vinst, utdelning eller obligationsränta.

2 mom. Samtliga i denna förordning omförmälda deklARATIONER samt andra uppgifter och upplysningar, som avgivas skriftligen, må jämväl kunna på den uppgiftsskyldiges eget äventyr i betalt brev med allmänna posten insändas.

54 §.

I denna förordning omförmäld uppgift eller upplysning, som efter anmaning skall avgivas till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet, skall, där så i anmaningen angives, lämna upplysning jämväl om sådana förhållanden, som avse tid före beskattningsåret och hava betydelse för taxering för beskattningsåret eller påförande av eftertaxering.

Vad nu sagts skall hava motsvarande tillämpning i fråga om skyldighet enligt 32 § 2 mom. att styrka riktigheten av meddelade uppgifter så ock beträffande skyldighet enligt 32 § 3 mom. eller 33 § 6 mom. att tillhandahålla bokföring eller anteckningar.

55 §.

1 mom. Rätt att utfärda anmaning tillkommer skattedirektören samt i andra fall än som i 32 § 3 mom. och 33 § 5, 6 och 7 mom. avses jämväl landskamrerare och ordförande i vederbörande beskattningsnämnd i första instans.

Avser anmaning fullgörande av i 32 § 2 mom. eller 33 § 5, 6 eller 7 mom. föreskriven skyldighet, tillkommer rätt att utfärda anmaning

landskamreraren i det län, där den uppgiftsskyldiges taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall äga rum.

Rätt till anmaning, som tillkommer skattedirektören, må utövas jämväl av hos taxeringsinspektionen anställd taxeringsinspektör samt sådan rätt till anmaning, som tillkommer landskamrerare, jämväl av biträdande landskamrerare och landskamreraren underställd taxeringsinspektör.

2 mom. Anmaning att — — — vederbörande anmaningen.

3 mom. Krono- eller stadsbetjänt, som verkställer infordrande av felande uppgift eller delgivande av vitesföreläggande, äger att därför av den försumlige undfå gottgörelse med fem kronor för varje förrättning.

56 §.

1 mom. Granskning av självdeklarationer må verkställas endast av ordförande och kronoombud i vederbörande taxeringsnämnd, av den kommunvalda ledamot i taxeringsnämnd, som nämnden därtill utser, och av tjänsteman, som omförmåles i 15 § och 16 § 1 mom., vidare av ordförande och ledamöter i vederbörande prövningsnämnd samt av landskamrerare och vid hans granskningsarbete biträdande personer. Vid granskning inom taxeringsnämnd må i särskilda fall biträda ytterligare en ledamot, som taxeringsnämnden därtill utser. Jämlikt 8 § 4 mom. vald ledamot i taxeringsnämnd äger verkställa granskning av självdeklaration, i den mån så erfordras för fullgörande av ledamotens åliggande enligt 81 §. Därjämte äger sakkunnig, som biträder vid taxeringsarbetet, verkställa granskning av självdeklaration, för vars behandling hans biträde påkallas, samt ordningsman i lappby och lappfogde verkställa granskning av självdeklaration, som lapp inom vederbörande lappby eller lappfogdedistrikt avgivit. Skrivbiträde, som av ordförande i taxeringsnämnd tillkallats, äger att i den omfattning, ordföranden bestämmer, taga del av hos ordföranden befintliga självdeklarationer.

För innehållet — — — och 115 §§.

Självdeklaration skall tillhandahållas taxeringsavdelning inom länsstyrelse och taxeringsinspektionen ävensom de ämbets- och tjänstemän, vilka i och för sin befattning böra erhålla del därav, ävensom i erforderliga fall, med motsvarande tillämpning av vad i första stycket sägs, annan beskattningsnämnd än den, som har att verkställa taxeringen. Den som utför talan för kommun, församling, skoldistrikt, municipalsamhälle, vägstyrelse eller landsting i fråga om viss skattskyldigs taxering för inkomst eller förmögenhet äger likaledes taga del av självdeklaration, som avlämnats för den skattskyldige.

Då besvär — — — sådan bearbetning.

Efter taxeringsårets utgång skola självdeklarationer, som jämlikt bestämmelserna i denna förordning överlämnats till den mellankommunala prövningsnämnden, förvaras hos nämnden och övriga självdeklarationer förvaras hos länsstyrelsen, där ej annat föranledes av stadgandena här ovan

eller i 76 §. Sedan tio år förflutit, skola deklarationerna förstöras, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

Vad ovan är sagt om självdeklaration gäller i tillämpliga delar även beträffande uppgifter enligt 35, 36 och 37 §§, annan i denna förordning omförmäld, till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet lämnad uppgift; dock må uppgifter enligt 35 § 1 och 3 mom. vara tillgängliga för vederbörande obligationsutfärdare, aktiebolag, solidariska bankbolag, ekonomiska föreningar och köpare av utdelnings- eller räntekuponer samt av dem anlitade medhjälpare.

2 mom. I fråga — — — i granskningen.

75 §.

1 mom. Länsstyrelsen må, innan taxeringsarbetet för året tager sin början, från varje taxeringsnämnd inom länet eller viss del därav kalla ordföranden och högst två andra medlemmar att å lämplig ort sammanträda inför länsstyrelsen eller landskamreraren för överläggningar rörande taxeringsarbetet, och må till dylikt sammanträde jämväl särskilda sakkunniga kallas för lämnande av upplysningar. Vid överläggningarna bör uppmärksamhet ägnas åt åtgärder för befordrande av en likformig och rättvis taxering samt åt spörsmål, som vid tidigare års taxeringar varit föremål för oriktiga avgöranden av taxeringsnämnderna eller som kunna förväntas under det förestående arbetet vålla nämnderna svårigheter.

Vid sådant sammanträde föres protokoll av den person, som länsstyrelsen därtill utsett; och skall länsstyrelsen skyndsamt tillställa ordförandena i taxeringsnämnderna bestyrkta avskrifter av protokollet.

2 mom. Länsstyrelsen äger, då särskilda omständigheter därtill föranleda, för visst år förordna, att vissa deklarationer av enkel beskaffenhet, som avgivits av löntagare, må granskas allenast av ordförande i beskattningsnämnd i första instans eller av kronoombud hos sagda beskattningsnämnd.

78 §.

Taxeringsnämndens ordförande åligger huvudsakligen:

a) att tillhånda hålla deklarationsblanketter och blanketter till uppgifter enligt 35, 36 och 37 §§ samt att meddela den, som därom framställer begäran, erforderliga upplysningar om honom åliggande deklarationsskyldighet och sättet för dess fullgörande;

b) att, då — — — uppgiftslämnarens underskrift;

c) att på — — — om avlämnandet;

d) att, i den mån ej länsstyrelsen enligt 75 § 2 mom. annorlunda beslutat, ordna och granska för taxeringen avlämnade deklarationer, uppgifter och andra handlingar, vidtaga åtgärder för felande deklarationer och andra uppgifters införskaffande samt i övrigt söka inhämta upplysningar till ledning för en noggrann och tillförlitlig taxering;

- e) att, då — — — om förhållandet;
- f) att kalla — — — taxeringsdistriktet underrättelse;
- g) att leda — — — ordet; samt
- h) att ombesörja — — — och längder.

79 §.

1 mom. Finner taxeringsnämndens ordförande för en behörig taxering vara nödigt, att granskning av skattskyldigs eller annans bokföring verkställs eller att genom taxeringsavdelningens eller taxeringsinspektionens försorg annan utredning äger rum, har han att till landskamreraren framställa begäran om sådan granskning eller utredning. Därvid skall den skattskyldiges deklaration med tillhörande handlingar bifogas framställningen.

På landskamreraren ankommer att bestämma, huruvida granskning eller utredning skall äga rum samt huruvida sådan åtgärd skall verkställas genom taxeringsavdelningen eller framställning skall göras till taxeringsinspektionen om vidtagande av erforderlig granskning eller utredning. Så snart handläggningen av ärendet slutförts, skall den översända deklarationen återställas till taxeringsnämndens ordförande jämte skriftlig redogörelse om utgången av den granskning eller utredning, som må hava ägt rum (*granskningsrapport*).

Ett exemplar av granskningsrapporten skall ofördröjligen tillställas den skattskyldige.

2 mom. Anser taxeringsnämndens ordförande att skattskyldig bör utan avseende å i självdeklaration lämnad uppgift åsättas taxering efter taxeringsnämndens uppskattning, skall han, där så ske kan, lämna den skattskyldige tillfälle att yttra sig.

80 §.

Kronoombudet har — — — åliggande särskilt

a) att, oavsett den ordföranden tillkommande granskningsskyldigheten, i den mån ej länsstyrelsen enligt 75 § 2 mom. annorlunda beslutat, granska alla inkomna självdeklarationer, andra uppgifter och upplysningar;

b) att därvid — — — taxeringsnämndens sammanträden.

93 §.

Landskamreraren har — — — 3 mom. kommunalskattelagen.

Finner landskamreraren för en behörig taxering vara nödigt, att granskning av skattskyldigs eller annan persons bokföring verkställs, bör landskamreraren föranstalta därom. Över verkställd bokföringsgranskning skall upprättas skriftlig granskningsrapport.

Prövar landskamreraren nödigt att sådan granskning eller utredning av annat slag äger rum genom taxeringsinspektionens försorg, har han att till taxeringsinspektionen framställa begäran om sådan granskning

eller utredning. Därvid skall den skattskyldiges deklaration med tillhörande handlingar bifogas framställningen.

Så snart taxeringsinspektionen slutfört handläggningen av ärendet, skall den översända deklarationen återställas till landskamreraren jämte skriftlig redogörelse om utgången av den granskning eller utredning, som må hava ägt rum (granskningsrapport).

Ett exemplar av granskningsrapporten skall ofördröjligen tillställas den skattskyldige.

Jämväl i — — — likformig taxering.

94 §.

1 mom. Vid fullgörande av vad i 93 § stadgas må landskamrerare åtnjuta nödigt biträde av, förutom å taxeringsavdelningen anställda och övriga till hans förfogande stående tjänstemän, jämväl andra personer, som av honom tillkallas.

2 mom. Länsstyrelsen äger — — — tillkommer länsstyrelsen.

III. Gemensamma bestämmelser rörande beskattningsnämndernas samt vissa myndigheters för taxeringskontroll verksamhet.

107 §.

Länsstyrelsen har att vaka över att taxeringsarbetet ordnas och bedrivs ändamålsenligt. Landskamreraren ävensom å taxeringsavdelningen tjänstgörande taxeringsinspektör äger närvara vid sammanträde med beskattningsnämnd i första instans inom länet och därunder deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

108 §.

1 mom. Landskamreraren äger, i den mån han finner utredning erforderlig genom taxeringsavdelningens eller taxeringsinspektionens försorg, erhålla tillgång till avlämnade självdeklarationer och andra uppgifter till ledning för taxering för inkomst och förmögenhet under tid, då taxeringsnämndens arbete pågår, samt har att för detta ändamål infordra dessa handlingar av ordförande i taxeringsnämnd för årlig taxering. Så snart granskningen slutförts, skall landskamreraren återställa handlingarna till ordföranden i taxeringsnämnden och därvid bifoga skriftlig granskningsrapport om utredningen, avgiven av taxeringsavdelningen eller taxeringsinspektionen.

2 mom. Taxeringsinspektionen äger, i den mån skattedirektören för utredning i och för taxering finner erforderligt, erhålla tillgång till avlämnade självdeklarationer och andra uppgifter, samt har att för detta ändamål infordra dessa handlingar av landskamreraren. Så snart granskningen slutförts, skall inspektionen återställa handlingarna till landskamreraren och därvid bifoga skriftlig granskningsrapport om utred-

ningen. Sådan utredning må verkställas jämväl under tid, då taxeringsarbetet icke pågår.

3 mom. Ett exemplar av granskningsrapporten skall ofördröjligen tillställas den skattskyldige.

116 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter angående ordnandet av beskattningsnämndernas, taxeringsinspektionens och taxeringsavdelningarnas arbete, som må erfordras utöver vad denna förordning innehåller. Kungl. Maj:t fastställer jämväl formulär till anmaningar, under rättelse om avvikelse från deklaration eller annan till ledning för egen taxering lämnad uppgift, andra föreskrivna underrättelser med mera dylikt ävensom formulär till i denna förordning föreskrivna längder.

121 §.

Över beslut — — — taxeringsnämnds beslut.

Över beslut, som nu nämnts, må ock besvär anföras hos kammarrätten av ägare eller därmed likställd innehavare av fastighet, såvitt angår taxering av fastigheten, så ock av skattskyldig, såvitt angår egen taxering för inkomst eller förmögenhet eller för avverkat virke, där han ej enligt 41 eller 49 § förlorat talan, i följande fall:

a) om han — — — nämndens beslut.

123 §.

1 mom. Har fastighet — — — hos kammarrätten.

2 mom. Den som — — — avgiva självdeklaration,

den som uti stadgad ordning avlämnat behörig självdeklaration och ej gjort sig skyldig till sådan underlåtenhet, som enligt 41 § 1 mom. andra punkten föranleder förlust av talan, men som blivit taxerad för inkomst eller förmögenhet med avvikelse från deklarationen och icke erhållit föreskriven underrättelse därom före den 15 juni, därest beslutet fattats av taxeringsnämnd i något av länen, men före den 1 augusti, därest beslutet fattats av taxeringsnämnd i Stockholm, och före den 1 december, därest beslutet fattats av prövningsnämnd,

den som — — — hos kammarrätten.

3 mom. Den som — — — hos kammarrätten.

4 mom. Rätt till — — — taxeringsnämnds beslut.

141 §.

1 mom. Har den, som enligt 26 § 1 mom. är skyldig att avgiva självdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna självdeklaration och har han tillika till den, som enligt 33 § 1, 2, 4 eller 5 mom. skall meddela uppgift rörande till skattskyldig utbetalt belopp eller beträffande hans ränteinkomst eller innestående medel, lämnat sådan oriktig upplys-

ning rörande namn eller andra personliga förhållanden, att den sålunda uppgiftspliktige icke kunnat riktigt fullgöra sin nämnda skyldighet, straffes, därest underlåtenheten att fullgöra föreskriven deklarationsskyldighet icke föranletts allenast av förbiseende, med dagsböter.

2 mom. Hörsammas ej — — — enahanda bötesstraff.

3 mom. Har skattskyldig, som i 38 § 1 mom. tredje stycket omförmäles och som vid avlämnande av självdeklaration begagnar i nämnda stycke medgivet anstånd, underlåtit att inom föreskriven tid göra behörig anmälan om anståndets begagnande, eller har delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi, som vid avlämnande av självdeklaration med stöd av 38 § 1 mom. femte stycket begagnar liknande anstånd, underlåtit att inom föreskriven tid göra behörig anmälan om anståndets begagnande, straffes med böter, tio kronor. Lag samma vare, där skattskyldig, som i 38 § 1 mom. tredje stycket omförmäles, eller delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi vid avlämnande av virkesdeklaration begagnar liknande anstånd, men underlåtit att inom föreskriven tid göra behörig anmälan om anståndets begagnande.

4 mom. Straff för — — — sin underlåtenhet.

5 mom. Vad i — — — för tjänstefel.

142 §.

Har någon underlåtit att behörigen fullgöra i 18 § eller 33 § 1 eller 2 mom. eller 35 § 2 mom. eller 4 mom. a) eller 37 § 2 eller 3 mom. stadgad uppgiftsplikt eller har han i sådan uppgift eller i uppgift enligt 19 eller 23 § eller 33 § 4—7 mom. eller 35 § 4 mom. b) eller 47 § lämnat oriktigt meddelande, som är ägnat att leda till för låg taxering, skall han, därest icke enligt 143 § 3 mom. strängare straffpåföljd stadgas, böta högst etthundrafemtio kronor.

Vad nu är stadgat äger icke tillämpning, då den som underlåtit att fullgöra uppgiftsplikt eller lämnat oriktig uppgift, för sin förseelse är underkastad ansvar för tjänstefel.

143 §.

1 mom. Har någon i självdeklaration eller annan uppgift eller upplysning, som av honom avgivits till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet, mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, som är ägnat att leda till frihet från taxering eller till för låg taxering, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Böter, som här avses, skola bestämmas till högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt, som genom det oriktiga meddelandet undandragits eller skulle hava undandragits, i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock minst tjugofem kronor. Därest det oriktiga meddelandet avsett förhållande, som utövat eller kunnat utöva inverkan allenast å taxering till kommunal inkomstskatt, vare

straffet böter, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst tjugofem öre för varje skatteöre, som därigenom kommit att icke påföras den skattskyldige, och i annat fall högst tjugofem öre för varje skatteöre, som icke skulle påförts den skattskyldige, därest det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock minst tjugofem kronor.

Har någon till ledning vid egen taxering för avverkat virke lämnat sådant oriktigt meddelande, som i första stycket sägs, böte, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst en krona för varje tiotal kronor rotvärde, som därigenom icke blivit taxerat, och i annat fall högst en krona för varje tiotal kronor rotvärde, som icke skulle hava taxerats, i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock minst tjugofem kronor.

2 mom. Har oriktigt meddelande, varom i 1 mom. förmäles, icke lämnats mot bättre vetande, men har den som lämnat meddelandet vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, straffes den felande med böter och skall vad i 1 mom. stadgas hava motsvarande tillämpning; dock må böterna bestämmas till högst hälften av vad i nämnda mom. sägs, men likväl ej lägre än tjugofem kronor.

3 mom. Den som uppsåtligen förleder annan till avlämnande av oriktig självdeklaration eller annan uppgift eller upplysning, varom i 1 mom. förmäles, eller vid avgivande av sådant meddelande med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Lag samma vare, om någon i avsikt att bereda skattskyldig vinning underlåter att fullgöra i 33 § 1 eller 2 mom. eller 35 § 2 eller 4 mom. a) stadgad uppgiftsplikt eller i uppgift till ledning vid annans taxering för inkomst eller förmögenhet eller virkestaxering lämnar oriktigt meddelande.

4 mom. Straff för förseelse, varom i denna paragraf sägs, inträder icke, därest den skyldige av egen drift beriktigt det oriktiga meddelandet.

5 mom. Vad i 1, 2 och 3 mom. stadgas äger icke tillämpning, då den skyldige för sin förseelse är underkastad ansvar för tjänstefel.

144 §.

1 mom. Förseelse, som i 140, 141, 142 eller 143 § omförmäles, åtalas vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 141, 142 eller 143 § 1 och 2 mom. skall, då den deklARATIONSSKYLDIGE här i riket har hemortskommun, anhängiggöras vid den allmänna underrätt, inom vars domvärjo hemortskommunen är belägen, och eljest vid allmänna underrätten i den ort, där den taxering skall äga rum, för vilken deklARATIONEN, UPPGIFTEN eller UPPLYSNINGEN skolat ligga till grund.

Förseelse, som i 141, 142 eller 143 § sägs, är föremål för allmänt åtal,

men förseelse, som i 140 § omförmåles, må, där den ej innefattar tjänstefel, av allmän åklagare åtalas endast där målsägande angivit densamma till åtal.

- 2 mom. Där, i — — — kan påkalla.
 3 mom. Den som — — — under bedömande.
 4 mom. Böter och — — — allmän strafflag.

145 §.

1 mom. Av statsmedel bestridas:

- 1) ersättning åt — — — i taxeringsnämnderna;
- 2) ersättning åt — — — i Stockholm;
- 3) gottgörelse för det i samband med taxeringsförrättningarna jämlikt 14 § 3 mom. lämnade biträde av städernas tjänstemän; samt
- 4) kostnader för taxeringen, vilka omförmålas i 4 mom. samt 6—11 mom. här nedan.

2 mom. Det åligger — — — taxeringsnämndernas beslut.

3 mom. Efter prövning av de yttranden och framställningar, som inkommit jämlikt 2 mom., bestämmer Kungl. Maj:t, huru mycket skall ställas till förfogande för varje fastighetsprövningsnämnd och länsprövningsnämnd samt för Stockholms stads prövningsnämnd.

Därvid må vad som ställes till fastighetsprövningsnämndernas och, såvitt angår allmän fastighetstaxering, Stockholms stads prövningsnämnds förfogande för ersättning åt ordförandena i berednings- och fastighetstaxeringsnämnderna samt åt de av länsstyrelserna förordnade ledamöterna i fastighetstaxeringsnämnderna, för ersättning åt kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppboresärenden samt för det i samband med allmän fastighetstaxering jämlikt 14 § 3 mom. lämnade biträde av städernas tjänstemän utgöra sammanlagt högst ett belopp, motsvarande två hundra procent av taxeringsvärdet å all fastighet i riket, sådant detta värde beräknats enligt fastighetstaxeringsnämndernas beslut.

Vad som ställes till länsprövningsnämndernas och, såvitt angår årlig taxering, Stockholms stads prövningsnämnds förfogande för ersättning åt ordförandena och kronoombuden i taxeringsnämnderna, för ersättning åt kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppboresärenden samt för det i samband med taxeringsarbetet jämlikt 14 § 3 mom. lämnade biträde av städernas tjänstemän må sammanlagt utgöra högst ett belopp, motsvarande fyra procent av summan av inkomst- och förmögenhetsskattens grundbelopp för hela riket, sådan denna summa beräknats enligt taxeringsnämndernas beslut.

Till prövningsnämnd sålunda anvisat belopp äger nämnden efter förslag av länsstyrelsen fördela mellan de till ersättning berättigade. Vid ersättningarnas fördelning bör fästas avseende på den för de särskilda uppdragens utförande erforderliga och därå nedlagda skicklighet, tid och arbete.

4 mom. Till gäldande av de av fastighetsprövningsnämnds, länsprövningsnämnds eller Stockholms stads prövningsnämnds arbeten föranledda utgifter, såsom gottgörelse åt tjänsteman, som jämlikt 16 § 2 mom. förordnats att för vissa fall fullgöra landskamrerarens åligganden, ersättning för biträde åt landskamrerare vid förberedande göromål, arvode för protokoll- och längdföringen, nödiga tryckningskostnader samt gottgörelse för uppässning hos nämnden, må vederbörande nämnd efter förslag av länsstyrelsen använda erforderligt belopp, såvitt ej nedan annorlunda stadgas. I förslag av länsstyrelsen, som nu sagts, skola för en var däri avsedd person angivas de grunder, som av länsstyrelsen tillämpats vid beräkningen av ersättning till denne. Kungl. Maj:t äger utfärda särskilda föreskrifter rörande dispositionen av medel för ändamål, som nu sagts.

5 mom. Angående de av fastighetsprövningsnämnd eller av prövningsnämnd enligt 3 och 4 mom. beviljade beloppen och dessas fördelning bör särskilt utdrag av nämndens protokoll avlätas till länsstyrelsen, varefter beloppen i vanlig ordning utbetalas. Utdrag av protokollet, såvitt angår ersättningar enligt 4 mom., tillika med länsstyrelsens förslag till dylika ersättningar skall därefter före november månads utgång genom länsstyrelsens försorg insändas till finansdepartementet.

6 mom. Sakkunnig erhåller för av honom verkställd utredning eller undersökning gottgörelse, som — med iakttagande av de särskilda föreskrifter rörande disposition av medel för ändamålet, Kungl. Maj:t må finna nödigt meddela — bestämmas av länsstyrelsen eller, då den sakkunnige biträtt den mellankommunala prövningsnämnden eller allmänna ombudet hos samma nämnd, av taxeringsinspektionen. Uppgift rörande de jämlikt detta moment åt olika personer utbetalda ersättningsbeloppen, avseende tiden från den 1 november föregående år till oktober månads utgång, skall samtidigt med uppgifter enligt 5 mom. av länsstyrelsen insändas till finansdepartementet.

7 mom. De personer, som jämlikt 58 § 2 mom. eller 75 § inkallats av länsstyrelsen för meddelande av upplysningar eller för överläggningar rörande taxeringsarbetet,

de personer, som till sammanträde enligt 59 § 1 eller 2 mom. särskilt inkallats av länsstyrelsen eller till sammanträde enligt 67 § 2 mom. inkallats efter sådan myndighets medgivande,

de ordförande i beredningsnämnd och i fastighetstaxeringsnämnd, som på vederbörlig kallelse inställt sig till sådant sammanträde, som omförmäles i 59 § 1 mom.,

de ordförande och ledamöter i fastighetstaxeringsnämnd i stad, som på vederbörlig kallelse inställt sig till sådant sammanträde, varom förmäles i 59 § 2 mom.,

de ordförande eller ledamöter i fastighetstaxeringsnämnd eller i taxeringsnämnd, som på vederbörlig kallelse inställt sig före eller under

fastighetsprövningsnämnds eller prövningsnämnds sammanträde för meddelande av upplysningar, ävensom

de medlemmar i fastighetsprövningsnämnd eller i prövningsnämnd, som efter vederbörlig kallelse inställt sig före vederbörande nämnds sammanträde för meddelande av upplysningar eller som deltagit i sammanträde med nämnden,

äga att för inställelsen åtnjuta *dels* resekostnadsersättning enligt reseklass II i allmänna resereglementet, *dels* arvode med belopp, som för dygn, varunder sammanträde ägt rum, utgör tolv kronor, om de äro bosatta å sammanträdesorten, och sexton kronor, om de ej äro bosatta å sammanträdesorten, samt för dygn, varunder sammanträde ej ägt rum, motsvarar traktamentsersättning enligt traktamentsklass D i allmänna resereglementet.

Ersättning efter ovannämnda grunder tillkommer jämväl den som efter länsstyrelses förordnande fört protokoll vid sammanträde enligt 59 § 1 eller 2 mom. eller 75 §, medlem i prövningsnämnd för närvaro vid protokollsjustering så ock sakkunnig, som biträtt i taxeringsfrågor.

8 mom. Ersättning till lappfogde för inställelse vid sammanträde med taxeringsnämnd enligt 83 § 2 mom. utgår enligt allmänna resereglementet.

9 mom. Ordföranden i den mellankommunala prövningsnämnden åtnjuter arvode med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:t.

Arvoden till skattedirektören och taxeringsinspektörer ävensom ersättningar för annan kostnad på grund av taxeringsinspektionens och taxeringsavdelningarnas verksamhet bestämmas av Kungl. Maj:t.

10 mom. I 126 § 2 mom. omförmäld ledamot av kammarrätten, som icke är befattningshavare i statens tjänst, åtnjuter för tid, varunder han varit inkallad till tjänstgöring, arvode med tjugufyra kronor om dagen, om han är bosatt i Stockholm, och med trettiotvå kronor om dagen, om han är bosatt utom Stockholm. Är sådan ledamot befattningshavare i statens tjänst, skall han för tjänstgöringen åtnjuta, jämte ersättning för avlöningsförmåner, som han får avstå under tjänstledighet för ifrågasvarande uppdrag, arvode med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:t. Därjämte skall ledamot i förekommande fall för resedagar åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet.

11 mom. Angående gottgörelse för verkställande av undersökning, varom i 71 § förmåles, förordnar Kungl. Maj:t.

KAP. I.

Inledande översikt.

De sakkunnigas uppdrag.

Beträffande skattekontrollsasskunnigas uppdrag må följande redogörelse lämnas.

I skrivelse den 1 juni 1928, nr 344, har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes, med beaktande av vad särskilda utskottet i sitt utlåtande nr 1 därom anført, föranstalta om utredning rörande frågan, huruvida och i vilken form effektiv kontroll därå, att ränteinkomster och förmögenhet bestående av utlånat kapital varda behörigen beskattade, må kunna åvägbringas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.

Riksdagen har sedermera i skrivelse den 24 april 1929, nr 119, under åberopande av bevillningsutskottets, av riksdagen godkända betänkande nr 17, anhållit, att Kungl. Maj:t ville — i sammanhang med förutnämnda av 1928 års riksdag begärda utredning — föranstalta om utredning *dels* rörande frågan, huru förbättrad kontroll må kunna åstadkommas över att även annan skattepliktig inkomst och förmögenhet än ränteinkomst och utlånat kapital bliva beskattade, *dels ock* beträffande frågan om skärpt påföljd för avgivande mot bättre vetande av felaktig självdeklaration eller därmed jämförlig uppgift samt för riksdagen framlägga de förslag, som kunna av utredningen föranledas.

I sitt förenämnda utlåtande nr 1 anförde *särskilda utskottet vid 1928 års riksdag* bl. a. följande.

Enligt 11 § näst sista stycket taxeringsförordningen den 28 oktober 1910 vore styrelse för bankbolag, sparbank eller annan penningförvaltande inrättning skyldig att efter anmaning i särskilda fall lämna uppgift om namngiven skattskyldigs ränteinkomst från den penningförvaltande inrättningen ävensom om beloppet av den skattskyldiges inestående medel vid viss angiven tidpunkt.

Stadgande i ämnet infördes år 1920 och undergick en obetydlig jämkning år 1922.

Bestämmelse av enahanda innebörd hade upptagits i 35 § 1 mom. av nu föreliggande förslag till taxeringsförordning.

Förslag till ändrade bestämmelser i ämnet hade framställts i två motioner.

I motion II: 471 hade hemställts, att styrelse för bankbolag, sparbank och annan penningförvaltande inrättning samt enskilda låntagare måtte åläggas

att årligen utan anmaning för varje insättare, delägare eller långgivare lämna uppgift angående *dels* ränteinkomsten under beskattningsåret och *dels* hela beloppet av de vid beskattningsårets slut innestående medlen, dock att ränteinkomst under 20 kronor per år eller kapitalbelopp under 500 kronor icke behövde uppgivas.

I motion II: 481 hade påyrkats åläggande för styrelse för bankbolag, sparbank och annan penningförvaltande inrättning att utan anmaning lämna uppgift om skattskyldigs ränteinkomster från den penningförvaltande inrättningen ävensom om beloppet av skattskyldigs innestående medel vid viss angiven tidpunkt utan begränsning med hänsyn till storleken av ränteinkomsten eller de innestående medlen. Alternativt hade i motionen ifrågasatts, att uppgiftsskyldighet icke skulle avse räntegottgörelse för mindre belopp, exempelvis under 300 kronor eller möjligen 500 kronor.

Förslag om införande av skyldighet för penningförvaltande inrättningar att utan anmaning lämna uppgift om insättares ränteinkomster från inrättningarna och om beloppet av insättares där innestående medel hade vid flera tillfällen, senast år 1927, väckts inom riksdagen utan att dock vinna bifall. Till stöd för avstyrkandet av dessa förslag hade åberopats, bl. a., att en uppgiftsskyldighet, som begränsades till angivna penninginrättningar och som alltså lämnade enskilda låntagare och utfärdare av obligationer fria, icke vore tillräckligt omfattande. Om åter dylika låntagare inbegreps under stadgandet i fråga, skulle betydande svårigheter att efterkomma dylik föreskrift uppstå för de uppgiftsskyldiga, särskilt utfärdare av obligationer. Även för taxeringsmyndigheterna skulle en så omfattande uppgiftsskyldighet medföra betydande olägenheter. I sådant avseende hade framhållits, att, om föreskrift infördes om skyldighet för skattskyldig, som i deklaration påkallade avdrag för utgiven gäldränta eller för skulder vid beskattningsårets slut, att specificera de avdragna beloppen med angivande av borgenärernas namn, härav skulle föranledas synnerligen omfattande skriftväxling mellan taxeringsnämndernas ordförande i de fall, då gäldenär och borgenär vore bosatta inom olika taxeringsdistrikt. Jämväl för det fall, att uppgiftsskyldigheten inskränktes att avse hos penningförvaltande inrättningar innestående belopp och insättare tillgodoförda räntor från dylika inrättningar, skulle ett överväldigande uppgiftsmaterial uppkomma; och med hänsyn därtill, att många uppgifter säkerligen skulle bliva ofullständiga eller otydliga med avseende å insättares namn och bostadsort, skulle det många gånger bliva praktiskt taget omöjligt att utan omfattande och tidsödande efterforskningar bringa verklig ordning i uppgifterna och hänföra dem till de personer, desamma avsåge. Begränsades uppgiftsskyldigheten till att avse vissa större belopp, kunde befaras, att de skattskyldiga genom att uppdelat sina medel å olika företag eller räkningar undandroge sig att träffas av uppgiftsskyldigheten, varigenom värdet av anordningen bleve ringa.

Utskottet funne syftet med nämnda motioner, nämligen att vinna kontroll å de skattskyldigas deklarationer, böra på lämpligt sätt tillgodoses. En vidsträckt uppgiftsskyldighet, som skulle föreligga utan anmaning, komme säkerligen att framtvunga större noggrannhet vid upprättande av självdeklarationer och motverka en icke sällan framträdande benägenhet att underlåta deklarerat bankräntor och i bank insatta medel. Nuvarande anordning, då uppgift i angivna hänseende behövde lämnas först efter anmaning, kunde icke anses vara effektiv, ty ofta nog vore det svårt för taxeringsmyndigheten att vinna kännedom om, varest den skattskyldige placerat sina medel, särskilt om den skattskyldige insatte dem i bank långt från

hemorten. Infördes allmän uppgiftsskyldighet, som icke vore beroende av anmaning, skulle taxeringsmyndigheterna helt visst i många fall erhålla kännedom om beskattningsföremål, som nu undginge taxering.

Emellertid syntes man icke kunna bortse från de praktiska svårigheter, som uppreste sig vid genomförande av en dylik uppgiftsskyldighet. Utskottet hade ur tillgängligt statistiskt tryck sammanställt vissa uppgifter angående hos sparbankerna, postsparbanken och affärsbankerna insatta medel.

Skulle uppgift lämnas för bankernas samtliga inlåningsräkningar, komme antalet uppgifter att årligen uppgå till icke mindre än sex miljoner. Till jämförelse kunde framhållas, att sammanlagda antalet i taxeringslängderna införda skattskyldiga år 1923 utgjorde i runt tal 2 165 000 och antalet avlämnade deklARATIONER samma år i runt tal 1 435 000, vartill borde läggas ett stort antal uppgifter om avlöningsförmåner, aktieutdelningar m. m. En stark ökning av antalet taxeringsuppgifter skulle alltså bli följden och redan nu förefintliga svårigheter att bringa reda i taxeringsmaterialalet skulle otvivelaktigt i hög grad därigenom stegas. Känt vore, att bankernas anteckningar om insättarens namn och födelseår ofta vore ofullständiga och att ombyte av bostadsort mången gång icke anmäldes hos vederbörande bank. Uppgiftslämnarna skulle därför icke sällan sväva i villrådighet om, till vilken taxeringsnämnd viss uppgift skulle lämnas, och åtskilliga insättare skulle icke kunna identifieras i vederbörande längder utan tidsödande undersökningar, vilka antagligen icke skulle medhinnas under den för taxeringsarbetet anslagna tiden. En omfattande korrespondens mellan taxeringsmyndigheterna skulle även bli erforderlig.

Även för uppgiftslämnarna skulle upprättandet av ifrågavarande uppgifter otvivelaktigt ställa sig besvärligt och kostsamt, ej minst på den grund att arbetet härmed komme att sammanfalla med ränteföringen i motböckerna. Antalet räkningar hos postsparbanken uppginge numera till mer än 800 000 och hos några av de större sparbankerna till inemot eller mer än 100 000.

I fråga om obligationsräntor hade i propositionen nr 210 till 1927 års riksdag meddelats vissa upplysningar, som borde i detta sammanhang bringas i erinran. Riksgäldskontoret hade upplyst, att de under budgetåret 1924—1925 förfallande statsobligationskupongerna uppgått till 2 600 000 st., delvis fördelade i småposter, samt att utvecklingen häntydde på en alltjämt fortgående ökning särskilt vid de nu utelöpande premieobligationernas (sammanlagt 4 400 000 st.) utbytande mot statsränteobligationer i små valörer. Bank- och fondinspektionen samt svenska bankföreningen m. fl. hade meddelat, att sammanlagda beloppet den 31 december 1924 av alla svenska obligationslån utgjorde över 4 ½ miljarder kr., samt hade påpekat, att kupongränta utbetalades två gånger om året. Vidare hade framhållits, att det största antalet av obligationerna vore placerade dels hos sparbanker, försäkringsanstalter och andra affärsföretag med bokföringsskyldighet, varför man redan nu av denna anledning borde hava full garanti för att ränteinkomsten bleve vederbörligen beskattad, och dels hos fromma stiftelser och andra välgörenhetsinrättningar, vilka vore skattefria. Svenska bankföreningen m. fl. hade uppskattat de sålunda placerade obligationerna till åtminstone 75 procent av samtliga svenska obligationer. Slutligen hade påpekats, att lyftandet av räntan på en obligation icke innebure något bevis för att räntan till hela sitt belopp verkligen utgjorde inkomst för den, som lyfte densamma, enär han, om han förvärvat obligationen mellan två förfallodagar, till obligationens säljare erlagt räntan för tiden intill förvärvet.

Därest uppgiftsskyldighet skulle stadgas beträffande obligationsräntor att fullgöras i samband med räntornas lyftande, borde därför denna skyldighet förbindas med föreskrifter om utredning rörande räntefördelningen, då obligation bytte ägare.

Vad slutligen anginge till enskilda låntagare utlånade medel, syntes det vara tydligt, att uppgifter om upplånat kapital och därå utgjord ränta icke erfordrades till kontroll å penninginstitutens deklARATIONER. Det i motionen II: 471 framställda förslaget om uppgiftsskyldighet för enskilda låntagare syntes icke heller hava tillkommit i detta syfte utan för att möjliggöra kontroll å enskilda långivares deklARATIONER. Om ock en dylik uppgiftsskyldighet i vissa fall kunde bliva av betydelse, skulle dock svårigheterna att övervaka efterlevnaden av föreskrift i dylikt avseende bliva så stora, att värdet av en sådan föreskrift syntes tvivelaktigt. En anordning med så omfattande uppgiftsskyldighet skulle ock vara tämligen otjänlig för syftet att förhindra, att gäldräntor och skuldbelopp obehörigen avdroges; dylikt missbruk kunde enklare förebyggas genom att den skattskyldige, i de fall då misstanke om att deklARATION vore oriktig i dylikt hänseende föreläge, anmanades styrka befogenheten av de gjorda avdragen.

Vidare förtjänade att påpekas, att införande av den ifrågasatta uppgiftsskyldigheten syntes böra medföra sådan ändring av formuläret till allmän självdeklARATION, att ränteintäkter skulle uppgivas specifikt med angivande av gäldenärens namn; utan sådan specifikation skulle uppgiftsmaterialet svårligen kunna för sitt ändamål utnyttjas av taxeringsmyndigheterna.

Det syntes ock utskottet sannolikt, att vissa ändringar måste göras i lagstiftningen rörande bankbolagen och sparbankerna för vinnande av garanti för att dessa inrättningar alltid ägde tillförlitlig kännedom om insättares namn och hemvist.

Av det anförda framginge, att införande av allmän uppgiftsskyldighet av ifrågavarande slag på sätt motionärerna tänkt sig icke lämpligen skulle kunna införas utan vidare; därest uppgiftsskyldigheten begränsades att gälla penninginstituten och hava avseende allenast å vissa större belopp, skulle anordningen komma att brista i effektivitet och dess nytta icke stå i rimlig proportion till de kostnader och det besvär för myndigheter och enskilda, som därav bleve en följd. Utskottet hade därför ansett sig icke kunna förorda bifall till motionärernas förslag.

Emellertid ansåge utskottet frågan om kontroll därå, att ränteinkomster och i banker eller andra penningförvaltande inrättningar insatta eller till enskilda utlånade medel bleve behörigen beskattade, vara av den vikt, att möjligheterna att åvägbringa en effektiv sådan kontroll utan alltför stor omgång borde göras till föremål för en närmare undersökning. Man kunde tänka sig den anordningen, att uppgifter av ifrågasatt art lämnades allenast vissa år efter därom av Kungl. Maj:t utfärdat påbud. Vidare borde från uppgiftsskyldighet avgränsas de fall, där den, som åtnjutit räntan eller ägt kapitalet, icke vore därför skattskyldig, eller där kontroll på annat enklare sätt kunde vinnas. Även andra utvägar vore tänkbara. Enär den undersökning, som utskottet sålunda funnit önskvärd och som utskottet icke haft möjlighet medhinna, borde åvägbringas genom Kungl. Maj:ts försorg, funne utskottet sig böra föreslå riksdagen att i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida och i vilken form effektiv kontroll därå, att ränteinkomster och förmögenhet bestående av utlånat kapital bleve behörigen be-

skattade, måtte kunna åvägbringas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning måtte giva anledning.

Vid 1929 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner, nr 87 i första kammaren av herr Alkman m. fl. samt nr 251 i andra kammaren av herrar Osberg och Jönsson i Revinge, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och därpå grundat förslag rörande sådana ändringar i taxeringsförordningen och därmed sammanhängande författningar, att en så fullständig och effektiv kontroll som möjligt vinnes över de skattskyldigas uppgifter beträffande av dem åtnjutna inkomster, ävensom rörande skärpt påföljd för falsk skattedeklaration.»

I den till stöd för *motionerna* anförda motiveringen uttalades bl. a. följande:

Gällande bestämmelser rörande kontroll över att inkomster och förmögenhet varda beskattade, lede i hög grad av brist på följdriktighet. Medan vissa inkomster — löneinkomster, aktieutdelningar, royalty samt vissa livräntor och lotterivinster — vore underkastade fullständig kontroll enligt det s. k. slutna kontrollsystemet, vore andra inkomster såsom vissa realisationsvinster och kapitalinkomster icke på något sätt omgärdade av kontroll. Denna olikhet vore givetvis icke betingad därav, att vissa inkomster ur subjektiv synpunkt skulle vara i starkare behov av kontroll än andra. Felet låge däri, att den svenska skattelagstiftningen under de senare åren visat en påfallande brist på förmåga att komma till rätta med detta visserligen svåra men säkerligen icke olösliga problem.

Därest man önskade vinna en likformig kontroll över alla inkomster erbjöde sig två skilda kontrollsystem. Det ena systemet vore den redan nämnda *slutna kontrollen*. Denna innebure obligatorisk skyldighet för den, som verkställt utbetalning till annan av beskaffenhet att för denne utgöra inkomst, att till taxeringsmyndigheterna lämna uppgift om utbetalningen. Denna kontroll tillämpades såsom ovan nämnts i fråga om vissa inkomstslag såsom löner, pensioner, vissa livräntor och aktieutdelningar och numera jämväl beträffande lotterivinster. Det andra kontrollsystemet plögade benämnas *stickprovskontroll*. Vid sidan av det slutna kontrollsystemet hade stickprovskontrollen vunnit tillämpning beträffande i bank inestående tillgodohavanden och räntor därå samt ifråga om sådana avlöningsförmåner, som utgått till andra än i allmän tjänst eller rörelse *anställda* personer. Den kontroll, som beskattningsnämnden ägde utöva genom granskning av vissa rörelseidkares bokföring, vore jämväl att hänföra till stickprovskontroll.

En följd av de bristande eller ofullständiga kontrollbestämmelserna hade blivit, att taxeringsmyndigheterna i fall, där deklarantens uppgivna inkomst enligt myndigheternas uppfattning stått i uppenbart missförhållande till den skattskyldiges levnadskostnader, rörelsens omfattning eller dylikt, tvingats att på fri hand utan någon mera ingående undersökning verkställa en uppvärdering av inkomsten. Denna jämförelsevis bekväma utväg att korrigera deklARATIONER hade tillämpats i mycket stor omfattning, ja i sådan omfattning och ofta på så lösa grunder, att ett verkligt missförhållande i detta avseende kunde anses råda. I vart fall hade därigenom taxeringsväsendets anseende kommit att lida. Under de senare åren hade beskattningsdomstolarna genom vidtagna ändringar i nämndernas beslut rätt så kraftigt reagerat mot sådana beslut.

Av det nu anförda framginge i hur hög grad gällande kontrollbestäm-

melser vore i behov av ändring. Även om det skulle visa sig möjligt att utvidga den slutna kontrollen till vissa nya inkomstslag ginge det uppenbarligen icke för sig att på den vägen nå det åsyftade målet eller en kontroll över så gott som samtliga inkomster. Den slutna kontrollen medförde såväl för de uppgiftspliktiga som för myndigheterna en så stark arbetsbörda, att en utsträckning av densamma exempelvis till samtliga bankräntor vore utförbar.

Ville man sålunda vinna någon kontroll över så gott som varje inkomst, tvingades man alltså närmast att utvidga stickprovskontrollen. Stickprovskontrollen borde utformas så, att i stort sett varje intäkt, som vore underkastad beskattning, kunde i kontrollhänseende åtkommas. En dylik kontroll förutsatte rätt för taxeringsmyndigheterna att vinna upplysning om varje utbetalning som gjorts vare sig av rörelseidkare eller annan i de särskilda fall uppgiften begärdes. Man kunde ur kontrollsynpunkt icke nöja sig blott med uppgifter om sådana utbetalningar, som för mottagaren vore inkomst, utan redogörelse borde kunna infordras även beträffande andra transaktioner, exempelvis storleken av rörelseidkares leverans av vara till viss återförsäljare, en persons samtliga affärsförhållanden med en penninginrättning för kontroll över lämnade uppgifter om räntebetalningar och dylikt. Ett åläggande att i alla fall, där sådant vore möjligt, tillhandahålla taxeringsmyndigheterna dylika uppgifter måste åtföljas av ett tvångsmedel. Såsom sådant syntes det kunna ifrågasättas att stadga befogenhet för länsstyrelse att av uppgiftspliktig vid vitespåföljd infordra den erforderliga uppgiften.

Därest taxeringsnämnderna utrustades med sådana vidgade befogenheter, som av motionärerna föreslagits, komme uppenbarligen att på desamma ställas större fordringar än för närvarande. Skulle nämnderna kunna fullt utnyttja de ökade möjligheterna till kontroll krävdes en stark självverksamhet från nämndernas sida och att en vida grundligare utredning i de särskilda ärendena än nu kunde äga rum. Den utredande verksamheten krävde förutom aktivitet och initiativ från utredarens sida en mycket ingående fackkunskap. Därjämte erfordrades — och detta kunde ej starkt nog understrykas — en stark grannlaghet i värvets fullgörande. Särskilt angeläget vore att den misstanken icke utspreddes bland allmänheten, att de vid undersökningarna förvärvade kunskaperna utnyttjades till den utredandes egen eller honom närståendes ekonomiska fördel.

Av nu anförda skäl syntes det uppenbart, att utredningen borde läggas i händerna på statliga tjänstemän, underkastade ansvar för tjänstefel, och icke på lekmän, som innehade förtroendeuppdrag såsom ordförande i taxeringsnämnder. Enligt motionärernas mening borde de nuvarande taxeringsnämnderna bibehålla sin befogenhet att träffa avgörande i alla taxeringsärenden, medan särskilda tjänstemän, förslagsvis benämnda skattefiskaler, i stort sett finge sig förbehållen rätten att vinna de ingående upplysningar, som borde tillkomma taxeringsmyndigheterna. Skattefiskalen komme alltså att i förhållande till taxeringsnämnden intaga en ställning jämförlig med den landskamreraren hade till provningsnämnden.

Erforderligt antal skattefiskaler skulle anställas inom varje län. Lämpligen borde var och en förordnas att biträda visst antal taxeringsnämnder. Skattefiskalen skulle äga skyldighet att genomgå viktigare deklarationer för de distrikt han representerade. Vidare skulle han jämväl i övrigt, där nämnden så påfordrade, biträda med utredning. Taxeringsnämndsordförandena borde i stort sett i samma utsträckning som hittills verkställa granskning av deklarationer samt infordra de upplysningar av den skattskyldige själv, vilka befundes erforderliga.

Enligt motionärernas mening borde man vid en kommande utredning jämväl taga under övervägande frågan om omläggning av straffpåföljden för avgivande av falsk eller felaktig deklaration. Den allmänna uppfattningen om brottets karaktär influerades givetvis av straffriskerna, och den omständigheten, att urbota straff — detta i olikhet med vad fallet vore flerstädes i utlandet — icke kunde följa å falskdeklaration, hade påvisbart minskat verkan av straffhotet. Infördes fängelsestraff, vunnes vidare den synnerligen avsevärda fördelen, att den nuvarande alltför korta preskriptionstiden för åtals anställande utsträcktes, varigenom risken för upptäckt av falsk deklara-tionsuppgift i hög grad komme att ökas.

I sitt i anledning av nämnda motioner avgivna betänkande nr 17 anförde 1929 års *bevillningsutskott*, efter att hava redogjort bl. a. för gällande bestämmelser rörande deklara-tionskontrollen, följande:

»Det torde vara obestridligt, att gällande bestämmelser rörande kontroll över att skattskyldigs inkomst och förmögenhet bliva beskattade äro ofullständiga samt jämväl i övrigt behäftade med brister. Detta framgår redan av den utav utskottet lämnade redogörelsen för nu gällande lagstiftning i ämnet. Medan sålunda vissa inkomster äro omgärdade med mycket stränga kontrollföreskrifter, hava antingen icke några bestämmelser alls eller ock endast ofullständiga sådana lämnats i och för vinnande av kontroll över att andra inkomster bliva föremål för beskattning. Det måste jämväl anses såsom en olägenhet, som ogynnsamt påverkat taxeringsresultatet, att i regel icke lämnats rätt åt taxeringsmyndigheterna att av annan än skattskyldig själv infordra uppgifter till styrkande av befogenheten av utav skattskyldig påyrkade avdrag, exempelvis för räntor och skulder.

Nu nämnda brister i lagstiftningen hava otvivelaktigt medfört, att avsevärda belopp undandragits beskattning. Även om några av de brister, som tidigare förefunnits, avhjälpes genom den år 1928 utfärdade taxeringsförordningen, torde dock i stort sett missförhållandena på förevarande område kvarstå orubbade. Liksom i den äldre lagstiftningen hava nämligen i den nu gällande föreskrifter för vinnande av kontroll lämnats endast i fråga om vissa närmare angivna fall, medan alltjämt en allmän skyldighet saknas att lämna taxeringsmyndigheterna upplysningar till vägledning för deras arbete. Häri-genom äro såsom nämnts åtskilliga inkomster undandragna kontroll eller underkastade en i hög grad bristfällig sådan; och detta gäller ej allenast ränteinkomster utan även en del andra inkomster, exempelvis sådana av tillfällig förvärvsverksamhet samt inkomst genom utövande av fria yrken ävensom av vissa andra rörelsegrenar.

Gällande lagstiftning bygger i stor utsträckning på ett kontrollsystem, anordnat enligt den *obligatoriska* principen. Så snart det utan alltför omfattande tunga för de uppgiftspliktiga eller för taxeringsmyndigheterna låtit sig göra, har skyldighet föreskrivits att *utan anmaning* lämna taxeringsmyndigheterna uppgift om gjorda utbetalningar i form av avlöningar, livräntor, aktieutdelningar m. m. Efter hand hava vid sidan av berörda obligatoriska uppgiftsplikt beträffande andra inkomster föreskrifter lämnats, som möjliggöra stickprovsundersökningar i vissa särskilda fall. Även därvidlag torde hänsyn tagits mindre till behovet av kontrollföreskrifter, vilket med i stort sett samma styrka torde göra sig gällande beträffande alla slag av inkomster, än till möjligheten att utan mera ingående åtgärder vinna kontroll.

Enligt utskottets mening är det varken möjligt eller för ernående av nöjaktig kontroll erforderligt att utvidga ovan omnämnda *obligatoriska uppgiftsplikt* att omfatta alla inkomstområden. Anordnas nämligen kontrollen

så, att en påtaglig risk föreligger för skattskyldig, att av honom åtnjuten inkomst, av vad slag den vara må, kan komma att upptäckas av taxeringsmyndigheterna, skulle densamma enligt utskottets mening i stort sett vara tillfyllest. Genom införande av en allmän uppgiftsplikt, som inträder först *efter anmaning*, skulle det sannolikt, därest taxeringsarbetet utövades planmässigt, bliva möjligt att uppnå nämnda syfte. Redan förefintligheten av en dylik rätt för taxeringsmyndigheterna skulle helt säkert utgöra ett verkamt medel till förekommande av otillförlitliga deklarationer. Såsom ett ytterligare skäl mot begränsande av uppgiftsplikten till endast särskilt angivna fall, vill utskottet framhålla den snabba utveckling det ekonomiska livet är underkastat, varigenom behov av upplysningar torde komma att efter hand uppstå inom nya områden. Ett system, inskränkt till vissa i lagen angivna fall, skulle säkerligen mycket snart bliva föråldrat.

Med hänsyn till det nu anförda anser utskottet skäl tala för införande av en mera allmän uppgiftsplikt till vägledning för taxeringsmyndigheternas arbete. Huru långt en sådan uppgiftsplikt bör sträcka sig, synes knappast kunna bedömas, innan en mera ingående undersökning än den utskottet kunnat medhinna ägt rum. Skäl tala emellertid för att utövare av rörelse och framför allt rörelseidkare, som enligt lag äro skyldiga att föra handelsböcker, borde åläggas vidgad skyldighet att på anmodan biträda med lämnande av upplysningar. Denna skyldighet borde omfatta ej allenast sådana utbetalningar till annan, vilka för denne utgöra skattepliktig intäkt, utan jämväl andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning för annans taxering, exempelvis, såsom i Stockholm lär hava enligt överenskommelse med restaurangägare praktiserats, storleken av de belopp servitör mottagit för arbetsgivarens räkning av kunder i och för uppskattning av servitörens inkomst samt omfattningen av till återförsäljare levererad vara i och för uppskattning av dennes vinst. Vad åter angår andra enskilda personer än näringsidkare synes, även om det ur principiell synpunkt må anses befogat att såsom en medborgerlig skyldighet föreskriva en allmän uppgiftsplikt, denna skyldighet böra begränsas till belopp, som i allmänhet äro att hänföra till i beskattningshänseende avdragsgilla poster, såsom gäldräntor, skulder, andelar i förmedlingsprovisioner, som utbetalats till annan, m. fl. dylika belopp.

Mot en sådan utvidgad uppgiftsplikt, vilken nära ansluter sig till den i Danmark föreskrivna, har tidigare erinrats, att man därigenom riskerade att göra obehörigt intrång å privatlivets område eller att oskäligt betunga tredje man. Förstnämnda skäl har åberopats redan gentemot självdeklarationsuppgifterna och torde i viss mån kunna andragas mot nära nog varje kontrollföreskrift. Redan i detta sammanhang vill utskottet emellertid framhålla vikten av, att de upplysningar, som sålunda komme att bliva tillgängliga för taxeringsmyndigheterna, omgärdas av sekretess ävensom att undersökningsarbetet bedrivs av sådana organ och i sådana former, att varje skäl till misstanke uteslutes därom, att undersökningarna avse andra ändamål än vinnande av tillförlitlig taxering.

Därest taxeringsmyndigheterna med urskillning begagna rätten att infordra upplysningar, synes uppgiftsplikten näppeligen komma att bliva oskäligt betungande. Det torde kunna antagas, att beskattningsnämnderna med hänsyn till den stora arbetsbörda, som i övrigt åvilar dem, tvingas till en stark begränsning i fråga om anmaningsrättens begagnande. Sannolikt kommer det att befinnas mest ändamålsenligt att årligen utvälja vissa områden för systematisk undersökning. Vid följande års taxeringar äga beskattningsnämnderna möjlighet att genom jämförelse med tidigare års

deklarationer utöva kontroll över, huruvida vid sådana undersökningar uppspårade inkomster och förmögenheter fortfarande åtnjutas eller innehavas av skattskyldig. Med särskild styrka gäller detta givetvis kapital och därav härfluten inkomst. I detta sammanhang vill utskottet framhålla vikten av att jämförelser äga rum mellan uppgifter, som lämnas i bouppteckningar, och deklarationer för äldre år och att, där så påkallas, efterbeskattningar för dessa äldre år åsättas.

I förhållande till de resultat, sådana undersökningar kunna antagas lämna, torde besväret för de särskilda uppgiftsskyldiga sannolikt bli tämligen ringa. I jämförelse med det betungande arbete avgivandet av obligatoriska uppgifter åsamkar såväl de uppgiftspliktiga som taxeringsmyndigheterna, synes en dylik, i särskilda fall pålagd uppgiftsskyldighet, komma att föranleda ett icke alltför stort arbete.

Enligt för utskottet lämnade upplysningar hava vid granskning av deklara-tioner i Stockholm nästlidet år uppgifter av dylikt slag i stor omfattning infordrats. I regel lära sådana uppgifter hava lämnats utan att missnöje försports. De jämförelsevis få personer, som vägrat besvara förfrågningarna, lära i regel såsom skäl därför andragit, att gällande lag icke föreskrivit skyldighet att lämna de begärda uppgifterna och att man vid sådant förhållande icke velat röja ekonomiska transaktioner ingångna med kunder eller andra personer, till vilka man stode i affärsförbindelse.

Den utredning, utskottet ansett böra verkställas, bör givetvis äga rum i samband med den av 1928 års riksdag begärda men ännu icke igångsatta utredningen rörande åvägabringande av effektiv kontroll därå, att ränteinkomster och utlånat kapital bli behörigen beskattade.

I fråga om de närmare riktlinjer, efter vilka kontrollbestämmelserna böra utformas, har utskottet ansett följande synpunkter förtjäna beaktande.

Enligt utskottets mening torde det icke saknas möjlighet att åstadkomma en i stort sett tillfredsställande kontroll beträffande beskattningen av i banker och andra penninginrättningar inestående medel samt därav härflutna räntor, utan att vare sig penninginrättningarna eller taxeringsmyndigheterna bli över hövan betungade. En förutsättning för vinnande av sådan kontroll torde vara att, såsom 1928 års särskilda utskott framhållit, penninginrättningarna äga så tillförlitlig kännedom om insättarnas namn och hemvist, att dessa kunna behörigen identifieras. De register dessa inrättningar föra över insättare borde vidare lämna upplysning även för sådana fall, att räkningen tagits i en persons namn, medan rätten att uttaga medel å densamma förbehållits annan. Dessa register borde, därest penninginrättningarna icke anses böra belastas med skyldighet att efter anmaning lämna upplysningar ur detta register, på anfordran hållas tillgängliga för taxeringsmyndighet inom ort, där bankkontoret är beläget. Denna taxeringsmyndighet skulle åligga att meddela taxeringsmyndighet å annan ort upplysning rörande de tillgodohavanden och räntor, därstädes skattskyldig person innehaft eller åtnjutit från bankkontoret. Granskningen av dessa kontoregister synes böra förbehållas landskamreraren eller av honom utsett ombud.

I och för kontroll över att obligationsräntor bli beskattade, synes lämp-ligen ett uppgiftsförfarande likartat med det, som användes vid lyftande av aktieutdelning, böra komma till användning. För utgivaren av obligatio-nerna skulle emellertid skyldighet att lämna taxeringsmyndigheterna uppgift om räntetagarna inträda först efter anmaning. Genom att varje år endast vissa obligationsutgivare ålades sådan skyldighet, kunde uppgiftsmaterialet

på lämpligt sätt avgränsas, så att beskattningsnämnderna icke bleve överhövan betungade.

För kontroll över att av enskild långivare försträckt kapital och därav härfluten ränta bliva beskattade synes skyldighet böra föreskrivas för enskilda låntagare att efter anmaning lämna uppgift om långivares namn och hemvist. I vad mån denna skyldighet skulle omfatta jämväl bokföringspliktiga näringsidkare, synes närmast vara att betrakta som en praktisk lämplighetsfråga. En utväg att nå detta mål vore måhända, att näringsidkares räkenskaper på anfordran tillhandahölles taxeringsmyndigheterna till ledning ej blott såsom för närvarande är fallet för näringsidkarens egen utan jämväl för annans taxering. Härigenom skulle kontroll kunna vinnas över beskattning även av andra utgivna belopp än räntor, såsom provisioner, arvoden m. m., utan att den uppgiftsskyldige allt för mycket betungades. Genom att taxeringsmyndigheterna bereddes tillgång till av fondkommissionär förda avräkningsnotor, vare sig dessa förvaras hos fondkommissionären eller tillsyningsmyndigheten, skulle möjlighet yppas till kontroll över beskattning av vinster genom överlåtelse av fondpapper.

Enligt till utskottet lämnade upplysningar hava vid förenämnda i Stockholm vidtagna granskning av självdeklarationer hela grupper av skattskyldiga, utövande likartad förvärvsverksamhet, underkastats undersökning. På dylikt sätt utförda granskningar lära ej minst beträffande bokföringskyldiga rörelseidkare hava medfört särskilt goda resultat samt jämväl medverkat till en jämlik taxering. Det synes därför önskvärt, att vid den blivande utredningen tages under omprövning, om icke föreskrifter kunde meddelas, som underlättade och uppmuntrade till sådana granskningar.

I proposition nr 189 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till bokföringslag. Enligt detta förslag skulle skyldigheten att föra handelsböcker väsentligt utsträckas. Ökad möjlighet att vinna kontroll över näringsidkares deklarationer torde härigenom stå att vinna. Flertalet utövare av de s. k. fria yrkena skulle dock fortfarande vara undantagna från i lag föreskriven bokföringsskyldighet. Emellertid torde sådana yrkesutövare i regel icke äga möjlighet att avgiva tillförlitliga deklarationer utan att fortlöpande anteckningar rörande inkomster och utgifter av dem föras. Därest på sätt i Stockholm lär hava förekommit, genom överenskommelser med sammanslutningar för dylika yrkesutövare, ändamålsenliga, för inkomstkontrollen vägledande formulär fastställdes för anteckningarnas förande, skulle det bliva möjligt att erhålla kontroll över ifrågavarande inkomsters beskattning.

Genomförandet av ett tillförlitligt kontrollsystem bör lända till gagn icke endast för det allmännas fiskaliska intresse utan jämväl för de skattskyldiga. Motionärerna hava framhållit de icke sällan förekommande fall, då taxeringsmyndigheterna utan närmare undersökningar och på tämligen lösa grunder frångått avgivna deklarationer. Den ökade möjligheten att vinna kontroll bör för de skattskyldiga medföra större rättssäkerhet. Bestämmelser synas förty böra lämnas till förekommande av avvikelser från i behörig ordning avgivna deklarationer på skäl av mer eller mindre godtycklig beskaffenhet.

Jämväl synes böra tagas under övervägande, huruvida icke deklarationsformulären kunde förenklas samt anvisningarna till dessa givas en för den stora allmänheten mera lättfattlig avfattning och till ledning för de skattskyldiga lämnas en kortfattad redogörelse rörande ortsavdragen och sättet för det beskattningsbara beloppets beräknande.

På sätt i motionerna framhållits torde utnyttjandet av ett efter nämnda linjer utformat kontrollsystem komma att för beskattningsnämnderna medföra nya arbetsuppgifter och sådana av delvis annan art än de hittills förekommande. Såsom motionärerna anfört synes den utredande verksamheten komma att kräva, förutom ett stort mått av initiativ från utredarens sida, ingående fackkunskap på området. Det torde jämväl erfordras, att värvet fullgöres med största grannlagenhet och genom person, som på intet sätt skulle kunna misstänkas utnyttja de vid undersökningarna förvärvade kunskaperna till egen eller närståendes fördel. Närmast med hänsyn till det redan för närvarande betungande arbete, ordförandena i taxeringsnämnderna hava att utföra, bleve det säkerligen icke möjligt att pålägga dem även dessa nya arbetsuppgifter.

Redan enligt nu gällande taxeringsförordning har anmaningsrätten i vissa särskilt grannliga fall undantagits från ordförande i taxeringsnämnd och förbehållits landskamreraren. Därest den ökade befogethet att vinna upplysningar, utskottet förordat, i regel lägges i händerna på landskamreraren, synes en sådan anordning vara en följdriktig utveckling av en redan godtagen princip. I de fall taxeringsnämnden funne en mera ingående undersökning behöfvlig, borde nämnden således hava att vända sig till landskamreraren, som hade att vidtaga sådan.

Utskottet har därför icke kunnat ansluta sig till förslaget att förordna särskilda skattefiskaler såsom biträden åt taxeringsnämnderna och detta desto mindre som behovet av ökad kontroll gör sig gällande med växlande styrka inom särskilda taxeringsdistrikt.

Därest emellertid landskamrerarna skola hinna utföra ifrågavarande uppgifter, torde det bliva nödvändigt att ställa ökad arbetskraft till deras föfogande. De kommunala tjänstemän, som enligt 15 § taxeringsförordningen må förordnas att biträda beskattningsnämnderna, torde därvid i första hand böra anlitas för arbetets utförande. Måhända kommer det likväl bliva nödvändigt att i vissa fall därutöver till landskamrerarens föfogande ställa särskilda personer, intagande en självständigare ställning än berörda kommunala tjänstemän och med särskilda kvalifikationer för uppgifterna i fråga.

De skäl motionärerna anfört till stöd för sitt förslag att införa urbota straff för falsk deklaration har utskottet funnit bärande. Utskottet har förty anslutit sig till förslaget om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning av denna fråga.»

Behov av förstärkt skattekontroll.

Varken i vårt land eller i de utländska stater, som hava en på självdeklarationssystemet uppbyggd direkt beskattning, har man ansett sig kunna undvara en omfattande på särskild uppgiftsskyldighet grundad kontroll av självdeklarationernas riktighet. Erfarenheten har också visat, att resultatet av taxeringen försämras i samma mån som sådan kompletterande kontroll saknats eller densamma är otillfredsställande. Frestelsen att genom ofullständiga, oriktiga eller rent av bedrägliga uppgifter minska skattebördan ökas emellertid icke endast genom bristfällig kontroll utan även till följd av skärpning av den direkta beskattningen.

Otvivelaktigt är att här i landet mycket betydande belopp undandragits taxering till följd av otillfredsställande kontroll. Detta förhållande har icke undgått statsmakternas uppmärksamhet. Vid upprepade tillfällen och senast år 1929 har riksdagen på grund av föreliggande erfarenheter uttalat sig för en förbättrad skattekontroll. Efter sistnämnda tidpunkt har framför allt genom den under medverkan av de sakkunniga genomförda särskilda skattekontrollen i Norrköping och åtskilliga andra städer ådagalagts, att skatteförlusterna på grund av den bristfälliga kontrollen varit mycket avsevärda.

Självfallet är det icke möjligt att med anspråk på tillförlitlighet ens ungefärligen uppskatta storleken av de belopp, som av nämnda anledning undgått taxering. Emellertid hava de sakkunniga icke ansett sig böra underlåta att söka göra en överslagsberäkning beträffande förvärvskällan kapital, ett område där svårigheterna att uppskatta storleken av den totala inkomsten icke äro fullt så stora som inom andra inkomstområden. Till utgångspunkt hava de sakkunniga valt taxeringsåret 1928 eller beskattningsåret 1927. Skälet till att icke något senare år utvalts är, att från och med taxeringsåret 1929 avdrag för skuldräntor skola uppföras icke såsom tidigare under allmänna avdrag utan under de särskilda inkomstgrupperna och, i den mån räntan icke hänför sig till annan förvärvskälla, under inkomst av kapital.

Enligt den officiella skattestatistiken för år 1928 utgjorde den uppskattade inkomsten av kapital för hela riket nära 457 miljoner kronor, därav för inländska aktiebolag 35½ miljoner kronor och för andra skattskyldiga 421½ miljoner kronor. Till den uppskattade inkomsten böra läggas bruttointäkten frändragna utgifter. Dessa utgifter, huvudsakligen omfattande förvaltningskostnader, torde icke kunna beräknas högre än till 18 miljoner kronor. Hela den för taxering uppskattade bruttointäkten av kapital synes därför kunna upptagas till högst 475 miljoner kronor.

För att erhålla jämförbara siffror böra de faktiskt utbetalade utdelningarna och räntorna reduceras. Vad angår utdelning från svenska bolag bör erinras, att utdelningar till svenska bolag icke voro underkastade taxering till bevillning. Beträffande ränteinkomsterna böra dessa minskas med vad som utbetalats till dels icke skattskyldiga personer — stat och kommuner, vissa föreningar och stiftelser ävensom utlänningar och här i riket icke mantalsskrivna svenska medborgare — dels ock sådana skattskyldiga, för vilka ränteinkomsten hänförts till inkomst av rörelse. Vad angår räntor å banktillgodohavanden kan förekomma, att insättarens sammanlagda inkomst uppgått till så lågt belopp, att han icke åsatts taxering.

Sammanlagda beloppet av de utdelningar, som år 1927 utbetalades från svenska aktiebolag och solidariska bankbolag med ett aktie- eller lottkapital av minst 200 000 kronor, utgjorde enligt beräkningar, verkställda med ledning av Aktieägarens uppslagsbok, cirka 341 miljoner kronor. Härtill böra läggas utdelningar från andra svenska bolag än nyssnämnda och från svenska ekonomiska föreningar samt sådan utdelning från utländska aktiebolag, som skolat taxeras som inkomst av kapital här i riket. Sammanlagda beloppet

av alla dessa utdelningar torde kunna beräknas till långt mer än 350 miljoner kronor. Härifrån skola emellertid enligt vad ovan nämnts dragas bland annat utdelningar, som tillfallit svenska bolag. Dessa avdrag torde i vart fall icke belöpa sig till högre belopp än en tredjedel av bruttoinkomsten. Lågt räknat torde den inkomst genom utdelning, som bort taxeras såsom inkomst av kapital här i riket, sålunda kunna uppskattas till 240 miljoner kronor. Summan av ränteinkomster från affärsbankerna, de enskilda sparbankerna och postsparbanken kan beräknas till omkring 250 miljoner kronor, därav $\frac{4}{5}$ eller 200 miljoner kronor kunna antagas hava varit av beskaffenhet att böra taxeras såsom inkomst av kapital. Räntor å svenska obligationer, som skolat taxeras såsom inkomst av kapital, hava beräknats till 25—30 procent av samtliga sådana obligationsräntor eller till 75 miljoner kronor. Härtill böra läggas sådana räntor å utländska obligationer och å förlagsbevis m. m., som skolat taxeras såsom inkomst av kapital och vilka räntor beräknats till omkring 30 miljoner kronor. Återstående räntor äro sådana, som utbetalats å in-teckningslån, å till rörelse-idkare av enskilda lämnade försträckningar, å andra försträckningar av en enskild till en annan samt räntor från andra penninginrättningar än de ovannämnda m. m. Med en mycket försiktig uppskattning kunna dessa räntor, i den mån de bort taxeras som inkomst av kapital, beräknas hava uppgått till belopp ej obetydligt överstigande 100 miljoner kronor.

Det sammanlagda belopp, som enligt denna kalkyl bort hänföras till skattepliktig bruttointäkt av kapital år 1928, utgör sålunda lägst 645 miljoner kronor.

Om den verkställda beräkningen är riktig, skulle alltså ett belopp av omkring 170 miljoner kronor hava obehörigen undgått taxering. Beräknas därav cirka 50—60 miljoner kronor motsvara utdelningar, huvudsakligen sådana som utbetalats till i utlandet bosatta personer, återstå 110—120 miljoner kronor eller något mer än 30 procent av den inkomst av räntor, vilken bort taxeras såsom inkomst av kapital.

Några i Stockholm vidtagna undersökningar giva vid handen, att det resultat, vartill man sålunda kommit, icke kan anses orimligt. Vid 1929 års taxering undersöktes i Stockholm bosatta skattskyldiga, vilka haft medel inestående hos Allmänna sparbanken till belopp av minst 5 000 kronor. Antalet sådana skattskyldiga utgjorde 139. Av dessa hade tidigare 8 personer icke deklarerat sina banktillgodohavanden, men uppenbarligen till följd av den år 1928 vidtagna särskilda deklarationsgranskningen i Stockholm upptagit sin ränteinkomst av sådana tillgodohavanden i 1929 års deklARATION. Av de återstående gjordes 97 skattskyldiga till föremål för närmare granskning, därvid det visade sig, att av dessa cirka hälften eller 48 personer icke deklarerat hela sin ränteinkomst. I vart fall hade av nämnda 139 skattskyldiga 56 eller omkring 40 procent av hela antalet uppgivit sina ränteinkomster för lågt. Uppgift saknas emellertid om beloppet av de samtliga ränteinkomster, som dessa 139 skattskyldiga åtnjutit eller deklarerat. Det

sammanlagda belopp, varmed dessa personers till inkomst- och förmögenhets-skatt taxerade belopp, inberäknat påförda eftertaxeringar, höjdes, utgjorde omkring 450 000 kronor. Ehuru denna höjning i sin helhet föranleddes av de vunna upplysningarna rörande ifrågavarande skattskyldigas tillgodohavanden i nämnda bank, motsvarade endast en mindre del av höjningen ränta från banken.

De i Stockholm under de tre första kvartalen av år 1932 inregistrerade bouppteckningar, upptagande en behållning av mer än 20 000 kronor, hava även granskats och jämförts med de förmögenhetsuppgifter, som lämnats i deklARATIONER, avgivna för de avlidna under livstiden. Jämförelsen har avsett storleken av i obligationer, banktillgodohavanden och andra fordringar nedlagda tillgångar därvid givetvis bortsetts från vid dödsfallet utfallande försäkringsbelopp. Antalet sådana bouppteckningar utgjorde 327, men i 11 av dessa hade icke några tillgångar av dylikt slag upptagits. Av undersökningen framgår, att i 151 av dessa bouppteckningar bland tillgångarna upptagits obligationer men att 17 av de avlidna, motsvarande cirka 12 procent av berörda antal 151, i avgivna deklARATIONER icke alls redovisat dessa obligationer eller motsvarande tillgångar eller ej fullständigt redovisat sina innehav i obligationer. Motsvarande siffror utgjorde i fråga om banktillgodohavanden 197 respektive 71 personer och 36 procent samt beträffande andra fordringar 139 respektive 46 personer och 33 procent. Därest en jämförelse verkställdes mellan storleken av de uppgivna och undandolda beloppen, skulle säkerligen procentalen av de undandragna beloppen blivit lägre än nyssnämnda. Å andra sidan torde det otvivelaktigt understundom förekomma, att de inregistrerade bouppteckningarna icke upptagit alla de av den avlidne efterlämnade tillgångarna i fordringar. Av intresse är emellertid, att i obligationer nedlagda tillgångar icke synas hava undandragits taxering i samma omfattning som tillgångar nedlagda i banktillgodohavanden och andra fordringar. Detta förhållande kan förklaras dels av den ibland förekommande uppfattningen, att de förbindelser, som pläga lämnas vid lyftande av obligationsräntor, tjäna ett skattekontrollsyfte, dels ock av att jämförelsevis ofta omyndiga och andra, vilkas förmögenheter förvaltas av annan än förmögenhetsägaren, haft tillgångar nedlagda i obligationer.

Beräkningen att vid 1928 års taxering omkring 170 miljoner kronor i kapitalinkomst undgått taxering gör emellertid icke anspråk på att vara ens tillnärmelsevis exakt. Därest denna kalkyl är riktig, torde man med ledning av de beräkningar, som verkställdes av Norrköpings taxeringskontor, där skatteintäkten i statliga och kommunala utskylder på grund av de förhöjningar, till vilka kontoret medverkat, år 1930 beräknades till 20 procent av de förhöjda taxerade beloppen, kunna uppskatta skatteförlusten till 34 miljoner kronor. Då emellertid ett icke obetydligt antal av de skattskyldiga, som underlåtit att riktigt deklarerat åtnjutna ränteinkomster, återfinnes bland de mindre inkomsttagarna men å andra sidan hänsyn bör tagas till ökningen

i den uppskattade förmögenheten, synes man kunna beräkna det undandragna skattebeloppet till omkring 18 procent av 170 miljoner kronor eller till omkring 30 miljoner kronor, därav något över hälften statsskatt och utjämningskatt. Vid denna beräkning har hänsyn tagits till, att en del av de från taxering undandragna utdelningarna icke skolat taxeras till bevillning.

Om också i och för sig betydande torde dock de inkomster av kapital, vilka obehörigen undgå beskattning, vara relativt obetydliga i förhållande till beloppet av de rörelseinkomster, som bort taxeras men på grund av bristfällig kontroll undandragits beskattning. Även i fråga om inkomst av tjänst och tillfällig förvärvsverksamhet hava efter vad erfarenheten givit vid handen avsevärda belopp undgått taxering. Vad angår inkomst av fastighet begränsa sig de undersökningar, som ligga till grund för de sakkunnigas bedömande, till annan fastighet än jordbruksfastighet. Dessa undersökningar visa, att i stor omfattning avdrag påyrkats från inkomst av fastighet för fingerade utgifter särskilt ränteutgifter.

Några inom vissa branscher bland rörelseidkare utförda granskningar, s. k. kategorigranskningar, lämna en ledtråd för bedömande av kontrollbehovet samt rörande de framtida verkningar, som kunna påräknas av en rationellt genomförd kontroll. Vid 1928 och 1931 års taxeringar anordnades i samband med förberedelserna för Stockholms stads prövningsnämnds arbete granskning av de personer, som utövade förmedling av fastighetsförsäljning vare sig yrkesmässigt eller såsom tillfällig förvärvsverksamhet. Antalet personer, som yrkesmässigt bedrivit sådan verksamhet (fastighetsmäklare) och vilka medtagits i denna redovisning, utgjorde 153. Av dessa hade år 1928 127 personer taxerats av taxeringsnämnderna för en sammanlagd inkomst av rörelse av högst 945 330 kronor. Exakt uppgift rörande huru stor del av denna inkomst, som avser mäklerrörelse, har icke kunnat erhållas. 35 av nämnda mäklares taxeringar höjdes av 1928 års prövningsnämnd från 296 110 kronor med 178 810 kronor till 474 920 kronor. Nämnda förhöjning, 178 810 kronor, motsvarar 16 procent av hela den sålunda beräknade taxerade inkomsten av fastighetsförmedlingsverksamhet 1 124 140 kronor (945 330 + 178 810) och nära 38 procent av den för ifrågavarande 35 fastighetsmäklare taxerade inkomsten 474 920 kronor. Jämfört med de av taxeringsnämnderna uppskattade beloppen motsvara höjningarna 19 respektive 60 procent. Givetvis kunde granskningen ej göras så omfattande och noggrann, att varje icke deklarerat belopp kom att upptagas till beskattning. Granskningen omfattade icke heller samtliga mäklare.

År 1929 taxerades 28 av sistnämnda 35 mäklare — 7 blevo av olika skäl ej taxerade i Stockholm — för en sammanlagd inkomst av 424 710 kronor, i stort sett sammanfallande med den av dem deklarerade inkomsten. Sammanlagda antalet år 1929 taxerade mäklare utgjorde 121 och den taxerade inkomsten 1 300 740 kronor. År 1931 taxerades 120 fastighetsmäklare för en sammanlagd, av taxeringsnämnderna beräknad inkomst av 1 491 490

kronor. Enligt en efter samma linjer verkställd granskning som den år 1928 företagna höjde 1931 års prövningsnämnd taxeringarna för 33 mäklare från 304 690 kronor med 83 770 kronor till 388 460 kronor. Berörda belopp 83 770 kronor motsvarar ej fullt 6 procent av hela den taxerade inkomsten av förmedlingsrörelsen och ej fullt 22 procent av den för sistberörda 33 mäklare taxerade inkomsten.

1928 års prövningsnämnd för Stockholms stad höjde den uppskattade inkomsten av tillfälligt utövad förmedling av fastighetsförsäljning för 17 personer från 242 550 kronor med 101 970 kronor till 344 520 kronor. Vid 1931 års taxering verkställde prövningsnämnden en motsvarande förhöjning i 10 skattskyldigas taxering från 137 490 kronor med 28 740 kronor till 166 230 kronor. Oaktat 1931 års undersökningar omfattade även flertalet av förstnämnda 17 personer — 14 av dem hade av 1931 års taxeringsnämnder påförts taxering för en sammanlagd inkomst av tillfälligt utövad mäklerirörelse av 306 950 kronor — ingår icke någon av dessa bland berörda 10 skattskyldiga, vilkas taxeringar förhöjdes år 1931.

Av de nu återgivna siffrorna kan dragas den slutsatsen att, medan tidigare mycket betydande inkomstbelopp från nämnda verksamhet undandragits beskattning, den verkställda granskningen medfört högst avsevärd förbättring i de deklarationer, som sedermera avgivits av fastighetsmäklarna. Anmärkas bör att endast ett fåtal av nämnda fastighetsmäklare anfört besvär hos kammarrätten över åsatta taxeringar och att de mindre ändringar, beskattningsdomstol i något eller några fall vidtagit i åsatt taxering, sakna betydelse i nu förevarande sammanhang.

Taxeringskontorets i Norrköping verksamhet har till väsentlig del bestått i kategorigranskningar. År 1931 granskades — förutom fastighetsägare, stärbhus, familjebolag och vissa räntetagare — järn- och färghandlare, innehavare av serveringar, livsmedelshandlande, textilföretag och tandläkare. Inom de olika grupperna föranledde granskningen höjningar i ett fall utav 3 företagare av 4, i ett annat 2 av 6, samt i åter andra fall 15 av 36, 8 av 19 och 10 av 17. Av delägare i familjebolag, som granskades, förhöjdes taxeringarna för 25 av 39. År 1932 granskades bland andra frisörer, företagare inom byggnads-, livsmedels- och klädesbranschen, hyrverksägare samt grosshandlare och agenter. Höjningar ägde rum av samtliga 9 företagare inom en grupp, 23 av 89 inom en annan grupp, 8 av 29 inom en tredje, 13 av 23 inom en fjärde, 4 av 15 inom en femte och 4 av 10 inom en sjätte. Höjningarna i de till statsskatt taxerade beloppen inom nämnda grupper utgjorde år 1931 respektive 27 620 kronor, 58 350 kronor, 83 980 kronor, 90 110 kronor och 191 360 kronor samt år 1932 respektive 31 580 kronor, 193 420 kronor, 71 870 kronor, 524 700 kronor, 27 720 kronor och 29 890 kronor. Granskningen av fastighetsägare och räntetagare år 1931 föranledde höjningar med sammanlagt 309 250 kronor och av stärbhus med 445 840 kronor. Sammanlagda höjningarna år 1931 utgjorde 1 467 000 kronor, därav genom bokgranskningar 587 000 kronor, och år 1932 1 336 000

kronor, därav 752 000 kronor på grund av bokgranskningar samt ett beräknat belopp av minst 100 000 kronor på grund av kontroll över löneuppgifter genom infordrande av s. k. huvudlöneuppgifter. I övrigt hänvisas till den mera detaljerade översikten i det utdrag av granskningsberättelserna, som införts i Bihanget.

Även vid den särskilda taxeringskontroll, som från och med år 1928 utövats i Stockholm och där pågått omkring 3 månader årligen, hava de ojämförligt mest betydande höjningarna i taxeringarna avsett inkomst av rörelse. Inom alla de länder, som hava ett rationellt taxeringssystem, torde man vara ense om, att ett övervakande av att inkomst av rörelse riktigt taxeras är den ur fiskalisk synpunkt viktigaste grenen av skattekontrollen. Å andra sidan ställer denna kontroll de största kraven på granskningsmännen.

De sakkunniga hava icke ansett sig böra ingå på frågan om deklaramoralen på grund av folkpsykologiska förhållanden står högre eller lägre i vårt land än i de främmande länder, med vilka en jämförelse lämpligen kan göras. Tänkbart och måhända sannolikt är att, därest man här i landet haft ett lika gott kontrollsystem som i vissa andra länder, deklaramoralen här i landet skulle varit bättre än i åtminstone flertalet av dessa länder. Vad som emellertid är av vikt att framhålla är, att i vårt land skattemoralen för närvarande lämnar mycket övrigt att önska samt att en faktor, som alldeles särskilt bidragit härtill, torde vara den otillfredsställande kontrollen. Erfarenheten har också givit vid handen, här i landet liksom i utlandet, att ett systematiskt bedrivet, av väl kvalificerade fackmän utfört utredningsarbete i taxeringsfrågor åstadkommit påtagliga förbättringar i fråga om självdeklarationernas tillförlitlighet. För så vitt ett sådant arbete bedrivs fortlöpande och planmässigt torde man kunna räkna med att under en avsevärd tidsförljd framåt även de direkta och synbara resultaten av verksamheten skola komma att år från år förbättras.

Ovan återgivna siffror peka otvetydigt på, att mycket betydande belopp, som bort träffas av skatt för inkomst eller förmögenhet, skulle hava undgått taxering, därest allenast allmänt utnyttjad taxeringskontroll hade använts, och att till följd av bristfällig kontroll avsevärda belopp undandragits beskattning. Enligt de sakkunnigas mening framstår det såsom en viktig allmän angelägenhet, att åtgärder vidtagas för att åvägbringa ett förbättrat taxeringsresultat samt för att hämma den fortsatta spridningen av tendenserna till avgivande av oriktiga självdeklarationer.

Jämförelsevis gynnsamma betingelser torde föreligga att vinna detta syfte utan oskäligen kostnader eller andra olägenheter av större betydelse. Av stor vikt är emellertid, att de anordningar, som vidtagas, göras effektiva och insättas så kraftigt, att redan från början nämnda tendenser på ett avgörande sätt motarbetas.

Sammanfattning av de sakkunnigas förslag.

I sitt betänkande nr 17 har 1929 års bevillningsutskott redogjort för de medel, som böra användas till vinnande av ett bättre taxeringsresultat. Dessa äro dels en förbättrad taxeringsorganisation, dels ett fullständigare och effektivare kontrollsystem dels ock skärpning av straff för avgivande av oriktig självdeklaration.

I fråga om *organisationen av taxeringsväsendet* hava de sakkunniga föreslagit vissa påbyggnader av redan bestående organ i och för förstärkning av de yrkesmässiga arbetskrafterna. Någon ändring i de beslutande myndigheternas ställning och befogenheter föreslås däremot icke. De nya befattningshavare, som enligt förslaget skola tillkomma, hava tilldelats allenast utredningsuppdrag för beskattningsnämndernas och i fall av behov jämväl för beskattningsdomstolarnas räkning. Dessa tjänstemän skola givetvis äga rätt att taga del av avgivna deklARATIONER, att utfärda anmaningar och att vara närvarande vid taxeringsnämndernas sammanträden och därvid äga yttranderätt men ej rätt att deltaga i dessa nämnders beslut. En nyhet är, att detta utredningsarbete skall pågå under hela kalenderåret och att sålunda tjänstemännens arbete icke skall inskränka sig till de tider av året, då beskattningsnämndernas arbete pågår.

De nya tjänstemännens arbete är icke avsett att omfatta alla slag av utredningar inom taxeringen utan allenast eller åtminstone i övervägande omfattning sådana, som kräva ett särskilt mått av utbildning och erfarenhet. I stort sett blir det sålunda endast de ur fiskalisk synpunkt särskilt viktiga och ur bedömningsynpunkt mera svårlösta taxeringsfallen, som komma att bli föremål för utredning av nämnda tjänstemän. På dessa utredningsmäns utbildning skall nedläggas särskild omsorg. Då det kan förväntas, att inom en jämförelsevis kort tid en bestående förbättring skall kunna uppnås i fråga om taxering av inkomst av kapital och av tjänst samt av »annan fastighet», medan däremot kontrollen över beskattning av rörelseinkomst fordrar en kontinuerlig och i fråga om kontrollmetoderna är från år utvecklade teknik, har en betydande vikt lagts på att tjänstemännen skola vara väl skickade för de utredningar, som kunna komma ifråga för kontroll över rörelseidkare. I allmänhet torde därför såsom kompetenskrav komma att uppställas avlagd ekonomisk examen vid handelshögskola. Innan sökande antages, skall han hava genomgått särskilda utbildningskurser samt förvärvat erfarenhet genom praktisk tjänstgöring inom taxeringsinspektionen och taxeringsavdelningarna. Vid dessa utbildningskurser kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt, att tjänstemännen förvärva de kunskaper, som fordras för den krävande kontrollen över rörelseidkare. Utbildningen skall emellertid icke läggas ensidigt fiskalisk. Av stor betydelse är att hos tjänstemännen inpräntas, förutom kunskaper i skatteförfattningarnas teori och tillämpning, bokföring och branschkönnedom, vikten av att vid taxeringen iakt-

taga de berättigade krav rörelseidkarna hava ur affärs- eller annan befogad synpunkt av avskrivningar och dylikt. På sätt tillämpats vid deklarationskontrollen i vissa städer böra tjänstemännen lämna de skattskyldiga vägledande upplysningar och råd särskilt beträffande vad dessa i eget och det allmännas intresse hava att iakttaga vid räknenskapers och anteckningars förande. En väg, som i möjligaste mån bör beträdas, är att i tveksamma fall inhämta upplysningar och utredningar från de skattskyldigas egna sammanslutningar såväl inom näringslivet som å andra områden. Genom dessa åtgärder och framför allt till följd av den sakkunskap tjänstemännen komma att förvärva, kan man förvänta — och erfarenheten från de städer, där de föreslagna metoderna, ehuru i begränsad omfattning, tillämpats, bekräfta att så blivit förhållandet — att de skattskyldiga skola inse, att åtgärderna tjäna jämväl deras intressen och komma att innebära ökad rättssäkerhet på förevarande område.

Taxeringstjänstemännen, som skola benämnas taxeringsinspektörer, komma att underordnas och tillhöra en central myndighet, taxeringsinspektionen, vilken skall utgöra en påbyggnad av kansliet hos mellankommunala prövningsnämnden. Allmänna ombudet hos denna nämnd skall tillika fungera som skattedirektör och chef för taxeringsinspektionen. Inspektionens uppgift blir att skapa fasthet i taxeringskontrollen samt att utföra särskilt krävande utredningsuppgifter framför allt bokgranskningar hos koncerner och andra större företagare. Den av de sakkunniga förordade sticckprovskontrollen förutsätter, för att därav beräknad effekt skall kunna vinnas, en viss enhetlighet i fråga om såväl området för kontrollen som de metoder, efter vilka densamma skall genomföras. I taxeringsinspektionens uppgifter skall ingå att vara ett organ för åstadkommande av sådan enhetlighet och fasthet i kontrollen. Det övervägande antalet tjänstemän skall dock komma att hava sitt arbete förlagt inom länsstyrelserna. I varje länsstyrelse skall under landskamrerarens ledning upprättas en taxeringsavdelning, i vilken skola ingå en eller flera taxeringsinspektörer. Dessa taxeringsavdelningar skola hava att biträda beskattningsnämnderna inom länet med utredningar. Under tjänstgöring hos taxeringsavdelning skall taxeringsinspektören direkt lyda under landskamreraren, och under denna tid skall taxeringsinspektören icke vara underställd taxeringsinspektionen eller skattedirektören.

Kostnaderna för det särskilda taxeringsarbetet såväl i Stockholm som länen skola enligt förslaget utgå av statsmedel. Emellertid har möjlighet inrymts för kommun eller flera kommuner i förening att för taxeringsarbetet inom sådan kommun få sig tilldelad en taxeringsinspektör, under förutsättning att kommunen deltar i kostnaderna för inspektörens avlöning och arbete. Kungl. Maj:t har att bestämma storleken av sådant kostnadsbidrag. Härigenom har åsyftats, förutom att nedbringa statens utgifter för organisationen, att möjliggöra ett bibehållande av de anordningar för en förbättrad taxering vissa städer redan vidtagit samt att uppmuntra jämväl andra kommuner att företaga liknande åtgärder.

Såsom redan antytts har under de senare åren i Norrköping samt numera även i flera andra städer anordningar på städernas bekostnad — i Norrköping hava desamma delvis bekostats med statsmedel — genomförts för förbättrad taxering. Vid den särskilda taxeringskontrollen hava kontrollmetoder använts, som stå i nära överensstämmelse med de av de sakkunniga föreslagna, och anordningarna hava vidtagits efter inhämtande av anvisningar av en av de sakkunniga samt genomförts under dennes överinseende. Verkställda beräkningar giva vid handen, att kostnaderna för dessa åtgärder icke i något fall överstigit 4 procent av de förhöjda skattebelopp, sammanlagt i statliga och kommunala utskylder, som genom anordningarna influtit eller kunna beräknas inflyta. Härtill komma de indirekta fördelar i form av tillförlitligare deklarationer denna särskilda kontroll medfört eller kan förväntas medföra. Anledning saknas till antagande, att kostnaderna i förhållande till effekten skola bliva högre i fråga om den av de sakkunniga föreslagna organisationen. Genom att denna organisation erhåller en vida större enhetlighet och stadga än nämnda mer eller mindre tillfälliga anordningar, genom att inspektörerna tilldelas större verksamhetsområden, varvid deras arbetskraft kan på ett rationellt sätt utnyttjas, genom den högre utbildning och vidgade erfarenhet inspektörerna skulle bibringas samt genom de bättre hjälpmedel dessa skola erhålla i och för utredningsarbetets utförande i form av utökat kontrollmaterial, kan man räkna som säkert, att utgifterna i förhållande till gagnet skola bliva ej oväsentligt lägre än i nämnda städer. Vad angår den centrala organisationen torde man, närmast med ledning av erfarenheterna från Storbritannien, vars centrala bokgranskningsavdelning i viss mån tjänat som förebild för den nu föreslagna, kunna beräkna, att kostnaderna bliva förhållandevis lägre än för taxeringsavdelningarna. Enligt de sakkunnigas mening böra kostnaderna icke under några förhållanden överstiga 10 procent av den direkta verkan, som föranledes av den särskilda taxeringskontrollen. Skulle kostnaderna komma att överstiga sistnämnda procenttal, föreligger därför anledning att undersöka, om icke organisationen bör nedskäras.

Ehuru sålunda de beräknade kostnaderna i förhållande till effekten av organisationens verksamhet måste anses låga, är det dock i hög grad angeläget tillse, att organisationen icke blir av större omfattning än vad för uppgifternas fullgörande oundgängligen kräves. Med hänsyn härtill och för att vinna största möjliga garanti för att endast fullt kvalificerade personer erhålla anställning inom organisationen är densamma avsedd att uppbyggas efter hand. Medan under det första verksamhetsåret den föreslagna organisationen skall omfatta endast omkring 25—30 personer, är densamma avsedd att i fullt utbyggt skick bestå av cirka 80 taxeringsinspektörer. Ersättningen skall utgå från ett för ändamålet upptaget anslag benämnt »Kostnader för särskilda taxeringsåtgärder». Storleken av detta anslag skall årligen bestämmas av riksdagen. Härigenom och till följd av att åtminstone till en början taxeringsinspektörerna endast skola tillsättas på

förordnande, kommer riksdagen att beredas möjlighet övervaka, att organisationen icke blir större eller kostsammare än förhållandena kräva.

Sammanlagda utgifterna för organisationen hava beräknats för det första budgetåret, omfattande något mer än ett halvt verksamhetsår, till 225 000 kronor och, sedan densamma fullt utbyggt, till nära 1 000 000 kronor årligen. Härifrån böra dragas de besparingar å det ordinarie taxeringsanslaget, som föranledas av organisationen, omkring 75 000 kronor, ävensom de bidrag, som kunna komma att lämnas av sådana kommuner, vilka deltaga i kostnaderna.

I fråga om anordnande av *uppgiftsplikten till ledning för uppgiftslämnarens eller annans taxering* innehåller förslaget flera nyheter.

I likhet med 1929 års bevillningsutskott hava de sakkunniga funnit skäl föreligga att vidtaga förenklingar i deklarationsformulären, varjämte de i enlighet med av 1929 och 1933 års bevillningsutskott uttalade önskemål utarbetat ett utkast till förenklad uppställning och formulering av anvisningarna till deklarationsblanketten jämte komplettering av dessa med en redogörelse för ortsavdragen och sättet för det beskattningsbara beloppets beräkning samt för bestämmelserna rörande rätt till lindring i vissa fall i beskattning av avliden persons inkomst eller förmögenhet. Utkasten till formulär och anvisningar hava emellertid ansetts böra slutgiltigt utarbetas och framläggas, först sedan frågan om taxeringsorganisationens och kontrollsystemets reformering prövats av statsmakterna.

Vidare hava de sakkunniga utarbetat ett nytt formulär till bilaga till allmän självdeklaration att ifyllas av skattskyldig, som åtnjutit inkomst av kapital eller ägt tillgångar i värdepapper eller fordringar, eller yrkat avdrag för utgiftsräntor eller skulder eller åtnjutit realisationsvinst. Då i denna bilaga skola lämnas uppgifter, som i visst fall jämväl skola tjäna till kontroll över annans taxering, har en bestämmelse föreslagits, innefattande rätt för länsstyrelse att vid äventyr av vite avfordra skattskyldig deklaration eller komplettering av ofullständig deklaration.

Uttrycklig skyldighet har föreslagits att efter anmaning i möjligaste mån styrka riktighet av till ledning för egen taxering lämnade uppgifter vare sig dessa skolat meddelas i självdeklaration eller eljest.

Skyldigheten att för granskning tillhandahålla bokföring, i vad den avser att tjäna till ledning för egen taxering, har enligt förslaget utvidgats att omfatta även sådana rörelseidkare, som utan att enligt lag vara därtill skyldiga fört böcker. Vidare har motsvarande skyldighet föreslagits i fråga om skattskyldig, som utövat rörelse, med avseende å av honom förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen. Då granskningen är avsedd att äga rum jämväl under tid, då beskattningsnämndernas arbete icke pågår, kan bokföringen eller anteckningar vid äventyr av vite infordras, jämväl sedan det egentliga taxeringsarbetet avslutats eller innan detsamma påbörjats.

Denna bokgranskning torde komma att praktiskt taget uteslutande anförtros åt taxeringsinspektörerna. I instruktion för dessa bör framhållas vikten av att i fråga om aktiebolag m. fl. förhandla jämväl med den person, som å delägarnas vägnar reviderat räkenskaperna, och att därvid i möjligaste mån för den skattepliktiga inkomstens beräkning utnyttja av revisorn lämnade upplysningar. Härigenom undgår man ett tidsödande och kostsamt dubbelarbete på samma gång som ett sådant tillvägagångssätt säkerligen kommer att av de skattskyldiga betraktas såsom en förmån.

Uppgiftsplikten till ledning för annans taxering bygger på principen, att envar är skyldig att efter bästa förmåga lämna sin medverkan för åstadkommande av en riktig och jämlik taxering. Å andra sidan bör tillses, att denna uppgiftsplikt utan att förlora i effektivitet anordnas så, att de uppgiftspliktiga icke åsamkas betungande arbete eller kostnader eller att genom uppgiftspliktens fullgörande andra berättigade intressen trädas för nära.

Den komplettering av uppgiftsplikten de sakkunniga föreslagit bygger på stickprovsprincipen. De sakkunniga hava förutsatt, att kontrollsystemet kommer att vila på delvis andra grunder än de i vissa utländska stater använda. Där göras i regel deklARATIONER, vilka antagas vara oriktiga, eller deklARATIONER, avseende vissa grupper av inkomsttagare, till föremål för särskild undersökning. Först sedan en sådan undersökning igångsatts, infordra myndigheterna erforderliga upplysningar, förutom av den skattskyldige själv, genom tredje man. Dennes skyldighet att lämna upplysningar är praktiskt taget obegränsad i de särskilda taxeringsfallen och kan genom tvångsmedel avkrävas, varjämte, där så anses erforderligt, edgång till bestyrkande av uppgiftens riktighet kan förekomma. Enligt de sakkunnigas förslag åter förutsattes, att taxeringsmyndigheterna närmast genom taxeringsinspektionens initiativ årligen utvälja vissa inkomstområden, som anses böra göras till föremål för kontroll. I taxeringsinspektionens uppgifter ligger att hålla sig så noga underrättad om kontrollbehovet inom olika inkomstområden, att man kan förvänta, att kontrollen kommer att utövas, där densamma är mest behövlig. De upplysningar infordras, vilka stå att erhålla rörande förefintligheten av inkomster inom sådana områden. Först sedan detta skett, vidtagas undersökningar av de särskilda taxeringsfallen. Det ligger i öppen dag, att ett sådant system har vida större utsikter att genomföras utan att slitningar uppstå än det ovan omförmälda i utlandet tillämpade. Vidare äro utsikterna att erhålla tillförlitliga upplysningar av tredje man vida större, om uppgifterna infordras, innan undersökningarna påbörjats, än om de införskaffas, först sedan förhandlingar med den skattskyldige inletts.

Särskilda åtgärder hava föreslagits för möjliggörande av kontroll över lämnade uppgifters riktighet, vare sig uppgifterna skola lämnas ovillkorligt eller först på särskild anmaning. Sådan kontroll förutsattes komma att ske genom granskning av uppgiftspliktigs bokföring eller anteckningar. I sådana fall, då lämnandet av uppgifter skulle förorsaka den uppgiftspliktige

oskäligt betungande arbete eller där anledning föreligger till antagande, att den uppgiftspliktige på grund av affärsförbindelser med de skattskyldiga eller annat liknande skäl måhända kan vara benägen att icke företaga något, som skulle kunna framkalla avoghet från den skattskyldiges sida, förutsättas uppgifterna komma att inhämtas genom taxeringstjänstemännen själva, vilka för sådant ändamål hava att genomgå den uppgiftspliktiges bokföring eller anteckningar.

Såsom ett uttryck för den envar åliggande skyldigheten att efter bästa förmåga vara beskattningsnämnderna behjälplig har föreslagits en allmän *efter anmaning av landskamrerare* inträdande uppgiftsplikt. Med landskamrerare likställes i detta sammanhang icke endast skattedirektören och kamreraren hos överståthållarämbetets avdelning för uppboresärenden utan jämväl tjänsteman hos taxeringsinspektionen samt biträdande landskamrerare och landskamreraren underställd taxeringsinspektör. Med denna begränsning av anmaningsrätten torde garanti skapas, att denna rätt begagnas med nödig urskiljning. Särskilda undantagsbestämmelser för sådana fall, då den anmanade står i nära släktskapsförhållande till den skattskyldige eller kändedomen om de omfrågade sakförhållandena av uppgiftspliktig vunnits under sådana omständigheter, att upplysningar icke rimligen böra avkrävas, hava därför ansetts obehövlige. Framhållas bör vidare, att tvångsmedel för uppgiftens erhållande eller påföljd för underlåtenhet att lämna uppgift icke stadgats. Däremot är lämnande av oriktig uppgift underkastad straffpåföljd. Givetvis är uppgiftsskyldig icke pliktig att åtaga sig kostnader eller att företaga utredningar eller dylikt för uppgiftens lämnande. Den som fört handelsböcker eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunna inhämtas, må därför, såsom redan anförts, fullgöra uppgiftsplikten genom att tillhandahålla landskamreraren (taxeringsavdelningen) bokföringen eller anteckningarna.

För statliga och kommunala ämbetsverk och myndigheter, allmän inrättning och överförmyndare skall jämväl allmän uppgiftsplikt föreligga. För skapande av nödig garanti, att sådana sakförhållanden förbli hemliga, som ur allmänt intresse icke lämpligen böra yppas ens för taxeringsmyndigheterna, hava de sakkunniga föreslagit att åt Kungl. Maj:t överlåtes att utfärda erforderliga bestämmelser, i vilken omfattning och ordning denna uppgiftsplikt skall fullgöras.

Vidkommande uppgiftsplikten i särskilda fall har skyldigheten att meddela upplysningar till ledning för löntagares taxering fullständigats. Genom införande av skyldighet att avlämna så kallad huvudlöneuppgift, i vilken skall lämnas ett sammandrag av samtliga löneuppgifter med angivande av å vilka konton i räkenskaperna löneutgifterna bokförts, kan kontroll utövas över att löneuppgifter avlämnats och överensstamma med räkenskaperna. Sådana huvudlöneuppgifter hava vid 1932 och 1933 års taxeringar införats av taxeringskontoret i Norrköping och, ehuru för närvarande skyldighet

därtill icke finnes stadgad, avlämnats utan erinringar från de uppgiftsskyldigas sida samt visat sig fylla ett föreliggande behov.

Kontrollen över banktillgodohavanden och bankräntor har föreslagits skola anordnas i överensstämmelse med de av 1929 års bevillningsutskott antydda riktlinjer. På anmaning av landskamrerare, med vilken såsom nämnts vissa andra tjänstemän likställts, skall bank eller annan penningförvaltande inrättning, i den omfattning, som i anmaningen angivits, lämna uppgift om insättares fullständiga namn m. m. ävensom om storleken av insättares ränteinkomst och inestående medel. Den penningförvaltande inrättningen blir sålunda skyldig att, utan att fråga framställes rörande namngivna skattskyldiga, lämna uppgifter rörande de personer, som hava medel inestående hos inrättningen samt om storleken av dessa medel och därav härflytande ränteinkomst. Begäran kan exempelvis framställas om uppgift rörande samtliga personer, som åtnjutit ränteinkomst, överstigande visst angivet räntebelopp, eller vilkas tillnamn börjar med viss angiven bokstav. Därest uppgiftspliktens fullgörande skulle för den penningförvaltande inrättningen föranleda oskäligt betungande arbete, skall densamma äga att i stället bereda den som utfärdat anmaning eller av honom förordnat ombud tillgång till förda anteckningar rörande insättare.

Kontrollen beträffande aktieutdelningar föreslås omlagd och skärpt. Skyldighet föreslås sålunda för den som här i riket utkvitterar utdelning att därom avlämna särskild uppgift, vilken av vederbörande bolag eller annan, som utbetalat utdelning, skall överlämnas till taxeringsmyndigheterna. Vidare föreslås införande av stickprovskontroll beträffande räntor å obligationer. Sistnämnda kontroll grundar sig på uppgiftsskyldighet från de skattskyldiga av enahanda slag, som föreslagits beträffande utdelningar. Skyldighet för obligationsutfärdare att överlämna sådan uppgift till taxeringsmyndigheterna inträder dock först på särskild anmaning av skattedirektören. Härigenom kan kontrollen i denna del utövas på ett sådant sätt, att densamma icke blir nämnvärt betungande vare sig för de uppgiftspliktiga eller för beskattningsnämnderna.

Övriga ränteinkomster skola på annat sätt underkastas kontroll, närmast genom den föreslagna skyldigheten att specificera utgiftsräntor och skulder i självdeklaration med angivande av långivares namn. Sådan specifikation skall skattskyldig dock äga avgiva direkt till landskamrerare (taxeringsavdelning).

Även åt kontrollen över inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet har ägnats uppmärksamhet. Särskilt må framhållas den föreslagna kontrollen över beskattning av realisationsvinster.

Den efter anmaning inträdande skyldigheten att lämna upplysningar eller förebriaga utredning eller tillhandahålla räkenskaper m. m. skall enligt uttrycklig bestämmelse avse även sådant år, för vilket eftertaxering kan påföras.

Beträffande *straffbestämmelserna* hava flera ändringar föreslagits. För avgivande mot bättre vetande av oriktig självdeklaration föreslås straffet till fängelse i högst sex månader eller böter, vilka liksom för närvarande skola beräknas i förhållande till de skattebelopp, vilka kommit att undandragas, därest den oriktiga självdeklarationen följts. Delaktighet i gärningen skall enligt förslaget straffas lika med denna. Därjämte hava bestämmelserna rörande straff för oriktig uppgift till ledning för annans taxering föreslagits ändrade samt särskild straffbestämmelse stadgats för underlåtenhet att avlämna deklaration, i det fall att skattskyldig tillika lämnat oriktig uppgift angående namn m. m. till arbetsgivare eller till penninginrättning, varest den skattskyldige haft medel inestående. Slutligen har föreslagits, att den som av egen drift beriktigt oriktigt meddelande, även om detta skett först efter det vederbörande taxeringsnämnds arbete avslutats, icke skall vara underkastad straff för förseelsen.

KAP. II.

Taxeringsorganisationen.

I. Historik.

Tiden till 1719.

Under äldre tider lades i regel allmänt kända förhållanden till grund för skattepåföringen. Densamma blev därför enkel i tillämpningen. Särskilt taxeringsförfarande erfordrades i allmänhet icke.

Den allmänna bevillningen leder sitt ursprung från de extra ordinarie pålagor, som uttogos redan under medeltiden. Dessa pålagor utgingo vanligen i förhållande till förmögenhetens storlek. Fastställandet av storleken utav vars och ens förmögenhet föranledde i regel icke några mera avsevärda besvärligheter å landet, medan i städerna givetvis större svårigheter gjorde sig gällande att uppskatta borgarnas förmögenhet. Dessa ålades därför uppgiftsplikt. Därjämte meddelades särskilda bestämmelser rörande taxering. Redan i Magnus Erikssons stadslag funnos föreskrifter stadgade rörande taxeringen, som årligen verkställdes av stadens råd jämte särskilda för de skattskyldiga utsedda representanter. Även under femton- och sextonhundredatalen bibehölls skillnaden i taxeringshänseende mellan stad och landsbygd. På landsbygden verkställdes uppskattningen av kronans tjänstemän. Dessa biträdades dock vanligen av särskilda taxeringsmän. I städerna åter verkställdes förmögenhetsuppskattningen av magistraten tillika med några av borgerskapet, som magistraten prövade därtill skickliga.

Under senare hälften av sextonhundredatalet övergav man systemet att uttaga skatt efter förmögenhet och övergick till ett klasskattesystem, som med ett avbrott gällde ända till början av adertonhundredatalet. Enligt detta system utgick bevillningen i form av avgifter, som bestämdes efter allmänt kända förhållanden. På landsbygden fastställdes dessa avgifter av statliga tjänstemän. År 1712 bröt man med klasskattesystemet och återgick till en beskattning efter förmögenhet, som skulle utgå efter viss procent av vars och ens till visst kapital i penningar uppskattade egendom. Härigenom ställdes givetvis ökade fordringar på taxeringsmännen. Det föreskrevs med hänsyn härtill i en den 4 juni 1712 från Bender utfärdad förordning, att uppskattningen skulle verkställas av de skattskyldiga själva. Dessa skulle äga frihet att skatta sig sins emellan, allt efter som de prövade vars och ens egendom både uti löst och fast efter billigheten kunna tåla, utan att kronobetjänterna sig därmed vidare befattade än att de, var i sin ort, blevo

skattade liksom alla andra. På landet utgjorde härad eller socken särskilt skattedistrikt. I stad skulle taxering verkställas i varje kvarter, där alla skattskyldiga skulle komma tillsammans hos den främste.

1719—1810.

Redan år 1719 återgick man emellertid till de grunder för den allmänna bevillningens utgörande, vilka tidigare tillämpats med nyss nämnda avbrott. Enligt dessa grunder utgick bevillningen i huvudsak:

a) med viss avgift för fastighet, beräknad efter mantal, att utgöras av ägaren eller innehavaren;

b) av ämbetsmän och andra löntagare med viss procent av lönen;

c) av städernas borgerskap för varje stad med viss kontingent, som repartitionsvis fördelades i förhållande till envars borgerliga näring, varjämte av den, som ägde mer än ett hus, uttogs viss andel av årshyran; samt

d) av andra medborgare med en efter yrket bestämd klasskatt, vilken utgick antingen efter den beräknade inkomsten eller såsom personell skatt.

I en den 12 december 1734 utfärdad bevillningsförordning lämnades, med hänsyn till att åtskilliga medlemmar av de tre första stånden skulle utgöra skatt efter förmögenhetsförhållanden, föreskrifter om sättet för taxering. Landshövdingarna och magistratspersonerna i städerna samt härads- hövdingarna och kronans betjänte på landet skulle, efter noga och tillförlitligen inhämtade underrättelser om vars och ens tillstånd, taxera dem alla »till en billig avgift».

Utvecklingen gick i den riktningen, att representanter för de skattskyldiga bereddes ett ökat inflytande å taxeringen på landsbygden. Sålunda skulle enligt bevillningsförordningen den 15 oktober 1766 taxeringsnämnd på landet, med häradet såsom skattedistrikt, bestå av häradshövdingen samt 3 adelsmän, 3 präster och 3 bönder, vilka utsågos av landshövdingen. För att tillhandagå med upplysningar skulle kronobetjäningen vara närvarande vid taxeringsnämnds sammanträde. I städerna deltog i taxeringen, förutom magistraten jämte särskilt tillkallade, i Stockholm överståthållaren och i övriga städer landshövdingen.

Endast undantagsvis kunde skattskyldig vinna ändring i åsatt taxering. Enligt 1772 års bevillningsförordning måste skattskyldig för att vinna ändring i taxeringsmännens beslut uppenbarligen visa, att han vid taxeringen blivit förfördelad, i vilken händelse länsstyrelsen ägde vidtaga ändring i taxeringen. Över länsstyrelses beslut kunde besvär anföras hos kammarkollegium.

Genom kungl. kungörelsen den 13 september 1791 erhöll jämväl kronans ombud rätt att genom besvär hos länsstyrelse yrka ändring i åsatt bevillningstaxering.

1810 års lagstiftning.

Det ekonomiskt brydsamma läge, som rådde i landet vid tiden för det nuvarande statsskicket införande, föranledde ett ökat behov av skatter. För att genom den allmänna bevillningen kunna uttaga de avsevärda belopp, som erfordrades, företogs en fullständig omläggning av de grunder, efter vilka densamma tidigare utgått. Den av 1809—1810 års riksdag beslutade bevillningsförordningen byggde på beskattning efter inkomst utan rätt till avdrag för levnadskostnader.

1810 års bevillningsförordning vilade på flera av de principer, som lågo till grund för den engelska inkomstskatten. Helt naturligt ställde författningens tillämpning betydligt större fordringar på taxeringsmännen än de äldre förordningarna. Frågan om taxeringsmyndigheternas sammansättning ägnades därför en särskild uppmärksamhet. Medan tidigare, med förenämnda undantag av år 1712, ämbetsmyndigheterna utsett de i taxeringsarbetet deltagande lekmännen, skulle enligt 1810 års förordning taxeringsmännen utses av de skattskyldiga själva. Såsom taxeringsmyndigheter fungerade *på landet* beredningskommitté och taxeringskommitté, den förra med i regel en socken och den senare med häradet som verksamhetsområde, samt *i stad* taxeringskommitté.

Beredningskommitténs ledamöter utsågos å sockenstämma bland besutna personer och skulle bestå av representanter för de skattskyldiga varjämte pastor i församlingen var självskrivnen ledamot. Ordföranden utsågos av kommittén inom dess egen krets. Taxeringskommitté på landet, som hade att granska beredningskommitténs förslag till taxering och att påföra bevillningstaxering, bestod av nio personer, representerande de olika stånden. Ledamöterna utsågos av beredningskommittéerna bland dessas ledamöter. Landshövdingen eller den han därtill utsåg fungerade som ordförande i taxeringskommitté, dock utan rätt att delta i besluten. Såväl kronofogde som häradsskrivare skulle vara tillstädes vid taxeringen och tillhandagå med nödiga upplysningar. De ägde att få till protokollet och taxeringslängden antecknat, om taxeringskommitté utan avseende å av dem lämnade upplysningar felade mot bevillningsförordningens tydliga föreskrifter. Kronofogde förde kommitténs protokoll och häradsskrivaren taxeringslängden.

Taxeringskommitté i stad var sammansatt av representanter för adeln, prästeståndet och borgarståndet samt andra ståndspersoner. Ledamöternas antal växlade i de olika städerna. Valberättigade voro borgerskapet och husägare tillhörande annat stånd. Taxeringen förrättades inför borgmästare och råd, i Stockholm i överståhållarens och i övriga städer i landshövdingens eller av honom utsett ombuds närvaro. Uppbörds-kassör eller annan därtill förordnad person förde protokollet.

Skattskyldig ägde anföra klagomål över taxering i administrativ väg närmast hos länsstyrelse. Därjämte voro såväl de skattskyldiga som kronans ombud berättigade att få taxeringen prövad av en så kallad kompromiss-

rätt. Denna bestod av fem ledamöter, två utsedda av vardera länsstyrelsen och den skattskyldige samt en av taxeringskommittén. Över kompromissrätts beslut fick talan icke föras.

Genom 1810 års bevillningsförordning infördes vidare uppgiftsplikt till ledning för egen och närståendes taxering. Uppgift skulle upptaga skattskyldig tillhörig fastighet och av honom utövad rörelse med angivande av den behållna inkomsten av fastighet och rörelse samt vad skattskyldig åtnjutit som avlöning och i övrigt. Undandolde uppgiftspliktig något, som han bort anmäla till taxering, kunde han bötfällas. Böterna uppgingo till dubbla beloppet av det undandragna.

Genom 1810 års lagstiftning kom befogenheten att besluta i taxeringsfrågor att läggas å personer, utsedda av och bland de skattskyldiga själva. Åtgärden har närmast betraktats såsom ett uttryck för självbeskattningsprincipen, som vid ifrågavarande tidpunkt vunnit insteg inom åtskilliga länders beskattningssystem. Härigenom avsågs väl att skapa garanti mot maktmissbruk och övergrepp vid taxeringen från regeringsmaktens sida men för nämnda åtgärd har säkerligen det främsta realskålet varit att åstadkomma ett så effektivt taxeringsförfarande som möjligt. Genom den nya skattelagstiftningen ökades nämligen svårigheterna att fastställa de förhållanden, på vilka skattens påförande grundade sig. En direkt medverkan av de skattskyldiga ansågs därför nödvändig. En sådan medverkan hade ju även tidigare lämnats, då myndigheterna utsågo de i taxeringen deltagande lekmännen. Men den lämpligaste vägen att vinna denna medverkan ansågs dock vara, att de skattskyldiga själva till taxeringsmän utsågo därtill särskilt lämpade personer, i besittning av de skattskyldigas förtroende och väl förtrogna med förenämnda förhållanden. På principen av de skattskyldigas egen medverkan vare sig för egen eller för annans taxering vilar alltjämt taxeringsväsendet. Numera kommer denna princip inom flertalet skattesystem närmast till uttryck genom den vittgående uppgiftsplikt till ledning för taxering, som ålagts medborgarna.

1812 års bevillningsförordning och tiden till 1861.

1810 års bevillningsförordning motsvarade icke de på densamma ställda förväntningarna. En betydande brist uppstod i inkomsterna. Vid 1812 års riksdag föranleddes därför ständerna att besluta om förändrade grunder för bevillningens utgörande. Man återgick därvid delvis till de principer, som legat till grund för den före 1810 stadgade allmänna bevillningen, i stort sett innebärande att skatten utgick efter värdet av den så att säga synbara inkomsten och förmögenheten. Bevillningen utgick, förutom såsom en personlig avgift och i form av avgifter å viss lyxkonsumtion, å nedan nämnda föremål och personer nämligen:

a) av fastighet å landet och i stad i förhållande till fastighetens taxeringsvärde;

b) av ämbets- och tjänstemän efter lönens storlek, därvid dock skatt utgick efter ett lägre procenttal å lön, som icke översteg 600 riksdaler; ett minimibelopp, som år 1815 höjdes till 1200 riksdaler;

e) av näringsidkare i stad efter deras inkomst av rörelse med avdrag allenast för avlöningar och arbetskostnader men ej för ränteutgifter samt med iakttagande att skatt påfördes för viss minimiinkomst enligt i förordningen intagen tariff; samt

d) av bergverk, manufakturer, fabriker, verk och inrättningar ävensom av kvarnar och sågar med viss procent av företagens uppskattade värde.

Särskild bevillning för inkomst av kapital uttogs icke. Däremot ägde den skuldsatte, som vid bevillningstaxeringen ej var berättigad till avdrag för ränteutgifter, att vid räntans erläggande avdraga å räntan belöpande bevillning. Det ansågs sålunda, att den gäldbundne erlagt den å räntan belöpande skatten för borgenären, vilken principiellt bort påföras nämnda skatt. Denna bestämmelse blev i stort sett betydelselös, då rätten till avdrag vid räntelikviden icke torde hava i nämnvärd omfattning tillämpats.

Vad angår taxeringsorganisationen bibehölls de i 1810 års förordning meddelade föreskrifterna rörande berednings- och taxeringskommittéernas sammansättning. Kompromissrätten avskaffades. Särskilda prövningskommittéer infördes för varje län med uppgift att avgöra besvär och granska åsatta bevillningstaxeringar. Prövningskommitté utom Stockholm, där kommitténs sammansättning var ordnad enligt särskilda grunder, bestod av femton ledamöter, utsedda av länsstyrelsen bland av taxeringskommittéerna inom medlemmarnas krets föreslagna personer. Landshövdingen var självskriven ordförande och ägde rösträtt. Landskamreraren skulle tillstådesvara vid prövningskommitténs sammanträden. Särskild protokollförare förordnades av länsstyrelsen. I Stockholm utsågos ledamöterna i prövningskommitté av överståthållarämbetet, av taxeringskommittén samt av de skattskyldiga. Såväl kronans ombud som skattskyldig ägde anföra besvär över prövningskommittés beslut. Besvär över dessa beslut skulle anföras hos kammarkollegium men enligt fr. o. m. år 1823 gällande ändring i förordningen hos kammarrätten. Domstolens utslag kunde överklagas genom besvär hos Kungl. Maj:t.

Genom 1841 års bevillningsförordning sammanslogos berednings- och taxeringskommittéer å landet till ett organ, benämnt taxeringskommitté, med ett mindre verksamhetsområde än häradet. Antalet valda ledamöter i sådan taxeringskommitté utgjorde högst tolv. Pastor var fortfarande självskriven ledamot. Kommittén utsåg inom sig en person att vara ordförande, då landshövdingen ej var tillstådes. Kronofogde och häradsskrivare skulle närvara vid sammanträdena för lämnande av upplysningar och förande av protokoll m. m.

1812 års bevillningsförordning led av avsevärda brister beträffande själva grunderna för beskattningen men i än högre grad i fråga om taxeringen. Skatt utgick efter högre procent å inkomst av rörelse än å in-

komst av tjänst. Till grund härför återopades, att vissa medborgargrupper kunde med hänsyn till naturen av deras inkomster lättare än andra hålla taxeringsmyndigheterna i okunnighet om deras inkomsters verkliga belopp, under det att en lika skatteprocent förutsatte, att alla inkomstslag vore underkastade effektiv kontroll. Vid 1853—1854 års riksdag sänktes den å inkomst av rörelse utgående skatteprocenten, i avsikt att därigenom inkomststoppgifterna från rörelseidkare skulle bliva mera tillförlitliga. Denna förhoppning blev emellertid icke infriad utan ändringen föranledde en betydlig minskning i bevillingens belopp.

1861 års bevillningsförordning.

Missnöjet med bevillningsförordningens bestämmelser och tillämpning framkallade gång efter annan förslag till ändringar. Först genom bevillningsförordningen av den 17 maj 1861 vidtogs dock en mera genomgripande förändring i skattesystemet. Enligt sistnämnda förordning utgick fastighetsbevillning med 3 procent av jordbruksfastighets och 5 procent av annan fastighets taxeringsvärde. För inkomst av såväl kapital som arbete utgick bevillning efter ett uppskattat netto. Klassifikationen av särskilda slag av yrken med föreskrivna minimiavgifter avskaffades. Bevillningsfria avdrag infördes i fråga om inkomster av arbete och kapital, som understego visst minimibelopp. Skyldigheten att lämna uppgifter till ledning för egen taxering avskaffades.

Enligt 1861 års förordning, som första gången tillämpades år 1862, behandlades taxeringarna i första hand av bevillningsberedningen, bestående av ordförande samt 2—3 ledamöter. Ordföranden utsågs av länsstyrelse. Ledamöterna valdes av kommunalt röstberättigade i stad eller socken. Bevillningsberedningens verksamhetsområde var å landet en socken, undantagsvis flera socknar eller del av socken, samt i stad del av densamma. Taxeringskommitté, en för varje pastorat samt en eller flera i varje stad, bestod av 9—10 ledamöter, valda av de kommunalt röstberättigade. Såsom ordförande fungerade landshövdingen och i hans frånvaro en bland ledamöterna av kommittén vald person. En av länsstyrelsen utsedd person hade att i egenskap av kronans ombud närvara vid kommitténs sammanträden. På landet var kronofogden självskrivet kronoombud. Prövningskommittéernas organisation och uppgifter lämnades i huvudsak orubbede.

Tiden 1861 till sekelskiftet.

Under tiden från 1861 till sekelskiftet undergingo icke bestämmelserna rörande taxeringsmyndigheternas sammansättning och funktioner några mera betydelsefulla ändringar. En namnförändring skedde år 1883, i det att taxerings- och prövningskommittéer erhöles benämningen nämnder. Emellertid må här återgivas vissa uttalanden, av vilka framgår huru man

på sin tid uppfattat de uppgifter taxeringsorganisationen skulle hava att utföra, i händelse självdeklarationsplikt infördes.

Vid det reformarbete å beskattningens område, som inleddes år 1875, kom frågan om införande av självdeklaration att bliva föremål för undersökning. *Förberedande skattejämningskommittén* uttalade i sitt år 1876 avgivna betänkande att, därest varje enskild skattskyldig skulle åläggas att meddela uppgift om sina inkomsters belopp, några uppskattningsnämnder icke vore nödvändiga, utan uppgifterna kunde granskas av någon tjänsteman och, där de icke vore bevisligen felaktiga, därefter tjäna till grund för bevillningens påförande. Härefter tillade kommittén följande (sid. 49):

»Om uppskattningsnämnderna bibehölles, skulle dessa nämligen lätt bliva utsatta för äventyret att besluta förhöjning i fall, där uppgifterna verkligen vore sanningsenliga, och sådant skulle kränka den allmänna rättskänslan och föranleda den skattskyldige att annan gång lämna sanningslös uppgift. Att borttaga taxeringsmyndigheterna skulle dock vara betänkligt, bland annat emedan man icke hos varje skattskyldig kan förutsätta den kännedom om bevillningsförelagningens innehåll eller den noggranna bokföring av inkomsterna, att han, även med bästa vilja, skulle kunna meddela tillförlitlig uppgift om det inkomstbelopp, för vilket han bör erlægga bevillning.»

En genomgripande nyhet i taxeringsorganisationen föreslogs av *skatteregleringskommittén* i ett den 17 augusti 1881 avgivet betänkande. Enligt kommitténs förslag skulle domstolarna i beskattningsmål — kammarrätten och Kungl. Maj:t — i denna sin egenskap ersättas med en överskattenämnd, vilken tillkomme högsta prövningsrätten i taxeringsfrågor. Nämnden skulle bestå av ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t och riksdagens kamrar samt av personer, som deltagit i prövningsnämndernas arbete. Överskattenämnden skulle åligga, förutom att avgöra besvär över prövningsnämndernas beslut, bland annat att, om vid granskning av beskattningsnämnds åtgärder uppskattningen av fast egendom inom något taxeringsområde befundes vara lägre än tillbörligt, ojämn eller i övrigt icke med bevillningsförelagningen överensstämmande, förordna om ny uppskattning av den fasta egendomen samt att årligen till Kungl. Maj:t avgiva berättelse om taxeringen under det nästföregående året. Sistnämnda berättelse, i vilken särskild uppmärksamhet borde ägnas frågan om uppskattningen såväl av fast egendom som av inkomst av kapital och arbete inom landets olika delar vore rättvis och jämlik, skulle delgivas samtliga under påföljande året sammanträdande taxeringsmyndigheter.

I motiveringen till sitt förslag anförde skatteregleringskommittén (sid. 72) bland annat följande:

»Det har sedan lång tid tillbaka icke kunnat undgå uppmärksamhet, att en för hela landet likformig tolkning och tillämpning av bevillningsförelagningens föreskrifter ingalunda varit uppnådd och att det missnöje, som mot bevillningsförelagningen uttalats, ofta snarare gällt förordningens tillämpning än dess stadganden. Ändring härutinnan torde svärigen stå att vinna, så länge 25 särskilda prövningsnämnder, utan samband sines emellan och utan kännedom om varandras beslut, utfört en huvudroll vid beskatt-

ningsoperationerna. Det behöves onekligen, och detta såväl ur statens som ur den skattskyldiges synpunkt, en överordnad myndighet, som härutinnan kan tjänstgöra såsom regulator. Kammarrätten kan i detta hänseende ej göra tillfyllest; den måste såsom ämbetsverk grunda sina beslut uteslutande på den bevisning, som blivit åstadkommen. Men då under alla föregående skeden taxeringen ägt rum under former, som snarare närma sig jurys än domstols verksamhet, torde det med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke enahanda behandlingssätt torde vara att föredraga i högsta instans.»

Kommittén anförde vidare, att inom rådande system, oavsett dess långsamhet och tyngden av de former, med vilka det funktionerade, betraktades såsom en betänklig brist, att den högsta prövande myndigheten ej ägde att annorlunda än i besvärsväg upptaga taxeringsärenden till behandling. Det kunde för övrigt enligt kommitténs mening icke bestridas, att en överskattenämnd, sålunda sammansatt som kommittén föreslagit, ägde en större förmåga av initiativ samt kraftigare utvägar att åvägabringa jämlikhet och rättvisa i beskattningen än ett dömande ämbetsverk sådant som kammarrätten, vars kompetens ej lämpligen kunde göras i mera utsträckt mån administrativ och vars verksamhet i taxeringsfrågor enligt sakens natur måste vara begränsad inom mycket stränga former.

Mot den föreslagna överskattenämnden erinrades i främsta rummet att det icke vore överensstämmande med den svenska konstitutionens anda att låta en oansvarig nämnd såsom högsta instans pröva rättsfrågor och att domsrättens överflyttande till nämnden komme att äventyra rättssäkerheten. Vidare framhölls att nämnden med den föreslagna sammansättningen och den begränsning av nämndens befogenheter, som i förslaget skett, näppeligen skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla uppgiften att övervaka, att bevillningsförordningens föreskrifter bleve över allt i riket likformigt tolkade och tillämpade.

Då Kungl. Maj:t genom proposition nr 6 till 1883 års riksdag framlade förslag till ny bevillningsförordning upptogs icke skatteregleringskommitténs förslag om införande av överskattenämnd.

1902 års reform.

Omläggningen av den direkta beskattningen till staten år 1902 och införandet av självdeklarationsplikt föranledde icke omedelbart till ändrade bestämmelser rörande taxeringsorganisationen. Emellertid förutsågs, att de nya bestämmelserna skulle komma att medföra betydligt ökat arbete och de kommitterade, som i oktober 1901 framlade förslag till förordning om inkomstskatt, föreslogo därför, att ökade belopp skulle anslås till ersättning åt taxeringsmännen.

1907 års reform.

Genom 1907 års skattereform utvidgades deklarationsplikten. I samband därmed vidtoges ändringar i taxeringsorganisationen. Bevillningsberedning och taxeringsnämnd sammanslogos till en myndighet, benämnd taxerings-

nämnd. På sätt alltså är fallet skulle i regel varje kommun bilda ett eget taxeringsdistrikt. Länsstyrelsen utsåg ordförande i taxeringsnämnd. I övrigt bestod taxeringsnämnd i stad av minst tre och högst nio ledamöter, vilka valdes av stadsfullmäktige eller å allmän rådstuga. På landet utgjorde antalet ledamöter lägst två och högst tio, vilka valdes å kommunalstämma. Magistratsperson, kronofogde, häradsskrivare eller länsman ägde ej utan laga förfall avsäga sig erhållet förordnande att vara ordförande i taxeringsnämnd. Ordförande hade att leda arbetet, föredraga ärendena inför nämnden samt föra protokollet och taxeringslängden. De förutvarande kronoombuden i taxeringsnämnderna bibehölls icke. I yttrande över det förslag till ny bevillningsförordning, vilket låg till grund för 1907 års förordning, anförde kammarrätten, att den nya anordningen förutsatte, att vederbörande kronofogde, som dittills varit självskrivet kronoombud hos taxeringsnämnd inom fögderiet och vilken befattning skulle upphöra, så långt sig göra läte och när han funnes för uppdraget ägnad, förordnades till ordförande i de nya taxeringsnämnderna å landsbygden.

Till motivering för sammanslagningen av bevillningsberedning och taxeringsnämnd anförde chefen för finansdepartementet i ett vid proposition nr 47 till 1907 års riksdag fogat statsrådsprotokoll över finansärenden bland annat följande (sid. 138—140):

Sedan i vårt taxeringssystem införts ett tämligen vidsträckt deklarations- tvång, har taxeringen erhållit och erhåller alltmera en annan karaktär. Taxeringsmyndigheterna komma att börja sitt arbete med ett långt mera tillförlitligt material än tidigare. Det behöves i regel icke vidare någon uppskattning i förut vanlig mening, utan allenast ett kontrollerande och möjligen fullständigande av de skattskyldigas uppgifter, så att dessa bliva fullt korrekta och sålunda angiva den beskattningsbara inkomstens verkliga belopp. Det vore huvudsakligen för en dylik kontroll, man vid en genomförd obligatorisk självdeklarationsplikt hade att sörja, och det vore företrädesvis med hänsyn härtill som taxeringsapparaten borde inrättas.

Vad beträffade den ifrågasatta organisationen av den primära taxeringsmyndigheten, framhöll departementschefen, att hos denna myndighet icke skulle komma att finnas representant med särskilt uppdrag att bevaka kronans intressen. Någon annan därtill lämplig tjänsteman än kronfogden, vilken enligt bevillningsförordningen vore kronoombud hos taxeringsnämnderna på landet, skulle icke i allmänhet vara att tillgå i landskommunerna. Men det vore uppenbart, att kronofogden med alla sina övriga omfattande tjänsteåligganden icke kunde hinna att deltaga i taxeringsarbetet hos fögderiets alla taxeringsnämnder. Särskilt kronoombud hos dessa nämnder syntes också kunna undvaras. Ordföranden i bevillningsberedningen kunde i stort sett anses hava samma skyldighet som kronoombudet hos den dåvarande taxeringsnämnden. Ordförandena i bevillningsberedningarna hade också utan några avsevärda anmärkningar bevakat kronans intressen och det syntes därför under den nya organisationen kunna utan vidare anföras åt dem att å det allmännas vägnar övervaka, att taxeringen verkställdes i behörig ordning. I allt fall skulle tillfälle fortfarande finnas att anlita kronofogden såsom ordförande i en eller flera av taxeringsnämnderna inom fögderiet.

1910 års taxeringsförordning.

Den år 1910 genomförda reformen av den direkta beskattningen innebar bland annat ett sammanförande i en särskild författning, 1910 års taxeringsförordning, av bestämmelserna rörande taxering. I fråga om organisationen av taxeringsmyndigheterna genomfördes därvid den ändringen, att länsstyrelse skulle äga utse förutom ordförande en ledamot i taxeringsnämnden. Denna ledamot ålåg att granska alla inkomna deklARATIONER och uppgifter, att bevaka kronans intressen vid taxeringen samt att i övrigt biträda ordföranden i det förberedande arbetet och verkställa den längdföring, som förekom vid taxeringsnämndens sammanträde. Genom denna befattnings tillskapande avsågs att förstärka sakkunskapen inom nämnden. Detta ansågs desto mera behöfligt som genom avskaffandet av kronfogdesinstitutionen sakkunskapen inom taxeringsnämnderna avsevärt försvagats.

1920 års riksdag.

Genom beslut av 1920 års riksdag infördes stadgande om rätt för taxeringsnämnd att på det allmännas bekostnad tillkalla sakkunnigt biträde, där så ansågs erforderligt, samt om befogenhet för länsstyrelse att tillkalla sakkunnig att biträda prövningsnämnden.

Andra särskilda utskottet vid 1920 års riksdag hemställde bland annat i sitt utlåtande nr 1, att riksdagen måtte i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om skyndsamt utredning angående ändrade grunder för beskattningsnämndernas organisation och taxeringsförfarandet. Härmed avsåg utskottet närmast ändrad organisation av organen för fastighetsbeskattning men utskottet uttalade därjämte att det syntes önskligt att, i den mån så läte sig göra, jämväl få i samband därmed till prövning upptaget spørsmålet om lämpligheten och möjligheten av att hos länsstyrelserna få anställda i taxeringsarbete och dithörande författningar särskilt förfarna, sakkunniga personer, vilka skulle hava att tillhandagå taxeringsnämnderna med råd och upplysningar samt eventuellt även med biträde i vidare omfattning.

1922 års lagstiftning.

År 1922 vidtogos ändringar i syfte att åstadkomma ett förbättrat resultat av prövningsnämndernas arbete. Enligt 40 § i 1910 års taxeringsförordning skulle prövningsnämndens arbeten i länen vara avslutat senast den 10 augusti. Denna tid utsträcktes till den 10 oktober i och för beredande av ökad tid för landskamrerarnas granskning av de utav taxeringsnämnderna åsatta taxeringarna. I samband härmed minskades antalet ledamöter i prövningsnämnden till lägst åtta och högst femton varjämte de så kallade särskilda prövningsnämnderna infördes med uppgift att pröva vissa extra ordinarie taxeringsbesvär under de tider, de ordinarie prövningsnämnderna icke fungerade. Genom utökningen av tiden för granskningen har avsetts att möjliggöra en mera omfattande och sorgfällig prövning av taxeringarna än tidigare kunnat ske.

1928 års lagstiftning.

1928 års taxeringsförordning bygger i fråga om organisationen på samma grundprinciper som 1910 års taxeringsförordning. Frågan om en genomgripande förändring av organisationen gjordes dock till föremål för behandling av 1923 års *taxeringssakkunniga*. Dessa sakkunniga framhöllo, att organisationen var behäftad med vissa brister och ingingo på frågan, huruvida icke taxeringsarbetet borde överlämnas såsom i vissa andra länder åt för ändamålet inrättade ämbetsverk. Taxeringssakkunniga framhöllo såsom fördelar av en sådan anordning, att taxeringsmännen, som genomgått viss utbildning för sitt kall, ägde en grundligare insikt i skatteförfattningarna än i regel besattes av icke skolade personer, samt kunde å taxeringarna nedlägga betydligt mera tid och arbete, än det i regel vore möjligt för den, som hade taxeringsarbetet som bisyssla och att därigenom en noggrannare och mera omfattande granskning av uppgiftsmaterialet möjliggjordes. Såsom en svårighet med systemet påpekade taxeringssakkunniga, att taxeringstjänstemännen endast under en del av året kunde beredas sysselsättning med taxeringsarbetet och att de följaktligen under återstående del av året måste sysselsättas med andra uppgifter och att möjligheterna därtill voro ganska begränsade. Vid en närmare undersökning visade det sig, att anmärkningarna mot taxeringsarbetets utförande icke så mycket berodde på brister i organisationen utan snarare sammanhänge därmed att icke alltid de mest skickade blivit satta att utföra taxeringsarbetet och att de brustit i ledningen av detta arbete. Taxeringssakkunniga ansågo därför övertvägande skäl tala för att den bestående organisationen av taxeringsväsendet i väsentliga delar bibehölles.

Chefen för finansdepartementet anförde till det vid proposition nr 210 till 1927 års riksdag fogade statsrådsprotokollet (sid. 90), att han i princip anslöt sig till taxeringssakkunnigas ståndpunkt till organisationsfrågan samt tillade:

»Erfarenheten torde hava visat, att taxeringsnämndsordförandens lämplighet för sitt kall icke är beroende av hans egenskap av att vara tjänsteman eller ej. De praktiska yrkenas män och andra, vilka utan att vara tjänstemän mottagit taxeringsuppdrag, hava i regel lika väl som tjänstemännen fullgjort uppdraget. Det torde hava visat sig, att tjänstemannen-ordföranden emellanåt alltför mycket skattat åt det rent formella och, i saknad av tillräcklig kännedom om de skattskyldigas förhållanden, åstadkommit taxeringsresultat, som icke varit tillfredsställande ur saklig synpunkt. Å andra sidan hava många till ordförande förordnade tjänstemän till taxeringsarbetet medfört en rutin och erfarenhet, som icke kan skattas nog högt. Lyckligast synes vara, att länsstyrelsen alltjämt får ha fria händer vid utseendet av ordförande i beskattningsnämnderna. Att länsstyrelsen därvid kommer att bemöda sig om att i varje fall söka förmå den för uppdraget bäst lämpade att åtaga sig detsamma, torde utan vidare få anses klart. Svårigheterna härför äro icke små. Det synes mig dock knappast vara möjligt att enbart genom lagstiftningsåtgärder trygga tillgången till taxeringsmän. Vad man under nuvarande förhållanden kan göra torde inskränka sig till

att *dels* i görligaste mån underlätta ordförandens arbete och bereda honom verksamt stöd i hans strävan att hävda det allmännas intresse och *dels* ställa tillräckliga medel till förfogande för ersättning åt ordföranden för hans arbete. Båda dessa synpunkter hava varit ledande för mig vid utarbetandet av förslaget till taxeringsförordning. Jag vill dock redan här på tal om ersättningsfrågan framhålla, att man vid ersättningsbestämmande icke bör bortse från uppdragets karaktär av förtroendeuppdrag. Självbeskattningens princip, av ålder omfattad i vårt land, kräver för sin tillämpning den enskilde medborgarens medverkan, vare sig det gäller att uppgiva sin egen eller annans inkomst eller fråga är om att själv träda till för att verkställa den taxering, som är nödvändig för utövandet av beskattningsrätten. Intresse för kallet och en god medborgaranda äro nödvändiga förutsättningar för en taxeringsman; stimuleras kunna de visserligen men icke skapas genom ett mer eller mindre rikligt arvode. Det är möjligt, att i en framtid beskattningsreglerna för sin riktiga tillämpning kräva ett högre mått av fackmässig utbildning, än hittills varit fallet. Men ännu torde vi icke hava kommit därhän, utan jag håller före, att den nuvarande kåren av taxeringsmän har förutsättningar att komma till rätta med taxeringen. I de särskilda fall, då fackmässigt biträde erfordras, bör tillgång härtill beredas. Vad därutöver erfordras synes mig närmast böra gå ut på en noggrann och omfattande eftergranskning av taxeringarna på provningsnämndsstadiet, vid vilken granskning det högre mått av insikt och mångsidig erfarenhet på beskattningsväsendets område, som bör förefinnas hos landskamreraren och till hans förfogande stående tjänstemän, skall tillgodogöras. Ett intimt samarbete mellan landskamreraren och de underordnade taxeringsorganen torde och utan vidare medföra allt bättre taxeringsresultat redan i första instansen.

Då förslaget till taxeringsorganisation gestaltats enligt nu anförda grundsatser, har jag visserligen icke vågat hoppas, att den nya organisationen skall omedelbart eller ens under de närmaste åren skapa den effektivitet och den jämnhet i taxeringen, som eftersträvas. Men framför en alldeles ny och oprövad organisation har synts mig vara att föredraga en förstärkning av den gamla på de punkter, där enligt vunnit erfarenhet orsakerna till nu förefintliga brister äro att finna.»

Genom 1928 års taxeringsförordning vidtogos flera ändringar, avseende förbättrad taxeringsorganisation. Särskilt må framhållas, att enligt gällande bestämmelser landskamreraren har att i betydligt större omfattning än tillförne taga del i och utöva ledning av taxeringsarbetet i första instans (75 och 107 §§). För vinnande av enhetlig behandling av taxeringsfall, som angå mer än ett provningsdistrikt, infördes en särskild nämnd den s. k. mellankommunala provningsnämnden. Därjämte har ökad möjlighet beretts att vid taxering i första instans använda kommunal tjänstemans medverkan, utan att denne blivit utsedd till ledamot av taxeringsnämnden (15 § 1 mom. och 108 §§). Enligt sistnämnda författningsrum utses sådan tjänsteman, som skall godkännas av länsstyrelsen, i stad utom Stockholm av magistraten eller, där sådan ej finnes, drätselkammaren samt i köping eller landskommun av kommunalfullmäktige eller kommunalstämman. Dylik tjänsteman har, i enlighet med de närmare föreskrifter, länsstyrelsen eller vederbörande taxeringsnämndsordförande meddelar, att, förutom att till-

handagå med deklarationens och andra uppgifters ordnande och mottagande, granska avlämnade deklarationer och uppgifter samt hos beskattningsnämndens ordförande göra de erinringar, vartill granskningarna givit anledning, samt att även i övrigt, i den mån så erfordras, lämna ordföranden biträde vid fullgörandet av dennes åligganden. Jämlikt 145 § 1 mom. äger Kungl. Maj:t av statsmedel anvisa bidrag till kostnader, som kommun åtagit sig för särskilda anstalter för taxeringsarbetet genom tillhandahållande av tjänstemän enligt 15 § 1 mom. eller annorledes, därest Kungl. Maj:t finner dessa anstalter äga särskilt värde för det allmänna.

II. Den nuvarande taxeringsorganisationens huvudsakliga brister.

Allmänna synpunkter.

Av den historiska redogörelsen framgår, hurusom gällande taxeringsorganisation erhållit sin utformning i princip under tider, då de på en effektivt arbetande taxeringsorganisation ställda kraven vitt skilde sig från dem, som uppställa sig i våra dagar. De ekonomiska förhållandena voro vida mindre komplicerade och näringslivet ägde icke på långt när samma betydelse för beskattningen som numera är fallet. Under äldre tider, då företagarverksamheten i regel bedrevs i föga omfattande och jämförelsevis enkla former, mötte icke tillnärmelsevis lika stora svårigheter som i nuvarande tid att bedöma företagens verkliga inkomst. De ganska ensartade förhållandena gjorde det möjligt att använda tämligen schematiska hjälpmedel för fastställande av den skattepliktiga inkomsten. I förbigående bör dock nämnas att, trots nu nämnda förhållanden, redan under adertonhundra-talets första hälft förslag framställdes inom riksdagen om skyldighet för näringsidkare att tillhandahålla av dem förda räkenskaper för taxeringsmyndigheterna i kontrollsyfte.

På grund av nu omförmälda förhållanden förelåg i allmänhet icke något större behov av biträde utav fackmän för taxeringsuppgifternas fullgörande. I den mån sådant biträde erfordrades torde emellertid tillgång därtill hava förefunnits. Sålunda lämnade landskamrerarna och kronofogdarna ävensom i viss omfattning hos städerna anställda tjänstemän biträde vid taxeringsarbetet och främst i fråga om fullgörande av de mera formella uppgifterna. I fråga om den viktigaste delen av taxeringsarbetet, nämligen uppskattningen av de skattskyldigas inkomster m. m., utövades dock detta arbete huvudsakligen av lekmännen. Detta förhållande måste även ses mot bakgrunden av vid organisationens tillkomst och tidigare utveckling även å andra områden rådande förhållanden. Under dessa tider hade nämligen lekmännen i betydande omfattning sig anförtrodda speciella förvaltningsuppgifter särskilt inom den kommunala administrationen. Exempel på sådana uppgifter, vilka så länge deras fullgörande icke krävde högre mått av utbildning och rutin

utfördes av lekmän men vilka numera självfallet anses böra i stort sett fullgöras av fackmän, erbjuda brand- och polisväsendet.

Med hänsyn till nu angivna förhållandet var det ju helt naturligt, att lekmännen helt eller åtminstone huvudsakligen anförtroddes taxeringsuppgifterna. Härtill kommo emellertid i det föregående angivna skäl för att lämna uppgiften åt folkvalda förtroendemän, som ansågos äga särskilda förutsättningar att bedöma de skattskyldigas inkomstförhållanden och andra faktiska omständigheter, som skulle ligga till grund för skattens beräkning. Denna subjektiva sakkunskap var givetvis av särskild vikt, då objektiva uppgifter till ledning för taxeringen stodo till buds allenast i mycket inskränkt omfattning. Lekmännens ställning inom organisationen skapade därför förutsättningar för det bästa resultatet, och det var icke endast i vårt land utan även i praktiskt taget alla andra länder, som lekmännen vid denna tid intogo en dominerande ställning inom taxeringsorganisationen. Emellertid hava, efter hand som taxeringen komplicerats och kommit att kräva fastställande av faktiska förhållanden, som icke varit av den enkla natur, att desamma kunnat utrönas endast genom en av lekmanerfarenhet uppbyren sakkännedom, de särskilt utbildade fackmännen erhållit ett allt större inflytande å taxeringen. Utvecklingen har inom olika länder gått mer eller mindre hastigt på detta område. Inom flertalet större stater, som sett sig nödsakade att förskaffa sig effektivt arbetande taxeringsorgan, hava lekmännen numera icke något som helst inflytande å eller en jämförelsevis underordnad betydelse för taxeringen.

Genom införande av självdeklarationssystemet inslog man på nya vägar i fråga om den direkta beskattningen. Nära till hands hade därför legat, att man här i landet, i likhet med vad fallet varit flerstädes utomlands, i detta sammanhang närmare övervägt att bryta med de principer, som lågo till grund för taxeringsorganisationen. Att så icke blev fallet torde närmast få tillskrivas det förhållandet, att man synes hava föreställt sig verkningarna av deklarationssystemet helt annorlunda än dessa faktiskt blevo. Man antog sålunda ganska allmänt, att självdeklarationerna skulle komma att minska betydelsen av taxeringsmännens arbete, enär deklarationerna lämnade upplysning om sakförhållanden, som dessa personer eljest haft att på annat sätt inhämta. En kritisk granskning av deklarationerna genom taxeringsmyndigheterna ansågs visserligen erforderlig och det kontrollsystem, som tidigare tillämpades, närmast i fråga om löneinkomster, bibehölls, men ett frångående av deklarationerna antogs behöva ifrågakomma jämförelsevis sällan. Man synes hava utgått från, att taxeringsmännens allmänna kännedom om ortens och de skattskyldigas personliga förhållanden i och för sig alltjämt skulle innebära ett viktigt kontrollmoment, medan deklarationerna ansågos hava karaktär av det huvudsakliga hjälpmedlet. Deklarationernas uppställning och innehåll lämpade sig icke heller för någon detaljkontroll. Man hade därför utom i undantagsfall icke någon möjlighet att exakt ådagalägga en deklarationsuppgifts felaktighet. Deklarationssystemet

var uppbyggt på förtroende mellan de skattskyldiga och taxeringsmyndigheterna. Fiskaliska undersökningar förutsattes icke behöva ifrågakomma, och taxeringsmännens funktion ansågs i stort sett böra stanna vid att inregistrera de i deklARATIONERNA lämnade sifferuppgifterna och att företrädesvis i sådana fall, där deklARATIONER ej avlämnats, verkställa en mera självständig bedömning av den skattskyldiges inkomst och förmögenhet. I stället för att allenast bliva ett uttryck för den skattskyldiges plikt att lämna uppgift till *ledning* för sin taxering, har emellertid deklARATIONEN efter hand kommit att betraktas nära nog som ett bevismedel, som äger vitsord, till dess sådana sakförhållanden framkommit, som visa eller åtminstone ådagalägga sannolikheten av deklARATIONENS otillförlitlighet. Möjligheterna att åstadkomma en bindande motbevisning voro tidigare än mera begränsade än för närvarande, och i de fall, ändringar i deklARATIONERNA företogs, grundades dessa ändringar oftast på mer eller mindre osäkra antaganden.

På grund av vunna erfarenheter har dock den uppfattningen blivit alltmera allmän, att deklARATIONER, som icke genom uppgifter från tredje man eller eljest kunnat något så när exakt kontrolleras, ofta äro otillförlitliga. För att tillgodose behovet av ökad kontroll hava därför åtgärder av olika slag efter hand vidtagits. Sålunda hava deklARATIONSFÖRMULÄRENS uppställning ändrats, varigenom en utvidgad och mera detaljerad uppgiftsplikt kommit att åligga de skattskyldiga. Vidare har till taxeringsmyndigheternas förfogande ställts nytt kontrollmateriel, varjämte dessa lämnats vidgad befogenhet att genom förfrågningar och undersökningar vinna upplysningar rörande förhållanden, som kunna tjäna till ledning för taxeringen av den uppgiftspliktige eller tredje man. Nu nämnda omständigheter samt måhända i än högre grad utvecklingen av skattelagstiftningen, som medfört ökade krav på kompetens i och för tillämpningen, hava kommit att ställa nya och större fordringar på taxeringsnämnderna än tidigare. Det ekonomiska livets utveckling och ej minst affärsföretagens tillväxt i antal och omfattning har gjort, att ett riktigt bedömande av de skattskyldigas inkomster och förmögenhet ställer sig vida svårare än under äldre tider. Orts- och personkännedomen har härigenom, särskilt vad angår de större städerna, upphört att hava samma betydelse som under tiden närmast efter sekelskiftet. Det är därför förklarligt, att den under helt andra förutsättningar tillkomna taxeringsorganisationen icke kunnat bemästra de nya uppgifter, inför vilka densamma ställts.

Åtgärder till förbättrande av själva taxeringsorganisationen hava också tid efter annan ifrågasatts och jämväl i viss omfattning vidtagits. Ifråga om sådana åtgärder, avseende taxeringsnämndernas arbete, märkes *dels* den i samband med 1910 års skattereform införda bestämmelsen, enligt vilken länsstyrelse har att förordna förutom ordförande en särskild ledamot i taxeringsnämnden, vilken ledamot numera benämnes kronombud, *dels* 1920 års riksdags beslut om rätt för taxeringsnämnd att på det allmännas bekostnad tillkalla sakkunnigt biträde, vilken lagstiftning i viss mån ut-

vidgats och befästs genom 1928 års taxeringsförordning, *dels ock* den visserligen även tidigare praktiserade men först genom 1928 års taxeringsförordning lagfästa anordningen, varigenom landskamreraren kommit att utöva en viss ledning över taxeringen i första instans, samt slutligen bestämmelsen om rätt att erhålla biträde vid taxeringen av kommunala tjänstemän. Jämsides med dessa åtgärder för en effektivare taxering hava anordningar träffats för att ordförande i beskattningsnämnd i första instans i ökad omfattning skall kunna erhålla biträde med tekniska arbetsuppgifter såsom i fråga om renskrivningsarbeten och vissa uträkningar samt längdföring.

III. Erinringar mot taxeringsarbetet i första instans.

Tjänstemännens¹ användning såsom taxeringsnämndsordförande.

De erinringar, som framställts mot taxeringsnämndernas förmåga att fullgöra sina uppgifter, hava åtminstone tidigare främst avsett deras sätt att utföra sina formella åligganden såsom expeditionella göromål samt deras förmåga att rätt tolka författningsbestämmelserna. Bristande rutin och kunskaper i skattelagstiftningen hava allt för ofta konstaterats bland ordförandena i dessa nämnder. För att råda bot på dessa brister hava, med växlande skärpa inom skilda län, olika åtgärder vidtagits. Bland annat har tjänstemannaelementet erhållit en mycket stor utbredning inom kåren av taxeringsnämndsordförande. Till belysande härav hava de sakkunniga med ledning av länsstyrelsernas kungörelse angående 1930 års taxeringsnämnder verkställt en undersökning angående taxeringsnämndsordförandenas yrken eller verksamhetsart (Bil. 1 o. 2). Då som ej sällan varit fallet en och samma person innehaft uppdrag att vara ordförande i mer än en nämnd, har därvid varje särskilt uppdrag medräknats. Ordförandena hava fördelats i olika grupper efter yrke eller verksamhet. Tjänstemännen hava indelats i tre grupper, den första omfattande personer, anställda hos länsstyrelse eller inom fögderiförvaltningen, den andra tjänstemän hos magistrat eller kommun samt den tredje övriga tjänstemän. I sistnämnda grupp ingå bland andra präster och skollärare, militärer, post- och järnvägstjänstemän ävensom banktjänstemän. Förutvarande tjänstemän hava hänförs till den grupp de tillhört vid avgång ur tjänst. I övrigt har särskilt angivits antalet jordbrukare bland ordförandena, medan återstående ordförande såsom företagare (exempelvis köpmän och advokater) samt personer utan angiven verksamhet hänförs till en gemensam grupp. Bland dessa sistnämnda märkes ett icke ringa antal med titlar, som synas ange att de med avseende å sin verksamhet stå tjänstemännen nära, såsom e. o. hovrättsnotarier, juris kandidater och ingenjörer. I gruppen jordbrukare ingår ett antal personer, vilka synas

¹ I fråga om terminologien hava de sakkunniga skilt mellan fackmän (taxeringstjänstemän) och lekmän. Bland de sistnämnda återfinnas sådana, som i sin borgerliga verksamhet äro tjänstemän.

Fördelning å yrkeskategorier av taxeringsordförande i rikets städer utom Stockholm.

	Stockholms län	Uppsala län	Södermanlands län	Östergötlands län	Jönköpings län	Kronobergs län	Kalmar län	Gotlands län	Blekinge län	Kristianstads län	Malmöhus län	Hallands län	Götieb. o. Bohus län	Älvsborgs län	Skaraborgs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottnens län	Summa	I procent av hela antalet
1. Tjänstemän hos länsstyrelse eller inom fögderiförvaltningen	7	2	3	7	3	2	2	1	5	2	13	3	14	5	4	5	4	9	3	9	—	2	—	1	109	35
2. Tjänstemän hos magistrat eller i kommunal tjänst	2	1	7	9	3	—	6	—	4	1	24	4	29	12	3	1	3	5	2	1	5	—	—	2	124	41
3. Tjänstemän, ej upptagna under 1 eller 2	2	4	—	6	6	—	—	1	—	1	9	—	5	1	2	3	2	—	—	5	2	—	3	1	53	17
4. Andra än tjänstemän...	2	—	2	1	4	—	—	—	—	—	3	—	3	—	1	1	—	1	—	2	1	—	—	—	21	7
Summa	13	7	12	23	16	2	8	2	9	7	49	7	51	18	10	10	9	15	5	17	8	2	3	4	307	100

Fördelning å yrkeskategorier av taxeringsnämndsordförande å landsbygden och sammanställning för hela riket utom Stockholm.

	Stockholms län	Uppsala län	Södermanlands län	Östergötlands län	Jönköpings län	Kronobergs län	Kalmar län	Gotlands län	Blekinge län	Kristianstads län	Malmöhus län	Hallands län	Götieb. o. Bohus län	Älvsborgs län	Skaraborgs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottnens län	Summa	I procent av hela antalet	Summa för hela riket utom Stockholm	I procent av hela antalet
1. Tjänstemän hos länsstyrelse eller inom fögderiförvaltningen	58	28	27	55	22	43	50	9	28	82	57	25	79	49	79	26	25	47	40	18	33	21	20	18	939	53	1 048	51
2. Tjänstemän hos magistrat eller i kommunal tjänst	—	2	1	8	—	—	2	—	4	2	8	—	3	8	—	1	—	—	1	1	2	—	—	1	44	3	168	8
3. Tjänstemän, ej upptagna under 1 eller 2	15	13	16	25	29	26	17	4	2	42	28	5	7	14	15	22	8	2	1	19	22	5	8	8	353	20	406	20
4. Jordbrukare	12	11	17	23	33	6	19	2	3	8	27	5	—	10	15	28	12	3	5	17	12	1	7	2	278	16	278	13
5. Andra än tjänstemän eller jordbrukare	13	4	3	10	10	7	6	—	—	10	8	1	2	14	13	14	10	2	—	9	4	1	6	3	151	8	172	8
Summa	98	58	64	121	94	82	94	16	37	144	128	36	91	95	122	91	55	54	47	64	73	28	41	32	1 765	100	2 072	100

på grund av annan verksamhet förvärvat vana vid administrativa göromål såsom riksdagsmän, kommunalnämndsordförande och kommunalstämмоordförande.

Stockholms stad omfattade år 1930 48 taxeringsdistrikt. Endast i tre distrikt hade därstädes ordförandeskapet uppdragits åt andra än tjänstemän. I tre distrikt fungerade såsom ordförande tjänsteman inom överståthållarämbetet och i åtta distrikt tjänsteman hos magistraten eller staden.

I fråga om andra städer än Stockholm framgår av uppställningen, att i 93 procent av samtliga stadsdistrikt tjänstemän fungerade såsom ordförande. Motsvarande procenttal för landsbygden utgjorde 76 och för riket utom Stockholm 79. De procenttal, varmed av länsstyrelsernas och fögderiförvaltningens tjänstemän innehavda ordförandeskap ingå, utgjorde för städerna utom Stockholm 35, för landsbygden 53 och för hela riket utom Stockholm 51.

Nu angivna siffror visa otvetydigt, att man vid utväljandet av ordförande i taxeringsnämnderna framför allt sökt finna personer med vana vid expeditionsgöromål samt förmåga att sätta sig in i och tillfredsställande tolka skatteförfattningarna. Då kronoombuden huvudsakligen hämtats från samma yrkeskategorier som ordförandena, ligger det icke någon överdrift i det påståendet, att taxeringsarbetet numera företrädesvis handhaves av personer i tjänstemannaställning. Med hänsyn till den förändrade arten av taxeringsarbetet måste denna utveckling anses både naturlig och i flera hänseenden ändamålsenlig.

Vidtagna åtgärder i syfte att avhjälpa några av bristerna.

Länsstyrelserna synas sålunda vid valet av ordförande i allmänhet hava fäst särskild vikt vid att erhålla personer, som äro kompetenta att tillfredsställande fullgöra den *tekniska* delen av arbetet. Emellertid brister ännu mycket även i detta avseende. Oaktat landskamreraren med tillhjälp av tillgänglig personal givetvis icke medhinner att årligen för teknisk granskning genomgå hela taxeringsmaterialet, verkställa prövningsnämnderna, såsom framgår av de statistiska uppgifter rörande dessa nämnders arbete de sakkunniga lämnat (se Bihanget), årligen ett mycket stort antal ändringar i taxeringsnämndernas beslut på grund av förbiseenden av taxeringsnämnderna eller till följd av dessa nämnders oförmåga att tolka skattelagarnas ofta mycket invecklade bestämmelser. En jämförelse med Stockholm, där varje taxeringsnämnd biträdades av ett yrkesutbildat kronoombud, ger vid handen — något som också ligger i sakens natur — att den tekniska delen av arbetet generellt sett icke utföres tillnärmelsevis lika tillfredsställande av lekmän, ej ens där dessa utses efter förut angivna principer, som av i taxeringsfrågor rutinerade fackmän.

Emellertid torde landskamrerarna genom muntliga eller skriftliga instruktioner ävensom genom rådgivning till ordförandena i särskilda fall sökt att råda bot på dessa brister. Direkt inspekterande verksamhet, såsom

övervarande av taxeringsnämndernas sammanträden eller granskning av arbetsmaterialet, har enligt de uppgifter, som landskamrerarna på förfrågan lämnat de sakkunniga, förekommit allenast i sällsynta undantagsfall. Genom sitt granskningsarbete för prövningsnämnderna hava dock landskamrerarna kunnat bilda sig en uppfattning om, hur arbetet utförts i de olika taxeringsnämnderna. Trots det sålunda nedlagda arbetet för åstadkommande av ett förbättrat taxeringsresultat, torde detsamma även i tekniskt hänseende alltså vara behäftat med avsevärda brister.

Vad angår den *sakliga* delen av taxeringsarbetet, d. v. s. bedömandet av den verkliga inkomst och förmögenhet skattskyldig åtnjutit respektive ägt samt i vad mån han åsamkats de utgifter eller haft de skulder, för vilka han i avlämnad deklaration påyrkat avdrag, låter det sig icke förneka, att en med ortens och de skattskyldigas personliga förhållanden förtrogen person kan äga förutsättningar att bättre bedöma de skattskyldigas inkomst- och förmögenhetsförhållanden än en med nämnda förhållanden jämförelsevis obekant person. Vilken betydelse för taxeringsresultatet Orts- och personkännedom bland taxeringsmännen numera har, är dock knappast möjligt att med säkerhet uttala sig om utan en ingående och kostsam undersökning av deklaramaterialet. Med hänsyn till de grunder, efter vilka ordförandena utväljas, vill det emellertid synas som om flertalet länsstyrelser icke tillerkänt förefintligheten av Orts- och personkännedom *bland ordförandena* avgörande betydelse. Uppenbarligen är det icke heller för en rättvis och jämlik taxering oundgängligen nödvändigt, att den person, som utövar ledningen över arbetet inom taxeringsnämnden och fullgör utredningsarbetet, besitter en i detalj gående kännedom om nämnda förhållanden. Erforderlig detaljerad kännedom om dessa förhållanden torde nämligen kunna förefinnas bland nämndens kommunvalda ledamöter, till vilkas viktigaste uppgifter kan räknas att, med den förtrogenhet de hava om hithörande förhållanden, lämna erforderliga upplysningar samt utöva kontroll å deklamationerna. Nämndledamöternas insats i taxeringsarbetet växlar givetvis avsevärt inom olika orter och är säkerligen i allmänhet mindre i städerna, särskilt de större, än å landsbygden. I en stad med Stockholms storlek har Orts- och personkännedom bland nämndledamöterna numera en ganska liten betydelse. För övrigt kan man utgå från, att en taxeringstjänsteman med ett i avseende å storlek och ekonomiska förhållanden lämpligt avgränsat verksamhetsområde, genom den erfarenhet han i sitt arbete förvärvar, i stort sett blir lika förtrogen med Ortsförhållandena som en inom taxeringsområdet bosatt lekmanordförande.

En övergång från det nuvarande systemet med avlönade ordförande, utsedda företrädesvis bland personer tillhörande tjänstemannaklassen, till avlönade taxeringstjänstemän, vilka skulle hava att verkställa utredning för taxeringen samt att leda arbetet eller åtminstone föredraga ärendena inom taxeringsnämnderna, skulle därför knappast innebära ett ur principiell synpunkt mera betydande avsteg från vad hittills tillämpats. Genom de kom-

munvalda ledamöterna skulle även i fortsättningen det inflytande över taxeringen och den medverkan vid densamma, som ur olika synpunkter ansetts böra tillerkännas och krävas av de skattskyldiga själva, komma att bibehållas. Vidare torde, därest så skulle vara erforderligt, kontroll över att fiskaliska eller formella synpunkter icke i allt för hög grad vinna insteg inom taxeringsorganisationen kunna utövas genom nämndens ledamöter.

Delade meningar torde knappast råda om, att den nuvarande organisationen är behäftad med brister jämväl i andra än nu nämnda hänseenden.

I en den 17 december 1929 dagtecknad promemoria, över vilken landskamrerarna erhållit tillfälle att yttra sig, hava de sakkunniga på i huvudsak följande sätt sammanfattat bristerna i denna organisation.

Genom att taxeringsarbetet i första instans nästan uteslutande utföres av lekmän saknar organisationen erforderlig fasthet och kontinuitet. Visserligen hava i den nya taxeringsförordningen bestämmelser införts (75 och 107 §§), som mera tydligt framhäva landskamrerarens ställning såsom ledare av detta arbete, men det kan ifrågasättas, om landskamreraren med för närvarande tillgänglig arbetskraft äger möjlighet att i avsedd och önskvärd omfattning utöva övervakande och rådgivande verksamhet i fråga om taxeringsnämndernas arbete. I någon mån kunna ju olägenheterna härav minskas genom den granskning av taxeringarna landskamreraren utövar för prövningsnämndens räkning. Säkerligen kunna dock ej brister i taxeringsnämndernas arbete ens till någon större del avhjälpas genom ett än så energiskt eftergranskningsarbete.

Kraven på en för sitt uppdrag lämpad taxeringsnämndsordförande äro både stora och av mångskiftande beskaffenhet. Förutom kunskaper i skatteförfattningarna och förmåga att tolka dessa ävensom rutin ifråga om expeditionsgöromål krävas egenskaper av personlig art hos ordföranden. Denne bör sålunda vara i besittning av självständig uppfattning, opåverkad av sidoinflytelser och hänsyn till enskilda intressen. Vidare bör han kunna ägna tid och intresse åt arbetet. Nära förtrogenhet med de skattskyldigas och ortens förhållanden hos ordföranden är givetvis av icke ringa betydelse för arbetet, även om brister härutinnan kunna avhjälpas genom det biträde nämndens ledamöter lämna. Det ligger i sakens natur att betydande svårigheter uppkomma att finna personer, hos vilka nämnda kvalifikationer förenas. Efter vad det vill synas hava vid ordförandenas utseende rätt så olikartade synpunkter gjort sig gällande i fråga om kompetensvillkoren.

Svårigheten att finna lämpliga ordförande ökas givetvis genom det stora antalet taxeringsdistrikt, nödvändiggjort bland annat genom att ordföranden i regel har även andra göromål att sköta under taxeringsperioden. Härigenom kommer ordföranden att till sitt förfogande hava ett rätt så begränsat jämförelsematerial. Då det helt säkert verkar i hög grad befruktande å taxeringsarbetet, att den som handhar arbetet har att bedöma ett stort antal taxeringar av likartad beskaffenhet, måste nu nämnda förhållande betecknas såsom en olägenhet.

Rätt utnyttjad är givetvis ords- och personkänedomens till stort gagn för taxeringen, även om betydelsen av densamma för taxeringsarbetet måhända överdrivits. En viss fara ligger onekligen i att taxeringsmännen i förlitande på riktigheten av sin uppfattning om skattskyldigs inkomst- och förmögenhetsförhållanden, utan att förskaffa sig de upplysningar om de faktiska förhållanden, som kunna vinnas, och utan att lämna skattskyldig till-

fälle till förklaring, med frångående av avlämnad deklaration, beräkna dennes skattepliktiga inkomst och förmögenhet efter egen uppskattning. Härigenom hava taxeringsnämnderna mångenstädes mot sig fått ett sken av godtycke. Med det nu anförda sammanhänger det på många håll rådande missförhållandet, att ordföranden underlåter att infordra självdeklaration från personer, som ostridigt äro deklarationsskyldiga.

Såsom ett viktigt skäl för bibehållande av den nuvarande organisationen har åberopats de låga kostnader densamma föranleder. Det är ju obestridligen riktigt, att kostnaderna för taxeringsarbetet icke i och för sig äro höga, men omdömet blir måhända ett annat, om hänsyn tages till de resultat arbetet lämnar. Det torde kunna starkt ifrågasättas, om de å taxeringsarbetet nedlagda medlen användas på det ur ekonomisk synpunkt mest ändamålsenliga sättet. Helt säkert borde särskilt utbildade och väl rutinerade fackmän kunna utföra arbetsuppgifterna på kortare tid än lekmän. Genom att lekmän användas måste därför antalet avlönade taxeringsmän göras avsevärt större än, därest taxeringsarbetet utfördes av fackmän. Vidare ligger i sakens natur, att omsättningen bland lekmännen sker hastigare än bland fackmännen. Häri ligger påtagligen en onödigt stor kraftförbrukning, som framträder starkare genom att rätt så omfattande kunskaper måste förvärfvas av den person, som skall lämpa sig för arbetet. Då vidare ordförandena självfallet måste utses bland personer, som hava jämförelsevis stora anspråk på ekonomisk gottgörelse för sitt arbete och sin tidspillan ävensom för det obehag uppdraget mången gång åsamkar, synes det antagligt, att kostnaderna i förhållande till utbytet icke äro låga.

Det torde varken vara lämpligt eller möjligt att ålägga taxeringsnämndsordföranden att vidtaga de undersökningar rörande skattskyldigas ekonomiska förhållanden, som skulle bliva en följd av det utav riksdagen förordade kontrollsystemet. Sådana undersökningar kräva egenskaper och kunskaper, som endast undantagsvis återfinnas hos lekmannen. Det kan ifrågasättas, om ställningen såsom fiskalisk undersökare är förenlig med ordförandens uppgift såsom opartisk domare. Den misstanken kan för övrigt lätt vinna insteg, att icke enbart omsorgen om en riktig taxering varit för lekmannen-ordföranden avgörande för undersökningens vidtagande. Lagstiftningen har icke heller undgått att taga intryck av dessa synpunkter, i det att enligt densamma anmaningsrätten i vissa mera grannliga fall förbehållits landskamreraren ensam. Det är en ofta gjord erfarenhet, att den skattskyldige själv visar mindre obenägenhet att blotta sina ekonomiska förhållanden för en person, som å tjänstens vägnar handhar taxeringsarbetet och som icke kan misstänkas drivas av annat intresse än att samvetsgrant fullgöra sina åligganden, än för en lekman, vilken måhända i sin borgerliga verksamhet intar konkurrensställning till den skattskyldige. På många håll framträder redan nu ordföranden i sitt förhållande till den skattskyldige såsom representant för det fiskaliska intresset. I än högre grad skulle detta bliva fallet, om å honom lades uppgifter att verkställa de ingående undersökningar, som ofta skulle krävas för vinnande av effektiv kontroll. Det är givetvis lättare för ordföranden att objektivt bedöma en beskattningsfråga, därest förutredningen handhafs av annan person.

IV. Riktlinjer för en genomgripande omläggning av taxeringsorganisationen.

I berörda promemoria den 17 december 1929 skisserade de sakkunniga vissa riktlinjer för en mera genomgripande omläggning av taxeringsorganisationen än den de sakkunniga närmast ansågo sig böra förorda. Några av de landskamrerare, som yttrade sig över detta förslag, uttalade i stort sett sin anslutning till dessa riktlinjer och framhöllo önskvärdheten av, att frågan gjordes till föremål för vidare utredning. I anledning därav hava de sakkunniga ansett lämpligt att i detta sammanhang i korthet uppskissera linjer för en sådan mera vittgående omläggning.

Det ligger enligt de sakkunnigas mening i öppen dag, att en organisation av väl utbildade och rutinerade fackmän för taxeringsarbetet skulle kunna i huvudsak avhjälpa de nu omnämnda bristerna och sålunda, åtminstone sett på lång sikt, bliva betydligt mera effektiv än den nuvarande. Emellertid ligga åtskilliga invändningar mot en dylik reform nära till hands. Främst bland dessa torde kostnadsfrågan böra nämnas. Av flera skäl är det icke tillrådligt och sannolikt ej möjligt att i större utsträckning lägga taxeringsuppgifterna å redan förefintliga befattningar. Det bleve därför nödvändigt att inrätta en mängd nya befattningar för ändamålet, något som ej minst under nuvarande förhållanden är ägnat att inge starka betänkligheter. Frågan om omfattningen av och kostnaderna för en ny organisation sammanhänger emellertid i hög grad med spörsmålet om arbetets ordnande. Genom specialisering av taxeringsarbetet — något som tillämpas flerstädes i utlandet såsom i Amerikas Förenta Stater och Storbritannien samt i Köpenhamn och, ehuru i vida mindre omfattning, sedan några år tillbaka jämväl i Stockholm — torde avsevärda kostnadsbesparingar kunna göras samtidigt med att ett bättre arbetsresultat kunde erhållas. Enklare arbetsuppgifter, exempelvis flertalet löntagaredeklarationer, skulle lämpligen kunna behandlas mera summariskt av personer, å vilka kraven på särskild utbildning kunde efter sättas. Deklarationer, avseende jordbrukare, kunde på ett lämpligt sätt fördelas mellan de mera kvalificerade arbetskrafterna och taxeringstjänstemän i lägre grader. De mera svårbedömliga uppgifterna, främst de vilka avse rörelseidkare, borde däremot anförtrös åt väl utbildade, i bokföring sakkunniga personer.

En dylik specialisering skulle förutsätta betydligt större verksamhetsområden för den förberedande taxeringen än de nuvarande. Däremot föreligger icke skäl att av nu nämnda anledning verkställa ändring i indelningen i taxeringsdistrikt, då tjänstemännens arbete skulle omfatta allenast utredningsuppgifter, medan beskattningsnämnderna alltjämt skulle hava den beslutande myndigheten. Utan närmare undersökning möter det vanskligheter att avgöra huru stora områden dessa taxeringskontor böra erhålla som verksamhetsområden. I Tyskland är verksamhetsområdet för ett Finanzamt ofta ganska folkrikt och omfattar understundom 200 000—250 000 innevånare, om

Förslag

till indelning i taxeringsområden med hänsyn till folkmängd, antal skattskyldiga och antal deklARATIONER ÅR 1932.

L ä n	Folkmängd 1/1 1932	Antal skattskyldiga år 1932	Antal deklara- tioner 1932	Ifråga- satt an- tal taxe- rings- om- råden	Antal inne- vånare i varje taxerings- område	Antal skattskyldiga i varje taxerings- område	Antal deklara- tioner i varje taxerings- område
Stockholms stad	514 333	317 412	308 343	10	51 433	31 741	30 834
Stockholms län.....	265 906	115 678	116 950	4	66 226	28 919	29 238
Uppsala »	137 582	55 854	51 765	2	68 791	27 927	25 883
Södermanlands »	187 877	73 116	68 337	3	62 625	24 372	22 779
Östergötlands »	309 588	136 242	119 561	} 5	73 408	30 768	26 525
Gotlands »	57 450	17 600	13 064				
Jönköpings »	232 121	91 920	81 468	3	77 373	30 640	27 156
Kronobergs »	155 073	51 346	37 884	2	77 536	25 673	18 942
Kalmar »	231 266	82 837	57 537	3	77 089	27 612	19 179
Blekinge »	144 942	62 160	34 887	2	72 471	31 080	17 443
Kristianstads »	246 185	89 710	79 489	3	82 062	29 903	26 496
Malmöhus »	512 366	269 834	248 615	8	64 046	33 729	31 077
Hallands »	150 548	64 851	41 170	2	75 274	32 425	20 585
Göteborgs och Bohus län	460 054	228 760	210 261	7	65 722	32 680	30 036
Älvsborgs län.....	313 863	137 784	90 204	4	78 466	34 446	22 551
Skaraborgs »	242 214	91 889	70 307	3	80 738	30 630	23 436
Värmlands »	270 414	92 930	88 475	4	67 604	23 232	22 119
Örebro »	218 598	96 989	80 478	3	72 866	32 330	26 826
Västmanlands »	161 297	64 629	60 048	2	80 649	32 315	30 024
Kopparbergs »	249 491	*87 520	*84 111	3	83 164	29 173	28 037
Gävleborgs »	279 471	105 055	83 995	4	69 868	26 264	20 999
Västernorrlands »	279 590	100 810	82 276	4	69 898	25 203	20 569
Jämtlands »	135 121	42 990	22 285	2	67 561	21 495	11 143
Västerbottens »	205 454	60 466	50 918	3	68 485	20 155	16 973
Norrbottens »	201 642	54 019	41 544	3	67 214	18 006	13 848
Hela riket	6 162 446	2 592 401	2 223 972	89	69 241	29 128	24 988

också medeltalet ligger väsentligt under detta antal. I Storbritannien omfattar inspectors verksamhetsområde i regel cirka 70 000 personer. Med hänsyn till vårt lands gläsa bebyggelse och till det stora antalet skattskyldiga i förhållande till folkmängden, skulle det här i landet icke vara tillrädligt att låta ett taxeringskontors verksamhetsområde omfatta ett så stort antal personer som exempelvis är fallet i Tyskland. Å andra sidan bör

* Approximativ siffra.

antalet skattskyldiga inom ett distrikt vara så stort, att en ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifterna kan verkställas. Med beaktande av nu omnämnda synpunkter torde man kunna utgå från, att antalet deklARATIONER (skattskyldiga) inom ett taxeringskontors verksamhetsområde, här benämnt taxeringsområde, bör normalt utgöra cirka 30 000.

Antalet till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skattskyldiga utgjorde år 1932 nära 2·6 miljoner och antalet avgivna deklARATIONER något mer än 2·2 miljoner, däraf 0·3 miljon avgivits i Stockholm. I bilaga 3 har upprättats förslag till indelning i taxeringsområden, grundad på siffror rörande folkmängden den 1 januari 1932 samt antalet skattskyldiga och deklARATIONER vid 1932 års taxering. I hela landet utom Stockholm skulle cirka 80 taxeringskontor erfordras och ett taxeringsområde skulle i genomsnitt omfatta 70 000 innevånare. Detta preliminära förslag till indelning i taxeringsområden, vid vars upprättande tillbörlig hänsyn icke kunnat fästas vid åtskilliga av de omständigheter, som föranleda ett ökat arbete, såsom mera invecklade taxeringsuppgifter å orter, där industrien och näringslivet koncentrerats i större omfattning, geografiska förhållanden m. m., har upprättats för att i stort sett lämna en antaglig bild av en blivande organisation i och för bedömning av kostnaderna för densamma. Självfallet bör tillses att, oberoende av geografiska förhållanden, orter med likartade förhållanden såsom städer och industrisamhällen förenas inom samma taxeringsområde. Det torde kunna beräknas, att i genomsnitt omkring $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ av deklARATIONERNA äro av den art, att de böra genomgå av mera kvalificerade granskare.

Personalens storlek och kvalifikationer böra växla å de olika taxeringskontoren med hänsyn till arbetets art och omfattning. Å ett större taxeringskontor, avpassat efter förhållandena i större städer och industrisamhällen, synas personalkostnaderna förslagsvis kunna beräknas sålunda.

Chef, tillika avdelningschef å avdelningen för behandling av		
mera krävande taxeringsuppgifter, avlöning	kronor	12 000
3 granskare å nämnda avdelning, avlöning 8 000 kronor	»	24 000
1 chef å avdelningen för behandling av löntagaretaxeringar		
och andra enklare taxeringar, avlöning	»	9 000
3 biträden (ev. kvinnliga) å sistnämnda avdelning	»	15 000
		Kronor 60 000.

Organisationen av ett taxeringskontor, som till område har landsbygd med huvudsakligen jordbruksidkande befolkning, bör givetvis ske efter andra linjer. Stora svårigheter möta att utan en mera omfattande utredning än den, de sakkunniga underkastat problemet, bedöma den lämpligaste organisationsformen och personalbehovet. Ur direkt statsfinansiell synpunkt har taxeringen inom sistnämnda områden icke tillnärmelsevis samma betydelse som inom de mera tätbebyggda samhällena, men för kommunernas ekonomi är det givetvis av största vikt, att taxeringen sker så noggrant som möjligt

och efter mera objektiva grunder än som hittills, åtminstone inom åtskilliga delar av landet, kommit att tillämpas. Bland omständigheter, vilka försvåra möjligheterna att utan allt för höga kostnader vinna ett tillfredsställande taxeringsresultat, må framhållas det stora antalet skattskyldiga, vilka till följd av de relativt låga ortsavdragen påföras skatt för en mycket obetydlig inkomst, den stora splittringen å taxeringsdistrikt — över 1 760 å landsbygden mot 360 i städerna — samt de betydande avstånden, vilka dock med nuvarande kommunikationsmedel icke torde lägga avgörande hinder i vägen för en koncentration av taxeringsorganisationen på nu antytt sätt. Med hänsyn härtill och då förhållandena gestalta sig helt olika inom skilda delar av landet, hava de sakkunniga icke ansett sig böra ens uppskissera organisationen av ett taxeringskontor med ren jordbrukarbygd som verksamhetsområde. Uppenbart är emellertid, att antalet personer i högre avlöningsställning bör kunna sättas lägre för ett sådant kontor än för ett med större antal skattskyldiga, medan antalet personer i lägre avlöningsställning torde böra utökas. Sannolikt skulle kostnaderna för avlöning till personalen å ett dylikt kontor icke behöva överstiga 50 000 kronor, medan exempelvis resekostnaderna bleve avsevärt högre än för ett taxeringskontor med ett till yttinnehållet begränsat men med avseende å folkmängden betydande område.

Till nu omförmälda kostnader komma skriv- och tryckkostnader, lokalhyror, rese- och traktamentsersättningar m. m. Sammanlagda kostnaderna för 80 taxeringskontor torde kunna beräknas till mellan 4 och 5 miljoner kronor. Till detta belopp böra läggas statsverkets utgifter för taxeringsarbetet i Stockholm, för närvarande ej fullt 300 000 kronor, utgifter för ett centralt taxeringsorgan, som har sin givna plats inom den omförmälda organisationen, ävensom kostnader för landskontorens bestyr med taxeringsarbetet. De sammanlagda utgifterna torde därför kunna uppskattas till cirka 5½ miljoner kronor. Därvid bör emellertid hänsyn tagas till att arbetet med debitering av kronoutskylder skulle komma att anförtros åt taxeringskontoren, vadan merkostnaderna för organisationen måste beräknas lägre än skillnaden mellan sistnämnda belopp och nuvarande årliga kostnader för taxeringsarbetet, som uppgå till 2½—3 miljoner kronor.

I och för kontroll över dessa kostnadsberäkningar hava de sakkunniga i samråd med i taxeringsarbetets omfattning och art i Norrköping väl förfarna personer verkställt vissa beräkningar angående personalbehovet och kostnaderna för taxering i nämnda stad, för den händelse arbetet därstädes skulle komma att ordnas efter nu nämnda riktlinjer. Dessa beräkningar synas giva vid handen, att utgifterna icke skulle komma att mera avsevärt överstiga sammanlagda beloppet av de arvoden, som år 1932 utgingo till ordförandena och kronoombuden i stadens taxeringsnämnder, 26 620 kronor, med tillägg av kostnaderna för det nuvarande taxeringskontoret därstädes närmare 12 000 kronor och för debitering av kronoutskylder samt belöpa sig till sammanlagt omkring 50 000 kronor.

Även en jämförelse mellan nuvarande och beräknade framtida kostnader för taxeringen i Stockholm har ansetts böra verkställas, vilken dock på grund av olikheterna i fråga om arbetets organisation och omfattning samt avlöningarnas beräkning inom nuvarande och den uppskisserade organisationen ställer sig vansklig. Med hänsyn till antalet i Stockholm avlämnade deklarationer och dessas beskaffenhet torde man kunna beräkna, att antalet taxeringskontor i huvudstaden bör bestämmas till minst 10, varvid kostnaderna böra beräknas något högre än den genomsnittliga eller till 70 000 kronor per kontor, motsvarande sammanlagt 700 000 kronor, samt antalet tjänstemän i högre avlöningsställning till mellan 50 och 60. För närvarande utgör antalet taxeringskommisssarier och taxeringsassistenter i Stockholm 44, vartill komma sju andra befattningshavare, tjänstgörande såsom kronoombud i taxeringsnämnderna. Dessa tjänstemän fullgöra granskningen av samtliga deklarationer med undantag av ett mindre antal löntagaredeklarationer, som genomgås av s. k. längdförare. Det arbetsmaterial, som skulle behandlas av tjänstemän i högre avlöningsställning, skulle enligt oförmälda organisationsplan komma att minska. Å andra sidan komme ordförandena i taxeringsnämnderna (f. n. 50) icke att efter en sådan omorganisation användas i utredningsarbetet, ett förhållande som kan antagas komma att i viss mån öka tjänstemännens arbetsbörda. Såsom ersättning till taxeringsarbetet utbetalar statsverket för närvarande ett årligt belopp av ej fullt 300 000 kronor. Härutöver åsamkas Stockholms stad betydande utgifter för taxering samt debitering av kronoutskylder. Sistnämnda utgifter torde icke kunna uppskattas lägre än till 400 000—500 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för taxeringsarbetet i Stockholm äro sålunda högre för närvarande än de, som beräknas komma att utgå vid en omorganisation. Besparingar torde nämligen vara möjliga att åstadkomma genom att arvodena till taxeringsnämndsordförandena, omkring 100 000 kronor årligen, minskas ävensom genom rationalisering av taxeringsarbetet. De avlöningar, som utgå till taxeringstjänstemännen i Stockholm, ligga för övrigt icke obetydligt över dem, med vilka här ovan räknats. Å andra sidan har beräknats, att inom den nya organisationen viktigare och mera svårbedömliga fall skola underkastas en omsorgsfullare granskning än för närvarande är fallet. Tages hänsyn till alla nu nämnda faktorer, torde man vara berättigad att draga den slutsatsen, att de sakkunniga vid beräkningen av kostnaderna för en ny organisation icke uppskattat dessa för lågt.

De nu anförda siffrorna giva vid handen, att en av fackmässigt utbildade personer sammansatt taxeringsorganisation torde kunna anordnas utan att därigenom i förhållande till nyttan därav oskäligt höga krav ställas på statskassan. Den nuvarande organisationen betingar visserligen för statsverket icke högre utgift än omkring 3 miljoner kronor årligen — för budgetåret 1933/1934 hava kostnaderna beräknats till allenast 2.5 miljoner kronor, med hänsyn bland annat till att ersättning dessutom utgår för allmän fastighetstaxering — men det bör erinras, att inom en nyorganisation debiteringen av

kronoutskylder skulle utföras av samma myndighet, som handhar taxeringen, ävensom att i kostnaderna inräknats utgifter för taxeringen, vilka för närvarande bestridas av vissa andra städer än Stockholm. Även om för vinande av en under alla förhållanden tillräckligt bred säkerhetsmarginal kostnaderna för en ändrad organisation beräknas till ett så högt belopp som 6 miljoner kronor, kan kostnadsökningen, högst 3 miljoner kronor, icke i och för sig anses böra vara ett avgörande hinder för en dylik reform.

De sakkunniga vilja dock ännu en gång framhålla, att tvekan kan råda om den nu skisserade organisationen är den obetingat lämpligaste inom åtminstone vissa delar av landet med huvudsakligen jordbruksidkande befolkning.

För närvarande bedrives taxeringsarbetet här i Sverige såsom ett säsongarbete och pågår endast under delar av året. Med hänsyn härtill har såsom en huvudinvändning mot en övergång till en fast, av yrkesmän sammansatt taxeringsorganisation framställts, att det icke utan en samtidigt skeende omorganisation av andra förvaltningsgrenar, närmast uppboordsväsendet, eventuellt bestyret med mantalsskrivning, folkbokföring och debitering av utskylder, vore möjligt att bereda taxeringstjänstemännen full sysselsättning under de tider, taxeringsarbetet för närvarande icke pågår. Denna invändning har ju sitt berättigande, därest arbetet skulle komma att bedrivas efter i huvudsak samma linjer som hittills. En omläggning av organisationen synes emellertid med tillvaratagande av de erfarenheter, som vunnits flerstädes i utlandet, böra gå jämsides med en sådan utveckling av taxeringsväsendet, att arbetet komme att fortgå under hela året. Den stränga avgränsning mellan taxeringsnämndernas och prövningsnämndernas arbete, som nu upprätthålles, skulle icke i högre grad behöva påverka taxeringskontorens arbetssätt. I den mån mera genomgripande granskningar icke medhinnas under taxeringsnämndsperioden, kunde desamma utföras, innan länsprövningsnämndens arbete avslutats. Jämsides med taxeringen borde debitering av kronoutskylder verkställas, därvid i första hand löntagareavdelningens personal kunde anlitas, då enligt sakens natur denna avdelning skulle bli förhållandevis lindrigt belastad under prövningsnämndsperioden. På vad sätt och i vilken omfattning inspektion över och granskning av taxeringsarbetet i första instans borde utövas av landskamreren, hava de sakkunniga i frågans nuvarande läge icke ansett sig böra utveckla.

Den återstående delen av året eller omkring tre månader borde lämpligen användas för en ytterligare efterundersökning av årets taxeringsmaterial ävensom till förberedelser med taxeringsarbetet för påföljande arbetsår. Ett rationellt taxeringsväsende kräver nämligen en betydligt större systematisering av materialet än som för närvarande äger rum. Det torde därför bli nödvändigt, att de skattskyldigas deklARATIONER ordnas enligt aktsystem. I varje akt skulle därvid de deklARATIONER samlas, som år efter år avgivits av en och samma person. I akten skulle anteckningar göras om den skattskyldiges personliga förhållanden samt om andra omständigheter, som kunna

tjäna till ledning vid taxeringen, ävensom införas sammanställningar och bearbetningen av uppgifter rörande hans inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Lämpligen bör samtidigt i möjligaste mån kontroll över uppgifterna äga rum exempelvis genom undersökning av bankkonton. Arbetet med bokföringsgranskning bör givetvis kunna pågå även under denna period. Det faller av sig självt att denna systematiska behandling icke bör omfatta de enklare deklARATIONER, som benämnts löntagaredeklARATIONER, och därmed likartade deklARATIONER.

V. Taxeringsorganisationen i vissa utländska stater.

Samtliga större stater, vilkas taxeringsväsende de sakkunniga närmare studerat, nämligen Frankrike och Tyskland, Storbritannien och Amerikas Förenta Stater, hava fullt utvecklade taxeringsorganisationer, inom vilka statsanställda fackmän utföra utredningsarbetet samt jämväl biträda i fråga om taxeringarnas åsättande. I Storbritannien och Tyskland deltaga lekmän i taxeringsbesluten. Institutioner, jämförliga med våra taxerings- och prövningsnämnder, fungera i sistnämnda båda länder. Ett med det tyska likartat taxeringssystem tillämpas bland annat i flera av de länder, som tidigare ingått i Donaumonarkien, såsom Österrike, Tjeckoslovakien och Ungern. I Amerikas Förenta Stater och Frankrike utföres arbetet och fattas besluten av tjänstemän och någon medverkan i taxeringsarbetet av lekmän förekommer icke.

En med den svenska jämförbar taxeringsorganisation återfinnes endast i våra grannländer. Den danska organisationen, som varit föremål för de sakkunnigas studium, utmärker sig genom att på landsbygden i de första instanserna, vilka närmast motsvara våra taxerings- och prövningsnämnder, arbetet utföres uteslutande av lekmän. Vissa av dessa äro berättigade till ersättning för sitt arbete, ehuru denna i regel utgår med något lägre belopp än här i Sverige. I Danmark saknas sålunda i de lokala taxeringsorganen biträde av fackmän på taxeringens område. Härigenom framstår den danska organisationen, sådan den är utformad för landsbygden och de mindre städerna, som väsentligt svagare än den svenska, där landskamreraren och hans biträden utöva sitt inflytande främst å prövningsnämndernas men jämväl å taxeringsnämndernas verksamhet. Genom det för hela Danmark gemensamma taxeringsorganet (Landsoverskatteraadet), vilket biträdes av utbildade tjänstemän, ersättas dock i någon mån bristerna i den förberedande granskningen. Det mera metodiska granskningssystem, som användes av Landsoverskatteraadet, har medfört mycket avsevärda höjningar i taxeringarna, oaktat givetvis årligen endast en ringa bråkdel av taxeringsmaterialet kunnat medhinnas. I Köpenhamn åter liksom i flera andra städer i Danmark, utföres utredningsarbetet enbart av särskilt utsedda tjänstemän. Lekomännens insats inskränker sig därför till att i egenskap av nämndemän deltaga i besluten. Det i Stockholm använda systemet, innebärande att både en taxeringstjänsteman och en lekman deltaga i arbetet med utred-

ningen samt upprättande av förslag till taxeringar, återfinnes ej i Köpenhamn. Arbetet därstädes har systematiserats i högre grad än i Stockholm, så att samtliga deklarationer och taxeringar uppdelats i två huvudgrupper, den ena omfattande den s. k. allmänna taxeringen och den andra den s. k. räkenskapstaxeringen. Denna uppdelning efter materialets beskaffenhet har, efter vad skattedirektören i Köpenhamn uppgivit, medfört mycket goda verkningar.

Vid det besök de sakkunniga under hösten 1930 gjorde i Storbritannien, Frankrike och Tyskland framhölls från olika håll såsom en självklar sak, att ett skattesystem, grundat på de skattskyldigas inkomst- och förmögenhetsförhållanden, icke kunde tillfredsställande upprätthållas utan en taxeringsorganisation sammansatt av särskilt utbildade fackmän. De omdömen, som uttalades rörande lekmännens insatser, voro mera skiftande. I Storbritannien, där de i taxeringsarbetet deltagande personerna icke utses efter politiska synpunkter, ansåg man deras medverkan uteslutande lända till fördel. I Tyskland åter erkände man väl fördelarna av att hava tillgång till lekmannelement särskilt inom landsbygdsdistrikten men uttalades från grupper av skattskyldiga farhågor för att politiska hänsyn eller klassynpunkter skulle kunna vinna inflytande å taxeringarna. Med den mycket starka ställning tjänstemännen intaga inom organisationen torde dock faran för en sådan utveckling vara ganska ringa. Framhållas bör dock, att dessa uttalanden avsågo enbart den statliga taxeringen.

Då den engelska taxeringsorganisationen under äldre tid byggde på lekmanssystemet och då därstädes alltjämt enligt lagstiftningen så gott som samtliga funktioner tillkomma lekmännen, erbjuder ett studium av denna organisation och de i Storbritannien vunna erfarenheterna ett alldeles särskilt intresse. Såsom i den i bihanget lämnade redogörelsen för Storbritanniens taxeringsväsende meddelats, utföres sedan lång tid tillbaka praktiskt taget hela taxeringsarbetet av taxeringstjänstemän (inspectors eller såsom de tidigare benämndes surveyors) jämte hos dem anställda biträden, nämligen biträdande inspectors och clerks. Denna utveckling, som under kriget påskyndades, nödvändiggjordes av de växande svårigheterna för lekmännen att tillämpa skattelagarna och att materiellt riktigt fastställa storleken av de skattskyldigas inkomster. Det nya systemets överlägsenhet i förhållande till det äldre har erkänts från alla håll, och en offentlig bekräftelse härpå har vunnits genom resultaten av de undersökningar en kungl. kommission för revidering av inkomstskattelagstiftningen verkställt. I sitt den 11 mars 1920 dagtecknade utlåtande framhöll kommissionen fördelarna med en taxeringsorganisation, inom vilken väl utbildade och erfarna tjänstemän utförde det egentliga arbetet, medan lekmännen bildade en säkerhetsvakt mellan de skattskyldiga och taxeringstjänstemännen. Kommissionen gav jämväl ett starkt erkännande åt inspektörernas sätt att fullgöra sitt värv och underströk särskilt, att dessa genom den nära kontakten med de skattskyldiga och de praktiska synpunkter, som därigenom förvärvades, lyckats hålla sig fria från överdriven formalism och byråkratism.

Det förhållandet, att den engelska taxeringsorganisationen utbyggs successivt, har också visat sig vara till oskattbar fördel. I mån av tillkomsten utav nya uppgifter hava nämligen kraven på taxeringsmännen stegrats, och den utbildning, de hava att undergå, har också efter hand utvecklats. Härigenom och till följd av att tjänstemännen i ledande ställning eller med mera kvalificerade uppgifter i lönehänseende äro jämförelsevis väl gynnade, har man vunnit, att organisationen ökat i styrka, allt efter det svårigheterna i fråga om uppgifternas fullgörande vuxit.

Utvecklingen i Frankrike och Tyskland har följt helt andra linjer än i Storbritannien. Den nya, av ändrade förhållanden tillskapade organisationen har nämligen i Frankrike och Tyskland bildats så att säga i ett slag, i Frankrike i samband med det år 1914 införda självdeklarationssystemet och i Tyskland efter kriget i sammanhang med att skatteförvaltningen övertogs av riket. Även om flertalet av de personer, som erhöilo befattningar inom dessa taxeringsorganisationer, jämväl tidigare sysslat med taxeringsfrågor, ställdes på dem genom nyorganisationen helt andra krav än tidigare varjämte en mycket stor utökning av antalet tjänstemän erfordrades. Den specialisering av uppgifterna, som ägt rum i Storbritannien, skedde ej i samma omfattning i Frankrike och Tyskland. Dessa omständigheter medförde, att åtminstone till en början skatteförvaltningarnas tjänstemän icke voro vuxna sina uppgifter. En annan orsak härtill är, att man i sistnämnda länder icke synes hava fäst tillbörligt avseende vid att de tjänstemän, som hava att utföra de mest krävande uppgifterna, böra tillerkännas häremot svarande avlöningar. Många av de mera framstående befattningshavarna hava därigenom lockats att övergå i enskilda företagens tjänst.

Påtaglig är emellertid den vikt man numera fäster vid, att taxerings-tjänstemännen erhålla en allsidig och grundlig utbildning såväl teoretisk som praktisk. Sålunda torde exempelvis varje tjänsteman, som i sistnämnda båda länder har att biträda med andra än särskilt enkla taxeringsuppgifter, erhålla en grundlig utbildning i bokföring. Genom att tjänstemännen underkastas prov av olika slag, räknar man med att en tillfredsställande rekrytering skall kunna upprätthållas och att organisationen därigenom skall växa i styrka. Olägenheterna av att organisationen vid dess utbyggande var behäftad med brister göra sig dock alltjämt gällande såväl direkt som indirekt. I sistnämnda hänseende må framhållas, att den starka centralisationen i de franska och tyska skatteförvaltningarna medverkat till att framkalla en ganska stark men icke alltid ur saklig synpunkt lycklig aktivitet bland tjänstemännen. I den mån tjänstemännens kunskaper och erfarenheter icke varit tillräckliga för uppgifternas genomförande, har en naturlig reaktion gjort sig gällande bland de skattskyldiga och påverkat den allmänna opinionens ställning till skatteförvaltningen samt jämväl till skattesystemet i dess helhet. Sådana utslag av ovist nit hava, såvitt de sakkunniga erfarit, icke förekommit i Storbritannien, åtminstone ej i sådan omfattning eller på sådant sätt att några berättigade anmärkningar mot organisationen kommit till synes.

VI. De sakkunnigas förslag.

A. Allmänna synpunkter.

Skäl mot att nu företaga en fullständig revision.

De sakkunniga hysa den bestämda uppfattningen, att jämväl här i landet en taxeringsorganisation, inom vilken särskilt utbildade och rutinerade fackmän handhava utredningsarbetet, skulle fylla ett behov. Man torde kunna utgå från, att en sådan organisation sedd på lång sikt skulle kunna fullgöra uppgifterna på ett långt bättre sätt än den nuvarande, och att de därigenom vunna förbättrade taxeringsresultaten mångdubbelt skulle uppväga de av organisationen föranledda ökade kostnaderna, trots de ogynnsamma betingelser för ett rationellt organiserande av arbetet, som i vårt land råda genom det jämförelsevis stora antalet skattskyldiga med låga inkomster ej minst bland den jordbrukande befolkningen. För vinnande av de sakkunnigas egentliga syfte är det dock icke påkallat att redan nu och på en gång företaga en dylik radikal omläggning av organisationen. Emellertid synas svårigheterna att riktigt tillämpa skattelagarna ävensom att tillförlitligt uppskatta de skattskyldigas inkomst och förmögenhet alltjämt visa tendenser att ökas. Måhända blir det därför nödvändigt att inom en icke alltför avlägsen framtid vidtaga en sådan mera genomgripande omläggning av organisationen. Det måste därför anses välbetänkt, att de omedelbara och av nuvarande förhållanden påkallade förstärkningarna av organisationen, vilka de sakkunniga förordat, anordnas så, att en framtida omläggning av organisationen i nu nämnd riktning underlättas.

Enligt de sakkunnigas mening skulle emellertid betydande olägenheter kunna uppstå genom en dylik genomgripande omläggning av taxeringsorganisationen i samband med införande av ett reviderat uppgiftssystem och av nya principer i fråga om inkomst- och förmögenhetskrollen. Handläggningen av taxeringsfrågor skulle, i den mån detta system tillämpas, följa helt andra linjer än för närvarande i allmänhet är fallet. Förutsättningar för ett behörigt handhavande av utredningsapparaten enligt det nya systemet torde endast i ringa omfattning förefinnas bland flertalet av de för närvarande i taxeringsarbetet deltagande personerna. Även om en jämförelsevis lång övergångstid utmättes, skulle det därför säkerligen uppstå svårigheter att för de många nya taxeringstjänsterna erhålla fullt lämpliga personer. Det vore icke tillrådligt, att å de nya tjänsterna i större utsträckning förordna sådana tjänstemän inom fögderiförvaltningen, vilka förvärvat erfarenheter inom den nuvarande organisationen. Erfarenheter från andra länder hava givit vid handen, att syftet med en omläggning för vinnande av en effektivare kontroll lätt äventyras, därest företrädesvis personer med enbart praktisk rutin, vunnit under helt andra arbetsförhållanden, användas vid de under moderniserade former utförda arbetena. Bakslag skulle lätt kunna inträffa samt framkalla ovilja mot själva systemet. Härtill kommer en mycket viktig

psykologisk faktor. Icke utan fog hyses inom vida befolkningslager betänkligheter mot att utöka den nuvarande stora och kostsamma administrationen med nya och omfattande organ. Även om de skäl, som ligga till grund för en sådan uppfattning, icke kunna anses äga giltighet i nu föreliggande fall, där kostnaderna för organisationen uppenbarligen komme att högst väsentligt understiga de därav vunna ekonomiska resultaten, manar dock detta förhållande till att framgå med försiktighet.

Huvuddragen av de sakkunnigas förslag.

De sakkunniga hava därför ansett sig på ett säkrare och lämpligare sätt kunna vinna det av dem åsyftade målet genom att föreslå införande av ett jämförelsevis ringa antal nya tjänster i och för handhavande av uppgifter, som fordra alldeles särskilda kvalifikationer. Därvid har man av lättförstådda skäl fäst större vikt vid kvalifikationerna hos handhavarna av de nya uppgifterna än vid att antalet granskningsmän göres så stort, som förhållandena måhända kunde påkalla.

Utökad och förbättrad uppgiftsplikt till ledning för den uppgiftslämnandes eller tredje mans taxering har givetvis stor betydelse för vinnande av förbättrad taxering. Såsom den förnämsta och primära förutsättningen för vinnande av ett jämlikt och riktigt taxeringsresultat framstår dock en reformering av taxeringens organisation. Utan en sådan reform kan icke ett förbättrat uppgiftssystem ändamålsenligt utnyttjas. Riktigheten härav framgår desto tydligare som den nuvarande organisationen visat sig icke vara fullt lämpad ens för ett riktigt utnyttjande av gällande kontrollsystem. Förstärkning av organisationen utgör sålunda enligt de sakkunnigas mening ett oeftergivligt villkor för vinnande av en mera avsevärd förbättring av taxeringsresultatet.

Såsom de största svagheter i det nuvarande systemet framstå den med avseende å kontrollens intensitet och arbetsmetoder rådande stora olikheten inom skilda taxeringsområden samt den jämförelsevis mindre tillfredsställande behandling mera svårbedömliga taxeringsfall underkastas. Av den utav de sakkunniga verkställda undersökningen av resultaten av 1929 års länsprövningsnämnders granskningsarbete framgår, att endast i några få län realgranskningar av deklaraionsuppgifterna företagits i större omfattning. I flertalet län har arbetet däremot i huvudsak omfattat allenast formell granskning, efter vad det vill synas närmast såsom en kontroll över taxeringsnämndernas sätt att fullgöra denna del av sina uppgifter. Realgranskningarna hava i dessa län företrädesvis omfattat mindre skattskyldiga och handhafts jämförelsevis schablonartat.

Det ligger i öppen dag, att en sådan inom skilda landsdelar olikartad deklaraionskontroll medför betydande nackdelar och det framstår såsom ett intresse av vikt att åstadkomma en mera likformig kontroll. Särskilda åtgärder för åstadkommande av likartade arbetsmetoder hava därför av de

sakkunniga föreslagits och ansetts desto mera behövliga som genom de av de sakkunniga ifrågasatta åtgärderna för uppgiftssystemets förbättrande faran för sådana ojämnheter i tillämpningen torde ökas. Det torde vara uppenbart att för ett enhetligt genomförande av det föreslagna gransknings-systemet erfordras en stor initiativförmåga, som knappast torde i tillräcklig grad kunna komma att förefinnas hos ett antal lokala organ utan gemensam ledning.

För åstadkommande av önskvärd stadga i taxeringsväsendet och en mera likformig tillämpning av kontrollbestämmelserna anse de sakkunniga, att en viss centralisering av arbetet bör komma till stånd. En sådan centralisering torde för övrigt vara nödvändig att genomföra för att överhuvudtaget det i det följande föreslagna uppgiftssystemet skall kunna fungera.

Frågan om införande av en central ledning av taxeringsarbetet — i fråga om äldre förslag hänvisas till historiken — upptogs senast till behandling av 1923 års taxeringssakkunniga. Sålunda föreslog dessa sakkunniga, att Kungl. Maj:t årligen skulle äga förordna en person att i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelades av Kungl. Maj:t, dels stå till landskamrerarnas förfogande för råd och upplysningar i taxeringsfrågor och dels verka för en riktig och enhetlig tillämpning av skatteförfattningarna. Sedan taxeringssakkunniga bland annat redogjort för i Norge och Danmark gällande bestämmelser rörande enhetlig ledning för taxeringen anförde taxeringssakkunniga i huvudsak följande:

Åtskilligt vore att vinna, därest ett centralt organ inrättades. Åt det samma borde visserligen icke uppdragas att utfärda för taxeringsmyndigheterna och domstolarna bindande föreskrifter och anvisningar — denna befogenhet borde tillkomma Kungl. Maj:t — men ett dylikt organ skulle utan tvivel genom upplysningar beträffande förarbetena till beskattningslagarna och rådande praxis vid deras tillämpning kunna utöva en betydelsefull verksamhet för åstadkommande av en ensartad och med beskattningsgrunderna överensstämmande taxering. Den centrala myndighetens uttalande borde icke vara av bindande art utan endast innefatta vägledning. Den centrala myndighetens verksamhet kunde underlättas och befördras genom besök i orterna. Därvid kunde anvisningar och råd lämnas, nya uppslag vinna spridning och erfarenheter utbytas till befrämjande av arbetets resultat.

Den av taxeringssakkunniga föreslagna anordningen avstyrktes i flertalet yttranden, som avgåvos över dessa sakkunnigas betänkande. Till det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 210 till 1927 års riksdag fogade statsrådsprotokollet uttalade chefen för finansdepartementet, att han icke upptagit nämnda förslag, emedan han icke känt sig fullt övertygad om behovet av en dylik högsta sakkunnig. Till detta ståndpunkttagande hade även medverkat, att departementschefen funnit det lämpligt att avvakta någon tids erfarenhet från tillämpningen av de nya beskattningslagar, som kunde komma att framgå ur riksdagens prövning av de till riksdagen hänskjutna förslagen.

I samtliga de utländska stater, som genomfört ett modernt kontrollsystem, har ett centralt taxeringsorgan införts. Dessa centrala verks uppgifter sträcka sig över långt vidsträcktare områden än de begränsade, som 1923 års taxeringssakkunniga velat tilldela den av dem föreslagna högsta taxerings-sakkunnige. För organisationen av den centrala ledningen av taxeringen i Amerikas Förenta Stater, Storbritannien och Tyskland har redogörelse lämnats i sammanfattningen av lagstiftningen rörande skattekontrollen i dessa länder.

De sakkunnigas förslag till förstärkt taxeringsorganisation avser dels åstadkommande av en viss *centralisering* av de uppgifter, som avse det särskilda utredningsarbetet för taxeringen närmast av den s. k. stickprovskontrollen, dels ock förbättrande av det *lokala* utrednings- och kontrollarbetet.

I vad angår *arbetets centralisering* innebär förslaget i huvudsak följande. Åt en central myndighet, benämnd *taxeringsinspektionen*, anförtros ledningen av den särskilda skattekontrollen samt att i övrigt utföra de uppgifter, som äro gemensamma för taxeringen i hela riket. En allmän uppgift för inspektionen skall vara att verka för en jämlik och rättvis taxering. I fråga om den lokala skattekontrollen skall inspektionen hava en övervakande och rådgivande verksamhet samt i sådant hänseende planlägga det årliga arbetet och förty hava att lämna länsstyrelserna anvisning om vilka områden inom stickprovskontrollen, som vid taxeringen böra ägnas särskild uppmärksamhet. Vidare skall inspektionen hava att infordra och bland länsstyrelserna fördela sådana inkomna kontrolluppgifter, som skola insamlas gemensamt för hela riket exempelvis rörande obligationsräntor och överlåtelser av värdepapper. Därjämte skall inspektionen lämna landskamrerarna i egenskap av chefer för de lokala taxeringsavdelningarna råd med avseende å kontrollarbetets bedrivande samt utarbета formulär att användas vid desamma. Inspektionen skall hava att sörja för utbildningen av de tjänstemän, som skola biträda med det särskilda taxeringsarbetet såväl inom den centrala organisationen som i de lokala avdelningarna. Inom sistnämnda avdelningar tjänstgörande granskningsmän (inspektörer) skola tillhöra den centrala organisationen men under sin tjänstgöring å taxeringsavdelningarna direkt underordnas landskamrerarna. En särskild avdelning inom inspektionen skall hava att verkställa bokföringsgranskningar av mera invecklad natur och av mera djupgående beskaffenhet, framför allt sådana avseende koncerner och andra företag, som utöva verksamhet inom mer än ett län.

Något nytt centralt organ har emellertid icke ansetts böra tillskapas för dessa ändamål. Uppgifterna skola nämligen enligt förslaget övertagas av allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden. Detta ombud har redan nu att handlägga vissa taxeringsfrågor berörande mer än ett län. Mellankommunala prövningsnämndens kansli skall dock utvidgas och ombildas till en hela året arbetande fast organisation under namnet taxeringsinspektionen. I egenskap av chef för inspektionen skall allmänna ombudet benämnas *skattedirektör*.

I och för förstärkning av den *lokala* kontrollen skall inom varje län inrättas en särskild *taxeringsavdelning* under landskamrerarens direkta ledning. För detta ändamål skall taxeringsinspektionen till landskamrerarnas förfogande ställa särskilt utbildade taxeringstjänstemän, benämnda *taxeringsinspektörer*. Taxeringsavdelningarnas arbete skall bedrivas under hela året, och desamma skola biträda såväl taxerings- som provningsnämnderna. Avdelningarna skola visserligen arbeta fullt fristående från taxeringsinspektionen och sålunda icke lyda under densamma men ett nära samarbete mellan inspektionen och avdelningarna skulle givetvis upprätthållas.

Förslaget innebär i stort sett icke någon rubbning i de nuvarande taxeringsnämndernas befogenheter och arbete. De nya tjänstemännen skola nämligen i egenskap av med utredningen biträdande granskningsmän underlätta taxeringsnämndernas liksom provningsnämndernas arbete i fråga om uppgifter, som för närvarande icke ansetts påvåla nämnderna och i vart fall helt eller huvudsakligen åsidosatts. Däremot skola de icke hava att delta i taxerings- eller provningsnämndernas beslut. En konsekvens härav blir, att dessa personer skola vara underkastade vanligt tjänstemannansvar och icke komma att åtnjuta den särskilda ansvarsfrihet, som ansetts tillkomma taxeringsmän.

B. Förstärkning av den lokala kontrollen.

Inledande översikt.

Såsom tidigare framhållits utgör det sätt, på vilket svårbedömligare taxeringsfall behandlas, en av de största bristerna i vårt taxeringsväsen. Ofta saknas nödig sakkunskap inom taxeringsnämnderna för behandling av sådana frågor. Många taxeringsnämnder hava ett ringa fåtal mera invecklade eller säregna fall att avgöra, medan den stora mängden av ärenden äro ensartade och jämförelsevis enkla. Den starka splittringen i taxeringsdistrikt medför därför ofta nog, att behandlingen av de mera invecklade och vanligen ur fiskalisk synpunkt viktigaste fallen eftersättes. Men även inom sådana taxeringsdistrikt, där viktigare och mera komplicerade taxeringar förekomma jämförelsevis talrikt, måste granskningen av dylika taxeringsfall anses otillräcklig. Icke ens i Stockholm, där i varje taxeringsnämnds arbete deltagar en yrkesutbildad tjänsteman, hava sådana taxeringar kunnat underkastas en så ingående behandling, som varit önskvärd. Det omfattande arbetsmaterialet samt den korta tid, som står taxeringsnämnderna till buds, försvårar verkställandet i de särskilda fallen av de noggranna förberedelser och omfattande utredningsarbeten, vilka i sådana fall vanligen äro en förutsättning för ett riktigt taxeringsresultat. Den förnämsta orsaken till nämnda brist ligger i det nuvarande granskningsystemet. Inom detsamma har nämligen erforderlig hänsyn icke kunnat tagas till behovet av specialisering och planmässighet i arbetet.

I regel torde taxeringsnämnderna årligen i varje särskilt fall verkställa jämförelser mellan deklaration och inkomna kontrolluppgifter och räkningsutdrag ävensom med innehållet i den skattskyldiges nästföregående år avgivna deklaration. Understundom göras jämförelser med tillgängliga uppgifter, som kunna tjäna till upplysning om storleken av den skattskyldiges levnadskostnader såsom hyra, antalet familjemedlemmar och tjänare m. m., varjämte avseende fästes vid av taxeringsnämnden i övrigt kända förhållanden rörande den skattskyldige. Endast i undantagsfall pläga taxeringsnämnderna låta företaga bokgranskningar, och i de fåtaliga och i regel jämförelsevis mindre betydande taxeringsfall, där dessa granskningar förekomma, äro desamma mestadels ganska summariska. I stort sett fortgår granskningen beträffande en och samma skattskyldig år efter år i ungefärligen samma omfattning och på enahanda sätt. En oproportionerligt stor del av arbetstiden nedlägges å granskningen av enklare och ur fiskalisk synpunkt mindre viktiga taxeringsfall, exempelvis avseende löntagare, beträffande vilka en exakt kontroll utan svårighet låter sig anordna. De viktigare och svårbedömligare fallen underkastas en schematisk och begränsad kontroll, utöver vilken man endast undantagsvis sträcker sig. Den inom modernt anordnade taxeringssystem allmänt erkända grundsatsen, att icke någon taxeringsorganisation är mäktig att varje år tillfredsställande kontrollera *samtliga* deklarationer, utan att årligen vissa skattskyldiga eller vissa grupper av skattskyldiga måste utväljas för att undergå en särskild ingående och specialiserad kontroll, har icke avsatt nämnvärda spår i vårt taxeringsväsen.

Taxeringsnämndernas arbete underkastas emellertid granskning av Stockholms stads prövningsnämnd samt länsprövningsnämnderna. Denna granskning bedrivs inom olika prövningsnämnder efter rätt skilda metoder. Riktigheten av detta påstående framgår av i det föregående omförmälda av de sakkunniga verkställda undersökning rörande 1929 års länsprövningsnämnders granskningsarbete. Flertalet länsprövningsnämnder hava företrädesvis inriktat granskningsarbetet på en kontroll å det sätt, på vilket taxeringsnämnderna utfört den mera formella delen av sitt arbete. Härigenom hava i dessa län antalet ändringar blivit stort men varje särskild ändring till beloppet relativt obetydlig. Stockholms stads prövningsnämnd ävensom några få länsprövningsnämnder åter hava låtit utföra mera ingående granskningar för uppspårande av undandolda inkomst- och förmögenhetsbelopp. Ehuru i vissa fall de vunna resultatet varit betydande, hava de ingalunda varit så talrika eller av den art, att dessa åtgärder i och för sig verkat tillräckligt hämmande mot rådande tendenser till falskdeklaration. I jämförelse med de resultat, som vunnits vid den hela året fortgående granskningen i Norrköping och för vilka de sakkunniga redogjort i bihanget, synas de uppnådda resultatet även inom sistnämnda prövningsnämnder vara relativt blygsamma.

Genom beslut av 1922 års riksdag hava åtgärder vidtagits för vinnande av ett bättre resultat av prövningsnämndernas arbete, och detta syfte torde

i viss mån hava uppnåtts. Emellertid torde det icke vara möjligt att inom den korta tidrymden av några månader medhinna den omfattande och ingående granskning av viktigare taxeringar, som är nödvändig för vinnande av en effektiv taxering.

Det ligger i sakens natur att ett taxeringsarbete, som uteslutande eller företrädesvis omfattar svårare och viktigare grenar av taxeringen samt fortgår fortlöpande under hela året, bör kunna bedrivas betydligt mera rationellt och med långt bättre resultat än den nuvarande inom prövningsnämnderna företagna granskningen. För övrigt torde såsom redan anförts sistnämnda arbete, vare sig detta beror på otillräcklig tid eller bristande tillgång på för granskningen lämpade personer, inom det övervägande flertalet län knappast sträcka sig utanför en formell revision. I de länder, där taxeringsarbetet utföres av fackutbildade tjänstemän, bedrives detta arbete givetvis ej liksom i Sverige såsom ett säsongarbete utan fortlöpande.

Särskild taxeringskontroll i Norrköping m. fl. städer.

De arbets- och granskningsmetoder, vilka enligt de sakkunniga böra användas vid den lokala kontrollen, hava i viss omfattning praktiskt tillämpats. Emellertid bör förutskickas, att det därvid endast kunnat röra sig om så att säga förberedande experiment. Under nuvarande förhållanden har man icke kunnat för uppgifternas fullgörande påräkna personer med samma kvalifikationer och grundliga utbildning för uppgifterna, vilka de blivande inspektörerna avsetts komma att äga. Oaktat de försöksvis prövade åtgärderna tillkommit efter anvisningar av en av de sakkunniga och åtminstone delvis bedrivits under dennes överinseende, har givetvis ej en motsvarande grundlig planläggning och ledning av arbetet förekommit, som den taxeringsinspektionen skulle komma att utöva. De mera vidsträckta befogenheter för kontrollens utövande, som enligt de sakkunnigas förslag skola tillkomma granskarna, hava ju icke förefunnits vid nämnda försöksvis tillämpade skattekontroll. Härtill kommer att förutom i Norrköping, där organisationen vunnit fastare form, granskningen utövats av tillfälliga arbetskrafter under korta tidsperioder. Det oaktat måste de vunna resultatet betecknas såsom beaktansvärda.

Redan år 1930 påbörjades i Norrköping en dylik särskild skattekontroll. År 1931 gjordes kontrollorganet permanent. En särskild tjänsteman, benämnd taxeringsassistent, är sålunda anställd hos staden och ägnar sig under hela året åt skattekontrollen. Under vissa delar av året erhåller han hjälp av ett kvinnligt skrivbiträde, och organisationen benämnes Norrköpings taxeringskontor. Under tiden februari—juni 1932 åtnjöto taxeringsnämnderna i Linköping biträde av en taxeringstjänsteman, och även i år har detta arbete fortgått därstädes. Särskild taxeringskontroll har därjämte i år anordnats i Borås, Eskilstuna och Vänersborg. Flera andra städer hava sökt att erhålla sådant biträde vid taxeringen i år. På grund av omöjlig-

het att erhålla för granskningsuppdragen lämpade personer, har emellertid sådan kontroll icke kunnat i år anordnas i dessa städer. Kostnaderna för arbetet hava städerna själva åtagit sig. Norrköping har dock år 1932 bekommit ett mindre statsbidrag.

Med hänsyn till att taxeringsavdelningarnas arbete är avsett att bedrivas efter i stort sett samma principer, som tillämpats i Norrköping åren 1931 och 1932, hava de sakkunniga ansett sig böra närmare redogöra för Norrköpings taxeringskontors verksamhet.

Taxeringskontorets egentliga verksamhet består i att tillhandagå taxeringsnämnderna med utredningar i och för rörelseidkares och fastighetsägares samt vissa andra skattskyldigas taxeringar. De förvärvsslag, som närmast ifrågakomma, äro inkomst av annan fastighet, rörelse, tillfällig förvärvsverksamhet och av kapital. Jämväl förmögenheter och ränteavdrag underkastas kontroll av taxeringskontoret. I samband med bokgranskningar utföres givetvis kontroll över den granskades sätt att fullgöra skyldighet att avlämna löneuppgifter samt över de anställdas deklarationsuppgifter. Huvudlöneuppgifter hava infordrats och avlämnats, varigenom ökad kontroll jämväl över löntagares deklarationer åvägabragts.

Man räknar med att omkring en åttondel av samtliga deklarationer i staden eller cirka 4 000 falla inom området för taxeringskontorets verksamhet. Sedan huvuddelen av nämnda deklarationer gjorts till föremål för granskning och sålunda kontorets i akter förda material upplagts, torde man kunna beräkna, att kontoret årligen bör medhinna granskning av cirka 700 deklarationer. Taxeringskontorets föreståndare utväljer i regel själv de skattskyldiga, som under ett år skola göras till föremål för kontorets granskning. Därvid tillses att såvitt möjligt alla ifrågavarande skattskyldiga behandlas under en sexårsperiod och för detta ändamål har taxeringsassistenten att årligen genomgå samtliga viktigare deklarationer inom något eller några av stadens 11 taxeringsdistrikt. Därjämte har han att genomgå deklarationer från hela staden, vilka avse de särskilda kategorier av skattskyldiga, som vid taxeringen skola granskas. Slutligen har taxeringsassistenten att granska de deklarationer, som av taxeringsnämnderna överlämnas till honom för utredning.

Såsom nämnts pågår taxeringskontorets verksamhet under hela året. Efter avslutandet av prövningsnämndens arbete påbörjas förberedelserna för nästkommande taxeringsårs verksamhet. Beträffande sådana skattskyldiga, som skola göras till föremål för undersökning, samlas tillgängliga deklarationer, avseende de senaste 6 åren, samt andra tillgängliga uppgifter. En särskild akt, i vilken dessa deklarationer och uppgifter förvaras, upprättas för varje skattskyldig. Ytterligare uppgifter införskaffas rörande de skattskyldiga för bedömande av storleken av deras levnadskostnader, inkomster och tillgångar samt rörande de förvärvskällor de haft. Uppgifterna sammanställas och bearbetas å särskilda formulär. Akterna numreras och ordnas gruppvis efter de skattskyldigas förvärvsverksamhet. Till akterna hör ett register i bokstavsföljd å kort. I akterna upprättade sammanställningar rörande fastigheter överflyttas vid övergång av äganderätt till fastigheten till den nye ägarens akt. Därest skattskyldig avflyttar från Norrköping, skall akten översändas till länsstyrelsen i det län, till vilket skattskyldig avflyttat. Dessa förarbeten pågå över årsskiftet till dess påföljande års deklarationer avlämnats. I den mån så medhinnes, göras sådana sam-

manställningar jämväl beträffande de deklARATIONER, som efter taxeringsarbetets påbörjande överlämnas av taxeringsnämnderna till taxeringsassistenten eller som av denne av annan anledning uttagas för granskning. Dessa förarbeten äro jämförelsevis tidsödande, men arbetet torde, sedan samtliga skattskyldiga på dylikt sätt »kartlagts», minskas i omfång. Den tid, som kan komma att stå taxeringsassistenten till buds under tiden till det egentliga taxeringsarbetets påbörjande, bör enligt planen utnyttjas till bokgranskningar och andra undersökningar.

Sedan deklARATIONER för taxeringsåret inkommit, kompletteras akterna med uppgifter från dessa deklARATIONER. Därefter införskaffas erforderliga upplysningar och specifikationer ur skattskyldigs bokföring samt verkställas bokgranskningar. I regel söker assistenten erhålla verifikation av uppgifternas riktighet antingen av den skattskyldige eller genom särskild undersökning. Han följer sålunda kontrollprinciper, som nära ansluta sig till vad som allmänt tillämpas inom ett ordnat revisionsväsen. Sedan utredningen avslutats, upprättar assistenten en berättelse över granskningen jämte förslag till taxering. Denna berättelse utskrivs i 3 exemplar, avsedda ett för taxeringsnämnden eller prövningsnämnden, ett för den skattskyldige samt ett såsom arkivexemplar, som bilägges akten rörande den skattskyldige. Arbetet pågår på enahanda sätt under tiden för prövningsnämndens arbete. Någon lucka i arbetet uppstår förty icke.

Kontorets personal består som förut nämnts av taxeringsassistenten samt ett kvinnligt biträde, som dock tjänstgör endast under delar av året. Assistentens årslön utgör 9 600 kronor, varå dyrtidstillägg ej utgår. Assistenten äger icke mot ersättning åtaga sig uppdrag för annan än stadens räkning. Det har visserligen förekommit, att assistenten utfört deklARATIONSGRANSKNINGAR för annan kommuns räkning, men den därför utgående ersättningen har tillfallit staden. Till nu nämnda utgift komma ersättning till det kvinnliga biträdet, skriv- och tryckkostnader m. m. ävensom ersättning till den person, som organiserat kontorets verksamhet och övervakar densamma. Sammanlagda utgifterna uppgå till ej fullt 12 000 kronor, därav 8 000 kronor bekostas av staden samt cirka 4 000 kronor av statsverket och andra kommuner, som erhållit biträde av taxeringsassistenten.

I fråga om resultatet av granskningen hänvisas till i Bihaget införda utdrag av de berättelser taxeringsassistenten avgivit till de sakkunniga. År 1930, då arbetet pågick under cirka 4½ månader, medförde granskningen en höjning av något över 900 000 kronor. Höjningarna hava angivits i taxerade belopp, vilka praktiskt taget icke avvika från förhöjningarna i beskattningsbara belopp. De största resultaten hava vunnits genom s. k. kategorigranskningar. Framhållas bör dock, att fördelarna av en sådan granskning icke fullt kunnat komma till sin rätt i Norrköping. Med större verksamhetsområde och flera granskare skulle den starkare specialisering och fördjupning av undersökningarna, som utmärker kategorigranskningssystemet, säkerligen gjort sig mera gällande. Det oaktat har systemet visat sin obestriddliga fördel i tillämpningen. Man synes kunna påräkna att, använt inom större verksamhetsområden och med en större personal, inom vilken en större specialisering av arbetsuppgifterna är möjlig att åstadkomma, detta systems fördelar skola göra sig än starkare gällande.

Resultaten av kontorets verksamhet med avseende å beloppen under de gångna åren kunna ingalunda anses rekordartade eller omöjliga att överträffa. Frånsett det första verksamhetsåret eller 1930, då man givetvis var angelägen att framvisa ett gynnsamt resultat, har kontorets verksamhet främst präglats av syftet att åstadkomma ett upprepningsarbete, som kan

beräknas hava bestående verkningar för framtiden. Kontrollen har därför icke enbart eller ens företrädesvis omfattat de största inkomsttagarna utan i stor omfattning berört även mindre rörelseidkare, fastighetsägare och räntetagare. Arbetet har sålunda lagts på relativt bred front och inkomna uppgifter hava grundligt bearbetats, även där felaktigheterna rört sig om jämförelsevis små belopp. Man har funnit det mera angeläget att fullständigt utnyttja det material, som införskaffats, än genom att så att säga skumma de stora beloppen. Förutom den moraliskt verkande effekten härav har taxeringskontoret förvärvat ökad erfarenhet till gagn för framtida mera komplicerade undersökningar av de större fallen. Ett dylikt grundligt utnyttjande av materialet har jämväl inneburit att, därest vid granskning av en skattskyldig, anledning uppkommit till antagande att en annan skattskyldigs taxering bör granskas eller uppgifter framkommit rörande inkomster, som åtnjutits av annan skattskyldig, även dennes deklaration gjorts till föremål för undersökning. Detta kedjesystem har visat sig i hög grad ändamålsenligt.

Ett viktigt led i kontorets verksamhet är dess upplysande och rådgivande verksamhet. Denna utövas genom att allmänheten beretts tillfälle att kostnadsfritt före deklarationernas avgivande erhålla upplysningar beträffande deklara-tionsplikten och deklarations innehåll m. m. Än mera betydelsefulla äro emellertid de anvisningar och råd beträffande bokföringsskyldighets fullgörande, som assistenten, där så är nödigt, plägar lämna i samband med av honom verkställda granskningar av de skattskyldigas räkenskaper och anteckningar. Denna del av assistentens verksamhet har i hög grad bidragit att skapa förtroende mellan honom och de skattskyldiga samt att åstadkomma ordning och reda i de skattskyldigas bokföring och i fullgörandet av dem åliggande deklara-tionsplikt.

Ett bevis för att assistentens verksamhet bedrivits på ett sådant sätt, att detsamma ingivit respekt och förtroende, är att endast i ett fåtal fall besvär anförts över av honom föreslagna taxeringar.

Jämsides med nu nämnda åtgärder hava även andra sådana vidtagits för åstadkommande av mera tillförlitliga deklarationer. Sålunda lämnades någon av de första dagarna i februari 1932 i ett lokalt föredrag i radio, vilket sedermera inflöt i ortspressen, upplysningar angående kontorets verksamhet. Antalet åtal för felaktig deklaration, vilka företagits allenast i extrema fall, har varit jämförelsevis stort och har för år 1932 belöpt sig till omkring 10.

Det torde vara en ganska allmänt utbredd uppfattning, att en granskningsverksamhet sådan som den i Norrköping bedrivna väl under de första åren medför synbara resultat i form av förhöjda taxeringar och tillförlitligare deklarationer, men att, allt efter det olika områden bearbetats och kännedom om samt respekt för kontorets verksamhet vunnit insteg, förhöjningar på grund av avsiktligt oriktiga deklarationer skulle bliva jämförelsevis sällsynta. Enligt de sakkunnigas mening är denna uppfattning icke riktig och jävas av erfarenheter från de länder, där moderna taxeringsprinciper tillämpats under ett flertal år. Såväl i Storbritannien som Tyskland hava sålunda de direkta och synbara resultaten av bokgranskningsarbetet, rörande vilket resultatstatistik föres, ökat nära nog år från år¹. Förklaringen till att, fastän absolut taget antalet oriktiga deklarationer genom ett kraftigt ingripande från taxeringsmyndigheterna givetvis nedgår, höjningarnas

¹ Jfr sid. 102 och 277.

storlek stegrats, torde ligga däri, att med den ökade erfarenhet kontrollorganisationen vunnit större möjligheter förefunnits att upptäcka felaktigheter, även där dessa dolts synnerligen väl. Anledning saknas till antagande att, såvitt en lämplig kontrollorganisation under en gemensam överledning införes i Sverige, resultaten av dennas verksamhet skulle förete en annan utvecklingskurva, och även erfarenheterna från Norrköping tala för riktigheten av denna uppfattning.

Resultatet av det särskilda taxeringsarbetet i form av förhöjda taxeringar utgjorde cirka 900 000 kronor år 1930, då arbetet bedrevs under en kortare tid, samt omkring 1 1/2 miljoner kronor vardera av åren 1931 och 1932. För innevarande år är granskningen icke avslutad, men det hittills vunna resultatet överträffar resultatet vid motsvarande tidpunkt år 1932. Den år 1932 i Linköping under ej fullt 5 månader bedrivna särskilda deklarationskontrollen medförde ett resultat i taxerat belopp av över 700 000 kronor. Motsvarande höjning i Söderköping, där taxeringskontoret i Norrköping år 1932 biträdde med deklarationskontroll under 14 dagar och arbetet omfattade endast cirka 40 deklARATIONER, uppgick till omkring 40 000 kronor. Siffrorna innevarande år för Linköping äro icke kända. Den särskilda skattekontrollen i Borås, där arbetet bedrivits 3 månader, medförde höjningar med i runt tal 600 000 kronor och i Eskilstuna, där arbetet pågått 2 månader, med nära 510 000 kronor. I Vänersborg har arbetet bedrivits under omkring 1 1/2 månader och avslutats i slutet av augusti 1933. Oaktat densamma i huvudsak omfattade huvudsakligen rörelseidkare av en enda kategori, bland vilka samtliga 7 föreslagits komma att få sina taxeringar förhöjda, kan resultatet beräknas till omkring 200 000 kronor.

De sakkunnigas förslag.

Enligt de sakkunnigas förslag skall arbetet inom de länsvis organiserade taxeringsavdelningarna fullföljas enligt följande linjer. Vederbörande landskamrerare skall hava att planlägga och leda taxeringsavdelningens arbete. Taxeringsinspektionen skall visserligen lämna råd angående sättet för arbetets anordnande och bedrivande ävensom avgiva förslag beträffande de områden, som under taxeringsåret lämpligen böra göras till föremål för granskning, men landskamreraren skall äga rätt att självständigt och under hänsyntagande till särskilda inom länet rådande förhållanden fatta beslut i frågor rörande kontrollens utövande. Det skall sålunda vara landskamreraren obetaget att i de fall, där flera granskare tjänstgöra å taxeringsavdelningen, fördela arbetet dem emellan efter de grunder, som han med hänsyn till förhållandena inom länet finner lämpligast, vare sig varje granskare tilldelas visst område av länet eller arbetsuppgifterna uppdelas med hänsyn till dessas art. Landskamreraren skall sålunda vara obunden i fråga om arbetsmetoderna vid granskningen, och det skall stå honom fritt att i den omfattning han anser lämpligt använda kategorigranskningssystemet. De sakkunniga hava ansett det angeläget framhålla, att trots

den centralisering, som avses genom taxeringsinspektionen, landskamrerarens självständighet sålunda skall bibehållas och att ansvaret för taxeringen inom länet alltjämt skall åvila honom. I den mån genom landskamrerarens initiativ nya uppslag prövats inom en taxeringsavdelning, skola dessa komma till taxeringsinspektionens kännedom genom den redogörelse landskamreraren skall hava att årligen lämna inspektionen och därefter kunna göras fruktbarande jämväl vid granskningen inom andra län.

I fråga om taxeringsavdelningens förhållande till taxeringsnämnderna bör erinras, att avdelningens chef, landskamreraren, redan nu intager en ledande ställning även inom taxeringsarbetet i första instans. Genom taxeringsavdelningens tillskapande accentueras denna ställning och landskamreraren beredes ökad möjlighet att effektivt övervaka dessa nämnders arbeten samt utöva den rådgivande verksamhet, som ankommer på honom. Detta innebär endast en följdriktig utveckling av de principer, som erhållit uttryck i 1928 års lagstiftning, att landskamreraren biträder nämnderna i mera komplicerade fall genom företagande av utredningar. Det torde icke vara behöfligt att lämna särskilda föreskrifter, i vilka fall landskamreraren äger förskaffa sig tillgång till deklARATIONER för behandling inom taxeringsavdelningen, utan han bör, i den omfattning han finner nödigt, erhålla tillgång till deklARATIONER och andra uppgifter även under den tid taxeringsnämndernas arbete pågår. Enligt i Norrköping vunna erfarenheter torde denna fråga kunna ordnas utan olägenhet för taxeringsnämndens arbete. Ehuru i de fall, där taxeringsnämnderna på eget initiativ överlämnat deklARATIONER till taxeringsassistenten i Norrköping för utredningar, några mera betydande resultat i allmänhet icke vunnits, böra taxeringsnämnderna själfvallet äga att taga sådant initiativ för biträde med utredningar genom taxeringsavdelningens eller taxeringsinspektionens försorg. Emellertid har av lätt insedda skäl landskamreraren ansetts böra hava rätt att pröva, huruvida i dylikt fall granskning skall verkställas genom taxeringsavdelningen, som ju företrädesvis bör ägna uppmärksamhet åt viktigare och svårbedömliga taxeringsfall. På landskamreraren skall vidare ankomma att avgöra, om granskningen bör utföras av taxeringsavdelningen eller inspektionen.

Sedan vederbörande granskningsman å taxeringsavdelningen inhämtat erforderliga upplysningar i det särskilda taxeringsfallet, har han att efter slutförd utredning upprätta skriftlig rapport över densamma jämte förslag till taxering (granskningsrapport). Rapporten skall upprättas i tre genomslagsexemplar, därav ett arkivexemplar, som åtföljer deklARATIONEN och samtidigt med denna tillställs taxeringsnämndens ordförande. Av de båda kopiorna bör den ena ofördröjligen tillställas den skattskyldige och den andra landskamreraren. Sistnämnda avskrift skall bifogas den redogörelse över det särskilda taxeringsarbetet landskamreraren har att lämna taxeringsinspektionen.

Efter det deklARATION och granskningsrapport kommit taxeringsnämndsordföranden tillhanda, har taxeringsnämnden att fatta beslut i taxerings-

frågan. Nämnden är givetvis icke bunden av taxeringsavdelningens förslag till taxering.

Under tiden för provningsarbetets bedrivande kommer taxeringsavdelningen att bilda stommen i den organisation, som handhar det s. k. eftergranskningsarbetet. Jämväl då utredningsarbetet verkställs för provningsnämndens räkning upprättas granskningsrapport i tre exemplar.

Efter avslutandet av provningsnämndens arbete skall landskamreraren lämna taxeringsinspektionen skriftlig redogörelse för resultatet av taxeringsavdelningens arbete samt för vilka huvuduppgifter detsamma omfattat, förslagsvis i överensstämmelse med de rapporter taxeringsassistenten i Norrköping plägat lämna¹. Vid denna redogörelse skola de särskilda granskningsrapporterna fogas. Efter taxeringsårets utgång skall redogörelsen kompletteras med uppgift rörande de fall, där besvär anförts över åsatta taxeringar, som avses i redogörelsen. Det torde icke vara lämpligt att vare sig denna redogörelse eller rapporterna bliva offentliga handlingar. Det förutsättes därför, att framdeles tages under omprövning, om icke sådan ändring bör vidtagas i tryckfrihetsförordningen, att dessa handlingar, redogörelserna i den mån de blotta enskilda personers ekonomiska förhållanden, ävensom innehållet i vissa andra mellan inspektionen och taxeringsavdelningarna växlade skrifter icke må offentliggöras i tryck. Genom dessa redogörelser samt den inspektion i övrigt den centrala myndigheten skulle hava att utöva över ifrågavarande gren av taxeringsarbetet blir det möjligt för inspektionen att ingående följa taxeringsarbetet utan att densamma direkt ingriper i arbetet. Landskamrerarens självständighet och initiativrätt torde sålunda komma att bibehållas. De initiativ, som må hava tagits inom en taxeringsavdelning, böra såsom förut antytts bringas till taxeringsinspektionens kännedom och, i den mån de visat sig kunna tjäna ett kontrollsyfte, genom dennas försorg föreslås till användning jämväl inom andra län. Man har sålunda, trots den centralisering, som skall komma till stånd och vars behövlighet erfarenheterna ådagalagt, sökt att förekomma de olägenheter, som ofta vidlåda en centralisering.

Arbetet å taxeringsavdelningen är avsett att pågå under hela kalenderåret och sålunda även under tiden mellan avslutandet av provningsnämndens arbete och påbörjandet av taxeringsnämndernas arbete påföljande år. Huvudsakligen skall arbetet under denna tidsperiod avse förberedelser för granskningen under nästkommande taxeringsår och utövas efter i huvudsak samma linjer som det i Norrköping bedrivna arbetet. I arbetet skall dessutom ingå granskning av under året åsatta taxeringar bland annat i form av bokgranskningar, och i förekommande fall skola ändringar kunna äga rum genom att landskamreraren för talan över taxeringarna.

Den anmaningsrätt, som tillkommer landskamrerare, skall äga utövas jämväl av taxeringsinspektör.

¹ Se Bihaget sid. 42 ff.

C. Den centrala myndigheten.

Taxeringsinspektionen bör organiseras å två avdelningar, *inspektionsavdelningen* och *bokgranskningsavdelningen*.

Inspektionsavdelningen.

Uppgifterna att planlägga och organisera det särskilda taxeringsarbetet samt att infordra kontrolluppgifter och översända dessa till landskamrerarna ävensom att utöva inspektion beträffande taxeringen, närmast taxeringsavdelningarnas arbete, skall i första hand tillkomma *inspektionsavdelningen*. De sakkunnigas förslag grundar sig på den s. k. stickprovskontrollen. Denna innebär att varje år, i mån av tillgång till arbetskrafter, särskilda områden utväljas för ingående granskning. Det ligger i sakens natur, att därvid i främsta rummet sådana områden böra komma i fråga, som enligt vunna erfarenheter särskilt äro i behov av kontroll. Då statistik rörande resultaten av granskningsarbetet skall föras hos taxeringsinspektionen, kommer densamma givetvis att äga större möjligheter än landskamrerarna att bedöma kontrollbehovet beträffande de större områden, där förhållandena inom hela landet kunna antagas vara likartade, exempelvis i fråga om obligationsräntor, räntor å banktillgodohavanden och å fordringar hos enskilda m. m. samt rörande vinster genom överlåtelser av värdepapper. Taxeringsinspektionen skall jämväl hava att efter ett allmänt bedömmande av läget inom olika näringsbranscher utvälja de områden inom näringslivet eller yrkesverksamheten, som böra göras till föremål för granskning. Härefter skall varje landskamrerare hava att, under hänsyntagande till de inom länet rådande särskilda förhållandena, komplettera utredningsplanen. Systemet kommer alltså att innebära en koncentration av kontrollen till de områden, där felet kunna antagas vara särskilt vanligt förekommande i och för åstadkommande av en varaktig förbättring av deklARATIONERNAS tillförlitlighet å dessa områden. Hänsyn bör därvid tagas såväl till sådana omständigheter, som äro gemensamma för hela landet, som till de faktorer, vilka göra sig gällande mera lokalt.

Inspektionen skall såsom nämnts icke utfärda bindande direktiv utan endast råd eller anvisningar, vilka landskamrerarna och de beslutande beskattningsnämnderna icke bliva nödsakade att följa. Man kan emellertid förvänta, att dessa icke utan särskilda skäl komma att handla i strid mot dessa anvisningar. Inspektionen skall årligen till Kungl. Maj:t avlämna en redogörelse för det särskilda taxeringsarbetet och har därvid tillfälle erinra, om i visst fall anvisningarna icke följts. Måhända kan den invändningen framställas, att det tämligen lösliga förhållandet, som är avsett att råda mellan inspektionen och landskamrerarna, kan leda till framkallande av konflikter. De sakkunniga äro emellertid förvissade om att, därest skattedirektören på ett grannliga sätt utövar sin verksamhet, någon fara för sådana konflikter icke skall föreligga. Erinras må därom, att exempelvis i Tyskland ett med det nu föreslagna likartat förhållande råder mellan

den centrala bokgranskningsavdelningen inom riksförklaringsministeriet å ena samt de lokala myndigheterna och de därstädes placerade bokgranskarna å andra sidan, utan att, såvitt de sakkunniga hava sig bekant, dylika olägenheter därav uppstått. Anledning saknas till antagande, att man icke här i landet skall vara i stånd att på ett lika tillfredsställande sätt bemästra de svårigheter, som kunna uppkomma genom den av andra hänsyn påkallade, landskamrerarna och de lokala inspektörerna förbehållna självständigheten gent emot inspektionen.

Inspektionens konsulterande och inspekterande verksamhet, som främst skall komma att avse den särskilda taxeringskontrollen, skall utövas av skattedirektören med biträde närmast av inspektionsavdelningen. Landskamrerarnas redogörelser böra komma att lämna inspektionen ledning för bedömande av verksamhetens bedrivande inom de särskilda länen. Främst torde denna inspekterande liksom den rådgivande verksamheten böra komma till utövande genom personliga besök å landskontoren. Dessa inspektioner böra verkställas antingen av skattedirektören själv eller av hos inspektionen tjänstgörande inspektör. Därutöver bör inspektionen äga rätt att erhålla tillgång till avgivna deklARATIONER och andra tillgängliga uppgifter för taxering i och för granskning samt som material för bedömande av arbetets bedrivande.

Under de första åren av inspektionens verksamhet, innan densamma utbyggt till avsedd storlek, kan densamma icke väntas medhinna andra än nu nämnda uppgifter jämte utövande av den centrala bokgranskningen. Emellertid synes det önskvärt, att med den erfarenhet rörande taxeringsarbetet i allmänhet inom riket, inspektionen har tillfälle att förskaffa sig, densamma jämväl i övrigt skall medverka till åstadkommande av en jämlik taxering. Redan nu är mellankommunala prövningsnämnden i tillfälle att vid behandlingen av från olika län till densamma överlämnade deklARATIONER bilda sig en uppfattning om, huru skatteförfattningarna i de olika länen tillämpas. Genom den utvidgade verksamhet myndigheten tilldelas skulle densamma erhålla en ganska ingående kännedom om dessa förhållanden. Det ligger därför nära till hands, att i inspektionens allmänna åligganden inrymmas uppgiften att verka för en jämlik och rättvis taxering inom hela landet.

Vid bedömandet av de medel, som böra tillkomma inspektionen för denna verksamhets utövande, hava de sakkunniga icke ansett skattedirektören böra tillerkännas rätt att överklaga taxeringar i vidare mån än för närvarande tillkommer allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden. Därest vid granskning av från landskamrerare inkomna deklARATIONER, vilken granskning bör äga rum först efter avslutandet av prövningsnämndens arbete, inspektionen konstaterar, att taxering icke varit behörig, har skattedirektören att anmäla förhållandet till landskamreraren. Denne har att efter eget bedömande allt efter omständigheterna besluta, huruvida taxeringsåtgärden skall överklagas eller ärendet överlämnas till beskattningsnämnd för eftertaxerings åsättande.

Härutöver bör inspektionen med den sakkunskap, som står densamma till buds, verka för förbättrad och enhetlig taxering genom att tillhandagå med upplysningar för värdesättning av vissa tillgångar i och för förmögenhetsbeskattningen såsom av icke börsnoterade aktier samt för skälig beräkning av värdeminskingsavdrag m. m. En viktig del av inspektionens verksamhet torde böra bestå i att utöva kontroll över beskattning av dotterföretag till utländska rörelseidkare ävensom av i utlandet placerade tillgångar, som omedelbart eller medelbart tillhöra svenska medborgare, ävensom rörande avkastningen å sådana tillgångar. Härigenom skulle erhållas ett medel att, i den mån så är möjligt, övervaka att förmögenhet, som nedlagts uti i vissa utländska stater bildade skenbolag, och av sådan förmögenhet härfluten inkomst icke undgå taxering.

Bokgranskningsavdelningen.

Den centrala bokgranskningsavdelningen skall, såsom redan av det anförda framgår, hava flera mycket viktiga uppgifter att fylla. Framhållits har hurusom hittills i stort sett taxeringsmyndigheterna främst haft möjlighet att exakt kontrollera de mindre inkomsttagarna, närmast löntagarna, och att man genom de lokala taxeringsavdelningarna avsett att skapa möjlighet för kontroll jämväl av mera viktiga och svårbedömliga fall. Emellertid torde det knappast vara möjligt eller ens önskvärt, att de lokala granskarnas verksamhet i större omfattning inriktas på kontroll av de största företagen eller av företag, vilka hava förgreningar inom flera län. Granskningar av sådana företag äro i regel av den art och omfattning, att mycket stora krav ställas på granskarna. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som skola åligga de lokala inspektörerna, torde dessa icke medhinna fullgörandet av dylika tidskrävande uppgifter. Därtill kommer att dessa bokgranskningar ställa alldeles speciella kompetenskrav å granskningsmännen, vilka krav väl i allmänhet icke kunna fyllas av de lokala inspektörerna. Dessas verksamhet skall ju för övrigt omfatta uppgifter av ganska mångskiftande art. Sådana granskningsuppgifter torde hittills icke hava utförts här i landet, var- emot flerstädes i utlandet, exempelvis Amerikas Förenta Stater, Storbritannien och Tyskland, kontrollen med alldeles särskild styrka ägnats detta område.

Då den centrala bokgranskningsavdelningen i stort sett är avsedd att verka efter samma principer, som följas av den engelska bokgranskningscentralen (Enquiry Branch of the Board of Inland Revenue), hava de sakkunniga ansett lämpligt att här lämna en redogörelse för denna avdelnings verksamhet.

Avdelningen tillkom under krigsåren icke såsom ett led i skattekontrollen utan såsom ett kontrollorgan över den engelska krigsindustrien. Vid denna kontroll iaktogs, hurusom de deklarerade inkomsterna av denna verksamhet ofta voro anmärkningsvärt låga i förhållande till omsättningen inom industrien. Avdelningen erhöi därför i uppdrag att jämväl utöva kontroll över dessa företags taxeringar. De härav framkomna resultaten medförde, att

avdelningen bibehölls jämväl efter fredsslutet men övergick att uteslutande vara ett organ för skattekontrollen.

Inom avdelningen äro anställda omkring 70 granskningsmän, därav cirka två tredjedelar äro inom skatteförvaltningen utbildade personer (inspectors) och återstoden förutvarande yrkesrevisorer (chartered eller incorporated accountants). Jämväl de sistnämnda äro statsanställda och äga icke att mot ersättning biträda enskilda. De egentliga skattetjänstemännen och yrkesrevisorerne tilldelas arbetsuppgifter av samma slag, och någon skillnad i fråga om kompetens för uppgifternas fullgörande har ej ansetts föreligga. Emellertid torde tolkningsspörsmål regelmässigt anförtros inspectors, medan accountants så gott som uteslutande syssla med bokgranskningsuppdrag.

Avdelningen var ursprungligen i sin helhet förlagd till Londen. Numera har densamma flera underavdelningar inom olika delar av landet. En viss specialisering av arbetsuppgifterna bland granskarna har åstadkommit, så att kontroll över vissa större näringsgrenar utövas av särskilda underavdelningar eller personer. Stor vikt har fästts vid att granskaren äger noggrann kännedom om de förhållanden, som råda inom den av honom kontrollerade företagsverksamheten, och att han beredes tillfälle att granska ett större antal företagare inom samma bransch för vinnande av jämförelsematerial och ökad erfarenhet.

Avdelningens verksamhet måste ses mot bakgrunden av i England rådande säregna förhållanden. I regel torde deklarationer, avgivna av större och medelstora handels- eller industriföretagare, upprättas i samråd med företagets revisor, som praktiskt taget alltid är yrkesrevisor. Denne har ansetts — ehuru detta icke kommit till uttryck i lagstiftningen — hava ett visst ansvar för att deklarationen står i överensstämmelse med den skattskyldiges räkenskaper, och det är mycket vanligt, att revisorn till den lokala inspectorn lämnar en skriftligen avfattad, detaljerad förklaring rörande deklarationen, i vilken han intygar dess överensstämmelse med bokföringen. Det oaktat förekomma i ganska stor utsträckning bokgranskningar, vilka företagas av den lokala inspectorn. Avse granskningarna företag av vittutgrenad beskaffenhet eller eljest mera invecklade fall eller anser sig inspector trots den av honom verkställda granskningen icke hava vunnit erforderlig klarhet i fallet, begär han hos Enquiry Branch, att denna avdelning skall fortsätta granskningen.

Vid den granskning, som därvid företages, har avdelningen närmast att kontrollera, *dels* huruvida luckor förefinnas i bokföringen, till exempel därigenom att vissa affärstransaktioner utelämnats, *dels* om falska utgiftsposter införts, *dels* ock om utgifter uppförts under felaktig rubrik, i avsikt att dessa skola framstå såsom avdragsgilla i beskattningshänseende. Exempel på felaktigheter av förstnämnda slag, vilka avdelningen konstaterat, äro utelämnade intäkter genom försäljningar, förut avskrivna men sedermera influtna fordringar m. m. Icke ovanligt är att särskilt lönande grenar av verksamheten helt utelämnats, så att varken inköps- och tillverkningskostnader eller inkomster genom försäljning medtagits i bokföringen. Bland falska utgiftsposter märkas fingerade inköps- eller tillverkningskostnader och bland felrubricerade poster fingerade arbetslöner, vilka utbetalats till företagaren eller till inom företaget anställd person i ledande ställning vare sig såsom vinstandel eller i form av lönetillägg. Granskning av ett företag kan i dylika fall leda till konstaterande av att tredje man avgivit oriktig deklaration samt rättelse av densamma.

Det ligger i sakens natur, att dylika granskningar kräva en utomordentlig erfarenhet och skicklighet hos granskarna. Såvitt de sakkunniga kunnat

finna, voro de använda granskningsmetoderna högt uppdrivna. I viktigare fall användes flera granskare för undersökning av ett och samma företag. En enda granskning kunde utsträckas över flera månader och understundom taga ett halvår, i undantagsfall ännu längre tid, i anspråk. Härtill bidrog givetvis den stora omfattning många engelska företag hava.

Antalet företag, som årligen granskas, är jämförelsevis ringa. Man räknar sålunda med endast omkring 500 granskade företag per år förutom de löntagare eller andra icke-företagare, som genom granskningen bliva föremål för förhöjd taxering. Något mer än en tredjedel av de granskade företagen utgöra aktiebolag i egentlig bemärkelse, medan de återstående utgöra enmansföretag, vare sig utövade i aktiebolagets form eller av ägaren personligen, och av familjebolag. Resultatet av avdelningens verksamhet har icke upptagits i den offentliga statistiken. Vid de personliga besök de sakkunniga år 1930 gjorde å avdelningen fingo de emellertid del av dessa resultat, vilka intill sagda tidpunkt år från år varit i oavbruten stegring. Resultatet i påförda skattebelopp inklusive de böter för felaktig deklaration, som påförts av taxeringsmyndigheterna, understeg icke något av de senaste åren 5 miljoner pund, därvid dock bör framhållas dels den engelska inkomstskattens avsevärda storlek dels ock att granskningen givetvis var retroaktiv och omfattade ett flertal år. Vid ett besök, som en av de sakkunniga gjorde å avdelningen under juli 1933, uppgavs, att resultaten de två sista åren icke oväsentligt överstigit sistnämnda siffra. Kostnaderna för avdelningen beräknades till omkring 80 000 pund årligen. De å avdelningen anställda åtnjöto jämförelsevis höga löner, i regel ej understigande 900—1 000 pund för år.

Det sätt, på vilket Enquiry Branch uppkommit, erbjuder ett lärorikt exempel på vikten av att även på grund av tillfälliga omständigheter gjorda erfarenhetsrön utnyttjas, oaktat något allmänt behov av reformer å ett särskilt taxeringsområde måhända icke ansetts föreligga. Det är icke osannolikt att, därest den svenska skatteförvaltningen utvecklas efter de linjer de sakkunniga förordat, behovet av kontroll kommer att konstateras å områden, vilka hittills praktiskt taget varken varit eller mera allmänt ansetts böra vara underkastade kontroll. Vid en nyorganisation av taxeringsväsendet bör därför enligt de sakkunnigas mening främst eftersträvas, att för de krävande uppgifter, som kunna ifrågakomma, väl lämpade personer erhållas samt att dessa personer utrustas med så vidsträckta befogenheter i fråga om rätt att förskaffa sig de uppgifter och upplysningar, som över huvud taget lämpligen anses kunna tilldelas dessa. Det synes därför väl försvarbart, att bokgranskningsavdelningens verksamhetsområde icke för starkt begränsas utan angives mera allmänt. Avdelningen är avsedd att bilda en elit bland inom taxeringsorganisationen anställda bokgranskare. Utan inskränkande föreskrifter böra skattedirektören och denna avdelning äga befogenhet att få tillgång till avgivna deklarationer för verkställande av bokgranskningar. Det jämförelsevis ringa antalet anställda inom bokgranskningsavdelningen medför givetvis, att det antal granskningar, som medhinnes under ett år, blir obetydligt. Avdelningens arbete torde därför icke komma att nämnvärt störande påverka taxerings- och prövningsnämndernas arbeten, oaktat detsamma givetvis är avsett att pågå samtidigt med dessas arbeten.

I den mån skattedirektören finner erforderligt och önskvärt, skall han alltså äga att erhålla tillgång till avgivna deklARATIONER såväl under det ordinarie taxeringsarbetets fortgång som efter dess avslutande. Men därjämte skola landskamrerarna äga att, i den utsträckning bokgranskningsavdelningen medhinner, påkalla räkenskapsgranskningar genom denna avdelnings försorg i sådana fall, där de anse en mera omfattande undersökning erforderlig än den taxeringsavdelningen kunnat verkställa eller där granskningen avser ett större eller vittutgrenat företag. På skattedirektören skall ankomma att avgöra, huruvida sagda avdelning skall företaga granskningen.

De sakkunniga vilja framhålla, att kategorigranskningssystemet har sin givna plats inom bokgranskningsavdelningen. Särskild uppmärksamhet bör ägnas svenska företagare med ekonomiska intressen i utlandet ävensom i Sverige verksamma dotterföretag till i utlandet domicilierade huvudföretag. Därest beskattningsdomstolarna i särskilt fall skulle anse en skattskyldigs bokföring böra underkastas granskning — det förutsättes att i regel sådan granskning redan på prövningsnämndsstadiet företages genom taxeringsavdelningarna beträffande bokföringspliktiga skattskyldiga, vilkas taxering särskilt behandlas av prövningsnämnd — bör denna lämpligen företagas genom den centrala bokgranskningsavdelningens försorg. Den centrala avdelningen skall vidare hava att övervaka taxeringsavdelningarnas bokgranskningsarbete närmast genom efterprövning av ett antal granskningar. Behovet av en sådan kontroll över de lokala granskarna torde icke behöva närmare framhållas. Slutligen skall bokgranskningsavdelningen hava att medverka i fråga om utbildning av tjänstemän inom taxeringsinspektionen och de lokala taxeringsavdelningarna. Av de uppgifter, som skola tillkomma bokgranskningsavdelningen, torde den mest krävande och ojämförligt viktigaste vara att genom granskningsverksamheten söka få konstaterat, i vilken utsträckning sådana svårartade förseelser förekomma som ovannämnda i Storbritannien och även i andra länder påvisade. Åtskilliga omständigheter, ej minst under de senaste åren påträffade, giva vid handen att även här i Sverige dylika bedrägliga bokföringsåtgärder förekommit. Därest genom de lokala taxeringsavdelningarnas verksamhet bokgranskning kommer till utsträckt användning såsom kontrollmedel utan att samtidigt bokgranskningsmetoderna undergå en mera väsentlig omändring och fördjupning, något som icke torde vara möjligt utan en centralisering av denna granskning, torde med all säkerhet en ökad tendens uppstå att söka undgå påföring av tillbörlig skatt genom att icke i bokföringen införa inkomstbelopp eller genom andra därmed jämförliga bedrägliga bokföringsåtgärder. Därest ett kontrollväsen skall hava utsikt att åstadkomma en väsentlig och bestående förbättring i deklARATIONERNAS tillförlitlighet, är det nödvändigt att detsamma äger förmåga att upptäcka även sådana svårkonstaterbara åtgärder, vilka kunna taga en vidsträckt omfattning och i varje särskilt fall torde röra sig om mycket betydande belopp. Ur synpunkten av skattemoralens höjande är det av största betydelse

delse, att sådana svårartade fel kunna konstateras och bli va beivrade. Det synes angeläget, att en reaktion mot sådana bedrägliga åtgärder kommer till stånd så snart som möjligt, innan desamma gripit omkring sig mera avsevärt och därigenom blivit svårare att utrota.

D. Personalbehov, kostnader m. m.

Därest organisationen skall på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra sina omfattande och viktiga uppgifter, kommer densamma att kräva en ganska betydande personal. Rekryteringen torde böra ske dels genom personer, som förvärvat rutin inom den nuvarande organisationen, främst genom biträde vid prövningsnämndernas arbete, dels ock genom nyantagning av personer, som avlagt examen vid handelshögskola eller juridisk examen. Innan anställning kan vinnas vid den särskilda taxeringsorganisationen, skola de blivande tjänstemännen underkastas särskild utbildning och undergå vissa prov. Organisationen är avsedd att uppbyggas efter hand och torde tidigast hinna fullt utbyggas inom en tidrymd av 5—6 år. Under denna organisationsperiod skola tjänstemännen anställas icke å ordinarie stat utan efter förordnande. Möjligen kan det befinnas ändamålsenligt att även efter organisationsperiodens slut bibehålla denna anordning. Härigenom skulle för statsmakterna stå öppet att i mån av behov minska eller utöka antalet tjänstemän inom organisationen. De sakkunniga hava emellertid, innan praktiska erfarenheter vunnits, icke velat bestämt uttala sig i denna fråga. I vart fall torde jämväl efter nämnda tidrymd en del av tjänstemännen böra anställas endast efter förordnande.

Kostnaderna för organisationen äro avsedda att täckas genom ett särskilt förslagsanslag under utgiftstiteln »Kostnad för särskilda taxeringsåtgärder». Riksdagen skall sålunda hava att årligen taga ståndpunkt till frågan om storleken av de medel, som böra anvisas för organisationen, och förty även rörande dennas omfattning och uppgifter. Statsmakterna skola alltså äga möjlighet tillse, att organisationen icke utvidgas mer än behovet påkallar. För bedömande av resultatet av organisationens verksamhet och storleken av de medel, som böra ställas till dennas förfogande, komma statsmakterna att hava tillgång till den årsredogörelse, som taxeringsinspektionen årligen skall avlämna till finansdepartementet. Ehuru det givetvis är önskvärt, att utgifterna för organisationen i förhållande till de direkta resultaten av dennas verksamhet hållas jämförelsevis låga, kan dock i detta sammanhang framhållas, att det viktigaste resultatet av organisationens verksamhet böra sökas i de icke direkt synbara verkningarna. Huvudsyftet med organisationen torde böra vara att motverka oriktiga deklARATIONER genom att, oavsett de direkta resultat, som därigenom kunna vinnas, koncentrera granskningen till sådana områden, vilkas bearbetande kunna antagas lämna för

framtiden bestående verkningar. Man torde därför icke behöva befara, att en ansvarskännande ledning för organisationen skulle i syfte att uppnå avsevärda direkta resultat försumma den viktiga förebyggande verksamheten.

Ersättning till tjänstemännen skall utgå i form av arvoden. I fråga om arvodenas storlek har å ena sidan hänsyn tagits till angelägenheten av att ej minst under nu rådande förhållanden hålla dessa vid en låg nivå, medan å andra sidan desamma ansetts böra sättas så högt, att personer med erforderliga kvalifikationer skola kunna förvärfvas till befattningarna. Då möjlighet bör förefinnas att till befattningen som skattedirektör erhålla den för uppdraget lämpligaste landskamreraren, har arvodet till denne ansetts icke kunna sättas lägre än till 18 000 kronor. Med hänsyn till beskaffenheten och vikten av de uppgifter, som skola åvila chefen för bokgranskningsavdelningen, har ersättningen till honom föreslagits till 15 000 kronor. Övriga tjänstemän inom såväl den centrala som de lokala avdelningarna skola tillhöra inspektörsklassen. Med avseende å tjänsteställning och avlöning föreslås denna klass uppdelad i tre grupper nämligen överinspektörer, förste inspektörer och inspektörer. Härtill komma biträdande inspektörer och extra inspektörer eller inspektörsaspiranter, vilka icke räknas till »ordinarie» tjänstemän, ävensom kontorsbiträden. Arvode föreslås utgå till överinspektör med 12 000 kronor, till förste inspektör med 10 000 kronor samt till inspektör med 8 000 kronor. Till extra inspektör föreslås ersättning utgå med 2 500—3 500 kronor för år och till biträdande inspektör med 4 000—6 000 kronor för år allt efter tjänstetid och meriter i övrigt. Särskilda ortstillägg hava ej ansetts böra utgå, med hänsyn bland annat till att tjänstemännen komma att förflyttas tämligen ofta. Dyrtdstillägg böra givetvis utgå å arvodena. Till frågan om tjänstemännens rätt till pension hava de sakkunniga icke ansett sig böra taga ståndpunkt i frågans nuvarande läge.

De till tjänstemännen föreslagna arvodena hava utmätts med hänsyn tagen till, att organisationen skall komma att i främsta rummet rekryteras med personer, som avlagt ekonomisk examen vid handelshögskola. Även juridisk examen får anses såsom en önskvärd merit. Då de göromål taxeringstjänstemännen skola tilldelas äro av mångskiftande beskaffenhet och för skilda uppdrag kunna komma att krävas olika specialkunskaper, har emellertid icke annat obligatoriskt kunskapsprov än avlagd studentexamen ansetts böra uppställas.

Vid arvodenas utmätande har hänsyn jämväl tagits till, att tjänsteman inom den särskilda taxeringsförvaltningen icke skall äga rätt att utan särskilt tillstånd uppbära ersättning av enskild person för utfört arbete. Där emot har något egentligt avseende icke ansetts kunna fästas vid synpunkten att genom arvodenas utmätande söka i största möjliga utsträckning förekomma, att tjänstemännen lockas över till enskilda anställningar. Erfarenheterna från andra länder giva vid handen, att allt efter det

ett effektivt deklarationskontrollsystem vinner insteg, man har att räkna med att inom taxeringsförvaltningen utbildade personer hava jämförelsevis lätt att vinna sådana anställningar, men att det icke torde vara möjligt för statsverket att genom höga avlöningar tävla med de enskilda. Nu nämnda föreetelse kan givetvis även medföra ur taxeringssynpunkt önskvärda följder. Så kan förutsättas, att de förutvarande inspektörernas skatterådgivande verksamhet kommer att utövas lojalt och i syfte att åstadkomma materiellt riktiga taxeringar. Vidare torde sagda förhållande beräknas komma att gynnsamt återverka på rekryteringen av inspektörskåren.

På sätt framgår av det anförda skola inspektörerna inom olika grader ävensom biträdande inspektörer och inspektörsaspiranter fördelas till tjänstgöring inom såväl själva taxeringsinspektionen som de lokala taxeringsavdelningarna. Förordnande att tjänstgöra inom lokal taxeringsavdelning bör meddelas för viss tid, högst 3 år. Förordnande skall dock kunna förnyas för flera perioder. Medan skattedirektören skall utses av Kungl. Maj:t, skola förordnanden som chef för bokgranskningsavdelningen samt som överinspektör, förste inspektör och inspektör meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av taxeringsinspektionen. Förordnanden som biträdande inspektör och extra inspektör skola meddelas av taxeringsinspektionen. Förslag rörande placering av tjänsteman inom lokal taxeringsavdelning skall avgivas av taxeringsinspektionen först efter det vederbörande landskamrerare lämnats tillfälle att yttra sig.

Bokgranskningsavdelningen torde kräva en jämförelsevis stor och väl kvalificerad personal. Förhållandena torde emellertid icke medgiva, att under taxeringsinspektionens första verksamhetsår något större antal personer avdelas till tjänstgöring å bokgranskningsavdelningen. Sedan efter hand organisationen utvecklats, torde förutom chefen omkring 10 tjänstemän erfordras för uppgifternas fullgörande. Sedan erfarenheter vunnits rörande avdelningens verksamhet, synes böra tagas under övervägande, om icke lämpligen avdelningen bör uppdelas å en huvudavdelning i Stockholm samt 2 underavdelningar, en för sydligaste och västra Sverige samt en för norra Sverige.

I fråga om de lokala taxeringsavdelningarna är det rätt vanskligt att, innan större erfarenhet vunnits, beräkna det erforderliga antalet inspektörer. I och för beräkning av det behövlige antalet lokala inspektörer hava de sakkunniga låtit verkställa en på grundval av 1929 års taxeringskalender grundad utredning, utvisande fördelningen mellan olika län och städer av skattskyldiga, som taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp, uppgående till minst 10 000 kronor. Bland annat av kostnadsskäl har någon sådan utredning i fråga om Stockholms stad ej verkställts. Skattskyldiga bolag, andra juridiska personer och fysiska personer hava därvid särskilt redovisats. Till sistnämnda grupp hörande personer hava uppdelats efter de skattskyldigas

yrken i jordbrukare, löntagare, rörelseidkare och andra skattskyldiga. I och för beräkning av taxeringsavdelningens omfattning har hänsyn framför allt tagits till antalet juridiska personer och rörelseidkare ävensom till sådana löntagare, som taxerats för en inkomst av lägst 20 000 kronor. Andra faktorer, till vilka hänsyn ansetts böra tagas, äro folk-mängden och antalet avgivna självdeklarationer. Sistnämnda förhållan- den avse år 1932. De sakkunnigas utredning återfinnes i Bil. 4.

På grundval av nämnda material och med ledning av erfarenheterna från taxeringsarbetet i Norrköping och å vissa andra platser hava de sakkunniga ansett sig kunna beräkna behovet av lokala taxeringsinspek- törer utom Stockholm till omkring 60. Av dessa torde 8 böra tilldelas vart- dera av Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, 4 vardera av Stock- holms och Östergötlands län, 3 ettvart av Kalmar län med Gotlands län — vilka gemensamt erhålla en taxeringsavdelning — Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län. Ettvart av Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kristianstads, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kop- parbergs län skola erhålla 2 inspektörer och ettvart av Kronobergs, Ble- kinge, Hallands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län 1 inspek- tör. Vad Stockholm angår har förslag angående ordnande av stadens taxeringsorganisation uppskisserats i det följande.

De årliga kostnaderna i arvoden till tjänstemän inom den centrala för- valtningen kunna beräknas till följande belopp:

<i>Skattedirektören</i> , arvode		18 000
<i>Bokgranskningsavdelningen:</i>		
Chef, tillika ställföreträdande skattedirektör, arvode....	15 000	
3 överinspektörer, arvode 12 000	36 000	
3 förste inspektörer, arvode 10 000	30 000	
4 inspektörer och biträdande inspektörer.....	25 000	106 000
<i>Inspektionsavdelningen:</i>		
Chef och överinspektör, arvode	12 000	
1 förste inspektör, arvode	10 000	
2 inspektörer, arvode 8 000.....	16 000	
3 biträdande inspektörer	15 000	53 000
		Summa kronor 177 000

Till dessa arvoden komma dyrtidstillägg ävensom ersättningar till skrivbiträden (tre fast anställda samt ett antal tillfälligt anställda), vil- ken kostnad beräknats till 15 000 kronor, lokalhyra, tryckkostnader m. m., utgifter för betjäning samt rese- och traktamentsutgifter m. m. Sam- manlagda utgifterna för den centrala taxeringsinspektionen torde kunna beräknas till 220 000—225 000 kronor. Då emellertid huvudparten av ut- gifterna för mellankommunala prövningsnämndens kansli skulle bort- falla, utgör merkostnaden omkring 200 000 kronor.

L ä n	Folk- mängd ^{1/1} 1932	Antal deklara- tioner avgivna år 1932	Antal pers. som för år 1929 taxerats till stats- skatt för minst 10 000 kr.	Därav fysiska personer			Aktiebolag			Andra juridiska personer			Fysiska		
				lands- bygden	städer	summa	lands- bygden	städer	summa	lands- bygden	städer	summa	10 000—		
													lands- bygden	städer	summa
Stockholms	265 906	116 950	2 372	1 213	1 107	2 320	17	22	39	9	4	13	820	664	
Uppsala	137 582	51 765	905	141	696	837	9	40	49	9	10	19	102	514	
Södermanlands	187 877	68 337	919	298	538	836	10	47	57	12	14	26	186	397	
Östergötlands ...	309 588	119 561	1 648	400	1 109	1 509	15	85	100	20	19	39	274	774	
Jönköpings	232 121	81 468	736	172	494	666	12	37	49	9	12	21	125	392	
Kronobergs	155 073	37 884	363	189	146	335	13	7	20	7	1	8	139	109	
Kalmar	231 266	57 537	774	300	378	678	29	29	58	23	15	38	239	291	
Gotlands	57 450	13 064	161	30	115	145	3	11	14	—	2	2	23	89	
Blekinge	144 942	34 887	527	71	408	479	4	28	32	7	9	16	57	319	
Kristianstads ...	246 185	79 489	832	358	385	743	21	26	47	27	15	42	278	266	
Malmöhus	512 366	248 615	4 565	722	3 422	4 144	42	304	346	18	57	75	529	2 298	
Hallands	150 548	41 170	617	106	455	561	8	37	45	1	10	11	77	334	
Göteb. o. Bohus	460 054	210 261	4 474	280	3 835	4 115	6	297	303	8	48	56	207	2 562	
Älvsborgs	313 863	90 204	1 269	411	750	1 161	30	59	89	9	10	19	257	522	
Skaraborgs	242 214	70 307	722	199	459	658	14	31	45	5	14	19	135	341	
Värmlands	270 414	88 475	850	314	458	772	21	42	63	8	7	15	224	326	
Örebro	218 598	80 478	993	338	552	890	28	45	73	19	11	30	229	388	
Västmanlands ...	161 297	60 048	605	165	387	552	6	26	32	10	11	21	113	294	
Kopparbergs	249 491	84 111	777	418	281	699	29	17	46	23	9	32	322	204	
Gävleborgs	279 471	83 995	1 003	392	519	911	40	34	74	10	8	18	291	372	
Västernorrlands	279 590	82 276	889	296	506	802	26	41	67	6	14	20	217	352	
Jämtlands	135 121	22 285	366	136	201	337	10	13	23	3	3	6	108	151	
Västerbottens ...	205 454	50 918	397	164	203	367	14	8	22	2	6	8	139	154	
Norrbottens	201 642	41 544	470	212	241	453	—	3	3	11	3	14	177	188	
Summa	5 648 113	1 915 629	27 234	7 325	17 645	24 970	407	1 289	1 696	256	312	568	5 268	12 301	
St ä d e r															
Stockholm	514 333	308 343	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 631	
Göteborg	247 911	210 261	3 866	—	3 547	3 547	—	275	275	—	44	44	—	2 356	
Malmö	129 927	69 663	1 956	—	1 756	1 756	—	178	178	—	22	22	—	1 180	
Norrköping	61 799	32 436	629	—	563	563	—	59	59	—	7	7	—	384	
Hälsingborg	56 620	31 183	838	—	750	750	—	79	79	—	9	9	—	476	
Gävle	38 992	18 610	414	—	387	387	—	25	25	—	2	2	—	265	
Summa	1 049 582	670 496	7 703		7 003	7 003		616	616		84	84		13 292	

personer, som för år 1929 taxerats för													D ä r a v					
20 000	20 000—30 000			30 000—50 000			50 000—100 000			över 100 000			Jordbrukare	löntagare ej över 20 000 tax. ink.	löntagare över 20 000 tax. ink.	Rörelseidkare	Andra (utövare av fria yrken renh. f.)	
summa	bygden	landsstäder	summa	bygden	landsstäder	summa	bygden	landsstäder	summa	bygden	landsstäder	summa						
1 484	170	189	359	121	152	273	74	78	152	28	24	52	88	893	368	509	462	
616	17	97	114	13	59	72	5	21	26	4	5	9	46	312	84	193	202	
583	40	77	117	27	46	73	28	15	43	17	3	20	120	275	65	217	159	
1 048	58	186	244	37	98	135	25	40	65	6	11	17	134	461	147	453	314	
517	29	63	92	9	29	38	7	9	16	2	1	3	67	252	55	182	110	
248	32	25	57	9	11	20	5	1	6	4	—	4	28	112	31	89	75	
530	35	58	93	18	19	37	5	7	12	3	3	6	107	207	37	203	124	
112	4	18	22	3	4	7	—	3	3	—	1	1	5	61	18	40	21	
376	4	58	62	5	16	21	3	12	15	2	3	5	18	185	30	160	86	
544	39	60	99	22	35	57	11	19	30	8	5	13	76	244	51	225	147	
2 827	105	548	653	39	352	391	28	166	194	21	58	79	204	1 271	396	1 431	842	
411	14	69	83	8	29	37	5	20	25	12	3	15	39	166	37	225	94	
2 769	32	580	612	25	407	432	12	190	202	4	96	100	30	1 379	348	1 513	845	
779	74	122	196	41	63	104	25	28	53	14	15	29	67	380	137	406	171	
476	30	67	97	14	30	44	12	17	29	8	4	12	56	227	62	208	105	
550	57	72	129	20	47	67	5	11	16	8	2	10	61	268	94	222	127	
617	56	98	154	27	43	70	18	14	32	8	9	17	61	316	109	263	141	
407	24	52	76	13	27	40	11	10	21	4	4	8	43	232	75	122	80	
526	55	51	106	24	19	43	15	6	21	2	1	3	36	276	76	187	121	
663	54	69	123	25	43	68	16	27	43	6	8	14	61	353	101	264	132	
569	35	93	128	20	43	63	14	14	28	10	4	14	51	321	96	206	128	
259	20	33	53	6	14	20	1	3	4	—	1	1	43	130	31	79	54	
293	15	29	44	6	14	20	3	4	7	1	2	3	20	184	30	93	40	
365	25	32	57	10	15	25	—	6	6	—	—	—	10	229	39	134	41	
17 569	1 024	2 746	3 770	542	1 615	2 157	328	721	1 049	172	263	435	1 471	8 737	2 517	7 624	4 621	
8 631		2 242	2 242		1 494	1 494		864	864			409	409	—	—	—	—	
2 356		528	528		386	386		186	186			91	91	3	1 191	304	1 292	757
1 180		272	272		183	183		86	86			35	35	3	564	167	670	352
384		96	96		49	49		27	27			7	7	5	173	56	210	119
476		121	121		90	90		50	50			13	13	5	225	85	257	178
265		52	52		38	38		25	25			7	7	—	149	42	137	59
13 292		3 311	3 311		2 240	2 240		1 288	1 288			562	562	16	2 302	654	2 566	1 465

Beträffande de lokala taxeringsavdelningarna i länen torde kostnaderna kunna beräknas på följande sätt:

2 överinspektörer, arvode 12 000	24 000
4 förste inspektörer, arvode 10 000	40 000
40 inspektörer, arvode 8 000	320 000
14 biträdande inspektörer, arvode 4 000—6 000	70 000

Summa kronor 454 000

Härtill bör läggas kostnad för biträdeshjälp. Denna måste med hänsyn till arbetets art beräknas relativt hög. Kostnadernas storlek blir delvis beroende av, i vilken omfattning personalen å landskontoren kan lämna taxeringsavdelningarna biträde. Emellertid har biträdeshjälp för varje taxeringsavdelning, omfattande 1 inspektör, beräknats till i genomsnitt 3 000 kronor, eller sammanlagt 18 000 kronor, för envar taxeringsavdelning, omfattande 2 inspektörer, till i genomsnitt 4 500 kronor eller tillhoppa cirka 41 000 kronor, för envar taxeringsavdelning, omfattande 3 inspektörer, 5 500 kronor eller tillhoppa 22 000 kronor, för envar taxeringsavdelning, omfattande 4 inspektörer, 6 000 kronor eller sammanlagt 12 000 kronor samt för envar taxeringsavdelning, omfattande 8 inspektörer, 9 000 kronor eller tillhoppa 18 000 kronor. Sammanlagda beräknade kostnaden för biträdeshjälp belöper sig sålunda till 111 000 kronor. Härtill komma rese- och traktamentsersättningar m. fl. utgifter, förslagsvis beräknade till 50 000 kronor. Däremot hava de sakkunniga icke beräknat särskilda utgifter för lokaler m. m. till taxeringsavdelningarna. De totala utgifterna för taxeringsavdelningarna kunna sålunda beräknas till omkring 615 000 kronor. Dessa avdelningar komma dock att medföra vissa besparingar i fråga om arvoden till sakkunniga för bokgranskningar samt i kostnaderna för provningsnämndernas verksamhet.

De sammanlagda årliga utgifterna för den nya organisationen kunna sålunda beräknas till omkring 850 000 kronor, medan merkostnadsbeloppet torde kunna uppskattas till cirka 775 000 kronor. Till de sålunda beräknade kostnaderna böra dock läggas utgifter, avseende Stockholms stad och förslagsvis beräknade till 100 000 kronor.

De beräknade kostnaderna för den särskilda taxeringsorganisationen kunna icke anses höga i förhållande till fördelarna av organisationen. Såsom ovan framhållits hava de sakkunniga utgått från att en inom den lokala förvaltningen tjänstgörande inspektörs verksamhetsområde i allmänhet med avseende å arbetsuppgifternas antal och betydelse skulle komma att i viss mån överensstämma med taxeringsassistentens i Norrköping. Genom dennes verksamhet hava hittills förhöjningar ägt rum i de taxerade beloppen med 1—1½ miljon kronor årligen. Flera omständigheter torde emellertid komma att gynnsamt påverka inspektörernas verksamhet i jämförelse med denne assistents. De föreslagna utökningarna och förbättringarna i fråga om uppgiftsplikten särskilt till ledning för tredje mans taxering samt de ökade befogenheter, som enligt de sak-

kunnigas förslag skulle tillkomma taxeringsavdelningarna, torde otvivelaktigt medföra en mycket avsevärd förbättring av resultat. Genom att taxeringsavdelningarnas verksamhetsområden skulle bli betydligt större än nämnda assistents, kan en önskvärd arbetsfördelning äga rum, ledande till ökad specialisering och sakkunskap hos inspektörerna vid de särskilda uppgifternas utförande. Den centrala ledningen över taxeringsavdelningarnas verksamhet torde vara ägnad att åstadkomma en ökad stadga i och bättre rationalisering av arbetet än den som under de mera försöksmässigt anordnade taxeringsåtgärderna i vissa städer varit möjlig att vinna. Härtill kommer att de inom organisationen anställda tjänstemännen säkerligen komma att besitta väsentligt större kvalifikationer för sitt arbete än de mer eller mindre tillfälligt arbetande krafterna i nämnda städer. Dessa samverkande förhållanden kunna antagas leda till att såväl de direkta och synbara som de indirekta resultaten i förhållande till utgifterna bli väsentligt bättre än i Norrköping. Man har därför anledning antaga, att i förhållande till de skattebelopp, utgående till stat och kommun, taxeringsavdelningarnas verksamhet komma att inbringa, även om hänsyn icke alls toges till de indirekta fördelarna genom en allmän förbättring av deklARATIONERNA, utgifterna skola bli jämförelsevis låga och i regel ej uppgå till 4 procent av de direkta resultaten. Enligt de sakkunnigas mening böra kostnaderna icke under några förhållanden överstiga 10 procent av de direkta resultaten i form av förhöjningar i skatteintäkter, som åstadkommas genom den särskilda taxeringskontrollen. Skulle kostnaderna komma att överstiga sistnämnda procenttal, föreligger därför anledning att undersöka, om icke organisationen bör nedskäras.

Vad åter angår den centrala bokgranskningsavdelningen synes man kunna utgå från att av densamma föranledda utgifter skola uppgå till ett lägre procenttal av de genom förhöjda taxeringar, föranledda av avdelningens verksamhet, inflytande skattebeloppen än kostnaderna för de lokala taxeringsavdelningarna.

Under de första åren av taxeringsorganisationens verksamhet torde densamma komma att förete en annan struktur än den nu angivna. De sakkunniga hava, såsom förut framhållits, fäst alldeles särskild vikt vid, att organisationen rekryteras med lämpliga personer och att dessa underkastas en omsorgsfull och för uppdragen lämpad utbildning. Under organisationstiden, framför allt det första verksamhetsåret, kommer därför organisationen att förfoga över ett mycket begränsat antal personer. Första året torde antalet icke komma att överstiga 30. Av dessa torde minst 5 personer erfordras för tjänstgöring inom den centrala inspektionen. Taxeringsinspektionen torde därför icke böra uppdelas i avdelningar under det första verksamhetsåret. Under de fyra första månaderna av året synes inspektionens verksamhet böra inriktas på sådana

göromål, som företrädesvis tillkomma inspektionsavdelningen. Den andra tredjedelen av året synes främst böra ägnas åt bokgranskningar, medan den sista delen av året torde böra användas för anordnande av utbildningskurser för dem, som skola vinna inträde i taxeringsförvaltningen, samt till förberedelser av påföljande taxeringsårs arbeten. Härtill kommer arbetet för mellankommunala prövningsnämnden.

Antalet inspektörer och biträdande inspektörer, som skola finnas tillgängliga för tjänstgöring i de lokala taxeringsavdelningarna under det första verksamhetsåret, torde sannolikt komma att uppgå till 20—25. Det ligger i sakens natur, att under nämnda år de uppgifter, som ankomma på taxeringsavdelningarna, böra vara jämförelsevis enkla. Genom de nya kontrollbestämmelserna, särskilt sådana som avse kapital och därav härflytande avkastning, tillkomma en mängd nya uppgifter för skattekontrollen. Utan större olägenheter torde en avsevärd del av detta arbete kunna läggas å jämförelsevis oskolade krafter med mera tillfällig anställning. Tillgång till sådan arbetskraft torde förefinnas dels bland landskontorens personal dels ock bland personer, som använts för bokgranskningsuppdrag eller såsom biträden vid prövningsnämndsarbetet. En olägenhet är emellertid, att icke antalet inspektörer kommer att bliva tillräckligt stort för placering av en sådan inom varje taxeringsavdelning. Det blir därför nödvändigt, att under det första verksamhetsåret i vissa fall låta en och samma inspektör tjänstgöra som biträde åt mer än en landskamrerare.

En exakt beräkning av kostnaderna för organisationen under det första övergångsåret ställer sig vansklig. Med utgångspunkt från att antalet tjänstemän under det första kalenderåret kommer att utgöra 30 samt att kostnaden för varje tjänsteman inklusive utgifter för biträden belöper sig till omkring 12 000 kronor skulle man hava att räkna med en kostnad av 360 000 kronor. Härtill kommer arvode till skattedirektören ävensom lokalhyra, rese- och traktamentskostnader m. m. Försiktigheten bjuder att uppskatta utgifterna för det första verksamhets- eller taxeringsåret till omkring 400 000 kronor, därav hälften eller 200 000 kronor belöper sig å det första budgetåret. Härtill böra läggas kostnader för utbildningskurs för tjänstemän, förslagsvis beräknade till 25 000 kronor. Denna utbildningskurs bör äga rum under hösten före det första verksamhetsåret. Härigenom erfordras för det första budgetår, organisationen är i verksamhet, ett anslag av 225 000 kronor. Hänsyn har därvid icke tagits till de besparingar å andra anslag, som kunna föranledas av organisationen.

I fråga om rekryteringen av inspektörskåren samt utbildningen av aspiranterna ställa sig förhållandena olika de två första åren, innan en kår av taxeringsmän tillskapats, i jämförelse med de senare åren. Därest statsmakterna fatta beslut rörande införande av en ny organisation i

överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, bör påföljande höst anordnas utbildningskurs för aspiranter till befattningar inom taxeringsförvaltningen. Två särskilda kurser äro avsedda att anordnas under det första året, den ena omfattande en tidrymd av omkring sex veckor och avsedd för elever, som tjänstgjort å landskontor eller inom överståthållarämbetets avdelning för uppboråsärenden, och den andra, omfattande en tid av omkring tre månader, för elever, som icke tidigare sysslat med taxeringsarbete. Eleverna skola antagas efter ansökning och antalet elever i vardera kursen kan beräknas komma att uppgå till högst 20. Undervisningen skall omfatta teoretisk utbildning i skatteförfattningarna och bokföringsteknik ävensom praktiska tillämpningsövningar, särskilt avpassade för inspektörernas kommande verksamhet.

Förstnämnda kurs skall anordnas efter det prövningsnämndsarbetet avslutats. För att bereda möjlighet för tjänstemän med längre tids tjänstgöring inom fögderiförvaltningarna att deltaga i denna kurs bör ett begränsat antal elever i kursen beredas ersättning för avstådda löneförmåner under utbildningskursen. Därjämte synes det skäligt, att ersättning lämnas för rese- och traktamentskostnader för i kursen deltagande personer, som hava sin ordinarie verksamhet förlagd till plats utom Stockholm. Vad åter angår de i tremånaderskursen deltagande eleverna, får deltagandet i densamma anses innebära så stora fördelar ur utbildnings- och blivande anställningssynpunkt, att någon ersättning till dem ej bör ifrågakomma. Eleverna i båda kurserna skola erhålla utbildningen avgiftsfritt men skola ej vara berättigade till ersättning utöver nyssnämnda gottgörelse.

Sedan utbildningen avslutats, kommer bland godkända elever erforderligt antal inspektörsaspiranter att anställas. De personer, som i egenkap av tjänstemän inom länsstyrelserna eller eljest tidigare tjänstgjort inom skatteförvaltningen och genomgått elevkurs, skola emellertid kunna anställas såsom inspektörer i någon av de tre avlöningsgraderna. Såsom extra inspektör antagen aspirant, som icke tidigare deltagit i taxeringsarbete, skall i allmänhet tilldelas lokal taxeringsavdelning för tjänstgöring under två år. Härefter kommer han att inkallas för tjänstgöring under ett år inom taxeringsinspektionen. Här har han att undergå vidare teoretisk och praktisk utbildning. Efter avlagda godkända prov kan extra inspektör förordnas till biträdande inspektör eller inspektör. Redogörelse rörande de ämnen och uppgifter, som skola ingå i denna högre utbildningskurs, hava de sakkunniga icke ansett sig böra nu lämna, enär sådan utbildningskurs är avsedd att anordnas först två år efter det den nya organisationen införts.

Utbildningskurs för i den nuvarande skatteförvaltningen anställda tjänstemän är avsedd att hållas endast under första och möjligen även andra året av organisationens verksamhet. Sedermera kommer endast en kurs

att anordnas under höstens lopp. Denna kurs är avsedd att räcka omkring tre månader och undervisningen skall meddelas av tjänstemän inom taxeringsinspektionen. Kostnaderna för utbildningskursen, som första året beräknats till 25 000 kronor, komma förty att därefter, möjligen andra året undantaget, då eventuellt en elevkurs för tjänstemän bör anordnas, bliva ganska låga och ej överstiga 2 000 kronor.

De sakkunniga hava ansett särskilt stor vikt böra fästas vid tjänstemännens utbildning och framför allt vid att till mera självständigt arbetande inspektörer utses endast sådana personer, som under sin tjänstgöring visat prov på särskild lämplighet för dessa grannliga och krävande befattningar. Härigenom vinnas garantier för att taxeringsinspektionens och taxeringsavdelningarnas verksamhet kommer att gent emot de skattskyldiga utövas på ett sådant sätt, att organisationen bör komma att uppbäras av de skattskyldigas förtroende. Utslag av ovist nit böra kunna tillbakahållas. En hög standard såväl i fråga om kunskaper som i personligt hänseende hos skattetjänstemännen innebär uppenbarligen den starkaste garantien för rättssäkerheten. Å andra sidan torde det under sådana förhållanden varken vara behöfligt eller önskvärt att i högre grad binda taxeringstjänstemännens handlingsfrihet genom inskränkande lagbestämmelser i fråga om rätten att vinna upplysningar av eller utredningar genom de skattskyldiga själva eller andra personer. I nu förevarande hänseende skiljer sig de sakkunnigas förslag från det tyska, medan det närmare ansluter sig till det engelska. I motsats till vad som gäller i den tyska skattelagstiftningen, där ett stort antal tvångsbestämmelser meddelats för reglerande av de skattskyldigas förpliktelser i olika hänseenden, hava de sakkunniga sökt inskränka de direkta straffpåföljderna av de skattskyldigas vägran att lämna uppgifter och verifikationer till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt. Den auktoritet, som tjänstemännen genom sin verksamhet kunna antagas komma att förvärva samt den påföljd i taxeringshänseende de skattskyldiga riskera, därest de utan skäl vägra att tillhandagå med sådan utredning eller upplysning, som kan äga betydelse för behörig taxerings åsättande, har ansetts utgöra en tillräcklig borgen för skapande av ett gynnsamt underlag för tjänstemännens verksamhet.

Understundom hava farhågor uttalats för, att tjänstemännen kunde komma att i sin verksamhet visa ett allt för ensidigt betonat fiskaliskt intresse ävensom att förhatliga metoder skulle komma att användas. Så vitt de sakkunniga hava sig bekant, hava berättigade erinringar mot de metoder, som hittills kommit till användning i vissa städer icke framställts. Den grundliga utbildning och träning, som enligt vad nu framhållits kommer att lämnas tjänstemännen, liksom det urval i fråga om dessas personliga kvalifikationer, som skall utövas, bör utgöra en garanti mot användande av mindre lämpliga metoder. I varje ansvars-kännande lednings in-

tesse bör ligga att avhålla sig från tillvägagångssätt, som sett på lång sikt skulle komma att skada organisationens syfte. I utbildningen för tjänstemännen skall ju ingå främst skatte- och revisionstekniska frågor, medan någon undervisning i kriminaltekniska frågor givetvis ej skall förekomma. En annan sak är likväl, att uppslagsrikedom och kombinationsförmåga jämte ett fast uppträdande måste anses som nödvändiga förutsättningar för utövande av inspektörsbefattningarna.

De jämförelsevis stora faktiska befogenheter, som komma att tilldelas inspektörerna, gör det önskvärt, att dessas oberoende ställning i förhållande till de skattskyldiga i möjligaste mån upprätthålles. Denna synpunkt har vunnit uttryck inom alla de skatteförvaltningar, vilka särskilt studerats av de sakkunniga. Sålunda äro de brittiska inspectors, de franska inspektörerna och kontrollörerna samt de tyska taxeringstjänstemännen ävensom taxeringstjänstemännen i Köpenhamn förbjudna att mot ersättning biträda skattskyldig med rådgivning i deklara-tions- eller andra skattefrågor. Särskilt stränga bestämmelser gälla i detta hänseende beträffande de tyska bokgranskarna, som äro förbjudna att i någon form mottaga ersättning eller annan förmån av en skattskyldig. Enligt de sakkunnigas mening bör det vara ovillkorligen förbjudet för tjänstemännen inom skatteförvaltningen att biträda skattskyldig med upprättande av självdeklaration eller att i annan ordning än som åligger honom såsom tjänsteman lämna skattskyldig råd i skattefrågor. Därutöver bör stadgas förbud mot att utan särskilt tillstånd innehava befattning såsom styrelseledamot eller revisor eller annat därmed jämförlikt fortlöpande uppdrag, varmed följer rätt till gottgörelse. Uppbär tjänstemannen i annan ordning ersättning för tillfälligt uppdrag, skall han var skyldig att anmäla detta förhållande till skattedirektionen. Närmare bestämmelser härom torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t i instruktionen för inspektionen och taxeringsavdelningarna. Dessa bestämmelser böra givetvis endast gälla taxeringsinspektionen tillhörande personer, sålunda jämväl inom lokal taxeringsavdelning placerad inspektör, men icke landskamrerarna.

I det föregående har omförmäls, hurusom i Norrköping och Linköping samt vissa andra städer praktiserats särskilda taxeringsåtgärder ävensom att sådana åtgärder planerats i flera andra städer. Det skulle kunna ifrågasättas, om man icke borde fortsätta på den sålunda inslagna vägen, varigenom efter hand ett effektivare taxeringsväsen komme att utvecklas. Häremot må till en början framhållas, att behovet av effektivare taxering otvivelaktigt gör sig lika starkt gällande inom praktiskt taget alla orter i landet och icke enbart i de större och medelstora städerna. Även om det, såsom beträffande Östergötlands län dryftats, skulle låta sig göra, att ett flertal kommuner förenade sig om ett gemensamt taxeringskontor, hava de sakkunniga icke ansett sig kunna tillråda att

en sådan utväg beträdes. Redan nu hava svårigheter yppat sig att erhålla för befattningarna som särskilda kommunala taxeringsmän fullt lämpade personer, en omständighet, som kommit att medföra den konsekvensen, att icke ens alla de städer, som enligt vad ovan nämnts för innevarande år planerat vidtagande av särskilda åtgärder, kunnat genomföra dessa planer. Utan en enhetlig ledning av dessa kommunala tjänstemäns verksamhet är det icke möjligt att utvinna den avsedda effekten och systemets inneboende utvecklingsmöjligheter skulle icke komma att utnyttjas. Följden bleve, att ojämnheter i fråga om taxeringens tillämpning inom olika delar av landet ökades, ett förhållande som måste anses mindre önskvärt ur de skattskyldigas egen synpunkt samt jämväl vara ägnat att åstadkomma ojämnheter i uttaxeringshänseende mellan kommunerna. Enhetligheten inom själva taxeringsväsendet kunde komma att äventyras, i det att kommunernas särskilda intressen, stundom avvikande från statens, säkerligen komme att göras gällande. Denna olägenhet kunde visserligen i någon mån undvikas, därest vederbörande landskamrerare utövade en ingående inspektion över de kommunala taxeringstjänstemännens verksamhet, men med den stora arbetsbörda, som åvilar landskamreraren, torde ett sådant övervakande icke vara möjligt att åstadkomma på ett tillräckligt tillfredsställande sätt. Vad taxeringsnämnderna beträffar har erfarenheten visat, att dessa i stor omfattning ensidigt skatta åt de speciella kommunintressena. Nu nämnda omständigheter hava för de sakkunniga utgjort avgörande skäl för att icke i nu gällande form bibehålla kommunernas rätt att använda sina tjänstemän i taxeringsarbetet.

Flera skäl tala sålunda för att i sammanhang med införande av taxeringsinspektionen avskaffa kommunernas ifrågavarande rätt, som torde kunna betecknas såsom en nödfallsutväg i saknad av effektiva organ för taxeringen. De sakkunniga hava emellertid icke ansett lämpligt att beröva en kommun möjligheten att genom bekostande av särskilda anordningar åstadkomma en mera effektiv taxering än som eljest vore möjlig att erhålla. Kommuner skola därför, under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande, hava möjlighet att erhålla en särskild tjänsteman, som biträder med taxering enbart inom ifrågavarande kommun. Denne tjänsteman skall dock anställas inom taxeringsinspektionen och tillhöra länets taxeringsavdelning. Han skall sålunda åtnjuta ersättning av statsmedel och direkt lyda under landskamreraren, men kommunen skall i sin ordning lämna ersättning till statsverket för en del, förslagsvis minst hälften, av de utav tjänstemannens verksamhet föranledda kostnaderna, under villkor att hans verksamhetsområde helt eller huvudsakligen omfattar sagda kommun. Kungl. Maj:t skall avgöra huru stor del av kostnaderna, som skola bäras av kommunen. En dylik anordning är ägnad att nedbringa statsverkets utgifter för organisationen samt att skapa möjlighet för de kommuner, som redan anställt särskild

taxeringstjänsteman, att i oinskränkt omfattning bibehålla de fördelar, som äro förenade med ifrågasvarande särskilda åtgärd.

Enligt de sakkunnigas uppfattning torde det icke vara tillrådligt, att den föreslagna organisationens utveckling äger rum i ett snabbare tempo än det nu angivna. Däremot kunde det ifrågasättas, om icke tiden för organisationens uppbyggande med fördel kunde utsträckas till en längre period. De erinringar, som måhända komma att framställas mot förslaget såsom innebärande tillskapande av nya tjänstemannaorgan, skulle ju därigenom ytterligare avtrubbas. Emellertid hava de sakkunniga för sin del ansett sig böra bestämt avråda från en sådan ordning. Bristerna i vårt nuvarande kontrollsystem äro nämligen betydande, och de därav föranledda minskningarna i det allmännas inkomster efter vad erfarenheten visat så stora, att en jämförelsevis kraftig reaktion från det allmännas sida måste anses till fullo motiverad. Därest en nyorganisation icke göres tillräckligt stark, kunna säkerligen tendenserna till felaktiga deklara-tioners avgivande icke bekämpas på så verksamt sätt, att någon utslags-givande eller varaktig förbättring av deklaramoralen vinnes. Det torde sålunda vara förenat med god ekonomisk politik, att organisationen snarast möjligt erhåller en sådan omfattning och styrka, att den-samma i en näraliggande framtid blir i stånd att fylla sina huvuduppgif-ter, även sådana som fordra mera ingående erfarenheter och kunskaper hos granskarna.

Ett genomförande av de sakkunnigas förslag förutsätter vissa organi-satoriska förändringar jämväl inom överståthållarämbetet för uppbor-dsärenden. En särskild under hela året verksam taxeringsavdelning, direkt underställd kamreraren hos överståthållarämbetets avdelning för upp-bördsärenden, bör sålunda fungera jämväl i Stockholm. Densamma tor-de i fråga om allmänna åligganden böra jämsställas med taxeringsav-delning i länsstyrelse. Taxeringsorganisationen i första instans i Stock-holm har emellertid, närmast till följd av det biträde nämnderna åtnjuta av tjänstemän inom överståthållarämbetet för uppbor-dsärenden, en betyd-ligt fastare uppbyggnad än å andra håll. Det torde därför vara möjligt att direkt å taxeringsnämnderna i Stockholm lägga flera av de uppgifter, som avsetts komma att tilldelas taxeringsavdelningarna i länen. De ge-nom taxeringsinspektionens eller överståthållarämbetets försorg stick-provsvis anskaffade uppgifterna för kontroll över deklaration av exempel-vis obligations- och bankräntor samt räntor å in-teckningar eller andra fordringar hos enskilda ävensom rörande vinster genom försäljningar av värdepapper synas kunna utan olägenhet behandlas direkt av taxerings-nämnderna. I och för en enhetlig behandling av nämnda kontrollmate-rial synes emellertid den centrala taxeringsavdelningen inom överstat-

hållarämbetet böra lämna nämnderna sådana anvisningar, att säkerhet vinnes för ett riktigt utnyttjande av kontrollmaterialet.

I övrigt skall avdelningen hava motsvarande funktioner som länsstyrelsernas taxeringsavdelningar. Avdelningen skall sålunda utgöra en påbyggnad av den allt sedan 1928 i Stockholm tillämpade centraliseringen, vilken i viss mån tjänat som förebild för de sakkunnigas förslag. I Stockholm fortgår detta särskilda taxeringsarbete endast under en jämförelsevis kort del av året nämligen under den tid prövningsnämndens arbete och förberedelserna för detta bedrivs. Den omsorgsfulla planläggning av arbetet samt den noggranna förberedelse av de särskilda arbetsuppgifterna, som utgöra ovillkorliga förutsättningar för utvinnande av erforderlig effekt av det särskilda taxeringsarbetet, medhinnas därför endast i ringa omfattning i Stockholm. Det ligger i sakens natur, att, i den mån kategori- och kedjegranskningssystemen utnyttjas, antalet fall, som göras till föremål för särskild granskning, ökas efter hand som arbetet fortskrider. Såväl i Stockholm som i Norrköping visar erfarenheten, att de ur fiskalisk synpunkt viktigaste upptäckterna av oriktigheter i deklARATIONERNA i allmänhet gjorts först under den sista delen av arbetsperioden. Emellertid har, genom att den i Stockholm anvisade granskningstiden är otillräcklig, arbetet där i regel måst avslutas, innan de uppslag och fall, som upptagits, eller vilkas upptagande till behandling befunnits önskvärd, hunnit att fullt genomarbetas. Forceringen av arbetet medför även ur de skattskyldigas synpunkt avsevärda olägenheter. Sålunda hava på grund av bristande tid till fullständiga utredningar misstag understundom förelupit. Detta förhållande utgör en av orsakerna till att, medan endast i undantagsfall besvär anförts hos beskattningsdomstolarna över de på grund av taxeringskontorets i Norrköping åtgärder företagna taxeringarna, sådana klagomål icke äro ovanliga i Stockholm.

De sakkunniga hysa den uppfattningen, att ett genomförande i Stockholm av den särskilda taxeringskontrollen skall kunna åstadkommas utan större ökning av statsverkets och stadens samfällda utgifter för taxeringsarbetet därstädes. En omläggning och rationalisering av taxeringsarbetet så, att detsamma kommer att omfatta även den särskilda taxeringskontrollen, synes enligt de överslagsberäkningar de sakkunniga verkställt vara möjlig att åstadkomma utan nämnvärd ökning av kostnaderna eller utan att den granskning, som för närvarande utföres, skulle komma att menligt påverkas. Emellertid hava de sakkunniga i frågans nuvarande läge icke ansett sig böra i detalj ingå på arten eller omfattningen av de organisatoriska ändringar, som lämpligen böra i sådant syfte vidtagas inom överståthållarämbetet för uppborärenden i och för en dylik rationalisering, och detta desto mindre som frågan torde ligga utom ramen för de sakkunnigas uppdrag.

I ett hänseende hava dock de sakkunniga föreslagit ändringar i taxeringsförfordningen för beredande av möjlighet till förenklad handlägg-

ning av vissa taxeringsfall. Ett mycket stort antal av taxeringarna i huvudstaden avse sådana löntagare, för vilka taxeringens fastställande är enkel och i regel icke erfordrar annan åtgärd än jämförelse mellan de i deklarationen angivna avlöningsbeloppen och inkomna löneuppgifter från arbetsgivare. Det har syntts de sakkunniga som om en handläggning av sådana ärenden i hittills tillämpad ordning, innebärande att deklarationerna granskas av såväl ordföranden som kronoombudet, vilken är hos överståthållarämbetet anställd tjänsteman, icke skulle vara av behovet påkallad. Detta spörsmål har för övrigt uppmärksamrats av överståthållarämbetet, som i en den 27 juni 1932 dagtecknad underdånig skrivelse med approximativ beräkning av de kostnader för taxeringsarbetet inom Stockholms stad, som under budgetåret 1932/1933 borde gäldas från ordinarie förslagsanslaget för årlig taxering, anförde följande:

»Enligt överståthållarämbetets mening hade det med hänsyn till det nu anförda varit önskvärt, att en utredning rörande möjligheterna att med bibehållande av taxeringsorganisationens effektivitet vidtaga besparingar, hade föregått beslutet om den mycket avsevärda sänkningen av anslaget. Såsom överståthållarämbetet vid flera tillfällen för Eders Kungl. Maj:t framhållit, hava åtgärder, till undvikande av eljest till följd av ökningen i arbetsmaterialet föranledda nya kostnadsanspråk, företagits i Stockholm genom att i viss utsträckning längdförarna anförtratts granskning av enklare deklarationsuppgifter. Genom att fortsätta på den sålunda inslagna vägen och verkställa en fördelning av arbetsuppgifterna med hänsyn till dessas beskaffenhet, skulle säkerligen betydande besparingar kunna göras. Därest deklarationer, avseende löntagare med inkomst enbart av fast anställning samt andra därmed jämförbara, allenast rutin krävande taxeringsuppgifter, avskildes från det övriga mera komplicerade arbetsmaterialet samt anförtröddes åt befattningshavare i lägre ställning, skulle antalet taxeringsdistrikt kunna minskas. En förutsättning härför är emellertid, att taxeringsnämndsordförandena befrias från skyldighet att granska sådana enkla deklarationer, beträffande vilka ett behov av dubblering i fråga om kontrollen icke föreligger. Hittills har en sådan anordning icke ansetts lagligen kunna genomföras. Överståthållarämbetet ifrågasätter därför, om icke en ändring borde ske i 78 § taxeringsförordningen antingen i den riktningen att ordförandens uppgifter och ansvar angivas mera allmänt än nu är fallet eller ock att en bestämmelse införes av innebörd, att länsstyrelse skall äga föreskriva, att taxeringsnämndens ordförande må kunna befrias från granskning av deklarationer av viss enkel beskaffenhet, under förutsättning att sådan deklaration underkastats granskning av hos länsstyrelse anställd tjänsteman. Denna lägre tjänstemans arbete borde givetvis här i Stockholm övervakas av vederbörande taxeringskommissarie eller assistent.»

För möjliggörande av en sådan förenkling i arbetet såväl i huvudstaden som annorstädes hava de sakkunniga föreslagit, att till 75 § taxeringsförordningen fogas ett tillägg, enligt vilket länsstyrelse må, då särskilda omständigheter därtill påkalla, för visst år förordna, att vissa deklarationer av enkel beskaffenhet, som avgivits av löntagare, må granskas

allenast av ordförande i beskattningsnämnd i första instans eller av kronombud hos sådan beskattningsnämnd. Härav betingade ändringar i 78 och 80 §§ taxeringsförordningen hava därjämte föreslagits.

Vid bedömandet av behovet utav ökad personal för genomförande av den särskilda taxeringskontrollen i Stockholm hava de sakkunniga ansett sig böra utgå från nu bestående organisation av taxeringsarbetet. Med hänsyn till denna organisations omfattning och beskaffenhet torde behovet av ökad personal där vara förhållandevis mindre än i länsstyrelserna. Ett antal av 10 taxeringsinspektörer synes dock erforderligt. Dessa inspektörer böra utses av Kungl. Maj:t och avlöningen till dem bör utgå av statsmedel. Andra utgifter såsom lokalhyra m. m. torde böra ersättas av staden, som genom de föreslagna åtgärderna uppenbarligen kommer att beredas avsevärda fördelar.

Beräknas arvudet till taxeringsinspektör i genomsnitt till 10 000 kronor, skulle statsverkets utgifter för förbättrat taxeringsväsen i Stockholm komma att belöpa sig till sammanlagt 100 000 kronor. Denna utgift torde böra utgå från det ifrågasatta anslaget »Kostnad för särskilda taxeringsåtgärder».

Till Stockholms stad har årligen från och med år 1922 utgått ersättning såsom bidrag till kostnader, som staden åtagit sig för särskilda anstalter för taxeringsarbetet genom tillhandahållande av tjänstemän eller annorledes. Under år 1932 utgick sådan ersättning med något mer än 70 000 kronor. Då enligt de sakkunnigas förslag staten genom den särskilda taxeringsorganisationens bekostande själv skulle övertaga utgifterna för dylika anstalter, hava de sakkunniga föreslagit, att nuvarande 145 § mom. 3 skall utgå ur taxeringsförordningen. Emellertid hava de sakkunniga ansett sig böra framhålla, att nämnda kostnadsbidrag utgått såsom ersättning för ändamålsenliga åtgärder av en annan natur än de nu föreslagna. Enligt de sakkunnigas mening föreligger därför ett visst fog, åtminstone därest stadens utgifter för taxeringsarbetet i Stockholm icke anses kunna minskas genom de av de sakkunniga föreslagna åtgärderna, att staden i annan form beredes ersättning för vad som genom nämnda, årliga kostnadsbidrag skulle kommit att utgå till staden.

I 15 och 16 §§ taxeringsförordningen hava föreslagits införande av bestämmelser rörande taxeringsavdelningarna och taxeringsinspektionen. Dessa organs sammansättning och uppgifter hava i förordningen angivits helt allmänt och huvudsakligen endast i de delar, som beröra deras ställning till de skattskyldiga och till beskattningsnämnderna. Därjämte har i 55 § 1 mom. införts bestämmelse rörande taxeringsinspektörs anmaningsrätt samt i 56 § 1 mom. beträffande taxeringstjänstemans rätt att granska deklARATIONER. Vidare hava i 79 § föreskrifter föreslagits, som reglera taxeringsnämnds rätt att erhålla biträde av taxeringsavdelning eller taxeringsinspektionen med granskning av deklARATIONER eller

särskild utredning, varjämte i 93 § föreslagna bestämmelser reglera landskamrerarens rätt att erhålla sådant biträde av taxeringsinspektionen. Slutligen meddelas enligt förslaget bestämmelser i 108 § för de fall, att taxeringsavdelning eller taxeringsinspektion önskar tillgång till självdeklarationer och andra uppgifter för verkställande av granskning eller utredning.

Inspektionens och taxeringsavdelningarnas verksamhet i övrigt ävensom deras inbördes förhållande hava ansetts lämpligen böra regleras genom särskilda av Kungl. Maj:t utfärdade instruktioner. De sakkunniga hava i det föregående uppdragit riktlinjerna för nämnda verksamhet och hava icke funnit anledning föreligga att redan nu utarbета något förslag till sådana instruktioner.

KAP. III.

Skattskyldigs plikt att lämna medverkan till ledning för egen taxering.

Uppgiftspliktens omfattning.

Skyldigheten att meddela upplysningar till ledning för egen taxering är i princip obegränsad. Taxeringsförordningen skiljer mellan två slag av dylika upplysningar. Det ena omfattar sådana uppgifter, som skola avlämnas enligt deklaraionsformulären, och det andra sådana, som skattskyldig har att jämlikt 32 § 2 mom. meddela efter anmaning.

Vissa skattskyldiga äro ovillkorligt skyldiga att lämna de uppgifter, som skola meddelas i deklaraionsformuläret (26 § 1 mom.). För andra skattskyldiga inträder denna skyldighet först efter anmaning (26 § 2 mom.). Bestämmelserna rörande deklaraions innehåll återfinnas i 29 och 30 §§. Enligt 27 § skall självdeklaraion avgivas på heder och samvete samt avfattas å blankett, som av Kungl. Maj:t fastställes i anslutning till i nämnda paragrafer meddelade bestämmelser.

Underlåtenhet att avgiva deklaraion, som skall avlämnas utan anmaning, medför, med ett i 39 § 2 mom. angivet undantag beträffande självdeklaraion för staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet, den påföljd, att skattskyldig förlorar rätten att hos kammarrätten och Kungl. Maj:t överklaga taxering, för vilken deklaraionen skolat ligga till grund. Enahanda påföljd drabbar den, som underlåter att hörsamma anmaning att jämlikt 26 § 2 mom. avlämna deklaraion, samt den, som underlåter efterkomma anmaning att fullständiga deklaraion, som varit ofullständig. Skyldigheten att avgiva deklaraion för staten m. fl. kan framtvingas genom vitesföreläggande, därest den försumlige icke är offentlig tjänsteman. Anteckning om försummelsen skall enligt 39 § 5 mom. verkställas i inkomstlängden. Därjämte finnas särskilda ansvarsbestämmelser stadgade för uraktlåtenhet att avlämna deklaraion efter anmaning. Försummelse åter att efterkomma anmaning att meddela för egen taxering erforderliga upplysningar utöver dem, som föranledas av deklaraionsformuläret, medför ingen annan påföljd än att anteckning om uraktlåtenheten skall göras i inkomstlängden.

I princip råder en betydande olikhet i fråga om uppgiftsplikten till ledning för egen taxering enligt det svenska och exempelvis det tyska skattesystemet. Enligt den tyska skattelagstiftningen anses deklaraionsformuläret,

som fastställas av riksförvaltningsministern, ange endast det minimum av uppgifter, som skola lämnas, och dessa uppgifter skola därför lämnas ovillkorligt. Obegränsad skyldighet föreligger att på anmaning av skattemyndigheterna därutöver meddela varje till ledning för skattskyldigs egen taxering erforderlig upplysning. Underlåtenhet att hörsamma sådan anmaning medför samma påföljd som försummelse att avlämna självdeklaration, ehuru skyldighet icke förelegat att meddela uppgiften i självdeklaration.

Obestriddligen framstå sistnämnda bestämmelser såsom mera följdriktiga än de svenska. Genom att deklaraionsformulären numera fastställas icke av riksdagen utan av Kungl. Maj:t har ett tidigare skäl för att stadga olika påföljd för försummelse att lämna uppgift i de olika fallen icke längre samma betydelse som tidigare. Det oaktat hava de sakkunniga av flera anledningar icke velat föreslå, att bestämmelserna rörande den strängare påföljden erhålla vidgad omfattning. Med de påtagliga svagheter, som vidlåda den svenska taxeringsorganisationen, saknas nödig garanti för att endast sådana upplysningar infordras, som äro oundgängligen nödvändiga för åsättande av en riktig taxering. Därtill kommer, att påföljden av deklaraions-skyldighetens försummelse i fråga om förlust av talerätt är strängare enligt den svenska än efter den tyska lagstiftningen, och att ett utsträckande av denna rigorösa påföljd till nya områden icke kan anses tillrådligt.

Den för enskilda deklaraionspliktigas del stadgade påföljden av talerättens förlust har ansetts såsom ett verksamt medel att framtvunga det för taxeringsarbetet nödvändiga deklaraionsmaterialet. Erfarenheten har emellertid visat, att deklaraionspliktiga i stor omfattning underlåta att efterkomma anmaning att avgiva deklaraion. Icke sällan torde försummelsen berott därpå, att den deklaraionspliktige i verkligheten åtnjutit högre inkomst än den, för vilken enligt hans eget antagande taxeringsnämnden skulle komma att uppskatta honom. Med hänsyn härtill och då det i vart fall måste anses förenligt med god ordning, att taxeringsmyndigheterna i största möjliga utsträckning erhålla ledning vid sina avgöranden utav avgivna deklaraioner, hava de sakkunniga föreslagit, att jämväl beträffande enskilda skattskyldiga deklaraionsplikten skall kunna framtvungas genom föreläggande av vite. Såsom ett särskilt skäl härför kan vidare åberopas, att enligt de sakkunnigas förslag deklaraionerna i vissa fall skulle komma att lämna upplysningar jämväl till ledning för tredje mans taxering, icke endast såsom för närvarande beträffande utbetalade periodiska understöd, utan jämväl i fråga om utbetalade räntor m. m.

Vid framläggande av Kungl. Maj:ts proposition den 4 mars 1927 nr 210 med förslag till taxeringsförordning anförde chefen för finansdepartementet att, ehuru befogade erinringar syntes departementschefen kunna riktas mot sistberörda påföljd såsom alltför rigorös, han likväl med hänsyn dels till den möjlighet att få rättelse i en oskäligen hög taxering, som erbjöde sig i prövningsnämndens befogenhet att göra ändring i taxering även utan att

besvär anförts, och dels till att samma påföljdsbestämmelse redan funnes, icke ansåge sig böra föreslå borttagande av denna påföljd.

De erinringar, som närmast kunna göras mot dessa bestämmelser, äro att desamma i de särskilda fallen drabba ytterst ojämnt och att tillbörlig hänsyn icke kan tagas till de motiv, som föranlett underlåtenhet att fullgöra ovillkorligt föreliggande deklarationsplikt. Det oaktat hava de sakkunniga anslutit sig till den av nämnda departementschef uttalade uppfattningen och icke ansett någon ändring för närvarande böra vidtagas i bestämmelserna. Emellertid hava de sakkunniga ansett sig kunna förutsätta, att i förekommande fall taxeringsmyndigheterna komma att beakta angelägenheten av tillsynen över att försumliga deklarationspliktiga tillhållas att deklarerera och att i mån av behov vitesförfarandet kommer till användning. Det torde kunna antagas, att även sådana deklARATIONER, som ingivas efter deklarationsfristens utelöpande, komma att beaktas vid taxeringen.

Skyldighet att förebringa utredning samt styrka uppgifter till ledning för egen taxering m. m.

Utöver den uppgiftsplikt till ledning för egen taxering, som sålunda stadgats, åligger det vissa slag av inkomsttagare att antingen ovillkorligt eller efter särskild anmaning tillhandahålla taxeringsmyndigheterna särskilt utredningsmaterial såsom räkenskapsutdrag m. m. samt bokföring med därtill hörande handlingar. I det följande skall redogörelse särskilt lämnas rörande de sakkunnigas förslag i fråga om utvidgning av skattskyldigs plikt att tillhandahålla bokföring och andra handlingar till ledning såväl för egen som för annans taxering.

Skattskyldigs plikt att till ledning för egen taxering lämna sin medverkan inskränker sig i stort sett till att meddela upplysningar. Däremot har, med nyssnämnda undantag beträffande bokföringsskyldiga personer, icke någon skyldighet stadgats att förebringa utredning eller tillhandahålla material, innefattande sådan utredning, eller att styrka riktigheten av lämnade upplysningar.

I åtskilliga utländska stater har skyldighet stadgats för skattskyldig att antingen ovillkorligt (Amerikas Förenta Stater) eller på anfordran (Tyskland) med ed eller försäkran i eds ställe bekräfta riktigheten av lämnade uppgifter till ledning för egen taxering. Av flera anledningar hava de sakkunniga dock icke ansett sig böra föreslå införande av edsbestämmelser, även om därigenom — närmast till följd av de skärpta straff, som komme att följa — tillförlitligare deklarationsuppgifter måhända komme att erhållas.

Beträffande skyldigheten att inför taxeringsmyndigheterna förebringa utredning och bevisning återfinnas i allmänhet bestämmelser därom i modernare utländska skattelagstiftningar. Sålunda har enligt den tyska lagstiftningen skattskyldig att på anfordran så långt möjligt bestyrka riktigheten av

utav honom lämnade uppgifter. Han har på begäran av taxeringsmyndighet att reda ut sakförhållanden samt att genom förebringande av motbevisning sätta argument eller förhållanden, som tala mot honom, ur kraft. Därest riktigheten av skattskyldigs uppgifter ifrågasätts, är han skyldig att fullständiga och förtydliga sina uppgifter och att i görligaste mån styrka riktigheten av desamma. Skattemyndighet kan genom användande av tvångsmedel framtvunga erforderlig utredning. Skattskyldig har för att bli i stånd att meddela riktiga uppgifter att genomgå affärsböcker och andra handlingar. Å andra sidan äger skattskyldig ett ovillkorligt anspråk på att höras, innan hans uppgifter frångås.

Till följd av den processuella ställning den skattskyldige här i landet intager, vilkens deklara-tionsuppgift frångåtts, ligger det i regel i hans eget intresse att även utan uttryckligt stadgad skyldighet erbjuda beskattningsnämnderna tillgängligt utrednings- och bevisningsmaterial. Enligt rådande praxis är det dock jämförelsevis ovanligt, att sådant material infordras av taxeringsnämnd. Uppenbarligen är det emellertid ur skilda synpunkter önskvärt, att beskattningsnämnderna, innan en deklaration frångås, kritiskt granska detta material. Underlåtenheter härutinnan hava säkerligen medverkat till att beskattningsdomstolarna i stor utsträckning utan att mera fullständig bevisning presterats bifallit av skattskyldiga anförda besvär. Genom de ändringar i fråga om taxeringskontrollens utövande, de sakkunniga föreslagit, erhåller denna fråga en betydande räckvidd. Beträffande eftertaxeringar synes det särskilt angeläget, att dylik skyldighet stadgas. De sakkunniga hava därför föreslagit åläggande för skattskyldig att efter bästa förmåga styrka riktigheten av meddelade uppgifter till ledning för egen taxering vare sig dessa meddelats i avgiven självdeklaration eller eljest. Denna skyldighet skall omfatta icke endast sådana uppgifter, som avlämnats till ledning för taxering under beskattningsåret utan avse jämväl uppgiftsplikt rörande sådana under äldre år inträffade förhållanden, som kunna hava betydelse för åsättande av eftertaxering. Annan påföljd för försummelse att efterkomma anmaning att förebringa utredning eller bevisning än anteckning därom i inkomstlängden har emellertid icke föreslagits. En konsekvens av denna skyldighets utsträckande att omfatta år, för vilket eftertaxering kan åsättas skattskyldig, torde dock bli att, därest skattskyldig underlåter att efterkomma anmaning att lämna sådan upplysning, bevisbördan kommer att jämväl i eftertaxeringsfall påvila den skattskyldige och icke hans motpart.

En med nyssnämnda fråga nära sammanhängande är ett av 1929 års bevillningsutskott vidrört spörsmål. I sitt betänkande nr 17 anförde utskottet, att genomförandet av ett tillförlitligt kontrollsystem borde lända till gagn icke endast för det allmännas fiskaliska intresse utan jämväl för de skattskyldiga. I väckta motioner hade framhållits de icke sällan förekommande fall, då taxeringsmyndigheterna utan närmare undersökningar och på tämligen lösa grunder frångått avgivna deklara-tioner. Den ökade möj-

ligheten att vinna kontroll borde för de skattskyldiga medföra större rätts-säkerhet. Bestämmelser syntes förty böra lämnas till förekommande av avvikelser från i behörig ordning avgivna deklamationer på skäl av mer eller mindre godtycklig beskaffenhet.

Uttrycklig skyldighet för taxeringsmyndighet att, innan begärt avdrag förvägras skattskyldig eller hans deklationsuppgifter helt frångås, lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig, finnes stadgad i flera utländska lagstiftningar exempelvis den norska. Såsom ovan antytts har jämväl den tyska skattelagen en motsvarande bestämmelse.

Även här i landet har ett visst beaktande ägnats nämnda synpunkt. Så skall enligt 93 § taxeringsförordningen landskamreraren, om han finner anledning till erinran mot viss taxering eller anser 53 § 3 mom. kommunal-skattelagen böra tillämpas beträffande viss skattskyldig, där så kan ske och fråga icke är allenast om uppenbar felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, lämna den skattskyldige tillfälle att yttra sig. Någon direkt motsvarighet till denna bestämmelse finnes icke stadgad i fråga om taxeringsnämnden. Däremot har föreskrivits att, om deklamation icke blivit följd vid taxeringen, skall taxeringsnämndens ordförande till-sända den skattskyldige underrättelse om avvikelserna och om skälen därför. Den skattskyldige äger därefter att genom besvär hos prövningsnämnden söka ändring i taxeringen samt i besvären utveckla och styrka sin talan. Då taxeringen först genom prövningsnämndens beslut vinner rättskraft gent emot skattskyldig, skulle man måhända kunna göra gällande, att nämnda underrättelse träder i stället för det i utlandet praktiserade förfarandet att lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig. Härtill kommer att flera om-ständigheter, främst den korta tid taxeringsnämnderna hava till sitt för-fogande samt bristen på fackmän hos taxeringsnämnderna, försvåra för att icke säga omöjliggöra att i varje dylikt fall lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig.

Det torde emellertid vara obestriddigt, att underlåtenheten att lämna skatt-skyldig tillfälle att yttra sig, innan avvikelse från av honom avgivna deklara-tion göres, uppväckt en rätt så naturlig ovilja bland de skattskyldiga. Med den av de sakkunniga föreslagna omläggningen av taxeringsorganisationen beredas taxeringsnämnderna möjlighet att i taxeringsfall, där utredningen kräver större mått av sakkunskap eller tidsödande arbete, hos landskamre-raren begära, att utredningen skall verkställas genom taxeringsavdelningen. Vid sådant förhållande hava de sakkunniga ansett avgörande skäl icke tala mot införande av en bestämmelse i nu angiven riktning. Det är emellertid uppenbart, att skattskyldigs hörande icke kan påfordras i varje fall, då taxeringsnämnden anser skäl föreligga för avvikelse från av honom av-given deklamation. Gäller det exempelvis tolknings- eller värderingsspörs-mål, vid vilkas bedömande taxeringsnämnden måhända endast följer inom länet allmänt tillämpade normer, torde ett sådant förfaringsätt knappast vara erforderligt. De sakkunniga hava därför föreslagit införande av ett

nytt 2 mom. till 79 §, enligt vilket ordföranden skall, innan deklara- tion frångås och fråga uppkommer om åsättande av taxering enligt taxe- ringsnämndens fria skön, där så kan ske, lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig.

Deklarationsformulärens avfattning och innehåll.

I sitt förenämnda betänkande nr 17 anförde 1929 års bevillningsutskott, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke deklara- tionsformulären kunde förenklas samt anvisningarna till dessa givas en för den stora allmänheten mera lättfattlig avfattning och till ledning för de skattskyldiga lämnas en kortfattad redogörelse rörande ortsavdragen och sättet för det beskattningsbara beloppets beräkning.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 41 anförde 1933 års bevillningsutskott bland annat, att det måste anses önskvärt, att kännedomen om bestämmelserna rörande rätt till lindring i vissa fall i beskattning av avliden persons inkomst eller förmögenhet på ett ändamålsenligt sätt spriddes bland de skattskyldiga, exempelvis genom komplettering av de å deklara- tionsblanketten eller debetsedeln införda anvisningarna. Då utskottet vore förvisst om, att Kungl. Maj:t komme att ägna detta förhållande uppmärksamhet, hade utskottet dock icke ansett sig böra föreslå någon särskild åtgärd i nämnda syfte.

I anledning av vad 1929 och 1933 års bevillningsutskott uttalat hava de sakkunniga utarbetat ett utkast till förenklade formulär med anvisningar, kompletterade i ovan angivna hänseenden. Då dessa formulär icke torde kunna komma till användning förrän tidigast vid 1935 års taxering, hava de sakkunniga icke infört dessa formulär i förevarande betänkande.

I ett hänseende hava de sakkunniga föreslagit en utvidgning av deklara- tionernas innehåll. För kontroll över beskattning såväl hos uppgiftspliktig själv som hos annan person av inkomst av kapital samt däri nedlagda till- gångar, för kontroll över begärda avdrag för utgiftsräntor och skulder samt för underlättande av den redan för närvarande deklara- tionspliktig ålig- gande skyldigheten att specificera vissa kapitalinkomster, förmögenhetstill- gångar och realisationsvinster hava de sakkunniga föreslagit införande av ett nytt, såsom bilaga 9 (sid. 201) till detta betänkande fogat förslag till deklara- tionsformulär.

Detaljfrågor.

I sitt den 30 juni 1925 avgivna betänkande hade 1923 års taxeringssak- kunniga föreslagit den ändringen i fråga om skyldighet för juridiska per- soner av icke offentlighetsrättslig natur att avgiva självdeklara- tion, att dylik skyldighet skulle föreligga för sådan person, därest han under beskattnings- året haft förvärvskälla av beskaffenhet, att skattskyldighet för därav här- flytande inkomst ålåg honom enligt förordningen om inkomst- och för-

mögenhetsskatt eller enligt kommunalskattelagen. Taxeringsakkunniga hade alltså föreslagit, att den nu angivna förutsättningen skulle gälla jämväl för verk eller bolag, som vore försett med Kungl. Maj:ts oktroy eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller stode under offentlig kontroll. Vid framläggande av förutnämnda proposition nr 210 till 1927 års riksdag anförde chefen för finansdepartementet att, då dessa verk eller bolag för närvarande vore utan någon som helst begränsning skyldiga att avgiva självdeklaration och tillräcklig anledning att frångå vad sålunda gällde icke syntes föreligga, hade för deras del nu gällande föreskrift om ovillkorlig skyldighet att avgiva självdeklaration bibehållits i 25 § 1 mom. av det med propositionen framlagda förslaget.

Då emellertid den av 1923 års taxeringsakkunniga föreslagna ändringen innebär en förenkling av de nuvarande invecklade bestämmelserna rörande deklaraionsplikt och en sådan förenkling icke torde medföra något som helst men för taxeringsarbetet, hava de sakkunniga föreslagit en ändring i nyssberörda författningsrum av samma innebörd som den av taxeringsakkunniga förordade.

Enligt 26 § 1 mom. 2) b) andra stycket taxeringsförordningen skall vid bedömandet av fysisk persons deklaraions-skyldighet, om han under beskattningsåret varit gift, hänsyn tagas, förutom till hans egen inkomst och förmögenhet, även till sådan boets eller andra makens inkomst och förmögenhet, däröver förvaltningen rättsligen tillkommit honom. Motsvarande stadgande saknas beträffande andra makens inkomst och förmögenhet i övrigt. Därest beträffande äkta makar, som under beskattningsåret varit gifta och levt tillsammans, den ena makens inkomst och förmögenhet uppgått till deklaraionspliktigt belopp men den andras understigit detta belopp, föreligger med nu gällande bestämmelse icke deklaraionsplikt men väl skattskyldighet för sistnämnda makes inkomst och förmögenhet, därest han själv ägt utöva förvaltningen däröver. Detta förhållande innebär en bestämd olägenhet. Med hänsyn härtill och då makarna säkerligen icke torde sakna sådan kännedom om den andra makens ekonomiska förhållanden, att svårighet skulle kunna uppstå att bedöma, huruvida deklaraions-skyldighet kan föreligga, hava de sakkunniga föreslagit den ändring i sistnämnda bestämmelse, att vid bedömande av fysisk persons deklaraions-skyldighet skall, om han under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, hänsyn tagas, förutom till hans egen inkomst och förmögenhet, till den andra makens inkomst och förmögenhet.

Särskild kontroll över rörelseidkare.

En för fiskaliskt ändamål anordnad kontroll över rörelseidkares inkomstdeklaration kan näppeligen bliva fullt tillfredsställande utan tillgång till rörelseidkarens bokföring. Även i och för taxeringskontroll över sådana

utövare av rörelse eller verksamhet, som icke föra handelsböcker, synes det lika önskvärt, att taxeringsmyndigheterna beredas tillgång till de fortlöpande anteckningar rörande inkomster och utgifter, som dessa rörelseidkare må hava fört. Visserligen kan erinras, att garanti saknas för att räkenskaperna eller anteckningarna på ett riktigt sätt återgiva affärshändelserna i företagarens verksamhet, men med räkenskaperna som grundval för en granskning är det ofta möjligt för en väl utbildad, skarpsynt och tränad taxeringsman att kontrollera, om så varit förhållandet. Uppfattningen om bokgranskningens centrala betydelse för en rationell skattekontroll har för övrigt trängt igenom i samtliga de utländska stater, som hava en ordnad taxeringskontroll. En i stort sett obegränsad rätt att granska skattskyldigs bokföring, vare sig densamma avser beskattningsåret eller tidigare år, förefinnes sålunda i sådana stater.

Gällande bestämmelser och deras tillkomst m. m.

I vårt land har sedan lång tid tillbaka en särskild uppgiftsplikt ålegat bokföringsskyldiga eller åtminstone vissa av dem. Sålunda stadgades i 21 § förordningen den 21 juni 1902 om inkomstskatt skyldighet för aktiebolag och vissa andra juridiska personer att vid deklaration foga bestyrkt utdrag av bolagets senast avslutade räkenskaper, utvisande beloppet av hela den under räkenskapsåret uppkomna vinsten, dels ock bestyrkt avskrift eller tryckt exemplar av bolagets revisionsberättelse för senaste räkenskapsår. En liknande bestämmelse fanns för övrigt inrymd redan i den av 1859—60 års riksdag beslutade bevillningsförordningen.

Enligt 1910 års taxeringsförordning i dess ursprungliga lydelse förelåg skyldighet för aktiebolag att vid deklaration foga bestyrkt avskrift av in- och utgående balansräkning samt vinst- och förlusträkning, där sådan förts, ävensom att avlämna bestyrkt avskrift eller tryckt exemplar av revisionsberättelse och styrelsens förvaltningsberättelse. Först genom en år 1918 utfärdad förordning utsträcktes skyldigheten att vid deklaration foga räkenskapsutdrag till alla skattskyldiga, som enligt lag skolat föra handelsböcker. Genom 1928 års taxeringsförordning infördes bestämmelser om skyldighet för bokföringspliktiga att på anfordran tillhandahålla landskamrerare räkenskaper för granskning.

Medan försummelse att efterkomma anmaning att avlämna räkenskapsutdrag medför förlust av rätt att överklaga taxering hos beskattningsdomstolarna, inträder icke annan uttrycklig påföljd för underlåtenhet att efterkomma anmaning att tillhandahålla bokföring för granskning än att anteckning om underlåtenheten göres i inkomstlängden.

Såsom förut framhållits är uppgiftsplikten till ledning för egen taxering i princip obegränsad. Så föreskrevs samtidigt med införandet av obligatorisk självdeklarationsplikt skyldighet att efter anmaning i den omfattning, som i anmaningen angivits, meddela för egen taxering erforderliga upplys-

ningar utöver dem, som föranledas av deklarationsformuläret. Med denna bestämmelse torde väl närmast hava åsyftats åläggande för skattskyldig att i erforderliga punkter komplettera avgiven deklaration med upplysningar, som kunna tjäna till ledning för bedömning av hans inkomst- eller förmögenhetsförhållanden. Däremot synes man icke hava avsett att därigenom möjliggöra införskaffande av räkenskaper eller utdrag av sådana eller av andra handlingar, genom vilka upplysningar och vägledning för inkomstberäkningen kunde vinnas, men vilket material den skattskyldige icke direkt ålagts att förete. I praxis har genom nämnda stadgande otvivelaktigt en viss oklarhet uppstått i fråga om de skattskyldigas förpliktelser och ur denna synpunkt är det givetvis till fördel, att numera skyldighet att tillhandahålla räkenskapsutdrag och bokföring i original föreskrivits.

Taxeringsmyndigheterna hava dock, med begagnande av den allmänna befogenhet, som tillerkänts dem, även innan skyldighet stadgats för enskilda att ingiva räkenskapsutdrag, i stor omfattning infordrat sådana. Vidare hava dessa myndigheter understundom begärt att få del av räkenskaper i original, långt innan 1928 års taxeringsförordning trädde i kraft. Vanligen har därvid tillgått så, att taxeringsmyndighet, som funnit sig behöva tillgång till avskrift eller utdrag av vissa konton i bokföringen för att bereda sig en mera ingående kännedom om den skattskyldiges bokföring än den, de ofta ganska knapphändiga räkenskapsutdragen lämnat, erbjudit den skattskyldige att till förekommande av det tidsödande arbete dylika uppgifters lämnande kunde föranleda i stället tillhandahålla sin bokföring. Bokgranskningar hava emellertid under tiden före den 1 januari 1929, då gällande taxeringsförordning trädde i kraft, med några enstaka undantag företagits allenast inom ett fåtal län. Flera orsaker hava medverkat till att bokgranskningar icke mera allmänt ägt rum. Utredningar av invecklad beskaffenhet hava knappast ansetts ingå i taxeringsmyndigheternas uppgifter och oftast hava såväl kvalifikationer som tid för utförande av sådana saknats hos taxeringsmännen. Då nära nog alla de i taxeringsarbetet i första instans deltagande personerna, Stockholm undantaget, äro lekmän, har man icke ansett sig kunna på dem ställa anspråk på utförande av tidsödande och speciell sakkunskap krävande utredningar. Endast i undantagsfall torde tillräcklig sakkunskap för bokgranskningars verkställande hava förefunnits bland taxeringsnämndernas ledamöter och landskontorens personal. I allmänhet torde personer, som icke innehaft uppdrag såsom taxeringsnämndsordförande eller tillhört länsstyrelsen, biträtt med granskning. I syfte att råda bot på bristen på sakkunniga infördes år 1920 i 30 och 45 §§ 1910 års taxeringsförordning bestämmelser, enligt vilka taxeringsnämnd och länsstyrelse bemyndigades att, där så ansågs erforderligt, tillkalla sakkunnigt biträde. Såsom motiv för detta stadgande anförde chefen för finansdepartementet i proposition nr 400 till 1920 års riksdag (sid. 80—81) följande:

»För att kunna kontrollera deklARATIONER av mera invecklad beskaffenhet såsom till exempel rörande ett industriföretag, en handelsverksamhet av

mera egenartad natur eller dylikt erfordras ofta större sakkunskap än som finnes att tillgå bland ledamöterna i taxeringsnämnden eller prövningsnämnden. I dylika fall har taxeringsnämndens ordförande och kronans ombud i prövningsnämnden, om de velat erhålla önskad kontroll, varit hänvisade till att på privat väg skaffa sig den hjälp som kunnat vara behövlig. Detta kan dock icke vara riktigt, utan böra taxeringsnämnd och prövningsnämnd vara berättigade att på det allmännas bekostnad erhålla det sakkunniga biträde, som kan vara behövt för behandlingen av särskilda uppskattningsfrågor. I 30 och 45 §§ hava intagits bestämmelser om rätt att tillkalla sakkunnig, varjämte i 54 § 5 mom. meddelats föreskrifter om arvode till sålunda tillkallad sakkunnig.»

Sist omnämnda lagändring torde dock knappast hava åstadkommit mera avsevärd ökning i användningen av sakkunniga biträden. Såsom en av anledningarna härtill har uppgivits den brist på för bokgranskning lämpliga personer, som alltjämt flestades rådde.

I sitt betänkande angående omorganisation av taxeringsväsendet hade 1923 års taxeringssakkunniga föreslagit, att stadigvarande biträden med särskild sakkunskap skulle ställas till landskamrerarnas förfogande. Dessa personer skulle biträda landskamreraren i hans arbete med inspektion över taxeringsnämnderna samt därjämte verkställa undersökningar av mera betydelsefulla taxeringsfrågor och tillhandahålla nämnderna resultatet av undersökningen. Såsom särskilt angeläget framhölls, att landskamreraren under hela taxeringstiden komme att till sitt förfogande hava någon medhjälpare, åt vilken han omedelbart kunde uppdraga att verkställa undersökning av skattskyldigs bokföring. Ehuru den förefintliga rätten att tillkalla sakkunnig enligt taxeringssakkunnigas förslag kom att kvarstå med den inskränkning, att denna rätt uteslutande förbehölls landskamreraren och kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden, ansågo taxeringssakkunniga likväl erforderligt att bereda landskamreraren biträde av anställda personer samt anförde till stöd härför i huvudsak följande:

Det vore alls icke visst att lämplig person omedelbart vore i tillfälle att fullgöra behövlig undersökning eller utredning. Man måste även taga i betraktande, att den, som utan att eljest syssla med taxeringsangelägenheter en eller annan gång anmodades att verkställa utredning av viss taxeringsfråga, svårligen kunde förväntas besitta nödig insikt i skatteförfattningarna och erfarenhet vid deras tillämpning. Därjämte kunde man icke utan vidare vara övertygad om att en dylik person, särskilt om han yrkesmässigt ombesörjde upprättandet av bokslut åt affärsmän, skulle kunna helt frigöra sig från hänsyn till sitt klientel, utan man måste snarare räkna med att han för att icke mista sina kunders förtroende avböjde att verkställa den av landskamreraren påkallade undersökningen. Under alla förhållanden måste man, om de bokföringssakkunniga medhjälparna skulle från fall till fall hämtas ur kretsen av privata bokförare eller yrkesrevisorer, vara särskilt försiktig i valet.

I enlighet med taxeringssakkunnigas förslag upptog Kungl. Maj:ts proposition nr 210 till 1927 års riksdag med förslag till taxeringsförordning den bestämmelsen, att länsstyrelse skulle äga anställa i bokföring sakkun-

niga personer. Första särskilda utskottet vid 1927 års riksdag ansåg emellertid anledning icke föreligga att giva de i bokföring sakkunniga mera fast anställning än andra för biträde vid taxering tillkallade sakkunniga utan finge det anses tillräckligt med sakkunniga, som enligt avtal i fall av behov stode till förfogande.

Gällande bestämmelser i ämnet återfinnas i 14 § taxeringsförordningen. Enligt dessa bestämmelser skall länsstyrelsen, under iakttagande av de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t finner nödigt meddela, träffa avtal med erforderligt antal i bokföring sakkunniga personer att lämna biträde åt landskamrerare, beskattningsnämnd samt ordförande i taxeringsnämnd.

För att kunna antagas såsom dylik sakkunnig erfordras jämlikt 29 § kungörelsen den 28 september 1928 med vissa föreskrifter rörande taxeringsförfarandet, att vederbörande äger god kännedom i skatte- och taxeringsförfattningarna och genom utbildning eller tidigare verksamhet förvärvat goda insikter i olika slag av bokföring samt att han gjort sig känd för noggrannhet och pålitlighet.

Bestämmelserna stadga i olikhet med vad tidigare var fallet uttrycklig skyldighet för landskamreraren (kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppboordsärenden) att träffa avtal med i bokföring sakkunniga personer, som skola hava att lämna erforderligt biträde.

De bestämmelser rörande rätt till granskning av bokföring 1928 års taxeringsförordning innehålla hava utformats i huvudsaklig överensstämmelse med ett förslag av 1923 års taxeringssakkunniga.

Taxeringssakkunniga anförde, att det kunde ligga en viss fara i granskningens beträffande åt taxeringsnämndens ordförande därutinnan, att han, särskilt om han vore affärsman, kunde påfordra granskning av illojala skäl. För att förebygga varje tanke i dylikt avseende, hade det i taxeringssakkunnigas förslag stadgats, att prövningen av frågan, huruvida granskning skulle äga rum, överlämnades åt avgörande av landskamreraren, vilkens opartiskhet och korrekthet icke kunde i någon mån ifrågasättas. En taxeringsnämndsordförande, som ansåge bokföringsgranskning vara i visst fall erforderlig, hade därför att vända sig till landskamreraren med begäran om dylik granskning och skulle därvid med bifogande av den skattskyldiges deklaration, angiva de särskilda skäl, som syntes böra föranleda till den ifrågasatta granskningen. Det berodde därefter på landskamreraren, huruvida granskningen skulle äga rum eller icke, och landskamreraren bestämde jämväl, huruvida han själv med eller utan sakkunnigt biträde ville verkställa granskningen eller överlämna densamma åt annan särskilt förordnad person, i vilket senare fall jämväl taxeringsnämndens ordförande kunde ifrågakomma.

Flertalet myndigheter och sammanslutningar, som hördes över förslaget, lämnade detsamma utan erinran eller underströko behovet av bestämmelser i ifrågavarande ämne. Västergötlands och norra Hallands handelskammare

avstyrkte emellertid detsamma under framhållande av, att det syntes vara ett oberättigat intrång i en oförvitlig affärsmans eller ett bolags utövande av sin näring, att taxeringsmyndigheterna skulle äga rätt till granskning av bokföring. Handelskammaren i Gävle föreslog, att avskrift av balansräkning och av vinst- och förlusträkning skulle tillerkännas vitsord, därest en auktoriserad revisor bestyrkt avskrifternas överensstämmelse med räkenskaperna och att de senare vore rätteligen förda samt att rätten till granskning av bokföring skulle begränsas till fall, där auktoriserad revisor icke på förhand granskat bokföringen och bestyrkt räkenskapsutdragen.

Till det vid nämnda proposition nr 210 till 1927 års riksdag fogade statsrådsprotokoll anförde chefen för finansdepartementet, att i några av de inkomna yttrandena framhållits, att underlåtenhet att efter anmaning tillhandahålla bokföring borde medföra förlust av rätt att överklaga taxeringen. Ett dylikt stadgande syntes departementschefen vara strängare än behövt vore. Om den skattskyldige underlåte att förete bokföring, föranledde nämligen denna underlåtenhet i regel en presumtion för ett antagande, att han hade något i beskattningsavseende att fördölja. Avveke taxeringsmyndighet från hans deklaration, bleve vid besvär häröver hans ställning i bevisningshänseende sämre, än om han utlämnat bokföringen för granskning. Han skulle snart inse, att böckernas tillhandahållande vore lika mycket i hans eget intresse som i beskattningsmyndigheternas. Men det borde märkas, att stundom en skattskyldig, som icke hade något att fördölja, likväl ogärna företedde sin bokföring med tillhörande handlingar, enär han befarade ur affärssynpunkt ogynnsamma verkningar därav. Det vore obilligt mot en sådan skattskyldig att straffa honom med talans förlust. Kunde han med andra bevismedel styrka riktigheten av sina uppgifter, borde det givetvis stå honom fritt.

Gällande bestämmelsers tillämpning.

Även efter det gällande taxeringsförordning trätt i kraft, hava inom flertalet län bokgranskningar företagits i jämförelsevis ringa utsträckning. Tillvägagångssättet vid granskningen skiljer sig avsevärt inom de olika länen. Landskamrerarnas personliga initiativ samt tillgången på kompetenta granskare hava utövat ett avgörande inflytande på omfattningen och sättet för granskningen. Medan år 1929 249 granskningar företogs i ett län, uppgick sammanlagda antalet granskningar i de övriga 23 länen — Stockholm undantaget — till ej fullt 225. Under det att flertalet granskningar medfört höjningar i åsatta taxeringar eller avvikelser från deklarationsuppgifter, har inom ett län, där år 1929 ett antal av 30 granskningar utfördes, icke någon av dessa granskningar föranlett konstaterande av fel i avlämnade deklarationer. Under taxeringarna 1930—1933 torde emellertid kontrollen genom bokgranskningar hava kommit till ökad användning. Framför allt har detta varit förhållandet i de städer, som åtnjutit särskilt biträde av utav städerna anställda taxeringstjänstemän.

Vanligen har bokgranskningen utförts ganska summariskt. Även sådana granskningar, som äro jämförelsevis omfattande, avse i regel endast kontoavslutningar samt sådana resultatkonton, å vilka i beskattningshänseende icke avdragsgilla utgiftsposter efter vad erfarenheten givit vid handen, oftast pläga uppföras. Understundom brukar man genom jämförelse med mottagarnas deklarationsuppgifter kontrollera vissa utgiftsposter framför allt räntor och provisioner. Föreligger beträffande viss bokförd post, exempelvis en skuld, direkt anledning till misstanke, att densamma icke överensstämmer med ett verkligt förhållande utan uppförts i syfte att minska vinsten, göres givetvis särskild undersökning. Någon mera allmän stickprovsgranskning för konstaterande, huruvida samtliga inkomster bokförts eller om fiktiva utgiftsposter införts i räkenskaperna, synes icke hava förekommit. Undantagsvis torde dock en mera fullständig revision hava företagits bland näringsidkare med jämförelsevis enkel bokföring. Därvid har det i regel rört sig om återförsäljare, som salufört några få varuslag. Möjlighet har därvidlag understundom förelegat att genom leverantörer vinna upplysning om storleken av återförsäljarens inköp.

Det vanligaste skälet till att bokföringsgranskning i det särskilda fallet vidtagits torde varit, att taxeringsmyndigheten dragit deklarationsuppgifternas riktighet i tvivelsmål. Misstron mot deklarationens riktighet kan ju hava uppstått av skilda anledningar, men mycket ofta grundar sig densamma på vad som framkommit genom sammanställningar av den skattskyldiges år från år lämnade uppgifter rörande förmögenheten eller dylikt. I vissa län anmodas regelmässigt sådana bokföringsskyldiga, som hos prövningsnämnden anfört besvär över åsatt taxering, att förete räkenskaper, åtminstone för så vitt icke den omstridda taxeringen allenast berör en tolkningsfråga. Därest de vid deklarationen fogade räkenskapsutdragen äro knapphändiga, uppenbart felaktiga, eller oklara, brukar man understundom verkställa bokgranskning. Men exempel givas på att bokgranskningar företagits utan att direkt skäl till misstanke förelegat i det särskilda fallet. Sålunda hava enhetliga granskningar av hela grupper av företagare ägt rum. Sådana granskningar hava i regel avsett personer, som utövat samma slag av verksamhet (bransch- eller kategorigranskningar). Understundom hava gruppundersökningar företagits bland personer, som utövat verksamhet i viss form (särskilt s. k. familjebolag), eller bland företagare, som under beskattningsåret företagit särskilda åtgärder såsom till exempel ny- eller ombyggnad eller större nyanskaffning eller ombildat enskilt företag till aktiebolag. I sådana fall har man ansett sig hava anledning antaga, att jämförelsevis många av de för granskning utvalda begått felaktigheter, samt därjämte genom sammanförande av flera skattskyldiga för granskning erhållit ett större jämförelsematerial och haft tillfälle att förskaffa sig mera ingående kännedom om förhållandena inom branschen, vilket givetvis ur flera synpunkter länt granskningen till fromma.

De sakkunniga.

1928 års lagstiftning på förevarande område har avhjälpit vissa av de brister, varmed anordningen rörande granskning av bokföringsskyldigas deklarationer tidigare varit behäftad. Genom att uttryckliga bestämmelser meddelats rörande bokgranskning har den förut på flera håll hävdade uppfattningen, att sådan granskning icke kunde anses åligga beskattningsnämnderna, icke längre kunnat vidmakthållas. Uttrycklig skyldighet har föreskrivits för landskamrerare att träffa avtal med i bokföring sakkunniga personer att vid behov biträda med bokgranskning. Numera torde därför beskattningsnämnd icke kunna underlåta att taga ståndpunkt till frågan, om bokgranskning skall i det särskilda fallet anses erforderlig eller icke. Vidare torde det kunna antagas, att de i bokföring kunniga personer, som länsvis tillkallats, efter hand som erfarenheter vunnits, bliva i stånd att fullgöra sina uppgifter på ett allt bättre sätt.

Även om 1928 års lagstiftning i ämnet medfört en utveckling i rätt riktning, lämnar densamma dock rum för kritik i flera avseenden. En viss oklarhet vidlåder gällande bestämmelser i ämnet, varigenom ojämnheter i tillämpningen uppstått, och organisationen av de arbetskrafter, som skola verkställa granskningen, lider av stora svagheter. Emellertid bör erinras, att man genom bestämmelserna närmast åsyftat att lagfästa den praxis, som under flera år tillbaka tillämpats å vissa håll, och att till följd därav frågan icke vid den nya taxeringsförordningens utarbetande underkastades mera allsidig prövning.

De föreskrifter rörande skyldighet att tillhandahålla bokföring för granskning, som gällande lagstiftning innehåller, avse uteslutande att vinna kontroll över den skattskyldiges egen taxering. Synbarligen har man också åsyftat, att kontrollen skall avse endast deklarationen för taxeringsåret men icke äldre års deklarationer. Visserligen lägger avfattningen av 32 § taxeringsförordningen icke direkt hinder för infordrande jämväl av äldre års räkenskaper, men annan påföljd av underlåtenhet att hörsamma anmaning att inkomma med bokföring har icke stadgats än, att anteckning om försummelsen skall äga rum i inkomstlängden. Avser granskningen räkenskaper för beskattningsåret, kan den skattskyldige komma i ett visst tvångsläge därigenom, att underlåtenhet att förete räkenskaper med stor sannolikhet föranleder förhöjd taxering. Uppenbarligen är det betydligt mera fritt från risker att vägra hörsamma anmaning om tillhandahållande av räkenskaper för de år, som ligga före beskattningsåret, då eftertaxering enbart på grund av sådan underlåtenhet icke torde kunna åsättas.

Även om syftet med bokgranskningen begränsas så snävt, att detsamma omfattar allenast kontroll över den skattskyldiges egen taxering för det senaste året, skulle likväl skäl föreligga att utsträcka granskningen till äldre års räkenskaper. Utan ett sådant mera omfattande material är det nämligen

ofta nog icke möjligt vare sig att förskaffa sig den allsidiga bild av verksamheten, som kan vara erforderlig, eller att följa särskilda konton eller poster i bokföringen, rörande vilka en mera omfattande utredning är behövlig. Ur synpunkten av ett rationellt utnyttjande av taxeringsmyndigheternas arbetskrafter låter det sig ej försvara att begränsa granskningen till att avse kontroll över enbart sista årets deklaration. Det ligger i sakens natur, att med den omfattning granskningsmaterialet har en och samma skattskyldig endast med jämförelsevis långa mellanrum kan göras till föremål för bokgranskning. Erfarenheten har givit vid handen, att ofta samma slag av felföringar i räkenskaperna återkomma år från år. Vidare kan det ur kontrollsynpunkt vara värdefullt att år från år jämföra vissa sakförhållanden. För vinnande av största möjliga resultat av granskningen utan tidsödande dubbelarbete är det därför angeläget, att granskningen i regel omfattar flera års taxering.

I de länder, där skattemyndigheterna i större omfattning använda sig av bokgranskning i kontrolländamål, har det ansetts självfallet, att en och samma skattskyldigs taxering under ett flertal år samtidigt granskas, och i vissa lagstiftningar har sådan granskning, avseende längre period än ett år, uttryckligen påbjudits.

Enligt 79 § taxeringsförordningen skall taxeringsnämndens ordförande, om han för en behörig taxering av bokföringsskyldig person finner nödigt att bokgranskning verkställas, hos landskamreraren framställa begäran om dylik granskning samt därvid angiva skälen för framställningen. Det ankommer därefter på landskamreraren att avgöra, om den skattskyldiges räkenskaper skola infordras eller icke. Landskamreraren äger att bestämma, om granskning skall företagas, och är i sin prövningsrätt icke bunden av någon inskränkande föreskrift. Bestämmelsen har emellertid så till vida vållat ojämnheter vid tillämpningen, att å vissa håll ganska stora krav på motivering för granskning uppställts, medan å andra det varit tillräckligt att såsom skäl angiva exempelvis endast, att de ingivna räkenskapsutdragen varit så knapphändigt avfattade, att de icke givit tillräckligt stöd för bedömande av verksamhetens resultat. Ett sådant skäl torde kunna användas i fråga om nära nog varje bokföringsskyldig, men närmast till hands borde i ett dylikt fall ligga, att av den skattskyldige infordra fullständigt och på visst angivet sätt specificerade räkenskapsutdrag. Över huvud taget är det ofta ganska svårt att i det särskilda fallet på ett oemot-sägligt sätt motivera en framställning om bokgranskning. Föreskriften har även ur andra synpunkter visat sig mindre lämplig. För envar, som är närmare förtrogen med bokgranskning i skattekontrolländamål, står det säkerligen klart, att många, måhända flertalet av de bokföringsskyldiga, vilka i sina deklarationer undandolt avsevärda inkomster, nedlagt sådan omsorg vid avfattande såväl av räkenskapsutdragen som deklarationsupp-gifterna, ej minst av sådana, som avse förmögenhetsredovisning, att enbart

genom granskning av de utav den skattskyldige avlämnade deklARATIONERNA och räkenskapsutdragen för olika år, misstanke mot deklARATIONENS riktighet knappast uppstår. En följd av bestämmelsens avfattning, som måste anses vida betänkligare än ojämnheterNA vid tillämpningen, är den, att skattskyldig ofta bibringas den uppfattningen, att anmaningen om bokföringens tillhandahållande ger uttryck åt misstro mot den skattskyldige och att därigenom förhållandet mellan myndighet och skattskyldig onödigtvis tillspetsas. Den svenska lagstiftningen står tämligen ensam om uppställande av en sådan särskild förutsättning för bokgranskning. Härtill kommer att 1929 års bevillningsutskott i sitt betänkande nr 17 direkt uttalat sig för, att bestämmelser borde meddelas, som underlättade och uppmuntrade till sådana granskningar, som omfattade hela grupper av skattskyldiga, som utövade likartad förvärvsverksamhet. I den mån sådana undersökningar vidtagas bland skattskyldiga, som äro pliktiga att föra handelsböcker, torde det givetvis, även utan att direkt misstro mot lämnade uppgifter uppstått, bliva nödvändigt att företaga bokgranskningar.

I sitt nämnda betänkande vidrörde bevillningsutskottet även frågan om skyldighet att tillhandahålla taxeringsmyndigheterna bokföring för granskning ej blott till ledning för företagarens egen utan jämväl för annans taxering. En sådan granskning kan avse dels konstaterandet av riktigheten av uppgifter, som det ålegat företagaren att lämna ovillkorligt eller först efter anmaning, dels ock inhämtande av andra upplysningar, som kunna tjäna till ledning för annans taxering.

Enligt gällande taxeringsförfordning är skattskyldig pliktig att utan anmaning lämna vissa uppgifter till ledning för annans taxering såsom rörande utbetalade avlöningar och aktieutdelningar. Erfarenheten har givit vid handen, att sålunda lämnade uppgifter i åtskilliga fall varit oriktiga. Exempelvis har det visat sig, att mången gång s. k. familjebolag icke fullständigt eller oriktigt uppgivit de kontanta ersättningar eller andra förmåner, som utgått till bolagets huvuddelägare, vare sig denne ägt åtnjuta ersättning i egenskap av verkställande direktör, styrelseledamot eller dylikt eller förmånen lämnats utan vederlag i arbetsprestation. Även i fall, där hos företaget anställda icke ägt del i detsamma, torde sådana oriktiga löneuppgifter hava lämnats. Enligt de sakkunnigas mening böra taxeringsmyndigheterna äga rätt och hava skyldighet att övervaka fullgörandet av skattskyldigs uppgiftsplikt i förevarande hänseende. Därest såsom de sakkunniga föreslagit företagaren förpliktas att vid löneuppgifterna foga en huvudlöneuppgift, upptagande antalet personer, till vilka avlöning utgått, samt till vederbörliga konton i bokföringen hänvisande specificerad uppgift om sammanlagda beloppet av kontanta ersättningar, torde utan större tidsutdräkt kontroll kunna åstadkommas i samband med bokgranskning.

Vad beträffar uppgifter till ledning för annans taxering, vilka skola lämnas först efter anmaning, hava de sakkunniga, i enlighet med vad 1929 års

bevillningsutskottet förordat, föreslagit utvidgad uppgiftsplikt. Beträffande bokföringspliktigas skyldighet i förevarande avseende har bevillningsutskottet anfört bland annat följande:

»För kontroll över att av enskild långivare försträckt kapital och därav härfluten ränta bliva beskattade synes skyldighet böra föreskrivas för enskilda låntagare att efter anmaning lämna uppgift om långivarens namn och hemvist. I vad mån denna skyldighet skulle omfatta jämväl bokföringspliktiga näringsidkare, synes närmast vara att betrakta som en praktisk lämplighetsfråga. En utväg att nå detta mål vore måhända, att näringsidkares räkenskaper på anfordran tillhandahölles taxeringsmyndigheterna till ledning ej blott såsom för närvarande är fallet för näringsidkares egen utan jämväl för annans taxering. Härigenom skulle kontroll kunna vinnas över beskattning även av andra utgivna belopp än räntor, såsom provisioner, arvoden m. m. utan att den uppgiftsskyldige allt för mycket betungades. Genom att taxeringsmyndigheterna bereddes tillgång till av fondkommissionär förda avräkningsnotor, vare sig dessa förvaras hos fondkommissionären eller tillsynsmyndigheten, skulle möjlighet yppas till kontroll över beskattning av vinster genom överlåtelse av fondpapper.»

Bevillningsutskottet anförde ytterligare, att skäl talade för, att utövare av rörelse och framför allt rörelseidkare, som enligt lag vore skyldiga att föra handelsböcker, ålades vidgad skyldighet att på anmodan biträda med lämnande av upplysningar samt anförde vidare:

»Denna skyldighet borde omfatta ej allenast sådana utbetalningar till annan, vilka för denne utgöra skattepliktig intäkt, utan jämväl andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning för annans taxering, exempelvis, såsom i Stockholm lär hava enligt överenskommelse med restaurantägare praktiserats storleken av de belopp servitör mottagit för arbetsgivarens räkning av kunder i och för uppskattning av servitörens inkomst samt omfattningen av till återförsäljare levererad vara i och för uppskattning av dennes vinst. Vad åter angår andra enskilda personer än näringsidkare synes, även om det ur principiell synpunkt må anses befogat att såsom en medborgerlig skyldighet föreskriva en allmän uppgiftsplikt, denna skyldighet böra begränsas till belopp, som i allmänhet äro att hänföra till i beskattningshänseende avdragsgilla poster, såsom gälldräntor, skulder, andelar i förmedlingsprovisioner, som utbetalats till annan, m. fl. dylika belopp.»

Såsom av den här nedan lämnade redogörelsen rörande kontroll över inkomst- och utgiftsräntor m. m. framgår, hava de sakkunniga i och för kontroll över beskattning av andra räntor än obligations- och bankräntor föreslagit skyldighet att i deklaration specificera utgiftsräntor och skulder med angivande av räntetagares namn och adress. Denna specificationskyldighet omfattar dock icke räntor, som utbetalats från yrkesmässigt utövad rörelse. Enligt de sakkunnigas förslag skall kontrollen å av rörelseidkare utbetalade räntor samt skulder utövas genom granskning av bokföring eller anteckningar. De sakkunniga hava därför föreslagit införande av skyldighet för rörelseidkare, som från rörelsen utbetalat ränta å annan gäld än obligationslån, att efter anmaning av landskamrerare tillhandahålla av honom förda handelsböcker med därtill hörande handlingar eller anteckningar för att bereda landskamreraren upplysning om storleken av utbetalade räntor av ifrågavarande slag. Ehuru det torde kunna förutsättas att i regel

dylika uppgifter komma att på anfordran avlämnas av de skattskyldiga själva, har det dock ur kontrollsynpunkt ansetts erforderligt, att landskamreraren skall äga rätt att genom granskning av bokföring eller anteckningar kunna kontrollera riktigheten av lämnade uppgifter eller, där sådana ej lämnas, själv förskaffa sig upplysning om dessa räntor.

Vidare hava de sakkunniga föreslagit att allmän uppgiftsplikt till ledning för annans taxering må fullgöras genom att tillhandahålla landskamreraren bokföring eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunna inhämtas. Denna rätt har icke begränsats till rörelseidkare utan skall tillkomma envar annan skattskyldig, som fört böcker eller anteckningar.

Genom att de uppgifter, som skattskyldig skall hava att efter anmodan lämna, för den händelse rörelseidkaren så påfordrar, komma att inhämtas av taxeringsmyndigheterna genom bokgranskning, komma näringsidkarna icke att förorsakas på långt när lika stort besvär som om de hade att själva lämna uppgifterna. Det torde emellertid kunna förutsättas, att företagarna och hos dem anställda personer icke skola underlåta att i mån av behov lämna taxeringsmyndigheterna erforderligt biträde vid granskningen. Även ett annat skäl talar till förmån för att upplysningarna förskaffas taxeringsmyndigheterna genom bokgranskning. Utbetalningar och andra prestationer, rörande vilka taxeringsmyndigheterna önska upplysning, kunna hava ägt rum till företagaren själv eller honom närstående eller ock till kunder eller andra, vilka på grund av sina mellanhavanden med företagaren äga möjlighet att påverka honom att handla på ett sätt, som de finna överensstämma med sina intressen. Sannolikheten för att de erhållna uppgifterna bliva tillförlitliga är därför större, om desamma införskaffas genom bokgranskning än om uppgifterna skola lämnas direkt av företagaren. Ett sådant tillvägagångssätt innebär vidare den fördelen, att knappast någon fara skulle föreligga att genom taxeringsmyndigheternas ingripande förhållandet mellan företagaren och hans kunder komme att störas.

På ovan anförda skäl hava de sakkunniga ansett skyldigheten att tillhandahålla räkenskaper böra utvidgas att avse dels kontroll över den bokföringspliktiges taxering såväl för senaste år som tidigare, i den mån granskningen äger betydelse för åsättande av taxering för under beskattningsåret åtnjuten inkomst eller för tidigare åtnjuten inkomst av beskaffenhet att kunna eftertaxeras, dels ock i viss omfattning kontroll över annans taxering. Ifrågavarande skyldighet har icke ansetts böra begränsas till tid, då det egentliga taxeringsarbetet pågår. För vinnande av dessa ändamål torde det bliva nödvändigt, att myndigheterna beredas möjlighet att, där bokföringskyldig vägrar tillhandahålla räkenskaper, förskaffa sig tillgång till dessa. Olika medel skulle kunna komma till användning för att framtinga tillhandahållande av bokföring. I några länder har ett handräckningsförfarande införts. Emellertid är det näppeligen nödvändigt att anlita ett så kraftigt tvångsmedel. Å andra sidan synas vissa andra tänkbara påföljder av underlåtenheten såsom

förlust att överklaga taxering knappast vara ändamålsenliga. Enligt de sakkunnigas mening bör länsstyrelse erhålla befogenhet att, för den händelse skattskyldig underlåter att hörsamma anmaning att tillhandahålla bokföring, vid vite i penningar förelägga honom att göra detta. I ett den 18 december 1931 avgivet betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående beskattning av aktiebolag och andra näringsföretag m. m. hava 1928 års bolagsskatteberedning föreslagit (39 § 6 mom. taxeringsförordningen) rätt att använda ett sådant tvångsmedel. Beträffande tillhandahållande av bokföring m. m. till ledning för annans taxering har sådant tvångsmedel föreskrivits allenast i vad angår övervakande av fullgörandet av ovillkorlig uppgiftsplikt samt för inhämtande av upplysningar rörande utbetalade räntor.

De sakkunniga hava i detta sammanhang ansett sig böra ingå på frågan, huruvida och i vilka fall garantier böra lämnas till förebyggande av dels att skattskyldig icke onödigt betungas genom sagda skyldighet dels ock mot att ur merkantil synpunkt ogynnsamma verkningar skola uppkomma genom granskningen. I förstnämnda hänseende kan ifrågasättas införande av föreskrifter rörande plats och tid för granskningens verkställande samt bestämmelser för reglerande av granskningsmännens befogenheter i övrigt. Enligt de sakkunnigas mening synes det knappast erforderligt att genom lagstiftning reglera dessa förhållanden, vilka på ett mera ändamålsenligt sätt torde kunna fastslås i den blivande instruktionen för bokgranskarna. Givetvis bör tillses att granskning icke äger rum å sådan tid, då företagarens räkenskapsavslutning pågår. Om granskningen organiseras efter de riktlinjer, som enligt de sakkunnigas mening böra fastställas, torde det säkerligen icke behöva befaras, att myndigheterna uppställa orimliga krav gentemot skattskyldig utan kan man hålla för visst, att de på allt sätt skola söka att tillmötesgå av skattskyldig uttalade berättigade önskemål.

Vad åter angår frågan om skyddande utav skattskyldigs affärshemligheter, sammanhänger denna nära med organisationen av granskningsmyndigheterna. Enligt de sakkunnigas förslag skola bokgranskningar i regel verkställas av statliga tjänstemän, de s. k. taxeringsinspektörerna. Dessa skulle organiseras dels centralt inom taxeringsinspektionens bokgranskningsavdelning dels ock lokalt inom länsstyrelsernas taxeringsavdelningar. Genom den speciella och omsorgsfulla utbildning dessa granskare skola undergå torde garanti vinnas för att de komma att besitta nödig sakkunskap på ifrågavarande område. Man torde kunna förutsätta, att den centrala myndigheten, som komme att besitta en betydande fond av erfarenhet på området, kommer att fullgöra sitt värv med erforderlig allsidighet och att därvid industriens berättigade krav på hänsynstagande till merkantila synpunkter komma att iakttagas.

Därest såsom de sakkunniga föreslagit granskningen anförtros åt statsanställda, synes knappast befogade invändningar från näringslivets sida kunna framställas mot de förordade bestämmelserna. I utlandet, där granskningen sträcker sig till alla delar av bokföringen, har icke gjorts gällande,

att företagarens interna affärshemligheter lidit genom granskningen. Särskilt må framhållas att i Tyskland, varest man från näringsidkarhåll starkt påyrkat reformer i fråga om granskningen, icke velat göra gällande, att sådana missförhållanden uppkommit. I ett annat hänseende har en erinran framställts, som måhända har större berättigande. Omkring två procent av de 2 000 tyska Buch- und Betriebsprüfer pläga årligen övergå i enskild tjänst och på ett håll har framhållits den fara, som ligger däri, att en granskningsman efter övergången till enskild tjänst kan utnyttja sina kunskaper om den verksamhet konkurrenter till den nya arbetsgivaren utöva. Här i Sverige hava sedan lång tid tillbaka statliga tjänstemän på grund av sin verksamhet kommit att erhålla ingående kännedom om vissa verksamheters utövande. Exempel på sådana verksamheter äro bankrörelse och fondhandel, tillverkning av socker, brännvin och maldrycker samt restaurangrörelse. Såvitt de sakkunniga hava sig bekant, hava härigenom icke några olägenheter ur merkantil synpunkt uppkommit. Anförtros granskningen uteslutande åt statsanställda eller om i vart fall företagaren tillerkännes rätt att påfordra gransknings verkställande utav tjänsteman, underkastad särskilt ansvar såsom statstjänsteman, synes knappast fara föreligga, att dylika olägenheter skola uppstå.

Såsom en övergångsanordning, innan den planerade organisationen hunnit bliva färdig, blir det säkerligen erforderligt att i viss utsträckning bibehålla de nuvarande bokföringssakkunniga. Bestämmelserna rörande rätt att tillkalla sådana sakkunniga hava därför bibehållits. Genom föreskrift i instruktion för den särskilda taxeringsorganisationen bör emellertid stadgas, att skattskyldigs uttalade önskemål om granskningens företagande av taxeringsinspektör skall tillmötesgå.

De sakkunniga hava övertägt, huruvida icke granskning skulle på därom av skattskyldig framställd begäran kunna anförtros åt enskilda, på området sakkunniga personer. Tänkbart är, att taxeringsinspektionen skulle för sådant ändamål äga godkänna ett antal auktoriserade revisorer eller andra med skattelagstiftningen och bokföring förtrogna personer, som kunde anses särskilt lämpade för dylika uppdrag. Skattskyldig, vilken ansåge, att det ur merkantil synpunkt skulle möta mindre olägenheter att låta bokgranskningen fullgöras av sådan sakkunnig än av taxeringsinspektören, skulle i så fall vara berättigad att på egen bekostnad få granskningen verkställd av någon av taxeringsinspektionen godkänd sakkunnig. Ehuru mot en sådan anordning avgörande erinringar ur kontrollsynpunkt knappast kunna framställas, hava de sakkunniga dock icke ansett densamma vara ur de skattskyldigas synpunkt erforderlig, under förutsättning att de sakkunnigas förslag i fråga om rekryteringen av tjänstemän, innebärande en omsorgsfull utbildning och ett noggrant urval, samt till central organisation genomföras. Härtill kommer att, såsom i annat sammanhang omnämnts, den centrala myndigheten har att utöva inspektion över bokgranskarnas arbete och att kravet på en sådan inspektion föreligger i minst lika hög grad i fall, då dylik

sakkunnig utfört granskningen som då en taxeringstjänsteman anförtrotts densamma. Emellertid hava de sakkunniga i detta sammanhang velat framhålla, att i den blivande instruktionen för bokgranskarna bör framhållas vikten av att förhandla med de personer, som reviderat företagarnas räkenskaper samt att så långt lämpligen kan ske begagna sig av de utredningar, dessa revisorer verkställt. Vidare bör vid utbildningen av bokgranskarna inpräntas vikten av, att företagarnas berättigade intressen icke åsidosättas särskilt vid bedömandet av ur affärssynpunkt viktiga avskrivningsbehov. Jämväl bör tillses att i förekommande fall yttrande inhämtas från näringsidkarna genom auktoritativa sammanslutningar bland dessa. Kategorigranskningssystemet torde för övrigt alldeles särskilt möjliggöra ett rättvist och jämlikt bedömande av sådana frågor.

Sammanfattas det nu anförda torde framgå, att enligt de sakkunnigas förslag bokgranskning, som hittills använts såsom kontrollmedel i särskilda fall, företrädesvis där misstro mot skattskyldigs deklaration uppstått, skall så att säga inordnas bland de ordinarie medlen att vinna kunskap för bedömande av skattskyldigheten. Självfallet stå praktiska hinder i vägen att använda bokgranskning annat än i en bråkdel av de fall, där sådan kan förekomma, och skulle även i fortsättningen »misstänkta» deklarerationer komma att på dylikt sätt kontrolleras. De sakkunniga hava således icke föreslagit, att bokgranskningen göres obligatorisk beträffande större företagare såsom exempelvis är fallet i Frankrike och Tyskland, där sådan granskning verkställles hos varje större företagare, visserligen icke varje år men periodvis, så att efter hand räkenskaperna för samtliga år komma att undergå granskning. Vissa stickprovsundersökningar böra i stället företagas och sådana undersökningar synas lämpligen kunna ske bland annat genom att årligen vissa företagarkategorier utväljas. Efter noggrann förberedelse och sedan alla upplysningar erhållits, som kunna vinnas för en blivande kontroll över av företagare inom branschen lämnade uppgifter, vidtages därefter bokgranskning. Bland de förberedande åtgärderna må särskilt framhållas infordrande av specificerade, fullständiga resultatredogörelser samt balansräkningar från företagarna. Dessa specificerade uppgifter skulle vara på så sätt uppställda, att de bland annat möjliggjorde en ingående jämförelse mellan de skattskyldiga sins emellan. Ett sådant förfarande innebär att man, i olikhet med vad fallet är exempelvis i Amerikas Förenta Stater, där en var skattskyldig större rörelseidkare är pliktig att årligen lämna en uttömmande specifikation eller analys av sin bokföring, endast för visst år påfordrar den omfattande uppgiftsplikt, som kan anses erforderlig i kontrollsyfte. Bokgranskning borde därefter i allmänhet icke behöva vidtagas bland alla företagare inom gruppen. Med det sist anförda har lämnats en kort antydan, efter vilka huvudlinjer de sakkunniga ansett s. k. kategorigranskningar, avseende bokföringsskyldiga, böra bedrivas.

Ifrågavarande skyldighet bör icke inskränkas till den, som enligt lag varit skyldig föra handelsböcker utan, såsom bolagsskatteberedningen föreslagit, omfatta jämväl den, som utan lagstadgad skyldighet fört dylika böcker. Sådan utöware av rörelse, som icke fört fullständiga handelsböcker, skulle enligt de sakkunnigas förslag vara skyldig att på anfordran förete de fortlöpande anteckningar han fört angående sina intäkter och utgifter.

Ett krav på skyldighet för envar, som utövat rörelse, att för deklarationskontroll föra fortlöpande anteckningar i närmare angiven ordning, kan icke ur principiell synpunkt avvisas. De specifikationer, som skola lämnas i bilaga till deklarationsformuläret eller i annan ordning, förutsätta uppenbarligen ett visst mått av bokföring. Väl har i praktiken ofta konstaterats, att sådan fortlöpande bokföring icke ägt rum, men i sådana fall torde de specificerade deklarationsuppgifterna såsom lämnade på måfå utan faktiskt underlag sakna egentligt värde. Enligt de sakkunnigas mening torde man emellertid för närvarande icke böra sträcka sig längre än att skyldighet införes för icke bokföringspliktig utöware av rörelse att på anmaning tillhandahålla taxeringsmyndigheterna de fortlöpande anteckningar angående intäkter och utgifter, som förts och ligga till grund för i deklarationen upptagna specificerade uppgifter. Visar det sig därvid, att inga sådana anteckningar förts, oaktat ett korrekt fullgörande av deklarationsplikten utan dylika anteckningar uppenbarligen icke kunnat ske, eller att desamma varit ofullständiga eller oriktiga, torde den skattskyldige, därest avgiven deklARATION vid taxeringen frångås, att i bevisningshänseende komma att försättas i ett försämrat läge. Däremot hava de sakkunniga icke ansett, att bestämmelser böra utfärdas rörande vad dessa anteckningar skola innehålla för att kunna godtagas. Det ligger såsom redan framhållits i sakens natur, att anteckningarnas innehåll skall vara så fullständigt, att den skattskyldige äger möjlighet att med begagnande av anteckningarna och eljest kända eller lätt konstaterbara förhållanden lämna den specificerade redovisning, som enligt deklarationsformuläret och därtill hörande bilagor skall avgivas.

Emellertid skulle det åtminstone beträffande vissa slag av verksamheter vara till gagn ur kontrollsynpunkt, om en mera fullständig bokföringsskyldighet föreskrevs. Enligt de sakkunnigas mening bör man emellertid på detta område framgå med största smidighet. De sakkunniga hava sålunda ansett sig allenast böra förutsätta, att erforderliga förslagsformulär till sådana anteckningar utarbetas genom taxeringsinspektionen, därvid givetvis samarbete bör äga rum med vederbörande organisation bland de skattskyldiga verksamhetsutövarna. Ovillkorlig skyldighet att använda i dylik ordning utarbetade formulär torde icke böra åläggas, men man kan förvänta, att de skattskyldiga i eget intresse komma att använda dessa formulär, helst desamma torde böra utarbetas ej blott ur synpunkten av att skaffa ett ändamålsenligt material för skattekontrollen utan jämväl att erbjuda de skattskyldiga fördelen att äga ur merkantil synpunkt redig och överskådlig bokföring rörande verksamheten.

Sammanfattning av rörelseidkares uppgiftsplikt m. m. enligt de sakkunnigas förslag.

I. Skyldigheter med avseende å egen taxering.

a) Utan anmaning skola lämnas sådana uppgifter, som föranledas av deklarationsformuläret (28, 29 och 30 §§), och av den, som fört handelsböcker, bestyrkt avskrift av balansräkningar och vinst- och förlustkonto samt av vissa rörelseidkare bestyrkt avskrift eller tryckt exemplar av styrelsens förvaltningsberättelse och av revisionsberättelse m. m. (31 §). (För rörelseidkare, som icke enligt 26 § 1 mom. är deklarationsskyldig, inträder sådan skyldighet efter anmaning).

b) Efter anmaning av landskamrerare, därvid vitesföreläggande må användas, skall den som haft ordnad bokföring tillhandahålla handelsböcker jämte därtill hörande handlingar samt annan rörelseidkare av honom förda anteckningar rörande intäkter och utgifter i rörelsen (32 § 3 mom.).

c) Efter anmaning, utan att särskilt tvångsmedel må användas, är rörelseidkare skyldig att lämna andra för egen taxering erforderliga upplysningar än dem, som föranledas av deklarationsformuläret, ävensom att efter bästa förmåga styrka riktigheten av lämnade uppgifter (32 § 2 mom.).

II. Skyldigheter med avseende å annans taxering.

a) Utan anmaning skola avlämnas löneuppgifter m. fl. uppgifter (33 § 1 och 2 mom.) samt uppgifter angående utdelning m. m. (35 § 4 mom. a).

b) Efter anmaning av landskamrerare, därvid vitesföreläggande må användas, skola

1) uppgifter av bank eller annan penningförvaltande inrättning meddelas om storleken av insättares ränteinkomst och inestående medel, vilken uppgiftsplikt kan fullgöras genom tillhandahållande av bokföring (33 § 5 mom.); och

2) enligt 33 § 1, 2 eller 5 mom. uppgiftspliktiga så ock den, som från sin rörelse utbetalat ränta å annan gäld än obligationslån, tillhandahålla sin bokföring med därtill hörande handlingar eller sina anteckningar (33 § 6 mom.).

c) Efter anmaning av landskamrerare, utan att särskilt tvångsmedel må användas, är rörelseidkare skyldig att, i den mån så är möjligt, lämna erforderliga upplysningar. Den som fört handelsböcker eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunna inhämtas, må fullgöra uppgiftsplikten genom att tillhandahålla landskamreraren sådan bokföring eller sådana anteckningar.

KAP. IV.

Skyldighet att lämna medverkan till annans taxering.

I. Allmän skyldighet att meddela uppgift till ledning för annans taxering.

Uppgiftsplikt till ledning för annans taxering föreligger endast uti särskilda, i taxeringsförordningen angivna fall. I vad uppgiftsplikten avser inkomst av tjänst eller kapital lämnas redogörelse för gällande bestämmelser under punkterna II och III i detta kapitel. Utöver nämnda uppgiftsplikt föreligger sådan enligt 33 § taxeringsförordningen, som reglerar bestämmelserna rörande ovillkorlig uppgiftsplikt till ledning för annans taxering, för dels försäkringsanstalt beträffande livränta eller eljest på grund av pensionsförsäkring utbetalade belopp, dels den, som driver trävarurörelse eller eljest yrkesmässigt avverkar skog å annans mark, beträffande belopp, vilka han utgivit i vederlag för upplåten avverkningsrätt till skog, dels ock den, som utbetalt royalty eller periodiskt utgående avgift för utnyttjande av patent, mönster eller dylikt, rörande den utbetalade royaltyn eller avgiften. Beträffande pension, livränta eller gratifikation, som ej uppgått till 200 kronor, äger uppgiftsskyldighet icke rum, då för den, som åtnjutit dylik intäkt, icke tillika skall uppgivas annan intäkt. Uppgiftsskyldighet äger ej heller rum beträffande vederlag för avverkningsrätt, som upplåtits från allmän skog.

Vidare är enligt 35 § 1 mom. d) försäkringsanstalt skyldig att i särskilda fall efter anmaning lämna uppgift beträffande namngiven skattskyldig rörande arten av uppgiven pensionsförsäkring hos anstalten samt beloppet för premien av försäkringen. Slutligen föreligger enligt 35 § 2 mom. skyldighet för idkare av jordbruk eller skogsbruk, så ock idkare av rörelse att efter anmaning av landskamrerare avlämna uppgift om belopp, som han utbetalt till namngiven annan näringsidkare, därest beloppet är av beskaffenhet att i mottagarens hand utgöra intäkt av jordbruksfastighet eller av rörelse.

I fråga om offentliga myndigheter är däremot uppgiftsplikten i princip obegränsad. Sålunda skall enligt 52 § för taxering erforderlig, i taxeringsförordningen icke särskilt omförmäld uppgift, då ordförande i beskattningsnämnd i första instans eller landskamrerare framställer begäran därom, lämnas av statens förvaltande verk, allmän inrättning eller överförmyndare.

Frågan om utsträckande av ifrågavarande uppgiftsplikt berördes av chefen för finansdepartementet i samband med framläggande av 1927 års proposition med förslag till taxeringsförordning (nr 210). Enligt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet (sid. 107 och 108) anförde departementschefen följande:

»Det har stundom ifrågasatts att göra denna skyldighet obegränsad, därest uppgift kräves av ordförande i taxeringsnämnd eller av landskamrerare. Sålunda har bevillningsutskottet vid 1924 års riksdag i sitt betänkande nr 15 gjort det uttalandet, att vissa skäl talade för att utvidga skyldigheten att efter anmaning lämna uppgift till ledning för annans taxering att omfatta över huvud taget varje till annan person utbetalat belopp, som för mottagaren är att hänföra till inkomst.

Taxeringssakkunniga hava i denna fråga anført följande:

'En sådan utsträckning av uppgiftsskyldigheten kan i och för sig icke anses utesluten. De sakkunniga hålla emellertid före, att en viss försiktighet bör i detta avseende iakttagas, och förmena, att med ett dylikt stadgande taxeringsmyndigheterna skulle, i många fall rent oavsiktligt, kunna komma att på privatlivets område göra obehörigt intrång. Det synes nödvändigt att, även om principen rent teoretiskt måste anses riktig, göra vissa begränsningar, varigenom taxeringsmyndigheternas rättighet i förevarande avseende inskränkes till vissa i författningen särskilt angivna fall, där behovet av en dylik rätt visat sig särskilt utpräglat.'

Taxeringssakkunniga hava därför förordat, att dylik uppgiftsskyldighet efter anmaning skall inträda endast i vissa angivna fall. Härom hänvisar jag till 78, 82, 84 och 85 §§ i taxeringssakkunnigas förslag till taxeringsförordning. Med redogörelse för innebörden av detta förslag må anstå till motiveringen för 35 § i det nu föreliggande författningsförslaget.

Tre taxeringsnämndsordförande i Stockholm hava uttalat sig för att envar, som till annan verkställt utbetalning eller dylikt av medel, som för mottagaren är att anse såsom intäkt i skattehänseende, skall på anfordran vara skyldig att uppgiva storleken av vad som utbetalats.

Jag finner det visserligen vara av stor betydelse för vinnande av effektiv taxering, att förefintliga möjligheter till kontroll å deklaranternas uppgifter bliva utnyttjade, men att ålägga envar att på anmaning lämna uppgift till taxeringsmyndighet om verkställda utbetalningar, snart sagt av vad slag de vara må, syntes mig vara att gå för långt. Otivelaktigt riskerade man därvid att göra obehörigt intrång å privatlivets område eller att oskäligt betunga tredje man. Man borde ej heller förbise svårigheterna för mången att, särskilt om anteckningar saknas, lång tid efter en utbetalning redogöra för densamma. På grund härav är jag icke benägen att förorda införande av en efter anmaning inträdande obegränsad uppgiftsplikt till ledning för annans taxering. Däremot synes mig nu förefintlig uppgiftsplikt i sådant avseende utan olägenhet kunna utsträckas i vissa fall.»

Enligt den *tyska lagstiftningen* är även tredje mans uppgiftsplikt i princip obegränsad.

Ett genomförande av en jämlik och riktig tillämpning av skattelagarna har ansetts möjlig endast under förutsättning av biträde från hela befolkningens sida. Denna synpunkt har ansetts rättfärdiga, att man pålagt alla, som ansetts kunna lämna skattemyndigheterna biträde, omfattande skyldigheter. Genom att bistå det allmänna befordra de samtidigt sina egna intressen.

Ehuru uppgiftsplikten principiellt sett är obegränsad, hava vissa inskränkingar föreskrivits till förekommande av missbruk. Sålunda har man sökt undvika, att uppgiftsplikten skall komma att verka över hövan betungande och att densamma skall inkräkta på andra berättigade intressen.

Tredje man är sålunda skyldig att på anfordran lämna taxeringsmyndighet upplysningar rörande förhållanden, vilka äro av betydelse för taxeringen. Uppgifterna skola lämnas sanningsenligt på heder och samvete. Den, som ej ur minnet kan lämna begärd uppgift, är skyldig att genomgå sina anteckningar, affärsböcker och andra handlingar för att bliva i stånd att lämna riktiga uppgifter. Medgives ej annat skall uppgift avfattas skriftligt. Uppgiftsplikt kan framtvingas genom vite, och lämnande av osann uppgift är underkastat straffpåföljd. Efter medgivande av Landesfinanzamt äger Finanzamt påfordra, att lämnad uppgifts riktighet bekräftas på ed. Lämnande av oriktig uppgift bestraffas enligt allmänna strafflagen såsom mened. Uppgiftspliktig är, om så kräves, skyldig att förete sina böcker m. m.

Från skyldighet att lämna uppgift äro närmare anhöriga till skattskyldig befriade. Läkare och advokater äro icke skyldiga att lämna upplysning om vad som anförtrots dem vid utövning av deras yrke. Präster och andra andliga äro frikallade från uppgiftsplikt rörande förhållanden, som de erhållit kännedom om i sin egenskap av själasörjare.

I regel kan tredje man tvångsvis åläggas att lämna uppgifter, endast då förfarandet avser att vinna kännedom om viss bestämd persons ekonomiska förhållanden. I särskilda fall föreligger dock skyldighet att på anfordran av Finanzamt lämna uppgifter, avseende hela grupper av skattskyldiga, oaktat direkt anledning till misstro icke föreligger mot riktigheten av de uppgifter, dessa skattskyldiga lämnat. Fabrikanter och köpmän, som avyttra varor till återförsäljare, äro sålunda skyldiga att efter anmaning förete sin bokföring i och för utredning, till vilka återförsäljare varor levererats, ävensom rörande myckenheten av vad till en var försålts. För utfärdande av sådan anmaning erfordras medgivande av Landesfinanzamt, vilket medgivande dock kan lämnas generellt.

En särskild uppgiftsplikt åligger offentliga myndigheter och tjänstemän samt föreningar och sammanslutningar bland yrkes- och näringsutövare. Dessa myndigheter, korporationer och tjänstemän äro nämligen skyldiga att direkt bistå skattemyndigheterna, som i fall av behov skola beredas tillgång till hos myndigheten eller sammanslutningen förda böcker och protokoll samt andra där tillgängliga handlingar. Därjämte äro offentliga myndigheter och tjänstemän pliktiga att underrätta skattemyndigheten om dem på grund av tjänsten bekanta fall rörande åtgärder för undandragande av skatt. Den särskilda tystnadsplikt, som ålagts vissa tjänstemän, exempelvis sådana anställda vid riksbanken, statsbankerna och riksgäldsförvaltningen, gäller icke dess tjänstemäns förhållande till skattemyndigheterna. Däremot äro bestämmelserna rörande skydd för post-, telegraf- och telefonhemligheter gällande jämväl gent emot skattemyndighet.

Ifrågavarande särskilda förpliktelse anses innebära, att nämnda myndigheter och sammanslutningar skola efter förmåga biträda skattemyndigheterna och därvid positivt hjälpa F. A. (Finanzamt) i den mån det icke lämpligen kan ordnas så, att F. A. direkt ombestyr arbetsuppgiftens utförande. Myndigheterna och sammanslutningar skola sålunda icke belastas med flera eller större arbetsuppgifter än som kan anses oundgängligen nödigt.

Det har ansetts särskilt värdefullt ur taxeringssynpunkt, att biträde kan erhållas av sammanslutningar för närings- och yrkesändamål. Dessa sammanslutningar kunna nämligen verksamt bistå F. A. med upplysningar

rörande vissa för taxeringen betydelsefulla förhållanden exempelvis i fråga om storleken av utgående avlöningar, om innehållet i gällande arbetsavtal samt att i särskilda frågor med sin sakkännedom tillhandagå taxeringsmyndigheten. Myndigheten anses på grund av ifrågavarande bestämmelse äga rätt att infordra uppgifter för bedömande exempelvis av storleken av den omsättning viss eller vissa företagare haft, som tillhöra sammanslutningen. Även i andra fall plägar medverkan lämnas av sådan sammanslutning. Så plägar exempelvis handelskammaren i Berlin lämna skattemyndigheterna uppgift om större försäljningar, verkställda av personer, som syssla med illegitim handel.

F. A:s möjlighet att förvärva biträde av sakkunniga är emellertid icke inskränkt till nu nämnda sammanslutningar och medlemmar av dessa. F. A. äger en tämligen obegränsad möjlighet att höra sakkunniga i och för bedömande av speciella taxeringsfall. Därutöver åligger det i allmänhet personer, som på grund av sin tjänst eller verksamhet biträda allmänheten såsom sakkunniga, att på anfordran bistå taxeringsmyndighet. Ersättning plägar utgå för dylikt biträde. F. A. äger påfordra att lämnad uppgifts riktighet beedigas.

Även i flera andra utländska lagstiftningar har en mera omfattande skyldighet stadgats att lämna uppgift till ledning för annans taxering. Enligt den *danska statskattelagen* äro alla ämbetsmän och offentliga myndigheter, banker, försäkringsföretag, aktiebolag, kreditföreningar, spar-kassor samt personer, som stadigvarande sysselsätta avlönade medhjälpare i sin verksamhet, skyldiga att på anfordran meddela alla de upplysningar, som kunna tjäna skatterådet och landsöverskatterådet till ledning vid taxeringen, såsom uppgifter rörande dödsbon, avlöningar, på namn inregistrerade obligationer samt om hypotek och dylikt. Personer, som förmedla affärer med värdepapper och på grund därav äro bokföringspliktiga, skola på anfordran lämna skattemyndigheterna de upplysningar rörande köp och försäljning av värdepapper, som kunna tjäna till ledning vid taxering. Vägrar någon att lämna begärd upplysning, hänskjutes frågan till finansministern, som avgör huruvida uppgiftsplikt föreligger i det särskilda fallet. Lämnandet av uppgifter kan framtvingas genom så kallade dagsböter.

De sakkunniga hava under punkterna II—IV i detta kapitel lämnat en redogörelse för sitt förslag, i vad det avser anordnande i särskilt angivna fall av uppgiftsplikt till ledning för annans taxering. En sådan uppgiftsplikt kan givetvis icke göras så omfattande, att genom densamma erhållas alla de upplysningar till vägledning för taxering, som taxeringsmyndigheterna behöva. På sätt 1929 års bevillningsutskott framhållit i sitt förutnämnda, av riksdagen godkända betänkande nr 17 erfordras härutöver en allmän, efter anmaning inträdande uppgiftsplikt. Bevillningsutskottet uttalade, att redan förefintligheten av en rätt för taxeringsmyndigheterna att erhålla sådana upplysningar helt säkert skulle utgöra ett verksamt medel till förekommande av otillförlitliga deklARATIONER. Såsom ett ytter-

ligare skäl mot begränsande av uppgiftsplikten till endast särskilt angivna fall, framhöll utskottet den snabba utveckling det ekonomiska livet vore underkastat, varigenom behov av upplysningar kunde komma att efter hand uppstå inom nya områden, och att förty ett system, inskränkt till vissa i lagen angivna fall, säkerligen mycket snart skulle bliva föråldrat.

Den oinskränkta skyldigheten att lämna upplysningar till vägledning för annans taxering vilar på principen om en allmän medborgerlig plikt att medverka till ett rättvist och jämlikt taxeringsresultat. Även i vårt land har jämförelsevis tidigt uttryck givits åt att denna princip omfattats. Detta framgår närmare av den i kapitel II lämnade historiska redogörelsen. För övrigt måste det anses tillbörligt att, liksom i fråga om såväl privaträttsliga som straffrättsliga fall en allmän skyldighet att lämna upplysningar föreskrivits genom vittnesplikten, en liknande skyldighet utkräves i fråga om den ur allmän synpunkt så utomordentligt viktiga direkta beskattningen.

Väl är det sant, att man i ett icke ringa antal fall, utan att uttrycklig uppgiftsplikt stadgats, med hänsyn till föreliggande allmänna intresse lämnat taxeringsmyndigheterna av dem begärda upplysningar till ledning för annans taxering. Sålunda hava, såsom bevillningsutskottet uttalat, understundom överenskommelser träffats mellan nämnda myndigheter och vissa grupper av verksamhetsidkare rörande meddelande av sådana uppgifter. Emellertid har erfarenheten visat att, medan man å vissa platser lyckats träffa sådana överenskommelser med en grupp utövare av en verksamhet, man å andra håll icke kunnat förmå idkare av enahanda verksamhet att lämna dylik medverkan. Uttryckligt föreskriven skyldighet att lämna upplysningar av dylikt slag skulle otvivelaktigt giva en starkare auktoritet åt myndigheternas framställningar i sådana fall och därigenom vara ägnad att i nödig omfattning förskaffa dem det erforderliga uppgiftsmaterialet, även om icke något särskilt tvångsmedel stadgas för underlåtenhet att efterkomma myndigheternas framställning.

Om sålunda enligt de sakkunnigas mening ett påtagligt behov föreligger av en allmän uppgiftsplikt till ledning för annans taxering vid sidan av den i särskilda fall föreskrivna, kunna olika vägar väljas för vinnande av det åsyftade målet. Under alla förhållanden måste nämligen tillses, att erforderliga garantier skapas för att en dylik rätt icke missbrukas. I Tyskland har visserligen en oinskränkt uppgiftsskyldighet föreskrivits, men till förekommande av missbruk hava en mångfald bestämmelser stadgats i begränsande syfte. I Danmark åter har denna oinskränkta uppgiftsplikt begränsats att avse vissa slag av personer, av vilka särskilt viktiga upplysningar ansetts kunna inhämtas. I båda dessa stater kan tvångsmedel användas för uppgifternas införskaffande.

Mot en sådan oinskränkt uppgiftsplikt har såsom av det anförda framgår erinrats, att man därigenom riskerade att göra obehörigt intrång å privatlivets område. Såsom bevillningsutskottet framhållit har enahanda skäl

anförts även mot deklarationsplikten, och detsamma torde i viss mån kunna andragas mot nära nog varje kontrollföreskrift. Handhaves emellertid anmaningsrätten med nödig urskiljning och grannlagenhet, lär man efter vad erfarenheten visat icke riskera att av sådan anledning framkalla ovilja hos de skattskyldiga.

Såsom mera välgående framstå två andra synpunkter, vilka beaktats i den tyska lagstiftningen. Det får sålunda anses angeläget, att uppgiftsplikten anordnas så, att densamma icke över hövan betungar tredje man samt att skyldighetens fullgörande icke inkräktar på andra berättigade intressen, så att förhållanden röjas, vilka ur allmän intressesynpunkt böra förbliva hemliga jämväl för taxeringsmyndigheterna.

De sakkunniga hava icke ansett sig böra föreslå ett uppgiftssystem likartat med det tyska. Det torde knappast vara möjligt att genom lagbestämmelser lämna sådana garantier, att icke anmaningsrätten skulle i särskilda fall kunna missbrukas. Härtill kommer, att det kontrollsystem, de sakkunniga ansett böra komma till användning i vårt land, väsentligen skiljer sig från det i Tyskland tillämpade. I Tyskland göras i regel deklARATIONER, vilka misstänkas vara oriktiga, eller deklARATIONER, avseende vissa grupper av skattskyldiga, till föremål för särskild undersökning. Först sedan en sådan undersökning igångsatts och erforderliga kompletterande upplysningar inhämtats av den skattskyldige, infordra myndigheterna behövliga uppgifter genom tredje man. Enligt de sakkunnigas mening åter bör så tillgå, att taxeringsmyndigheterna närmast genom taxeringsinspektionens initiativ årligen utvälja vissa inkomstområden för kontroll, där behovet av sådan gör sig särskilt starkt gällande. De upplysningar infordras, vilka stå att erhålla rörande förefintligheten av de inkomster, som anses böra göras till föremål för kontroll. Först sedan detta skett, vidtagas undersökningar av de särskilda taxeringsfallen.

Vid sådant förhållande torde behov icke föreligga av en uppgiftsplikt i de särskilda fallen av samma omfattning och art som den i Tyskland gällande. Självfallet bör uppgiftsplikten icke heller göras mera omfattande eller betungande för de skattskyldiga än som befinnes nödvändigt för ett effektivt kontrollsystem.

Då det knappast torde vara möjligt att i förordningen uttömmande uppräknat alla de grupper av rörelseidkare och andra, vilkas medverkan för tredje mans taxering kan befinnas erforderlig, hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå en uppgiftsplikt likartad med den danska.

Den allmänna uppgiftsplikten till ledning för annans taxering bör i främsta rummet utnyttjas för genomförande av den stickprovskontroll den särskilda taxeringsorganisationen skall hava att utöva. Vid sådant förhållande hava de sakkunniga ansett anmaningsrätten i förevarande fall böra förbehållas taxeringsinspektionen och taxeringsavdelningarna. Härigenom bör man kunna påräkna, att anmaningsrätten kommer att utövas med sådant omdöme, att fara icke uppkommer att uppgiftsplikten skall användas på

så sätt, att tredje man skall oskäligt betungas eller att andra berättigade intressen därigenom komma att kränkas. De sakkunniga hava därför föreslagit, att stadgande införes i 33 § 7 mom., att envar skall vara skyldig att efter bästa förmåga vara beskattningsnämnderna behjälplig i deras strävan att söka ernå en rättvis och jämlik taxering genom att efter anmaning av landskamrerare — med vilken likställas bland andra skattedirektören och taxeringsinspektörerna — lämna erforderliga upplysningar, i den mån så är möjligt, till ledning för annans taxering. Den som fört handelsböcker eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunna inhämtas, må fullgöra uppgiftsplikten genom att tillhandahålla landskamreraren sådan bokföring eller sådana handlingar. Givetvis skall uppgiftsplikten kunna fullgöras på så sätt, att skattskyldig avlämnar utdrag ur sin bokföring eller intyg exempelvis av auktoriserad revisor.

Sistnämnda föreskrift har föreslagits för att icke tredje man skall förorsakas onödigt betungande arbete eller utgiftskrävande utredning. Någon påföljd för underlåtenhet att lämna begärda uppgifter har icke föreslagits. Det torde kunna förväntas, att uppgifter av dylikt slag företrädesvis komma att begäras av personer, som utövat verksamhet i någon form. Då i det övervägande flertalet fall anmaningarna icke skola avse att vinna klarhet beträffande sådan persons inkomstförhållanden, vilken är utsatt för taxeringsmyndigheternas särskilda misstro, utan tjäna ett mera allmänt kontrollbehov, torde man kunna förvänta, att de uppgiftspliktiga skola utan särskilt tvångsmedel lämna myndigheterna begärda uppgifter. Det förhållandet att tvångsmedel icke föreskrivits torde vara ägnat att skapa garanti för, att taxeringsmyndigheterna skola med alldeles särskild urskiljning och grannlagenhet komma att använda ifrågavarande kontrollmedel. En annan omständighet, som synes kunna medverka till att de uppgiftspliktiga lojalt skola fullgöra sin skyldighet, är den, att uppgiftsplikten torde böra påfordras främst i fråga om sådana slag av inkomster, där kontrollbehovet är särskilt starkt framträdande.

Skulle det emellertid visa sig, att ett tvångsmedel är erforderligt, kan det framdeles bliva nödvändigt att överväga, om icke föreskrifterna böra skärpas. Såsom en garanti mot ett obehörigt användande av befogenheten kunde därvid tänkas, att i tveksamma fall taxeringsinspektionen skulle äga att angiva, huruvida i det särskilda fallet uppgift skulle avkrävas tredje man eller icke. Mot ett sådant förfaringssätt talar emellertid det ökade arbete taxeringsinspektionen och taxeringsavdelningarna därigenom komme att förorsakas. För övrigt hava de sakkunniga ansett självfallet, att i inspektionens åligganden bör ingå att utfärda anvisningar angående anmaningsrättens utövande.

Skyldighet att efterkomma anmaning att lämna för taxering erforderlig uppgift vare sig till ledning för egen eller annans taxering har ansetts uttryckligen böra föreskrivas ej blott beträffande beskattningsåret utan även i fråga om sådana under tidigare år inträffade förhållanden, som hava betydelse för påförande av eftertaxering.

De sakkunniga hava icke ansett sig böra föreslå att, i likhet med vad i Tyskland gäller, taxeringsmyndigheterna skola äga att påfordra bestyrkande av lämnad uppgifts riktighet genom edgång. I stället hava de sakkunniga, på sätt framgår av det anförda, på andra vägar sökt skapa garantier för att riktiga uppgifter till ledning för annans taxering skola lämnas och att kontroll skall kunna utövas häröver. Däremot synas vissa skäl tala för införande av ett sådant edgångsinstitut att vid påfordran av det allmännas ombud användas för bestyrkande av uppgifter, som lämnas beskattningsdomstol. Då emellertid även i dylika fall i regel kontroll torde kunna äga rum genom taxeringsinspektionens eller taxeringsavdelningarnas försorg samt med hänsyn till den omsorgsfullare utredning åtminstone de viktigare taxeringsfallen vid ett bifall till de sakkunnigas förslag kunna förväntas komma att undergå redan under nämndstadiet, hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå införande av sådan rätt.

Rätten att utfärda anmaning i de fall, där anmaningsrätten förbehållits landskamrerarna, har föreslagits böra tillkomma landskamreraren i det län, där den uppgiftspliktiges taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall äga rum. Är uppgiftspliktig ej skattskyldig, skall följaktligen anmaningsrätten tillkomma landskamrerare i det län, där den uppgiftspliktiges hemortskommun är belägen. Denna ändring i nuvarande bestämmelser betingas av förslagets allmänna principiella innebörd. Inom en planmässigt arbetande organisation har det nämligen ansetts behöfligt att åt en och samma taxeringsavdelning överlämna rätten att infordra uppgifter rörande samtliga till en grupp hörande inkomsttagare, oberoende av var dessa skola taxeras. Önskar därför landskamreraren upplysningar av ifrågavarande slag av skattskyldig, som har sitt hemvist i annat län, har han följaktligen att genom taxeringsavdelningen i sistnämnda län införskaffa uppgiften. Denna taxeringsavdelning kan härigenom föranlätas att mera allmänt och ej endast för det ifrågavarande fallet infordra uppgifter. Däremot har det icke ansetts erforderligt, att i andra fall den nuvarande bestämmelsen ändras rörande utövande av anmaningsrätt, innebärande att denna rätt tillkommer ordföranden i den taxeringsnämnd och landskamreraren i det län, där taxering skall äga rum.

För statliga och kommunala ämbetsverk och myndigheter, allmän inrättning och överförmyndare har föreslagits en oinskränkt uppgiftsplikt. Då det bör tillses, att denna uppgiftsplikt anordnas så ändamålsenligt och effektivt som möjligt utan onödigt betungande arbete för uppgiftslämnarna samt att garanti erhålles för att icke sådana sakförhållanden yppas, som böra hemlighållas även för taxeringsmyndigheterna, har föreslagits, att Kungl. Maj:t skall äga utfärda erforderliga bestämmelser, i vilken omfattning och ordning denna uppgiftsplikt skall fullgöras.

De sakkunniga hava föreslagit, att den för närvarande i 35 § 1 mom. d) och 2 mom. stadgade efter anmaning inträdande uppgiftsplikten i vissa fall skall upphöra att gälla, då dessa upplysningar torde kunna införskaffas på

grund av den föreslagna allmänna uppgiftsplikten. Däremot har någon ändring icke ansetts böra vidtagas i skyldigheten för den, som för arbetslag i en summa uppburit visst avlöningsbelopp såsom ackordsöverskott eller dylikt för att fördelas inom laget, att på anmaning lämna uppgift angående beloppets fördelning.

De uppgifter, som på nu nämnda väg kunna komma taxeringsmyndigheterna till del, torde uppenbarligen ofta vara av den art, att desamma icke lämpligen böra utlämnas åt offentligheten. Med hänsyn härtill hava de sakkunniga ansett, att i tryckfrihetsförordningen bör införas förbud mot offentliggörande i tryck av uppgift, som lämnas till taxeringsmyndighet. Detta förbud torde, utan olägenhet för taxeringsresultatet, kunna omfatta alla de uppgifter och upplysningar till ledning för egen eller annans taxering, vilka lämnats taxeringsmyndigheterna. Redan nu har emellertid sådan ändring föreslagits i 56 § taxeringsförordningen, att granskning av dylika uppgifter må verkställas endast av den, som äger granska avgivna självdeklarationer.

II. Inkomst av tjänst m. m.

A. Gällande bestämmelser och deras tillkomst.

Jämförelsevis tidigt har såsom ett medel att vid taxeringen vinna kunskap om storleken av löntagares inkomst föreskrivits uppgiftsskyldighet för den, som till annan utbetalat avlöning. Sålunda var i 1739 års bevillningsförordning stadgat, att förteckningar skulle infordras från hovrätterna och kollegierna rörande anställda, vilka förteckningar skulle grundas på stater och avlöningslistor. Genom beslut utav 1742—43 års riksdag ålades varje skattskyldig att avlämna underskrivna förteckningar på sin betjäning och tjänstfolk jämte beloppet av vars och ens lön. Lämnades i sistnämnda fall oriktig uppgift, inträdde skyldighet för den felande att erlægga straffbevillning för vad som undandragits. Den enskilda arbetsgivaren åliggande skyldigheten att lämna uppgift utsträcktes sedermera till andra underhavande än nyss nämnda. Sistnämnda uppgiftsplikt skulle fullgöras i samband med mantalsskrivningen.

Gällande föreskrifter rörande arbetsgivares uppgiftsplikt leda närmast sitt ursprung från bestämmelser i den år 1861 utfärdade bevillningsförordningen att gälla för 1862 och påföljande år. Enligt § 25 i denna förordning ålåg det ämbetsmyndighet och verk, såväl statens, stads som menighets, ävensom allmän inrättning och stiftelse samt med Kungl. Maj:ts oktroj försett verk eller bolag att utan särskild anmaning till taxeringsmyndighet lämna uppgift rörande löner, arvoden och pensioner. Denna uppgiftsplikt kompletterades år 1883 med en allmän skyldighet för andra arbetsgivare än nu nämnda att på anfordran av bevillningsberedningens ordförande lämna löneuppgifter.

Skyldigheten att utan anmaning lämna uppgift utvidgades efter hand. Sedan år 1903 med anledning av införande av skyldighet att avgiva självdeklaration vissa ändringar vidtagits i bevillningsförordningen (14 §), omfattade denna uppgiftsskyldighet, förutom omförmälda myndigheter och juridiska personer, alla aktiebolag samt andra bolag och rederier ävensom envar annan, som under beskattningsåret varit taxerad för inkomst av rörelse eller yrke till belopp av minst 5,000 kronor. I förordningen angavs, att sådana uppgifter skulle lämnas angående envar person, ämbets- eller tjänsteman, vaktbetjänt, lön-, pensions- eller arvodestagare samt arbetare, tillkommande lön, traktamente, arvode, provision eller gratifikation (jul- och midsommarpenningar o. d.) och andra löneförmåner.

Då år 1910 bestämmelserna rörande taxering utbrötos ur skatteförordningarna och sammanfördes i en särskild taxeringsförordning, undergingo ifrågavarande uppgiftsbestämmelser icke någon mera väsentlig ändring. Uppgiftsskyldigheten för enskild rörelseidkare gjordes emellertid beroende av antalet anställda personer och icke såsom tidigare av den uppgiftsskyldiges taxering. Ovillkorlig uppgiftsplikt ålåg enligt 11 § 1910 års taxeringsförordning envar arbetsgivare, som under beskattningsåret haft minst fem personer stadigvarande anställda i sin rörelse eller sitt yrke. Till underlättande av myndigheternas arbete med sortering av löneuppgifterna samt identifierande av å dessa upptagna personer stadgades, att särskild uppgift skulle upprättas för varje person samt att, såvitt ske kunde, uppgift skulle lämnas om löntagares fullständiga namn, födelseår samt hemvist enligt mantalslängden eller, där bostaden vore en annan än detta hemvist, bostadsadressen. Uppgifterna skulle avlämnas ordnade kommun- eller församlingsvis, därvid medelst omslag eller annorledes skulle tydligt utmärkas, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avsåge.

År 1920 utsträcktes skyldigheten att utan anmaning lämna löneuppgift till varje arbetsgivare beträffande i hans rörelse eller yrke anställda personer, oavsett antalet anställda i rörelsen.

Gällande bestämmelser rörande *ovillkorlig skyldighet* att lämna uppgift om avlöningar och pensioner samt därmed jämförliga ersättningar återfinnas i 33 § taxeringsförordningen. Sådan uppgiftsplikt åligger utan inskränkning statlig och kommunal myndighet, allmän inrättning och stiftelse samt bolag och rederi ävensom verk, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller står under offentlig kontroll. För andra arbetsgivare såsom föreningar samt fysiska personer inskränker sig uppgiftsplikten till personer, som varit anställda i av arbetsgivaren bedriven rörelse eller därifrån uppburit pension.

Vidare åligger det enligt 35 § 1 mom. taxeringsförordningen arbetsgivare att i särskilda fall *efter anmaning* lämna uppgift angående avlöningsförmåner, som hos honom åtnjutits av andra personer än de i 33 § nämnda. Den som för arbetslag eller liknande grupp av arbetare i en summa uppburit visst avlöningsbelopp såsom ackordsöverskott eller dylikt för att för-

delas inom laget eller gruppen enligt samma författningsrum är skyldig att i särskilda fall efter anmaning lämna uppgift angående beloppets fördelning. Anmaningrätt tillkommer ordförande i taxeringsnämnd och landskamrerare.

Avser uppgiven avlöningsförmån kortare tid än helt år, skall upplysning meddelas om den tidrymd, för vilken förmånen utgått. I fråga om sättet för den ovillkorliga uppgiftspliktens fullgörande märkes, att särskild uppgiftshandling skall upprättas för varje löntagare samt att, där så kan ske, uppgiften bör fullständigt ange löntagarens namn, hemvist, bostadsadress och födelseår samt för den, som ej är svensk undersåte, hans nationalitet. Uppgifterna, vare sig de skola avlämnas ovillkorligt eller först efter anmaning, skola vid avlämnandet vara ordnade kommun- eller församlingsvis. Medelst särskilda omslag eller annorledes skall vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser. Uppgifterna skola avlämnas senast den 15 februari till myndighet i den ort, där taxeringen skall äga rum. Uppgift, som avgives utan anmaning, skall avlämnas *antingen* till taxeringsnämndens ordförande *eller*, om taxeringen skall äga rum i Stockholm, till överståthållarämbetet och eljest till länsstyrelsen eller i stad till magistraten eller kommunalborgmästaren eller å landet till landsfiskalen.

Skulle anmaning att avlämna löneuppgift icke efterkommas, äger länsstyrelse vid vite förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, att inkomma med uppgift. Underlåter den, som är skyldig att lämna löneuppgift utan anmaning, att behörigen fullgöra sagda skyldighet, eller efterkommes icke anmaning att lämna löneuppgift, skall den försumlige, där han ej för underlåtenheten är underkastad ansvar för tjänstefel, böta tjugofem kronor. Lämnar uppgiftspliktig oriktigt meddelande i löneuppgift mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet, är han underkastad samma straffpåföljd som den, vilken avgivit oriktig självdeklaration.

B. De sakkunniga.

Den ovillkorliga uppgiftspliktens fördelar.

Från uppgiftsplikt till ledning för annans taxering är icke något slag av löneinkomster undantaget. Särskilt utmärkande för denna uppgiftsplikt är, att densamma i regel inträder utan särskild anmaning. Ifrågavarande kontrollsystem är således i allmänhet uppbyggt efter en annan princip än den, de sakkunniga ansett sig böra i allmänhet följa i och för vinnande av kontroll över taxering av inkomst från annan förvärvskälla än tjänst. Det skulle därför kunna ifrågasättas, om man icke, liksom fallet är exempelvis i Danmark, skulle kunna låta uppgiftsplikten ifråga om avlöningar och arvoden inträda först efter anmaning samt sålunda avskaffa den ovillkorliga uppgiftsplikten. Därest så skedde, bleve det nödvändigt tillse, att uppgifter avford-

rades arbetsgivarna i sådan ordning, att en tillfredsställande kontroll vidmakthölles, utan att vare sig dessa eller taxeringsmyndigheterna åsamkades så stort besvär som kontrollen för närvarande medför. Man kunde antingen årligen utvälja grupper bland arbetsgivarna, som anmodades att lämna löneuppgifter, eller också inskränka sig till att endast vissa år utöva kontroll genom att då anmoda praktiskt taget samtliga arbetsgivare att avgiva sådana uppgifter. Vare sig den ena eller andra utvägen valdes, skulle icke liksom nu löneuppgifterna hinna komma taxeringsmyndigheterna tillhanda samtidigt med självdeklarationerna. Om icke systemet skulle förfela sitt ändamål, bleve det nämligen nödvändigt att dröja med anmaningarnas utsändande, till dess fristen för självdeklarations avgivande gått till ända. Härigenom komme taxeringsarbetet att fördröjas och försvåras. Men även om man på dylikt sätt uppsköte anmaningarnas utfärdande, skulle möjlighet yppas för de skattskyldiga att undandraga sig verkningarna av kontrollen. Det skulle nämligen kunna inträffa, att många löntagare underlåte att deklarerera eller åtminstone väntade med att avgiva deklaration, till dess det visat sig, om uppgift rörande den löneinkomst den anställde åtnjutit komme att för året avfordras hans arbetsgivare. Denna farhåga är ingalunda uppkonstruerad. Redan för närvarande underlåta många löntagare, som av olika anledningar antaga, att fullständiga uppgifter rörande åtnjutna löneförmåner icke komma taxeringsmyndighet tillhanda, att avgiva deklaration, under förhoppning att vid taxering inkomsten skall uppskattas lägre än den verkliga. Genom ett sådant förfaringssätt utsätter sig den skattskyldige knappast för risk att bliva för högt taxerad. Det föreligger nämligen icke någon svårighet för honom att hos prövningsnämnden styrka, till vilket belopp löneinkomsten uppgått. I Danmark åter medför underlåtenhet att avlämna självdeklaration den påföljden, att skattskyldig får vidkännas en förhöjning vid taxeringen med minst 25 procent av den åtnjutna inkomsten. Det oaktat torde man därstädes, och detta gäller framför allt Köpenhamn, hava sökt förmå arbetsgivarna att årligen utan särskild anmaning lämna uppgifter till ledning för löntagarnas taxering. Erfarenheten måste därför anses ådagalägga överlägsenheten å nu förevarande område av den ovillkorliga uppgiftsplikten.

Det torde för övrigt kunna ifrågasättas, om ett avskaffande av den ovillkorliga uppgiftsplikten komme att vare sig för taxeringsmyndigheterna eller arbetsgivarna medföra större arbetsbesparing. I våra dagar växla avlöningarnas storlek vida hastigare från det ena året till det andra än under äldre tider. Anställningarna äro i många fall av jämförelsevis kort varaktighet. Till följd härav bleve myndigheterna säkerligen nödsakade att i mycket stor omfattning använda anmaningsförfarandet. De lättnader, som skulle kunna vinnas för taxeringsmyndigheterna genom att uppgiftsmaterialet minskades, skulle sannolikt motvägas av det ökade besvär anmaningarna komme att förorsaka. Behovet av en ovillkorlig uppgiftsplikt å detta område är sålunda numera betydligt starkare än tidigare.

Med hänsyn till det anförda hava de sakkunniga, i likhet med 1929 års riksdag och bevillningsutskott, ansett den ovillkorliga uppgiftsplikten beträffande löneinkomster böra bibehållas. Emellertid kunna mot de nuvarande bestämmelserna rörande sådan uppgiftsplikt och deras tillämpning göras åtskilliga erinringar. De sakkunniga hava därför ansett sig böra undersöka, vilka anordningar, som lämpligen böra vidtagas, för att kontrollen över löneinkomster må bliva mera effektiv i tillämpningen samt att densamma må komma att på ett mera likformigt sätt utövas över alla slag av löneinkomster och därmed jämställda inkomster.

Vilka arbetsgivare bör uppgiftsplikten avse?

Enligt gällande lagstiftning hava arbetsgivarna med avseende å uppgiftsplikten indelats i två grupper. Arbetsgivare tillhörande den ena gruppen skola utan anmaning lämna uppgifter rörande samtliga löntagare, medan arbetsgivare inom den andra gruppen skola i sådan ordning avgiva löneuppgifter allenast beträffande i deras rörelse anställda personer. Till den förra gruppen höra främst staten och kommunerna samt aktiebolag, medan till den andra gruppen hänförts, förutom fysiska personer, föreningar, stiftelser och därmed jämförliga institutioner. Härigenom hava från ovillkorlig uppgiftsskyldighet undantagits avlöningar, som utgå till stora grupper av förvaltningspersonal, vilken exempelvis är anställd hos sammanlutningar inom näringslivet och bland arbetare. Under hand hava visserligen genom myndigheternas initiativ å någon eller några orter flera sådana föreningar, som haft ett jämförelsevis stort antal anställda, kommit att årligen utan särskild anmaning lämna löneuppgifter, men skäl saknas att icke i förevarande hänseenden likställa dem med aktiebolagen. Vad angår andra slag av ideella föreningar, vilkas antal år 1917 av de sakkunniga för ideella förenings beskattning beräknades till närmare 26 400, synes införandet av obligatorisk uppgiftsplikt beträffande löner böra kunna befrämja taxeringsresultatet. Även om de funktioner, som utföras inom sådana föreningar, vanligen hava karaktär av bisysselsättningar och förty utgående ersättningar i regel icke uppgå till mera avsevärda belopp, måste det anses ur kontrollsynpunkt angeläget, att den ovillkorliga uppgiftsplikten utsträcker till sådana avlöningar, då innehavare av dylika funktioner säkerligen ofta underlåta att deklarerera sin inkomst därav samt myndigheterna icke sällan sakna kännedom om att den skattskyldige haft ifrågavarande förvärvskälla. Då man icke synes behöva befara, att föreningarna eller stiftelserna därigenom komme att över hövan betungas, hava de sakkunniga föreslagit, att ovillkorlig uppgiftsplikt beträffande avlöningar och pensioner samt arvoden för stadigvarande uppdrag skall åligga alla juridiska personer, oavsett arten av den verksamhet sådan arbetsgivare bedrivit.

Vad angår fysiska personer torde plikten att utan anmaning lämna uppgifter icke böra omfatta andra än dem, som äro sysselsatta i av skattskyldig bedriven verksamhet. Enligt gällande bestämmelser äro från upp-

giftsskyldigheten undantagna avlöningar till i jordbruk eller skogsbruk eller för skötseln av bostadsfastighet sysselsatta personer. I fråga om bostadsfastighet synes kontroll lämpligen kunna vinnas genom att ägare av annan fast egendom än jordbruksfastighet ålägges att å bilaga till självdeklaration specificera påyrkat avdrag för avlöningar med angivande av mottagarens namn och bostadsadress. Beträffande brukare av jordbruksfastighet åter föreligger obestridligt ett behov av uppgifter ej minst rörande personer, som varit anställda i skogsbruk. Emellertid synes av praktiska skäl uppgiftsplikten böra begränsas samt avse endast de större jordbrukarna, vilka utan svårighet torde kunna fullgöra densamma. Enligt de sakkunnigas förslag har ovillkorlig uppgiftsplikt därför ålagts utöfvere av jordbruk eller skogsbruk, vilken under beskattningsåret i sin verksamhet haft minst tre personer stadigvarande anställda. Genom en dylik begränsning undantagas från uppgiftsplikt alla mindre jordbrukare jämväl sådana, som enstaka år företaga skogsavverkningar i sådan omfattning, att tillfällig arbetskraft måst anlitas.

Löneuppgifternas innehåll.

I samband med 1928 års skattereform ändrades föreskrifterna rörande redovisningen i självdeklaration av inkomst av tjänst. Medan enligt äldre deklarationsformulär inkomst av varje särskild befattning, anställning eller tjänsteuppdrag skulle redovisas efter avdrag för obligatoriska pensionsavgifter och utgifter för tjänsten, skall enligt gällande bestämmelser skattskyldig redovisa såväl bruttobeloppet av de intäkter han åtnjutit av varje särskild tjänst som jämväl de utgifter, han åsamkats för intäkternas förvärvande. Trots de ändrade bestämmelserna torde likväl de skattskyldiga i allmänhet fortsatt att redovisa ifrågavarande inkomst i samma ordning som tillförne. Såsom bruttointäkt upptages i regel det belopp, arbetsgivaren angivit i löneuppgift, och från bruttointäkten dragas de särskilda utgifter, den skattskyldige åsamkats, såsom för resor mellan bostad och arbetsplats, för inköp av facklitteratur m. m. De avgifter för pensionering, vilka av arbetsgivaren innehållits före avlöningens utbetalande, torde i regel avdragas vid bruttointäkternas uppgivande, och ett sådant redovisningssätt har jämlikt år 1930 verkställd ändring i avfattningen till 54 punkten i anvisningarna till deklarationsformuläret förutsatts vara tillåtet. Endast i undantagsfall torde skattskyldig i bruttointäkten inräkna de ersättningar, han i kommunal eller enskild tjänst åtnjutit för sådana särskilda med tjänsten förenade utgifter såsom kostnader för resor eller på grund av vistelse utom hemorten eller för representation.

Skattskyldigs redovisning av bruttointäkten bestämmes med avseende å sättet i allmänhet av löneuppgiftens innehåll. De skattskyldiga torde ofta icke anse behövt att själva föra anteckningar rörande sina intäkter av tjänst utan rätta sig efter de upplysningar rörande inkomsten, som arbetsgivaren plägar lämna dem. Då löneuppgifterna alltjämt uppställas efter

samma grunder som tidigare, har följden blivit den nyssnämnda nämligen att, trots såväl ändrade bestämmelser i taxeringsförordningen som uttryckliga anvisningar i deklarationsformuläret, de skattskyldiga alltjämt redovisa sin inkomst av tjänst i samma ordning som tidigare. Därest man önskar åstadkomma ett ändrat redovisningssystem å förevarande område, synes detta närmast böra ske genom att arbetsgivarna meddelas tydliga anvisningar om vad löneuppgifterna skola innehålla.

Ur principiell synpunkt är det givetvis riktigt, att skattskyldig redovisar inkomst av tjänst i den ordning, som numera föreskrivits. Däremot är en specificerad redovisning av bruttointäkter och utgifter icke alltid påkallad för en tillfredsställande kontroll. Den uppgiftsplikt, som skall åligga arbetsgivare, bör enligt de sakkunnigas mening icke göras mera omfattande eller betungande än som oundgängligen erfordras för utövande av en nöjaktig kontroll. Det torde vara tillräckligt, att arbetsgivaren i de fall, då pensionsavgift av honom innehållits vid avlöningens utbetalande, i löneuppgiften angiver endast den efter avdrag för sådan pensionsavgift återstående avlöningen. För kontroll över att dubbla avdrag för pensionsavgiften icke äga rum, bör dock i löneuppgiften angivas, att avlöningen upptagits efter avdrag av pensionsavgift.

I många fall äro vid kommunal eller enskild tjänst anvisade ersättningar för bestridande av med tjänsten förenade kostnader utmätta på sådant sätt, att de icke överstiga vad som skäligen kan anses normalt åtgå till täckande av de omkostnader, som skola bestridas. Detta förhållande torde gälla i fråga om resekostnads- och traktamentsersättningar samt ersättning för flyttningkostnader. För närvarande torde endast i undantagsfall upplysning lämnas å löneuppgift rörande storleken av dylika gottgörelser. Ur kontrollsynpunkt är det knappast erforderligt, att arbetsgivarna årligen utan anmäning lämna uppgift rörande resekostnads- och traktamentsersättningar, utan det synes tillräckligt, att å löneuppgiften angives, huruvida sådan ersättning utgått. Skulle taxeringsmyndighet i något fall finna anledning antaga, att gottgörelsen utmätts på sådant sätt, att densamma åtminstone delvis utgör direkt löneförmån, äger myndigheten möjlighet att genom arbetsgivaren införskaffa kompletterande upplysningar rörande gottgörelsens storlek samt de grunder, efter vilka densamma utgått. Flertalet skattskyldiga, som åtnjuta ersättningar av dylikt slag, torde emellertid vara anställda hos kommuner eller större enskilda företagare såsom försäkringsbolag, banker eller större industriföretag. Det skulle icke vara odelat lyckligt, om taxeringsnämnden i varje särskilt distrikt, där de anställda haft sin bostad, skulle söka bedöma skäligheten av påyrkade avdrag för rese- och traktamentskostnader. Uppenbarligen kan man icke påräkna erforderlig kompetens inom alla nämnder för avgörande av sådana svårbedömliga frågor och i vart fall vore det mycket svårt att på denna väg vinna önskvärd jämlighet vid tillämpningen. Anse sig taxeringsmyndigheterna, ehuru frågans fiskaliska betydelse sannolikt är jämförelsevis obetydlig, böra utöva kontroll

å detta område, synes detta lämpligen böra ske genom att vissa år på initiativ av skattedirektören eller landskamrerare vare sig samtliga arbetsgivare eller vissa grupper bland dessa exempelvis sådana, som hos sig hava anställda handelsresande, beträffande vilka ett särskilt kontrollbehov kan föreligga, anmodas att redogöra för storleken av dylika ersättningar samt de grunder, efter vilka desamma utgått. Härigenom beredas myndigheterna möjlighet att med ett större mått av sakkunskap träffa avgöranden i dylika svårbedömliga frågor, varjämte en större likformighet kan vinnas. Ett sådant förfaringssätt ansluter sig för övrigt nära till de stickprovsprinciper, som ligga till grund för de sakkunnigas förslag till förstärkt kontroll å andra områden.

Till frågan om kontroll över beskattningen av sådana ersättningar, som utgå till täckande av *representationskostnader*, hava de sakkunniga intagit en annan ståndpunkt än den nu nämnda. Det är nämligen ingalunda ovanligt, att belopp, som i själva verket utgöra avlöningar, av arbetsgivaren betecknas såsom representationsersättning. Då sådana ersättningar icke torde utgå ens tillnärmelsevis så allmänt som resekostnads- och traktamentsersättningar, skulle en ovillkorlig uppgiftsplikt i fråga om representationskostnader icke medföra samma besvär för arbetsgivarna som en skyldighet att meddela uppgift om resekostnads- och traktamentsersättningar. På grund av det anförda och då representationsersättningarna icke kunna fastställas efter samma enhetliga grunder som i allmänhet gäller i fråga om reseersättningar, föreligger ett vida större kontrollbehov beträffande representationsersättningar. De sakkunniga hava därför föreslagit, att arbetsgivaren skall å löneuppgift uppgiva storleken av utbetalad ersättning för representation. Självfallet skulle dock denna uppgiftsplikt icke omfatta sådana utbetalningar för representation vid ett eller annat enstaka tillfälle, vilka exakt motsvara av den anställde gjorda utlägg och enligt vedertaget affärsbruk bokföras å arbetsgivarens omkostnadskonto.

Skyldigheten att utan särskild anmaning lämna löneuppgift omfattar enligt gällande föreskrifter icke endast ersättningar, som utgå på grund av tjänste- eller anställningsförhållande och vilka torde böra betecknas såsom *avlöningar*, utan jämväl ersättningar, som utgå på grund av stadigvarande uppdragsförhållande och å vilka beteckningen *arvoden* lämpligen torde kunna användas. 33 § taxeringsförordningens avfattning är emellertid icke fullt otvetydig å förevarande område. Till följd härav hava ojämnheter uppstått i fråga om bestämmelsens efterlevnad. Sålunda underlåta många bolag att lämna uppgift rörande de förmåner styrelsens ledamöter och bolagets revisorer åtnjutit. Synbarligen har man icke ansett, att dessa personer varit *anställda* hos bolaget eller att de av bolaget uppburit *avlöning*. Vissa ändringar hava därför föreslagits, för att bestämmelserna skola närmare komma att ansluta sig till allmänt vedertaget språkbruk. Därvid har såsom

avlöning betecknats varje slag av löneförmån, som utgått på grund av tjänst eller arbetsanställning, medan ersättning, som utgått på grund av stadigvarande uppdrag liksom i vissa fall för tillfälligt sådant, benämnts arvode.

För närvarande föreligger icke skyldighet att utan särskild anmaning lämna uppgift rörande ersättningar för *tillfälliga uppdrag*. Icke sällan förekommer, att lön- eller arvodestagare av sin arbetsgivare erhåller särskild ersättning för tillfälliga uppdrag eller tjänster, vilka det icke ålegat mottagaren att utföra på grund av utav honom innehavd anställning eller stadigvarande uppdrag. Så torde exempelvis tjänstemän hos försäkringsbolag ofta, utöver avlöningen från arbetsgivaren, erhålla provision för anskaffning av försäkringar. Sådana ersättningar torde i allmänhet stå de egentliga avlöningsförmånerna ganska nära, och understundom erhåller den anställda dylika tillfälliga uppdrag såsom uppmuntran för sitt välförhållande i tjänsten. Den ovillkorliga uppgiftsplikten bör därför enligt de sakkunnigas mening omfatta även ersättningar för tillfälliga uppdrag, som utgått till anställda, pensionstagare eller arvodestagare.

Understundom hava vissa arbetsgivare utan särskild anmaning lämnat upplysning om utbetalade ersättningar för tillfälliga uppdrag. Ersättningar, som utgå på grund av tillfälliga medarbetarskap i flera av de dagliga tidningarna ävensom för medverkan i radioprogram, torde sålunda i regel genom arbetsgivare uppgivas för taxering. I några kommuner hava efter framställning av taxeringsmyndigheterna bokförlag m. fl. kommit att årligen lämna uppgift rörande arvoden för litterär eller konstnärlig verksamhet. Härigenom har otvivelaktigt förebyggts, att betydande inkomstbelopp undgått taxering. Stickprovsvis har kontroll ägt rum beträffande vissa agentprovisioner närmast sådana, som utbetalas av försäkringsbolagen. Emellertid utgå ersättningar för tillfälliga uppdrag ganska allmänt och den nuvarande kontrollen får i stort sett anses mindre tillfredsställande. För taxeringsmyndigheterna möter det i regel svårigheter att erhålla kännedom om de företag eller branscher av företag, som pläga utbetala dylika provisioner eller andra därmed jämförliga ersättningar. Någon annan utväg att erhålla nöjaktig kontroll över taxering av sådana ersättningar torde ej förefinnas, än att arbetsgivare åläggas ovillkorlig uppgiftsplikt.

Därest emellertid varje ersättningsbelopp, även det obetydligaste, skulle vara underkastat uppgiftsplikt, komme otvivelaktigt arbetsgivarna att åsamkas ett betydande arbete, som i många fall bleve oskäligt betungande i förhållande till det gagn för taxeringen, uppgiftsplikten kunde väntas medföra. Uppgiftsplikten har därför ansetts böra begränsas och föreligga endast om ersättning under beskattningsåret utgått till en och samma mottagare med minst 100 kronor. Vad angår ersättningsbelopp, understigande 100 kronor, torde till följd av den allmänna uppgiftsplikten till ledning för annans taxering upplysning kunna erhållas från arbetsgivaren efter anmaning. Skulle

på grund av särskilda förhållanden i vissa fall anses särskilt önskvärt, att uppgift meddelas även om dylika smärre belopp, såsom i fråga om ersättningar från tidningar och radiotjänst, torde upplysningar kunna erhållas genom överenskommelse med de särskilda arbetsgivarna. Dylika överenskommelser torde lämpligen böra träffas efter förhandling med organ för arbetsgivarna genom den centrala taxeringsinspektionens försorg.

Därest ersättning av ifrågavarande slag skulle utgå till annan än den, för vilken beloppet utgör intäkt från av honom utövad rörelse eller annan av honom yrkesmässigt bedriven verksamhet, torde ersättningen regelmässigt vara att hänföra till intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet, ehuru sådan ersättning understundom i självdeklaration redovisats såsom intäkt av tjänst.

Där dylik ersättning utgör intäkt av yrkesmässig verksamhet, torde nyttan av uppgiftsplikten i förhållande till det för uppgiftslämnaren därav förorsakade besväret ofta vara ganska ringa. Det kan därför ifrågasättas, om icke sistnämnda slag av ersättningar kunde helt undantagas från den ovillkorliga uppgiftsplikten. Erfarenheten har emellertid visat, att ett kontrollbehov understundom föreligger framför allt i de fall, där mottagaren icke har ordnad bokföring. Med avseende härå och då med en dylik begränsning uppgiftsplikten, som ju endast skulle åligger rörelseidkare, icke borde komma att avsevärt belasta dessa, har från uppgiftsplikten undantagits, förutom ersättningar understigande 100 kronor, allenast de tillfälliga ersättningar, som utgått till sådan rörelseidkare, som enligt lag varit bokföringsskyldig. Undantagsvis kan visserligen svårighet föreligga för utbetalaren av ersättningen att avgöra, huruvida bokföringsskyldighet föreligger för mottagaren, men man torde kunna förutsätta, att så snart ovisshet därom råder, uppgift om utbetalningen kommer att lämnas. Genom en dylik begränsning av uppgiftsplikten vinnes vidare den fördelen, att endast i undantagsfall svårighet torde uppkomma för arbetsgivaren att bedöma, huruvida ersättning, som kan tänkas vara föremål för uppgiftsplikt, utgjort gottgörelse för arbetsprestation eller vara. I den mån så kan komma att befinnas erforderligt, torde taxeringsinspektionen säkerligen icke underlåta att vidtaga åtgärder för att förtydligande anvisningar lämnas å huvudlöneuppgiften i fråga om skyldigheten att meddela uppgift om sådana ersättningar.

Särskild huvudlöneuppgift.

Såsom förut framhållits sakna arbetsgivarna ofta kännedom om vilka förmåner, som skola upptagas i löneuppgift. Det har i flera fall konstaterats, att arbetsgivare uraktlåtit, att i löneuppgift upptaga vissa avlöningsbelopp, exempelvis sådana som utgått till delägare i familje- eller enmansbolag, eller gåvor och andra gratifikationer. För de sakkunniga har uppgivits, att mindre arbetsgivare skulle i flera fall underlåtit att till fullo uppgiva utbetalade avlöningsbelopp. I flera länder, varest man i samband med bokgranskningar plägar anställa jämförelser mellan arbetsgivarnas

Huvudlöneuppgift år 19.....

från .....
(arbetsgivarens fullständiga namn)

Hemvist: Län: ..... Kommun: .....

Postadress och telefonnr: .....

Avlämnas i det län eller den kommun, där arbetsgivaren har att avge allmän självdeklaration, eller om deklarationsskyldighet ej föreligger, där han har hemortskommun.

Till .....

Härmed överlämnas löneuppgifter, avseende i ..... bosatta löntagare och upptagande kontanta förmåner till ett sammanlagt belopp av ..... kronor ..... öre.

I nedannämnda $\frac{\text{län}}{\text{kommuner}}$ hava därjämte avlämnats följande antal löneuppgifter, upptagande nedan angivna avlöningsbelopp för år....., nämligen:

Län eller kommun	Antal uppgifter	Summa avlöningsbelopp		Anmärkningar
		Kronor	öre	
.....				
.....				
.....				
Summa				

Sammanställning¹

(ifylles av den, som enligt lag varit skyldig föra handelsböcker).

	Antal personer	Belopp	
		Kronor	öre
Till tjänstemän har nästföregående kalenderår utbetalats			
av detta belopp har bokförts			
å avlöningsars konto ..... kronor			
» omkostnads »			
» tantieme konto för nämnda kalenderår »			
» tantieme » för äldre år			
» provisioners konto			
» gratifikationers »			
» representations »			
» reseersättnings »			
» omkostnaders »			
» ..... »			
» ..... »			
» ..... »			

¹ Sammanfaller icke räkenskapsår med kalenderår, skall specificerad redogörelse lämnas för storleken av de belopp, som utbetalats under kalenderåret, med angivande av storleken av de belopp, som belöpa å respektive räkenskapsår.

	Antal personer	Belopp	
		Kronor	öre
Till <i>arbetare</i> har utbetalats			
av detta belopp har uppförts			
å avlöningars konto ..... kronor			
» tillverknings »			
» reseersättnings »			
» ..... »			
Till <i>styrelseledamöter och andra personer,</i> <i>som innehåft stadigvarande uppdrag</i> har ut- betalats			
av detta belopp har uppförts			
å arvodens eller administra- tionskonto ..... kronor			
» tantieme konto för beskattningsåret »			
» tantieme » för äldre år			
» ..... »			
Till <i>pensionstagare</i> har utbetalats			
av detta belopp har uppförts			
å pensioners konto ..... kronor			
» ..... »			
I <i>tillfälliga ersättningar</i> till andra än hos arbetsgivaren anställda har utbetalats			
av detta belopp har uppförts			
å ..... konto ..... kronor			
» ..... »			
Summa			

Att förestående uppgifter lämnats efter bästa förstånd samt att icke någon förmån, rörande vilken uppgiftsplikt åligger mig, utelämnats eller upptagits till för lågt belopp, försäkras

..... den ..... 19.....

Egenhändig underskrift: .....

Anvisningar.

I. Vilka förmåner skola upptagas i löneuppgift.

Löneuppgift skall med nedan angivna undantag *utan särskild anmaning* lämnas angående varje förmån i avlöning, arvode, pension eller annan ersättning för utfört arbete, envar hos arbetsgivaren *anställd* eller *innehavare av stadigvarande uppdrag*, exempelvis såsom ledamot av styrelse eller revisor, eller *pensionstagare* uppburit eller ägt att uppbära. Sådan uppgift skall även i andra fall lämnas angående ersättning, som utgått för *tillfälligt uppdrag*, för så vitt under beskattningsåret sådan ersättning utgått till en och samma mottagare med sammanlagt minst etthundra kronor eller ersättningen icke utgått till rörelseidkare, som enligt lag skall föra handelsböcker.

Har vid avlöningens utbetalande avdrag skett för avgifter för löntagares eller hans efterlevandes pensionering, skall arbetsgivaren i löneuppgift angiva allenast den efter avdrag för sagda avgifter återstående avlöningen men skall å löneuppgiften antecknas, att sådant avdrag ägt rum.

I uppgift skall angivas beloppet av avlöning, arvode, pension eller annan ersättning, däri inräknat skatter, försäkringsavgifter och dylikt, som arbetsgivaren betalat för den anställdes räkning, samt felräkningspenningar, vid kommunal eller enskild tjänst anvisad särskild ersättning för representation ävensom gåvor och andra gratifikationer i penningar eller annat, samt anteckning göras angående de förmåner i övrigt, som följt med anställning eller uppdrag, såsom fri kost eller bostad, inkomst av sportler eller andra till beloppet obestämda inkomster. Har vid kommunal eller enskild tjänst särskild resekostnads- eller traktamentsersättning anvisats, skall upplysning härom lämnas å löneuppgift.

Annan enskild arbetsgivare än juridisk person är skyldig att lämna löneuppgift allenast beträffande sådana förmåner, som utgått från av honom utövad rörelse eller yrke, eller där han under beskattningsåret i sitt jordbruk eller skogsbruk haft minst tre personer stadigvarande anställda, från dessa verksamheter.

Avser uppgiven förmån kortare tid än helt år, skall upplysning meddelas om den tidrymd, för vilken förmån utgått.

Efter anmaning är envar arbetsgivare skyldig att lämna uppgift rörande andra av honom utbetalade avlöningsförmåner, pensioner eller andra ersättningar för utfört arbete än här ovan nämnda.

II. Tid och sätt för uppgiftspliktens fullgörande.

Löneuppgift, vilken skall lämnas utan särskild anmaning, skall avgivas senast den 15 februari.

Sådan löneuppgift skall lämnas

antingen till ordföranden i den taxeringsnämnd, som skall påföra löntagaren taxering,

eller, om taxeringen skall äga rum i Stockholm, till överståthållarämbetet och eljest till länsstyrelsen i det län, magistraten eller stadsstyrelsen i den stad eller landsfiskalen i det landsfiskalsdistrikt, där taxeringen skall äga rum.

Varje person skall upptagas å särskild uppgiftsblankett. Uppgift bör fullständigt angiva personens namn, hemvist, bostadsadress och födelseår.

Löneuppgifter skola vid avlämnandet vara ordnade kommun- eller församlingsvis, och skall medelst särskilda omslag eller annorledes vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

Annan arbetsgivare än stat eller kommun skall avlämna en å denna blankett upprättad huvudlöneuppgift att bifogas de löneuppgifter, som avlämnas i det län eller den kommun, där arbetsgivaren har att avgiva allmän självdeklaration. Vid löneuppgifter, som icke bilagts huvudlöneuppgift, skall fogas särskild uppgift angivande det antal personer samt sammanlagda beloppet av kontant utbetalade förmåner, som löneuppgifterna avse.

III. Ansvarsbestämmelser.

Har arbetsgivare, som är skyldig att *utan anmaning* avgiva löneuppgift eller huvudlöneuppgift, underlåtit att behörigen fullgöra sagda skyldighet, kan han ådömas böter högst etthundrafemtio kronor. Samma påföljd drabbar arbetsgivare som i löneuppgift, vare sig denna skall lämnas *utan an-*

maning eller först *efter anmaning*, lämnar oriktigt meddelande, som är ägnat att leda till för låg taxering.

Har arbetsgivare i *avsikt att bereda den skattskyldige vinning* underlåtit att avlämna löneuppgift, som han skolat lämna utan anmaning, eller i sådan avsikt lämnat oriktigt meddelande, vare sig uppgiften skolat lämnas utan anmaning eller först efter anmaning, är straffet böter, som bestämmas i förhållande till storleken av den inkomst- och förmögenhetsskatt, som genom det oriktiga meddelandet undandragits eller skulle hava undandragits på grund av den skattskyldiges taxering, därest det oriktiga meddelandet följts, eller fängelse i högst sex månader.

Hörsammas icke anmaning att avlämna löneuppgift må för uppgiftens införskaffande anlitas biträde av länsstyrelsen eller överståthållarämbetet för uppberdsärenden, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, lämpligt vite. Krono- eller stadsbetjänt, som verkställer delgivning av dylikt föreläggande, äger att därför av den försumlige undfå gottgörelse med fem kronor för varje förrättning.

Vad här är sagt äger icke tillämpning, då den försumlige eller skyldige är underkastad ansvar för tjänstefel.

(Forts. från sid. 162.)

löneuppgifter och vederbörande avlöningskonton i dessas räkenskaper, har konstaterats, hurusom i åtskilliga fall vinstbelopp bokförts såsom avlöningar. Även här i landet har konstaterats, att liknande åtgärder vidtagits, men det torde icke vara möjligt att med de medel, som för närvarande stå myndigheterna till buds, i större omfattning upptäcka sådana oriktiga bokföringsåtgärder. Härtill kommer att det visat sig vara av behovet påkallat, att beskattningsnämnderna beredas möjlighet att på ett enklare och effektivare sätt än för närvarande är möjligt utöva kontroll över att arbetsgivarna överhuvudtaget lämna löneuppgifter.

För tillgodoseende av nu nämnda syften hava de sakkunniga föreslagit införande av skyldighet för enskilda arbetsgivare, d. v. s. andra arbetsgivare än statliga och kommunala verk och myndigheter, att avlämna en särskild huvudlöneuppgift. Denna huvudlöneuppgift skall å av Kungl. Maj:t fastställt formulär avlämnas till myndighet i det län eller den kommun, där enligt taxeringsförordningens bestämmelser arbetsgivaren har eller bort hava att avlämna allmän självdeklaration. Ett utkast till sådant formulär har här ovan intagits såsom *bilaga 5*. Huvudlöneuppgiften skall avlämnas samtidigt med de löneuppgifter, som skola utgöra bilaga till densamma. Har från arbetsgivaren utgått avlöningsförmåner till personer, bosatta å annan ort än nyssnämnda, skall upplysning därom lämnas i huvudlöneuppgiften. Densamma bör, efter eventuellt företagen jämförelse med löneuppgifterna, inordnas såsom bilaga till arbetsgivarens deklaration. Saknas vid granskning av deklaration, avgiven av arbetsgivare, sådan huvudlöneuppgift, har landskamreraren eller taxeringsnämndens ordförande att undersöka, huruvida uppgiftsplikten fullgjorts, samt vidtaga de ytterligare åtgärder, som därav befinnas påkallade.

Arbetsgivare, som enligt lag är skyldig att föra handelsböcker, skall därjämte ifylla ett i huvuduppgiften intaget formulär till sammanställning av löneuppgifterna. Av denna sammanställning skall framgå, å vilka konton i arbetsgivarens räkenskaper kontant utbetalade förmåner bokförts. Härigenom blir det möjligt att vid företagen bokgranskning konstatera riktigheten av lämnade uppgifter.

Formuläret till huvudlöneuppgift har försetts med anvisningar rörande vad löneuppgifterna skola innehålla m. m. Därigenom vinnes, förutom att löneuppgifterna kunna antagas komma att lämnas efter enhetliga grunder, även den fördelen, att författningstexten icke behöver tyngas av detaljerade föreskrifter rörande uppgiftspliktens fullgörande.

Det särskilda taxeringskontoret i Norrköping har åren 1932 och 1933 till arbetsgivare i staden utsänt huvudlöneuppgifter enligt det av de sakkunniga utarbetade formuläret. Nära nog samtliga arbetsgivare därstädes hava lämnat de begärda uppgifterna, och desamma hava, utan att arbetsgivarna därigenom torde hava föranletts nämnvärt ökat besvär, medfört betydande förbättringar i taxeringshänseende. Taxeringsassistenten i Norrköping har beräknat det inkomstbelopp, som enbart genom sagda förfarande år 1932 kommit att underkastas taxering till mellan 100 000 kronor och 200 000 kronor.

Det skulle kunna ifrågasättas, om icke formulär till löneuppgift borde fastställas av Kungl. Maj:t. Häremot tala dock praktiska skäl, i det att många arbetsgivare på grund av säregna förhållanden icke ansett sig lämpligen böra använda den standardtyp till formulär, arbetsgivarna i allmänhet begagna. Däremot torde i anvisningarna till huvuduppgiften böra lämnas ett mönsterformulär till löneuppgift¹. För övrigt synes denna fråga lämpligen kunna lösas genom medverkan av taxeringsinspektionen.

III. Inkomst av kapital och förmögenhet.

A. Historik.

Först genom bevillningsförordningen den 17 maj 1861 blev ränteinkomst föremål för taxering. Enligt äldre, under 1800-talet gällande bevillningsförordningar, påfördes icke långgivaren bevillning för ränteinkomst. Å andra sidan var avdrag icke medgivet för ränta å gäld. Förordningarna byggde nämligen på den principen, att låntagaren förskotterade den skatt, som långgivaren rätteligen bort direkt erlägga. Ett liknande betraktelsesätt gjorde sig gällande i fråga om utdelning å aktier. Då bolaget icke var berättigat till avdrag vid taxering för vad som utdelats och med hänsyn härtill ansågs erlägga den skatt, som aktieägarna följdriktigt bort betala, påfördes icke aktieägarna skatt för utdelning. I och med den år 1902 utfärdade för-

¹ Ej bifogat i utkastet.

ordningen om inkomstskatt infördes dock statlig beskattning hos aktieägarna för utdelning från svenska bolag. År 1919 vidtogs sådan ändring i bevillningsförordningen, att utdelning å aktier blev underkastad jämväl bevillning hos aktieägare.

Genom att under äldre tider åtminstone i princip källbeskattningen tillämpades i fråga om inkomst av kapital, erfordrades inga särskilda kontrollbestämmelser. Före år 1810 lades emellertid ofta till grund för skattepliktens bestämmande icke den mera svårbedömliga inkomsten utan värdet av den förmögenhet skattskyldig ägde. Härigenom yppades ett behov av kontroll beträffande hans tillgångar och skulder.

Sista gången en vid sidan av den allmänna bevillningen utgående förmögenhetsskatt uttogs var år 1800. Denna förmögenhetsskatt utgick för bildande av en realisationsfond för inlösen av kreditsedlarna. Skatten, som benämndes realisationsavgift, utgick å all enskild förmögenhet inom riket. Skyldighet ålåg envar, som ägde penningar, aktier, utlånat kapital eller andra utestående fordringar ävensom ägare av frälseränta så ock näringsidkare och andra med avseende å förlag, inventarier, varulager och skeppsparter att på ära och tro redligen uppgiva sin i nämnda tillgångar nedlagda förmögenhet efter avdrag för skulder. Avsåg uppgiftsplikten tillgångar, vilka icke i likhet med fast egendom, voro som det uttrycktes synbara, ägde uppgiftspliktig att efter eget val lämna specifikation å tillgångar och skulder eller att upptaga den behållna förmögenheten i en summa. I sistnämnda fall var han ovillkorligt pliktig att med ed bekräfta sin uppgift. Han ägde kräva, att uppgiftens innehåll icke yppades av uppskattningsnämnden eller vid uppboräden. Uppgift rörande sådan tillgång eller skuld, som icke var synbar eller kunde av annan än skattskyldig själv uppskattas, skulle beedigas, när så begärdes av minst hälften av uppskattningsmännen.

Detta uppgiftsförfarande erbjuder vissa likheter med det, som ännu användes i och för boupptecknings inregistrering. Genom edgångsförfarandet avsågs att erhålla säkerhet såväl för att skattskyldigs samtliga tillgångar av skattepliktig natur uppgåvos till beskattning som för att tillgångar och skulder värdesattes riktigt.

Under 1700-talet och 1800-talets förra hälft utgick den allmänna bevillningen av fast egendom samt av inkomst av arbete men däremot, såsom förut framhållits, icke av inkomst av kapital. Ränta, som erlades av en skattskyldig till annan, blev ju så till vida föremål för beskattning, att låntagaren icke medgavs avdrag för gäldräntan, medan ränta erlagd av låntagare, som själv icke hade att utgöra bevillning, var helt frikallad från skatt. I olikhet mot vad fallet varit och alltjämt är i England, där källbeskattningssystemet ännu användes i fråga om ränteinkomster, var låntagarens rätt att vid likvid av ränta avräkna bevillning icke tryggad. Visserligen föreskrevs i bevillningsförordningen att, om räntan var bestämd till mer än 5 procent, skulle fordringsägaren vara ovillkorligt skyldig att såsom likvid å räntefordran godkänna av låntagaren förskotterat skatte-

belopp, men efterlevnaden av denna föreskrift torde icke hava effektivt övervakats. Till följd härav blevo låntagarna allt för hårt belastade i beskattningshänseende, medan långivarna erhöilo en motsvarande lättnad. Självfallet är att missnöje skulle uppstå mot en sådan ordning samt framkalla yrkanden på ändrade bestämmelser. Genom bevillningsförordningen den 17 maj 1861 blev inkomst av kapital föremål för beskattning. Där- emot kvarstod i huvudsak förbudet mot avdrag för skuldräntor.

Enligt sistnämnda förordning hänfördes till inkomst av kapital ränta av utlånade eller i räntebärande obligationer nedlagda eller hos penningförvaltande verk eller enskilda insatta penningar ävensom ränta och sådan vinst å rörelse, som icke kunde inbegripas under benämningen inkomst av arbete.

Den genom sagda förordning införda beskattningen av inkomst av kapital stannade dock i huvudsak på papperet. Någon skyldighet att lämna uppgift till ledning för taxering av sådan inkomst förefanns icke vare sig för skattskyldig själv eller för annan. Den enda ledtråd, som gavs för bestämmande av ränteinkomsten, var därför storleken av den skattskyldiges levnads- kostnader eller andra yttre förhållanden, rörande vilka taxeringsmännen ägde möjlighet att vinna kunskap. I instruktionen för taxeringsmyndig- heterna föreskrevs också, att dessa myndigheter skulle, i och för beräkning av ränteinkomstens storlek, verkställa uppskattning av skattskyldigs levnads- kostnader. I stad skulle därvid till ledning tjäna förnämligast storleken av den årshyra skattskyldig erlade. Därjämte skulle uppskattning ske av den skattskyldiges sammanlagda inkomst av arbete, fastighet och av utdel- ning å aktier. Därest de sålunda beräknade levnadskostnaderna överstege den uppskattade inkomsten, skulle taxeringsmyndigheten beskatta skillnaden såsom inkomst av kapital. Det ligger i öppen dag, att en dylik primitiv metod måste leda till ytterst ojämna resultat, och densamma synes flerstädes hava övergivits, redan innan självdeklarationssystemet infördes genom 1902 års inkomstskatteförordning. Bestämmelsen utgick emellertid ur bevillnings- förordningen först genom beslut år 1907.

Den första bestämmelsen i och för exakt kontroll över ränteinkomsts be- skattning infördes genom beslut av 1897 års riksdag. Sistnämnda år före- skrevs nämligen skyldighet för förmyndarekammare och gode män för tillsyn av förmyndarskap att lämna uppgift angående storleken av varje omyndigs inkomst av kapital, för såvitt inkomsten uppgått till minst 500 kronor, ett minimibelopp, som sedermera sänktes till 100 kronor. I samband med in- förandet av 1924 års förmyndarskapslagstiftning ersattes nämnda ovillkorliga uppgiftsplikt med skyldighet för överförmyndare att på anfordran lämna taxeringsmyndighet för taxering erforderlig uppgift.

B. Inkomst genom utdelning å aktier m. m.

Gällande bestämmelser och deras tillämpning.

Utdelning från aktiebolag och solidariska bankbolag blev såsom förut nämnts föremål för statlig inkomstbeskattning genom beslut av 1902 års riksdag. År 1919 utsträcktes skattskyldigheten till det kommunala beskattningsområdet. Genom år 1920 vidtagna ändringar i skatteförfattningarna underkastades jämväl utdelning å andelar i ekonomisk förening inkomstbeskattning.

Samtidigt med att utdelning från aktiebolag eller solidariskt bankbolag blev föremål för statlig inkomstbeskattning infördes i förordningen bestämmelser rörande kontroll över att sådan inkomst komme att taxeras. Dessa kontrollbestämmelser överensstämma i allt väsentligt med de ännu gällande, vilka i huvudsak innebära följande.

Uppgiftsplikt utan särskild anmaning har ålagts svenska aktiebolag, solidariska bankbolag och ekonomiska föreningar rörande utdelning, uppgående till sammanlagt minst 10 kronor. I och för uppgiftsplikten hava företagen uppdelats i två grupper. Till den ena gruppen hänföras ekonomiska föreningar, solidariska bankbolag och sådana aktiebolag, därifrån utdelning å aktie på grund av lag eller bolagsordning icke får uppbäras av annan än den, som i behörig ordning styrkt sin äganderätt till aktien. Till denna grupp hörande företag skola lämna uppgift beträffande envar delägare eller medlem, som uppburit eller ägt uppbära utdelning, uppgående till sammanlagt minst 10 kronor, angående utdelningens belopp. Till den andra gruppen hänföras andra aktiebolag än de nyss nämnda. Uppgiftsplikt för till denna grupp hörande bolag föreligger endast i den mån den, som uppburit eller ägt uppbära utdelning, är för bolaget känd. Den erinran mot berörda indelning kan göras, att ovillkorlig uppgiftsplikt föreligger för solidariskt bankbolag rörande alla utdelningar även sådana, som utgått till kommanditdelägare. I regel torde dock bankbolag icke äga den särskilda möjlighet att vinna kännedom rörande ägare av kommanditlotter, som enligt författningen förutsatts för åläggande av den dem nu åvilande ovillkorliga uppgiftsplikten.

I övertvägande flertalet fall torde bolagen, vare sig de hänförts till den ena eller andra gruppen, så vitt möjligt lämnat fullständiga uppgifter beträffande utbetalade utdelningar. Bolagen eller de banker, som hava bolagens uppdrag att utbetala vinstutdelningar, pläga nämligen av delägaren begära avgivande av uppgift å särskild blankett rörande hans namn, bostadsadress och mantalsskrivningsort samt utdelningens belopp, innan densamma utbetalas. Med ledning av sålunda inhämtade upplysningar avger sedermera bolaget erforderliga uppgifter till taxeringsmyndigheterna, ofta genom överlämnande av de utav delägarna lämnade uppgifterna i original. Genom taxeringsmyndigheternas försorg ordnas dessa uppgifter och inläggas i de skattskyldigas deklARATIONER såsom bilagor. Vid granskning av deklARATIONERNA kan jäm-

förelse göras mellan innehållet i nämnda uppgifter samt den specificerade redogörelse, som i deklARATIONEN lämnats rörande intäkt av utdelning.

Det torde emellertid böra erinras, att först genom beslut av 1920 års riksdag skyldighet införts att i självdeklaration lämna specificerad uppgift rörande utdelning från bolag eller ekonomiska föreningar samt av i aktier, banklotter eller föreningsandelar nedlagd förmögenhet. Innan denna skyldighet att lämna specifikation infördes, var det knappast möjligt att med full fördel utnyttja det inkomna uppgiftsmaterialet.

Brister i kontrollsystemet.

Även om kontrollsystemet ej minst tack vare nu nämnda av bolagen och bankerna vidtagna åtgärder i stort sett fungerat tämligen väl, förefinnas åtskilliga luckor i detsamma. Flera av de föreliggande möjligheterna att kringgå kontrollbestämmelserna hava även utnyttjats i större eller mindre omfattning.

Kontrollen över utdelningar, som utgå *till i utlandet bosatta personer*, är behäftad med åtskilliga brister, i följd varav avsevärda utdelningsbelopp antingen icke alls taxerats eller taxerats hos annan än den berättigade. Flera av våra stora företag lära ofta lämna bank eller bankir i utlandet i uppdrag att utbetala utdelning för bolaget åtminstone å vissa serier av aktier. Håller det svenska bolaget sådant inlösningsställe utom landet, kommer vanligen icke uppgift rörande sådan i utlandet betalad utdelning taxeringsmyndigheterna tillhanda. Saknar åter det svenska bolaget inlösningsställe i utlandet, betalas ofta den utdelning, som tillkommer i utlandet bosatta aktieägare, till ett ombud för dessa, vanligen en utländsk bank, som översänder vederbörande utdelningskuponger till Sverige för inlösen. Därest över huvud taget någon uppgift för dylikt fall lämnas till taxeringsmyndigheterna angående utdelningen, torde å uppgiften berörda bank eller ombud anges såsom utdelningsberättigad. Nämnda bank eller ombud blir därför understundom taxerad för utdelningen men underlåter ofta att erlægga påförd skatt. Även i andra fall inträffar icke sällan, att en i utlandet bosatt skattskyldig underlåter att erlægga påförd skatt för utdelning. Endast i undantagsfall torde medel finnas att framtvinga skattebetalning.

Har utdelningen betalats *i Sverige till därstädes bosatt eller hemmahörande person*, torde såsom förut framhållits gällande kontrollbestämmelser i stort sett fungerat tämligen väl. Emellertid har det icke sällan förekommit, att på grund av åtgärder från de uppgiftspliktigas eller de skattskyldigas sida dessa bestämmelser icke erhållit åsyftad verkan. Understundom torde vissa bolag hava helt och hållet underlåtit att lämna uppgifter rörande utdelning. I vilken utsträckning detta skett, undandrar sig de sakkunnigas bedömande, men det synes sannolikt, att de fall, då uppgiftsplikten helt försumrats, icke varit allt för talrika samt företrädesvis gällt mindre företag

med ett jämförelsevis ringa antal aktieägare. Ännu svårare torde vara att fastställa, huruvida eller i vilken omfattning förekommit, att uppgifterna icke omfattat alla de personer, som lyft utdelning. Enligt vad för de sakkunniga uppgivits, skulle i sällsynta undantagsfall skattskyldiga hava vägrat att vid utdelningens lyftande lämna uppgift om namn och adress, varigenom taxeringsmyndigheterna undanhållits upplysning om mottagaren. De sakkunniga hava dock velat som sin mening uttala, att de skatteförkluster, som uppstått genom underlåtenhet att lämna uppgifter rörande aktieutdelningar, äro, om ock i och för sig betydande, dock i förhållande till den sammanlagda utdelningen jämförelsevis måttliga samt åtminstone till någon del torde kunna förhindras genom att taxeringsmyndigheterna övervaka uppgiftspliktens behöriga fullgörande framför allt av sådana bolag, som hava ett fåtal aktieägare, samt av bolag, vilkas aktieägare i större omfattning äro bosatta i utlandet.

Vida betänkligare är, att uppgifterna många gånger blivit oriktiga till följd av direkta åtgärder från de skattskyldigas sida. Det har sålunda kunnat av myndigheterna konstateras, att aktieägare vid utdelningens lyftande såsom mottagare uppgivit namn å obefintlig person. I åtminstone några av dessa fall har den utdelningsberättigade först efter en mycket tidsödande undersökning kunnat identifieras. Särskild straffpåföljd för ett dylikt svikligt förfaringssätt har icke stadgats, enär skyldighet icke föreskrivits för utdelningsberättigad att vid utdelningens lyftande lämna uppgifter till det utdelande bolaget eller dess ombud.

Det är icke ovanligt, att utdelning utkvitteras genom ombud för den berättigade och att därvid å uppgiften upptages icke den berättigades namn utan ombudets. Därest såsom i regel är fallet sådant ombud yrkesmässigt utövar handel med värdepapper, bliva genom ett sådant förfaringssätt kontrollbestämmelserna ofta verkningslösa, enär ombudet i dylikt fall icke har att i självdeklaration lämna specifik redogörelse för uppburna utdelningar samt det således lätt undgår taxeringsmyndighet, att ifrågavarande utdelning icke ingått bland de deklarerade intäkterna. Det är tydligt, att kändedomen om denna konsekvens av förfaringssättet är ganska allmänt spridd, och det vill förefalla som om till följd härav detsamma kommit till användning i alltmera ökad omfattning. Under de senare åren har emellertid en annan metod att undgå kontroll använts, vilken i motsats till den nyss omnämnda praktiskt taget utesluter varje möjlighet för taxeringsmyndigheterna att vinna kändedom om inkomsttagaren. Utdelningskupongerna överlåtas därvid av aktieägaren, vanligen redan innan utdelningen blivit tillgänglig för lyftning, medan de värdepapper, till vilka kupongerna höra, behållas av säljaren. Vissa s. k. bankirbolag lära i stor omfattning inköpa vinstutdelningskuponger »över disk» och utkvittera utdelningen i eget namn. På av taxeringsmyndigheterna gjorda förfrågningar bruka dessa bolag meddela, att de sakna kändedom om namn å de personer, från vilka kupongerna inköpts. Dylika systematiskt utnyttjade metoder att undgå beskattning

verka i hög grad upplösande å skattemoralen och torde kunna förväntas vinna en särskilt stark spridning genom att ett vinstintresse spelar in för de personer, som genom yrkesmässigt bedriven verksamhet underlätta eller möjliggöra undanhållande av skatt. Det är sålunda icke osannolikt, att de skattskyldiga rent av uppmuntrats att vidtaga åtgärder av nu nämnda slag. Därest såsom de sakkunniga föreslagit jämväl taxering av ränta å obligationer blir föremål för kontroll, skulle området för en dylik verksamhet ytterligare kunna komma att utsträckas. Å andra sidan är det ju tänkbart, att benägenheten att från skattekontroll undandraga intäkt av utdelningar skall något minskas, därest området för kontrollen utvidgas att omfatta alla slag av intäkter, framför allt sådana, som härleda sig från förvärvskällan kapital.

De sakkunnigas förslag.

Skälen att bibehålla en utan anmaning inträdande uppgiftsplikt beträffande utdelningar äro måhända icke lika starka som i fråga om avlöningar. Det skulle därför kunna ifrågasättas att frångå den slutna kontrollen samt övergå till en stickprovskontroll i överensstämmelse med den, som av de sakkunniga föreslagits ifråga om obligationsräntor. Å andra sidan torde kontrollbehovet i fråga om utdelningar vara starkare än beträffande obligationsräntor. Medan storleken av den avkastning aktien lämnar vanligen är underkastad ganska stora växlingar samt aktien i följd därav är föremål för ett starkare spekulationsintresse, är avkastningen av obligationer på förhand bestämd, och dessa värdepapper byta icke ägare tillnärmelsevis lika ofta som aktier. Den omständigheten att aktier i stort sett äro föremål för spekulation i vida högre grad än obligationer gör, att ett behov av en fortlöpande slutna kontroll såväl för avkastningens som eventuella realisationsvinsters beskattning framträder vida starkare i fråga om aktier än obligationer. Härtill kommer att det synes möta vissa svårigheter för taxeringsmyndigheterna att förskaffa sig kännedom om vilka företag, som verkställt utdelning. Med hänsyn till vad nu anförts och då i allt fall det nuvarande systemet under en längre följd av år ägt tillämpning, utan att klagomål framförts över att detsamma skulle medfört oskäligt betungande verkningar, vare sig för dem som hava att lämna uppgifter eller för taxeringsmyndigheterna, hava de sakkunniga icke velat föreslå ett avskaffande av den ovillkorliga uppgiftsplikten å förevarande område.

På grund av nyss anförda omständigheter torde till samma grupp som aktier böra hänföras andra av bolag utfärdade värdepapper, vilkas avkastning influeras av resultatet av bolagets verksamhet och följaktligen utgå med växlande belopp såsom s. k. participating debentures och andra vinstandelsbevis, som, ehuru de icke tillförsäkra ägaren andel i bolagets kapital, medföra rätt till andel i vinst.

För åstadkommande av önskvärd fasthet i systemet samt för skapande av förutsättningar för jämlikhet i tillämpningen hava de sakkunniga före-

slagit skyldighet för den, som här i riket utkvitterar vinstutdelning, att samtidigt avlämna särskild uppgift härom. Uppgiften skall ifyllas i samband med vinstutdelningens lyftande samt avlämnas till den, som utbetalar utdelningen d. v. s. bolaget eller den ekonomiska föreningen själv eller annan, som erhållit uppdrag att verkställa utbetalning av vinstutdelning, och skall det åligga denne att övervaka fullgörandet av uppgiftsplikten. Härigenom kommer kontrollsystemet att nära ansluta sig till det, som föreskrivits beträffande vissa lotterivinster. Innehållet av de uppgifter, de skattskyldiga skola avgiva, bör dock kunna i stort sett överensstämma med de uppgifter, som redan för närvarande pläga lämnas. Emellertid måste givetvis den fordran uppställas, att uppgifterna undertecknas av den utdelningsberättigade eller den person, som erhållit hans uppdrag att utkvittera utdelningen. Av lätt insedda skäl hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå skyldighet för den utdelningsberättigade att personligen lyfta utdelningen. Har den skattskyldige på grund av förhinder icke kunnat själv underteckna uppgiften, skall hans ombud med sitt fullständiga namn underteckna densamma ävensom uppgiva namn och adress å den utdelningsberättigade samt sin egen bostadsadress. Fullmakt för ombudet eller annat legitimationsbevis än de företedda kupongerna bör däremot icke erfordras.

Genom att särskild uppgiftsplikt ålägges de skattskyldiga beträffande vinstutdelningar blir avsiktligt eller grovt vårdslöst lämnande av oriktig uppgift beträffande skattskyldigs namn belagt med straffpåföljd för uppgiftslämnaren vare sig denne själv är skattskyldig eller endast är ombud för denne. Vidare vinnes den fördelen, att utan vidare uppgifternas innehåll jämlikt tryckfrihetsförordningens bestämmelser undandragas offentligheten. Slutligen kommer kontrollen att omfatta jämväl utdelning från utländska bolag eller föreningar, i den mån utdelningen betalas här i riket.

Vad angår utdelning, som tillfaller i utlandet bosatt person, må följande framhållas. I sitt den 18 december 1931 avgivna betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående beskattning av aktiebolag och andra näringsföretag m. fl. har bolagsskatteberedningen föreslagit, att skatt för utdelning från aktiebolag, solidariska bankbolag och ekonomiska föreningar skall i och för statlig beskattning uttagas vid källan i form av kupongskatt. Beträffande utdelning, som tillfallit i utlandet bosatta personer, skulle nämnda källbeskattning bliva definitiv, i det att enligt förslaget ytterligare taxering för utdelning icke skall påföras sådana personer. Därest nämnda förslag till författningsändringar genomföres, skulle således icke längre samma behov föreligga att utöva kontroll över taxering av utdelning, som åtnjutits av sådana skattskyldiga. Ehuru sistnämnda förslag måhända först i en jämförelsevis avlägsen framtid kan komma att upphöjas till lag, hava de sakkunniga ansett, att deras förslag till kontrollbestämmelser rörande vinstutdelningar bör avse endast inom Sverige utbetalade belopp, medan man funnit sig böra avstå från årlig kontroll beträffande sådana

belopp, som utbetalats vid inlösningsställe i utlandet. Anordnande av jämförelsevis besvärliga kontrollåtgärder, som säkerligen icke komma att tjäna ett praktiskt syfte, är nämligen enligt de sakkunnigas mening icke att förordas. Visserligen är det icke uteslutet, att i Sverige oinskränkt skattskyldiga själva eller genom ombud utkvittera utdelning vid sådant inlösningsställe i utlandet men att för utövande av kontroll över att sådana utdelningar bliva taxerade införa särskilda bestämmelser synes desto mindre böra komma i fråga som det uppenbarligen icke skulle möta någon större svårighet för den skattskyldige att undandraga sig verkningarna av en sådan kontroll. Emellertid hava de sakkunniga förutsatt, att åtgärder genom taxeringsinspektionens försorg skola vidtagas, vilka lämna möjlighet att stiekprovsvis övervaka och kontrollera även i utlandet utbetalade utdelningar från svenska bolag.

I fråga om utdelning från svenskt bolag eller svensk ekonomisk förening skall enligt förslaget följande iakttagas. Betalas utdelningen från inlösningsställe i utlandet, föreligger såsom nämnts regelmässigt icke någon uppgiftsplikt. Översändes utdelningskupong till det svenska bolaget eller inlösningsställe här i riket från i utlandet boende person, vare sig denne är ägare av kupongen eller mottagit densamma för inkassering, föreligger uppgiftsplikt. Med utdelningsberättigad avses därvid, för den händelse inkasseringen kontant likviderat kupongen före dess översändande till Sverige, aktieägaren och icke den som åtagit sig inkasseringssupdraget.

Betalas utdelningen å svenska värdepapper här i Sverige, kan denna verkställas antingen av det svenska bolaget eller föreningen eller ett dess inlösningsställe i Sverige eller ock kan utdelningen förskotteras, vanligen av annan bank än den, som gent emot bolaget åtagit sig att inlösa kupongerna. Den utdelningsberättigade har därvid att till den som utbetalat eller förskotterat utdelningen avlämna uppgift. Denna uppgift torde liksom fallet är med de uppgifter, som för närvarande lämnas, komma att åtfölja kupongerna och samtidigt med dessa överlämnas till vederbörande bolag. Skyldigheten att lämna uppgift till taxeringsmyndigheterna torde därför liksom hittills komma att fullgöras av de utdelande företagen. De av de skattskyldiga avgivna uppgifterna torde sålunda i enahanda ordning, som nu följes, komma taxeringsnämnderna tillhanda. Emellertid hava bestämmelserna erhållit en mera allmän avfattning så att, för den händelse detta skulle visa sig medföra avsevärd arbetsbesparing, en sådan ordning må kunna följas, att den bank, som inlöser kupongerna, direkt översänder uppgifterna till myndigheterna. Då banken utbetalar utdelningen såsom ombud för bolaget, kan nämligen banken erhålla bolagets uppdrag att fullgöra uppgiftsplikten.

För stävande av det missbruk, som förekommit genom inköp av kuponger »över disk», har föreslagits att, därest kupong förvärvats utan tillhörande aktie eller annat dylikt värdepapper, i uppgiften skall anges namn och adress å den, från vilken kupongen förvärvats. Då det emellertid icke är uteslutet, att jämväl en sådan kontrollbestämmelse skulle komma att kring-

gås, exempelvis genom att kupongen före inlösen mer än en gång överlåtes, har därjämte föreslagits skyldighet dels för den, som i sagda ordning försålt kupong, att lämna utdelningsuppgift dels ock för den, som inköpt kupongen, att övervaka fullgörandet av denna skyldighet samt att till taxeringsmyndigheterna avlämna sådana uppgifter.

Angående aktier eller andra vinstandelsbevis i utländska företag har skyldighet stadgats att lämna uppgift, för så vitt utdelningen förskottsvis utbetalats här i riket eller kupongen här mottagits för inkassering eller densamma här överlåtit av ägaren till annan person utan tillhörande aktiemantel. Bank eller annan, som inlöser eller inköper kupong, är skyldig övervaka uppgiftspliktens fullgörande samt att till taxeringsmyndigheterna avlämna dessa uppgifter.

På grund av avtal med Danmark och Tyskland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande direkta skatter äro i dessa båda länder bosatta skattskyldiga frikallade från skatt här i riket för utdelning från svenskt bolag eller svensk ekonomisk förening. Det kan därför ifrågasättas, om kontrollbestämmelserna böra avse utdelning till sådana skattskyldiga. Med hänsyn bland annat härtill samt för möjliggörande av lindring i kontrollbestämmelserna beträffande ränta å obligationer till i utlandet bosatta skattskyldiga hava de sakkunniga föreslagit bemyndigande för Kungl. Maj:t, att, där så kan ske utan att i 35 § taxeringsförordningen åsyftad kontroll eftersättes, förordna om jämkning av den i 1 och 3 mom. samma paragraf stadgade uppgiftsplikten (35 § 7 mom.). Jämlikt sistberörda författningsrum torde Kungl. Maj:t komma att hava befogenhet att i sådant fall, där skattskyldig vägrar avlämna föreskriven uppgift rörande lotterivinst, utdelning eller ränta å obligation, förordna, huru den, som utbetalat intäkten, skall förfara. Vidare torde begränsande bestämmelser med avseende å utdelning från vissa ekonomiska föreningar kunna meddelas.

Därest den, som betalat utdelning eller erlagt kuponglikvid, skulle underlåta att fullgöra åliggande förpliktelser, blir han underkastad bötesansvar högst 150 kronor, för så vitt icke underlåtenheten kan antagas hava skett i syfte att undandraga utdelningen beskattning, då högre straff kan följa.

Utkast till formulär till deklaration av vinstutdelning och därmed jämställd inkomst har såsom *bilaga 6* fogats till detta betänkande. Utkastet avser icke utdelning från ekonomiska föreningar.

Onekiligen skulle ur taxeringssynpunkt vissa fördelar stå att vinna genom att i likhet med vad föreslagits beträffande löneuppgifter (huvudlöneuppgiften) anordningar träffades, som möjliggjorde utövande av kontroll över att bolag och ekonomiska föreningar behörigen fullgöra dem åliggande skyldighet beträffande uppgift om vinstutdelningar. Man torde dock knappast behöva befara, att företagarna annat än i undantagsfall skola komma att åsidosätta sina skyldigheter med avseende å uppgiftsplikten. Aktieägarna stå nämligen i allmänhet icke i samma nära personliga förhållande till

Utdelningsuppgift

till 19... års taxering i ..... stad
 ..... län

socken
 församling

å utdelning (ränta) från .....
 (bolagets namn)

till .....
 (mottagarens namn)

Bostadsadress: .....

Antal aktier, lotter eller vinstandelsbevis (participating debentures): .....

Utdelningen eller räntans belopp: .....

Därest kupong förvärvats utan det aktie- eller lottbrev, kupongen tillhört, skall här namn och adress angivas å den, av vilken kupongen förvärvats.

.....

.....

.....

Att förestående uppgifter äro riktiga intygas.
 ..... den ..... 19...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

företagarna som löntagarna, och möjligheten för företagaren att genom oriktiga bokföringsåtgärder själv undandra sig skatt torde icke stå till buds, då avdrag vid taxering icke är medgivet för utdelning. Såvitt de sakkunnigas iakttagelser äro riktiga, hava i fråga om fullgörandet av företagets förpliktelser icke lika stora missförhållanden förekommit beträffande vinstutdelningar som rörande avlöningar. Med hänsyn härtill och då företagarna uppenbarligen icke böra åläggas andra eller större förpliktelser än sådana, som äro oundgängligt erforderliga för åvägbringande av en i stort sett tillfredsställande kontroll, hava de sakkunniga icke velat föreslå skyldighet att årligen lämna sammanfattande uppgifter rörande utdelningar.

Däremot torde, även utan att uttrycklig föreskrift meddelas, den möjligheten böra stå den centrala taxeringsmyndigheten till buds, vilken bland annat har att övervaka fullgörandet av ifrågavarande uppgiftsplikt, att vissa år från bolagen införskaffa redogörelser rörande sammanlagda beloppet av de utdelningar, som uppgivits å av de skattskyldiga avlämnade uppgifter, samt en förklaring rörande skillnaden mellan detta belopp och den

sammanlagda utdelning, som för året skolat utbetalas. Möjlighet härtill kommer att föreligga genom att taxeringsinspektionen, med användande av den i 35 § 6 mom. av förslaget lämnade befogenheten, av bolagen inforrdrar vederbörliga uppgifter, redan innan dessa avhänt sig utdelningsuppgifterna.

C. Ränta å obligationer m. m.

Kontroll över att ränta å obligationer riktigt deklarerats kan ej med gällande lagstiftning utövas. Visserligen har skattskyldig att för förmögenhetsredovisning specificera honom tillhöriga obligationer samt ange deras värde men, därest han underlåter att i deklarationen redovisa sitt innehav av obligationer eller redovisningen är ofullständig, sakna taxeringsmyndigheterna praktiskt taget varje möjlighet att konstatera detta.

Äldre förslag till kontroll.

Förslag har emellertid tidigare framställts om införande av kontrollbestämmelser å detta område. I det av 1923 års taxeringsakkunniga den 30 juni 1925 avgivna förslaget till taxeringsförordning fanns inrymd en bestämmelse, enligt vilken den, som här i riket utgivit obligationer, förlagsbevis eller därmed jämställda förskrivningar, ålades skyldighet att utan särskild anmaning lämna uppgift om sådana här i riket hemmahörande juridiska personer och här i riket bosatta fysiska personer, som under beskattningsåret uppburit ränta å dylika förbindelser, samt om räntebeloppet.

Beträffande detta förslag framställdes åtskilliga erinringar av över det samma hörda myndigheter och sammanslutningar, främst av riksgäldskontoret men jämväl av bland andra bank- och fondinspektionen samt svenska bankföreningen. I första hand anmärktes, att uppgiftsskyldigheten bleve oerhört betungande för uppgiftslämnarna. Riksgäldskontoret upplyste, att de under budgetåret 1924/1925 förfallande statsobligationskupongerna uppgått till 2 600 000 stycken, delvis fördelade i småposter, samt att utvecklingen häntydde på en alltjämt fortgående ökning. Bank- och fondinspektionen samt svenska bankföreningen m. fl. meddelade, att sammanlagda beloppet den 31 december 1924 av alla svenska obligationslån utgjorde över 4 $\frac{1}{2}$ miljarder kronor, samt påpekade, att kupongränta utbetalades två gånger om året. Vidare framhölls i dessa yttranden, att det största antalet av obligationerna vore placerat dels hos sparbanker, försäkringsanstalter och andra affärsföretag med bokföringsskyldighet, varför man redan av denna anledning borde hava full garanti för att ränteinkomsten bleve vederbörligen beskattad, och dels hos fromma stiftelser och andra välgörenhetsinrättningar, vilka vore skattefria. Svenska bankföreningen m. fl. hade uppskattat de sålunda placerade obligationerna till åtminstone 75 procent av samtliga svenska obligationer. Slutligen hade påpekats, att lyftandet av räntan på en obligation icke innebure något bevis för att räntan till hela sitt belopp verkligen utgjorde inkomst för den, som lyfte densamma, enär

han, om han förvärvat obligationen mellan två förfallodagar, till obligationens säljare erlagt räntan för tiden intill förvärvet. Därest uppgiftsskyldighet stadgades beträffande obligationsräntor, borde denna skyldighet förbindas med föreskrifter om utredning rörande räntefördelningen, då obligation bytte ägare.

I proposition nr 210 till 1927 års riksdag med förslag till taxeringsförrättning upptogs icke nyssnämnda bestämmelser rörande räntor å obligationer. Till stöd härför anförde föredragande departementschefen följande:

»Enligt de av riksgäldskontoret m. fl. lämnade upplysningarna är antalet taxeringsuppgifter, som i följd av den föreslagna uppgiftsplikten skulle ifrågakomma, så betydande, att redan denna omständighet föranleder tvivelsmål, huruvida arbetet med uppgifternas upprättande och översändande kan motsvara den nytta, uppgifterna skulle medföra för taxeringsresultatet. Mängden av detta nya uppgiftsmaterial komme dessutom säkerligen att vålla taxeringsmyndigheterna svårigheter. Nyttan av uppgifterna bleve också i hög grad illusorisk vid det anförda förhållandet, att obligationerna i stor omfattning innehavas dels av bank- och försäkringsföretag och dels av stiftelser och inrättningar, som äro undantagna från skattskyldighet, varjämte den omständigheten, att överlåtaren av obligation uppbär av förvärvaren räntan till överlåtelsedagen, nödvändiggör alltför omfattande åtgärder, därest uppgifterna icke skola bliva missvisande. Av dessa anledningar har jag i det nu framlagda förslaget icke upptagit några bestämmelser om uppgiftsskyldighet beträffande räntor å obligationer, förlagsbevis och därmed jämställda förskrivningar.»

I sitt förenämnda betänkande nr 17 anförde 1929 års bevillningsutskott i fråga om taxeringskontroll över räntor å obligationer följande:

»I och för kontroll över att obligationsräntor bliva beskattade synes lämpligen ett uppgiftsförfarande likartat med det, som användes vid lyftande av aktieutdelning, böra komma till användning. För utgivaren av obligationerna skulle emellertid skyldighet att lämna taxeringsmyndigheterna uppgift om räntetagare inträda först efter anmaning. Genom att varje år endast vissa obligationsutgivare ålades sådan skyldighet, kunde uppgiftsmaterialet på lämpligt sätt avgränsas, så att beskattningsnämnderna icke bleve överhövan betungade.»

Utländsk lagstiftning.

I Danmark skall på anfordran uppgift lämnas rörande ägare av obligationer, som förts på namngivna personer. I Frankrike föreligger icke någon särskild uppgiftsplikt beträffande obligationsräntor, men torde i viss mån kontroll kunna vinnas genom uppgifter, som införskaffas i och för källbeskattning av sådana räntor samt i samband med dödsfall. Även i Storbritannien och Tyskland beskattas obligationsräntor i viss omfattning vid källan. I Storbritannien utövas därjämte kontroll, i den mån obligationer införts i statsskuldboken, eller om, såsom ofta är förhållandet i fråga om av enskilda utgivna obligationer, dessa utställts å viss man. Uppgifter rörande dem, som bekommit räntor, pläga i sådana fall lämnas taxerings-

myndigheterna. Tyskland har icke särskild uppgiftsplikt i och för kontroll över taxering av räntor å obligationer. I Amerikas Förenta Stater torde uppgifter rörande obligationsräntor lämnas taxeringsmyndigheterna efter i stort sett samma linjer som i fråga om aktieutdelningar. Oavsett den utbetalade räntans storlek föreligger nämligen skyldighet för enskild utfärdare av obligation att på anfordran lämna uppgift rörande obligationsräntor. Genom att räntor å statsobligationer icke äro föremål för beskattning samt mindre räntebelopp ansetts kunna undantagas från uppgiftsplikten verkar densamma icke allt för betungande. Även räntor å utländska obligationer äro föremål för kontroll, därest räntan inkasserats genom amerikansk bank eller annan, som på grund av yrkesmässig verksamhet eller mot ersättning verkställer sådan inkassering.

Kontrollbehovet.

Det är givetvis icke möjligt att med anspråk på tillförlitlighet angiva, i vilken utsträckning skattepliktiga räntor å obligationer undandragas beskattning till följd av bristande kontroll. Många gånger har emellertid efter skattskyldigs död kunnat konstateras, att sådana räntor icke deklarerats. Likaså torde vid undersökningar rörande vissa personer, som visats hava åtnjutit icke deklarerade räntor å banktillgodohavanden, framgått, att de jämväl åtnjutit obligationsräntor, vilka icke av dem deklarerats. Den omständigheten att, i motsats till vad gäller aktieutdelningar, räntor å obligationer praktiskt taget icke kontrolleras, synes för övrigt icke kunnat undgå att i viss mån öka efterfrågan å obligationer i förhållande till aktier, åtminstone vad gäller sparare, som velat omplacera i banktillgodohavanden eller fordringar hos privatpersoner nedlagda tillgångar och vilka tillgångar icke heller till sitt verkliga belopp deklarerats.

I en av Skandinaviska kreditaktiebolaget utgiven broschyr »Obligationer» har uppgivits, att beloppet av vid 1930 års utgång utelöpande svenska obligationer utgjorde 4 922 miljoner kronor. Det torde kunna beräknas, att cirka 250 miljoner kronor årligen utbetalas i räntor å svenska obligationslån. Med säkerhet representera i Sverige placerade utländska obligationer ett högre belopp än i utlandet placerade svenska obligationer. Under förutsättning att, såsom bankföreningen uppgivit, åtminstone 75 procent av samtliga svenska obligationer placerats hos bank- och försäkringsföretag samt hos personer, som icke äro skattskyldiga, återstår likväl ett mycket avsevärt belopp, som tillfallit personer, för vilka dylika räntor äro att i beskattningshänseende hänföra till intäkt av kapital. Härtill komma räntor å förlagsbevis. Därest räntor å obligationer hittills undandragits beskattning i större omfattning, skulle anordnandet av en effektiv kontroll över obligationsräntor säkerligen medföra en betydande höjning av skatteunderlaget samt väl försvara de utgifter, som därav kunna föranledas. Framhållas bör att, i olikhet med vad gäller vinstutdelningar, obligationsräntorna representera ett år från år i huvudsak oförändrat inkomstbelopp,

vars storlek ej nämnvärt påverkas av konjunkturläget. Kontrollen skulle vidare bereda ökad möjlighet att övervaka förändringar i de skattskyldigas förmögenheter, en omständighet som har stor betydelse för vinnande av kännedom om inkomster av svårkontrollerbar beskaffenhet.

I fråga om behovet av en år från år fortlöpande kontroll stå obligationsräntorna närmare avkastning av andra tillgångar i fasta placeringar än aktieutdelningar. Även en stickprovskontroll torde enligt de sakkunnigas mening kunna bli effektiv i fråga om inkomst av kapital i allmänhet. Därest nämligen vid taxering konstaterats, att skattskyldig äger tillgångar, torde taxeringsmyndigheterna icke utan närmare förklaring godtaga, att sådana tillgångar icke redovisas i deklarationer för senare år. Detta skäl äger full giltighet jämväl i fråga om obligationsräntor. Mot anordnande av en sluten kontroll kan direkt åberopas de praktiska olägenheter, vilka framhållits av chefen för finansdepartementet i förenämnda proposition nr 210 till 1927 års riksdag.

De sakkunnigas förslag.

Ehuru enligt de sakkunnigas förslag kontrollen över obligationsräntor skulle anordnas enligt stickprovsprincipen, erfordras dock att de skattskyldiga vid varje tillfälle, då de uppbara sådana räntor, fullgöra en särskild uppgiftsplikt i huvudsak överensstämmande med den, som föreslagits beträffande utdelning. Från sådan uppgiftsplikt böra emellertid uteslutas räntor, vilka utbetalas å obligationer utan att vare sig kupong eller särskilt kvitto avlämnats. Härigenom bli från denna uppgiftsskyldighet fritagna exempelvis räntor å obligationer, som inskrivits i statsskuldboken eller på likartat sätt registrerats och å vilka ränta utbetalas utan att certifikat behöver företes. Emellertid skulle riksgäldskontoret och andra institutioner, som i dylik ordning utbetala räntor, enligt särskild bestämmelse bli skyldiga att efter anmaning lämna uppgift om sådana räntor. För den händelse ränta utbetalas mot avstämpling eller annan anteckning å obligation eller därmed jämställd förskrivning, kommer även en sådan särskild uppgiftsplikt att åligga låntagaren.

I den särskilda uppgift, som skattskyldig skulle hava att lämna vid lyftande av obligationsränta, skola i huvudsak samma uppgifter meddelas, som föreskrivits beträffande utdelningar. Men därutöver skall, därest räntetagaren förvärvat obligation efter det ränta å densamma senast förfallit till betalning, upplysning lämnas om tidpunkten för förvärvet. Då vidare skattskyldig enligt de sakkunnigas förslag skall i självdeklaration lämna specifikation rörande obligationsräntor samt i denna specifikation ange tidpunkten för förvärv eller försäljning av under beskattningsåret inköpta eller försålda obligationer, torde beskattningsmyndigheterna kunna på ett tillfredsställande sätt utöva kontroll över en riktig beskattning av obligationsräntor jämväl där till följd av förändringar i äganderätten mellan två förfalldagar skattskyldighet för räntan åvilar mer än en person.

Därest räntekupong översändes för inlösen från utlandet, må i stället för uppgift i vanlig ordning godtagas en försäkran, att räntetagaren icke är här i riket bosatt och sålunda icke skattskyldig för ränta å obligation. Uttrycklig föreskrift härom har icke ansetts behöva stadgas i taxeringsförordningen. Däremot torde med tillämpning av 35 § 7 mom. en anvisning härom böra införas i deklarationsformuläret, vilket skall fastställas av Kungl. Maj:t. Då detta formulär såsom nämnts bör hava i huvudsak samma uppställning som det formulär, vilket skulle användas vid lyftande av utdelning, har något särskilt förslag till sådant formulär icke ansetts behöva redan nu utarbetas.

Det torde icke vara omöjligt att anordna de skattskyldigas uppgiftsplikt så, att dessa icke nämnvärt betungas genom densamma. Vid överlämnande av kuponger för inlösen till bank plägar nämligen banken avfordra ägare av obligation eller förlagsbevis en förbindelse att återlösa kupongerna, därest de för inlösen avlämnade å förbindelsen specificerade kupongerna icke infrias av gäldenären. Säkerligen torde det icke möta större svårigheter att utarbeta ett uppgiftsformulär, som samtidigt tillgodoser taxeringsmyndigheternas och bankernas intresse, och vilket möjligen kunde avlämnas i två genomskriftsexemplar.

Det ligger i sakens natur att, därest stickprovskontrollen skall bliva effektiv samt icke förorsaka onödigt besvär för dem, som hava att lämna myndigheterna medverkan, densamma i tillämpningen ställer särskilda krav på taxeringsmyndigheterna. De sakkunnigas förslag bygger därför på, att allmänna ombudet hos den mellankommunala prövningsnämnden i sin egenkap av skattedirektör skall utöva anmaningsrätten. Han torde därvid kunna antingen hos obligationslåntagarna begära avlämnande av samtliga uppgifter, avseende vissa emissioner, eller ock vända sig direkt till banker och andra, som inlöst kuponger, med begäran om de uppgifter, som avse under viss tidrymd inlösta kuponger. Fördelen med den förstnämnda utvägen är närmast den, att därigenom kan övervakas, i vilken omfattning kontrolluppgifter avlämnats i fråga om viss emission och vilka resultat kontrollen medfört beträffande denna. Användes åter den andra utvägen, komme möjligen bankernas arbete för kontrollen att minskas, då de icke skulle behöva verkställa uppsortering av uppgifterna å de olika emissionerna. Därtill kommer, att kontrollen därigenom komme att spridas över ett större antal emissioner samt att, då ränta å obligationer regelmässigt utbetalas två gånger årligen i lika stora rater, ett mindre antal uppgifter erfordras för att vinna i stort sett samma resultat i kontrollhänseende som med användande av förstnämnda metod skulle kunna uppnås. Otivelaktigt måste det anses mest ändamålsenligt att hava möjlighet att använda båda utvägarna vid sidan av varandra, och de sakkunnigas förslag har utarbetats för tillgodoseende av ett sådant syfte.

Sedan uppgifterna kommit taxeringsinspektionen till handa samt eventuellt de uppgifter frånskilts, som avse banker, försäkringsbolag och från skatt-

skyldighet frikallade personer, skulle uppgifterna översändas till vederbörande länsstyrelse. Rapport rörande resultatet av obligationsräntekontrollen skulle årligen lämnas taxeringsinspektionen, som med ledning därav kunde överblicka behovet av kontroll. Visar det sig, att det föreligger ett jämförelsevis stort behov av kontroll, bör skattedirektören för efterföljande taxeringar infordra ett ökat antal uppgifter, medan i annat fall det kan befinnas tillräckligt att införskaffa ett jämförelsevis ringa antal uppgifter och eventuellt vissa år låta denna del av kontrollen helt vila.

Med hänsyn till vad nu anförts har det ansetts, att anmaningsrätten utslutande bör överlätas till skattedirektören. Därest landskamrerare skulle anse sig behöva tillgång till sådana uppgifter, har han att vända sig till skattedirektören, som kan föranstalta om uppgifternas införskaffande.

Den föreslagna ordningen skulle säkerligen icke behöva försena taxeringsarbetet. Uppgifterna skulle nämligen utan egentlig olägenhet kunna avlämnas vid samma tidpunkt som de uppgifter till ledning för annans taxering, vilka skola avlämnas utan anmaning. Även om skattskyldig skulle vinna kännedom om vilka obligationer, som ett särskilt år komme att bliva föremål för uppgiftsplikt, innan han avlämnat deklaration, skulle det vara förenat med avsevärd svårighet för honom att utnyttja denna kunskap ej minst med hänsyn till att i fråga om obligationer, som icke återfinnas i av honom föregående år avgiven deklaration, skall vid lyftande av utdelning anteckning hava gjorts angående förvärvstiden.

I fråga om uppgift rörande försålda obligationskuponger, som överlåtits utan samband med försäljning av obligation, har skyldighet föreslagits att utan anmaning avlämna den av säljaren avgivna uppgiften till taxeringsmyndighet. Härigenom torde man kunna förvänta, att sådana överlåtelser i avsikt att söka undgå kontrollen icke skola för framtiden komma att företagas.

D. Banktillgodohavanden och därav härflytande räntor.

Gällande bestämmelser och tidigare förslag om utvidgad uppgiftsplikt.

Enligt 35 § 1 mom. c) taxeringsförordningen föreligger skyldighet för styrelse för bankbolag, sparbank eller annan penningförvaltande inrättning att i särskilda fall efter anmaning av landskamrerare eller taxeringsnämndens ordförande lämna uppgift om namngiven skattskyldigs ränteinkomst från den penningförvaltande inrättningen ävensom om beloppet av den skattskyldiges inestående medel vid viss angiven tidpunkt.

Enahanda skyldighet var föreskriven även i 1910 års taxeringsförordning. Bestämmelse därom infördes i förordningen genom beslut av 1920 års riksdag. Ganska snart efter det denna särskilda uppgiftsplikt införts erinrades, att densamma icke vore tillräcklig för vinnande av tillfredsställande kontroll över taxering av ränta å banktillgodohavanden samt väcktes förslag om införande av skyldighet för penninginrättning att utan särskild anma-

ning lämna taxeringsmyndigheterna sådan uppgift. Gentemot ett motionsvis vid 1924 års riksdag framställt förslag om en sådan utvidgning av uppgiftsplikten framhöll bevillningsutskottet (bet. nr 15), att utom den betungande arbetsböda uppgiftsplikten komme att föranleda bankerna och sparbankerna med deras stora antal insättare, taxeringsmyndigheternas arbetsmaterial därigenom skulle ökas högst väsentligt samt att det redan med föreliggande uppgiftsplikt mången gång yppade sig svårigheter för dessa myndigheter att fullt utnyttja tillgängligt arbetsmaterial.

Även andra förslag hava framställts för vinnande av förbättrad kontroll, därvid nyss nämnda konsekvenser av en allmän uppgiftsplikt i viss mån beaktats.

Sälunda anfördes i yttrande över 1923 års taxeringssakkunnigas förslag till taxeringsförordning rörande denna fråga av länsstyrelsen i Blekinge län:

»Den nu gällande föreskriften, att bank eller penningförvaltande inrättning är skyldig att efter anmaning i särskilt fall lämna uppgift om namngiven persons ränteinkomst m. m. hos inrättningen, har visat sig vara av föga värde, enär, så snart dylik odeklarerad ränteinkomst för ett år kunnat anträffas, följande år ifrågavarande penningar försvunnit från alla banker i orten och ej vidare kunnat av taxeringsnämnden återfinnas vare sig till kapital eller ränta. En utsträckning av uppgiftsplikten för bankerna i detta fall är här i länet allmänna önskan bland taxeringsnämndsordförandena å landsbygden, och länsstyrelsen vill påpeka, att synnerligast de lantbrukare, som här äro ordförande i taxeringsnämnderna och för övrigt mycket dugliga och rättsskaffens personer, mest energiskt yrka på utsträckning av ifrågavarande uppgiftsplikt såsom ett rättfärdighetskrav från den ansvarsställande allmänhetens sida.»

Därjämte framhöll länsstyrelsen, att om vanlig räntegottgörelse åtminstone för ett sammanlagt belopp av 300 eller kanske 500 kronor måste uppgivas, detta ej skulle medföra något oskäligt betungande av bankerna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anförde följande:

»Skyldigheten för banker att på anmaning lämna uppgifter om skattskyldigs innestående medel och deras avkastning har varit till mycket stor nytta vid taxeringen. Det har emellertid konstaterats en benägenhet hos de skattskyldiga att insätta medel i mycket avlägsna banker, där förfrågningar icke riskeras. Detta har medfört, att förfrågningarna måste göras hos samtliga banker i en betydande omkrets kring skattskyldigs hemort. Av yttranden, som fällts av bankdirektörer, har emellertid kunnat förstås, att insättningar i betydande omfattning göras skriftligen hos banker även i andra län än det, där den skattskyldige hör hemma, och i många fall har man haft anledning med säkerhet antaga, att skattskyldig haft betydande sparmedel, som icke framgått genom anställda förfrågningar. Det vore således önskvärt, att bankerna bleve pliktiga utan anmaning lämna uppgifter om innestående medel, som tillhöra personer utanför det län, där bankkontoret är beläget. Detta borde knappast vålla större svårigheter.»

Chefen för finansdepartementet anförde vid föredragning av proposition nr 210 till 1927 års riksdag bland annat:

»Den av länsstyrelsen i Blekinge län förordade inskränkta uppgiftsskyldigheten skulle visserligen icke medföra ett så överväldigande antal uppgifter, som om ingen gräns nedåt funnes. Likväl måste antagas, att uppgifterna skulle bliva ganska talrika. En på så sätt begränsad uppgiftsskyldighet torde dock knappast motsvara önskemålen, då därigenom ränta å sparkasseräkningar endast undantagsvis skulle uppgivas. Det är dessutom fara värt, att ett stadgande i dylik riktning skulle medföra försök att kringgå bestämmelsen genom att medel uppdelas å flera håll. Därtill kommer, att, enligt vad som uppgivits, det stundom ställer sig synnerligen svårt för bankerna att beträffande olika räkningar konstatera räkningshavarens identitet. I det framlagda förslaget har därför någon bestämmelse i antydd riktning icke upptagits.»

Vid 1928 års riksdag väcktes två motioner, II: 471 och II: 481, äsyftande effektivare kontrollbestämmelser beträffande ränta å banktillgodohavanden.

I förstnämnda motion hemställdes, att styrelse för bankbolag, sparbank och annan penningförvaltande inrättning samt enskilda låntagare måtte åläggas att årligen utan anmaning för varje insättare, delägare eller långivare lämna uppgift angående dels ränteinkomsten under beskattningsåret och dels hela beloppet av de vid beskattningsårets slut inestående medlen, dock att ränteinkomst under 20 kronor per år eller kapitalbelopp under 500 kronor icke behövde uppgivas.

I motionen II: 481 påyrkades åläggande för styrelse för bankbolag, sparbank och annan penningförvaltande inrättning att utan anmaning lämna uppgift om skattskyldigs ränteinkomster från den penningförvaltande inrättningen ävensom om beloppet av skattskyldigs inestående medel vid viss angiven tidpunkt utan begränsning med hänsyn till storleken av ränteinkomsten eller de inestående medlen. Alternativt ifrågasattes i motionen, att uppgiftsskyldighet icke skulle avse räntegottgörelse till mindre belopp, exempelvis under 300 kronor eller möjligen 500 kronor.

I enlighet med vad 1928 års särskilda utskott föreslog anhöll riksdagen i skrivelse den 1 juni 1928 nr 344 bland annat, att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av vad särskilda utskottet därom anfört, föranstalta om utredning rörande frågan, huruvida och i vilken form effektiv kontroll därå, att ränteinkomster och förmögenhet bestående av utlånat kapital bleve behörigen beskattade, skulle kunna åvägabringas.

Särskilda utskottets motivering för denna anhållan återfinnes å sid. 31 i detta betänkande.

1929 års bevillningsutskott anförde rörande nu ifrågavarande spørsmål i sitt betänkande nr 17 följande:

»Enligt utskottets mening torde det icke saknas möjlighet att åstadkomma en i stort sett tillfredsställande kontroll beträffande beskattningen av i banker och andra penninginrättningar inestående medel samt därav härflutna räntor, utan att vare sig penninginrättningarna eller taxeringsmyndigheterna bliva över hövan betungade. En förutsättning för vinnande av sådan kontroll torde vara att, såsom 1928 års särskilda utskott framhållit, penninginrättningarna äga så tillförlitlig kännedom om insättarnas namn och hem-

vist, att dessa kunna behörigen identifieras. De register dessa inrättningar föra över insättare borde vidare lämna upplysning även för sådana fall, att räkningen tagits i en persons namn, medan rätten att uttaga medel å densamma förbehållits annan. Dessa register borde, därest penninginrättningarna icke anses böra belastas med skyldighet att efter anmaning lämna upplysningar ur detta register, på anfordran hållas tillgängliga för taxeringsmyndighet inom ort, där bankkontoret är beläget. Denna taxeringsmyndighet skulle åligga att meddela taxeringsmyndighet å annan ort upplysning rörande de tillgodohavanden och räntor, därstädes skattskyldig person innehaft eller åtnjutit från bankkontoret. Granskningen av dessa kontoregister synes böra förbehållas landskamreraren eller av honom utsett ombud.»

Utländsk lagstiftning.

I *Danmark* föreligger enligt § 26 statsskattelagen skyldighet för styrelser för banker, kreditföreningar och sparkassor m. fl. att på anfordran lämna de upplysningar, som kunna tjäna skatteråden och landsöverskatterådet till vägledning vid taxering. I av finansministeriet utfärdade anvisningar till lagen har framhållits, att skatteråden vid upplysningars inhämtande hava att framgå med varsamhet. Sålunda böra skatteråden beträffande insättares konton i banker och sparkassor själva överväga, huruvida upplysningar anses nödvändiga för taxering av den eller de namngivna personer, varom fråga är, och det är icke tillräckligt, att rådet endast hänvisar till att taxeringsmyndigheten i första instans har ansett upplysningen erforderlig. Därest banken skulle vägra att lämna uppgift, avgör finansministern, om skyldighet därtill föreligger.

I *Storbritannien* har icke skyldighet stadgats för bank att lämna uppgift rörande insättares tillgodohavanden. I ett år 1919 av en kunglig kommission avgivet förslag rörande inkomstskatten förordades bland annat, att bank skulle åläggas att på framställning av skatteinspektör upplysa, huruvida i framställningen angiven person hade räkning hos banken. Detta förslag har emellertid icke genomförts och såsom skäl härför har åberopats, att en sådan bestämmelse ansetts oförenlig med banksekretessen. Därest skatteinspektör vill erhålla kännedom om skattskyldigs bankräntor eller dennes förhållande i övrigt till bank, anmodas skattskyldig att lämna av vederbörande banker verifierade redogörelser angående storleken av åtnjutna räntor samt hans ekonomiska mellanhavanden med banken. Vägran att efterkomma sådan begäran torde ytterst sällan förekomma, då därigenom den vägrandes ställning i taxeringshänseende blir mycket försvagad och han, för den händelse sådan utredning icke sedermera av honom presteras, praktiskt taget torde sakna möjlighet att erhålla ändring i åsatt taxering.

I *Frankrike* saknades tidigare direkta lagbestämmelser rörande bankers skyldighet att lämna upplysning om insättares tillgodohavanden. Emellertid brukade man understundom vid granskning av bankföretagens bokföring inhämta upplysningar rörande storleken av insättares tillgodohavanden och andra mellanhavanden med bankerna. Från bankhåll gjordes emellertid

gällande, att bank icke vore skyldig att för kontroll över insättares taxering tillhandahålla sin bokföring. Genom finanslag den 31 maj 1933 har stadgats rättighet för taxeringsmyndigheterna att genom granskning av banks bokföring och därtill hörande handlingar vinna upplysning om ifrågasvarande förhållanden.

I *Tyskland* har på grund av inflationens följder kontrollen över bankräntor tidigare ansetts sakna större betydelse. I Reichsabgabenordnung av den 13 december 1919 fanns ursprungligen inrymd en bestämmelse (§ 189), enligt vilken bank var skyldig att på anfordran avlämna förteckning å sina insättare. Denna skyldighet borttogs såsom en åtgärd i syfte att vinna en stabil valuta. Emellertid äro bankerna alltjämt skyldiga att i fråga om namngivna personer lämna alla de upplysningar, som kunna erfordras för taxering.

I *Amerikas Förenta Stater* hava inga särbestämmelser stadgats för kontroll över taxering av ränta å banktillgodohavanden. Har ränta utgått med minst 1 500 dollars till en och samma person under ett år, skall enligt den allmänna bestämmelsen rörande uppgiftsplikt upplysning därom lämnas utan särskild anmaning. Det står vidare i taxeringsmyndigheternas makt att vid granskning av bankföretagens räkenskaper förskaffa sig kännedom om ränta å banktillgodohavanden.

Statistik.

Av tillgängliga statistiska uppgifter hava de sakkunniga sammanställt följande uppgifter angående hos de enskilda sparbankerna, postsparbanken och affärsbankerna insatta medel under år 1931.

Från år 1926¹ till år 1932 hava räkningarnas antal stigit med 1 201 745 samt summan av insättarnas tillgodohavanden med 722 557 000 kronor (se *bilaga 7*). Av de ökade tillgodohavandena belöpa 430 miljoner kronor å de enskilda sparbankerna, 192 miljoner kronor å postsparbanken och 100,5 miljoner kronor å affärsbankerna.

De räntor, som tillfallit insättarna under 1931 kunna ej exakt beräknas. Sammanlagt torde räntorna kunna uppskattas till 260 miljoner kronor, därav från enskilda sparbanker 125 miljoner kronor, från postsparbanken 10 miljoner kronor, (11 541 036 kronor) samt från affärsbankerna omkring 125 miljoner kronor. Att tillförlitligt beräkna, huru stor del av ränteinkomsten, som belöpt å andra än sådana, som icke äro skattskyldiga eller för vilka ränteinkomsten utgjort inkomst av rörelse, torde knappast vara möjligt. Sannolikt torde emellertid de räntebelopp, å vilka kontroll kan vara erfordrerlig, röra sig om cirka 200 miljoner kronor.

Å postgirokonton hava insättarna år 1931 tillgodoförts räntor med i runt tal 300 000 kronor. Vid 1931 års utgång uppgick antalet postgirokonton till 47 771 med en medelbehållning under året av 57 516 578 kronor.

¹ Jfr statistik införd i 1928 års kommunalskatteutskotts utlåtande nr 1.

	Antal räkningar den 31 december 1931	Insättarnas tillgodohavanden den 31 december 1931	Medelstorlek av varje räkning den 31 december 1931
Enskilda sparbanker	3 090 533	3 051 029 234	987
Postsparbanken	1 402 072	381 606 488	272
Affärsbanker:			
Sparkasseräkning.....	2 039 179	686 158 475	336
Checkräkning	141 351	437 819 514	3 097
Uppsägningsräkning	12 516	172 691 734	13 797
Depositions- och kapitalräkning.....	523 680	2 256 987 603	4 309
Summa	7 209 331	6 986 293 048	969

Antalet insättare med tillgodohavanden hos Kooperativa förbundet den 31 december 1932 utgjorde omkring 117 000 och den sammanlagda behållningen av dessa personers tillgodohavanden utgjorde vid 1932 års utgång 71 309 816 kronor. Insättarna tillgodofördes under år 1931 räntor med tillhoppa 2 789 857 kronor.

Antalet affärsbanker utgör för närvarande 30 och antalet bankkontor belöper sig till något över 1 000. Å cirka 640 platser i landet finnas bankkontor. Sparbankernas antal utgör 480, och huvudkontor för självständiga sparbanker torde finnas å cirka 440 platser, därav i omkring 100 städer. Av de i städerna belägna sparbankerna äro att döma av namn eller i reglemente angivet verksamhetsområdes omfattning omkring halva antalet i övervägande grad avsett för kringliggande landsbygd. Vad beträffar å landsbygden befintliga sparbanker äro omkring 300 rena bygdesparbanker med verksamhetsområdet begränsat till en eller två socknar samt omkring ett 40-tal, avsedda för större områden.

Antalet sparbanker, beloppet av insättarnas tillgodohavanden och räntegottgörelse m. m. fördelade länsvis år 1929, framgå av *bilaga 8*.

Brister i gällande kontroll m. m.

Av det anförda framgår, hurusom frågan om kontroll över banktillgodohavanden och räntor därå tilldragit sig särskild uppmärksamhet. Man torde dock knappast vara berättigad att därav draga den slutsatsen, att ifrågasvarande räntor och tillgodohavanden skulle lämnats odeklarerade i proportionsvis större omfattning än andra intäkter och tillgångar, som icke effektivt kontrolleras. Orsaken till att spørsmålet skjutits i förgrunden ligger väl snarast däri, att nära nog varje taxeringsnämnd i landet varit i tillfälle att iakttaga de menliga verkningarna av den ofullständiga kontrollen å detta område. Det är med hänsyn härtill förklarligt, att gång efter annan yrkanden framställts på, att uppgiftsplikten skall göras ovillkorlig samt

L ä n	Antal sparbanker	Antal avdelningskontor o. sparbankskommittéer	Antal motböcker vid årets slut	Gottgjorda räntor	Insättnarnas medel vid årets slut
Malmöhus	62	25	523 295	28 822 515	657 260 538
Göteborgs o. Bohus	13	43	229 842	12 772 419	292 134 621
Kristianstads	79	1	197 959	10 094 212	230 084 851
Stockholms stad	1	11	211 940	9 590 514	218 539 988
Jönköpings	29	10	135 362	5 582 094	128 046 184
Östergötlands	41	65	134 238	4 936 811	114 783 059
Skaraborgs	13	31	100 797	4 327 234	100 906 518
Örebro	18	20	122 557	4 275 254	106 640 829
Kalmar	41	17	98 421	3 986 658	91 433 234
Älvsborgs	13	15	106 165	3 971 147	93 553 834
Hallands	13	1	93 768	3 672 735	84 375 420
Södermanlands	13	16	100 732	3 398 549	78 617 642
Kronobergs	28	23	86 703	3 382 600	78 106 354
Värmlands	13	40	86 539	3 391 371	77 442 200
Västmanlands	7	51	82 518	3 312 491	78 077 344
Blekinge	25	3	81 346	3 253 897	73 982 685
Kopparbergs	13	99	96 336	3 199 524	73 746 591
Gävleborgs	10	37	116 461	2 991 379	72 609 260
Stockholms (län)	3	43	68 479	2 737 180	61 999 809
Uppsala	4	1	58 635	2 674 623	59 548 260
Västernorrlands	5	35	60 992	1 343 579	31 126 311
Västerbottens	3	37	31 917	913 633	24 427 555
Norrbottens	11	—	20 605	903 966	20 514 061
Gotlands	28	22	27 682	763 271	18 720 808
Jämtlands	2	—	15 871	710 958	17 270 354
Summa	488	646	2 889 160	125 008 614	2 883 948 310

omfatta så gott som varje räntebelopp, oavsett dess storlek. Det bör emellertid ihågkommas, att varje förstärkning av kontrollen förorsakar nya kostnader och att dessa uppenbarligen måste bliva proportionsvis högre i fråga om mindre inkomstbelopp än beträffande större. Med det nu anförda hava emellertid de sakkunniga icke velat göra gällande, att en sådan skärpning av kontrollen skulle föranleda kostnader till större belopp än vad som skulle kunna beräknas därigenom tillfalla det allmänna i form av ökade skatteinkomster eller de fördelar, vilka skulle kunna beredas genom sänkning i utdebiteringen till följd av ökat skatteunderlag.

Mot gällande kontrollsystem torde i huvudsak följande kunna erinras. Detsamma förutsätter en mera ingående kännedom om de skattskyldigas

ekonomiska förhållanden än taxeringsnämnden ens i de mindre distrikten å landet torde besitta. Så torde det ofta, efter det skattskyldig avlidit, hava visat sig, att han ägt tillgångar och åtnjutit räntor, som icke deklarerats, utan att taxeringsnämnden tidigare tvivlat på riktigheten av hans deklara-tionsuppgifter. I städerna, framför allt de större, har det givetvis mött särskilt stora svårigheter att bedöma, huruvida den ena eller andra skatt-skyldige skäligen kan antagas hava fordringar hos bank eller, vilket är mycket vanligt, om hans verkliga tillgodohavanden överstigit de deklarerade. Förfrågningarna hos bankerna torde i de större städerna hittills företrädes-vis hava avsett antingen sådana personer, som av en eller annan anledning ansetts böra göras till föremål för en mera ingående allmän undersökning eller också sådana, som stickprovsvis utvalts, i regel tillhörande en särskild kategori av inkomsttagare, inom vilken denna form av sparande är jäm-förelsevis vanlig. För affärsbankerna i de största städerna torde det van-ligen vara förenat med avsevärt arbete att fastställa, huruvida en omfrågad person haft räkning hos banken, i vart fall då det gällt personer med mera allmänt förekommande tillnamn. I Stockholm har under ett vart av åren 1928—1932 förekommit, att bank efter förfrågan lämnat uppgift, att den omfrågade icke innehaft konto hos banken men att på grund av upplysningar av den skattskyldige kunnat konstateras att bankens uppgift icke varit riktig. Då bankernas oriktiga uppgifter otvivelaktigt föranletts av att anteckningarna rörande insättarna icke varit tillräckligt fullständiga för iden-tifiering av dessa, skulle säkerligen en förbättring kunna åstadkommas, därest bankerna av insättarna infordrade uppgifter rörande fullständiga förnamn och möjligen även födelseår. Såsom en olägenhet med det nuvarande förfarandet måste jämväl betecknas, att banken kan bibringas den uppfattningen, att de personer, som omfrågats, icke tillfredsställande fullgjort sin deklara-tionsplikt. Genom att vissa banker ansett iakttagande av bankkutym fordra, att kunden underrättas angående av taxeringsmyn-digheterna framställd förfrågan, hava de skattskyldiga kommit att onödigtvis irriteras. En ytterligare olägenhet är, att åtminstone mera förslagna skatt-skyldiga lätt undandra sig kontrollen. Ett av de tillvägagångssätt, som kommit till användning, har framhållits av länsstyrelsen i Malmöhus län. En annan stundom använd metod består däri, att insättaren placerar medlen i annan persons namn, vanligen uppdiiktat men med dragningsrätt för insättaren.

Oaktat gällande kontrollsystem är behäftat med brister, torde dock det-samma medfört ur taxeringssynpunkt goda verkningar. Huruvida detsamma i högre grad avskräckt insättare från att lämna oriktiga deklara-tioner är däremot tvivelaktigt. År 1929 verkställdes i Stockholm en särskild under-sökning, avseende 139 personer, som ägde tillgodohavanden i Allmänna sparbanken till belopp av minst 5 000 kronor. Resultatet av denna gransk-ning har redovisats å sid. 42 och av denna framgår, att av de personer,

som före år 1929 lämnat oriktiga uppgifter rörande bankräntor, i 1929 års deklARATIONER endast en sjundedel rättat förut lämnade oriktiga uppgifter.

Synnerlig vikt bör fästas vid, att ett reformerat kontrollsystem ordnas så, att detsamma, utan att förlora i effektivitet, icke oskäligt betungar vare sig taxeringsmyndigheterna eller uppgiftslämnarna. I den mån så låter sig göra bör tillses, att banksekretessen skyddas, och att undersökningar så bedrivs, att icke irritation framkallas hos dem, som riktigt fullgjort sin deklARATIONSPLIKT.

Den av länsstyrelsen i Malmöhus län förordade utvägen eller att skyldighet skall åläggas penninginrättningar att lämna uppgift om de personer, som hava medel inestående hos bankkontor inom annat län än det, där insättaren är bosatt, skulle råda bot allenast på en av de olägenheter, som vidlåda gällande kontrollsystem. Härtill kommer att sannolikt föga vore vunnet med att pålägga en sådan särskild uppgiftsplikt, då det antagandet ligger nära till hands, att flertalet av de skattskyldiga, som på nu nämnda väg sökt undandraga sig kontroll, skulle komma att som adress angiva ort inom det län, där bankkontoret är beläget.

Hänsyn till banksekretessen.

I fråga om uppgiftspliktens förhållande till banksekretessen hava de sakkunniga ansett sig böra åberopa ett uttalande av chefen för finansdepartementet i det vid propositionen nr 283 till 1918 års riksdag fogade statsrådsprotokollet av i huvudsak följande lydelse:

»Mot förslaget har i huvudsak erinrats, att banksekretessen därigenom skulle hävas. Givetvis bör ett slopande av banksekretessen ej ske onödigtvis, men det måste betonas, att vikten av densammans bibehållande också kan överskattas. Visserligen givas många fall, där banksekretessen tillgodoser ett verkligt ock berättigat intresse, men det torde nog också förekomma tillfällen, då den tjänar att skydda affärstransaktioner, som ej tåla en närmare granskning».

Bevillningsutskottet vid 1918 års riksdag (bet. nr 45) anförde i denna fråga följande:

»Den kritik, som, enligt vad propositionen utvisar, från vissa håll riktats mot förslaget, synes äga sin tyngdpunkt i farhågor för banksekretessens obehöriga åsidosättande. Klart är, att det föreslagna stadgandet ej råkar i någon formell konflikt med banklagens regel i 258 § 'Enskilda förhållanden till bankbolag må ej i oträngt mål yppas'. Om oträngt mål i ett fall av förevarande art är ej fråga. Ser man åter till sakens reella sida, lär riskerna för obehörigt blottande av affärshemligheter på denna väg ej vara synnerligen nämnvärd, särskilt då, såsom genom tillägg i 23 § taxeringsförordningen föreslagits, hithörande uppgifter skulle få samma skydd mot offentliggörande som deklARATIONERNA».

Redan den nuvarande lagstiftningen innebär ett erkännande av, att banksekretessen icke äger tillämplighet gentemot taxeringsmyndigheterna. De

sakkunnigas förslag innebär bland annat överflyttande av vissa specialuppgifter inom taxeringen från lekmän å särskilda tjänstemän. En sådan åtgärd är ju uppenbarligen ägnad att förminska olägenheterna ur sekretesssynpunkt av uppgiftspliktens utvidgande.

De sakkunnigas förslag.

Frågan om möjligheterna att anordna en tillfredsställande kontroll över taxering av banktillgodohavanden och därav härflytande räntor är i hög grad avhängig av spörsmålet om, efter vilka riktlinjer den nya taxeringsorganisationen ordnas. Uppenbart är att man med den nuvarande organisationen icke har tillnärmelsevis lika stora möjligheter att ordna denna kontroll på ett effektivt sätt som med en fastare, under starkare medverkan av fackmän uppbyggd organisation. De sakkunniga hava vid de i det följande gjorda beräkningarna utgått från att en reform av taxeringsorganisationen i enlighet med av de sakkunniga föreslagna riktlinjer kommer till stånd.

Innan ställning tages till frågan om sättet för kontrollens anordnande, är det givetvis nödvändigt att söka vinna en uppfattning, i vilken omfattning taxeringsmyndigheterna skulle kunna fullt utnyttja från bankerna och andra penninginrättningar för ifrågavarande ändamål lämnade uppgifter. En viss vägledning lämna erfarenheterna från taxeringsarbetet under hösten 1929, då såsom förut nämnts, undersökning verkställdes rörande viss räkningshavare i Allmänna sparbanken. I Stockholm omfattade denna undersökning de insättare, till ett antal av 139, som ägde tillgodohavande i nämnda bank till belopp av minst 5 000 kronor. Arbetet var anförtrott åt en särskild tjänsteman, som uteslutande sysslade med denna uppgift under omkring 2 ½ månader. Det oaktat hann man företaga realgranskning endast i fråga om 97 personer, medan övriga 42, vilka deklarerat tillgodohavanden i fordringar till större belopp än deras i nämnda bank insatta medel, icke blevo föremål för närmare granskning. Samtliga banker i huvudstaden tillfrågades angående storleken av de tillgodohavanden nämnda 97 personer haft hos bankerna. Samtidigt anmodades de skattskyldiga att specificera i självdeklaration upptagna räntebelopp och fordringar. Vid jämförelse mellan de skattskyldigas och bankernas uppgifter visade sig att icke mindre än 48 av ifrågavarande 97 personer upptagit ränteintäkter och tillgodohavanden för lågt. Härefter vidtogs närmare undersökning av sistnämnda 48 personers inkomstförhållanden under beskattningsåret och de fem närmast dessförinnan förflutna åren. I den mån summan av skattskyldigs levnadskostnader och under nämnda tidrymd gjorda besparingar översteg av honom deklarerade inkomster, avfordrades han ytterligare förklaringar. Denna särskilda granskning, som tog i anspråk två tjänstemäns arbetskraft under omkring 3 månader, föranledde en sammanlagd höjning av till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade belopp av något över 450 000 kronor. Största delen därav motsvarade inkomst av annan förvärvskälla än kapital, huvudsakligen

inkomst av rörelse. Undersökningarna försvårades i hög grad genom att flera av de skattskyldiga till en början sökte att förklara den bristande överensstämmelsen mellan deklarerad inkomst samt levnadskostnader och besparingar med att de haft förvärv av icke skattepliktig natur såsom arv, gåvor m. m. Det var icke ovanligt att en och samma skattskyldig ägde tillgodohavande å ett flertal räkningar, i ett fall å över 30 olika sådana. Praktiskt taget samtliga ifrågavarande personer hade deklarerat någon inkomst av kapital men i regel endast en bråkdel, i vissa fall mindre än $\frac{1}{10}$ av den verkligt åtnjutna.

Någon annan utväg att vinna en tillfredsställande kontroll finnes enligt de sakkunnigas mening icke än den, att av penninginrättningarna förda förteckningar över insättarna och dessas tillgodohavanden i en eller annan form göras tillgängliga för taxeringsmyndigheterna. Självfallet är att penninginrättningarna icke böra åläggas att lämna uppgifter i sådan omfattning, att materialet icke kan utnyttjas vid taxeringen. Att så skulle bli förhållandet, därest varje år uppgifter komme att lämnas rörande samtliga insättare, är tydligt. Men även om, på sätt särskilda utskottet vid 1928 års riksdag antytt, skyldigheten att lämna uppgifter, begränsades till vissa år, skulle endast en bråkdel av uppgiftsmaterialet hinna utnyttjas och detta även om granskningen komme att pågå under hela den tidrymd eftertaxering må åsättas. Närmast till hands ligger därför att söka nå det åsyftade målet genom en ändamålsenligt anordnad stickprovskontroll i överensstämmelse med de av 1929 års bevillningsutskott förordade riktlinjerna, ett kontrollsystem som numera användes i flera utländska stater.

En oundgänglig förutsättning för att en på stickprovsgranskning grundad kontroll skall vinna nödig effektivitet är av lätt insedda skäl den, att vederbörande granskare beredes största möjliga rörelsefrihet. Granskaren bör därför tillförsäkras oinskränkt rätt att taga del av hela det föreliggande uppgiftsmaterialet samt att granska detsamma under sådana betingelser, att de bästa resultaten kunna väntas uppnås. Inskränkningar i rätten att taga del av hela materialet leda ovillkorligen, såsom erinrats gent emot de av länsstyrelserna i Blekinge och Malmöhus län förordade anordningarna, till försök av de skattskyldiga att genom särskilda åtgärder undandraga sig verkningarna av kontrollen. Såsom tidigare antytts bör vid en ändrad lagstiftning tillses, att kontrollen vid tillämpningen medför minsta möjliga kostnader och besvär för såväl myndigheterna som de uppgiftsskyldiga.

Ett oeftergivligt villkor för anordnande av en användbar kontroll är, att penninginrättningarna bli i stånd att lämna sådana uppgifter rörande insättarna, att dessa kunna identifieras av myndigheterna utan större besvär än som kan anses oundgängligt nödvändigt. Kännedom erfordras i första hand rörande insättarnas fullständiga för- och tillnamn. Vidare torde taxeringsmyndigheterna i allmänhet behöva kunskap om räkningshavarens bostadsadress. Särskilt i de fall, då insättaren är bosatt i annan kommun

än den, där bankkontoret är beläget, torde upplysning i nu nämnda hänseende vara erforderlig för identifiering av insättaren. Genom att penninginrättningen för anteckningar angående bostadsadresserna, kan det bliva möjligt att anordna stickprovskontrollen för ett särskilt år så, att densamma kommer att omfatta alla å annan ort än insättningsplatsen bosatta räkningshavare. Det torde emellertid kunna förväntas, att bankerna, exempelvis i sådana fall, där till följd av tillnamnets allmänna förekomst svårigheter kunna tänkas uppstå att identifiera insättaren, bereda sig kännedom om födelseår eller införskaffa andra uppgifter, som erfordras för identifiering. Det torde vidare icke föreligga svårighet för penninginrättning att lämna erforderliga upplysningar, där bankräkning tagits i en persons namn, medan rätten att förfoga över medlen förbehållits annan. I övrigt bör, allt efter omständigheterna i de särskilda fallen och med ledning av vunna erfarenheter, den centrala taxeringsmyndigheten vidtaga åtgärder för att erforderliga uppgifter rörande de skattskyldigas personer skola kunna erhållas.

En annan förutsättning för ett ändamålsenligt utnyttjande av stickprovskontrollen är, att i självdeklarationerna banktillgodohavandena och därå åtnjutna räntebelopp redovisas mera specifikt än för närvarande är fallet. Ur kontrollsynpunkt vore det givetvis mest fördelaktigt, om varje särskilt tillgodohavande och räntebelopp specifikt redovisades med angivande av den penninginrättnings namn, i vilken tillgodohavandet inestode. Emellertid hava de sakkunniga icke ansett sig kunna underlåta att taga hänsyn till rådande obenägenhet bland räkningshavare att uppgiva de penninginrättningar, i vilka de hava medel inestående. Med hänsyn härtill och då en specifikation, angivande beloppet av varje särskilt tillgodohavande samt å vilket slag av räkning beloppet inestår i förening med andra av de sakkunniga föreslagna åtgärder torde vara fullt tillräcklig för åstadkommande av en tillfredsställande kontroll, har ej skyldighet ansetts böra föreskrivas att i deklarationen angiva, hos vilken penninginrättning beloppet inestår. För övrigt torde i erforderliga fall kompletterande uppgifter böra infordras av de skattskyldiga. Vidare hava de sakkunniga föreslagit en lagbestämmelse, som ger Kungl. Maj:t befogenhet att medgiva skattskyldig rätt att direkt till vederbörande landskamrerare (taxeringsavdelning) överlämna specifikation över banktillgodohavanden och räntor. Härigenom har i möjligaste mån sörts för, att icke till följd av uppgiftsplikten ekonomiska förhållanden komma att röjas, vilka den skattskyldige av naturliga skäl kan önska förbliva dolda även för taxeringsnämndens medlemmar.

Enligt de sakkunnigas mening bör kontrollen anordnas i huvudsak efter de linjer 1929 års bevillningsutskott uppskisserat. I vilken omfattning uppgifter komma att införskaffas, blir närmast beroende av taxeringsmyndigheternas förmåga att utnyttja materialet samt av behovet utav kontroll-

uppgifter. Hittills gjorda erfarenheter giva vid handen, att även ett jämförelsevis ringa kontrollmaterial bereder taxeringsmyndigheterna ett både omfattande och kvalificerat arbete. Emellertid torde kunna förväntas, att arbetet skall underlättas genom det föreslagna åliggandet för de skattskyldiga att i viss utsträckning i självdeklaration specificera ifrågavarande tillgodohavanden. Det är vidare tydligt att, i mån av att kontrollen kommer att bära frukt och verka avskräckande, behandlingen av uppgifterna kommer att taga mindre tid i anspråk än fallet var i samband med nyssnämnda vid 1929 års taxering företagna undersökning rörande räkningshavare med Allmänna sparbanken.

Det är emellertid knappast sannolikt, att uppgifter komma att infordras i sådan omfattning, att därigenom uppgiftsplikten bleve oskäligt betungande för penninginrättningarna. Understundom torde det kunna vara till fördel ur kontrollsynpunkt, om uppgifterna införskaffades genom taxeringsmyndigheternas direkta medverkan närmast så, att ombud för landskamreraren bereddes tillfälle att granska penninginrättningarnas register över insättare och deras konton. Det kan nämligen av lätt insedda skäl vara önskvärt, att insättare betages möjlighet att själv förskaffa sig kännedom, huruvida av honom innehaft konto gjorts till föremål för granskning eller icke.

På grund av det anförda hava de sakkunniga föreslagit införande av särskild skyldighet för bankbolag, sparbanker och andra penninginrättningar att efter anmaning av landskamrerare, i den omfattning som i anmaningen föreskrivits, lämna uppgift om storleken av insättares tillgodohavanden och räntan därå samt om insättares fullständiga namn och senaste för inrättningen kända bostadsadress så ock, därest annan än räkningshavare äger förfoga över räkningen, uppgift om den berättigades namn och senast kända adress. Skulle uppgiftsplikten föranleda penninginrättning oskäligt betungande arbete, må densamma av landskamreraren befrias från sagda uppgiftsplikt men är penninginrättningen då skyldig att för landskamreraren eller av honom utsett ombud hålla tillgänglig förteckning å insättare, vilken förteckning skall upptaga nyss nämnda uppgifter angående insättarna. Såsom sådana ombud synes närmast böra ifrågakomma hos länsstyrelsen anställd personal eller i undantagsfall ordförande i taxeringsnämnd. Framställning av inrättningen om befrielse från att själv lämna uppgifterna torde regelmässigt utan vidare böra biträdas. Det oaktat hava de sakkunniga icke ansett ovillkorlig rätt böra stadgas för bank, att i stället för att själv lämna uppgifterna ställa ifrågavarande handlingar till förfogande. Svårigheter eller oskäliga kostnader skulle nämligen kunna uppkomma i och för sådan granskning av mindre, å landsbygden belägna bankkontors insättareregister. Anses i särskilt fall granskningen böra verkställas direkt genom landskamrerarens ombud, torde detta kunna äga rum, då enligt de föreslagna bestämmelserna i 33 § 6 mom. landskamreraren äger att erhålla tillgång till penninginrättningens bokföring med

därtill hörande handlingar för vinnande av upplysningar till ledning för insättares taxering.

De nu föreslagna kontrollbestämmelserna möjliggöra enligt de sakkunnigas mening utövande av tillfredsställande granskning över taxering av räntor å banktillgodohavanden. Kontrollsystemet ställer dock avsevärda fordringar vid tillämpningen såväl i fråga om planläggningen som vid utförandet. Särskilt viktigt är, att uppgifterna utväljas på ett sådant sätt, att framtida missbruk i deklarationshänseende förekommas samt försök att kringgå kontrollen exempelvis genom överföring av belopp till annat bankkontor stävjas. Vid utväljande av uppgifterna har man sålunda att beakta bland annat insättningar överstigande visst belopp eller personer, som under året verkställt större insättningar eller uttag, personer, som bo å annan ort än den, där bankkontor är beläget, eller personer, som äga dragningsrätt å konton, förda å annan persons namn. Därjämte synes en fortlöpande kontroll böra utövas så, att inom en viss tidrymd alla konton, åtminstone om de överstiga visst mindre belopp, göras till föremål för granskning. Med hänsyn till det nu anförda har förutsatts, att planläggningen utövas av det centrala taxeringsorganet. Det har emellertid lämnats varje landskamrerare obetaget att, i den mån han med kännedom om de särskilda förhållanden, som kunna förefinnas i länet, finner erforderligt, därutöver infordra uppgifter. Med den avfattning den föreslagna lagbestämmelsen erhållit, kunna givetvis uppgifter i särskilda fall beträffande namngiven person inhämtas från penninginrättning liksom för närvarande, allenast med den skillnad, att anmälningsrätten förbehållits landskamreraren.

Landskamreraren är enligt förslaget oförhindrad att överlämna utredningsarbetet vare sig åt den särskilda taxeringsavdelningen eller åt annan person. Ur såväl synpunkten av en jämlik behandling av frågorna som angelägenheten av att banksekretessen i görligaste mån skyddas bör emellertid, därest icke särskilda skäl föreligga mot en sådan anordning, utredningsarbetet lämpligen anförtros nämnda taxeringsavdelning.

Rapport rörande resultatet av granskningen torde böra årligen lämnas taxeringsinspektören genom landskamrerarens försorg.

E. Övriga ränteinkomster samt ränteutgifter och skulder.

Bestämmelser i och för kontroll över taxering av andra ränteinkomster än obligationsräntor och bankräntor saknas, förutom vad angår omyndig tillfallande inkomst. Emellertid må omnämnas, att i ett av särskilda kommitterade den 2 november 1894 avgivet förslag till förordning angående inkomstbevillning såsom villkor för rätt att åtnjuta avdrag för ränta å gäld från annan inkomst än av handel eller näring uppställdes, att skattskyldig i självdeklaration lämnat upplysning om fordringsägarens namn, skuldsummans storlek samt räntefoten.

Utländsk lagstiftning.

I flera utländska lagstiftningar finnas bestämmelser avseende kontroll över ränteinkomster.

I *Tyskland* har skyldighet föreskrivits att i självdeklaration specificera inkomst av kapital och att uppgift skall lämnas om namn och adress beträffande fordringsägarna. I fråga om kapitalinkomster tillämpas källbeskattningssystemet ej blott beträffande utdelning å aktier och ränta å obligationer utan jämväl rörande kapitalavkastning, som härflutit från jordbruk, skogsbruk eller näringsverksamhet. I självdeklaration skall vidare specifikation lämnas rörande sådana ränteutgifter, för vilka avdrag påyrkas från inkomst av fast egendom. I specifikation skall angivas, förutom beloppet av varje skuld och därå utgående ränta samt räntefoten, fordringsägarens namn, titel och adress. Beträffande andra ränteutgifter föreligger specifikationskyldighet först efter särskild anmaning. Taxeringsmyndighet, som genom avgiven självdeklaration erhåller kännedom om inteckningslån eller annat långfristigt lån, skall lämna den taxeringsmyndighet, som har att taxera mottagaren, underrättelse rörande fordrings- och räntebeloppet, därest skuldsumman överstiger 1 000 riksmark eller årsräntan överstiger 200 riksmark. Denna skyldighet föreligger ej beträffande räntor till inländsk offentlig korporation eller inländsk bank eller sparbank.

I *Storbritannien* tillämpas källbeskattningssystemet i stor utsträckning i fråga om inkomst av kapital. Sådana ränteinkomster, som icke beskattats vid källan, skola i självdeklaration specificeras på så sätt att exempelvis ränta å bankräkning samt ränta å krigslån särskilt upptagas. Ränteutgifter skola specificeras i den deklaration, som avgives för taxering till surtax, därvid namn och adress å mottagaren skall angivas.

I *Frankrike* har föreskrivits skyldighet att i självdeklaration specificera långfristiga skulder och därav uppkomna ränteutgifter med angivande av mottagarens namn och adress. Däremot föreligger icke någon skyldighet att i deklaration specificera ränteinkomster.

I *Finland* har stadgats, att till skattedeklaration för fastställande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall fogas en särskild förteckning, vari skall uppgivas utlånade, i obligationer placerade och i penninginstitut deponerade medel samt å dem uppburna räntor ävensom gäldenärens, obligationslåntagarens eller penninginstitutets namn och adress. Aktier och å dem erhållna utdelningar samt det aktiebolags namn och adress, av vilket aktierna utfärdats, skola likaså uppgivas i förteckningen. Även ränta å gäld skall specificeras i förteckning, upptagande beloppet av varje lån, därå erlagd ränta samt långgivarens namn och adress. Några föreskrifter i lag eller särskilda direktiv rörande skyldighet för ordförande i beskattningsnämnd att underrätta annan ordförande om ränteavdrag, därest låntagare och långgivare äro bosatta i olika beskattningsdistrikt, har icke föreskrivits, men dylik kommunikation torde dock ej sällan förekomma.

En med den i Finland stadgade uppgiftsplikten likartad förekommer i *Österrike*. I bilaga till självdeklaration skall skattskyldig särskilt redovisa varje fordran med angivande av fordrans slag och storlek, räntefot samt den uppburna räntans belopp. Vidare skall skattskyldig i deklaration angiva namn och bostadsadress å långgivare samt beloppet av varje skuld och räntan därå.

Tidigare förslag.

I yttrande över taxeringssakkunnigas förslag hava länsstyrelserna i Blekinge och i Malmöhus län berört ifrågavarande spörsmål. Sålunda har förstnämnda länsstyrelse framhållit fördelen av en eventuell föreskrift om skyldighet för den, som deklarerar gäldränta och enskilda skulder, att åtminstone efter anmaning uppgiva, till vem räntan utgivits, och den sistnämnda länsstyrelsen har funnit det önskvärt att jämväl få göra förfrågningar om skattskyldigas skuldsättning hos banker, då det ofta visat sig, att ränteavdragen i deklarationerna äro alltför stora.

I proposition nr 210 till 1927 års riksdag anförde chefen för finansdepartementet i anledning av vad nämnda länsstyrelser föreslagit:

»I de hänseenden, varom nu fråga är, torde vara nödvändigt att framgå med stor försiktighet. Jag har därför ansett mig böra avstå från att i förslaget införa något stadgande av ifrågasatt innehåll. Vad länsstyrelsen i Blekinge län anført föranleder en erinran om att jämlikt 8 § gällande taxeringsförordning deklarant torde vara skyldig lämna specifikation å skulder och avdragna gäldräntor, i den mån upplysning härom finnes vara av betydelse för hans egen taxering, och detsamma måste anses följa av stadgandet i 32 § 2 mom. av nu föreliggande författningsförslag.»

Särskilda utskottet vid 1928 års riksdag (kommunalskatteutskottet) anförde beträffande till enskilda låntagare utlånade medel, att det syntes tydligt, att uppgifter om upplånat kapital och därå utgjord ränta icke erfordrades till kontroll å penninginstitutens deklarationer. Det motionsvis framställda förslaget om uppgiftsskyldighet för enskilda låntagare hade icke heller tillkommit i detta syfte utan för att möjliggöra kontroll å enskilda långivares deklarationer. Om ock en dylik uppgiftsskyldighet i vissa fall kunde bliva av betydelse, bleve dock svårigheterna att övervaka efterlevnaden av föreskrift i dylikt avseende så stora, att värdet av en sådan föreskrift syntes tvivelaktigt. En anordning med så omfattande uppgiftsskyldighet vore ock tämligen otjänlig för syftet att förhindra, att gäldräntor och skuldbelopp obehörigen avdragas. Dylikt missbruk kunde enklare förebyggas genom att den skattskyldige, i de fall då misstanke om att deklaration vore oriktig i dylikt hänseende föreläge, anmanades styrka befogenheten av de gjorda avdragen.

I sitt betänkande nr 17 anförde 1929 års bevillningsutskott i föreliggande fråga följande:

»För kontroll över att av enskild långivare försträckt kapital och därav härfluten ränta bliva beskattade synes skyldighet böra föreskrivas för enskilda låntagare att efter anmaning lämna uppgift om långivares namn och hemvist. I vad mån denna skyldighet skulle omfatta jämväl bokföringspliktiga näringsidkare, synes närmast vara att betrakta som en praktisk lämplighetsfråga. En utväg att nå detta mål vore måhända, att näringsidkares räkenskaper på anfordran tillhandahölles taxeringsmyndigheterna till ledning ej blott såsom för närvarande är fallet för näringsidkarens egen utan jämväl för annans taxering.»

Brister i gällande system.

Erfarenheten har givit vid handen, att mycket ofta såväl inkomsträntor å andra fordringar än banktillgodohavanden eller obligationer som utgiftsräntor och i dylika fordringar placerade tillgångar ävensom skulder upptagits oriktigt i avlämnade deklarationer. Mången gång beror detta på bristande noggrannhet eller oförmåga att riktigt tolka skattelagarnas föreskrifter. Då skyldighet att lämna specifikation icke stadgats, underlåta många deklareranter att föra anteckningar rörande ränteinkomster och ränteutgifter samt inskränka sig till att lämna mer eller mindre noggrant beräknade klumpsiffror i deklarationen. Vanligt är särskilt i fråga om lån mot inteckning i fast egendom, att avdrag påyrkas icke endast för ränta utan jämväl för amorteringar. Ofta ingå i avdragna räntebelopp upplupna icke förfallna räntor ävensom utgifter av helt annan natur, för vilka avdrag i beskattningshänseende icke är medgivet. Många skattskyldiga avdraga uppsätligt fingerade räntor eller underlåta att uppgiva åtnjutna räntor. Frånvaron av kontroll beträffande skulder måste ur taxeringssynpunkt anses betänklig. Såsom ett värdefullt kontrollmedel har utnyttjats de redovisningar rörande i förmögenheten ingående tillgångar, de skattskyldiga lämna. Värdet av en sådan kontrollmetod förringas dock betydligt genom att så viktiga, i förmögenhetsredovisningen ingående poster som skulder samt i fordringar nedlagda tillgångar må angivas utan specifikation.

De sakkunnigas förslag.

Enligt de sakkunnigas mening kan en tillfredsställande kontroll å förevarande område icke vinnas, utan att de skattskyldiga åläggas att lämna specifikation å fordringar och skulder ävensom å inkomst- och utgiftsräntor. En sådan specifikationsskyldighet kan åläggas skattskyldig att fullgöra antingen i självdeklaration eller först efter särskild anmaning. Utan att sådan skyldighet föreskrivits hava taxeringsmyndigheterna särskilt under de senaste åren i ganska stor omfattning anmodat skattskyldiga att specificera inkomst- och utgiftsräntor respektive fordringar och skulder. I regel hava väl sådana uppgifter lämnats men ofta hava skattskyldiga i stället för specifikation av skuldräntor lämnat intyg av ojävig person, exempelvis notarius publicus, att den skattskyldige under beskattningsåret erlagt ränta å skuld till belopp, motsvarande i deklarationen påyrkade avdrag. Genom ett sådant

förfaringssätt har taxeringsmyndighet betagits möjlighet att kontrollera, huruvida mottagare av räntebelopp riktigt uppgivit desamma (jfr Reg.-rät- tens årsbok 1933 sid. 2). En annan ofta iakttagen olägenhet av anmanings- förfarandet, särskilt i fråga om specifikation av ränteinkomster, är den, att deklaranter betraktar anmaningen såsom ett uttryck för misstro mot dekla- rationens tillförlitlighet. Då de sakkunniga funnit särskilt angeläget att undvika föreskrifter, som kunna leda till uppväckande av irritation bland dem, som riktigt fullgjort sin deklara- tionsplikt, har redan nu nämnda för- hållande varit tillräckligt att i första hand undersöka, huruvida icke genom införande av ovillkorlig specifikationsplikt de nyss omnämnda missförhållan- dena skulle kunna avhjälpas.

Mot införande av skyldighet att i deklaration specificera ifrågavarande intäkter, utgifter, tillgångar och skulder torde förnämligast hava erinrats det besvär en sådan uppgiftsplikt skulle föranleda deklaranterna samt att därigenom obehörigt intrång skulle göras i de skattskyldigas privata ekono- miska angelägenheter. Förstnämnda erinran synes knappast böra tillmätas avgörande betydelse. Det är visserligen riktigt, att för närvarande många deklaranter underlåta att föra fortlöpande anteckningar om ränteintäkter och ränteutgifter och följaktligen genom specifikationsskyldigheten skulle förorsakas ökat besvär, men det är uppenbarligen endast i sin ordning, att envar för sådana anteckningar, att han kan riktigt fullgöra sin deklara- tionsplikt. Det genom specifikationsskyldigheten föranledda ökade besväret skulle följaktligen i fråga om den, som på ett klanderfritt sätt fullgör sin dekla- rationsplikt, inskränka sig till att i deklarationen införa en avskrift av den sammanställning, deklaranter ändå i regel måste uppgöra. Det synes där- för knappast kunna med fog erinras, att uppgiftsplikten skulle i högre grad betunga de skattskyldiga, och i flertalet fall torde de skattskyldiga icke här- igenom komma att föranledas ett så stort besvär som det skyldigheten att lämna specifikation å aktier och obligationer medför.

Invändningen att uppgiftsplikten skulle framtvinga yppande av privata förhållanden har måhända större berättigande. Med hänsyn härtill hava de sakkunniga icke ansett uppgiftsplikten böra göras så omfattande som i vissa utländska lagstiftningar är fallet. Sålunda skall enligt de sakkunnigas förslag skyldighet icke föreligga för långivare att lämna uppgift om lån- tagares namn. Det torde nämligen vara tillräckligt ur kontrollsynpunkt, att särskild uppgift lämnas om storleken av varje fordran och därav härfluten ränta. För låntagaren åter har sådan specifikationsskyldighet ansetts böra före- skrivas. Vidare har en tidigare omförmäld bestämmelse föreslagits, som ger Kungl. Maj:ts befogenhet att medgiva deklaranter rätt att avlämna specifikationen till landskamreraren (taxeringsavdelningen). Utkast till for- mulär att ifyllas av den, som åtnjutit inkomst av kapital eller ägt till- gångar i värdepapper eller fordringar eller yrkat avdrag för utgiftsräntor eller skulder eller åtnjutit realisationsvinst har bifogats såsom *bilaga 9*.

Bil. 9.

Formulär nr .

Tillhandahålles skattskyldig kostnadsfritt.

Denna bilaga användes av skattskyldig, som åtnjutit inkomst av kapital eller ägt tillgångar i värdepapper eller fordringar eller som yrkat avdrag för utgiftsräntor eller skulder från annan förvärvskälla än rörelse eller ock åtnjutit realisationsvinst.

Bilaga nr..... till..... deklara-
(den skattskyldiges namn)
tion inom ..... kommun ..... under år 19....

Skattskyldig äger rätt att avlämna denna bilaga särskilt för sig till landskamreraren (taxeringsavdelning) i det län, där allmän självdeklaration skall av skattskyldig avgivas, och skall i sådant fall anteckning härom göras i nämnda deklaration.

I. Specifikation av utdelning eller ränta å aktier, banklotter, andelar i ekonomisk förening, vinstandelsbevis, participating debentures m. m.:

Bolagets namn och aktiens typ (stam-, preferensaktie m. m.)	Antal aktier	Utdelning per aktie		Summa utdelning		Värde per aktie vid senaste årsskifte	Summa värde	Anmärkningar	Taxeringsnämndens anteckningar
		Kr.	öre	Kr.	öre				
		S:a		S:a					

II. Specifikation av ränteinkomst.

A. Ränta å obligationer och förlagsbevis m. m. dylikt:

Obligationsgivarens namn och året för dess utfärdande	Räntefot	Nominalvärde å obligationerna	Räntebelopp		Värde vid årsskiftet i procent av nominalvärde	Summa värde	Anmärkningar ¹	Taxeringsnämndens anteckningar
			Kr.	öre				
		S:a		S:a				

¹ Har obligation förvärvats eller avyttrats under nästföregående år (beskattningsåret), skall uppgift lämnas om tidpunkten för förvärvet respektive avyttrandet.

B. Ränta å tillgodohavande i bank eller annan penninginrättning:

	Tillgodohavande den 31/12	Ränta	Taxeringsnämndens anteckningar
å räkning i sparbank			
» kapitalräkning			
» sparkasseräkning			
» giroräkning			
» annan räkning			
Summa			

C. Ränta å lån mot inteckning (varje särskild fordran specificeras):

Lånebelopp	Räntefot	Ränta	Taxeringsnämndens anteckningar

D. Ränta å annan fordran (varje särskild fordran specificeras):

Lånebelopp	Räntefot	Ränta	Taxeringsnämndens anteckningar

Sammanställning av kapitalinkomster och tillgångar.

	Inkomst	Kapital
I A	kr.	kr. ....
II A	»	» .....
II B	»	» .....
II C	»	» .....
II D	»	» .....
Summa kr.		kr. ....

III. Specifikation av utgiftsräntor och skulder.

A. Ränta å intecknad gäld:

Långivares namn och adress	Lånets storlek vid taxeringsårets utgång	Räntefot	Ränta	Amortering under taxeringsåret	Taxeringsnämndens anteckningar
S:a		S:a			

B. Andra utgiftsräntor (såsom bankräntor, räntor å andra lån än in-teckningslån m. m.):

Lånebelopp och långivares namn och adress	Ränta	Anmärkning	Taxeringsnämndens anteckningar

Sammanställning av utgiftsräntor och skulder.

	Räntebelopp	Skuldbelopp
III A.....	kr.	kr. ....
III B.....	»	» .....
Summa kr.	kr.	kr. ....

Av dessa utgiftsräntor har i *allmän självdeklaration* frändragits

under A	kr.
» B	kr.
»	kr.
återstoden	kr. frändragas under G.

IV. *Specifikation av realisationsvinst.*

Den försälda överlåtna tillgången	Tidpunkt för förvärvet	Tidpunkt för försäljning	Försäljningssumma	Vid tidigare taxeringar medgivna avdrag för värdeminskning å fast egendom	Inköpssumma	Förbättringskostnader	Utgifter för förvärv eller försäljn. ss. lagfartskostnad, försäljningsprovision ¹	Nettovinst resp. förlust

¹ I denna kolumn skall uppgivas namn och adress å mottagare av provision.

Utkastet är upprättat för att giva en bild av vad formuläret skall innehålla.

Förenämnda skyldighet att specificera intäkter, utgifter m. m. av kapital avser givetvis icke sådana räntebelopp, som skola taxeras såsom inkomst av rörelse, eller ränteutgifter i rörelse. I fråga om sådana ränteutgifter skall kontrollen utövas genom användande av den i 33 § 6 mom. förslaget stadgade rätten att erhålla tillgång till rörelseidkares bokföring eller anteckningar.

IV. Inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet.

Till intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet hänföras realisations- och lotterivinst samt intäkt genom tillfälligt bedriven verksamhet eller av tillfälligt uppdrag eller av annan inkomstgivande verksamhet av tillfällig natur.

Ur fiskalisk synpunkt äro sannolikt realisationsvinsterna de viktigaste av nämnda intäkter. I taxeringsförordningen hava icke särskilda bestämmelser meddelats i och för kontroll över beskattning av sådan vinst. Emellertid skall enligt deklaraionsformuläret utredning lämnas angående beräkning av realisationsvinst.

Realisationsvinst av fast egendom.

Särskilda bestämmelser i taxeringsförordningen i och för kontroll över realisationsvinst av *fast egendom* torde knappast erfordras. I regel föreligger icke större svårighet att konstatera, huruvida skattskyldig försålt inom riket belägen fast egendom. Ett sådant konstaterande kan ske genom jämförelse med av skattskyldig vid nästföregående års taxering lämnad deklaraion eller genom att upplysningar inhämtas från mantalslängd eller lagfartsprotokoll. Sistnämnda protokoll lämna jämväl upplysningar rörande tid för förvärv och avyttring samt inköps- och försäljningspris. Det oaktat har icke sällan inträffat, att på grund av bristande uppmärksamhet från taxeringsmyndigheternas sida dylika realisationsvinster undgått beskattning. Understundom torde landskamrerare till följd därav antingen låtit verkställa en allmän granskning av taxeringsnämndernas beskattningsåtgärder inom detta område eller låtit till nämnderna utsända uppgifter i ifrågasvarande hänseende, hämtade från mantalslängd eller lagfartsprotokoll.

Olägenheter hava uppstått genom att skattskyldigas deklaraioner skola efter viss tid förstöras. Vinst genom försäljning av fast egendom kan bliva föremål för beskattning, därest egendomen tillhört säljaren kortare tid än 10 år. För kontroll över att vid taxering medgivna avdrag för värdeminskning avräknats med vederbörliga belopp från summan av de avdragsgilla merkostnaderna samt för att utan omgång vinna kontroll rörande tiden för säljarens förvärv av fastigheten, om storleken av de belopp säljaren i självdeklaraionerna redovisat såsom kostnad för ny-, till- eller om-

byggnad eller därmed jämförlig förbättring, är det därför önskvärt, att tiden för deklarationernas bevarande utsträcker, och de sakkunniga hava därför föreslagit ändrade bestämmelser i detta hänseende. Genom att av den centrala taxeringsmyndigheten utarbetade, ändamålsenligt uppställda formulär till kortsystem över fastigheter användas, torde full garanti kunna vinnas, att icke vinster genom avyttring av fast egendom undgå beskattning samt att erforderliga primäruppgifter för kontroll över deklaration av sådana realisationsvinster stå taxeringsmyndigheterna till buds. De sakkunniga hava vidare föreslagit införande i bilaga till deklarationsblanketten av formulär för specifikation av realisationsvinst. Enligt detta formulär (bilaga 9) skall uppgift lämnas jämväl rörande person, till vilken provision för förmedling av fastighetsförsäljning utbetalats.

Vinst genom försäljning av värdepapper.

För närvarande utövad kontroll.

Vinster genom försäljning av värdepapper såsom aktier och obligationer kunna redan nu i viss mån kontrolleras, under förutsättning att skattskyldig ägt värdepapperet vid ett årsskifte och redovisat detsamma bland i förmögenheten ingående tillgångar i den deklaration, han avlämnat samma år värdepapperet avyttrats. Erfarenheten visar, att sådan kontroll utövats ytterst ojämnt samt att i allmänhet taxeringsnämnderna underlåtit att begagna sig av kontrollmöjligheten. I vissa län hava emellertid tablåer använts, vilka utvisa försäljningsprisen å fondnoterade värdepapper för varje kvartal under de senaste sex åren. Genom dessa tablåer samt genom att i tidigare deklara-tioner lämnade uppgifter sammanställts, har i dessa län en i stort sett tillfredsställande kontroll kunnat utövas över taxering av realisationsvinster på grund av mera långvariga placeringar i värdepapper.

Kontrollbehovet.

Däremot har hittills kontroll över beskattning av vinst å korttidsaffärer i värdepapper icke utövats i nämnvärd omfattning. Det bör emellertid ihågkommas, att ur principiell synpunkt såsom förutsättning för beskattning av vinster å icke yrkesmässigt bedrivna realisationsaffärer ursprungligen uppställts, att skattskyldig inlåtit sig på sådan affär i spekulations-syfte. Uppenbart är, att sådan spekulationsavsikt föreligger nära nog undantagslöst i fråga om korttidsaffärerna, medan svårigheten att avgöra, huruvida spekulationsavsikt förelegat, ökas nära nog i proportion till tidsavståndet från inköpet till försäljningen. Den godtyckligt, ur praktisk synpunkt valda tidsperioden av 5 år bygger givetvis på nu nämnda principiella ståndpunkt. Oavsett det i och för sig betänkliga att inom ett skattesystem, som bygger på att så långt möjligt effektiv kontroll utövas inom alla områden, utesluta ett så viktigt slag av inkomster som vinster å korttidsspekulationer, skulle det helt säkert framkalla en berättigad ovilja, därest icke vinster å kort-

tidsaffärer bleve föremål för i stort sett lika effektiv kontroll som vinster å andra realisationsaffärer.

Det är en ofta gjord iakttagelse bland dem, som sysslat med taxeringsarbetet, att stor obenägenhet råder att riktigt deklarera realisationsvinster. Skälen härtill ligga i öppen dag. Beskattningen framstår nämligen ofta såsom orättvis till följd av att obegränsad avdragsrätt för förlust å realisationsaffärer icke medgivits. Men härtill kommer beträffande vinster å långfristiga affärer det nyss anförda skälet, nämligen den bristande jämvikten i kontrollen, i det att korttidsaffärerna i allmänhet stå utanför densamma. I annat sammanhang har redogörelse lämnats för de metoder, som använts för att undgå gällande kontroll över taxering av aktieutdelningar. En starkt bidragande orsak till att dylika vägar använts i jämförelsevis stor omfattning är otvivelaktigt den därigenom beredda möjligheten att jämväl undgå kontrollen över beskattning av vinst genom försäljning av aktier.

Nu nämnda förhållanden göra det angeläget, att en effektiv kontroll vinnes beträffande alla slag av realisationsvinster å affärer i värdepapper. Innan de sakkunniga utveckla de linjer, efter vilka kontrollen beträffande korttidsaffärer ansetts böra anordnas, följer här en redogörelse för vissa utländska lagstiftningars bestämmelser i föreliggande ämne.

Utländsk lagstiftning.

Vinst genom icke yrkesmässig avyttring av egendom är ej föremål för beskattning i Storbritannien och Frankrike. I *Storbritannien* uttalade dock förut omförmälda kommission i sitt år 1920 avlämnade förslag till reformering av inkomstskattelagen såsom sin mening, att varje vinst genom en transaktion, vilken företagits i vinstsyfte, borde underkastas beskattning och icke betraktas såsom kapitalvinst endast av det skäl, att transaktionen ligger utom ramen för av skattskyldig yrkesmässigt bedriven verksamhet eller emedan sådana transaktioner icke företagits regelmässigt eller med korta mellanrum. För kontroll över beskattning av dylika vinster borde mäklare och andra personer, som förmedlade affärer, vara skyldiga att lämna uppgift rörande varje utbetalning på grund av dylika tillfälliga affärstransaktioner. Mot detta förslag anfördes bland annat, att det vore svårt att anordna en effektiv kontroll och att införande av beskattning skulle uppmuntra till avgivande av oriktiga deklARATIONER och andra åtgärder för att undgå taxering.

I *Tyskland* beskattas inkomst av spekulationsaffärer av fast egendom, i regel för så vitt kortare tid än 2 år förflutit från förvärvet till avyttringen, samt av lös egendom, därest kortare tid än 3 månader förflutit från åtkomsten. Om inköp av den realiserade egendomen ägt rum i vinstsyfte samt vinsten uppgått till minst 1000 riksmark, är densamma, oavsett tidrymden från förvärvet till avyttringen, underkastad beskattning. Avdrag för förlust å realisationsaffär är medgivet endast från vinst å likartad affär. I självdeklaration skola realisationsaffärer specificeras, och skall därvid lämnas förteckning å de försålda föremålen eller värdepapperen samt uppgift

om förvärvsdagen, inköpspriset, försäljningsdagen samt försäljningspriset. Kontroll utövas på så sätt, att förfrågningar göras hos mäklare i fråga om sådana personer, som antagas driva spekulationsaffärer i värdepapper. Spekulationen i värdepapper torde nämligen i Tyskland vara begränsad till ett jämförelsevis ringa antal personer. Mäklarna äro skyldiga att efter förfrågan lämna uppgift beträffande av namngivna personer företagna spekulationsaffärer och resultatet av desamma.

I *Danmark* beskattas realisationsvinster, om spekulationsavsikt förelegat. I fråga om fast egendom samt aktier och därmed jämförliga värdepapper anses spekulationsavsikt hava förelegat, om försäljning skett inom 2 år efter förvärvet, för så vitt icke den skattskyldige visar, att sådan avsikt icke förefunnits. Enligt § 26 statsskattelagen äro banker, bankirer, mäklare och andra, som yrkesmässigt förmedla försäljning av värdepapper i sådan ordning, att de äro bokföringsskyldiga, pliktiga att på anfordran lämna skatteråden och landsöverskatterådet de upplysningar rörande köp och försäljning av värdepapper, som kunna tjäna till ledning vid taxering. I praxis torde man förfara så, att personer, som driva fondkommissionärsrörelse, åtminstone vissa år anmodas att lämna förteckning å sina kunder. Med ledning av dessa kundförteckningar anmoda skattemyndigheterna, där så anses erforderligt, de skattskyldiga att lämna uppgift om resultatet av spekulationsaffärer. I fall av behov inhämta skattemyndigheterna kontrolluppgifter av fondkommissionärerna.

I *Amerikas Förenta Stater* beskattas vinst genom försäljning av fastighet och värdepapper oberoende av såväl tiden för innehavet som sättet för åtkomsten. Specifikation skall lämnas i självdeklaration, angivande det försålda föremålet, tidpunkten för förvärvet och förvärvspriset, försäljningspriset, vid taxering medgivna avdrag för värdeminskning, nedlagda kostnader å egendomen samt de särskilda utgifter deklareranten åsamkats för inköp eller försäljning av egendomen och om nettointkomsten av varje transaktion. I och för kontroll över taxering av spekulationsvinster har stadgats skyldighet, för varje person, som utövar verksamhet som mäklare att på anfordran av skattemyndighet lämna en på ed bekräftad uppgift, upptagande namn å de personer, för vilkas räkning mäklaren förmedlat affärer med angivande av storleken av vinster och förluster ävensom de upplysningar i övrigt, vilka begäras av skattemyndigheten. Rörande på vad sätt och i vilken omfattning denna anmaningsrätt utövats hava de sakkunniga icke kunnat vinna närmare upplysningar.

1929 års bevillningsutskott.

I sitt betänkande nr 17 har 1929 års bevillningsutskott antytt en utväg att vinna kontroll över taxering av realisationsaffärer genom överlåtelse av värdepapper. Bevillningsutskottet anförde sålunda, att genom att taxeringsmyndigheterna bereddes tillgång till av fondkommissionär förda avräknings-

notor, vare sig dessa förvaras hos fondkommissionären eller tillsyningsmyndigheten, skulle möjlighet yppas till kontroll över beskattning av vinster genom överlåtelse av fondpapper.

De sakkunnigas förslag.

Av det anförda framgår, hurusom två huvudlinjer finnas, efter vilka kontrollen kan anordnas. Antingen kunna fondkommissionärerna i likhet med vad fallet är i Amerikas Förenta Stater och Danmark åläggas att till taxeringsmyndigheterna lämna direkta uppgifter rörande resultatet av kundernas spekulationsaffärer eller ock kan den av 1929 års bevillningsutskott antydda utvägen anlitas. Närmast till hands förefaller den första utvägen ligga, då man därigenom utan omgång direkt skulle vinna kännedom om resultatet av de skattskyldigas spekulationsaffärer. Å andra sidan synas flera påtagliga olägenheter vara förenade med nämnda förfaringsätt. Ofta stå fondkommissionärerna i ett ganska nära personligt förhållande till sina kunder. Lämnandet av uppgifter kan därför tänkas komma att störande inverka å detta förhållande, och i vart fall ligger det nära till hands, att många fondkommissionärer därvid skulle finna med sin fördel förenligt att i möjligaste mån söka iakttaga kundernas intressen. Fara föreligger därför, att de lämnade uppgifterna icke alltid bleve tillfyllest för det med desamma avsedda ändamålet. Härtill kommer, att fondkommissionärerna understundom icke utan avsevärt besvär äga möjlighet att lämna de erforderliga uppgifterna. Även om nu omförmälda omständigheter icke torde böra tillmätas så stor betydelse, att statsmakterna därför böra avstå från införande av en sådan kontroll, därest icke någon annan utväg finnes framkomlig, hava de dock givit de sakkunniga anledning att i första hand överväga, om icke den av bevillningsutskottet antydda vägen låter sig med fördel beträda.

De sakkunniga hava därför sökt bilda sig en uppfattning om vilket arbete och vilka kostnader en sådan kontroll skulle förorsaka. Av statistisk årsbok 1931 framgår, att omsättningen å Stockholms fondbörs nedannämnda år uppgick till följande belopp i tusental kronor:

År	Belopp
1926	285 093
1927	443 559
1928	621 277
1929	575 711
1930	638 164

Enligt av bank- och fondinspektionen lämnade uppgift, uppgick antalet genom inspektionen granskade avräkningsnotor från fondkommissionärer under åren 1926—1930.

År	Antal
1926	415 461
1927	475 137
1928	599 769
1929	522 338
1930	540 648

Uppgifter för åren 1931 och 1932 hava med hänsyn till då rådande abnorma förhållanden å aktiemarknaden icke ansetts vara av intresse att här återgiva.

Enligt gjorda beräkningar torde kunna antagas, att i genomsnitt för varje affär omkring fyra avräkningsnotor upprättas, vadan exempelvis år 1930 antalet affärer torde kunna uppskattas till i runt tal 140 000. I och för kontroll över deklARATIONERNA torde uppgifter böra inhämtas beträffande försålda poster, med avseende å säljarens namn och bostad, de försålda värdepapperen, dagen för försäljningen och försäljningspriset samt möjligen även fondkommissionärens namn. Verkställda beräkningar hava givit vid handen, att en person under en månad bör medhinna utskrivandet av omkring 7 000 dylika uppgifter. För vinnande av en effektiv kontroll torde det vara tillräckligt, att uppgifter införskaffas endast rörande en bråkdel av samtliga affärer. Även införskaffandet av uppgifter, avseende ett så stort antal som en fjärdedel av samtliga affärer, skulle åsamka förhållandevis ringa kostnader.

Det torde böra ankomma på taxeringsinspektionen att införskaffa dessa uppgifter. Genom taxeringsinspektionens försorg böra därefter uppgifterna överlämnas till landskamreraren för att jämföras med deklARATIONSUPPGIFTERNA. Framgår därvid, att skattskyldig underlåtit redovisa affärstransaktion, och kan det antagas, att skattepliktig realisationsvinst uppkommit, har vederbörande taxeringsmyndighet att av deklaranter infordra närmare utredning och, om så erfordras, genom den fondkommissionär, som förmedlat affären, införskaffa behöfliga upplysningar för kontroll över av den skattskyldige lämnade uppgifter. Otivelaktigt torde en på dylikt sätt anordnad sticketprovskontroll kunna bliva i stort sett tillfredsställande.

Erfarenheten torde komma att giva vid handen, i vilken omfattning uppgifter böra inhämtas rörande gjorda affärer i värdepapper. Det är därför av vikt, att taxeringsinspektionen erhåller uppgift rörande de resultat, som vunnits till följd av kontrollen. Emellertid torde icke endast det av de uppnådda resultaten påvisade behovet av kontroll utan jämväl andra omständigheter, främst de allmänna konjunkturförhållandena, inverka å frågan, i vilken omfattning uppgifter böra inhämtas.

Av lätt insedda skäl måste det anses mest lämpligt, att ifrågavarande uppgiftsmaterial införskaffas under den tid, avräkningsnotorna finnas tillgängliga hos bank- och fondinspektionen. Enligt den avfattning 52 § taxeringsförordningen erhållit i de sakkunnigas förslag, skulle Kungl. Maj:t

äga utfärda erforderliga bestämmelser, i vilken ordning den statliga ämbetsverk åliggande allmänna skyldigheten att lämna uppgifter till taxeringsmyndigheterna skall fullgöras. Enligt de sakkunnigas mening bör i nu förevarande fall skyldighet åläggas bank- och fondinspektionen att på begäran av taxeringsinspektionen tillhandahålla densamma avräkningsnotorna. För sådant ändamål torde dessa avräkningsnotor kunna bearbetas i bank- och fondinspektionen vare sig genom dennas personal eller genom personal hos taxeringsinspektionen. Frågan huruvida kostnaderna för uppgifternas förskaffande skola drabba taxeringsinspektionen eller bank- och fondinspektionen är uppenbarligen av underordnad betydelse, men enligt de sakkunnigas mening bör det närmast ankomma på taxeringsinspektionen att bekosta dessa utgifter.

Övriga inkomster av tillfällig förvärvsverksamhet.

Vidkommande kontroll över inkomster av tillfälliga uppdrag hänvisas till redogörelsen angående den föreslagna kontrollen över inkomst av tjänst. I sådana fall, då ersättning utbetalats av annan än den, som utövat rörelse och på grund av denna verksamhet utbetalat ersättning till annan, skall uppgift kunna erhållas med begagnande av den i 33 § 7 mom. stadgade befogenheten att inhämta upplysningar. I särskilda fall torde lämpligen material kunna införskaffas genom domstolar eller andra myndigheter exempelvis rörande förmyndararvoden, bouppteckningsarvoden m. m. Det torde böra överlämnas till taxeringsinspektionen att lämna anvisningar rörande det ändamålsenligaste sättet för denna kontroll utövande.

Genom 1928 års lagstiftning blevo lotterivinster, i den mån de ej undantogs från inkomstbeskattning i vanlig ordning, föremål för kontroll i viss omfattning, såvitt angår vinster i penninglotterier. Genom den i 33 § 7 mom. stadgade allmänna uppgiftsplikten torde, enligt vad för de sakkunniga uppgivits, i regel upplysningar i förekommande fall kunna erhållas i fråga om större vinster, utbetalade från varulotterier i lättrealiserade tillgångar såsom premieobligationer m. m. Någon författningsbestämmelse, som direkt stadgar utvidgning av uppgiftsplikten för kontroll över lotterivinster, hava de sakkunniga därför icke ansett sig böra föreslå.

KAP. V.

Ansvarsbestämmelser.

I 143 § 1 mom. taxeringsförordningen stadgas bland annat, att om någon i självdeklaration eller annan uppgift eller upplysning, som av honom avgivits till ledning för egen taxering för inkomst- eller förmögenhet, mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, som är ägnat att leda till frihet från taxering eller till för låg taxering, skall han böta, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt, som därigenom undandragits, och i annat fall högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt, som skulle hava undandragits, i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vardera fallet dock minst 25 kronor. Därest det oriktiga meddelandet avsett förhållande, som utövat eller kunnat utöva inverkan allenast å taxering till kommunal inkomstskatt, är straffet böter högst 25 öre för varje skatteöre, som därigenom kommit att icke påföras den skattskyldige, därest det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, dock minst 25 kronor. Har oriktigt meddelande icke lämnats mot bättre vetande, men har den, som lämnat meddelandet vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet skall vad ovan omförmåles hava motsvarande tillämpning, dock må böterna bestämmas till högst hälften av vad nyss sagts, men likväl ej lägre än 25 kronor (143 § 2 mom.).

I två likalydande vid 1929 års riksdag väckta motioner I: 87 och II: 251 uttalades bland annat, att den allmänna uppfattningen om ifrågavarande brotts karaktär uppenbarligen influerades av straffriskerna. Den omständigheten att urbota straff — detta i olikhet med vad fallet vore flerstädes i utlandet — icke kunde följa å falskdeklaration, hade påvisbart minskat verkan av straffhotet. Infördes fängelsestraff, vunnos enligt vad i motionerna uttalades den avsevärda fördelen, att den nuvarande allt för korta preskriptionstiden för åtals anhållande utsträcktes, varigenom risken för upptäckt av falsk deklara-tionsuppgift komme att ökas.

Det torde vara riktigt att, såsom i motionerna framhållits, straffpåföljden för falskdeklara-tionsuppgift i flera utländska stater är vidare strängare än i vårt land. I de anglosaxiska länderna är straffpåföljden särskilt sträng. I viss mån torde detta förhållande sammanhånga med den i dessa länder i allmänhet rådande inställningen till förmögenhetsbrott ej minst bedrägeribrott.

I *Storbritannien* straffas underlåtenhet att lämna infordrad deklaration, uppgift eller förklaring med böter £ 20, varjämte den felande påföres tredubbel skatt. Oriktig framställning i syfte att erhålla avdrag vid taxering exempelvis på grund av att skatt erlagts vid källan eller oriktig uppgift, som kan leda till undandragande av inkomst från beskattning, är ävenledes underkastad nyss nämnda påföljder. Delaktighet i sådan förseelse straffas med böter högst £ 500. För avgivande av oriktig deklaration mot bättre vetande kan enligt skattelagen frihetsstraff i högst sex månader utdömas. Straff för sistnämnda förbrytelse utdömes emellertid, då frågan hänskjutes till allmän domstol, i regel enligt allmänna strafflagens bestämmelser. Det är ingalunda ovanligt, att ganska långvariga frihetsstraff utdömas för oriktig deklarationsuppgift. Bötesstraff kan även utdömas i administrativ ordning. I sådana fall äger emellertid den skyldige påfordra, att frågan hänskjutes till allmän domstol. Enligt de uppgifter, som lämnats de sakkunniga, torde det vara tämligen ovanligt, att skattskyldig framställer sådan begäran. Handlägges frågan i administrativ ordning, plägar bötesbeloppet fastställas av den högsta skattemyndigheten eller the Board of Inland Revenue.

I *Amerikas Förenta Stater* kan envar, som är skyldig att erlægga skatt eller avlämna uppgift eller upplysning för taxering samt avsiktligen undandrag sig skattebetalning eller att fullgöra föreskriven skyldighet att avlämna deklaration eller annan uppgift för taxering ådömas böter med högst \$ 10 000 eller fängelse i högst ett år. För avgivande av oriktig deklaration utgår straff enligt allmänna strafflagen ofta med fleråriga frihetsstraff. Vid straffens ådömande tillämpas vanligen straffbestämmelser, som stadgats för mened.

I *Danmark* återfinnas straffbestämmelserna i statsskattelagen § 41. Enligt sagda lagrum straffas den som i bedräglig avsikt meddelar oriktiga eller ofullständiga upplysningar till taxeringsmyndighet om sin inkomst eller sin förmögenhet eller om andra förhållanden, som kunna öva inflytande å skatteberäkningen, med böter högst tio gånger det undandragna skattebeloppet, därest statsverket undandragits skatt, samt i annat fall högst sex gånger den skatt, som den felande avsett att undandraga. Föreligger allenast grov vårdslöshet vid meddelandets avgivande, utgår straff med böter högst fyra gånger av det belopp, som undandragits statskassan. Böter få ej utdömas, sedan 10 år förflutit från förseelsens begående. Böterna ådömas av högsta skattemyndigheten d. v. s. finansministern, därest ej den skyldige önskar få frågan hänskjuten till allmän domstol.

Enligt den i *Tyskland* gällande skattelagstiftningen kan envar, som för egen eller annans vinning tillskansar sig icke tillåtna fördelar i skattehänseende eller avsiktligt åstadkommer, att skatteinkomster undandragas, straffas med böter, för vilka något maximibelopp ej stadgats, samt med fängelse i högst 3 år, som utgår jämte de ådömda böterna. Försök till och delaktighet i skatteförbrytelse straffas lika med gärningen. En mängd be-

stämmelser rörande straff för speciella skatteförbrytelser återfinnas i Reichs-abgabenordnung. Även i Tyskland gäller att bötesstraff kan utdömas i administrativ ordning.

Man har i Amerikas Förenta Stater och Tyskland samt jämväl i Storbritannien sökt att med straffpåföljd träffa praktiskt taget varje bedräglig gärning eller försök i avsikt att helt eller delvis undgå taxering ävensom underlåtenhet att iakttaga föreskrivna skyldigheter att lämna upplysningar till ledning för taxering. Även delaktighet är underkastad straff i dessa länder. Straffpåföljderna äro vida strängare än i vårt land.

På grund av den allt större betydelse den direkta beskattningen erhållit för staten och kommunerna, har det samhällsfarliga momentet i ifrågavarande förbrytelse kommit att framträda starkare. Undandraga sig vissa skattskyldiga sina ekonomiska förpliktelser gent emot det allmänna medför detta ofelbart att andra skattskyldiga åsamkas ökade bördor. Detta förhållande har otvivelaktigt medverkat till att även här i landet det allmänna rättsmedvetandet kommit att i allt högre grad reagera mot deklaraionsförbrytelser. Enligt de sakkunnigas mening föreligga vägande skäl för att, på sätt 1929 års riksdag och bevillningsutskott förordad, införa fängelsestraff i straffsatsen för deklaraionsförbrytelse. Enligt förslaget skall därför straff för avlämnande mot bättre vetande av oriktigt meddelande till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet utgå med böter efter samma grunder som nu gälla eller med fängelse i högst sex månader.

Denna straffskärpning medför emellertid icke någon förlängning av tiden för åtalspreskription. De sakkunniga hava emellertid icke ansett tillrådligt, att straffbestämmelserna ytterligare skärpas och ej heller att i likhet med vad gäller i Danmark särskild preskriptionstid föreskrives för ifrågavarande förbrytelse.

Då självdeklaration numera skall avgivas till ledning jämväl för kommunal taxering, kan ifrågasättas, om icke bötesstraffet borde ställas i relation ej blott till storleken av den inkomst- och förmögenhetsskatt, som undandragits eller kunnat undandragas, utan även till storleken av den kommunala inkomstskatt, som belöper å det icke deklarerade beloppet. Med hänsyn till att straffets storlek satts i relation till den vinning den skattskyldige kan bereda sig genom avgivande av den oriktiga upplysningen respektive den skada, som därav kan uppkomma för staten, innebär det vidare en oegentlighet, att bötesbeloppets beräkning uteslutande gjorts avhängigt av inkomst- och förmögenhetsskatten och icke av andra av taxeringen normerade skatter såsom, förutom kommunal inkomstskatt, extra inkomst- och förmögenhetsskatt, utjämningskatt och kommunal progressivskatt. Det oaktat hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå någon ändring i nuvarande föreskrifter rörande böternas bestämmande. Det synes nämligen sannolikt att, sedan större erfarenheter vunnits rörande straffbestämmelsernas verkningar, fråga kan uppkomma om en mera vittgående

omläggning av desamma. Möjligen kan därvid komma att övervägas, huruvida icke här i landet liksom fallet är flerstädes i utlandet, det uttryckliga sambandet mellan böternas och det undandragna skattebeloppets storlek bör frångås. För övrigt synes det icke föreligga något påvisbart behov av en skärpning av den ekonomiska påföljden av förseelsen.

I fråga om skattskyldigs egna handlingar är för närvarande lämnandet av oriktig uppgift mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet belagt med straff. Vidare utgår enligt 141 § bötesstraff för ovillkorligt deklarationskyldig, som ej hörsammar anmaning att inkomma med självdeklaration, samt för annan skattskyldig, som ej hörsammat förnyad anmaning att avlämna sådan deklaration. De sakkunniga hava i det föregående föreslagit befoget för länsstyrelse att, om skattskyldig uraktlåtit avlämna deklaration eller, om han ej är ovillkorligt deklarationskyldig, underlåtit att hörsamma förnyad anmaning att avlämna deklaration, vid vite ålägga honom att avlämna självdeklaration. Vid sådant förhållande har nämnda straffbestämmelse, som torde hava tillämpats jämförelsevis sällan, icke ansetts böra bibehållas.

Icke sällan torde förekomma, att tillfälligt anställda personer för att undgå den kontroll, som löneuppgifterna avse att utgöra, lämna oriktiga uppgifter till arbetsgivare rörande namn, födelseår och bostad. Genom underlåtenhet att fullgöra sin deklarationsplikt har den skattskyldige ganska stora utsikter att helt eller delvis undgå taxering för den åtnjutna inkomsten, och detta utan att han löper någon risk att dömas till ansvar för oriktig deklaration. Genom de föreslagna bestämmelserna rörande kontroll å bankräntor kan ett likartat förfaringssätt komma att utnyttjas i vidgad omfattning. Ett dylikt bedrägligt tillvägagångssätt synes böra träffas av straffpåföljd. De sakkunniga hava därför föreslagit införande i 141 § 1 mom. av en straffbestämmelse, innebärande att deklarationskyldig, som underlåtit att inom föreskriven tid avlämna deklaration, därest han tillika lämnat oriktig uppgift rörande namn eller andra personliga förhållanden till den, som är skyldig att meddela upplysning till taxeringsmyndighet till ledning för den skattskyldiges taxering, må ådömas dagsböter. Straff inträder ej, om uraktlåtenheten att avlämna deklaration skett allenast av förbiseende såsom exempelvis glömska.

Det kan ifrågasättas, om icke, i likhet med vad fallet är i flera utländska lagstiftningar, varje oriktig åtgärd från skattskyldigs sida i syfte att helt eller delvis undgå taxering eller underlåtenhet utan giltig ursäkt att fullgöra stadgad skyldighet borde kriminaliseras. De sakkunniga äro emellertid icke övertygade om att ännu något verkligt behov föreligger av en sådan utvidgning. Antalet beivrade deklarationsbrott har för övrigt varit jämförelsevis ringa.

Det i utlandet tillämpade förfarandet, innebärande att bötesstraff kan utdömas jämväl av administrativ skattemyndighet, har onekligen vissa fördelar. Förfarandet undandraget sig offentligheten. Detta har medverkat till att de, som begått skatteförbrytelse, nära nog undantagslöst, i den mån de därtill hava rätt, välja denna ordning för straffrågans handläggning. Å andra sidan har förhållandet medfört, att deklara-tionsförbrytelser bestraffas i förhållandevis långt större omfattning än i Sverige.

Enligt gällande bestämmelser är även annan uppgiftspliktig än den skattskyldige själv underkastad straff för underlåtenhet att lämna uppgift och för avgivande av oriktig uppgift. Jämlikt 142 § straffas sådan underlåtenhet med böter, 25 kronor. Straffet har karaktär av påföljd för bristande iakttagelse av ordningsföreskrift. Lämnande av oriktig uppgift till ledning för annans taxering straffas, därest det skett mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet, lika med avgivande av oriktig självdeklaration eller annat oriktigt meddelande till ledning för egen taxering.

I olikhet med vad gäller flerstädes i utlandet är däremot icke någon allmän straffpåföljd stadgad för delaktighet. Enligt de sakkunnigas mening föreligger dock ett behov av straff för delaktighet. Det är en ofta gjord iakttagelse, att deklara-tionsförbrytelse tillkommit under medverkan och på initiativ av annan, såsom personer vilka utöva skatteråd-givande verksamhet eller den skattskyldiges make. I likhet med vad som stadgats i fråga om påföljd för delaktighet i olaga införsel hava de sakkunniga föreslagit införande av bestämmelse om straff för delaktighet i 143 § 3 mom.

Lämnande av oriktig uppgift till ledning för annans taxering ävensom underlåtenhet att meddela sådan uppgift, som skolat avgivas utan anmaning, blir enligt denna bestämmelse att hänföra till straffbar delaktighet, om det oriktiga meddelandet eller underlåtenheten avsett att bereda skattskyldig vinning. I andra fall skall enligt förslaget underlåtenhet att lämna sådan uppgift till ledning för annans taxering, som skall avlämnas utan anmaning, samt oriktigt meddelande i uppgift till ledning för annans taxering bestraffas med böter högst 150 kronor (142 §).

Enligt gällande bestämmelser inträder ej straff för oriktig deklaration m. m., därest den skyldige, innan vederbörande taxeringsnämnd avslutat sitt arbete, av egen drift beriktigar det oriktiga meddelandet. Enligt de sakkunnigas mening torde ett sådant beriktigande böra medföra straffrihet även om detsamma lämnats senare under taxeringsåret eller efter dettas utgång. De sakkunniga hava därför föreslagit, att den som av egen drift beriktigat oriktigt meddelande icke skall vara underkastad straff för forseelsen. Detta står i överensstämmelse såväl med vad, som gäller i den tyska lagstiftningen, som även med flerstädes tillämpad praxis i vårt land. Stadgandet torde kunna förväntas bidra till att icke oväsentliga belopp, som tidigare undanhållits, framdeles komma att deklarerat.

Specialmotivering.

12 §.

Enligt 41 § taxeringsförfordningen den 28 oktober 1910 borde ledamöterna i prövningsnämnden så utses, att nämnden komme att utgöras av, förutom ägare eller brukare av fast egendom, av näringsidkare, arbetare och andra inkomsttagare. Nämnda paragraf hade ursprungligen en annan lydelse men erhöll nämnda avfattning genom förordning den 12 maj 1922.

Någon motsvarande bestämmelse återfinnes icke i gällande taxeringsförfordning. Däremot har beträffande beredningsnämnd, fastighetstaxeringsnämnd och taxeringsnämnd stadgats i 12 §, att vid kommuns val av ledamöter i sådan nämnd skall tillses, att om möjligt såväl ägare eller brukare av fastighet som rörelseidkare, arbetare och andra inkomsttagare komma att äga säte och stämma i nämnden.

Helt naturligt måste det anses önskvärt att inom länsprövningsnämnderna och Stockholms stads prövningsnämnd finnas representanter för olika slag av sådana inkomsttagaregrupper, som äro mera allmänt förekommande inom prövningsdistrikt. Ej minst gäller detta rörelseidkare med hänsyn till den ökade betydelse dessas taxering torde komma att få, därest de sakkunnigas förslag genomföres. Enligt vad av länsstyrelsernas kungörelse rörande årets prövningsnämnder framgår, har i flera nämnder rörelseidkare icke någon representant, och i flertalet av de övriga nämnderna representeras de av någon detaljhandlare eller annan mindre rörelseidkare. De sakkunniga hava därför föreslagit införande i 12 § av en bestämmelse, enligt vilken länsstyrelsen bör vid förordnande av ledamöter i nu ifrågavarande prövningsnämnd i möjligaste mån tillse, att såväl ägare eller brukare av fastighet som rörelseidkare, vilka bedriva inom länet allmänt förekommande verksamhet, arbetare och andra inkomsttagare komma att utses till ledamöter i nämnden. Ett lämpligt tillvägagångssätt synes vara att länsstyrelse inhämtar förslag eller yttrande rörande för uppdraget kvalificerade personer av auktoritativa organ eller sammanslutningar för företagare — exempelvis handelskammare — samt för andra inkomsttagare.

14 §.

Med hänsyn till att bokgranskning regelmässigt bör anförtros taxeringsinspektör, har skyldigheten för landskamrerare att träffa avtal med i bokföring sakkunniga personer ansetts kunna uteslutas ur paragrafen.

Bestämmelserna i 15 § 2 mom. hava tillfogats förevarande paragraf såsom ett 3 moment.

15 och 16 §§.

Se härom den i Kap. II lämnade redogörelsen sid. 86 ff.

26 §.

Se Kap. III sid. 127 och 128.

31 §.

Enligt de sakkunnigas förslag komma de rörelseidkare, som fört handelsböcker, vare sig skyldighet därtill enligt lag föreligger eller ej, att likställas. Härav betingad ändring i fråga om skyldighet att vid självdeklaration foga bestyrkt avskrift av balansräkningar m. m. har sålunda föreslagits, varjämte en redaktionell ändring vidtagits för vinnande av överensstämmelse med aktiebolagslagens bestämmelser.

32 §.

2 mom. Se Kap. III sid. 124—125.

3 mom. Se Kap. III sid. 128 ff.

33 §.

1 mom. Se Kap. IV sid. 155 ff.

5 mom. » » » » 192 ff.

6 mom. » » III » 135 ff.

7 mom. » » IV » 146 ff.

35 §.

Se Kap. IV sid. 173 ff och 181 ff.

36 och 37 §§.

Nuvarande 40 a § och 41 § hava erhållit ändrade paragrafnummer.

38—40 §§.

Motsvarar nuvarande 36—38 §§. Vissa av de sakkunnigas förslag föranledda mindre ändringar hava vidtagits. Se för övrigt beträffande 39 § 1 mom. tredje stycket sid. 200.

41 §.

Se Kap. III sid. 122 ff.

42, 48—50, 53 §§.

Endast mindre redaktionella, av förslaget föranledda ändringar hava vidtagits.

- 52 §.
Se Kap. IV sid. 152.
- 54 §.
Se Kap. III sid. 125 och Kap. IV sid. 151.
- 55 §.
Se Kap. IV sid. 152.
- 56 §.
Se Kap. IV sid. 153.
- 75 § 2 mom. samt 78, 80 och 116 §§.
Se Kap. II sid. 118—120.
- 79, 93 och 94 §§ samt 107 och 108 §§.
Se Kap. II sid. 86 ff.
- 141—144 §§.
Se Kap. V. sid. 211 ff.
- 145 § 1 mom.
Se Kap. II. sid. 120.

BIHANG

BHANG

Redogörelse

för 1929 års länsprövningsnämnders granskningsarbete.

En mycket viktig funktion, som prövningsnämnderna hava att utföra är granskningen av taxeringsnämndernas arbete. Detta granskningsarbete, som i fråga om länsprövningsnämnd handhaves av landskamreraren och hans biträden, fullgöres efter ganska olika linjer inom länen. Ofta inskränker sig arbetet till en revision företrädesvis av det tekniska arbetet. Därvid har till den tekniska delen av arbetet hänförs även frågor rörande tolkning av skatteförfattningarnas bestämmelser. I andra län åter har granskningen därjämte i större eller mindre utsträckning omfattat saklig utredning av de skattskyldigas skattepliktiga inkomst och förmögenhet. Landskamrerarens arbete har sålunda i sistnämnda län icke inskränkt sig till att omfatta kontroll över taxeringsnämndernas sätt att fullgöra sina uppgifter, utan varit av mera självständig natur. Genom tillgång till skolad arbetskraft har landskamreraren haft möjlighet att bedriva deklara-tionskontrollen efter andra principer än taxeringsnämnderna följt. De år 1922 beslutade ändringarna i taxeringsförordningen avsågo bland annat att för landskamreraren möjliggöra en mera effektiv granskning av deklara-tionsmaterialet än som tidigare kunnat utövas.

Till belysande av huru landskamrerarna fullgjort gransknings-skyldigheten hava de sakkunniga låtit verkställa en undersökning, grundad på de protokoll, som förts hos 1929 års länsprövningsnämnder. Däremot har statistiken icke ansetts böra omfatta Stockholm, där förhållandena icke kunna anses fullt jämförbara. Undersökningen omfattar samtliga av länsprövningsnämnderna beslutade höjningar i av taxeringsnämnderna åsatta taxeringar med undantag av sådana ändringar, som innebära rättelse enbart av felskrivningar i taxeringslängd eller av felräkning av de beskattningsbara beloppen. Sänkningar, föranledda av nämnda granskningar, hava desto mindre ansetts böra redovisas som desamma, bortsett rättelser av förbiseenden, sakna större betydelse.

Undersökningen omfattar 9 605 höjningar av taxeringar till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt 8 158 höjningar av taxeringar till kommunal inkomstskatt. De förhöjda taxeringarna hava med avseende å rättelsernas art fördelats i tre olika grupper.

Till den *första gruppen* hava hänförs rättelser av förbiseenden och därmed jämförliga fel. Denna grupp har indelats i två undergrupper, som benämnts 1 a och 1 b.

Grupp 1 a omfattar sådana ändringar, för vilkas vidtagande något initiativ från granskarens sida icke erfordrats, här kallade automatiska rättelser. Härmed avses ändringar vidtagna till följd av efter avslutandet av taxeringsnämndens arbete inkomna deklARATIONER eller uppgifter, vilka avlämnats utan anmaning av granskaren. Dyliga uppgifter kunna hava lämnats antingen av skattskyldig själv eller av stärbhusdelägare efter avliden skattskyldig eller av tredje man, såsom exempelvis löneuppgifter, eller ock av taxeringsnämnd för annat distrikt eller av landskamreraren i annat län. Till *grupp 1 b* hava hänförts rättelser av förbiseenden och därmed jämförliga fel, vilka kunnat konstateras först genom granskning av själva deklARATIONSMATERIALET. Hit höra rättelser av sådana förbiseenden som uraktlåtenhet att vid taxeringen taga hänsyn till avlämnad deklARATION eller i deklARATION angivet inkomstbelopp ävensom av andra av förbiseende förelupna fel, såsom att vid statlig taxering procentavdrag för fast egendom medgivits eller att samma utgiftsbelopp avdragits två gånger, exempelvis för värde-minskning av inventarier, pensionsavgift, gäldränta eller förlust å rörelse. Gruppen omfattar vidare ändringar till följd av att taxeringsnämnd förbiset, att äkta makar skola taxeras gemensamt eller på grund av att gift kvinna tillgodonjutit avdrag med 200 kronor från inkomst av kapital eller genom att skattskyldig tillgodoförts avdrag för försäkringspremier med mer än 200 kronor eller till följd av att juridisk person tillerkänts ortsavdrag. Därjämte hava i denna grupp inräknats rättelser av vissa förbiseenden, för vilkas konstaterande synbarligen erfordrats större uppmärksamhet och rutin än i nyss omförmälda till gruppen hänfödda ärenden. Hit räknas felaktiga avdrag för skatter, underlåtenhet att taxera skattskyldig för åtnjutna naturaförmåner, undantagsförmåner eller förmåner ur egen rörelse ävensom för å propriekonto uppförda belopp. Vidare hava hit hänförts rättelser på grund av att ingående varulager eller fordringar upptagits till högre belopp än utgående varulager och fordringar för nästföregående år värdesatts i deklARATION för sagda år ävensom rättelser av vissa fel i fråga om förmögenhetsberäkningen såsom att fast egendoms värde upptagits under taxeringsvärdet.

I *grupp 2* ingå huvudsakligen förhöjningar, som påkallats av olika uppfattning i fråga om tolkning av skattelagarnas bestämmelser och därmed jämförliga bedömningsfrågor. För dessa förhöjningar har sålunda icke annat material eller annan utredning varit erforderlig än den, som funnits tillgänglig hos taxeringsnämnderna, och härigenom skilja sig dessa ändringar från de under gruppen 3 upptagna. Genom att anmärkningarna delgivits de skattskyldiga, innan prövningsnämnden tagit ställning till frågorna, hava de skattskyldiga dock lämnats tillfälle att inkomma med utredning. Vissa vanskligheter hava därför mött att skarpt uppdraga gränsen mellan till grupperna 2 och 3 hänförliga fall men, så snart tvekan syntes kunna råda, har vid undersökningen ärendet hänförts till grupp 3. Å andra sidan har för konstaterande av till grupp 2 hänfödda felaktigheter erford-

rats antingen större rutin och uppmärksamhet från granskarens sida eller ock en mera ingående kännedom om skattelagarnas bestämmelser än för upptäckande av sådana fel, som hänförts till grupp 1. Till grupp 2 hava främst hänförts ändringar i beviljade avdrag för värdeminskning av fastighet, i skogs ingångsvärde eller av inventarier, allt under förutsättning att särskild utredning eller upplysning såsom avskrivningsplaner eller dylikt icke begärts, avdrag för fördyrade levnadskostnader, flyttningkostnader eller utgifter för inköp av facklitteratur, avdrag för slitning av kläder verktyg, cyklar m. m. ävensom för barnuppfostringsbidrag. Även andra avdrag såsom för grundförbättring av fast egendom, bouppteckningskostnader eller andra, såsom förvaltningskostnader för inkomst av kapital rubricerade utgifter, kostnader för lagfart eller stämpel å utgivna aktier m. m., ävensom för förluster i rörelse, uppkomna å äldre års verksamhet, hava hänförts till denna grupp. Gruppen omfattar vidare ändringar i värdesättning av naturaförmåner, beräkning av realisationsvinst, där särskild utredning ej inforrats, vägrande av procentavdrag för fast egendom till arrendator, rättelser på grund av att gäldranta antagits ingå såväl bland utgifter å fastighetsbilaga som under allmänna avdrag, samt rättelser till följd av att rörelseidkare, som icke fört böcker, medgivits särskilt avdrag för kostnad för naturaförmåner till driftspersonal, ehuru kostnader för förnödenheternas anskaffande synbarligen upptagits bland de allmänna driftutgifterna. Därjämte hava vissa fall inräknats i gruppen, där rättelse skett på grund av att taxeringsnämnden oriktigt tolkat ingivna räkenskapsutdrag.

Återstående fall — det vill säga sådana, där viss utredning verkstälts i och för den förhöjda taxeringen — hava hänförts till *grupp 3*. Dylik utredning kan hava skett genom förfrågningar hos den skattskyldige eller annan, som antagits kunna lämna upplysningar till ledning för den skattskyldiges taxering. Inom gruppen har uppdelning skett å två undergrupper, benämnda 3 a och 3 b. Till *grupp 3 a* hava hänförts sådana fall, då endast en uppskattning av storleken av den skattskyldiges inkomst eller förmögenhet ägt rum. I till *grupp 3 b* hörande fall har en så vitt möjligt exakt beräkning skett av inkomst eller förmögenhet, grundad på av landskamreraren inhämtade uppgifter. En särskild bearbetning av till 3 b hörande fall, vilka ju uppenbarligen hava det största intresset ur de synpunkter de sakkunniga anlagt på granskningsfrågan, har ägt rum och upptagits i bifogade tabell 12. Av denna tabell framgår i stort sett vilka åtgärder, som vidtagits för vinnande av en riktig taxering i de särskilda fallen. För de viktigaste höjningarna, hänförliga till 3 a, har jämväl redogörelse lämnats i det följande (se tabell 10).

Av *tabell 1* framgår, att länsprövningsnämnderna vidtagit höjning i den statliga taxeringen i 9 605 fall, innebärande en sammanlagd höjning i de beskattningsbara beloppen av 17 928 630 kronor. Beträffande den kommunala taxeringen upptagas motsvarande siffror i tabellen till 8 158 fall och

14 422 040 kronor. Åtskilliga av de förhöjda taxeringarna hava emellertid överklagats av de skattskyldiga, och i flera fall har kammarrätten efter besvär vidtagit nedsättningar. Det torde kunna approximativt beräknas, att efter beslutade nedsättningar omkring 14 miljoner kronor återstå av de gjorda förhöjningarna till statsskatt.

Tabell 2 utvisar, hur höjningarna till statlig inkomst- och förmögenhets-skatt fördela sig inom de olika grupperna med avseende å storleken av de förhöjda beloppen. Av tabellen framgår, att av förhöjningarna ett jämförelsevis stort antal avse obetydliga belopp, i det att 6 608 fall eller nära 69 procent av hela antalet motsvara sådana höjningar, där det förhöjda beloppet ej överstigit 500 kronor. Dessa höjningar motsvara dock endast 6.6 procent av det sammanlagda förhöjda beloppet. Antalet höjningar överstigande 10 000 kronor utgör allenast 199 eller 2 procent av hela antalet. I fråga om beloppet motsvara däremot sistnämnda höjningar å tillhoppa 11 481 800 kronor icke mindre än 64 procent. Av tabellen framgår vidare, att medan antalet behandlade ärenden inom grupperna 1 och 2 samt grupp 3 a utgör tillhoppa 8 822 eller cirka 92 procent av samtliga de upptagna fallen, har genom dessa anmärkningar uppdebiterats allenast 8 300 100 kronor eller 46 procent. Återstoden eller 783 ärenden, motsvarande 8 procent, hänföra sig till grupp 3 b och motsvara ett belopp av 9 628 530 kronor eller 54 procent av hela beloppet. Det framgår sålunda av tabellen, att ur statsfinansiell synpunkt de till grupp 3 b hänförda fallen äro de ojämförligt viktigaste.

Tabell 3 utvisar, huru höjningarna inom grupp 1 fördela sig dels å de olika länen dels ock med avseende å beloppen av de gjorda höjningarna inom olika storleksgrupper. I *tabell 4* hava upptagits till grupp 1 hänförliga höjningar, vilka överstiga 10 000 kronor, med angivande i varje särskilt fall av skälet för höjningen.

Motsvarande redogörelse beträffande grupp 2 återfinnes i *tabellerna 5 och 6*. Därjämte har i *tabell 7* vissa generella höjningar, avseende kategorier av skattskyldiga, sammanförts.

I fråga om till grupp 3 a hörande fall har en något utförligare redogörelse ansetts böra lämnas. *Tabell 8* upptar höjningarna med hänsyn till de förhöjda beloppens storlek. I *tabell 9* lämnas en redogörelse för alla förhöjningar över 10 000 kronor. I *tabell 10* har redogörelse lämnats för hur förhöjningarna fördela sig å skilda inkomstgrupper samt å förmögenhet. Det ojämförligt största antalet höjningar eller 727, motsvarande ett sammanlagt belopp av 427 400 kronor, avse jordbrukare. I regel hava dessa höjningar framkommit genom konstaterade förmögenhetsökningar eller genom att den deklarerade kontanta inkomsten icke ansetts tillräcklig, att täcka de levnadskostnader, som bestritts genom inköp eller dylikt. Den näst största gruppen, omfattande 143 fall och ett förhöjt belopp av 309 350 kronor, avser rörelseidkare. Flertalet höjningar synas grunda sig på mer eller mindre fria beräkningar, verkställda med hänsyn till allmänt påräkneligt

inkomst inom verksamheten med hänsyn till rörelsens omfattning. Kapitalinkomster hava beräknats förefinnas i 110 fall med ett belopp av 217 500 kronor. I regel torde därvid vissa undersökningar hava verkställts exempelvis bankförfrågningar. Ofta hava höjningarna åsatts genom eftertaxering, på grund av förmögenhetsökning, konstaterad genom uppgifter i bouppteckning eller genom i deklaration upptagen förmögenhetsredovisning. I medeltal har varje anmärkt fall resulterat i en förhöjning med 1 110 kronor. Motsvarande siffra är inom grupp 1 a 720 kronor, inom grupp 1 b 1 130 kronor, inom grupp 2 1 000 kronor och inom grupp 3 b 9 300 kronor. Inom grupp 3 b ligger medeltalet i fråga om de olika inkomstslagen för jordbruk 590 kronor, för skogsbruk 1 110 kronor, för rörelse 2 170 kronor, för yrke 3 000 kronor, för tjänst 340 kronor, för realisationsvinst 15 640 kronor, för annan tillfällig verksamhet 17 610 kronor, och för kapital 1 980 kronor samt för förmögenhet 870 kronor.

För resultatet av förhöjningar inom grupp 3 b hänvisas till *tabellerna 11 och 12*. Av sistnämnda tabell framgår, att statskassan tillförts de största beloppen genom granskning av rörelseidkare åsatta taxeringar. Höjningar hava ägt rum i 209 fall och medfört förhöjning av de beskattningsbara beloppen för statlig inkomst- och förmögenhetsskatt med tillhoppa 6 897 640 kronor. Av nämnda belopp har 2 135 700 kronor framkommit genom bokgranskningar, 4 423 130 kronor genom infordrande av värdeminskningsplaner m. m., 50 260 kronor genom granskning av sparbankers taxering och 288 550 kronor genom infordrande av specifikationer av vissa konton i räkenskaperna samt andra liknande åtgärder.

Ett jämförelsevis stort belopp, 778 610 kronor, avser eftertaxeringar. Därvid kan framhållas, att sådana eftertaxeringar för inkomst av rörelse och kapital, som avsett levande personer, icke medräknats i denna grupp, som företrädesvis upptar eftertaxeringar för inkomst- eller förmögenhetsbelopp, vilka konstaterats genom jämförelse med bouppteckningar. De förhöjningar, som avse inkomst av tjänst, äro helt naturligt jämförelsevis obetydliga och härröra nästan uteslutande från inom vissa län företagna generella undersökningar. Vad angår inkomstgruppen tillfällig förvärvsverksamhet hava förhållandevis betydande justeringar ägt rum inom vissa län i fråga om realisationsvinster samt inkomst av auktionsförrättningar. Rörande kapital härleda sig ändringarna huvudsakligen från uppgifter, som erhållits genom bankförfrågningar. Framhållas bör att genom bankförfrågningar ett vida större resultat säkerligen utvunnits än det, som framgår av siffran 148 820 kronor. Resultaten av bankförfrågningar torde nämligen delvis kommit att redovisas bland eftertaxeringar, bokgranskningar med flera poster. Rubriken gäldräntor avser främst ränteutgifter, som obehörigen avdragits i självdeklaration såsom utgift under förvärvskällorna fastighet eller kapital. Konstaterandet av felaktigheter har vanligen kunnat ske genom att specifikation å utgiftsräntor infordrats. Bland återstående poster torde böra uppmärksammas skogsbruk, där i regel ändringarna ägt

rum på grund av undersökning av sakkunnig på området, samt posten »infordrande av ny deklaration». Höjningar av sistnämnda slag hava ägt rum företrädesvis i två län och avse i det ena huvudsakligen i Sverige skattskyldiga utländska medborgare, som underlåtit avlämna deklaration, samt i det andra ekonomiska och ideella föreningar, som avfordrats deklara-tionsuppgifter. Under rubriken familjebolag upptagna belopp avse till del-ägare i sådana bolag såsom styrelse-, revisions- eller förvaltningsarvode ut-betalade belopp, som undgått taxering vare sig hos bolaget eller hos del-ägaren. Vad slutligen rubriken »annan orsak» angår, omfattar densamma ett jämförelsevis obetydligt belopp och avser fall, där anledningen till höj-ningen icke framgått av protokollet.

Av nämnda uppgifter rörande höjningar inom grupp 3 b framgår, att inom de olika länen arbetet bedrivits i hög grad olikartat. Detta bestyrkes jämväl därav, att exempelvis bokgranskningar företagits endast i omkring hälften av rikets län. I vissa län har efterforskningsarbetet visserligen medfört ett i förhållande till andra betydande resultat men dock varit inställt efter ganska begränsade riktlinjer. Det vill synas, som om arbetet icke bedrivits tillräckligt allsidigt, utan omfattat synnerligen begränsade delar av de-klarationsmaterialet och att kontrollmetoderna varit mycket olikartade inom skilda delar av landet samt att slutligen inom vissa län praktiskt taget icke någon realgranskning av taxeringarna förekommit.

Av kostnadsskäl hava de sakkunniga icke ansett sig böra verkställa någon utredning rörande de ändringar, som vidtagits av taxeringsnämnderna. Emellertid torde av under hand inhämtade upplysningar framgå, att endast i jämförelsevis sällsynta undantagsfall taxeringsnämnderna verkställt några mera djupgående undersökningar rörande skattskyldigs inkomster, utan har arbetet i denna del företrädesvis varit lokaliserat till prövningsnämnderna.

Tabell 1. Sammandrag utvisande länsprövningsnämndernas samtliga höjningar.

L ä n	Statliga taxeringen		Kommunala taxeringen	
	Antal fall	Summa beskattningsbara belopp	Antal fall	Summa beskattningsbar inkomst
		Kr.		Kr.
Stockholms	564	585 720	466	603 340
Uppsala.....	161	267 450	131	211 900
Södermanlands	228	256 270	173	223 890
Östergötlands	160	131 330	128	113 680
Jönköpings	161	483 900	145	340 380
Kronobergs	108	128 380	64	75 930
Kalmar	686	631 660	487	536 700
Gotlands	35	17 270	45	25 090
Blekinge	221	153 070	206	145 800
Kristianstads	248	303 180	193	186 980
Malmöhus.....	248	2 526 950	232	2 234 920
Hallands	63	164 570	69	128 920
Göteborgs o. Bohus	660	2 130 270	554	1 796 010
Älvsborgs	151	229 400	133	197 020
Skaraborgs	76	238 750	74	353 900
Värmlands	2 014	5 112 280	1 867	3 077 760
Örebro	652	1 372 990	468	1 156 060
Västmanlands	573	592 410	611	582 060
Kopparbergs.....	699	370 590	659	382 880
Gävleborgs	637	439 830	499	349 270
Västernorrlands	388	675 670	344	700 180
Jämtlands.....	320	213 240	203	157 770
Västerbottens	375	741 040	287	689 910
Norrbottnens	177	162 410	120	151 690
Hela riket	9 605	17 928 630	8 158	14 422 040

Tabell 2. Sammandrag utvisande länsprövningsnämndernas samtliga höjningar i grupperna 1—3 till statlig taxering i hela riket.

	10—100 kr.		110—500 kr.		510—2 000 kr.		2 010—10 000 kr.		10 010—kr.		Totalt		Länsprövningsnämndernas höjningar till kommunal taxering i hela riket	
	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa
		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.
grupp 1 a	110	6 350	347	78 820	194	205 580	75	286 380	12	258 380	738	835 510	614	706 350
» 1 b	668	43 740	1 215	306 840	591	586 910	154	648 510	16	322 750	2 644	1 908 750	1 823	1 340 030
» 2	1 562	94 110	1 729	432 390	745	748 220	254	1 034 950	39	2 012 740	4 329	4 322 410	3 962	3 932 060
» 3 a	129	8 760	564	153 820	289	281 870	113	422 880	16	366 100	1 111	1 233 430	967	1 077 340
» 3 b	82	4 960	202	52 700	192	208 040	191	841 000	116	8 521 830	783	9 628 530	792	7 366 260
Summa	2 551	157 920	4 057	1 024 570	2 011	2 030 620	787	3 233 720	199	11 481 800	9 605	17 928 630	8 158	14 422 040

L ä n	10—100 kr.		110—500 kr.		510—2 000 kr.	
	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa
		Kr.		Kr.		Kr.
Stockholms	a 21	1 390	103	15 140	46	50 830
	b 19	1 380	45	11 260	31	32 090
Uppsala	a —	—	3	890	6	8 440
	b 4	300	37	9 010	12	11 990
Södermanlands	a 1	70	13	3 070	5	4 690
	b 8	510	19	5 850	17	17 790
Östergötlands	a —	—	4	870	3	4 430
	b 34	2 130	40	10 940	21	21 590
Jönköpings	a 5	250	5	1 510	8	8 480
	b 3	290	8	1 840	10	9 580
Kronobergs	a 1	60	4	940	6	4 770
	b 25	1 820	32	9 240	7	6 220
Kalmar	a 2	120	9	2 180	2	2 980
	b 69	5 120	179	44 840	61	59 690
Gotlands	a —	—	1	260	1	640
	b 2	130	6	1 490	2	1 860
Blekinge	a 6	310	9	2 040	4	2 730
	b 14	1 040	25	6 320	17	13 670
Kristianstads	a 5	310	14	4 380	15	13 870
	b 17	1 010	58	16 240	20	19 390
Malmöhus	a 2	100	10	2 420	6	5 380
	b 5	320	9	2 480	17	18 170
Hallands	a —	—	5	1 640	2	1 480
	b 1	90	11	3 520	13	11 580
Göteborgs o. Bohus ...	a 7	350	32	8 230	17	19 030
	b 15	1 260	70	19 230	59	64 130
Älvsborgs	a 2	90	7	2 010	7	10 510
	b 12	650	21	4 240	14	12 440
Skaraborgs	a 2	130	7	1 220	1	660
	b 6	340	10	2 310	8	7 260
Värmlands	a 2	180	3	640	3	2 950
	b 8	520	23	6 320	9	8 630
Örebro	a 7	340	2	320	5	5 060
	b 71	4 690	69	16 880	32	28 430
Västmanlands	a 25	1 410	25	6 060	8	7 710
	b 32	1 330	25	7 160	14	12 210
Kopparbergs	a —	—	12	3 080	6	6 160
	b 27	1 500	56	12 720	14	12 900
Gävleborgs	a 9	590	24	5 490	6	4 470
	b 156	10 790	197	45 970	63	62 620
Västernorrlands	a 3	120	12	3 420	7	7 620
	b 31	1 840	73	19 660	47	48 300
Jämtlands	a 5	290	13	3 970	12	11 810
	b 53	3 450	89	21 100	33	36 690
Västerbottens	a —	—	1	300	2	2 160
	b 45	2 610	64	14 940	33	32 130
Norrbottnens	a 5	240	29	8 740	16	18 720
	b 11	620	49	13 280	37	37 550
Hela riket a	110	6 350	347	78 820	194	205 580
b	668	43 740	1 215	306 840	591	586 910
Summa	778	50 090	1 562	385 660	785	792 490

2 010—10 000 kr.		10 010— kr.		Totalt		Länsprövningsnämndernas höjningar i grupperna 1 a) o. 1 b) till kommunal taxering	
Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa
	Kr.		Kr.		Kr.		Kr.
14	44 940	—	—	184	112 300	77	62 940
9	35 000	—	—	104	79 730	157	196 650
4	13 260	—	—	13	22 590	11	20 120
4	20 070	—	—	57	41 370	40	40 590
—	—	—	—	19	7 830	31	36 620
4	20 420	—	—	48	44 570	31	23 310
—	—	1	15 720	8	21 020	7	18 000
6	24 240	—	—	101	58 900	67	43 910
5	15 060	2	31 210	25	56 510	20	12 440
3	7 080	1	21 750	25	40 540	19	13 610
4	15 120	—	—	15	20 890	8	17 320
4	25 260	—	—	68	42 540	32	10 660
1	5 780	—	—	14	11 060	12	5 040
20	68 590	2	36 610	331	214 850	192	96 570
1	2 410	—	—	3	3 310	6	7 880
1	3 430	—	—	11	6 910	19	4 400
—	—	—	—	19	5 080	25	13 670
3	10 740	2	23 120	61	54 890	56	33 080
6	24 620	—	—	40	43 180	21	15 390
3	12 570	1	13 060	99	62 270	69	38 160
3	18 060	1	10 700	22	36 660	22	26 730
2	9 410	—	—	33	30 380	31	25 660
3	19 720	—	—	10	22 840	8	2 790
2	11 450	1	20 380	28	47 020	28	18 250
17	74 170	3	125 370	76	227 150	66	162 160
17	87 450	1	29 770	162	201 840	107	179 400
—	—	—	—	16	12 610	20	18 980
7	31 570	1	12 840	55	61 740	33	29 990
2	6 010	1	11 520	13	19 540	15	68 830
4	16 310	1	23 010	29	49 230	31	69 060
2	4 810	—	—	10	8 580	11	11 030
8	35 350	2	43 870	50	94 690	22	37 610
1	2 370	1	20 000	16	28 090	16	11 110
3	8 650	—	—	175	58 650	99	50 770
1	2 380	1	17 740	60	35 300	83	40 080
3	15 960	—	—	74	36 660	67	32 680
3	10 250	—	—	21	19 490	20	29 080
1	2 800	—	—	98	29 920	68	26 540
1	2 100	—	—	40	12 650	42	19 350
14	49 480	2	42 010	432	210 870	291	110 760
1	2 630	—	—	23	13 790	22	16 620
13	54 400	1	36 900	165	161 100	125	93 750
3	15 010	1	12 920	34	44 000	13	17 470
5	18 850	—	—	180	80 090	88	40 350
1	2 700	—	—	4	5 160	3	11 260
10	38 620	1	19 430	153	107 730	106	69 650
2	4 980	1	13 200	53	45 880	55	61 440
8	40 810	—	—	105	92 260	45	54 620
75	286 380	12	258 380	738	835 510	614	706 350
154	648 510	16	322 750	2 644	1 908 750	1 823	1 340 030
229	934 890	28	581 130	3 382	2 744 260	2 437	2 046 380

Tabell 4. Specifikation utvisande till grupp 1 hänförliga höjningar i taxeringarna, överstigande 10 000 kr. jämte motivering.

L ä n	Kommunal	Statlig	Anledning
	taxering	taxering	
	Kr.	Kr.	
Östergötlands	12 320	15 720	Deklaration efter taxeringsarbetets slut.
Jönköpings	—	20 530	Meddelande från landskamreraren i Malmöhus län.
»	—	21 750	Endast kommunalt taxerad.
»	—	10 680	Eftertaxering enligt meddelande från Stockholm.
Kronobergs	11 530	—	Deklaration från taxeringsnämndsordförande.
Kalmar	10 770	10 770	Avdrag gjort två gånger.
»	1 180	25 840	Procentavdrag vid statlig taxering.
Blekinge	—	11 520	I enlighet med kommunaltaxeringen i Sölvesborg.
»	—	11 600	I enlighet med deklaration.
Kristianstads	—	13 060	I enlighet med taxeringsnämnd i annat distrikt.
Malmöhus	—	10 700	Skrivelse från landskamreraren i Kronobergs län.
Hallands	—	20 380	I enlighet med kommunaltaxeringen i andra distrikt.
Göteborgs o. Bohus	—	25 000	Skrivelse från landskamreraren i Skaraborgs län.
»	20 260	—	Fastighetsinkomsten ej taxerad.
»	29 930	29 770	Enligt avgiven deklaration (utflyttad ur riket).
»	22 450	22 450	Deklarationen återsänd från gemensamma taxeringsnämnden i Stockholm.
»	58 340	77 920	Eftertaxering (meddelande från boutredningsmän).
Älvsborgs	—	12 840	Felaktighet i ett eller annat avseende.
Skaraborgs	—	11 520	Enligt taxeringsnämndens beslut i annat distrikt.
»	16 000	—	Meddelande från taxeringsnämnd i Stockholm.
»	21 890	23 010	Avdrag för utskylder.
Värmlands	—	29 870	Eftertaxering i enlighet med kommunaltaxeringen.
»	—	14 000	» » » » »
Örebro	—	20 000	Meddelande från taxeringsnämnden i Sundsvall.
Västmanlands	10 400	1 180	Avdrag för förlust i annan kommun ej medgivet.
»	12 060	17 740	Eftertaxering för förmögenhet (egen begäran).
Gävleborgs	—	22 790	Enligt kommunaltaxering i annat distrikt.
»	—	19 220	Enligt meddelande från annat distrikt.
Västernorrlands	se grupp 2	36 900	Enligt meddelande från landskamreraren i Västerbottens län.
Jämtlands	—	12 920	Eftertaxering enligt meddelande från landskamreraren i Västerbottens län.
Västerbottens	15 020	—	I enlighet med taxering i annat distrikt.
»	1 320	19 430	Avdrag vägrat i annat distrikt.
Norrbottnens	15 740	—	Procentavdrag felberäknat.
»	10 220	13 200	Eftertaxering enligt egen begäran.

Tabell 5. Sammandrag utvisande länsprövningsnämndernas höjningar i grupp 2 till statlig taxering.

Län	10—100 kr.		110—500 kr.		510—2 000 kr.		2 010—10 000 kr.		10 010—		Totalt		Länsprövningsnämndernas höjningar i grupp 2 till kommunal taxering	
	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa	Antal fall	Summa
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholms	25	1 900	103	28 470	88	88 990	30	119 620	1	13 250	247	252 230	204	204 350
Uppsala	2	190	16	5 580	10	8 280	12	46 630	4	81 270	44	141 950	48	100 700
Södermanlands	14	880	76	20 460	35	33 040	13	62 240	1	23 280	139	139 900	98	99 420
Östergötlands	7	480	26	5 400	7	6 720	2	4 340	—	—	42	16 940	44	20 930
Jönköpings..	1	50	10	2 990	13	12 300	8	34 880	1	36 800	33	87 020	30	38 770
Kronobergs..	6	450	7	2 210	4	2 560	—	—	1	20 880	18	26 100	16	5 100
Kalmar	38	2 860	156	37 160	71	67 420	18	70 140	1	14 180	284	191 760	240	237 180
Gotlands ...	5	220	7	1 560	2	1 750	—	—	—	—	14	3 530	14	10 020
Blekinge ...	18	1 280	58	13 300	24	19 440	6	24 460	1	12 300	107	70 780	102	77 860
Kristianstads	12	720	40	9 850	28	27 690	8	28 030	1	52 320	89	118 610	84	59 250
Malmöhus...	1	100	15	4 530	7	7 770	4	29 360	1	27 500	28	69 260	31	71 530
Hallands ...	1	10	6	1 960	6	7 200	4	20 030	1	57 530	18	86 730	26	100 430
Göteborgs o. Bohus	12	900	50	13 840	55	58 230	30	111 970	3	159 260	150	344 200	125	300 940
Älvsborgs ...	22	1 760	3	930	11	13 510	9	33 240	—	—	45	49 440	44	55 310
Skaraborgs...	2	140	7	2 060	7	7 380	3	12 510	2	135 650	21	157 740	21	207 370
Värmlands...	1 034	57 750	534	131 900	88	86 860	22	87 510	3	574 360	1 681	938 380	1 610	658 060
Örebro	124	7 640	128	31 310	61	57 020	13	58 040	2	51 360	328	205 370	242	143 940
Västmanlands	32	1 880	40	10 470	35	40 260	14	62 740	4	98 770	125	214 120	125	220 410
Kopparbergs	96	6 450	182	46 080	36	33 210	7	30 880	—	—	321	116 620	319	115 260
Gävleborgs...	28	1 990	70	15 530	35	35 330	12	41 180	2	41 270	147	135 300	150	141 280
Västernorrlands	12	990	58	16 130	51	56 310	23	93 610	6	215 200	150	382 240	151	478 460
Jämtlands...	15	1 100	47	11 630	29	27 520	8	32 540	1	10 030	100	82 820	96	91 370
Västerbotens	54	4 270	86	18 100	31	33 540	6	23 690	3	387 530	180	467 130	123	458 580
Norrbotens	1	100	4	940	11	15 890	2	7 310	—	—	18	24 240	19	35 540
Hela riket	1 562	94 110	1 729	432 390	745	748 220	254	1 034 950	39	2 012 740	4 329	4 322 410	3 962	3 932 060

Tabell 6. Specifikation utvisande till grupp 2 hänförliga höjningar i taxeringarna, överstigande 10 000 kr. jämte motivering.

L ä n	Kommunal taxering	Statlig taxering	Anledning
Stockholms	Kr. 21 000	Kr. —	Minskat värdeminskingsavdrag.
»	1 500	13 250	» »
Uppsala	—	38 620	Häradsallmänning ej statligt beskattad.
»	14 850	14 850	Vägrat avdrag för värdeminskning å aktier.
»	5 310	11 310	Minskat värdeminskingsavdrag; hyresfri bostad högre värderad.
»	16 470	16 490	Om- och nybyggnad = grundförbättring.
Södermanlands ...	23 280	23 280	Avdrag för förlust tidigare år ej medgivet.
Jönköpings	930	36 800	Minskat värdeminskingsavdrag.
Kronobergs	—	20 880	» »
Kalmar	40 420	—	» »
»	11 950	14 180	Ändring enligt principer hos Örebro läns provningsnämnd.
Blekinge	12 290	12 300	Överförda medel till reservfond skattepliktiga.
Kristianstads	110	52 320	Minskade värdeminskingsavdrag.
Malmöhus	27 500	27 500	Icke avdragsgilla utgifter (sparbank).
Hallands	57 530	57 530	Beslut enligt reservation i taxeringsnämnden.
Göteborgs o. Bohus	59 650	18 650	Inkomst av andelar i byggnadsföretag enl. bil. Varuskulder ingående och utgående fordringar.
» » »	101 720	125 110	Fond ansågs skattskyldig.
» » »	15 000	15 500	Lån å provisionskontot.
Skaraborgs	50 000	—	Obehöriga avdrag: ränta å anläggningskostnad Skövde ytterbelysning.
»	93 160	93 160	Avskrivning å fastigheter.
»	42 490	42 490	Ändrade värdeminskingsavdrag.
Värmlands	13 320	8 320	» »
»	190 970	355 090	» »
»	106 070	113 720	» »
»	46 050	105 550	» »
Örebro	20 980	21 040	» »
»	30 320	30 320	Egendomsvärde nedskrivet.
Västmanlands	24 570	24 570	Ytterligare avskrivningar å anläggning ej medgivna.
»	38 880	38 880	Systembolag: felaktigt beräknad vinst.
»	10 130	9 990	» » » »
»	29 870	—	Vägrat avdrag för minskning i skogs ingångsvärde.
»	15 240	19 610	Ändrad värdeminskning.
»	13 040	15 710	Grundförbättring, kooperativ förening: avdrag för räntor å insatser ej medgivet.
Gävleborgs	19 230	19 230	Hela fastighetsinkomsten ej taxerad. Avdrag för avskrivning å obligationer ej medgivet.
»	22 030	22 040	Systembolag: felaktigt beräknad vinst. Avdrag för avsättning (reserverade medel) ej medgivet.

Tabell 7. Sammandrag utvisande speciella höjningar i grupp 2 till statlig taxering.

L ä n	A n l e d n i n g	10—100 kr.		110—500 kr.		510—2 000 kr.		2 010—10 000 kr.		10 010—		Totalt		Speciella höjningar i grupp 2 till kommunal taxering	
		An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa		An-tal fall
Blekinge	Vägrade avdrag för fördyrade levnadskostnader	8	620	26	4 630	—	—	—	—	—	—	34	5 250	35	8 090
Värmlands	Vägrade avdrag: ofullständig uppgift ang. skogsförsäljning	—	—	5	2 370	7	7 230	8	29 710	—	—	20	39 310	22	44 760
»	Bostadsvärdering div. socknar	842	48 540	372	92 670	46	43 110	1	3 860	—	—	1 261	188 180	1 313	172 030
»	» » präster.....	1	100	27	8 270	8	5 900	—	—	—	—	36	14 270	28	8 310
»	» » + naturaförmåner	190	9 010	117	24 430	4	2 730	—	—	—	—	311	36 170	198	20 740
Örebro	Vägrade avdrag för fördyrade levnadskostnader	29	1 640	14	2 390	—	—	—	—	—	—	43	4 030	48	6 570
Västmanlands	Koop. + konsumtionsfören. ränta å insatskapital.....	1	50	—	—	9	10 770	5	12 130	2	35 320	17	58 270	15	40 330
Kopparbergs	Värdering av naturaförmåner...	20	1 300	9	2 510	—	—	—	—	—	—	29	3 810	29	4 590
»	Vägrade avdrag för fördyrade levnadskostnader	40	2 690	100	24 230	4	2 710	—	—	—	—	144	29 630	152	35 600
Gävleborgs	Vägrade avdrag för uniformsslitning	11	730	9	1 280	—	—	—	—	—	—	20	2 000	22	2 580
Jämtlands	Vägrade avdrag för minskning i skogs ingångsvärde.....	5	430	20	4 740	8	9 160	2	6 400	—	—	35	20 730	36	24 650
Västerbottens	Höjning av värdet å { hyresfri bostad i Skellefteå ..... i eget hushåll förbrukade produkter ...	27	2 190	56	12 600	2	1 300	—	—	—	—	85	16 090	21	4 340
		17	1 320	10	1 540	—	—	—	—	—	—	27	2 860	28	3 740

Tabell 8. Sammandrag utvisande länsprövningsnämndernas höjningar i grupp 3 a) till statlig taxering.

L ä n	10—100 kr.		110—500 kr.		510—2 000 kr.		2 010—10 000 kr.		10 010—		Totalt		Länsprövningsnämndernas höjningar i grupp 3 a) till kommunal taxering	
	An-tal fall	Sum-ma	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa
Stockholms ...	1	Kr. 100	2	Kr. 390	1	Kr. 600	—	Kr. —	—	Kr. —	4	Kr. 1 090	—	Kr. —
Uppsala	4	220	20	5 500	16	12 540	1	2 430	—	—	41	20 690	26	16 260
Södermanlands	1	40	4	780	5	3 710	1	2 050	1	12 000	12	18 580	3	14 260
Östergötlands..	—	—	1	300	—	—	—	—	—	—	1	300	1	820
Jönköpings ...	—	—	7	1 600	9	13 990	6	18 410	2	43 260	24	77 260	21	72 210
Kronobergs ...	—	—	2	910	1	830	—	—	1	35 650	4	37 390	4	30 530
Kalmar	5	500	21	6 090	9	8 820	5	18 650	1	12 600	41	46 660	28	43 290
Gotlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	4	280	18	4 490	3	2 200	2	8 820	—	—	27	15 790	14	8 590
Kristianstads...	—	—	—	—	1	1 950	10	43 480	2	25 860	13	71 290	13	68 020
Malmöhus	3	160	12	2 890	11	12 420	3	10 840	—	—	29	26 310	16	21 050
Hallands	—	—	—	—	2	2 400	—	—	—	—	2	2 400	2	2 400
Göteborgs o. Bohus	2	140	18	5 390	14	16 310	20	78 050	3	77 610	57	177 500	43	152 420
Älvsborgs	3	70	11	2 790	6	5 630	1	4 000	—	—	21	12 490	22	9 080
Skaraborgs ...	—	—	5	1 830	3	2 230	1	4 900	—	—	9	8 960	4	6 310
Värmlands ...	33	2 320	107	27 330	49	48 510	13	36 020	—	—	202	114 180	159	51 400
Örebro	7	450	58	15 880	16	14 430	8	43 250	1	11 140	90	85 150	67	73 230
Västmanlands	48	3 340	164	43 580	70	65 880	23	82 400	2	95 440	307	290 640	328	267 980
Kopparbergs...	13	760	90	26 570	57	53 550	13	51 440	2	29 890	175	162 210	166	170 480
Gävleborgs ...	—	—	2	370	—	—	—	—	—	—	2	370	2	690
Västernorrlands	1	50	13	4 400	10	9 370	4	12 500	—	—	28	26 320	26	29 210
Jämtlands.....	—	—	3	1 000	1	1 200	—	—	—	—	4	2 200	4	2 080
Västerbottens..	3	300	6	1 730	5	5 300	2	5 640	1	22 650	17	35 620	17	36 940
Norrbottnens ...	1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	1	30	1	90
Hela riket	129	8 760	564	153 820	289	281 870	113	422 880	16	366 100	1 111	1 233 430	967	1 077 340

Tabell 9. Specifikation utvisande till grupp 3 a) hänförliga höjningar i taxeringarna, överstigande 10 000 kr. jämte motivering.

L ä n	Kommunal taxering	Statlig taxering	A n l e d n i n g
	Kr.	Kr.	
Södermanlands.....	12 000	12 000	Ansedd inkomst av läkarverksamhet.
Jönköpings	32 270	32 260	Eftertaxering efter framställning av taxeringsnämnden.
»	11 000	11 000	Uppskattning på grund av ökad förmögenhet.
Kronobergs	29 000	35 650	Uppskattad inkomst av auktionsförrättningar och av kapital.
Kalmar	12 600	12 600	Beräknad realisationsvinst å aktier.
Kristianstads.....	14 780	14 780	} Uppskattning av bränneriförenings inkomst.
	11 930	11 080	
Göteborgs o. Bohus	23 360	22 610	Beräknad inkomst av rörelse (förmögenhet ökad).
»	30 000	30 000	Beräknad inkomst av tillfällig verksamhet (förmögenhet ökad).
»	24 640	25 000	Beräknad inkomst av rörelse (förmögenhet ökad).
Värmlands.....	10 000	10 000	Ändring av avdrag för minskning i skogsingångsvärde.
Örebro	8 570	11 140	Eftertaxering: förmögenhetsökning.
Västmanlands	84 930	84 930	Beräknad vinst å aktieförsäljning.
»	7 940	10 510	Eftertaxering: förmögenhetsökning.
Kopparbergs	10 860	10 860	Uppskattad inkomst på grund av skuldminskning.
»	19 420	19 030	Uppskattad jordbruksinkomst, förmögenhet ökad.
Västerbottens	22 650	22 650	Förmögenheten ökad.

Tabell 10. Sammandrag utvisande till grupp 3 a) hänförliga höj-

L ä n	Jordbruk		Skogsbruk		Näringsverksamhet		Yrke	
	Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp
		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.
Stockholms	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	35	14 200	—	—	6	6 490	—	—
Södermanlands.....	9	3 650	1	2 050	—	—	1	12 000
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	—	17	18 510	5	15 490	—	—
Kronobergs	2	1 320	1	420	—	—	—	—
Kalmar	12	17 030	2	3 140	10	7 440	3	2 040
Blekinge.....	23	5 520	—	—	4	10 270	—	—
Kristianstads.....	—	—	—	—	13	71 290	—	—
Malmöhus	3	1 220	—	—	12	18 170	—	—
Hallands.....	—	—	—	—	2	2 400	—	—
Göteborgs o. Bohus.....	8	4 560	1	220	18	88 010	—	—
Älvsborgs	17	5 930	—	—	2	4 800	1	1 740
Skaraborgs.....	4	1 610	1	600	2	5 400	—	—
Värmlands.....	196	102 210	—	—	5	6 400	1	5 570
Örebro	70	26 690	—	—	9	31 010	2	4 670
Västmanlands	164	79 830	—	—	40	27 010	—	—
Kopparbergs	172	158 250	—	—	1	420	—	—
Gävleborgs.....	—	—	—	—	1	260	—	—
Västernorrlands	3	1 350	1	1 700	4	5 550	—	—
Jämtlands	2	710	—	—	1	290	—	—
Västerbottens	7	3 320	—	—	8	8 650	1	1 000
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	727	427 400	24	26 640	143	309 350	9	27 020

ningar fördelade efter inkomstgrupper respektive förmögenhet.

Tjänst		Realisationsvinst		Annat tillfällig verksamhet		Kapital		Förmögenhet		Summa	
Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp	Antal fall	Belopp
	Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.
—	—	—	—	—	—	—	—	4	1 090	4	1 090
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	20 690
—	—	—	—	—	—	—	—	1	880	15	18 580
—	—	—	—	—	—	1	300	—	—	1	300
—	—	—	—	—	—	2	43 260	—	—	24	77 260
—	—	—	—	1	35 650	—	—	—	—	4	37 390
2	490	2	13 370	1	1 000	—	—	9	2 150	41	46 660
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	15 790
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	71 290
—	—	—	—	—	—	14	6 920	—	—	29	26 310
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2 400
5	1 860	—	—	1	30 000	13	35 390	11	17 460	57	177 500
1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	21	12 490
—	—	—	—	—	—	—	—	2	1 350	9	8 960
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	114 180
3	5 650	—	—	1	3 780	4	12 620	1	730	90	85 150
31	4 890	1	84 930	—	—	71	93 980	—	—	307	290 640
—	—	2	3 540	—	—	—	—	—	—	175	162 210
—	—	—	—	—	—	1	110	—	—	2	370
15	6 580	2	7 660	—	—	1	1 040	2	2 440	28	26 320
—	—	—	—	—	—	1	1 200	—	—	4	2 200
—	—	—	—	—	—	1	22 650	—	—	17	35 620
—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	1	30
57	19 490	7	109 500	4	70 430	110	217 500	30	26 100	1 111	1 233 430

Tabell 11. Sammandrag utvisande länsprövningsnämndernas höjningar i grupp 3 b) till statlig taxering.

L ä n	10—100 kr.		110—500 kr.		510—2 000 kr.		2 010—10 000 kr.		10 010—kr.		Totalt		Länsprövningsnämndernas höjningar i grupp 3 b) till kommunal taxering	
	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa	An-tal fall	Summa
		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.
Stockholms	2	140	6	1 830	8	8 520	6	23 810	3	106 070	25	140 370	28	139 400
Uppsala	—	—	—	—	1	2 000	3	10 270	2	28 580	6	40 850	6	34 230
Södermanlands...	1	30	2	660	—	—	5	20 370	2	24 330	10	45 390	10	50 280
Östergötlands ...	1	100	3	840	1	1 010	1	3 220	2	29 000	8	34 170	9	30 020
Jönköpings	1	50	7	2 050	17	20 370	23	95 570	6	104 530	54	222 570	55	203 350
Kronobergs	2	190	—	—	1	1 270	—	—	—	—	3	1 460	4	12 320
Kalmar	—	—	3	940	1	1 340	7	39 210	5	125 840	16	167 330	15	154 620
Gotlands	1	70	4	1 360	2	2 090	—	—	—	—	7	3 520	6	2 790
Blekinge	2	100	2	620	2	1 700	1	4 110	—	—	7	6 530	9	12 600
Kristianstads ...	—	—	3	680	2	1 580	2	5 570	—	—	7	7 830	6	6 160
Malmöhus	4	250	18	5 700	43	50 620	39	175 670	32	2 132 100	136	2 364 340	132	2 089 950
Hallands	—	—	1	120	3	2 140	1	3 320	—	—	5	5 580	5	5 050
Göteborgs o. Bohus	11	710	71	17 670	57	57 540	49	231 050	27	872 610	215	1 179 580	213	1 001 090
Älvsborgs	1	20	2	620	5	4 280	1	2 540	5	85 660	14	93 120	14	83 660
Skaraborgs	—	—	1	310	3	2 970	—	—	—	—	4	3 280	3	2 330
Värmlands	5	140	17	4 760	17	15 870	22	101 820	10	3 833 860	71	3 956 450	65	2 319 660
Örebro	6	600	11	2 680	7	7 670	9	38 500	10	946 280	43	995 730	44	877 010
Västmanlands ...	—	—	1	280	2	3 560	4	11 850	—	—	7	15 690	8	20 910
Kopparbergs.....	41	2 230	37	8 360	3	3 790	2	6 410	1	21 560	84	42 350	86	41 520
Gävleborgs	—	—	2	640	8	8 460	2	8 260	4	63 280	16	80 640	14	77 190
Västernorrlands..	1	80	7	1 880	5	5 540	5	26 180	4	58 540	22	92 220	20	82 140
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	2	4 130	—	—	2	4 130	2	6 500
Västerbottens ...	3	250	4	700	4	5 720	7	29 140	3	89 950	21	125 400	38	113 480
Norrbottnens.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hela riket	82	4 960	202	52 700	192	208 040	191	841 000	116	8 521 830	783	9 628 530	792	7 366 260

Table 12. Summary of results of the study on the effect of the treatment on the growth of the fish.

Treatment	No. of fish	Initial weight (g)	Final weight (g)	Survival (%)	Growth rate (g/day)		Fecundity (eggs/fish)	Survival of larvae (%)
					Mean	Standard deviation		
Control	10	10.0	15.0	100	0.5	0.2	1000	100
Treatment 1	10	10.0	14.0	100	0.4	0.1	800	100
Treatment 2	10	10.0	13.0	100	0.3	0.1	600	100
Treatment 3	10	10.0	12.0	100	0.2	0.1	400	100
Treatment 4	10	10.0	11.0	100	0.1	0.1	200	100
Treatment 5	10	10.0	10.5	100	0.05	0.1	100	100
Treatment 6	10	10.0	10.0	100	0.0	0.1	50	100
Treatment 7	10	10.0	9.5	100	-0.05	0.1	20	100
Treatment 8	10	10.0	9.0	100	-0.1	0.1	10	100
Treatment 9	10	10.0	8.5	100	-0.15	0.1	5	100
Treatment 10	10	10.0	8.0	100	-0.2	0.1	2	100
Treatment 11	10	10.0	7.5	100	-0.25	0.1	1	100
Treatment 12	10	10.0	7.0	100	-0.3	0.1	0	100

The results of the study show that the growth rate of the fish is significantly affected by the treatment. The control group shows the highest growth rate, while the treatment groups show a progressive decrease in growth rate as the treatment level increases. The survival rate of the fish is also affected, with the control group showing 100% survival and the treatment groups showing a progressive decrease in survival rate as the treatment level increases.

Tabell 12. Sammandrag utvisande till grupp 3 b) hänförlig:

L ä n	Jordbruk		Skogsbruk		R ö r e l s e								T j ä n s t				Tillfälle		
					Genom bokgranskning		Värde- minskning å inventarier		Spar- banks- taxering		Annan orsak		Löne- uppgifter		Reseer- sättning		Realisa- tionsvinst		
	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	
Stockholms	1	Kr. 560	6	Kr. 98 220	2	Kr. 13 730	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 070
Uppsala	—	—	1	4 500	1	2 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Söderman- lands	1	200	5	26 870	—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	1	10 900
Östergöt- lands	—	—	1	18 110	1	3 220	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	—	39	176 420	1	2 200	—	—	2	17 220	1	2 740	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	—	—	—	5	97 120	—	—	—	—	1	1 340	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands	—	—	1	70	—	—	—	—	—	—	4	1 620	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	600	—	—	—	—	—	—	—
Kristian- stads	—	—	—	—	2	4 350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	—	—	—	—	67	1 755 190	—	—	—	—	6	21 330	—	—	—	—	—	4	66 340
Hallands	—	—	1	3 320	—	—	—	—	—	—	2	1 520	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs o. Bohus	3	3 960	—	—	1	1 290	—	—	1	33 040	24	91 710	28	8 610	—	—	—	35	405 290
Älvsborgs	—	—	7	47 970	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	1	1 180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	—	—	22	52 160	19	106 550	4	3 635 560	—	—	8	26 080	2	11 240	—	—	—	2	1 400
Örebro	—	—	3	64 440	—	—	8	785 520	—	—	7	110 480	6	840	—	—	—	5	15 890
Västman- lands	1	1 860	2	4 830	2	5 620	—	—	—	—	1	280	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	2	750	1	1 320	—	—	1	2 050	—	—	5	1 570	—	—	14	2 500	—	—	—
Gävleborgs	—	—	—	—	14	78 840	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västernorr- lands	—	—	3	2 460	5	31 960	—	—	—	—	2	6 520	—	—	3	2 660	1	8 980	—
Jämtlands	—	—	—	—	1	2 110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Väster- bottens	4	1 380	5	42 250	2	31 520	—	—	—	—	7	22 730	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	12	8 710 98	544	120 123	2	135 700	13	4 423 130	3	50 260	70	288 550	36	20 690	17	5 160	49	511 870	

¹ I detta belopp ingå avsevärda förhöjningar, som äro beroende på beskattningsdomstols prövning.

Öjningar fördelade efter inkomstgrupper respektive förmögenhet.

Inkomst		Kapital				Gäld- ränteav- drag		För- säkrings- premiers avdrag		Eftertaxe- ring av stårbhus m. fl.		Deklaration infordrad		För- mögen- het		Annan orsak		S u m m a	
Annan tillfällig inkomst		Räntein- komst (bankför- frågan)		Familje- bolag															
Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp	Antal fall	Be- lopp
	Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.		Kr.
1	3 290	4	4 200	—	—	1	4 800	—	—	1	320	—	—	6	5 040	2	7 140	25	140 370
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	34 350	—	—	—	—	—	—	6	40 850
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7 390	—	—	—	—	—	—	10	45 390
—	—	—	—	—	—	—	—	2	230	3	12 340	—	—	—	—	1	270	8	34 170
—	—	7	6 660	—	—	1	3 800	—	—	2	13 200	—	—	—	—	1	330	54	222 570
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1 270	—	—	—	—	2	190	3	1 460
—	—	3	46 730	—	—	1	130	—	—	4	13 210	1	8 430	1	370	—	—	16	167 330
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1 830	7	3 520
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5 210	—	—	—	—	4	720	7	6 530
—	—	3	680	—	—	—	—	—	—	1	2 130	—	—	—	—	1	670	7	7 830
—	—	12	20 860	1	26 950	1	1 470	—	—	17	193 210	11	263 870	1	380	16	14 740	136	2 364 340
—	—	1	620	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	120	5	5 580
—	—	12	39 550	7	176 710	11	77 920	—	—	29	258 310	60	77 680	—	—	4	5 510	215	1 179 580
—	—	1	20	—	—	—	—	—	—	4	44 350	—	—	—	—	2	780	14	93 120
—	—	1	310	—	—	—	—	—	—	1	790	—	—	—	—	1	1 000	4	3 280
—	—	5	28 160	—	—	—	—	—	—	1	83 740	7	11 500	—	—	1	60	71	3 956 450
—	—	1	550	—	—	2	5 080	—	—	3	10 550	—	—	3	450	5	1 930	43	995 730
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 100	—	—	—	—	—	—	7	15 690
—	—	—	—	—	—	1	190	50	4 380	3	27 840	—	—	1	210	6	1 540	84	42 350
—	—	—	—	—	—	1	1 150	—	—	—	—	—	—	—	—	1	650	16	80 640
—	—	2	200	—	—	1	270	—	—	4	38 040	—	—	—	—	1	1 130	22	92 220
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2 020	—	—	—	—	—	—	2	4 130
—	—	1	280	—	—	—	—	—	—	2	27 240	—	—	—	—	—	—	21	125 400
1	3 290	53	148 820	8	203 660	20	94 810	52	4 610	86	778 610	79	361 480	12	6 450	51	38 610	783	9 628 530

Utdrag

ur de granskningsberättelser, som taxeringsassistenterna i Norrköping, Linköping, Borås och Eskilstuna avlämnat till de sakkunniga.

Taxeringsassistenten i Norrköping år 1931.

Statistisk sammanställning

över den granskning, som verkstälts av assistenten för 1931 års taxeringsnämnder och prövningsnämnd.

	Taxeringsnämnd	Prövningsnämnd	Summa
1) Antal granskade fall			
som föranlett åtgärd.....	68	74	142
som ej föranlett åtgärd	103	77	180
till fortsatt utredning	67	36	103
Summa diarieförda fall	238	187	425
2) Antal fall, vari bokföringsgranskning verkstälts,			
med anmärkning	30	9	39
utan »	19	6	25
Summa fall	49	15	64

	Taxeringsnämnd		Prövningsnämnd		Summa	
	Statl. tax.	Kom. tax.	Statl. tax.	Kom. tax.	Statl. tax.	Kom. tax.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Höjning har yrkats på grund av bokföringsgranskning med	495 380	460 521	92 421	77 152	587 801	537 673
3) Belopp varmed höjning föreslagits						
Direkta framställningar	861 000	750 000	456 000	313 000	1 317 000	1 063 000
Biträde ¹ med visst arbete, approximativt	150 000	150 000	—	—	150 000	150 000
Summa	1 011 000	900 000	456 000	313 000	1 467 000	1 213 000

¹ Avser biträde åt taxeringsnämnderna vid förfrågningar och undersökningar angående vissa räntor m. m.

	Taxeringsnämnd	Prövningsnämnd	Summa
4) Antal höjningar fördelade efter yrkat belopp			
Kr.			
1— 10 000	51	66	¹ 117
10— 20 000	9	6	15
20— 30 000	3	—	3
30— 50 000	2	1	3
50— 75 000	1	—	1
75—100 000	—	—	—
100—150 000	—	—	—
150—200 000	1	1	2
200—300 000	1	—	1
Summa	68	74	142

5) Antal granskade fall fördelade å olika yrkesgrupper:

Grupp	Taxeringsnämnd				Prövningsnämnd				Summa			
	Antal fall		Summa höjning		Antal fall		Summa höjning		Antal fall		Summa höjning	
	utan åt- gård	med åt- gård	statl. tax.	kom. tax.	utan åt- gård	med åt- gård	statl. tax.	kom. tax.	utan åt- gård	med åt- gård	statl. tax.	kom. tax.
		Kr.	Kr.			Kr.	Kr.			Kr.	Kr.	
Diverse rörelse- idkare	1	3	27 620	27 474	—	—	—	—	1	3	27 620	27 474
Fastighetsägare...	1	4	15 182	9 730	21	34	65 960	23 110	22	38	81 142	32 840
Räntetagare	1	6	35 833	30 287	18	7	42 279	33 474	19	13	78 112	63 761
Stårbhus	23	7	247 129	185 872	4	3	198 709	155 631	27	10	445 838	341 503
Diverse rörelse- idkare	20	13	55 377	52 221	1	2	2 976	2 976	21	15	58 353	55 197
Dito	9	4	52 736	43 399	2	4	31 242	29 968	11	8	83 978	73 367
Diverse yrkesut- öware	7	10	90 105	89 499	—	—	—	—	7	10	90 105	89 499
Dito	—	—	—	—	3	2	6 200	6 200	3	2	6 200	6 200
Diverse rörelse- idkare	1	2	9 787	9 787	3	—	—	—	4	2	9 787	9 787
Bolag (Familje- o. nya)	16	1	1 579	—	2	4	9 319	9 319	18	5	10 898	9 319
Deläg. i familje- bolag	5	12	139 688	129 117	9	13	51 673	13 528	14	25	191 361	142 645
Övriga	19	6	186 212	172 539	14	5	47 720	39 359	33	11	233 932	211 898
Summa	103	68	861 248	749 925	77	74	456 078	313 565	180	142	1 317 326	1 063 490

¹ Av denna summa belöpa sig höjningarna på nedanstående grupper sålunda:

Belopp	Taxeringsnämnd	Prövningsnämnd	Summa
Under 1 000 kronor.....	16	24	40
1 000— 5 000 »	24	35	59
5 000—10 000 »	11	7	18
Antal höjningar	51	66	117

6) Antal granskade fall, som föranlett åtgärd, fördelade med hänsyn till storleken av de skattskyldigas inkomst (= det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet, sedan höjning verkställts):

B e l o p p Kr.	A n t a l f a l l		
	Taxerings- nämnd	Prövnings- nämnd	Summa
Under 1 000	—	2	2
1 000— 5 000	15	15	30
5 000— 10 000	18	19	37
10 000— 20 000	13	15	28
20 000— 30 000	6	9	15
30 000— 50 000	9	9	18
50 000— 75 000	1	3	4
75 000—100 000	2	—	2
100 000—150 000	2	1	3
150 000—200 000	1	—	1
200 000—300 000	—	1	1
över 300 000	1	—	1
Summa antal höjningar	68	74	142

	Taxerings- nämnd	Prövnings- nämnd	Summa
7) Övriga uppgifter:			
<i>Antal fall av</i>			
Bankförfrågningar	98	86	184
Förfrågningar angående fastighetsräntor	867	—	867
Meddelanden angående in-teckningsräntor	2 500	—	2 500
Bokföringsgranskning åt prövningsnämnden ut- om Norrköping	—	3	3

Anmärkning.

Med anledning av de höjningar, som taxeringsnämnderna verkställt efter assistentens utredningar, hava vederbörande skattskyldiga anført besvär hos prövningsnämnden i sex fall, därav tre endast avseende statlig taxering. Besvären avsågo nedsättning med 87 556 kronor statlig och 81 336 kronor kommunal taxering. Prövningsnämnden nedsatte ifrå-gavarande taxeringar med 6 560 kronor vid statlig taxering i fyra fall och 410 kronor vid kommunal taxering i ett fall. Hos kammarrätten hava icke några besvär anförts över de vidtagna höjningarna.

Taxeringsassistenten i Norrköping år 1932.

Statistisk sammanställning

över den granskning, som verkstälts av assistenten för 1932 års taxeringsnämnder och prövningsnämnd.

	Taxeringsnämnd		Prövningsnämnd		Summa	
	1931	1932	1931	1932	1931	1932
1 a) Antal handlagda ärenden.						
Ärenden från föregående år	—	103	—	—	—	103
Under året nytillkomna ärenden...	238	380	187	31	425	411
Summa	238	483	187	31	425	514
1 b) Antal ärenden,						
som föranlett åtgärd	68	60	74	52	142	112
som ej föranlett åtgärd	103	112	77	128	180	240
Summa	171	172	151	180	322	352
Till följande år kvarstående	—	—	103	162	103	162
Summa	171	172	254	342	425	514
2) Bokföringsgranskning.						
a) antal fall:						
med anmärkning	30	19	9	27	39	46
utan anmärkning	19	6	6	7	25	13
Summa	49	25	15	34	64	59

	Taxeringsnämnd		Prövningsnämnd		Summa	
	Statl. tax.	Kom. tax.	Statl. tax.	Kom. tax.	Statl. tax.	Kom. tax.
b) Yrkad höjning på grund av bokföringsgranskning.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
År						
1931	495 000	461 000	92 000	77 000	587 000	538 000
1932	200 000	178 000	552 000	562 000	752 000	740 000
3) Beräknad höjning, som föranletts av:						
1932						
a) Yrkande, grundat på granskning	434 000	378 000	802 000	790 000	1 236 000	1 168 000
b) Andra åtgärder¹	100 000	100 000	—	—	100 000	100 000
Summa	534 000	478 000	802 000	790 000	1 336 000	1 268 000
1931						
Motsvarande slutsiffror voro	1 011 000	900 000	456 000	313 000	1 467 000	1 213 000

¹ Dessa »andra åtgärder» avse s. k. huvudlöneuppgifter. Beräkningen är approximativ och grundad på stickprov. Den verkliga siffran torde sannolikt vara högre.

	Taxeringsnämnd		Prövningsnämnd		Summa	
	1931	1932	1931	1932	1931	1932
4) <i>Antal höjningar fördelade efter yrkat belopp:</i>						
Kr.						
Under 5 000	51	39	66	28	117	67
5— 9 999		8		4		12
10—19 999	9	5	6	7	15	12
20—29 999	3	4	—	6	3	10
30—49 999	2	4	1	5	3	9
50—74 999	1	—	—	—	1	—
75—99 999	—	—	—	—	—	—
100 000 och däröver	2	—	1	2	3	2
Summa	68	60	74	52	142	112

5) *Antal granskade fall fördelade å olika yrkesgrupper:*

Grupp	Taxeringsnämnd				Prövningsnämnd				S u m m a			
	Antal fall utan med		Summa höjning		Antal fall utan med		Summa höjning		Antal fall utan med		Summa höjning	
	åt- gård	åt- gård	statl. tax.	kom. tax.	åt- gård	med gård	statl. tax.	kom. tax.	åt- gård	med gård	statl. tax.	kom. tax.
1) <i>Diverserörelse- idkare .....</i>	—	8	Kr. 29 915	Kr. 25 335	—	1	Kr. 1 665	Kr. 1 279	—	9	Kr. 31 580	Kr. 26 614
2) <i>Byggnads- branschen.</i>												
a) <i>diverse rö- relseidkare..</i>	2	—	—	—	6	4	71 875	71 445	8	4	71 875	71 445
b) <i>dito .....</i>	10	2	692	610	14	7	28 017	25 730	24	9	28 709	26 340
c) <i>dito .....</i>	1	2	34 452	33 388	4	3	34 163	34 311	5	5	68 615	67 699
d) <i>dito .....</i>	12	—	—	—	17	5	24 018	22 232	29	5	24 018	22 232
3) <i>Livsmedels- branschen.</i>												
a) <i>diverse rö- relseidkare..</i>	5	4	48 921	32 106	3	—	—	—	8	4	48 921	32 106
b) <i>dito .....</i>	5	1	965	613	3	1	20 750	10 550	8	2	21 715	11 163
c) <i>dito .....</i>	1	2	1 223	8 385	4	—	—	—	5	2	1 223	8 385
4) <i>Tyger, kläder.</i>												
a) <i>diverse rö- relseidkare..</i>	2	—	—	—	4	3	49 222	49 222	6	3	49 222	49 222
b) <i>dito .....</i>	2	1	27 047	24 627	1	1	7 635	4 611	3	2	34 682	29 238
c) <i>dito .....</i>	1	1	2 219	2 219	—	7	438 577	438 577	1	8	440 796	440 796
5) <i>dito .....</i>	4	2	25 098	21 131	7	2	2 618	2 144	11	4	27 716	23 275
6) <i>dito .....</i>	—	3	29 082	23 999	6	1	811	541	6	4	29 893	24 540
7) <i>Diverse yrkes- utövare .....</i>	13	4	3 970	1 998	1	—	—	—	14	4	3 970	1 998
8) <i>Övriga .....</i>	54	30	230 203	203 433	58	17	122 727	125 789	112	47	352 930	333 222
Summa	112	60	433 787	377 844	128	52	802 078	790 431	240	112	1 235 865	1 168 275

I förestående sammanställning har grupp, inom vilken granskning verkställts i fem eller flera fall, redovisats som särskild grupp, medan däremot grupp, där mindre än fem företag granskats, hänförts till gruppen »Övriga». Till denna hava vidare hänförts rätetagare o. dyl., som icke på grund av rörelse kunnat föras till någon yrkesgrupp. S. k. familjebolag hava hänförts till resp. yrkesgrupper likaså nybildade bolag. Det är framförallt granskning av familjebolag, som givit anledning till de höga siffrorna för prövningsnämnden.

	Taxeringsnämnd		Prövningsnämnd		Summa	
	1931	1932	1931	1932	1931	1932
6) Övriga uppgifter.						
Antal förfrågningar hos banker.....	98	156	86	61	184	217
Antal utsända huvudlöneuppgifter...	—	1 613	—	—	—	1 613

Anmärkning.

Med anledning av de höjningar, som taxeringsnämnderna verkställt på grund av företagna utredningar, hava vederbörande skattskyldiga anfört besvär hos prövningsnämnden allenast i ett fall, där besvären dock endast gällde en förelupen felskrivning, varigenom klagandens nettointäkt av rörelse upptagits 4 500 kronor för högt. Prövningsnämnden biföll ifrågasvarande besvär och rättade sålunda nämnda felskrivning. Hos kammarrätten hava besvär anförts i nio fall, i vilka höjningar vidtagits med tillhopa 200 581 kronor statlig och 190 796 kronor kommunal taxering. Yrkandena i besvären gälla nedsättning med något 10 000-tal lägre belopp än nyssnämnda.

Taxeringsassistenten i Norrköping år 1933.

Statistisk sammanställning

över den granskning, som verkställts av assistenten under första halvåret 1933.

	Taxeringsnämnderna		
	1931	1932	1933
1) Antal handlagda ärenden..			
Ärenden från föregående år	—	103	162
Under året nytillkomna ärenden	238	380	280
Summa	238	483	442
Antal ärenden			
som föranlett åtgärd (yrkande).....	68	60	70
som ej föranlett åtgärd (utan anmärkn.)	103	112	115
som kvarstå för vidare utredning	67	311	257
Summa	238	483	442

	Taxeringsnämnderna					
	1931	1932	1933			
2) Bokföringsgranskning.						
A. Antal fall						
med anmärkning	30	19	28			
utan anmärkning	19	6	8			
Summa	49	25	36			
B. Höjning på grund av bokföringsgranskning.						
Statlig taxering	Kr. 495 000	Kr. 200 000	Kr. 403 000			
Kommunal taxering	461 000	178 000	384 000			
C. Anmärkningar beträffande bokföringsgranskning.						
I de fall, där bokföringsgranskning verkställdes under år 1933, har undersökning särskilt gjorts, huruvida dagskassor antecknats riktigt. Dessa bokföringsgranskningar hava därför blivit relativt tidsödande, vilket förklarar, att antalet granskningar icke blivit större.						
<hr/>						
	1931		1932		1933	
	Statl. tax.	Kom. tax.	Statl. tax.	Kom. tax.	Statl. tax.	Kom. tax.
3) Sammanlagd höjning, som för- anletts av:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
A. Deklarationsgranskning	925 000	810 000	434 000	378 000	698 000	634 000
B. Andra åtgärder	150 000	150 000	100 000	100 000	100 000	85 000
Summa	1 075 000	960 000	534 000	478 000	798 000	719 000
<hr/>						
	1931	1932	1933			
4) Övriga uppgifter.						
Antal förfrågningar hos banker	98	156	126			
Antal huvudlöneuppgifter	—	1 613	1 500			
Antal räntespecifikationer	867	—	c:a 2 200			
Antal meddelanden angående gälldräntor	2 500	—	c:a 8 000			
Summa	3 465	1 769	c:a 11 826			

Anmärkning.

Hos prövningsnämnden hava besvär anförts i fem fall, i vilka höjningar vidtagits med tillhopa 302 362 kronor statlig och 299 180 kronor kommunal taxering. I två av dessa fall avse både den vidtagna höjningen och besvären endast statlig taxering. Yrkandena i besvären hos prövningsnämnden gälla nedsättning med 170 921 kronor vid den statliga taxeringen och 166 749 kronor vid den kommunala taxeringen.

Taxeringsassistenten i Linköping år 1932.

Statistisk sammanställning

över den granskning, som verkstälts av assistenten under tiden den 16 februari—30 juni 1932, utvisande summan av till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt föreslagna höjningar i de taxerade beloppen.

	Summa Kr.
För stärbhus	50 000
» fastighetsägare:	
A) realisationsvinster.....	75 000
B) fastighetsprovisioner.....	20 000
C) räntor:	
a) för låntagare enligt egna uppgifter	50 000
b) » » » bank- »	15 000
c) » långgivare	150 000
» Diverse yrkesutövare	45 900
I följd av bokföringsgranskningar	103 600
» » » granskningar på hemställen av taxeringsnämnds- ordförande	100 000
För aktiebolag	142 300
	Summa 751 800

De för taxering till kommunal inkomstskatt föreslagna höjningarna hava uppgått till ett något mindre sammanlagt belopp än förestående.

Taxeringsassistenten i Borås år 1933.

Statistisk sammanställning

över den granskning, som verkstälts av assistenten under tiden den 10 mars—23 juni 1933, utvisande summan av till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt föreslagna höjningar i de taxerade beloppen.

	Summa Kr.
För realisationsvinst	17 500
» fastighetsägare:	
a) låntagare	158 630
b) långgivare	234 130
I följd av bokföringsgranskningar och förmögenhetsunder- sökningar	117 590
» » » kategorigranskning	38 950
Diverse	30 990
	Summa 597 790

De för taxering till kommunal inkomstskatt föreslagna höjningarna hava uppgått till omkring samma belopp som förestående.

Taxeringsassistenten i Eskilstuna år 1933.

Statistisk sammanställning

över den granskning, som verkställdes av assistenten under tiden den 9 mars—15 maj 1933, utvisande summan av till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt föreslagna höjningar i de taxerade beloppen.

	Summa Kr.
För fastighetsägare:	
a) realisationsvinster	53 960
b) låntagare	22 120
c) långgivare	100 000
d) reparationer	5 950
» Diverse rörelseidkare	152 440
I följd av förmögenhetsundersökningar och bokföringsgranskningar (därav på grund av granskningar på hemställen av taxeringsnämndsordförande 125 960 kronor)	
	148 970
För stärbhus	13 800
Diverse	10 510
	Summa 507 750

De för taxering till kommunal inkomstskatt föreslagna höjningarna hava beräknats till i runt tal 425 000 kronor.

Redogörelse

för taxeringens organisation i vissa utländska stater.

De sakkunniga hava under hösten 1930 företagit en resa till Danmark, Frankrike, Storbritannien och Tyskland för studerande av skatteförvaltningens organisation samt skattekontrollsystemet i dessa länder. I fråga om kontrollens anordnande har redogörelse för de viktigare bestämmelserna lämnats i den allmänna motiveringen.

Vad angår skatteförvaltningarnas organisation ansluter sig redogörelsen till under år 1930 rådande förhållanden. I Tyskland hava sedan dess flera betydelsefulla ändringar ägt rum, åsyftande att minska organisationens omfång och uppgifter. Lönereduceringar hava skett i Storbritannien och Tyskland.

Medan i sistnämnda båda länder lekmän deltaga i taxeringsbesluten och i Storbritannien delvis äga ensamma att besluta, är taxeringen i Frankrike och Amerikas Förenta Stater uteslutande anförtrodd åt yrkesmän. Då Frankrikes skatteförvaltning i stort sett är uppbyggd efter samma linjer som den engelska och tyska — dock utan något sådant särskilt hjälporgan för bokgranskning som Buch- und Betriebsprüfungsdienst eller Enquiry Branch — har redogörelsen för den franska skatteförvaltningen utelämnats. Däremot har — på grundval av lämnade upplysningar av Amerikas Förenta Staters härvarande handelsattaché samt med ledning av lagtext och annan tillgänglig litteratur — en redogörelse lämnats för den amerikanska skatteförvaltningen, som erbjuder ett särskilt intresse genom sin säregna och i vissa hänseenden högt utvecklade organisation.

I. Danmark.

Taxeringsmyndigheter.

Den statliga beskattningen regleras genom lagen den 10 april 1922 om inkomst- och formueskat. Lagen innehåller bland annat föreskrifter rörande taxering samt om organisationen av taxeringsmyndigheterna. Inom andra delar av landet än Köpenhamn och Fredriksberg verkställes taxeringen under samverkan mellan de kommunala myndigheterna och särskilt utsedda skatteråd. Skatterådets verksamhetsområde benämnes skattekrets. Finansministern äger bestämma skattekretsernas antal och omfattning. Varje skattekrets omfattar ett antal kommuner. Skatteråd består av minst tre ledamöter och tre suppleanter, vilka alla utses av finansministern. Om inom skattekretsen såväl jordbruk som annan näring utövas, skall tillses, att både jordbruket och andra näringar bliva representerade vid utseendet av ledamöter. Ledamöterna utses för en tid av sex

år och av dessa förordnar finansministern en till ordförande. Årligt arvode utgår till ordföranden med 1500 kronor samt till annan ledamot med 500 kronor.

Under överinseende av skatterådet företages inom varje kommun taxering av inom kommunen skattskyldiga. Dessa taxeringar verkställas å landet av kommunalstyrelsen (sogneraad). I städerna utses i regel särskilda taxeringsmän av kommunen. De taxeringar, som kommunernas representanter verkställa, betraktas endast såsom förslag. Skatterådet har att pröva dessa förslag samt att åsätta taxeringar.

Köpenhamn och Fredriksberg bilda egna skattekretsar. I Köpenhamn handhaves utredningen i taxeringsfrågor av ett särskilt skatteverk, det så kallade skattedirektoriatet, under ledning av en skattedirektör. Staden är indelad i 42 taxeringsdistrikt. Inom varje distrikt fungerar en nämnd, bestående av fyra utav staden valda ledamöter (ligningsmænd). Nämnden biträdes av tjänstemän hos skattedirektoriatet, så kallade taxerings-(lignings-)sekreterare, vilka förbereda ärendena samt föredraga desamma inför nämnderna. Skatterådet, som består av två av finansministern utsedda och fem kommunvalda ledamöter, har att pröva anförda besvär samt att i övrigt granska åsatta taxeringar. Skattedirektören är föredragande hos skatterådet. Alla ärenden förberedas inom skattedirektoriatet, innan de föreläggas skatterådet.

Även i Fredriksberg och åtskilliga andra stadskommuner biträda kommunala tjänstemän, som besitta erfarenhet och kunskaper i taxeringsfrågor, taxeringsmännen och skatterådet vid taxering.

Landsöverskatterådet har att dels avgöra anförda besvär över skatterådets beslut dels ock att verka för enhetlig och riktig taxering inom hela landet. För detta ändamål äger landsöverskatterådet att på eget initiativ granska och ändra åsatta taxeringar. Landsöverskatterådet består av elva ledamöter. Av dessa utses ordföranden och vice ordföranden av Konungen, fem ledamöter av finansministern och fyra av riksdagen utanför dess egen krets. Uppdragen såsom ordförande och vice ordförande äro närmast att jämställa med tjänster. Övriga ledamöter utses för en tid av sex år. Landsöverskatterådet biträdes av ett kansli under ledning av en kontorschef. Ledamöterna i rådet erhålla arvoden, som årligen bestämmas av riksdagen.

Finansministern äger utse särskilda bokföringssakkunniga konsulenter — en eller flera för varje amt — att bistå skatteråden och landsöverskatterådet vid utförandet av deras uppdrag.

Deklarationers avgivande och innehåll.

Genom allmän kungörelse anmodar taxeringsmyndigheten (kommunalstyrelsen, ligningskommissionen eller Köpenhamns skattedirektoriat eller Fredriksbergs kommuns ekonomiska förvaltning) årligen före den 15 januari alla dem, som skola påföras skatt i kommunen att avgiva deklARATION. Genom myndigheternas försorg utsändas deklarationsformulär till personer, som antagas vara skattskyldiga. Deklaration skall i allmänhet avlämnas inom utgången av januari månad, men den som enligt lag är skyldig att föra handelsböcker äger avgiva deklARATION senast den 15 februari.

De uppgifter, som skola lämnas i deklARATION, tjäna till ledning såväl för statlig taxering för inkomst och förmögenhet som kommunal taxering för inkomst.

I deklarationsformuläret skall inkomst och förmögenhet specificeras i grupper. Formuläret är vida mindre specificerat än det svenska. I stället plägar man i stor omfattning anmoda skattskyldiga eller vissa grupper av dessa att inkomma med mera ingående specifikation av inkomst och förmögenhet.

De, som enligt lag äro skyldiga att föra räkenskaper, ävensom skattskyldiga dödsbon, bolag, föreningar och andra institutioner skola vid deklARATIONEN foga räkenskapsutdrag. Underlåtenhet att lämna räkenskapsutdrag medför, att den försumlige påföres böter med tio kronor för varje dag från det taxeringsmyndighetens anmodan att inkomma med räkenskaper mottagits. Räkenskapsutdrag skola lämna upplysning om storleken av bruttoinkomsten genom försäljning, utgifter för varuköp samt värdet av varulagret vid beskattningsårets början och slut, varjämte årets driftskonton skola specificeras enligt förda huvudkonton.

Personer, som föra räkenskaper eller regelmässigt uppräta årsbalanser utan att vara därtill skyldiga, skola vid äventyr av vite efter anmaning av skatterådet eller landsöverskatterådet insända sådana räkenskaper eller balanser. Sistnämnda bestämmelse användes företrädesvis för erhållande av uppgifter av jordbrukare, småhandlare och hantverkare.

Uppgifter till ledning för annans taxering.

Skyldigheten att lämna uppgifter till ledning för annans taxering är principiellt mera omfattande än i Sverige. Dylika uppgifter skola lämnas till skatteråd eller landsöverskatterådet. Enligt statsskattelagen äro alla ämbetsmän och offentliga myndigheter, banker, försäkringsföretag, aktiebolag, kreditföreningar, sparkassor samt personer, som stadigvarande sysselsätta avlönade medhjälpare i sin verksamhet, skyldiga att på anfordran meddela alla de upplysningar, som kunna tjäna skatterådet och landsöverskatterådet till ledning vid taxeringen, såsom uppgifter rörande dödsbon, avlöningar, på namn inregistrerade obligationer samt om hypotek och dylikt. Personer, som förmedla affärer med värdepapper och på grund därav äro bokföringspliktiga, skola på anfordran lämna skattemyndigheterna de upplysningar rörande köp och försäljning av värdepapper, som kunna tjäna till ledning vid taxering. Vägrar någon att lämna begärd upplysning, hänskjutes frågan till finansministern, som avgör huruvida uppgiftsplikt föreligger i det särskilda fallet. Lämnandet av uppgifter kan framtvingas genom vite i dagsböter.

I Danmark föreligger i allmänhet icke någon ovillkorlig uppgiftsplikt till ledning för annans taxering utan endast en efter anmaning inträdande. I praxis torde emellertid ofta uppgifter angående avlöningar lämnas även utan anmaning. Beträffande vissa andra utbetalningar såsom aktieutdelningar lämnas uppgifter först efter anmodan, och sådan plägar icke regelmässigt utfärdas varje år. Kontrollen över banktillgodohavanden och ränteinkomster därå utövas i huvudsak på samma sätt som i Sverige. I och för kontroll över realisationsvinsters beskattning pläga fondhandlare eller åtminstone vissa av dessa årligen anmodas att lämna förteckning å kunder. Specificerade uppgifter begäras därefter, i den mån sådana anses behöfliga, av å sådan förteckning upptagna personer, vilka i regel först anmodas att specifikt uppgiva resultatet av gjorda försäljningar.

Vid skattekontrollen i Danmark använder man sig i stor omfattning särskilt inom landsöverskatterådet och i vissa städer av förmögenhetsuppgifterna. Man har funnit särskilt angeläget att utnyttja den möjlig-

het till kontroll, som uppkommer vid dödsfall, genom jämförelse med innehållet i bouppteckningar och arvskiftesinstrument. Obligatorisk skyldighet föreligger med hänsyn härtill för domstolar och testamentsexekutorer att snarast möjligt efter dödsfall meddela vederbörande taxeringsnämnd och skatteråd upplysning om avlidne persons förmögenhet, därest denna uppgår till minst 10 000 kronor, ävensom att på anfordran meddela de ytterligare upplysningar, som kunna lämnas, för bedömning av huruvida den avlidne avgivit oriktiga självdeklarationer. Fullgörandet av sådan skyldighet kan framtvingas genom vite i dagsböter.

I alla de fall, där arvingar enligt lag skola till vederbörande domstol lämna uppgift om arvskifte, skall sådan anmälan, såvida behållningen i boet ej understigit 10 000 kronor, ingivas i två exemplar. Domstolen överlämnar därefter det ena exemplaret till skatterådet i den krets, där den avlidne varit bosatt vid dödsfallet. Skatterådet skall lämna upplysning rörande arvslotterna till taxeringsmyndighet i den ort, där arvinge är skattskyldig.

Taxeringsarbetet.

Den kommunala taxeringsmyndigheten.

Den förberedande taxeringen i första instans utföres såsom nämnts å landet av kommunalstyrelse och i stad av särskilda taxeringsmän. Taxeringen verkställs med biträde och under överinseende av skatterådet, som har att verka bland annat för en jämn taxering. På ett förberedande sammanträde träffar skatterådet avgörande, i vilken ordning och efter vilka linjer taxeringsarbetet bör bedrivas, för att detsamma skall kunna utföras så enhetligt som möjligt inom skattekretsen. Skatterådet bör överlägga med skatteråd inom angränsande kretsar. Vid de kommunala taxeringsmyndigheternas sammanträden skall en ledamot av skatterådet närvara, vilken skall lämna anvisning rörande tolkning av skattelagen i överensstämmelse med av finansministern utarbetad vägledning, men han äger icke utöva rösträtt. Han har att tillse, att envar taxeras för hela sin inkomst och förmögenhet samt skall lämna de uppgifter rörande i kommunen skattskyldiga, vilka skatterådet förskaffat sig.

De personer, vilkas deklamationer taxeringsmyndigheten icke anser sig kunna godtaga, skola inkallas till taxeringsmyndighetens sammanträde för att lämna upplysningar. Underlåter skattskyldig att komma till sådant sammanträde eller att skriftligen lämna begärda upplysningar, äger taxeringsmyndigheten att uppskatta hans inkomst efter vad myndigheten prövar skäligt. I större kommuner kan taxeringsmyndigheten uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter att förhandla med den skattskyldige.

Den förberedande taxeringen skall vara avslutad före den 31 mars. Här-efter skall för offentlig granskning inom kommunen framläggas en lista, upptagande taxeringar beträffande dem, som icke inom föreskriven tid avlämnat självdeklaration. Samtidigt tillställas skattskyldiga, vilkas deklamationer icke följts vid taxeringen, underrättelse om avvikelser. I underrättelsen skall meddelas, att den skattskyldige uttryckligen har att i sina besvär angiva, huruvida han önskar beredas tillfälle att muntligen lämna uppgifter till skatterådet.

Under tiden från den 1 till den 15 april äger envar skattskyldig att till taxeringsmyndigheten i första instans anföra besvär över att annan skattskyldig undgått taxering eller taxerats för lågt. Under tiden från den

16 till den 30 april prövar taxeringsmyndigheten sådana besvär, därvid såväl den klagande som den skattskyldige skola lämnas tillfälle att lämna upplysningar och förklaringar. Dylika klagomål torde så gott som undantagslöst avse personer, vilka upptagits å nyssnämnda lista.

Skatterådet.

Skatterådet har att pröva anförda besvär över av taxeringsmyndigheten åsatta taxeringar samt att även i sådana fall, då besvär ej anförts, granska dessa och vidtaga erforderliga rättelser eller ändringar. Skatterådet äger bland annat att vidtaga generella förhöjningar av de taxeringar, som inom en kommun åsatts alla skattskyldiga eller grupper av skattskyldiga. Höjning av taxering, som påförts person, vilken avgivit självdeklaration, må dock icke vidtagas utan att den skattskyldige lämnats tillfälle att yttra sig. Likaså skall i regel taxeringsmyndigheten beredas tillfälle till förklaring, innan ändring vidtages. Skatterådets arbete med taxering skall vara avslutat inom augusti månad. Skatterådet har att till finansministeriet lämna uppgift om de personer, som enligt rådets mening gjort sig skyldiga till sådant förfarande att straffansvar kan följa.

Besvär över skatterådets beslut skola anföras hos landsöverskatterådet. Besvär rätt tillkommer, förutom skattskyldig, varje ledamot av skatterådet ävensom den kommunala taxeringsmyndigheten. Vidare äger skattskyldig klaga över att annan skattskyldig taxerats för lågt. Besvär till landsöverskatterådet skola i allmänhet anföras inom utgången av oktober månad.

Landsöverskatterådet.

Landsöverskatterådet är högsta instans i frågor rörande uppskattning av skattskyldigs inkomst samt angående värdesättningar. Avgörandet i sista hand beträffande andra frågor än nu nämnda, det vill säga tolkning av skattelagens bestämmelser rörande skattskyldighet, tillkommer de allmänna domstolarna. Ett ytterst ringa antal skatteärenden torde emellertid hänskjutas till domstolarna.

Utöver sin nu nämnda uppgift har landsöverskatterådet att självständigt och på eget eller finansministerns initiativ verkställa undersökning och kontroll av taxeringen över hela landet och i största möjliga omfattning söka rätta fel och oriktigheter. Landsöverskatterådet har sålunda att verka för en jämlik och enhetlig taxering inom landet. En särskild avdelning inom landsöverskatterådet, den så kallade ligningsavdelningen, handhar denna gren av rådets uppgifter. Denna avdelnings arbete består dels i en allmän undersökning av åsatta taxeringar på grundval av inom rådet utarbetad statistik över utfallet av varje års taxering rörande jordbruk dels ock i en revision av särskilda taxeringar av skattskyldiga, tillhörande olika förvärvsgrupper. Statistiken omfattar jordbruksfastighet med ett värde av högst 100 000 kronor och inkomst därav. Med denna statistik avses bland annat att erhålla en bild av, huru taxeringen av jordbruksinkomst bedrivits inom de olika skattekretsarna. Befinnes därvid att inom vissa skattekretsar de taxerade inkomsterna av jordbruk äro anmärkningsvärt låga, verkställs närmare utredning. Skattekontrollen inom landsöverskatterådet berör till avsevärd del jordbrukarna. Skattekontrollen är nämligen i stort sett inriktad på landsbygden och mindre städer, då taxeringen i Köpenhamn och de större städerna, där biträde av yrkesmän lämnas, icke är på långt när behäftad med lika stora brister

som taxeringen å landsbygden. Ett antal skattekretsar eller kommuner utväljas årligen för granskning. Avdelningen medhinner årligen att granska taxeringarna inom ett fåtal skattekretsar. Dessutom plägar man generellt granska deklARATIONER inkomna från storbhus för kontroll över den avlidnes taxeringar. Kontrollen omfattar därför i regel medelstora och mindre skattskyldiga nämligen, förutom jordbrukare, detaljhandlare samt hantverkare och andra smärre fabrikanter.

De metoder, som komma till användning vid kontrollen, överensstämna i princip med de å vissa håll här i landet använda. Utgångspunkt bildar vanligen förmögenhetsdeklarationerna. Sammanställning av förmögenhetsuppgifter, lämnade under ett flertal år, upprättas, och till underlättande härav hava formulär utarbetats. De skattskyldiga anmodas att å för ändamålet utarbetade tryckta blanketter lämna specificerade uppgifter angående storleken av tillgodohavanden i banker och andra penninginrättningar eller mot säkerhet av in-teckning eller annan pant utlånade medel m. m. samt redogörelse för, om skattskyldig bekommit arv eller utfallet försäkringsbelopp tillfallit honom. Vidare anmodas skattskyldig att redogöra för resultatet av försäljning av fast egendom jämte kostnader för inköp av sådan egendom samt att redogöra för de utgifter av extra ordinär art han kunnat åsamkas under beskattningsåret, såsom genom utbetalade understöd eller gåvor, ombyggnader, anskaffning av automobil m. m. Understundom anmodas skattskyldig att ifylla en blankett med specifikation av samtliga levnadskostnader. Bokföringsgranskningar äga givetvis rum men i jämförelsevis ringa omfattning.

Under år 1929 verkställdes genom ligningsavdelningens försorg förhöjningar i åsatta taxeringar beträffande 575 personer. Inberäknat böter eller måhända riktigare uttryckt straffskatter, som utgjorde omkring en tredjedel av beloppet, resulterade dessa höjningar i att ett ökat skattebelopp av 4 251 451 kronor påfördes. Härav belöpte å jordbrukare 521 162 kronor, å handlande, fabrikanter och hantverkare 490 973 kronor samt å andra skattskyldiga 391 133 kronor. Aterstående belopp 2 848 180 kronor, motsvarade eftertaxeringar och förhöjningar av taxeringar, som åsatts 47 avlidna personer. Det är då att märka, att eftertaxering verkställs för 10 år samt att straffskatt uttages även vid eftertaxering åsatt avliden. Vidare bör framhållas att i många fall skatteråden hänskjuta tveksamma och svårbedömliga fall till ligningsavdelningen.

Ligningsavdelningen upprättar förslag till ändring i åsatt taxering, vilket förslag delgives skattskyldig. Han äger därefter att framställa sina erinringar. Det slutliga avgörandet tillkommer landsöverskatterådet.

Ligningsavdelningen verkställer vidare uppskattning av förmögenhetsvärdet av såväl noterade som onoterade aktier och obligationer. Genom resor och personliga sammanräffanden med skatteråden söker avdelningen även i övrigt verka för en förbättrad taxering.

För utförande av granskning och undersökning i taxeringsfrågor biträdes ligningsavdelningen av ett kansli under ledning av en kontorschef. Personalen utgöres dels av vid landsöverskatterådet anställda tjänstemän, utgörande mellan 10 och 15 personer förutom kontorspersonal, dels av i statsförvaltningen anställda, som biträda mot arvode, dels ock av yrkesrevisorer, vilka likaledes avlönas genom arvode. Sammanlagda antalet tillfälligt anställda personer belöper sig till mellan 100 och 150. Granskarna hava i regel avlagt juridisk eller nationalekonomisk examen. Även räkenskapsgranskningar anförtros i allmänhet till dessa statstjänstemän, medan yrkesrevisorer anlitas i undantagsfall. De årliga utgifterna

för landsöverskatterådet, inberäknat utgifter för den dömande verksamheten, belöpa sig till omkring 500 000 kronor.

Statens årliga utgifter för taxeringsarbetet kunna beräknas till 3 miljoner kronor, medan skatteinkomsten belöper sig till cirka 100 miljoner kronor, därav 70 miljoner kronor inkomstskatt. Emellertid bör ihågkommas, att Köpenhamn och vissa andra städer årligen anslå mycket avsevärda belopp för taxeringen.

Den kommunala taxeringen förrättas visserligen med ledning av de självdeklarationer, som avgivas för statlig beskattning, samt av de taxeringsmän, som förrätta den förberedande statliga beskattningen, men skatteråden och landsöverskatterådet utöva icke något som helst inflytande på denna taxering.

Främst genom att den yrkesmässiga sakkunskapen praktiskt taget icke finnes företrädd inom skatteråden lida dessas arbeten av ojämnheter och brister. I ett den 6 oktober 1925 dagtecknat yttrande till skattedepartementet i anledning av ett förslag till vissa ändringar i statsskattelagen anförde landsöverskatterådet bland annat följande. Genom den över jordbrukarnas taxering upprättade statistiken har konstaterats, att taxeringarna av jordbrukare av samma storleksordning äro mycket olika inom skilda skattekretsar, varjämte det visat sig föreligga stora olikheter i behandlingen av i ekonomiskt hänseende likställda jordbrukare inom en och samma skattekrets. Samma ojämnheter och olikheter föreligga beträffande andra förvärvsklasser, även om detta icke kunnat statistiskt påvisas. Med avseende å antalet avgivna självdeklarationer och behandlingen av sådana skattskyldiga, som icke fullgjort sin deklarationsplikt, har man jämväl iakttagit stora olikheter mellan respektive skattekretsar och kommuner, och samma ojämna förhållande har konstaterats i fråga om antalet skattskyldiga, som medtagits vid taxering. Både i förhållande till befolkningens storlek, till antalet kommunalt skattskyldiga och till antalet fastigheter har procenttalet för enskilda kommuner och skattekretsar visat så stora avvikelser, att detta endast kan förklaras av den avsevärda olikheten i de av de taxerande myndigheterna använda metoderna.

Taxeringsväsendet å landet samt i många städer torde alltjämt vara behäftat med stora brister. Detta förhållande framgår även därav att, efter vad det visat sig vid behandlingen av taxering utav avlidna personer, stora belopp kommit att undandragas taxering. Trots att vid den kontroll, landsöverskatterådet utövade, icke alls några sådana ingående och av särskilt sakkunniga verkställda undersökningar företogs, som förekomma i exempelvis Amerikas Förenta Stater, Storbritannien och Tyskland, samt det granskade materialet icke varit särskilt omfattande, hava även i övrigt stora höjningar vidtagits.

Taxeringsarbetet i Köpenhamn.

Om sålunda organisationen av taxeringsväsendet å landet vidlades av betydande svagheter, är taxeringsväsendet i Köpenhamn ordnat efter mera moderna principer. Allmänt erkännes, att taxeringen i Köpenhamn verkställles på ett ojämförligt mycket mera tillfredsställande sätt än i landets övriga delar och framför allt än å landsbygden.

Organisationen av Köpenhamns skattedirektoriat förete flera likheter med det sätt, varpå beskattningsväsendet ordnats i Stockholm. Direktoriatet, som ledes av skattedirektören och två vice skattedirektörer, är uppdelat å en central förvaltning och en så kallad roteförvaltning. Den

centrala förvaltningen består utom av ett centralkansli av fyra underavdelningar, nämligen en avdelning för taxeringen samt tre kontor, ett för fastighets- och motorskatter, ett räkenskapskontor och ett kontrollkontor. Roteförvaltningen handhar bland annat uppbörd och indrivning av utskylder.

I och för taxering indelas Köpenhamn i 42 distrikt. Taxeringsarbetet utföres av taxeringssekreterare till ett antal av 40. Arbetet fördelas mellan dessa i huvudsak enligt följande linjer. Deklarationsmaterialet indelas i två grupper, en för allmän taxering och en för så kallad räkenskapstaxering. Till förstnämnda grupp hänföres enklare deklARATIONER främst sådana, som avgivits av arbetare och andra mindre löntagare, medan till den senare gruppen avdelas icke endast deklARATIONER av bokföringsskyldiga och andra rörelseidkare utan jämväl mera svårbedömliga och ur fiskalisk synpunkt viktiga deklARATIONER i övrigt. De äldre och mera rutinerade och kunniga taxeringssekreterarna handhava räkenskapstaxeringen. Materialet uppdelas så, att så vitt möjligt samma arbetsböda kommer att åvila samtliga taxeringssekreterare. Inom varje taxeringsdistrikt tjänstgöra sålunda flera tjänstemän och varje tjänsteman har att biträda flera taxeringsnämnder. Nämnderna fatta sedermera beslut i taxeringsfrågor. I allmänhet inskränker sig varje nämnds sammanträden till ett eller två jämförelsevis kortvariga sådana.

Deklarationsmaterialet förvaras i akter så, att deklARATIONER för de senaste åren för en och samma skattskyldig inläggas i en akt, å vilken anteckningar föras rörande den skattskyldiges taxeringar samt personliga och andra förhållanden, som kunna hava betydelse för taxeringen.

I fråga om bokföringsskyldiga begäras utförliga specifikationer ur räkenskaperna såsom avskrift av varukonto, utvisande de i samband med räkenskapsavslutningen företagna bokföringar och kontots lagerbehållning, över månatliga inköp och försäljningar under de två sista åren samt specifikation i huvudposter av driftskostnaderna. Vidare plägar man begära upplysning om, efter vilka grunder varulagret bokförts, samt om de in- och utländska tillgodohavanden och skulder, som upptagits i de två senaste årens balansräkningar, ävensom redogörelse för företagna avskrivningar. Granskning av räkenskaperna i original företages icke i större utsträckning. En bidragande orsak till sistnämnda förhållande torde vara att såsom villkor för anställning som taxeringssekreterare uppställts juridisk examen, medan yrkesutbildade bokgranskare icke anställts vid skatteavdelningen. Emellertid har man sökt ersätta denna brist genom den praktiska erfarenhet tjänstemännen bibringas. Givet är emellertid att härigenom den mera grundliga teoretiska utbildning, som erfordras för verkställande av mera komplicerade bokgranskningar, icke kunnat förvärvas eller ersättas.

I övrigt torde man inom skattedirektoriet huvudsakligen använt sig av samma kontrollmetoder, som de i landsöverskatterådet använda. Förmögenhetsjämförelser samt andra jämförelser med under äldre år avgivna deklARATIONSUPPGIFTER användas sålunda i stor omfattning.

II. Storbritannien och Norra Irland.

Beskattningsmyndigheterna och deras organisation.

Bestyret med taxeringen är enligt engelsk lagstiftning överlämnat åt ett stort antal olika myndigheter och personer, såväl statliga tjänstemän som lekmän, utsedda bland de skattskyldiga. Systemet är till synes ganska invecklat, i det att skilda personer skola verkställa taxeringar inom de olika inkomstgrupperna (schedules). Efter hand har det egentliga arbetet med taxeringen kommit att överflyttas på statstjänstemän de s. k. inspectors of taxes (skatteinspektörer). Formellt ligger dock befogenheten att fatta beslut i taxeringsfrågor alltjämt kvar hos lekmän eller rättare hos av lekmän bestående nämnder. I vissa undantagsfall hava tjänstemän (inspectors) eller av tjänstemän bestående organ (bodies of special commissioners) tillerkänts beslutanderätt i taxeringsfrågor.

Det statliga organ, som utövar ledning och uppsikt över inkomstbeskattningen benämnes *the Board of Inland Revenue* eller förkortat the Board. *The commissioners of Inland Revenue*¹ bilda tillsammans eller två i förening the Board. Myndigheten har att tillse, att inga fel uppkomma i någon del av landet vid tillämpning av inkomstskattelagstiftningen. För sådant ändamål utövar myndigheten inspektion och kontroll över densamma underställda inspectors, vilka dels arbeta inom själva ämbetsverket dels äro stationerade inom de olika skattedistriktet. De lokala commissioners (general c. och additional c.), vilka äro oavlönade lekmän, äro visserligen i sitt arbete oberoende av the Board, men denna myndighet har att för vinnande av enhetlig lagtillämpning fästa de lokala commissioners uppmärksamhet på frågor rörande ny lagstiftning eller ny rättstillämpning ävensom att underlätta taxeringen genom anvisningar och fastställande av formulär. Ehuru som sagts de myndigheter, som hava att fatta beslut i taxeringsfrågor, äro fullt oavhängiga från the Board, torde det dock genom den faktiska makt i fråga om taxeringar, som tillkommer de ämbetsverket underställda skatteinspektörerna, vara på ett tillfredsställande sätt sörjt för enhetligheten i taxeringsförfarandet.

The commissioners of Inland Revenue äro till antalet 5 och utses av regeringen. En av dem är ordförande och en vice ordförande. De stå under finansministeriets (the Treasury) ledning och kontroll.

The Board har även andra uppgifter än sådana, som beröra inkomstbeskattningen, såsom uppsikten över arvsbeskattning och stämpelbeskattning. De avdelningar inom verket, som närmast syssla med inkomstbeskattningen, äro *the Office of special commissioners, Secretaries office* och *Chief inspectors office*.

Förstnämnda avdelning består av 8 *special commissioners*, vilka på sätt här nedan närmare omförmäles, hava att besluta i vissa taxeringsfrågor och avgöra besvär över taxeringar, samt därjämte av cirka 115 biträdande tjänstemän. *Secretaries office* består av cirka 90 tjänstemän, av vilka 21 äro auktoriserade revisorer (chartered eller incorporated accountants). *Chief inspectors office* består, förutom av en chief inspector och två deputy

¹ Benämningen commissioners användes å fyra slag av taxeringsfunktionärer. Statliga tjänstemän äro the c. of Inland Revenue, som utöva ledningen över skatteförvaltningen, och the special c., som handlägga vissa speciella taxeringsuppgifter i första instans samt bilda besvärinstans. General c. och additional c. äro lekmän och ingå i olika beskattningsnämnder.

chief inspectors, av 26 principal inspectors, 47 senior inspectors, 90 inspectors of higher grade samt av 5 inspectors.

Såsom redan nämnts har rätten att besluta i taxeringsfrågor tillagts beskattningsnämnder, vilka bestå av personer utsedda bland de skattskyldiga. Sådan organisationen av dessa är bestämd enligt de olika finansakterna, vilar denna alltjämt på de principer, som gällde redan enligt 1842 års finansakt.

I skattehänseende är landet indelat i taxeringsområden (divisions). Inom varje sådant område står taxeringen under överinseende av *the general commissioners*. I regel utses 7 general commissioners för varje division (lägst 3 och högst 7) och dessa 7 personer bilda tillsammans the body of general commissioners, och de äro enligt författningen ansvariga för taxering och uppbörd inom sitt område. På sätt förut omförmäls äro general commissioners teoretiskt sett fullt oberoende av det centrala skatteverket och någon gemensam myndighet över dessa commissioners finnes icke.

The general commissioners utsågos ursprungligen av taxeringsmännen för grundskatten (the land tax commissioners). Uppkomna luckor fyllas genom general commissioners själva bland personer, som utsetts till suppleanter. I vissa större städer gälla särskilda bestämmelser angående val av taxeringsmän. För valbarhet fordras viss förmögenhet och till general commissioners utses i allmänhet framstående jordägare eller affärsmän inom distriktet.

General commissioners utse såsom biträde en av staten avlönad clerk. Till clerk utses vanligen en praktiserande jurist. Vidare utse general commissioners för taxering av inkomster under schedule D s. k. additional commissioners samt för taxering av inkomster under schedules A, B och E taxeringsmän (assessors). Taxeringen av inkomst under schedule C handhaves av särskilda personer. General commissioners viktigaste funktion är emellertid att behandla och avgöra besvär, som anföras över taxeringar, åsatta av additional commissioners och assessors.

I Norra Irland, där commissioners icke utses, utföra the special commissioners nu nämnda funktioner.

General commissioners utse additional commissioners samt äga uppdelade dessa på kommittéer med minst 2 och högst 7 commissioners i varje (i regel 3 commissioners i varje kommitté). Sådan kommittés verksamhetsområde är socken eller rote. General commissioners kunna själva tjänstgöra som additional commissioners. De hava att granska deklARATIONER samt att åsätta taxeringar, avseende inkomst under schedule D. I sitt arbete biträdas de av förenämnda clerk, vilken i den mån inspectors arbete underkastas granskning å nämndens vägnar genomgår taxeringslängderna. Hans viktigaste göromål är att tjänstgöra såsom sekreterare och lagkunnigt biträde åt general commissioners vid behandlingen av besvärssärenden.

I vissa distrikt utses icke additional commissioners, utan general commissioners utöva själva de funktioner, som tillkomma additional commissioners. Har så skett, äga icke de commissioners, som åsatt taxeringen, att deltaga i avgörandet av besvär över av dem påförda taxeringar.

Assessors utses årligen i regel en för varje socken. De uppbära ersättning för sitt arbete av statsmedel. Vanligen tjänstgöra uppbördsmännen (collectors) såsom assessors.

The special commissioners äro i motsats till de lokala commissioners och assessors statliga tjänstemän inom the Board i London. Vissa av dem resa omkring i landet och besöka var och en de större platserna omkring två

gångar årligen. De hava icke någon generell befogenhet att utöva inspektion eller ledning över taxeringen, utan deras uppgift består i att handhava taxering m. m. inom vissa bestämda områden samt att avgöra besvär.

En person, som åtnjutit under schedule D beskattningsbar inkomst, är berättigad, därest framställning härom göres i deklaration, att taxeras av special commissioners, något som dock förekommer mera sällan. Dessa hava jämväl att åsätta taxering till surtax. Härigenom har man tillskapat möjlighet för större skattskyldiga samt framför allt för affärsidkare att taxeras av en central ämbetsmyndighet i stället för av en lokal nämnd, inom vilken konkurrenter till den skattskyldige kunna hava säte och stämma.

Vidare hava en del speciella taxeringsuppgifter i och för ett enhetligt taxeringsförfarande lämnats special commissioners. De hava sålunda att behandla taxeringar av järnvägsföretag samt hos dessa anställda personer ävensom av vissa under schedule C skattepliktiga inkomster.

Den säkerligen mest omfattande och viktigaste uppgiften för special commissioners är att handlägga och avgöra besvär. Det tillkommer dem att träffa beslut i anledning av besvär över taxeringar åsatta av dem själva samt, för den händelse skattskyldig påyrkar detta, över taxeringar under schedule D, åsatta av de lokala myndigheterna. I stor omfattning utnyttjas denna centrala besvärinstans. Såsom nämnts pläga vissa av special commissioners närmast i och för prövning av besvär besöka större orter inom riket. Härigenom vinnes möjlighet att utan förorsakande av större omak för de skattskyldiga komma i personlig kontakt med dessa. Special commissioners äga att två tillsammans avgöra besvär.

Beträffande rekryteringen torde böra nämnas att special commissioners utses av finansministeriet och att ungefär hälften av dem äro personer med erfarenhet såsom taxeringstjänstemän, medan de återstående äro personer med erfarenhet inom domarverksamheten eller inom statsförvaltningen eller såsom yrkesrevisorer.

Det egentliga taxeringsarbetet i första instans utföres av skatteinspektörer (inspectors of taxes). De lokala inspektörerna jämte dem underlydande personal förbereda och utreda taxeringsfrågorna och lämna förslag å taxeringar. Samtliga inspektörer äro tjänstemän i Board of Inland Revenue samt tillsättas av finansministeriet. Närmast under commissioners fungerar the chief inspector såsom chef för inspektörerna. Inspektörer inom de högre graderna utöva inspektion och kontroll över de lokala inspektörerna samt hava understundom sig anförtrodda vissa specialuppgifter. I motsats till de lokala inspektörskontorens chefer äro de högre tjänstemännen i regel stationerade i London inom Board of Inland Revenue.

Enligt gällande lagstiftning hava skatteinspektörerna närmast att såsom kronans representanter övervaka och deltaga i taxeringen. 1842 års Income tax act lämnade dem en tämligen begränsad makt, i det att systemet vilade på den principen, att taxeringen skulle utföras av lokala nämnder och av dessa utsedda taxeringsmän, medan inspektörernas deltagande i taxeringsarbetet var av jämförelsevis ringa betydelse. Inspektören hade befogenhet att kontrollerande följa taxeringen och att påyrka höjningar, men de lokala lekmännen ägde rätt att fatta alla beslut och deras befogenheter voro mycket vidsträckta. Steg för steg, de senaste årtiondena allt snabbare, har genom förhållandenas makt utövningen av de befogenheter, som enligt lagen tillkomma de lokala commissioners och av dem utsedda tjänstemän, faktiskt övergått å inspektörerna. Härtill har medverkat den ofantliga ökningen av antalet skattskyldiga, införandet av

nya invecklade rättsbestämmelser bland annat rörande inkomstdifferentering och avdragsrätt samt behovet av ingående deklarationskontroll. Svårigheterna hava efter hand växt nämnderna över huvudet och de lokala commissioners hava tvingats att lämna sitt tysta medgivande till att en avsevärd del av arbetet utföres av inspektörerna, vilka såsom i författning och praxis tränade yrkesmän och väl skickade att förhandla direkt och utan formaliteter med de skattskyldiga kunnat komma till rätta med svårigheterna i det invecklade systemet. Inspektören har sålunda blivit huvudpersonen i fråga om taxeringen. Då inspektören är underställd the Board of Inland Revenue kan en enhetlig ledning över taxeringsarbetet i första instans utövas. Å andra sidan äro de två slag av myndigheter nämligen the body of the general commissioners och the body of the special commissioners, hos vilka skattskyldig äger anföra besvär i händelse av missnöje över av inspektören åsatt taxering, fullt oberoende av denne.

Landet är uppdelat i omkring 720 inspectorsdistrikt, medan antalet primära taxeringsområden (parish) utgör cirka 3 000. Inspektörskontoret inom varje sådant distrikt förestås av en inspektör, som vanligen vid sin sida har biträdande inspektörer (attached inspector och assistant inspector), kontorstjänstemän (staff officers, tax officers och clerks) samt stenoografer. Kontorens inbördes storlek växlar ej obetydligt. Medan å landsbygden förlagda kontor ofta sakna biträdande inspektörer, uppgår å flertalet kontor i storstäderna antalet sådana inspektörer till 2—4. Antalet kontor uppgår i London till närmare 100 och i vardera av två städer med ungefärligen Stockholms befolkningssiffra, nämligen Sheffield och Leeds, till cirka 10. I genomsnitt torde ett inspectorsdistrikt omfatta omkring 70 000 innevånare. Antalet skattskyldiga personer inom distriktet är givetvis betydligt lägre.

Sedan assessor upprättat förteckning å de personer inom socknen — inspectorsdistrikt omfattar i regel flera socknar — som böra taxeras, överlämnas denna förteckning till inspektören. Efter det förteckningen genom inspektörens försorg kompletterats, anmanas de skattskyldiga genom utsända deklarationsformulär samt genom kungörelser, anslagna å offentliga platser, att avgiva deklARATION. Ett stort antal olika deklarationsformulär användas därvid. Medan anmaningar att avgiva deklARATION för income tax undertecknas av inspektören, äro anmaningar att avlämna deklARATION för sur tax undertecknade av representant för special commissioners.

Genom att anmaningarna utsändas successivt fördelas taxeringsarbetet under en längre tidsperiod.

Inkomna deklARATIONER och uppgifter granskas och kompletteras genom inspektörens försorg. Alla erforderliga utredningar verkställas genom honom. I stor omfattning föras muntliga förhandlingar med de skattskyldiga. Anvisningarna till deklarationsformulären uppmana de skattskyldiga att sätta sig i förbindelse med inspektören och av honom erhålla anvisningar för deklARATIONENS upprättande. Arbetet å inspektörskontoret fördelas enligt inspektörens avgörande. I regel torde en fördelning ske efter sakliga grunder — ej efter territoriella — så att exempelvis taxering av löntagare behandlas av vissa personer, taxering av fastighet av andra etc. Inspektören själv handhar mera svårbedömliga fall framför allt rörelseidkares taxering. I stor utsträckning avfordras de skattskyldiga kompletterande förklaringar, specifikationer och utredningar. I fråga om taxering av rörelseidkare äga förhandlingarna i regel ej direkt rum med

den skattskyldige utan med den revisor (accountant), som biträtt den skattskyldige med räkenskapernas och deklarationens upprättande. Lämnas ej tillfredsställande utredning, företagas bokföringsgranskningar. Dessa verkställas i fall, där mindre omfattande undersökningar krävas, genom inspektören, medan i mera omfattande eller invecklade fall inspektören anhåller, att granskning skall utföras genom en central granskningsmyndighet den s. k. Enquiry branch of Board of Inland Revenue.¹

Inspektören har att, efter verkställd deklarationsgranskning och utredning i övrigt, upprätta förslag till taxering. Enligt vad ovan nämnts har assessor att i fråga om taxering under schedule D avgiva taxeringsförslag. Denna bestämmelse tillämpas i regel icke, åtminstone ej i de större städerna. Emellertid kan assessor äga Orts- och personkänedom inom vederbörande socken och i sådana fall utnyttjas givetvis densamma, i det att assessor erhåller tillfälle att lämna upplysningar.

De formella besluten fattas därefter av nämnderna. Åtminstone i de större städerna inskränker sig nämndens arbete till ett enda sammanträde, som i regel varar ett par timmar. Därvid genomgås endast tvistiga fall. Ofta inställa sig ett mindre antal skattskyldiga vid dylika sammanträden för att personligen framlägga sina synpunkter samt eventuellt komplettera till inspektören lämnade utredningar.

Efter det taxeringarna sålunda fastställts, införas desamma i längder. Notifikationer med förklaring rörande taxering och angivande av avdrag och skattebelopp utsändas till de skattskyldiga.

Å inspektörskontoren förvaras deklARATIONER och andra handlingar för de sex senaste åren i akter, en avseende varje särskild skattskyldig. Dessa akter innehålla jämväl anteckningar rörande taxering. Härigenom erhålles ett värdefullt kontroll- och jämförelsematerial, som givetvis utnyttjas vid taxeringsarbetet. Dylika akter överlämnas till inspektör för annat taxeringsdistrikt, därest skattskyldigs taxeringsort ändras. Akterna registreras å kortregister.

De lokala inspektörerna intaga i sitt arbete en självständig ställning. Emellertid utövas givetvis inspektion och kontroll över deras arbete. Denna inspektion handhaves av s. k. inspecting officers vanligen med tjänstegrad såsom senior inspectors. En sådan senior inspector utövar kontroll över 10—15 lokala inspektörer. Såsom en egendomlighet må framhållas, att man för undvikande av att en yngre tjänsteman skall komma att kontrollera en äldre, tilldelar dessa inspecting officers icke sammanhängande områden utan ett visst antal inspektörsområden, vilka ofta äro spridda över olika delar av landet. Särskilda åtgärder för vinnande av enhetlig taxering inom ett större område, exempelvis en storstad, har icke på denna väg vidtagits.

Över dessa inspecting officers stå principal inspectors. En principal inspector utövar kontroll över dels ett antal lokala inspektörer dels ock ett antal inspecting officers. Därjämte anförtros en principal inspector en särskild specialuppgift inom taxeringen. Denna specialuppgift består regelmässigt i att tillhandagå med upplysningar och utredningar inom ett sakligt område, som han särskilt behärskar. Flertalet sådana inspektörer hava såsom specialområden viss näringsgren, exempelvis bryggerier, kolgruvor, bomullsindustri etc., medan andra på sin lott erhållit utländska företag, i utlandet bosatta personers taxering, behandling i taxeringshänseende av försäkringsföretag eller kooperativa företag.

Taxeringstjänstemännens antal är ganska stort. Antalet inspektörer av

¹ Se sid. 100—102.

olika grader, inräknat omkring 25 kvinnliga biträdande inspektörer, utgjorde år 1930 1 720 och till kontorspersonal hörande (clerical staff) utgjorde 10 821, vadan sammanlagda personantalet uppgick till 12 541. Antalet lokala inspektörskontor utgjorde nämnda år 717 med omkring 1 500 inspektörer och biträdande inspektörer. Antalet principal inspectors utgjorde 50 och senior inspectors 250. Till förenämnda Enquiry branch hade avdelats dels 43 inspektörer, nämligen 1 principal inspector, 12 senior inspectors och 30 inspectors av högre grad, dels ock 21 inom secretaries office anställda revisorer (accountants). Denna personal har numera något ökat.

Clerical staff består av 98 staff officers, 877 tax officers av högre grad, 1 754 tax officers, 3 816 tax clerks samt 794 skrivbiträden och 650 stenografer ävensom cirka 2 800 extra tjänstemän och skrivbiträden.

Olika kompetensfordringar gälla för att antagas till inspector och till clerk. För att vinna anställning som tax clerk fordras avlagd allmän skolexamen (general examination, som ej fullt motsvarar realskolexamen). För vinnande av befordran till tax officer äger clerk efter 3 års praktisk tjänstgöring avlägga examen med skriftliga prov i skattelagarna och deras praktiska tillämpning. I dessa prov ingår emellertid ej bokföringskunskap. Därest clerk därefter avlägger ytterligare examensprov, kan han befordras till inspektör, men i praktiken förekommer detta ytterst sällan. Årsavlönningarna, dyrtidstillägg inräknat, utgjorde år 1930 för clerk 90—270 pund, för tax officer 300—360 pund för tax officer av högre grad 420—550 pund och för staff officer 550—670 pund.¹

En gång årligen antagas erforderligt antal biträdande inspektörer. För detta ändamål anordnas särskild inträdesprövning med sökande. För rätt att avlägga sådana inträdesprov fordras 4 års studier vid universitet samt att sökande där avlagt examen. Antalet platser är begränsat och vanligen kan man icke antaga samtliga godkända sökande till biträdande inspektörer. Efter 18 månaders tjänstgöring, under vilken tid biträdande inspektör jämväl har att genomgå teoretisk utbildning vid anordnade eftermiddagskurser, har han att avlägga en preliminär examen, omfattande inkomstskattelagstiftningens teori och tillämpning samt prov i bokföringskunskap. För fortsatt anställning fordras avlagd godkänd preliminär examen. Har aspirant underkänts äger han dock ännu en gång undergå proven. Efter avlagd preliminär examen fortsätter biträdande inspektörs utbildning såväl praktiskt som teoretiskt. Särskilda utbildningskurser skola därvid följas. Efter sammanlagt tre års tjänstgöring från första anställningen underkastas biträdande inspektör en slutlig examen (commission examination), varefter han befordras till inspektör.

Inspektörer och andra statliga taxeringstjänstemän samt omförmälda revisorer äga icke att mot ersättning biträda skattskyldig i frågor rörande dennes beskattning.

I årsavlönning utgick år 1930 till inspektör 245—670 pund, till inspektör av högre grad 715—899 pund, till senior inspector 950—1 100 pund, till principal inspector 1 205 pund till deputy chief 1 404 pund och till chief inspector 1 686 pund.

Sammanlagda avlöningsbeloppet till taxeringstjänstemännen för år 1930 kan beräknas till i runt tal 4 100 000 pund, därav till inspektörer 1 245 000 pund, till förenämnda revisorer (accountants) 18 400 pund samt till personer, tillhörande clerical staff 2 834 500 pund.

¹ Personalens storlek och avlönningarna avse år 1930. Sedermera hava avlönningarna i samband med de allmänt vidtagna lönesänkningarna i Storbritannien något nedgått.

Till nu omförmälda kostnader komma avlöningar till commissioners och andra inom the Board anställda, med taxeringsarbetet sysselsatta tjänstemän, utgifter för de lokala nämnderna, lokalhyror och resekostnader samt utgifter för uppbörd och redovisning. Samtliga utgifter för income tax och surtax torde kunna beräknas till i runt tal 6 600 000 pund. Statens inkomst av nämnda båda skatter utgjorde för skatteåret 1928/1929 i runt tal 293 000 000 pund, därav av income tax 237 000 000 pund och av surtax 56 000 000 pund, vadan kostnaderna utgjorde omkring $2\frac{1}{4}$ procent av skatteinkomsten.

I och för ett riktigt bedömande av kostnaderna för taxeringsarbetet bör ihågkommas å ena sidan det mycket vidlyftiga tekniska arbete det engelska beskattningssystemet förorsakar och å andra sidan att antalet taxerade personer är jämförelsevis lågt till följd av avdragssystemet. Antalet personer, vilka blevo föremål för behandling i och för taxering under sist-nämnda skatteår, beräknas till 5 miljoner. Av dessa blevo omkring 2 150 000 personer påförda inkomstskatt, 95 600 personer med en sammanlagd inkomst av 531 300 000 pund blevo år 1927/1928 påförda sur-tax. Antalet personer, som taxerades för en inkomst överstigande 50 000 pund, utgjorde 497 med en sammanlagd inkomst av 50 814 000 pund.

De omdömen, som för de sakkunniga avgåvos rörande de engelska skatteinspektörerna, gingo i en för dessa mycket förmånlig riktning. Representanter för skattskyldiga uttalade sålunda att inspektörerna med sakkunskap och takt fullgjorde sitt svåra och grannliga värv samt att de åtnjöto allmänhetens förtroende och respekt. Det ligger i sakens natur att ett arbete sådant som skatteinspektörernas, helst dessa uppenbarligen icke tvekade att påfordra ingående upplysningar rörande ömtåliga spörsmål, icke kan fullgöras utan framkallande av några slitningar. Emellertid vill det synas som om sådana slitningar varken varit särdeles många eller svårartade. En bekräftelse på att denna uppfattning är riktig lämnas av en kungl. kommission för revidering av inkomstskattelagstiftningen, som i sitt utlåtande den 11 mars 1920 starkt underströk såväl skatteinspektörernas förtjänster som fördelarna med gällande taxeringsorganisation, inom vilket väl utbildade och erfarna tjänstemän utförde det egentliga arbetet, medan lekmännen, general commissioners, bildade en mellan den skattskyldige och taxeringstjänstemännen placerad säkerhetsvakt.

Vad slutligen angår den centrala bokgranskningsavdelningen (Enquiry Branch) hänvisas till redogörelsen å sid. 100—102.

III. Tyska Riket.

Skatteförvaltningen.

Allmän översikt.

Den tyska skatteförvaltningens uppgifter äro synnerligen omfattande. Alla slag av skatter även tullar och förbrukningsavgifter hava sammanförts under en gemensam förvaltning. De lokala förvaltningsenheterna hava icke blott att fastställa taxeringar eller skattepåföringar utan hand-hava jämväl bestyret med uppbörd och indrivning. Vidare hava med skatteförvaltningen förenats en del andra finansiella uppgifter såsom

förvaltningen av riket tillhörig fast egendom och rikets byggnadsverksamhet m. m.

Skatteförvaltningens uppgift i fråga om taxering är icke inskränkt till att i de särskilda fallen fastställa vad den skattskyldige har att betala (*Steuerermittlung*). Skatteförvaltningen har nämligen därjämte att för behörigt fullgörande av den envar åliggande skattskyldigheten utöva tillsyn över att de *särskilda förpliktelser*, som ålagts vissa skattskyldiga, behörigen fullgöres. Denna särskilda kontroll (*Steueraufsicht*) utövas förnämligast för att tjäna statens skatteintresse beträffande förbrukningsavgifter — såsom skatter å öl, socker och tändstickor — samt omsättningsskatten, men kunna även direkt tjäna att garantera ett riktigt utgörande av skatter å inkomst och förmögenhet. Särskilt utövas en sådan kontroll över personer, som utöva närings- eller annan verksamhet. Genom denna särskilda granskning avses dels att förbereda fastställandet av den skattepliktiga inkomsten för året, dels att trygga en riktig taxering framdeles, dels ock att utröna huruvida redan åsatta taxeringar äro riktiga. Den gemensamma skatteförvaltningen möjliggör uppenbarligen att iakttagelser gjorda vid tillsyn kunna utnyttjas jämväl vid fastställandet av andra skatter eller avgifter än dem tillsynen närmast avsett.

Den tillsyn, som utövas över skattskyldiga i och för inkomstbeskattningen, utföres främst av en av riksförvaltningsministern ledd bokföringsgranskningsavdelning, den så kallade *Buch- und Betriebsprüfungsdienst*, för vilken redogörelse lämnats i det följande. Tillsynen är icke begränsad till skattskyldiga utan omfattar jämväl personer, som yrkesmässigt lämna råd i skatteangelägenheter.

Ett annat särskilt organ, som biträder taxeringsmyndigheterna är den så kallade *Steueraussendienst*. Vid denna organisation tjänstgöra bland andra personer med polismans befogenhet, vilka ställts till skatteförvaltningens förfogande för fullgörande av vissa speciella uppgifter såväl då fråga gäller påföring av skatt som indrivning av densamma.

Itågkommas bör att genomförandet och tillämpningen av den tyska skatteförvaltningen varit förenad med utomordentliga svårigheter till följd av rikets läge vid krigets slut, valutafallet och de omvärderingar valutastabiliseringen nödvändiggjorde. Redan nu nämnda omständigheter förklara i viss mån den starka centraliseringen inom skatteförvaltningen. Framför allt har denna centralisering betingats av förhållanden vid förvaltningsreformens genomförande år 1919. Tidigare, medan delstaterna utövade förvaltningen, handhades såväl denna som rättstillämpningen synnerligen oenhetligt och kravet på genomförande av enhetlighet har i främsta rummet orsakat centraliseringen.

De underordnade myndigheterna intaga en starkt beroende ställning till de överordnade och deras rörelsefrihet har härigenom i hög grad inskränkts. Inom varje särskild myndighet har så gott som all makt lagts i chefens hand. Riksförvaltningsministern har vid upprepade tillfällen framhållit verkefvernas skyldighet att direkt följa handläggningen av viktigare frågor inom underavdelningarna samt vikten av att cheferna, som bära det personliga ansvaret, också själva ingripa i frågornas behandling. En mängd föreskrifter och instruktioner delvis gående långt i detalj hava utfärdats och binda taxeringstjänstemännen i deras arbete. De överordnade tjänstemännen och myndigheterna hava befogenhet att även under taxeringsarbetets gång ingripa i det direkta taxeringsarbetet. De egentliga taxeringstjänstemännen äro ovillkorligt skyldiga

att därvid följa lämnade föreskrifter samt att, under förutsättning att av dem företagna åtgärder icke äro från deras sida slutligt behandlade, efter order av den överordnade vidtaga ändringar. Emellertid bör framhållas, att statsmakterna också vid flera tillfällen betonat vikten av att de tjänstemän, som direkt syssla med taxeringen, beredas nödig rörelsefrihet och självständighet så att deras ansvarskänsla och initiativförmåga utvecklas. I viss mån har uttryck åt denna avsikt givits i lagstiftningen. Såsom nämnts har dock utvecklingen snarast gått i den riktningen, att de underordnade tjänstemännens självständighet försvagats. Måhända har den låga lönestandard som råder särskilt i fråga om tjänstemännen hos Finanzamt medverkat till denna utveckling.

I förvaltningshänseende uppdelas skatterna i två grupper. Till den ena gruppen höra tullar och förbrukningsavgifter samt till den andra skatter å inkomst, förmögenhet — även arvsskatt — och omsättning samt vissa särskilda skatter å den allmänna samfärdseln eller omsättningen (*Verkehrsteuern*), däribland automobilskatt, lotteriskatt och växelskatt.

Riksfinansministern.

Högsta ledningen över skatteförvaltningen utövas av riksfinansministern. Inom ministeriet, som är uppdelat å fyra avdelningar, omhändervarandra och tredje avdelningen frågor rörande skatteförvaltningen. Den förra avdelningen har sig anförtrott tullar och förbrukningsavgifter och den senare skatter å inkomst, förmögenhet och omsättning samt *Verkehrsteuern*. För handläggning av personalfrågor har inrättats en för dessa båda avdelningar gemensam underavdelning. Tredje avdelningen är uppdelad å olika sektioner, därav en behandlar organisationsfrågor, en de särskilda skatterna och en handhar frågor rörande granskning av näringsidkares bokföring och verksamhet (*Buch- und Betriebsprüfung*).

För anställning som tjänstemän å sistnämnda båda avdelningar — dock ej som bokgranskare — kräves kompetens att utöva domarverksamhet samt praktisk tjänstgöring inom Landesfinanzamt.

Landesfinanzamt.

Närmast under riksfinansministeriet verka Landesfinanzämter (L.F.A.). Deras antal är 26 och deras verksamhetsområden sammanfalla, så vitt så lämpligen kunnat ordnas, med de administrativa förvaltningsområdena, de preussiska provinserna samt delstaterna. Av dessa Landesfinanzämter äro 13 förlagda till Preussen, 3 till Bayern, 2 till Sachsen och 1 till varv av länderna Baden, Hessen och Württemberg. Övriga L.F.A. hava tilldelats områden inom mer än en förbundsstat.

I spetsen för L.F.A. står en president, som ensam äger beslutanderätt och bär ansvaret för verkets ledning. Han skall utöva tillsyn över arbetet och förvaltningen jämväl inom verket underordnade Finanzämter (F.A.) samt övervaka lagbestämmelsernas enhetliga tillämpning. L.F.A. är i regel uppdelat å tre avdelningar, den första under presidentens ledning och de båda andra under chefskap av direktörer. Å presidentens avdelning handläggas allmänna organisationsfrågor samt frågor rörande förvaltning av rikets fastigheter och byggnadsärenden. Vidare hör till denna avdelning jämväl medelsförvaltningen (*Oberfinanzkasse*) under en särskild föreståndare. Av de båda övriga avdelningarna hand-

har den första frågor rörande de egentliga skatterna samt den andra frågor rörande tullar och förbrukningsavgifter. Första avdelningen kan uppdelas i högst 4 sektioner. Första sektionen under chefskap av direktören behandlar allmänna gemensamma frågor rörande personalväsande och organisation, bokgranskning och Steueraussendienst, andra sektionen frågor rörande skatt å omsättning och förmögenhet, tredje sektionen frågor rörande förmögenhets- och arvskatt samt fjärde sektionen frågor rörande s. k. Verkehrsteuern. Arbetet å avdelningarna eller sektionerna är uppdelat å efter sakliga synpunkter avgränsade områden. Referenter med till deras förfogande stående personal utföra arbetet inom dessa områden.

Verksamhetsområdena för de olika L.F.Ä. växla avsevärt i storlek. Medan de folkrikaste, Münster och Berlin, hava en folkmängd det förra av omkring 5 miljoner och det senare av mer än 4 miljoner, understiger folkmängden i ettvarrt av de minsta, Mecklenburg, Lübeck samt Oldenburg och Unterweser (Bremen) 1 miljon. Medan antalet F.Ä. tillhörande sistnämnda L.F.A. utgör allenast 4, uppgår antalet Finanzämter, tillhörande L.F.A. München till icke mindre än 77. Antalet tullstyrelser (*Hauptzollämter, Zollämter*) växlar givetvis än starkare mellan de olika L.F.Ä.

Ingående inspektioner utövas i fråga om skattetaxeringarna över underlydande F.Ä. L.F.A. äger, under förutsättning att F.A:s åtgärd icke vunnit laga kraft, ändra av detsamma vidtagna åtgärder eller beslut. Vidare äger L.F.A. lämna anvisningar, vilka F.A. är ovillkorligt skyldigt att ställa sig till efterrättelse, såväl beträffande särskilda fall som i allmänhet. L.F.A. kan ingripa ex officio eller efter framställning av skattskyldig.

Till L.F.A. är en finansdomstol (*Finanzgericht*) ansluten. Domstolsledamöterna äro givetvis fullt oberoende av L.F.A. Sådan domstol kan uppdelas å avdelningar (*Kämmern*), envar med 5 ledamöter, därav tre lekmän. Om möjligt skall minst en av lekmännen utöva liknande yrke eller verksamhet som den person, vilkens beskattning är föremål för behandling.

Tjänstemännen inom L.F.A. (Präsidenten, Oberregierungsräte, Regierungsräte, Steuereinspektoren och Regierungsassessoren), som utses av riksfinansministern, besitta i regel juridisk kompetens.

För anställning som räkenskapsgranskare (Buchprüfer) fordras givetvis kunskap i bokföring helst handelshögskoleutbildning.

Finanzamt.

Lokala myndigheter för förvaltning av de egentliga skatterna äro Finansämter. Tullar och förbrukningsavgifter förvaltas lokalt av Hauptzollämter och Zollämter. Riksfinansministern bestämmer område och plats för F.A. Antalet F.Ä. är för närvarande 951. Ett F.A:s område anses icke böra vara större än att dess chef kan vinna och bibehålla en noggrann kännedom om dess ekonomiska förhållanden på olika områden. Om folkmängden inom ett F.A.-område överstiger 200 000—250 000 innevånare, anses detsamma var i behov av uppdelning. I regel hava F.A.-distrikt inom de större städerna och andra tätbefolkade områden en högre folkmängd än inom andra distrikt. I Sydtyskland, där F.A. vid sidan av sin egentliga uppgift, förvaltning av riksskatterna, utövar en omfattande förvaltning av skatter till förbundsstater och kommuner,

äro F.A.-distrikten jämförelsevis små. Medan innevånareantalet i medeltal inom ett F.A.-distrikt för hela riket utgör 70 000 och för Bayern 42 000, överstiger medeltalet inom vart och ett av de tre L.F.Ä. Berlin, Düsseldorf och Münster 100 000.

Enligt den av riksfinansministern utfärdade arbetsordningen för F.A. kan F.A. anförtros förvaltning av avgifter till delstaterna samt andra offentliga avgifter, såsom avgifter till kyrkan. En del F.Ä. hava speciella uppgifter. I Berlin och Hamburg hava F.Ä. för korporations-skatt inrättats, vilka uteslutande syssla med korporations-skatten för vederbörande L.F.A:s hela område. I några större städer äro vissa uppgifter för staden i dess helhet lagda å ett F.A. Så handlägger ett F.A. i Leipzig frågor rörande korporationsskatt för alla F.Ä. inom staden och ett F.A. i Berlin automobilbeskattningen för hela L.F.A. Berlin. F.A. Moabit-West i Berlin övervakar, att utlänningar beskattas efter enhetliga grunder.

Ledningen över F.A. utövas av en chef (*Vorsteher*), som bär ansvaret för alla dess åtgärder. Beslutanderätt i alla frågor har tillerkänts honom och han representerar F.A. utåt. Han är omedelbar förman för alla tjänstemän och övriga hos F.A. anställda. Han skall göra sig så förtrogen som möjligt med skatteförhållandena liksom de ekonomiska förhållandena inom F.A:s område. Han skall upprätthålla ett nära samband med organisationer inom näringslivets, jordbrukets och yrkesverksamhetens områden. Vidare skall han samarbeta med tullmyndigheterna samt med andra statliga och kommunala myndigheter. Han skall övervaka den fackmässiga utbildningen av personalen.

En av F.A.-chefens viktigaste uppgifter är att på ett ändamålsenligt sätt organisera arbetet. Detsamma omfattar två huvuduppgifter nämligen taxering (*Veranlagung*) och uppbörd jämte indrivning (*Kasse*). En uppdelning skall ske i taxerings- samt uppbördsavdelningar.

Taxeringsavdelningens uppgifter bestå närmast i att upprätta förteckning å personer, som böra taxeras (*Veranlagungs- eller V-listen*), samt att förbereda och biträda vid taxeringen. Beslutanderätten i vissa frågor närmast rörande taxering för inkomst, har tillerkänts nämnderna (*Ausschüsse*), vilkas flesta ledamöter äro lekmän. Taxeringsavdelningarna åtnjuta biträde av en bokföringsgranskningsavdelning (*Buch- und Betriebsprüfungsdienst*) och av undersökare (*Nachschauer*), i och för kontroll över omsättningsskatten, samt av en avdelning för verkställighet av delgivningar, straff m. m. (*Steueraussendienst*).

De egentliga taxeringstjänstemännen benämnas Sachbearbeiter och Bezirksbearbeiter.

Taxeringsavdelningarna hava närmast till uppgift att efter upprättande av stomme till taxeringslängd förbereda taxeringen, biträda nämnderna samt besluta i vissa taxeringsfrågor ävensom verkställa debiteringar. I frågor rörande inkomsttaxering samt värdesättning av fastighet och i verksamhet nedlagt driftkapital fattas definitiva beslut av vederbörande nämnder (*Ausschüsse*). F.A:s chef eller ock vederbörande Sachbearbeiter är ordförande i nämnden, som i övrigt består av lekmän.

F.A:s område är uppdelat i skattedistrikt, som i regel sammanfalla med kommunerna. Arbetet inom ett eller vanligen flera skattedistrikt utföres av en Bezirksbearbeiter eller taxeringsman, vilken har biträde i sitt arbete av s. k. Hilfskraft. På en Bezirksbearbeiter vilar sålunda det egentliga taxeringsarbetet i första instans. Taxeringsmannens arbetsområde består vanligen av flera kommuner samt omfattar lägst

3 000 och högst 20 000 personer. En Sachbearbeiter övervakar i regel 5 taxeringsmän. Chefen för F.A. är alltid jämväl Sachbearbeiter.

En Sachbearbeiter har att uppgöra vissa riktlinjer för beskattningen av vissa kategorier av skattskyldiga särskilt småhandlare och hantverkare såsom bagare, slaktare och skräddare. En för det vid taxeringen använda förfaringssättet belysande instruktion har lämnats av riksförfinansministeriet i arbetsordningen för L.F.A. Denna instruktion innehåller i denna punkt i huvudsak följande:

Ingen skattemyndighet kan i längden underkasta varje deklARATION en noggrann prövning vid varje års taxering. Man bör därför hellre vid ett års taxering ingående granska blott en viss procent av de skattskyldiga och beträffande de återstående bör man rikta erinringar endast mot sådana deklARATIONER, vilkas siffror uppenbart avvika från beräknade, på erfarenheter grundade genomsnittssiffror. Dessa siffror, som böra anpassas efter de skilda lokala förhållandena, äro nödvändiga att hava tillgång till för att kunna verkställa tillförlitliga uppskattningar. L.F.A. bör årligen vid eftergranskning undersöka deklARATIONER rörande vissa kategorier av skattskyldiga inom de särskilda F.Ä. och meddela vederbörande F.A. de vunna erfarenheterna för att utnyttjas ett påföljande år. Härigenom erhåller man efter hand ett omfattande och användbart material. Eftergranskningen bör omfatta inkomst, omsättning och förmögenhet. Så vinnes material för bestämmande av proportionerna mellan inkomst och omsättning, förhållandet mellan investerat kapital, å ena samt inkomst och omsättning å andra sidan, och för förhållande mellan inkomst och antalet arbetare m. m. Uppställandet av sådana normaltal fordrar jämte kännedom i beskattningsfrågor djupare inblick i de enskildas ekonomiska förhållanden och kunskap om, under vilka förhållanden företagen inom skattedistriktet arbeta.

Vidare har Sachbearbeiter att i frågor rörande taxering förhandla med organisationer och sammanslutningar inom industri eller verksamhet, i den mån sådana förhandlingar ej föras av chefen för F.A. Sachbearbeiter skall i första hand själv handlägga mera invecklade taxeringsfrågor samt granska vederbörande taxeringsmäns arbete och särskilt kontrollera bokföringsgranskningen. Sachbearbeiter företräder F.A:s chef i taxeringsnämnderna. Sachbearbeiter har att fatta beslut i viktigare fall rörande handräckning av Steueraussendienst såsom rörande husundersökningar beslagtalande av egendom m. m. ävensom behandla viktigare straffrÅgor. Därjämte har Sachbearbeiter att handlägga frågor rörande anförda besvär, uppsikt över uppbördstjänstemännen samt utbildning av tjänstemän. Vissa av dessa tjänstemän hava att företräda särskilda sakliga områden inom beskattningen.

Bezirksbearbeiter har att granska inkomna deklARATIONER och uppgifter i och för taxering för inkomst och förmögenhet och omsättning. Bezirksbearbeiter för i regel själv förhandlingar och skriftväxling med de skattskyldiga och andra personer, som skola lämna upplysningar, men alla utgående skrivelser skola undertecknas av Sachbearbeiter. Å landet, där arbetsområdena äro vidsträckta, skola mottagningar hållas minst en gång varje månad inom varje till arbetsområdet hörande kommun. De skattskyldiga underrättas i förväg om tidpunkten för skatte-tjänstemannens mottagning.

DeklARATIONER och andra handlingar rörande skattskyldig samlas och förvaras i akter. Varje sådan akt innehåller handlingar för flera år rörande skatter av alla slag å inkomst, förmögenhet och omsättning.

Efter det Bezirksbearbeiters utredningsarbete slutförts, upprättar han

förslag till taxeringar och debiteringar samt verkställer införingar i taxeringslängden. Sedan taxeringsnämndens arbete avslutats, tillställer Bezirksbearbeiter de skattskyldiga meddelande (*Steuerbescheid*) rörande taxering och debitering. Han har jämväl att i första hand behandla framställningar angående ändring i åsatta taxeringar m. m.

Taxeringsnämndens arbete ledes av chefen för F.A. eller av vederbörande Sachbearbeiter såsom ordförande och röstberättigad ledamot. Övriga ledamöter äro lekmän. De väljas av organ för den kommunala självstyrelsen eller utses i särskild ordning. Ombud för riksförvaltningsministern och L.F.A. äga deltaga i nämndens sammanträden och överläggningar. Likaså äger ombud för vederbörande kommun närvara vid sammanträden samt i särskilda fall taga del av skattskyldigs deklARATION. Ordföranden är även i fråga om sitt arbete inom nämnden bunden av de direktiv överordnad myndighet lämnat. Han äger sålunda icke göra sin personliga mening gällande, därest densamma skulle stå i strid mot givna anvisningar av riksförvaltningsministern eller L.F.A.

De egentliga taxeringstjänstemännen biträdas i vissa specialuppgifter av s. k. Nachschauer för kontroll över deklarerade omsättningssummers riktighet, av Buch- und Betriebsprüfer, av särskilda tjänstemän för kontroll över beskattning av löntagare samt av Steueraussendienst. Sistnämnda kontrollorganisation har anordnats vid L.F.A. samt vissa större F.A.

Genom den särskilda beskattningen av löntagare minskas antalet i vanlig ordning taxerade högst väsentligt. Enligt för åren 1925—1926 utarbetad statistik uppgick antalet personer, som gjordes till föremål för taxeringsåtgärder i vanlig ordning i och för inkomstskatt till 5 722 000 eller 9.17 procent av hela befolkningssiffran, medan 22 616 000 eller 36.24 procent erlade skatt för åtnjuten avlöning. Omsättningsskatten drabbade 5 582 000 personer eller 8.94 procent av befolkningen. Förmögenhetsskatt träffade 1 896 000 personer. Härav framgår att antalet personer, som hava att avgiva deklARATION för taxering för inkomst eller förmögenhet, är jämförelsevis ringa. Genom år 1931 införda lagändringar beräknas antalet deklARATIONER för förmögenhet samt för inkomst av jordbruk komma att nedgå högst väsentligt.

Genom att mindre och medelstora löntagare undantagits från det ordinarie taxeringsförfarandet omfattar detsamma i huvudsak jordbrukare (numera huvudsakligen större jordbrukare), närings- och yrkesutövare, större löntagare samt personer, som åtnjuta inkomst av kapital. Vidare bör erinras om det arbete, som utföres av den centralt organiserade Buch- und Betriebsprüfungsdienst. Alla företag, som hänföras till verksamhet med större omfattning (Grossbetriebe) och vilka belöpa sig till ett antal av omkring 40 000, skola nämligen minst en gång vart tredje år granskas av sistnämnda avdelning. Vid denna granskning genomgås företagets bokföring från den tidpunkt, till vilken närmast föregående granskning sträckt sig. Den centrala granskningen har under senare åren utsträckts att omfatta jämväl vissa företag, som utöva verksamhet av medelstor omfattning (Mittelbetriebe). Givetvis komma sådana i särskild ordning granskade företag endast i undantagsfall att bliva föremål för närmare undersökning vid de årliga taxeringarna. Jämväl bör ånyo påpekas, att i Berlin och vissa andra större städer korporationsskatten handhaves av ett särskilt F.A.

Genom nu nämnda förhållanden hava de allenast vanlig rutin krävande taxeringssuppgifterna ävensom vissa sådana, för vilka speciell sak-

kunskap fordras, i stort sett avkopplats från Sachbearbeiter och Bezirksbearbeiter. Vidare har såsom förut framhållits Sachbearbeiter att bearbeta de svårare och viktigare fallen inom det ordinarie taxeringsarbetet. På så sätt har en ur arbetssynpunkt fördelaktig uppdelning av uppgifterna å skilda personer med för dessa avpassade kvalifikationer ägt rum. Bezirksbearbeiter har sålunda i allmänhet att behandla de medelsvåra fallen. Antalet i vanlig ordning taxerade personer inom varje arbetsområde är jämförelsevis litet. Så uppgick inom ett av de sakkunniga besökt F.A. i Berlin medeltalet taxerade inom ett arbetsområde till icke fullt 2 000. Ihågkommas bör dock att Bezirksbearbeiter har att företaga taxeringsåtgärder för påföring av flera olika skatter, vilket givetvis i hög grad ökar arbetet. Vidare torde ej minst för underlättande av överordnade myndigheters inspektion ett tidsödande längdförings- och skrivarbete krävas, vilket tager Bezirksbearbeiters tid i anspråk.

Vid den särskilda granskning den centrala Buch- und Betriebsprüfungsdienst verkställer undersökas skattskyldiga, som utöva verksamhet av enahanda beskaffenhet, i ett sammanhang (kategorigranskningar) av granskare med särskilda kvalifikationer och kunskaper för undersökning av just denna grupp av näringsidkare. Vid den granskning åter, som utövas av F.A., torde sådana kategorigranskningar icke förekomma. De jämförelsevis små arbetsområden en Bezirksbearbeiter har att bearbeta lämna sig ej heller för sådana granskningar. Däremot torde ett F.A:s arbetsområde vara av sådan omfattning, att kategorigranskningar skulle kunna med fördel äga rum, men de särskilda taxeringsfallen uppdelas icke efter sakliga grunder inom hela F.A.-området å särskilda tjänstemän. De uppgifter cheftjänstemännen, d. v. s. chefen för F.A. och Sachbearbeiter hava sig anförtrodda, äro av annat slag. Företrädesvis åligger dem att övervaka Bezirksbearbeiter, att biträda honom vid behandling av invecklade fall samt att förskaffa honom ett omfattande och tillförlitligt jämförelsematerial. I den mån skattskyldigs uppgifter strida mot vad som kan anses normalt inom den av skattskyldig utövade verksamheten eller mot för taxeringstjänstemannen i övrigt kända förhållanden rörande skattskyldigs levnads- och inkomstförhållanden, ingår tjänstemannen på närmare undersökning med användande av de mycket vittgående befogenheter lagstiftningen tillerkänt F.A. Enligt lagstiftningen lämnade kontrollföreskrifter hava närmast till syfte att möjliggöra eller underlätta undersökningar, som företagas för fastställande av skatteplikten i det individuella fallet.

Under sin studieresa besökte de sakkunniga F.A. Schöneberg i Berlin. Detta F.A:s område har en befolkning av omkring 130 000 personer, vilka i stor utsträckning tillhöra de burgnare befolkningslagren. Antalet personer, som skulle särskilt taxeras till inkomstskatt, är med hänsyn härtill stort och motsvarade cirka 30 procent av hela innevärdareantalet.

Arbetet är fördelat å chefen och 8 andra Sachbearbeiter. Antalet arbetsområden utgör 24 och inom varje sådant område verkar en Bezirksbearbeiter med sitt biträde. För uppbornds- och andra göromål äro 14 Bezirksbearbeiter jämte biträden anställda. För undersökning av större och medelstora företagares räkenskaper äro anställda 4 bokgranskare med högre kvalifikationer, varjämte 4 s. k. Nachschauer hava att undersöka riktigheten av uppgivna omsättningsbelopp.

F.A:s chef har närmast att handlägga frågor rörande inkomstskatt och kyrkliga avgifter, kansli-, organisations- och personalfrågor, frågor rörande skattskrivning samt att lämna allmänheten upplysningar. För

dessa uppgifters fullgörande biträdes han av fyra Bezirksbearbeiter. Vidare ingår ett taxeringsarbetsområde i hans avdelning.

En Sachbearbeiter har å sin lott frågor rörande näringsskatt — vilken ej utgår till riket — korporationsskatt, förmögenhetsskatt och värderingar i och för taxering till sådan skatt, Steueraussendienst ävensom två arbetsområden. En annan Sachbearbeiter handhar frågor rörande omsättningsskatt, bokföringsgranskning (Buch- und Betriebsprüfung), uppbörds kontroll och maskinella hjälpmedel. Med sådana hjälpmedel är F.A. Schöneberg väl utrustat. Så använder man sig exempelvis av adremasystemet. Sistnämnda Sachbearbeiter har jämväl 3 arbetsområden. En tredje Sachbearbeiter har åt sig anförtrott verkställighetsåtgärder, tillsyn över taxering och skattebetalning av löntagare, taxeringen av gatuhandlare ävensom 1 arbetsområde. En fjärde Sachbearbeiter handlägger frågor rörande arvsbeskattningen samt övervakar 1 arbetsområde. Övriga Sachbearbeitern hava sig anförtrott envar 3—5 arbetsområden.

Antalet innevånare inom varje arbetsområde belöper sig i medeltal till 5 400. Antalet taxeringar för inkomst eller förmögenhet, undantaget taxering för s. k. Lohnsteuer, belöper sig till omkring 48 000 eller i medeltal 2 000 för varje arbetsområde.

Skattetjänstemännens antal, ställning och utbildning.

Den tyska riksskatteförvaltningen kräver en avsevärd personal. För de egentliga skatterna, med undantag av tullar och förbrukningsavgifter, uppgår de anställdas antal till något mer än 40 000 personer, vartill komma å extra stat upptagna. Av de anställda tjänstgöra 3—4 000 personer inom L.F.A.

Avlöningarna äro låga särskilt för de inom lokalförvaltningarna tjänstgörande personerna. Till Bezirksbearbeiter (Obersteuerinspektor, Steuerinspektor, Obersteuersekretär, Steuerpraktikant och i undantagsfall Steuersekretär) utbetalas i årslön 2 900—6 300 riksmark och till Sachbearbeiter (Regierungsrat, Steuerassessor, Regierungsassessor eller Obersteuerinspektor) 5 400—10 200 riksmark. Chef för F.A. (Oberregierungsrat i större och medelstora F.Ä. samt Regierungsrat i mindre F.Ä.) åtnjuter i avlöning högst 12 000 riksmark.

Samtliga kostnader för förvaltningen av de egentliga skatterna utom tullar och förbrukningsavgifter överstego år 1926 200 miljoner riksmark. Sedermera hava kostnaderna något ökats och uppgå till omkring 45 procent av de influtna skattebeloppen, vilka belöpa sig till cirka 5 miljarder riksmark. Denna kostnad inbegriper jämväl uppbörd och indrivning. Givetvis verkar systemet med en mångfald olika skatter å inkomst och förmögenhet till att öka förvaltningskostnaderna. Likaså hava valutaförändringarna föranlett vissa svårigheter och särskilda kostnader ej minst för förmögenhetsskattens påförande och vid av densamma betingade värderingar. Från och med år 1931 beräknas kostnaderna komma att nedgå betydligt. Dels hava lönerna sänkts med omkring 6 procent och komma att ytterligare sänkas, dels hava i besparingssyfte från beskattning undantagits förmögenheter under 20 000 riksmark, varjämte smärre jordbrukare icke längre skola taxeras till inkomstskatt i vanlig ordning. Å andra sidan har området för F.A:s verksamhet så

tillvida utvidgats, att vissa skatter till förbundsstaterna och kommunerna överflyttats till F.A:s förvaltning.

I fråga om kompetensfordringar skiljer man inom den egentliga skatteförvaltningen mellan tre olika slag av tjänster. För de högre förvaltningstjänsterna inom L.F.A. och för chefskap i F.A. erfordras avlagd juridisk examen med ämnet nationalekonomi ävensom tjänstgöring såsom domare. För anställning såsom Bezirksbearbeiter kräves avlagd studentexamen samt vissa teoretiska och praktiska prov, som avläggas efter tjänstgöring vid L.F.A. och F.A., samt förvärvat teoretisk utbildning. Bezirksbearbeiter kan befordras till Sachbearbeiter eller till byrå-tjänsteman i L.F.A.

Beträffande bokgranskares kompetens och utbildning gälla särskilda bestämmelser. Man söker att till tjänster inom bokföringsgranskningen företrädesvis förvärva personer med handelshögskoleutbildning. De jurister, som tjänstgöra inom denna avdelning, beredas särskild utbildning vanligen genom kurser å handelshögskola.

De kunskaer tjänstemännen förvärvat söker man bibehålla och utveckla genom undervisningskurser och föreläsningar. Årligen hållas fackvetenskapliga veckor, vid vilka resultaten av vunna erfarenhetsrön meddelas samt redogörelse lämnas för ny lagstiftning och domstolspraxis. L.F.A. samt cheferna för F.A. skola tillse, att tjänstemännens fackkunskaper bibehållas och utvecklas. Särskild vikt lägges vid bokföringsgranskarnas fortsatta utbildning. Tryckta föreläsningar och redogörelser för gjorda rön utdelas till dessa varjämte undervisningskurser anordnas.

Räkenskaps- och företagsgranskning.

Det kanske viktigaste organet för utövande av den statliga skattekontrollen är den centralt anordnade avdelningen för räkenskaps- och företagsgranskning (*Buch- und Betriebsprüfungsdienst*), i det följande förkortat till B. und B. Högsta ledningen över denna avdelning utövas av riksförvaltningsministern. Inom finansministeriet har en särskild underavdelning inom avdelning III att behandla frågor rörande granskning av företagare. Chefen för denna underavdelning utövar ledningen över ifrågavarande granskningsarbete.

Under honom lyda dels finansministeriet direkt underställda bokgranskare dels ock de bokgranskare, som tjänstgöra vid L.F.A. och större F.A. Sammanlagda antalet bokgranskare belöper sig till omkring 2 000, därav 1 400 fast anställda tjänstemän och 600 genom särskilda tjänsteavtal för viss tid eller tills vidare anställda.

Organiserandet av B. und B. påbörjades år 1921. Organisationen har med ledning av vunna erfarenheter efter hand utbyggt och förändrats. Bland de skäl, som anfördes för B. und B:s införande, förtjänar följande framhållas. Omskapandet av det tyska skatteväsendet har gjort införandet av en räkenskaps- och företagsgranskning till en ofrånkomlig nödvändighet. De skatter, som bestämmas med ledning av självdeklarationer, intaga ett vida större utrymme i det nya skattesystemet än i det äldre. Detta gäller framför allt beskattningen av inkomst och förmögenhet men även omsättningsskatten. Om det redan under tiden före kriget, då de direkta skatterna utgingo efter låga skattesatser, var förenat med stora svårigheter att verkställa en riktig uppskattning av inkomstens storlek och feldeklarationer förekommo i stor omfattning, så är detta, så-

som erfarenheten visat, för närvarande fallet i utsträckt omfattning. Den sjunkande affärs- och skattemoralen kräver, att energiska åtgärder vidtagas. I och för vinnande av jämlik och riktig skattepåföring, måste därför alla de åtgärder vidtagas, som synas ägnade att verksamt bekämpa försök från skattskyldiga att undandraga sig skatt och detta desto mer som skatt för löneinkomster uttages vid källan.

B. und B. fungerar givetvis ej såsom taxeringsmyndighet utan är en hjälporganisation till denna. B. und B. har två huvuduppgifter. Den ena och åtminstone hittills viktigaste har varit att utöva den fortlöpande kontrollen över stora företaget, som skola granskas minst vart tredje år, samt i den utsträckning så medhunnits över medelstora företaget. Den andra huvuduppgiften är att på framställning av F.A. granska företagare, vilkas uppgifter ansetts böra göras till föremål för särskild granskning i och för skattens fastställande i det särskilda fallet. För fullgörande av den förra huvuduppgiften tages initiativet av ledningen för B. und B., medan i andra fall ett initiativ från F.A. kräves. I praktiken torde emellertid gränsen mellan dessa huvuduppgifter vara ganska flytande och det använda tillvägagångssättet vid deras fullgörande ofta nog vara detsamma. Att märka är emellertid att granskningen av mindre företagare vanligen verkställs av de egentliga taxeringstjänstemännen. Äro bokgranskare direkt underställda ett F.A., äger givetvis detta direkt ålägga dessa granskare att utföra erforderliga granskningsuppgifter.

Den fortlöpande granskningen avser bland annat att fastställa, huruvida räkenskaper och anteckningar förts ur formell synpunkt på föreskrivet sätt samt ur saklig synpunkt riktigt. Denna granskning kan givetvis företagas även om anledning till misstanke mot riktigheten av skattskyldigs deklara-tionsuppgifter icke föreligger samt omfatta alla de skattskyldiga, som lagligen äro skyldiga att föra räkenskaper eller anteckningar. Ändamålet med granskningen är sålunda främst, förutom att övervaka sättet för bokföringens fullgörande, att vinna kontroll över riktigheten av skattskyldigs taxering. Men granskningen kan därjämte i undantagsfall åsyfta att medelbart vinna kontroll över den taxering annan än den granskade bör åsättas ävensom övervakning av skatterådgivares verksamhet.

Enligt bestämmelse i Reichsabgabenordnung skola större företag (Grossbetriebe) granskas minst vart tredje år. Granskningen skall omfatta tiden från den dag, till vilken senaste granskning sträckt sig. Enligt en år 1925 utfärdad förordning hänföras till större företag sådana, som sysselsätta mer än 50 personer eller eljest på grund av sin omfattning eller ekonomiska betydelse anses vara särskilt viktiga. Till större företag räknas sålunda sådana med ett eget kapital av minst 400 000 riksmark. B. und B. upprättar förteckning å ifrågavarande skattskyldiga och denna tillställs L.F.A. och F.A.

Granskning, som verkställs på initiativ av F.A., får äga rum allenast, därest F.A. hyser tvivel rörande riktigheten av skattskyldigs deklaration. I allmänhet bör F.A. först förhandla med den skattskyldige och blott, om denne icke lämnar uttömmande upplysningar eller uppgifternas riktighet betvivlas, bör F.A. besluta om bokföringsgranskning. Önskar F.A. granska räkenskaper, förda av annan än skattskyldig, för utrönande av viss skattskyldigs ekonomiska förhållanden, kan den bokföringsskyldige åläggas att förete sina räkenskaper först för det fall, att förhandlingar med den skattskyldige visat sig icke föra fram till frågans klarläggande eller fortsatta förhandlingar ansetts utsiktslösa. Särskilt tillstånd för

granskning av bokföringen fordras dock från L.F.A., som kan meddela dylikt tillstånd allmänt och ej endast från fall till fall. Granskningen skall, om den skattskyldige så önskar, äga rum i dennes affärslokaler eller bostad.

Bokföringsgranskning må vidare företagas ej blott i och för åsättande av behörig taxering utan även för vinnande av upplysningar eller bevisning i frågor rörande indrivning av skatter eller för fastställande av straff för skatteförseelser.

Rätt att anmana bokföringsskyldig att tillhandahålla sina räkenskaper tillkommer chefen för F.A. och de myndigheter, som hava att pröva klagomål.

Från olika håll framhölls i samband med tillskapande av B. und B., såsom önskvärt, att officiella rådgivare i skatteangelägenheter funnes att tillgå. Dessa rådgivare skulle hava att biträda de skattskyldiga med upprättande av deklARATIONER eller att vitsorda riktigheten av skattskyldigs deklARATIONER och bokföring. Detta önskemål har så tillvida förverkligats, att vissa av riksförklaringsministern här till utsedda avdelningar inom B. und B. äga att på framställning av skattskyldig förhandsgranska dennes räkenskaper. Över sådan granskning skall särskilt intyg utfärdas och skall intyget angiva, huruvida granskade räkenskaper eller anteckningar ansetts vara ur formell och saklig synpunkt riktiga. Har i dylikt intyg räkenskapernas riktighet vitsordats, äger vederbörande F.A. endast efter av L.F.A. lämnat medgivande verkställa granskning av bokföringen.

Sin ojämförligt största betydelse har emellertid B. und B. såsom organ för ett planmässigt anordnande av skattekontroll över företagarna. Genom centraliseringen av bokföringsgranskningen har man åsyftat och även lyckats vinna att granskningen av de företag, som utöva samma eller likartad verksamhet, systematiserats och anförtrotts till för ändamålet särskilt förberedda och lämpade granskare.

Bestämmelserna rörande de årliga granskningarnas omfattning samt tillvägagångssättet vid dessa utfärdas av riksförklaringsministern. För genomförande av kategori- eller gruppgranskningar har åt vissa L.F.A. anförtrotts att handhava granskningen för hela riket eller delar av det samma beträffande kategorier av näringsidkare. Sålunda äro olika L.F.A. centralmyndigheter för granskning av exempelvis bryggeriverksamhet, textilindustri, järnindustri, kemisk industri, kolbrytning eller sockerfabrikation. I de av riksförklaringsministern utfärdade bestämmelserna har bland annat framhållits, att uppmärksamhet bör riktas å företag, som till följd av sin storlek, produktion och organisation äro av särskild betydelse eller som kunna anses såsom typiska inom verksamhetsgrenen. Företag, som äro avläggare till företag i utlandet eller behärras av utlänningar, skola jämväl särskilt uppmärksammas. Granskas företag, som tillhör koncern eller står i förbindelse med annat företag som moder- eller dotterbolag, skola alla de företag, som på dylikt sätt äro anknutna till varandra, granskas i ett sammanhang.

Antalet företag, som årligen göras till föremål för granskning genom B. und B., växlar betydligt liksom även resultatet av granskningen. Följande tablå utvisar såväl antalet granskade företag, därvid de mindre företagarna likväl undantagits, som storleken av de skatte- och bötesbelopp, som efter lagakraftvunna åtgärder vunnits till följd av B. und B:s verksamhet.

År	Antal prövade fall	Skattebelopp 1 000 Rm.	Utdömda bötesbelopp 1 000 Rm.	Summa 1 000 Rm.
1924.....	63 875	87 964	6 393	94 358
1925.....	79 752	98 012	7 553	105 565
1926.....	83 706	109 175	4 899	114 074
1927.....	57 612	121 925	4 699	126 624
1928.....	51 687	142 177	2 892	145 069
1929.....	57 620	173 494	3 101	176 595
1930.....	57 693	216 259	3 707	219 966
1931.....	57 754	224 749	1 127	226 476

För år 1932 hava uppgifter icke kunnat erhållas, då statistiken icke längre är offentlig.

Beträffande tillvägagångssättet vid granskningen hava ingående föreskrifter meddelats. Granskarna skola närmast ledas och övervakas av en tjänsteman (referenten för ärenden rörande räkenskaps- och företagsgranskning) inom vederbörande L.F.A. Avser undersökningen företag, som sträcka sig över mer än ett L.F.A.-område, användas särskilda av riksförvaltningsministeriets utsedda och ministeriet direkt underställda granskare. Förenämnda referent skall upprätta dels en översikt för längre tid rörande granskningen av större företagare (Grossbetriebe) dels ock en särskild granskningsplan för nästpåföljande kalenderkvartal. Referenten övervakar utförandet av planen samt tillser att granskarna erhålla de uppgifter, för vilka de bäst lämpa sig, varjämte han har att under arbetet upprätthålla personlig kontakt med granskarna samt genomgå av dem upprättade granskningsberättelser. Vidare har referenten, som skall söka bilda sig en uppfattning om de olika granskarnas personliga och sakliga förutsättningar för arbetet, att ägna uppmärksamhet åt desas fortsatta utbildning ävensom tillse att vid granskningen vunna erfarenheter tillgodogöras vid det fortsatta granskningsarbetet såväl inom L.F.A:s område som i övriga delar av riket. Särskilt bör referenten övervaka att de erfarenheter, som vunnits vid granskning av ett företag inom en viss bransch, också tillgodogöras vid granskning av andra företag inom samma bransch. Det har eftertryckligt framhållits vara av största betydelse för utvecklingen av organisationen, att granskarna specialiseras å särskilda verksamhetsslag samt att undersökningar av moder- och dotterföretag, huvudföretag och filialer verkställas av samma granskare eller av granskare under gemensam ledning. Slutligen har referenten att samla vid granskningarna använt material, såsom kataloger, prislistor m. m., samt att upprätta berättelse över granskningsarbetet. Dessa berättelser samlas sedermera hos riksförvaltningsministeriet.

Före granskningen skall granskaren samråda med chefen för F.A. och andra personer, som hava att handlägga den bokföringsskyldiges taxering. Härefter har granskaren att vända sig till ledaren för företaget och har då att för denne förete legitimationshandlingar. Vid den inledande överläggningen med ledaren bör granskaren hemställa, att någon i företaget anställd person utses för lämnande av erforderliga upplysningar och anvisningar samt att räkenskaper och affärshandlingar ställas till granskarens förfogande. Granskarens första uppgift blir därpå att fastställa, huruvida samtliga konton i huvudboken återfinnas i balansräkningen eller i vinst- och förlusträkningen, därvid uppmärksamhet främst bör ägnas åt avslutade konton. I anslutning härtill böra de av affärsledningen undertecknade balanserna jämföras med de vid deklara-

tionen fogade. Är balansräkningen enligt böckerna mera specificerad än det vid deklarationen fogade utdraget av denna räkning, skall detta anmärkas och en avskrift tagas av den oförkortade balansräkningen.

Det har icke ansetts lämpligt att giva i detalj gående riktlinjer rörande sättet för själva granskningen. Granskaren är oförhindrad att utgå från balansräkningen eller från primärbokföringen och från denna gå fram till balansräkningen. Beträffande åter omfattningen av granskningen har föreskrivits, att alla konton i huvudboken skola noggrant undersökas samt därvid tillses, om affärshändelser bokförts å riktiga konton samt att alla följdkonton äro fullständiga. Även i övrigt skall bokföringens formella riktighet noggrant prövas. Lagerbehållning och lagervärdering skola kontrolleras. Om så befinnes erforderligt, skall genom stickprovsundersökning kontrolleras, huruvida förhandenvarande lagerbehållning riktigt bokförts. Vid granskning av inventariekontot bör aktges på, att avskrivningarna hålla sig inom tillåtna gränser.

I instruktioner har inpräntats vikten av att granskaren anlägger affärs-mässiga synpunkter. Han skall vid undersökning av särskilt de större företagen icke nöja sig med att revidera siffermaterial och värderingar, utan han skall söka att skapa sig en bild av de driftsekonomska förhållanden, som framgå av dessa siffror betraktade i ett sammanhang, och därefter draga sina slutledningar. Dessa kunna då ligga till grund för fastslående av det sätt, på vilket en fortsatt utredning lämpligen bör äga rum.

Över varje särskild granskning upprättas berättelse i minst tre exemplar, av vilka ett lämnas den skattskyldiga, ett F.A. och ett, såsom nämnts, referenten i L.F.A. Anvisningar beträffande hur berättelsen bör uppställas hava lämnats. Berättelserna gå vanligen långt i detalj och behandla även frågor, som endast indirekt kunna inverka på taxeringsfrågan. Under den senaste tiden har dock en viss strävan uppstått att förenkla berättelserna. Därest skattskyldig anser vissa uppgifter i berättelsen innefatta ämnen, som böra strängt hemlighållas, äger granskaren göra uteslutningar ur berättelsen samt muntligen framlägga de uteslutna delarna. Berättelser rörande större företag skola i regel överlämnas till riksfinansministeriet.

De fordringar, som ställas på granskarna, äro ganska stora. Granskaren skall äga kunskaper i skattelagarna och i bokföring samt därjämte äga kännedom om ekonomiska och tekniska förhållanden inom den verksamhet den granskade företagaren utövar (bransch-kännedom). Såsom granskare tjänstgöra inom finansförvaltningen anställda tjänstemän och genom tjänsteavtal för viss tid anställda personer. I undantagsfall kan granskning äga rum av särskild av finansförvaltningen utsedd sakkunnig eller av skattskyldig själv föreslagen person, som godkänts av F.A.

De genom särskilt tjänsteavtal anställda granskarna äro underkastade samma tjänstgöringsförhållanden och lika lång daglig tjänstgöring som de ordinarie tjänstemännen. Avtal om anställning skall gälla minst sex månader, och i regel förnyas avtalen vid kontraktstidens utgång. Den anställde skall avlägga tystnadsed, genom vilken han förbinder sig att icke obehörigen omtala, vad han genom sin verksamhet som bokgranskare fått kännedom om. Genom anställningar mot tjänsteavtal har riksfinansförvaltningen beretts möjlighet att för bokföringsgranskning förvärva väl utbildade personer mot ersättningar, som i genomsnitt torde något överstiga de fast anställdas avlöningar. Flertalet kontraktsanställda hava nämligen avlagt examen vid handelshögskola och inneha doktorsgrad

eller diplom som handelslärare eller affärsmän. Anordningen med genom tjänsteavtal anställda granskare torde dock få betraktas såsom ett provisorium. Genom att många handelshögskoleutbildade granskare funnit de ekonomiska fördelarna genom avtalen vara att föredraga framför anställning mot en låg tjänstemannalön, har detta provisorium fått längre varaktighet än som beräknats. Vissa erinringar hava emellertid framställts mot att för granskningsarbetet använda personer, som icke äro tjänstemän. Det har nämligen ansetts för de skattskyldiga innebära en större garanti mot missbruk, att granskningen utföres av en fast anställd tjänsteman än av en genom avtal anställd person. Den ingående kännedom om en företagares affärsförhållanden en granskare erhåller kan ju av en person, som är jämförelsevis löst knuten till statsförvaltningen, uppenbarligen utnyttjas på ett för den granskade ofördelaktigt sätt exempelvis genom att granskaren inom kort tid anställs hos ett företag, som utövar med det granskade konkurrerande verksamhet, medan riskerna för att den fast anställde övergår till enskilt företag äro mindre än beträffande den avtalsanställda. Å andra sidan har framhållits, att den fast anställde skulle vara mera benägen att anlägga byråkratiska synpunkter än den kontraktsanställda. Häremot har invänts att, med den nära förbindelse med näringslivet granskaren erhåller, risken för en sådan utveckling är obetydlig.

Det beräknas att mellan 60 och 70 granskare, företrädesvis kontraktsanställda, årligen övergå till enskild tjänst. Från skatteförvaltningens sida har uttalats att detta förhållande innebär vissa fördelar även för det allmänna. Så torde de förutvarande granskarna i sin egenskap av skatterådgivare hava visat sig angelägna tillse, att företagaren icke genom oriktiga eller ofullständiga deklarationsuppgifter obehörigen undandragit sig sin skatteplikt. Ett ökat förtroende för de personer, som tjänstgöra såsom rådgivare i skatteangelägenheter, minskar givetvis finansförvaltningens arbete, och kan medverka till att ökad förståelse vinnes mellan förvaltningen och de skattskyldiga.

De fast anställda granskarnas avlöning utgår med hänsyn till deras tjänsteställning (regeringsråd, överinspektör, inspektör och skattesekreterare) med lägst 3 200 riksmark, överst cirka 10 000 riksmark. Under slutet av år 1930 och år 1931 hava dessa tjänstemän i likhet med andra underkastats reducering i avlöningarna.

Såsom förut omnämnts har frågan om granskningstjänstemännens utbildning särskilt i fråga om kunskap i bokföring ägnats stor uppmärksamhet. Undervisning häri lämnas flertalet skattetjänstemän även sådana, som ej tilldelas B. und B. Sålunda hava de tjänstemän vid skatteförvaltningen, som icke avlagt juridisk examen, att vid L.F.A. genomgå en utbildningskurs under fyra veckor samt en repetitionskurs, vilken varar två till tre veckor. Även de tjänstemän, som avlagt juridisk examen, skola genomgå en särskild utbildningskurs vid L.F.A. för vinnande av kännedom om bokföring. De skattetjänstemän, som ämna tjänstgöra å avdelningen för bokföringsgranskning, hava att genomgå ytterligare utbildningskurser bland annat för vinnande av fackkunskap i viss eller vissa branscher. För tjänstemän vid B. und B. med juridisk examen hava särkurser införts vid handelshögskolorna. Slutligen hava kurser anordnats för utbildning av lärare i kurserna för bok- och företagargranskning.

Såsom tidigare omnämnts äro tjänstemännen vid skatteförvaltningen förbjudna att biträda skattskyldiga i skatteangelägenheter. Detta förbud har beträffande bokgranskarna formulerats så, att granskaren förbju-

dits att inneha bisyssla, med vilken en fortlöpande ersättning följer, samt att varje biträde åt skattskyldig på skatterådgivningens område sirs-kilt med upprättande av deklaration förbjudits. Granskaren äger ej heller själv utöva näringsverksamhet eller äga del i av annan utövad läring eller att mottaga ersättning eller förmån av vad slag det vara må från person, tillhörande det granskade företaget, eller av person, som står i förbindelse av något slag med den skattskyldige, som gjorts till föremål för granskning. Även förmåner, som endast ställas i utsikt, skola tillbakavisas. Överträdelse mot detta förbud bestraffas på samma sätt som mottagande av mutor. Har skattskyldig sökt att påverka granskaren på nu omförmält sätt, är granskaren skyldig att lämna sin närmaste förman uppgift härom.

Åtskilliga bestämmelser hava utfärdats rörande vad granskaren har att iakttaga i sitt förhållande till den skattskyldige i avsikt att förekomma att skattskyldig mer än nödvändigt besväras eller irriteras. Så må granskningen icke förläggas till en sådan tidpunkt, som med hänsyn till brådskande göromål är mindre lämplig för den skattskyldige, exempelvis tiden för julhandel eller inventering. Granskaren bör undvika att framställa frågor rörande mindre viktiga detaljspörsmål. Han bör icke utan att företagets ägare eller chef underrättas framställa frågor till i företaget anställda. Granskningen bör icke omfatta längre tid än som anses erforderlig. Granskaren skall lämna den skattskyldige tillfälle att uttala sina synpunkter beträffande alla vid granskningen berörda frågor.

Den tyska organisationen för bokförings- och företagsgranskning har icke undgått kritik. I en artikel i »Handbuch für das Revisions- und Treuhandwesen», utg. år 1930, se sid. 277 ff., har doktor W. Voss uttalat, att B. und B. väl vore nödvändig som organisation men ingalunda populär. Om också kritiken under den senaste tiden försvagats, så torde dock systemet icke i allmänna uppfattningen hava förvärvat allt för stor sympati. Härtill hade medverkat, att en rad systemfel förekommit vid genomförandet av organisationen. Enligt Voss' uppfattning hade B. und B. visat sig medföra goda följder. Voss framhåller emellertid, att de offentliggjorda resultaten av granskningen icke kunna utan vidare godtagas såsom mätare för resultaten av B. und B:s verksamhet. Uppllysning saknades nämligen om kostnaderna för verksamheten och det läte sig icke bedöma, huruvida en del av de vunna resultaten skulle kunnat uppnås även utan B. und B:s ingripanden. Såsom en huvudbrist i organisationen framhåller Voss, att densamma trots förståelse hos granskaren och lojalitet hos den skattskyldige skapar en viss kriminell atmosfär, som ur skattepolitisk synpunkt är avgjort skadlig. En annan väsentlig brist är, att granskningen ofta inträffar så att säga post festum, i det att räkenskaperna för förflutna år och månader granskas, varigenom företagets bokföring liksom taxeringsfrågan på nytt upprives. Som en tredje olägenhet framhåller Voss de ganska höga kostnaderna, vilka tidigare angävos, men nu äro hemliga.

Såsom en väg att få bort dessa missförhållanden förordar Voss ett närmare samarbete mellan B. und B. och det enskilda revisionsväsendet, så att de privata revisorer, vilka befunnits kvalificerade och trovärdiga, också under vissa förutsättningar av finansförvaltningen betraktas med fullt förtroende. Därest en sådan revisor granskat ett företags räkenskaper samt intygat, att dessa även ur beskattningssynpunkt äro riktigt

uppställda eller riktigt korrigerats med hänsyn till skattelagarnas bestämmelser, borde enligt Voss' mening ett dylikt intyg också principiellt tillerkännas vitsord av finansförvaltningen. Givetvis skulle dock finansförvaltningen äga inhämta vidare upplysningar för bedömandet av intygets värde, och det borde stå finansförvaltningen fritt att i enstaka fall, om särskild anledning till misstro föreläge, föranstalta om efterprövning. Härigenom komme skattekontrollen och den ur merkantil synpunkt verkställda kontrollen att arbeta hand i hand och sålunda skattekontrollen komma att utföras fortlöpande samt ej erhålla den karaktär av polisuppsikt, som för närvarande vidlåde densamma, samtidigt som kostnaderna för kontrollen uppenbarligen komme att avsevärt minskas. Slutligen bleve det härigenom möjligt att rationalisera skattekontrollen, i det att man kunde med större kraft än för närvarande koncentrera densamma å sådana fall, där behovet av undersökning vore särskilt stort. Man bleve sålunda i tillfälle att i motsats till vad nu kunde göras så att säga »gå mera på djupet» i de särskilda fallen. Värdet av en dylik reform finge icke underskattas ur skattepolitisk synpunkt. Näringslivet hade nu en gång den känslan, att det i taxeringshänseende behandlades alltför polis-mässig och det måste ju hava denna känsla, om man tog hänsyn till de särskilda politiska motiven för införandet av B. und B. Förhållandet mellan finansförvaltning och näringsliv skulle otvivelaktigt förbättras, om man principiellt fastslog, att den merkantila revisionen skulle under vissa förutsättningar betraktas såsom rättesnöre även för skattepåföringen. Voss framhåller emellertid såsom en principiell skiljaktighet mellan det privata revisionsväsendet och den statliga skatterevisionen, att medan den sistnämnda bör inrikta sig på vissa begränsade delar av näringslivets verksamhet, den enskilda revisionen intar ställningen såsom ett allsidigt rådgivande organ till näringslivet, i följd varav revisorn måste förskaffa sig överblick rörande alla områden inom verksamheten.

Det system Voss förordat har av honom betecknats såsom det engelska systemet, vilket utmärkes därav, att om företagens revisor avgivit en skriftlig detaljerad förklaring enligt särskilt formulär, att bokföringen är korrekt enligt skattelagarna eller deklaraionsuppgiften korrigerats i enlighet med dessa samt revisorn är känd såsom väl kvalificerad och objektiv, företagens bokföring i regel icke underkastas särskild granskning. Såsom i annat sammanhang framhållits utmärkes det engelska systemet kanske framför allt därav, att enskilda yrkesrevisorer i största utsträckning användas av företagen samt att vid granskningen skatte-tjänstemannen i regel träder i direkt förbindelse icke med den skattskyldige själv utan med den av honom anlitade revisorn.

Till sist har Voss givit sitt erkännande åt vissa förbättringar i B. und B:s organisation och direktiven för dess verksamhet, som under senare åren införts. Så framhåller han såsom en fördel de åtgärder, som vidtagits för vinnande av enhetlighet i taxeringen, exempelvis att vissa slag av företagare behandlas i grupper samt de direktiv, som lämnats granskarna rörande skyldighet att undvika sådant, som onödigtvis kan irritera eller besvara den skattskyldige. Vidare kan enligt Voss såsom ett steg framåt betecknas, att under vissa förhållanden hänsyn må tagas till de privata revisorerna vid granskningen. Därjämte har framhållits, att det i allmänhet är av betydelse för finansförvaltningen att erhålla kännedom om den skattskyldiges skatterådgivare.

Såsom något för näringslivet i dess helhet betänkligt framhåller Voss

den användning man gör av granskningsmaterialet för andra ändamål än beskattningen. Detta har medfört att vid granskningen förhållanden, som icke ägt direkt betydelse för beskattningen, måst utredas, varigenom granskningsarbetet utökats och fördyrats. Betänkligheter måste råda rörande lämpligheten att använda de vid granskningen framkomna uppgifterna för den allmänna företagsstatistiken och andra därmed jämförliga ändamål.

IV. Amerikas Förenta Stater.

Organisationen av skatteförvaltningen.

Förvaltningen av skatteväsendet tillkommer ett centralt verk i Washington, vilket ingår som en avdelning inom finansdepartementet. Detta verk — the Bureau of internal revenue — står under chefskap av en commissioner och handhar förvaltningen ej blott av inkomstskatten utan även av andra till internal-revenue taxes hänförliga avgifter. Hit höra skatter å arv och gåva, skatter å vissa förbrukningsartiklar såsom tobak, sprit och margarin samt stämpelskatter men däremot icke tullar.

Internal revenue bureau är uppdelad å avdelningar. Den viktigaste av dessa är Income tax unit, som handhar taxering av inkomstskatt, medan Miscellaneous tax unit handhar påföring av andra skatter. Accounts and collections unit har överinseendet över uppbörd och indrivning. Under sistnämnda avdelning lyda de s. k. collectors. Över Income tax unit utövas chefskapet närmast under commissioner av en deputy commissioner. Income tax unit är uppdelad på ett flertal avdelningar. Vidare lyder under denna Unit 38 s. k. Field divisions d. v. s. lokala organisationer för taxeringsarbetet.

Collectors.

Taxeringen utföres emellertid icke enbart av denna centrala avdelning. Även förenämnda collectors biträda vid densamma. Collectors insamla självdeklarationer och företaga en förberedande granskning samt behandla fullständigt enklare och ur fiskalisk synpunkt mindre viktiga taxeringsfall. Enligt lagen hava collectors att granska deklarationer avgivna å form 1040 A samt på uppdrag av commissioner även andra deklarationer. För närvarande gäller att Income tax unit granskar deklarationer av bolag samt av enskilda, som åtnjutit en bruttoinkomst av mer än 25 000 \$, medan collectors hava att granska deklarationer av enskilda, som icke åtnjutit högre bruttoinkomst än 25 000 \$. Bolagsdeklarationer, upptagande en bruttoinkomst över 75 000 \$ eller, om efter avdrag någon skattepliktig inkomst ej återstår, över 125 000 \$, tilldelas alltid field divisions.

Antalet collectorsdistrikt är sextiofyra. Collector underställda arbetskrafter tjänstgöra dels å ett huvudkontor (collectors office), dels ock å lokala avdelningar. Dessa lokala avdelningar äro närmast underställda en avdelningschef å collectorskontoret, nämligen chefen för Field divisions. Inom nämnda avdelningar tjänstgöra bland annat s. k. Zone deputy collectors, vilka äro de yttersta spetsarna inom skatteförvaltningen.

Chefen för förvaltningen inom avdelningsområde skall vara väl förtrogen med skattelagarna. Hans tjänst betraktas icke såsom kontors-tjänst utan såsom en s. k. fälttjänst, vilket innebär att minst tre fjärde-

delar av hans arbetstid skall användas för inspektion av samt rådgivning och biträde åt Zone deputy collectors inom hans område.

Deputy collectors, vilka hava att förrätta uppbörd samt vidare att biträda vid påföring av andra skatter än inkomstskatten, hava såsom en av sina viktigaste uppgifter att förbereda och biträda vid inkomsttaxeringen. De hava bland annat att utröna vilka enskilda personer, som äro deklara- tionspliktiga. De grupper av enskilda, som främst ansetts böra under- sökas av dessa tjänstemän, äro löntagare av alla slag, utövare av fria yrken, detaljhandlare, hantverkare och med dem jämförliga yrkesutöva- re samt fastighetsägare. De förberedande åtgärderna skola icke inskrän- ka sig till att bedöma, huruvida deklara tionsplikt och skattskyldighet fö- rekomma, utan jämväl omfatta en undersökning av storleken av en vars inkomst. Vid sådana undersökningar skola deputy collectors förskaffa sig kännedom om anställda och deras avlöningsförmåner å fabriker och större arbetsplatser. Till dem, som kunna antagas vara deklara tions- skyldiga, skola vissa frågor framställas. Bland de frågor, som skola göras skattskyldiga inom alla slag av yrkesgrupper, märkas, om skatt- skyldig åtnjutit ränta å banktillgodohavanden eller uppburit någon in- komst å värdepapper eller skuldförbindelser i form av utdelning eller ränta, om han uppburit hyra av fast egendom, om han berett sig vinst genom försäljning av fast egendom, värdepapper eller dylikt, om han i egenskap av mäklare förmedlat någon affär och mottagit arvode härför eller om han i övrigt åtnjutit provision i någon form. De frågeformulär, som äro avsedda för personer inom särskilda yrkes- eller verksam- hetsgrupper, äro mycket detaljerade. Det har uttryckligen betonats för deputy collectors, att räkenskaper, anteckningar och dylika handlingar, förda av den skattskyldige, skola vid behov granskas för vinnande av erforderliga upplysningar. Sålunda skola de anteckningar, som förts av utövare av fria yrken, såsom läkare, tandläkare, veterinärer och konst- närer m. fl., granskas av deputy collector. Hava inga anteckningar förts och kan, såsom i regel är förhållandet, upplysning ej vinnas genom av yr- kesutövaren gjorda insättningar och uttag å bankkonto, har deputy col- lector att med sin kännedom om förhållandena å den plats, där verksam- heten utövas, kundkretsens storlek och yrkesutövarens levnadsförhållan- den bedöma storleken av bruttointkomsten. För vinnande av nödiga upp- gifter skall upplysning begäras av yrkesutövaren om vissa faktiska för- hållanden, som kunna tjäna till upplysning.

Deputy collectors skola tillhandahålla formulär till alla slag av de- klarationer samt mottaga inkomstdeklarationer, vilka underkastas en preliminär granskning med avseende såväl å summering som i fråga om ifyllandet och undertecknandet av densamma. I regel torde deklaration beedigas inför deputy collector. Deklara tionerna översändas härefter till avdelningschefen inom området, vilken granskar desamma i for- mellt hänseende. De deklarationer, som därvid befunnits riktiga, över- sändas efter hand till chefen för field division, medan i formellt hän- seende bristfälliga deklarationer återsändas till deputy collectors för komplettering eller rättelse.

Till collector inkomna deklarationer bliva föremål för granskning där- städes. Denna granskning är dels preliminär och avser alla deklaratio- ner, dels ock slutgiltig och fullständig samt avser då endast sådana dekla- rationer, som icke skola granskas av Income tax unit.

Den preliminära granskningen avser kontroll över att deklaration av- givits i rätt tid och på föreskrivet sätt undertecknats och beedigats.

Brister något i sistnämnda hänseende, skall den skattskyldige tillställas en kopia av deklarationen för komplettering. Vidare skall preliminärt fastställas, om sådan omständighet förekommit, att skattskyldig, som icke deklarerat eller icke avgivit deklaration i rätt tid, bör påföras förhöjd skatt med 25 procent av skattebeloppet. Konstateras reella eller formella felaktigheter i fråga om deklarationsskyldighetens fullgörande, skall den skattskyldige lämnas tillfälle att förklara sig. Inkommer icke förklaring eller erinran mot taxeringsåtgärd inom 30 dagar därefter, anses den skattskyldige hava godkänt anmärkningen. Om åter dylik förklaring eller erinran inkommer men icke godtages av vederbörande avdelning å collectors huvudkontor (audit section), skall skattskyldig lämnas tillfälle att inkomma med förnyad utredning. Helst bör den skattskyldige lämnas personligt företräde och det har starkt inpräntats önskvärdheten av att vinna överenskommelse med den skattskyldige, vilket i det övervägande antalet fall torde lyckas. Vinnes icke sådan överenskommelse har Income tax unit att verkställa den fortsatta utredningen samt att fatta beslut.

Även de deklarationer, som skola underkastas fullständig granskning av collector, skola efter fullbordad taxering översändas till Income tax unit för revision.

Den egentliga deklarationsgranskningen inom collectorsdistrikt handhaves av en särskild avdelning, benämnd audit section. I sitt arbete biträdes audit section av collectors field division, deputy collectors inbegripna.

Granskningen av deklarationer skall påbörjas snarast möjligt efter det deklarationerna inkommit och bör vara avslutad den 30 september.

Den centrala organisationen.

Taxering anses fastställd först genom beslut av Bureau of internal revenue. Även om collector framställt anmärkning mot deklaration och denna godkänts av skattskyldig, äger Internal revenue på nytt upptaga taxeringen i hela dess vidd.

De deklarationer, som skola direkt granskas av Income tax unit, underkastas först en preliminär behandling av tjänstemän därstädes. Dessa uppdelas deklarationerna i tre grupper. Till den första hänföres sådana, som befunnits riktiga och icke ansetts vara i behov av ytterligare granskning, till den andra hänföres deklarationer, som böra undersökas av granskningsavdelningen (audit section) i Washington, samt till den tredje deklarationer, som föranleda bokföringsgranskning eller annan undersökning av till nämnda Unit hörande field division.

Efter det en dylik fördelning av granskningsmaterialet skett, påbörjas den egentliga granskningen i sak. Finner granskaren, vare sig han är anställd i Washington eller vid fältavdelning, ändring böra föreslås i deklaration, skall rapport i tre exemplar upprättas. Av denna rapport skall den skattskyldige erhålla del. Därest han icke inom 30 dagar framställer erinran, äger han ej vidare föra talan mot den förhöjda taxeringen. Framställes erinran, skola förhandlingarna med den skattskyldige fortsättas samt dennes skäl granskas av Income tax unit, innan beslut fattas. Finner commissioner att deklarationen icke är riktig, skall den skattskyldige genom brev underrättas om taxeringen. Den skattskyldige äger att inom 60 dagar från brevets mot-

tagande föra talan över taxeringen hos skattedomstolen (Board of tax appeals).

I vissa fall, framför allt om skäl föreligger till misstanke att den skattskyldige skulle komma att använda ett anstånd med taxeringens definitiva åsättande för att undanskaffa tillgångar eller att avvika, äger skattemyndighet att omedelbart, innan skattskyldig underrättats, åsätta taxering, därvid den förhöjda skatten omedelbart förfaller till betalning (immediate eller jeopardy assessment).

Vikten av att söka vinna överenskommelser med de skattskyldiga har såsom nämnts starkt inpräntats bland tjänstemännen. Verkan härav har heller icke uteblivit. Medan år 1926 antalet besvär till skattedomstolen utgjorde över 20 000, belöpte sig detta antal år 1930 till 16 230.

En särskild delegation inom Internal revenue, benämnd Special advisory committee, har till uppgift, förutom att lämna vägledande råd till skattetjänstemän och de skattskyldiga, att preliminärt behandla besvär till skattedomstolen. Denna delegations arbete har medfört en väsentlig minskning i det antal mål, som skolat handläggas av domstolen. Av de år 1930 anförda besvären avgjordes över 60 procent genom förhandling mellan nämnda delegation och de klagande.

För belysande av vikten och omfattningen av Internal revenues uppgifter torde några siffror böra lämnas. Skatteåret 1930, avseende tiden 1 juli 1929—30 juni 1930, uppgingo de influtna skatterna till 3 040 miljoner dollars, motsvarande närmare tre fjärdedelar av Förenta Staternas inkomstbudget. Av sistnämnda belopp utgjorde 2 410 miljoner dollars inkomstskatt, därav 1 263 miljoner dollars från bolag och 1 147 miljoner dollars från enskilda. Administrationskostnaderna för Internal revenue i sin helhet belöpte sig för samma tid till något över 34 miljoner dollars, motsvarande 1,13 procent av den influtna skatten.

Kostnaderna för inkomstskattens taxering kunna ej exakt angivas. Emellertid uppgingo lönerna för hos Income tax unit anställda för samma tid till 15,18 miljoner dollars, därav 5,04 miljoner dollars till de 2 110 i Washington anställda och 10,2 miljoner dollars till de 3 334 tjänstemännen inom field divisions. Härtill komma resekostnader och hyror för ämbetslokaler m. m., som torde kunna beräknas till cirka 1,5 miljoner dollars, samt andel i kostnader för collectors omkring 5 miljoner dollars. Sammanlagda kostnaden skulle sålunda ligga mellan 15 och 20 miljoner dollars och sålunda icke uppgå till 1 procent av skattebeloppet. Inberäknas uppbördskostnaderna åter utgör kostnaden något mer än 1 procent av den influtna skatten.

Antalet under skatteåret 1930 avgivna inkomstdeklarationer utgjorde 5 288 373. Under samma år inkommo för granskning till Income tax unit cirka 2 300 000 deklarationer och slutbehandlades granskningen av 2 297 351 deklarationer, avseende åren 1917—1929. I medeltal för åren 1926—1930 har det centrala verket årligen granskat närmare 2 500 000 deklarationer, av vilka cirka en femtedel avgivits av bolag. Höjningar vidtogos år 1930 i 142 090 fall, motsvarande en ökad skatteinkomst av 208 miljoner dollars. Under femårsperioden 1926—1930 hava höjningarna i medeltal motsvarat ett årligt skattebelopp av 315 miljoner dollars. Å andra sidan hava under år 1930 sänkningar vidtagits i föreslagna eller preliminärt åsatta taxeringar i icke mindre än 49 038 fall.

I stort sett bedrivs granskningen så, att densamma omfattar för senaste året avgivna deklarationer. Givetvis upptagas ofta i samband härmed till granskning för äldre år avgivna deklarationer i och för efter-

taxering. I särskilt svårutredda fall kan dock granskningen komma att taga i anspråk en avsevärd tid. Härigenom återstår ett icke ringa antal deklARATIONER för äldre år, som icke slutligt behandlats eller upptagits till förnyad behandling. Skatteförvaltningen har emellertid under senare år sökt att hastigare slutbehandla taxeringar för äldre år och därigenom nedbringa balansen.

Income tax unit är såsom nämnts uppdelad å ett flertal avdelningar. En avdelning, Audit review division, handhar den allmänna deklARATIONSGRANSKNINGEN, medan andra avdelningar såsom Valuation division, Rules and regulations section och Special adjustment section tilldelats vissa specialuppgifter. En avdelning, Field procedure division, utövar den omedelbara tillsynen över de lokala Field divisions.

Specialavdelningarnas huvudsakliga uppgift består i att lämna råd i tekniska och administrativa ämnen och att verka för en enhetlig taxering. Vissa svårbedömliga taxeringsfall pläga behandlas å Special adjustment section. Å Valuation division finnas anställda tekniskt förfarna experter exempelvis ingenjörer. Avdelningen är uppdelad å fem underavdelningar för olika specialgrenar, nämligen oljeföretag, gruvor, skogshandtering och gasverk. En underavdelning biträder med värdesättning av byggnader, maskiner och inventarier samt patent m. m. och en underavdelning med värdesättning av fordringar och för sådana lämnade säkerheter. Den specialutbildade personalen biträder icke endast den centrala taxeringsorganisationen i Washington utan avdelas jämväl att stå till lokalorganisationernas förfogande.

Den egentliga centrala taxeringsgranskningen verkställes av Audit review division. Tidigare uppdelades arbetet å denna avdelning uteslutande efter sin art. Emellertid fann man, för vinnande av bättre samarbete med fältorganisationen, som arbetar lokalt, och för vinnande av större enhetlighet åtminstone i fråga om taxeringar, som berörde en och samma trakt, år 1930 en omorganisation böra verkställas av denna avdelning. Numera har en uppdelning skett å fem underavdelningar, envar för sin del av landet. En sätte underavdelning reviderar det material, som inkommit från fältavdelningarna.

Var och en av dessa fem underavdelningar är uppdelad i 11 s. k. units. Å dessa units uppdelas deklARATIONSMATERIALET efter sin beskaffenhet. Vissa slag av verksamhet, såsom järnvägs- och trafikföretag, försäkringsföretag och företag för utnyttjande av naturliga fyndigheter hava tilldelats särskilda units. I övrigt sker en fördelning å enskilda och bolag, som ingå i koncerner, samt andra bolag.

De deklARATIONER, som fullständigt behandlats av collectors, revideras, icke av Income tax unit utan av Accounts and collections unit.

Var och en av de 38 Field divisions är organiserad såsom ett självständigt verk för skattekontroll. Tjänstemännen — internal revenue agents — arbeta i stort sett självständigt på eget ansvar. De hava själva att fatta beslut om en fullständig undersökning av bokföring eller anteckningar skall göras eller om granskningen endast skall omfatta särskilda poster eller deklARATIONSUPPGIFTERNA skola godtagas utan ingående granskning. Lekmannaelementet är helt uteslutet i den amerikanska taxeringen.

Antalet deklARATIONER, som årligen granskas av fältavdelningarna, belöper sig till cirka 500 000. År 1929 granskade de lokala avdelningarna 455 391 deklARATIONER. I 91 952 fall godtogos deklARATIONERNA utan att skattskyldig hördes, i 315 089 fall verkställdes utredning, omfattande de-

klarationen i sin helhet, och i 48 350 fall omfattade undersökningen endast vissa poster.

Av de 142 090 höjningar i deklarerade belopp, som år 1930 vidtogos, ägde 82 781 rum på grund av fältavdelningarnas granskning. 80 procent av de skattskyldiga, som föreslagits böra åsättas förhöjd taxering, godkände dessa förslag. De skattebelopp, som skulle influtit genom av fältavdelningarna år 1930 föreslagna höjningar, utgjorde sammanlagt 140 miljoner dollars, därav 65 miljoner dollars godkänts av de skattskyldiga.

Samarbetet mellan taxeringscentralen i Washington och fältavdelningarna upprätthålles även genom inkallande av personal från sistnämnda avdelningar till Washington.

Tjänstemännens kompetens och löner.

De högre chefstjänstemännen inom Internal revenue åtnjuta en årslön av 8 000—10 000 \$. För collector utgör den högsta årslönen 7 500 \$. De tjänstemän med tjänstgöring i Washington, vilka äro sysselsatta med mera kvalificerade uppgifter inom taxeringsarbetet, åtnjuta årslöner från och med 2 300 \$ och uppåt. Ingenjörer och tekniskt utbildade personers löner ligga i allmänhet på något högre plan än de s. k. auditors. Inom auditorgruppen differensieras lönerna med hänsyn till arten av granskarens arbete. En auditor, som har att granska koncerners eller andra bolags taxeringar, står i högre lönegrad än den, som granskar enskilda personers taxering. Lönerna för den personal, som sköter kontorsarbetet, äro betydligt lägre än auditorslönerna.

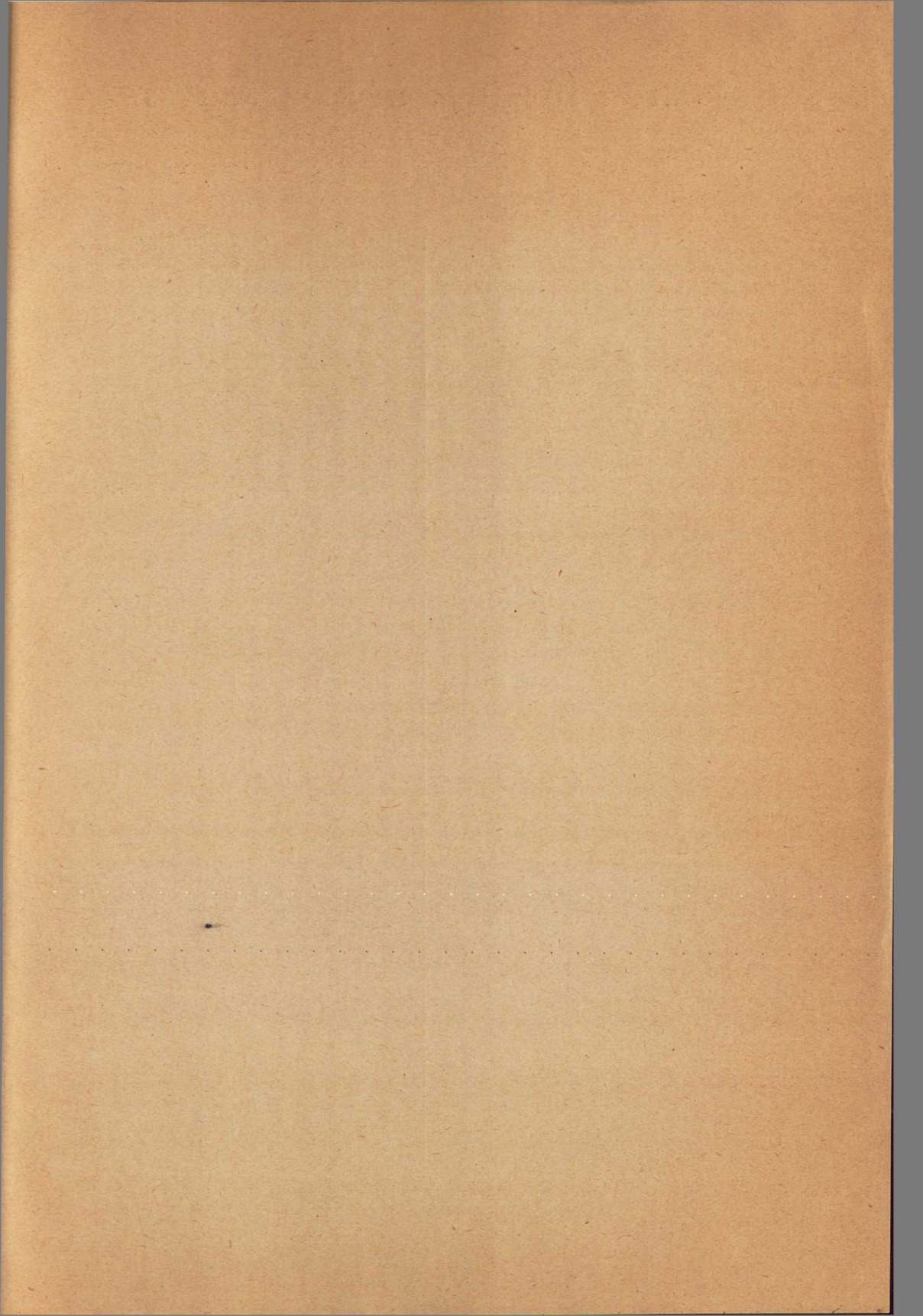
Fältavdelningarnas granskare åtnjuta årslöner av lägst 2 300 \$. Dessa tjänstemän indelas i junior auditors samt tjänstemän, tilldelade personal audit divisions, junior auditor corporation eller audit division samt slutligen special agents. För de sistnämnda utgör årslönen lägst 2 600 \$ och högt 3 200 \$. Tjänstemännen antagas efter avläggande av vissa examina och prov.

klara tillstånd i sin behållning och i sin behållning...
 1878 och 1879...
 1880...
 1881...
 1882...
 1883...
 1884...
 1885...
 1886...
 1887...
 1888...
 1889...
 1890...
 1891...
 1892...
 1893...
 1894...
 1895...
 1896...
 1897...
 1898...
 1899...
 1900...

De förre...
 1878...
 1879...
 1880...
 1881...
 1882...
 1883...
 1884...
 1885...
 1886...
 1887...
 1888...
 1889...
 1890...
 1891...
 1892...
 1893...
 1894...
 1895...
 1896...
 1897...
 1898...
 1899...
 1900...

1878...
 1879...
 1880...
 1881...
 1882...
 1883...
 1884...
 1885...
 1886...
 1887...
 1888...
 1889...
 1890...
 1891...
 1892...
 1893...
 1894...
 1895...
 1896...
 1897...
 1898...
 1899...
 1900...

1878...
 1879...
 1880...
 1881...
 1882...
 1883...
 1884...
 1885...
 1886...
 1887...
 1888...
 1889...
 1890...
 1891...
 1892...
 1893...
 1894...
 1895...
 1896...
 1897...
 1898...
 1899...
 1900...

Statens offentliga utredningar 1933

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Förberedande utkast till strafflag. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. [6]
Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna fångar. [11]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Utredning och förslag rörande grunder och förfaringsätt för dyrortsgrupperingsarbetet ävensom rörande i samband därmed stående frågor. [21]
Betänkande ang. gottgörelse åt statsverket och de sportelberättigade i händelse av in-teckningsförnyelsernas avskaffande m. m. [24]

Kommunalförvaltning.

Yttrande och förslag ang. revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. [23]

Statens och kommunernas finansväsen.

Skatteutjämningsberedningen 2. [3]
Skatteutjämningsberedningen 3. [4]
Utredning och förslag ang. importmonopol på kaffe. [15]
Utredning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1933 års allmänna fastighetstaxering. [19]
Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser ang. förbättrad deklarationskontroll och till förstärkt taxeringsorganisation m. m. [27]

Politi.

Socialpolitik.

Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadsstatistiken jämte vissa därmed förbundna bostadspolitiska frågor. [14]
Utredning rörande kostnaderna för vissa genom statens arbetslöshetskommission utförda arbeten i jämförelse med kostnaderna för motsvarande i annan ordning utförda arbeten m. m. [20]

Hälsa- och sjukvård.

Förslag till lag om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller av annan rubbning av själsverksamheten lidande personer. [22]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. [8]
Betänkande ang. ordnandet av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit m. m. [25]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande ang. produktions- och avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk. [12]
Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. [17]
Betänkande med förslag ang. ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning. [18]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag ang. åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. [2]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande med förslag ang. varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. [7]
Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. [9]
Betänkande ang. statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala—Gävle järnväg. [13]
Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. [16]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. [5]
Förslag med betänkande rörande det akademiska beföringsväsendet och prokanslersinstitutionen. [10]
Betänkande om förbättrad utbildning i stadsplanekonst jämte vad därmed äger sammanhang. [26]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ang. konkurs, m. m. [1]